ചികിത്സാക്രമം

(ഭാഷാവ്യാഖ്യാനസഹിതം.)

വ്യാഖ്യാതാവ്:
കെ. വാസുദേവൻമൂസ്സത്.

തൃശ്ശിവപേരൂർ
ഭാരതവിലാസം അച്ചുകൂടത്തിൽ
അച്ചടിച്ചത്.

1115.

വില ഉറുപ്പിക 1.

ചികിത്സാക്രമം

(ഭാഷാവ്യാഖ്യാനസഹിതം.)

വ്യാഖ്യാതാവ്:

കെ. വാസുദേവൻമൂസ്സത്.

തൃശ്ശിവപേരൂർ

ഭാരതവിലാസം അച്ചുക്കൂടത്തിൽ

അച്ചടിച്ചത്.

1115.

വില ഉറുപ്പിക **1**.

മുഖവുര

ആയുൎവ്വേദചികിത്സയിൽ ഇപ്പോൾ നമ്മുടെ ഗവൎമ്മേണ്ടിനുകൂടി ദൃഷ്ടിപതിപ്പിക്കേണമെന്നു വിചാരമുള്ളതായി പല ലക്ഷ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടും വെളിപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആ ചികിത്സയെ സാംഗോപാംഗമായി കാരണം, ലക്ഷണം, ചികിത്സ ഇതുകളോടുകൂടി പ്രതിപാദിക്കുന്ന വലിയ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ചരകൻ, സുശ്രുതൻ, വാഗ്ഭടൻ മുതലായി പ്രസിദ്ധന്മാരായ ആചാൎയ്യന്മാരുടെ ആ ചികിത്സയിലുള്ള പാണ്ഡിത്യത്തേയും ഭൂതദയയേയും പ്രകാശിപ്പിച്ചുവരുന്നുണ്ട്. അവ സംസ്കൃതഭാഷയിലുള്ളവയാണെങ്കിലും, നാട്ടുഭാഷയായ മലയാളത്തിൽ വ്യാഖ്യാനങ്ങളോടുകൂടി പലരാലും അച്ചടിപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുമുണ്ട്. എന്നാലും, അവയെ കുലങ്കഷമായി പഠിച്ചു പരിശോധിച്ച് അൎത്ഥം ഗ്രഹിച്ച് നല്ല ഒരു വൈദ്യനെന്നു പേരു സമ്പാദിച്ച് ലോകോപകാരം ചെയ്യുന്നതു കൃച്ഛ്രസാദ്ധ്യമായിട്ടാണ് ഇരിക്കുന്നതു്.

ശാസ്ത്രത്തിനനുസരിച്ച രീതിയിൽ രോഗങ്ങളുടെ സ്വഭാവങ്ങളെ എളുപ്പത്തിൽ ഗ്രഹിച്ച് അതാതിനുചിതമായ ചികിത്സയെ ഫലപ്രദമാകത്തക്കവിധം നടത്തേണ്ടതിനു സരളമായ രീതിയിൽ വേണ്ടത്തക്ക അറിവിനെ ഉണ്ടാക്കിത്തരുന്നതാകുന്നു പ്രകൃതമായ "ചികിത്സാക്രമം" എന്ന ഗ്രന്ഥം. ഈ ഗ്രന്ഥവും ഇതിനുമുമ്പ് അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും, സംസ്കൃതപാണ്ഡിത്യം കുറയുന്ന മലയാളികൾക്ക് ഇതിലെ താല്പൎയ്യം നല്ലവണ്ണം വെളിവാക്കിക്കൊടുപ്പാൻ തക്കവിധം ഒരു വ്യാഖ്യാനം അവയിൽ കൂട്ടിച്ചേൎത്തതായി കാണുന്നില്ല.

ചികിത്സാവിഷയത്തിൽ മലയാളികളായ വൈദ്യന്മാർ നടത്തിവരുന്ന സമ്പ്രദായം പ്രായേണ മറുദിക്കുകളിൽ കാണുന്നായയല്ല. ഈ സമ്പ്രദായംകൊണ്ട് രോഗത്തിനു തൽക്കാ

ഖശാന്തിമാത്രമല്ലാ വരുന്നത്; രോഗത്തിനെ, മൂലച്ഛേദംവരുത്തി മേലിലുണ്ടാകാത്തവിധം ആക്കിത്തീക്കുന്നതാണ് ഈ സമ്പ്രദായം. ഈ സമ്പ്രദായപ്രകാരമുള്ള ചികിത്സകൊണ്ടു തൽക്കാലം രോഗശാന്തിക്ക് അല്പം താമസം വന്നേക്കാം. എങ്കിലും വേറെ യാതൊരുപദ്രവത്തിന്നും ഈ ചികിത്സ കാരണമായിത്തീരുന്നതല്ല. അതിനാൽതന്നെ പരദേശികളായ പലരും രോഗനിവൃത്തിക്കു മലയാളികളായ വൈദ്യന്മാരെ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നത് അനുഭവസിദ്ധമാകുന്നു.

ഇങ്ങിനെയുള്ള ചികിത്സാസമ്പ്രദായത്തേയും അതിന്നു വേണ്ടുന്ന യോഗങ്ങളേയും മററും അനായാസേന ഗ്രഹിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു ഈ ഗ്രന്ഥം. ഇതിന്നു തക്കതായ മലയാളവ്യാഖ്യാനവും ഈ പുസ്തകത്തിൽ അതാതിന്നു നേരെ ചേത്തിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഈ പുസ്തകം മലയാളസമ്പ്രദായപ്രകാരം ചികിത്സചെയ്യുന്ന എല്ലാ വൈദ്യന്മാക്കും ഉപകാരമായിത്തീരുമെന്നുമാത്രമല്ല, ഈ ചികിത്സയിലിരിക്കുന്ന രോഗികൾക്കും പരിചാരകന്മാക്കുംകൂടി അത്യന്തം ഉപകാരകമാകുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൻെറ പ്രണേതാവ് ഇന്നാളാണെന്നു വ്യക്തമായിപ്പറവാൻ വല്ല ലക്ഷ്യവും ഇതുവരെ കിട്ടിയിട്ടില്ല. എന്നാൽ, ഈ ഗ്രന്ഥം അതിപ്രാചീനമായിട്ടുള്ളതാണെന്നു പാരമ്പര്യോപദേശംകൊണ്ട് അറിയുന്നുണ്ട്. മലയാളത്തിൽ പുരാതനമായി വൈദ്യശാസ്ത്രത്തെ അഭ്യസിച്ചും പ്രചരിപ്പിച്ചും വന്നിരുന്ന അഷ്ടവൈദ്യന്മാരിൽപെട്ട ഒരാളുടെ കൃതിയായിരിക്കും ഇതെന്ന് ഊഹിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം സംസ്കൃതഭാഷയിൽ പ്രാചീനങ്ങളായ വളരെ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ എടുത്തു കൂട്ടിച്ചേത്തും അതുകളെ അനുസരിച്ച് സ്വന്തംകൃതിയായ ചില ശ്ലോകങ്ങളെ യോജിപ്പിച്ചും ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ സംക്ഷിപ്തമായും ഉപകാരപ്രദമായും ആക്കിത്തീത്തിട്ടുണ്ട്:

രസം, ഗന്ധകം മുതലായ തീക്ഷ്ണദ്രവ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള ചികിത്സകൾ ചുരുക്കമായി ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കാ

തിരുന്നിട്ടില്ല. ശീഘ്രഫലപ്രദങ്ങളായ ഈവക പ്രയോഗങ്ങളും ചിലപ്പോൾ അത്യുപകാരകങ്ങളായി വന്നേക്കാമെന്നാകുന്നു ഗ്രന്ഥകാരന്റെ അഭിപ്രായമെന്ന് ഇതുകൊണ്ടു വിശദമാകുന്നു.

ഇതിൽ ചേൎത്തിട്ടുള്ള വ്യാഖ്യാനത്തിൽ കേവലം മൂലത്തെ വ്യാഖ്യാനിച്ച് അൎത്ഥം പറയുകമാത്രമല്ലാ ചെയ്തിട്ടുള്ളു. ഓരോരോ യോഗങ്ങളെപ്പറയുന്ന ഘട്ടത്തിൽ അതുപ്രകാരം ഔഷധം സംസ്കരിച്ച് തെയ്യാറാക്കേണ്ടുന്ന വിധിയെക്കൂടി കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അന്യഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നു ചില വിഷയങ്ങളെ എടുത്തു വിസ്തരിച്ചു കാണിക്കുന്നത് ആവശ്യമായ പല ഘട്ടങ്ങളിലും അങ്ങിനേയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. മൂലത്തിൽ സൂക്ഷ്മമായി കാണിച്ചുവെച്ചിട്ടുള്ള വിഷയങ്ങളെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ വിസ്തരിച്ചു വെളിവാക്കാതേയും ഇരുന്നിട്ടില്ല. രോഗങ്ങളെ വിവരിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ അതിന്നുള്ള ഭേദവിശേഷങ്ങളെ വൈദ്യവിദ്യാൎത്ഥികൾക്ക് എളുപ്പത്തിൽ ഗ്രഹിക്കത്തക്ക വിധം ഒന്നാക്കി ചേൎത്തു കാണിച്ചിട്ടുമുണ്ട്.

ഈ വിധം വ്യാഖ്യാനത്തെ കൂട്ടിച്ചേൎത്ത് മൂലത്തെ പരിഷ്കരിച്ചു തെയ്യാറാക്കിയ ആയുഷ്മാൻ കെ. വാസുദേവൻമൂസ്സതിന്റെയും, ഇതിനെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി ലോകോപകാരമാക്കിത്തീൎക്കുന്ന ഭാരതവിലാസം അച്ചുകൂടം ഉടമസ്ഥന്റെയും പ്രയത്നം ശ്ലാഘനീയമായിരിക്കുന്നു. അതുനിമിത്തം അവൎക്ക് അഭ്യുദയത്തെ ആശംസിക്കുകയും, ഇതുപോലെതന്നെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്താതെ ഉള്ള മററു പലേ ഗ്രന്ഥങ്ങളേയും പരിഷ്കരിച്ചു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി കാണേണ്ടതിന്ന് ആഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

൧൦൯൮ മിഥുനം ൯
23-6-1923
പട്ടാമ്പി.

എന്ന്
പുന്നശ്ശേരിനമ്പി നീലകണ്ഠശൎമ്മാ.

പ്രസ്താവന.

ഉദ്ദേശം ഒരൊന്നര വ്യാഴവട്ടത്തിന്നുമുമ്പ് ഞാൻ അഷ്ടാംഗഹൃദയം പഠിച്ചിരുന്ന കാലത്ത് എന്റെ ഗുരുനാഥനും അച്ഛനും "ചികിത്സാക്രമം" ഉരുവിടുവാൻ നിർബ്ബന്ധിച്ചിരുന്നു. അതനുസരിച്ച് അതിലെ പല ഭാഗങ്ങളും ഞാൻ പഠിക്കുകയും തോന്നിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. എന്നാൽ അക്കാലത്തൊന്നും, എന്നല്ലാ അടുത്ത കാലംവരെ, ആ ഗ്രന്ഥരത്നത്തിന്ന് ഒരു വ്യാഖ്യാനമെഴുതേണമെന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. ഇയ്യിടയിൽ ഒരു ദിവസം എന്റെ സ്നേഹിതനായ ഭാരതവിലാസം അച്ചുക്കൂടം പ്രവൎത്തകനുമായി വൈദ്യപുസ്തകങ്ങളുടെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തെപ്പററി സംസാരിച്ചപ്പോൾ "ചികിത്സാക്രമ" ത്തിന്റെ പ്രകൃതം വരികയും, അതിന്നൊരു വ്യാഖ്യാനമെഴുതുവാൻ അദ്ദേഹം എന്നെ ഏല്പിക്കയും ചെയ്തു. അതുപ്രകാരം എഴുതിയുണ്ടാക്കിയ വ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടി അച്ചടിച്ചതാണ് പ്രകൃതമായ "ചികിത്സാക്രമം".

ഈ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥത്തെ എന്റെ ഗുരുനാഥൻ അവിടുത്തെ വക "വിജ്ഞാനചിന്താമണി" അച്ചുക്കൂടത്തിൽ മൂലംമാത്രമായി അച്ചടിപ്പിച്ച് പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ആയതും, അതിന്നുപുറമെ വൃദ്ധവൈദ്യനായിരുന്ന പരലോകപ്രാപ്തനായ എന്റെ അച്ഛന്റെ കയ്യെഴുത്തുഗ്രന്ഥവും അനുസരിച്ചാണ് ഈ പുസ്തകം തെയ്യാറാക്കീട്ടുള്ളത്. അച്ചടിച്ച പുസ്തകത്തിൽ ചേൎത്തിട്ടില്ലാത്ത അനേകം യോഗങ്ങൾ ഗ്രന്ഥത്തിലുള്ളത് ഒന്നും വിടാതെ ഇതിൽ ചേൎത്തിട്ടുണ്ട്. വിശേഷിച്ച്, അമ്ലപിത്തചികിത്സ, ഗൎഭചികിത്സ മുതലായി ചില ചികിത്സകൾ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഉള്ളതും ഇതിൽ ചേൎത്തിട്ടുണ്ട്. ആകെ നാല്പത്തിരണ്ടു ചികിത്സകൾ ഈ പുസ്തകത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തെപ്പററി പറയേണ്ട സംഗതികളെല്ലാം എന്റെ ഗുരുനാഥൻ വാത്സല്യപൂൎവ്വം എഴുതിത്തന്നതായ മുഖവു

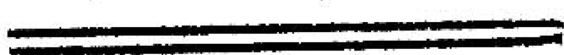
രയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കയാൽ എനിക്കൊന്നും ആ വിഷയത്തിൽ പറയുവാനില്ല. വ്യാഖ്യാനത്തെപ്പററിയ ഗുണദോഷങ്ങൾ പറയേണ്ടത് ഇതു വായിച്ചുനോക്കുന്നവരാകയാൽ അതിലും അധികമൊന്നും പറയുവാനില്ല. വൈദ്യന്മാക്കും വിദ്യാൎത്ഥികൾക്കും ഇത് ഉപകാരവും സൌകൎയ്യവും നൽകുന്നതായിരിക്കേണമെന്ന് വ്യാഖ്യാനത്തിൽ ഞാൻ ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു മാത്രം ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളുന്നു. വ്യാഖ്യാനത്തിൽ വന്നിരിക്കാവുന്ന അബദ്ധങ്ങളെ വായനക്കാർ സദയം ക്ഷമിക്കണമെന്നപേക്ഷിക്കയും ചെയ്തുകൊള്ളുന്നു.

ഈ പുസ്തകം ഇങ്ങിനെ പ്രസിദ്ധം ചെയ്യാനുള്ള കാരണം ഉത്സാഹശാലിയായ ഭാരതവിലാസം പ്രവൎത്തകൻെറ പ്രോത്സാഹനമാകയാൽ അദ്ദേഹത്തിനു നിൎവ്യാജമായ വന്ദനം പറഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഉദ്യമങ്ങൾ ഫലപ്രദമായിക്കാണ്മാൻ പ്രാൎത്ഥിക്കയും ചെയ്യുന്നു.

പ്രസ്തുത പുസ്തകത്തിൽ കായചികിത്സ മാത്രമേ ഉള്ളൂ. എന്നാൽ ഇതുപോലെ ഇതിൻെറ ശേഷം ഭാഗവും,—അതായത് ഊൎദ്ധ്വാംഗചികിത്സയും,—ഉണ്ടെന്നു ഗുരുപാദർ പറകയുണ്ടായി. അതിൻെറ ചില അംശങ്ങളായിരിക്കാമെന്നു തോന്നുന്ന ചില ചികിത്സകൾ എൻെറ കൈവശമുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്നുമുണ്ട്. മുഴുവൻ ഭാഗങ്ങൾ കിട്ടിയാൽ ആയതും ഇതുപോലെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തേണമെന്നു താല്പൎയ്യമുണ്ട്.

എന്ന്

വ്യാഖ്യാതാവ്.

സമർപ്പണം

1. ജയന്ത്യഭീഷ്ടസർവ്വാർത്ഥഘടനേ സുരദാരവഃ
വൈദ്യവിദ്യാലതോപഘ്നാസ്സർവ്വജ്ഞാ ഗുരവോ മമ.

2. ജനനേ വിനയാധാനേ പാലനേ ചാപി ഹേതവഃ
ത്രയോ മേ തുല്യനാമാനോ ഗുരവസ്തുല്യഗൌരവാഃ.

3. തേഷ്വാദ്യോ ദിവ്യഭൈഷജ്യയോഗപ്രശമിതാമയഃ
സമർപ്പ്യമാം ദ്വിതീയസ്മിൻ ബ്രഹ്മഭൂയമഗാഹത.

4. ദ്വിതീയസ്ത്വദ്വിതീയേന വൈദുഷ്യേണ പ്രഥാം ഗതഃ
ഈഹാപുരേശ്വരീദത്തചിത്തോ വിജയതേതരാം.

5. അന്തിമോ ഭിഷജാം മദ്ധ്യേ പ്രഥമഃ പരികീർത്തിതഃ
ഹന്താ രാഗാദിരോഗാണാം ജയതീശോ ജഗൽപിതാ.

6. തേഷാം കരുണയാഭാജി ജയോ, നാഭാജി കുത്രചിൽ
ആവധി പ്രസൃതാ ബുദ്ധിരാവധി പ്രസഭം ന ച:

7. തസ്മാത്തേഷാം പദാംഭോജേ മയാ വ്യാഖ്യേയമർപ്പ്യതേ
യത്സാഗഃ സർവ്വവിദ്യാനാം സൌരഭ്യേ മൂലകാരണം.

8. വന്ദേ വിജ്ഞാനസർവ്വസ്വമണിഹാടകപേടകം
ശ്രീനിലകണ്ഠചരണസരസീരുഹമന്വഹം.

ഇതി വിനയാവനതഃ

വ്യാഖ്യാതാ.

വിഷയാനുക്രമം.

ശ്രീഃ.

ചികിത്സാക്രമം.

സവ്യാഖ്യാനം.

ബ്രഹ്മദക്ഷാശ്വിമഘവദാത്രേയാദീൻ നതോസ്മ്യഹം
ആയുർവ്വേദവിദോ വൈദ്യാൻ ലോകത്രയഹിതൈഷിണഃ.

ഗ്രന്ഥാദിയിങ്കൽ മംഗളം വേണമെന്നുള്ള ആചാൎയ്യസമയമനുസരിച്ച് ഗ്രന്ഥകാരൻ ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു മംഗളാചരണം ചെയ്യുന്നു—ആയുർവ്വേദത്തെ അറിയുന്നവരും മൂന്നു ലോകത്തിന്നും ഗുണമിച്ഛിക്കുന്നവരുമായ ബ്രഹ്മാവ്, ദക്ഷപ്രജാപതി, അശ്വിനീദേവകൾ, ഇന്ദ്രൻ, ആത്രേയൻ മുതലായ വൈദ്യന്മാരെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു. "ബ്രഹ്മാ സ്മൃത്വായുഷോ വേദം പ്രജാപതിമജിഗ്രഹൽ സോശ്വിനൌ തൌ സഹസ്രാക്ഷം സോത്രിപുത്രാദികാൻ മുനീൻ" എന്നു സുപ്രസിദ്ധമായ ആയുർവ്വേദമഹാശാസ്ത്രത്തിന്റെ ആദിമഗുരുശിഷ്യപരമ്പരയെ ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു കാണിച്ചിരിക്കുന്നു.

ജ്വരചികിത്സാ.

മിത്ഥ്യാഹാരവിഹാരേഭ്യോ ദോഷാ ഹ്യാമാശയാശ്രയാഃ ബഹിർന്നിരസ്യ കോഷ്ഠാഗ്നിം ജ്വരദാഃ സ്യൂ രസാനുഗാഃ * വാതം, പിത്തം, കഫം എന്ന ത്രിദോഷങ്ങൾ അഹിതമായിട്ടുള്ള ആഹാരവിഹാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഇളകിത്തീൎന്ന്, ആഹാരരസത്തിന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി ആമാശയത്തിൽ ചെന്നുകൂടി, കോഷ്ഠത്തിലുള്ള അഗ്നിയെ പുറത്തേക്കു നീക്കി ജ്വരത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ജ്വരം=ചൂട് (അഥവാ പനി). രോഗങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ എല്ലാംകൊണ്ടും പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതു ജ്വരമാകയാൽ അതിനെ ആദ്യം പറഞ്ഞതാണ്. ഇതുപോലെ എല്ലാ രോഗങ്ങളുടേയും നിദാനലക്ഷണങ്ങളേയും ചികിത്സയേയും പറയുക എന്ന ക്രമമാണ് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്.

സ ചാഷ്ടധാ പൃഥഗ്ദ്വന്ദ്വസംഘാതാഗന്തുജഃ സ്മൃതഃ ആഗന്തുരഭിഘാതാഭിഷംഗശാപാഭിചാരതഃ * ജ്വരത്തിന്റെ വിഭാഗങ്ങളെ പറയുന്നു—ജ്വരം എട്ടുവിധത്തിലാണ്. വാതം, പിത്തം, കഫം എന്നീ ദോഷങ്ങൾ വെവ്വേറെയും, വാതപിത്തങ്ങൾ വാതകഫങ്ങൾ പിത്തകഫങ്ങൾ എന്നിങ്ങിനെ ഈരണ്ടു ദോഷങ്ങൾ കൂടിയും, മൂന്നു ദോഷങ്ങളും ചേൎന്നിട്ടും, ആഗന്തുജമായിട്ടും ഇങ്ങിനെ എട്ടുവിധത്തിലാണ് പ്രധാനവിഭാഗം. അവയിൽ ആഗന്തുജമായിട്ടുള്ളതിന്നു പ്രത്യേകവും ചില വിഭാഗങ്ങളുണ്ട്. അതായത് അഭിഘാതം (=മുറി, ചതവ് മുതലായത്), അഭിഷംഗം (=ഗ്രഹാവേശം, വിഷം, ക്രോധാദിമനോവികാരം തുടങ്ങിയവ), ഗുരു ബ്രാഹ്മണാദിശാപം, ആഭിചാരം എന്നിവയാലുണ്ടാകുന്ന ജ്വരങ്ങളാണ് ആഗന്തുജജ്വരങ്ങൾ.

സന്തതഃ സതതോന്യേദ്യുസ്തൃതീയകചതുൎത്ഥകൌ ശീതദാഹജ്വരൌ ചൈവ വിഷമാഖ്യാ ജ്വരാ ഇമേ * വിഷമജ്വരം എന്നു വേറെ ഒരു വിഭാഗത്തെപ്പറയുന്നു—സന്തതജ്വരം=എടവിടാതെ എപ്പോഴും പനിക്കുന്നത്. സതതജ്വരം=അഹോരാത്രത്തിൽ രണ്ടു പ്രാവശ്യം പനിക്കുന്നത്. അന്യേദ്യുർജ്വരം=ദിവസം ഒരു പ്രാവശ്യം പനിക്കുന്നത്. തൃതീയകജ്വരം=ഒന്നിടവിട്ട് ദിവസന്തോറും പനിക്കുന്നത്. ചതുൎത്ഥകജ്വരം=രണ്ടുദിവസം പനിച്ച് ഒരു ദിവസം എടവിടുന്നത്. ശീതജ്വരം=തുള്ളപ്പനി. ദാഹജ്വരം=പൊള്ളിപ്പനി. ഇങ്ങിനെ ഏഴുവിധം പനികൾ വിഷമജ്വരങ്ങൾ എന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

ആ സപ്തരാത്രാത്തരുണം ജ്വരമാഹുശ്ചികിത്സകാഃ മദ്ധ്യമം ദശരാത്രാത്തു പുരാണമത ഉത്തരം * ജ്വരത്തിന്നു വേറേയും ചില വിഭാഗങ്ങൾ പറയുന്നു—വൈദ്യന്മാർ ജ്വരത്തെ ഏഴു രാത്രി കഴിയുന്നതുവരെ തരുണജ്വരമെന്നും, പത്തു രാത്രി കഴിയുന്നതുവരെ മദ്ധ്യമമെന്നും, അതിന്നു ശേഷമുള്ളതിനെ പുരാണജ്വരമെന്നും പറയുന്നു. തരുണം=പുതിയത്. മദ്ധ്യമം=നടുത്തരം. പുരാണം=പഴകിയത്.

ആമാശയസ്ഥോ ഹത്വാഗ്നിം സാമോ മാൎഗ്ഗാൻ പിധായയൽ വിദധാതി ജ്വരം ദോഷസ്തസ്മാൽ കുൎവ്വീത ലംഘനം * ഇനി ജ്വരത്തിന്നുള്ള ചികിത്സ വിധിക്കുന്നു—ജ്വരകാരിയായ വാ

ത്താദിദോഷം ആമത്തോടുകൂടി ആമാശയത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു ജഠരാഗ്നിയെ ഹനിച്ച് സ്രോതസ്സുകളെ അടച്ചിട്ടാണ് ജ്വരമുണ്ടാക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് ആ രോഗിക്കു ലംഘനമാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. ലംഘനം=പട്ടിണി.

പ്രാഗ്രൂപേഷു ജ്വരാദൌ വാ ബലം യത്നേന പാലയൻ ഏകാഹം വാ ദ്വിരാത്രം വാ ത്രിരാത്രം വാ ജ്വരാതുരം. ലംഘയേൽ ബലമാലോച്യ സാത്മ്യയഃ സ്യാദതഃ പരം * ലംഘനം ചെയ്യേണ്ടതെപ്പോളെന്നു പറയുന്നു— ജ്വരത്തിൻെറ പൂർവ്വരൂപങ്ങൾ കാണുമ്പോഴോ ജ്വരത്തിൻെറ ആദിയിങ്കലോ ആണ് ലംഘനം ചെയ്യേണ്ടത്. അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നതു രോഗിയുടെ ബലത്തെ നല്ലവണ്ണം നോക്കീട്ടു വേണ്ടതുമാണ്. ഒരു ദിവസമോ രണ്ടു രാത്രിയോ മൂന്നു രാത്രിയോ ആണു ലംഘനത്തിൻെറ പരമാവധി. അതിലധികമായാൽ ലംഘനം ആപൽകരമായി വരും. ഇതിൽ രോഗിയുടെ ബലപരീക്ഷയെ ആവർത്തിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കയാൽ ബലഹീനരായ ജ്വരക്കാർക്കു ലംഘനം ചെയ്തുകൂടെന്ന് അറികയും വേണം.

തൃഷ്യന്നല്പാല്പമുഷ്ണാംബു പിബേദ്വാതകഫജ്വരേ ഉദ്രിക്തപിത്തേ ദവഥുദാഹമോഹാതിസാരിണി വിഷമദ്യോത്ഥിതേ ചൈവ തഥാ ഗ്രീഷ്മോത്ഥിതേ ജ്വരേ നോഷ്ണാംബു പേയം തൃഷ്ണായാം ക്ഷതക്ഷീണേസ്രപിത്തിനി * വാതജ്വരത്തിങ്കലും കഫജ്വരത്തിങ്കലും വെള്ളം ദാഹിച്ചാൽ ചൂടുവെള്ളം അല്പാല്പമായി കുടിക്കാം. എന്നാൽ പിത്താധികമായ ജ്വരത്തിങ്കലും, അന്തർദ്ദാഹം ചുട്ടുനീറൽ മോഹാലസ്യം അതിസാരം എന്നിവയോടുകൂടിയ ജ്വരത്തിങ്കലും, വിഷം തീണ്ടിയിട്ടും മദ്യപാനം ചെയ്തിട്ടുമുണ്ടായ പനിയിങ്കലും, ഗ്രീഷ്മജ്വരത്തിങ്കലും ചൂടുവെള്ളം കുടിച്ചുകൂടാ. ഇതുപോലെതന്നെ മുറിയേററു ക്ഷീണിച്ചവനും രക്തപിത്തമുള്ളാൾക്കും ഉഷ്ണജലം നിഷിദ്ധമാകുന്നു.

ഘനചന്ദനശുണ്ഠ്യംബു പർപ്പടോശീരസാധിതം ശീതം തേഭ്യോ ഹിതം തോയം പാചനം തൃൾജ്വരാപഹം *. തേഭ്യഃ=ചൂടുവെള്ളം നിഷേധിച്ചിട്ടുള്ള അവക്ക്. ഘനം=മുത്തങ്ങ. ചന്ദനം. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. അംബു=ഇരുവേലി. പർപ്പടം. ഉശീരം=രാമച്ചം. ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ വെള്ളം തണുപ്പിച്ചു കൊടുക്കുന്നതു ഹിത

മാകുന്നു. ഈ വെള്ളം ദഹനമുണ്ടാക്കുന്നതും തൃഷ്ണാജ്വരങ്ങളെ കളയുന്നതുമാകുന്നു.

സോദര്‍ദ്ദപീനസശ്വാസേ ജംഘാപര്‍വ്വാസ്ഥിശൂലിനി വാതശ്ലേഷ്മാത്മകേ സ്വേദഃ പ്രശസ്തഃ സ പ്രവര്‍ത്തയേല്‍ സ്വേദമൂത്രശകൃദ്വാതാന്‍ കുര്‍യ്യാദഗ്നേശ്ച പാടവം * ഉദര്‍ദ്ദം (=കഫശോഫം), പീനസം, ശ്വാസം, ഇവയും മുഴങ്കാലുകളിലും സന്ധികളിലും അസ്ഥികളിലുംകുത്തിനോവും ഉള്ളതും വാതകഫങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടായതുമായ ജ്വരത്തിങ്കല്‍ സ്വേദം (=വിയര്‍പ്പിക്കല്‍) നല്ലതാണ്. അതു സ്രോതോരോധത്താല്‍ തടഞ്ഞിരിക്കുന്ന വിയര്‍പ്പിനേയും മലമൂത്രങ്ങളേയും പുറപ്പെടുവിക്കുകയും, അഗ്നിക്കു ബലം വരുത്തുകയും ചെയ്യും.

നവജ്വരേ ദിവാസ്വപ്നസ്നാനാഭ്യംഗാന്നമൈഥുനം ക്രോധപ്രവാതവ്യായാമകഷായാംശ്ച വിവര്‍ജ്ജയേല്‍ * നവജ്വരം=പുതിയ പനി. ദിവാസ്വപ്നം=പകലുറക്കം. സ്നാനം. അഭ്യംഗം=തേച്ചുകുളി. അന്നം=ചോറ്. മൈഥുനം=സ്ത്രീസേവ. ക്രോധം=ദ്വേഷ്യപ്പെടുക. പ്രവാതം=കൊടുങ്കാറ്റ്. വ്യായാമം=അദ്ധ്വാനം. കഷായം=കഷായരസം. ഇവയെല്ലാം നവജ്വരത്തിങ്കല്‍ പ്രത്യേകം വര്‍ജ്ജിക്കണം.

ബുഭുക്ഷാ ലഘുഗാത്രത്വം വൈമല്യം സ്രോതസാമപി പിപാസേന്ദ്രിയശുദ്ധിശ്ച സമ്യഗ്ലംഘിതലക്ഷണം * ജ്വരാരംഭത്തിങ്കല്‍ ചെയ്യാന്‍ മുമ്പു പറഞ്ഞതായ ലംഘനം വേണ്ടതുപോലെയായാലുള്ള ലക്ഷണം പറയുന്നു — ബുഭുക്ഷാ=വിശപ്പ്. ലഘുഗാത്രത്വം=ദേഹത്തിന്നു കനക്കുറവ്. സ്രോതസ്സുകള്‍ക്കു വൈമല്യം=ശുദ്ധി. പിപാസാ=വെള്ളംദാഹം. ഇന്ദ്രിയശുദ്ധി=നേത്രാദികളായ ഇന്ദ്രിയങ്ങള്‍ക്കു തെളിവ്. ഇവയുണ്ടായാല്‍ ലംഘനം വന്നുവെന്നറിയണം.

യുക്തം ലംഘിതലിംഗൈസ്തു തം പേയാഭിരുപാചരേല്‍ യഥാസ്വൌഷധസിദ്ധാഭിര്‍മ്മണ്ഡപൂര്‍വ്വാഭിരാദിതഃ * ലംഘനംവന്നാലത്തെ ലക്ഷണങ്ങള്‍ കണ്ടാല്‍ പനിക്കാരനു പ്രയോഗിക്കേണ്ടതു മണ്ഡം (=വററില്ലാത്ത കഞ്ഞി) മുതലായ പേയകള്‍ (=ക

ഞ്ഞികം) ആണ്. അവ അതാതിന്നു പറയുന്ന മരുന്നുകളെ കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയവയായിരിക്കയും വേണം.

പ്രാഗ്ലാജപേയാം സുജരാം സശുണ്ഠീധാന്യപിപ്പലീം സ സൈന്ധവാം തഥാമ്ലാർത്ഥീ താം പിബേൽ സഹഡാഡിമാം * ആദ്യം വേണ്ടത് ചുക്ക്, കൊത്തമ്പാലയരി, തിപ്പലി എന്നിവ ചേർത്തുണ്ടാക്കിയ ലാജ പേയ (=മലർകഞ്ഞി) ഇന്തുപ്പുംകൂട്ടി സേവിക്കുകയാണ്. ഇത് സുജരാ=എളുപ്പത്തിൽ ദഹിക്കുന്നത് ആകുന്നു. അമ്ലാർത്ഥീ=പുളിരസം വേണമെന്നുള്ളവൻ. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ ആ കഞ്ഞിയിൽ മാതളനാരങ്ങയും ചേക്കണം.

ബലാദുരാലഭാശുണ്ഠീസഹദേവീശൃതേ ജലേ സിദ്ധാ പേയാ സധാന്യാകാ പാചനീ ജ്വരനാശിനീ * ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ദുരാലഭാ=കൊടുത്തൂവ്വവേര്. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. സഹദേവി=പൂവ്വാംകുറുന്തില. ധാന്യാകം=കൊത്തമ്പാലയരി. ഈ കഞ്ഞി ദീപനം വരുത്തുന്നതും ജ്വരത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതുമാണ്.

ദുരാലഭാബലാശുണ്ഠീപൃശ്നിപർണ്ണീസ്ഥിരായുതൈഃ ബൃഹതീയുഗളൈഃപേയാ സിദ്ധാ ദീപനപാചനീ * ദുരാലഭാ=കൊടുത്തൂവ്വവേർ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടി. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. പൃശ്നി പർണ്ണി=മുവ്വില. സ്ഥിരാ=ഓരില. ബൃഹതീയുഗളം=ചെറുവഴുതിനവേരും വെൾവഴുതിനവേരും. ഇവ കഞ്ഞി ദീപനവും പാചനവും വരുത്തും.

ദശമൂലേന സംസിദ്ധാ പേയാ സർവ്വജ്വരാപഹാ*ദശമൂലം =കുമിഴ് കൂവളം പൂപ്പാതിരി പലകപ്പയ്യാനി മുഞ്ഞ, ഓരില മുവ്വില ചെറുള(അഥവാ വെൾവഴുതിന) ചെറുവഴുതിന ഞെരിഞ്ഞിൽ. ഇവ കഞ്ഞി സകല ജ്വരങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കും.

ലഘുനാ പഞ്ചമൂലേന ഹിക്കാശ്വാസകാസവാൻ * ലഘുപഞ്ചമൂലം= ഓരില മുവ്വില ചെറുള ചെറുവഴുതിന ഞെരിഞ്ഞിൽ. ഈ കഞ്ഞി ഇക്കിൾ, വേദന, ചായുമുട്ടൽ, കുര എന്നിവയുള്ളവൎക്കു സേവിക്കാം.

ബലാധാന്യാകവില്വൈലപശ്യ സവിശൈഃ സംപ്രസാധി

താ ഛർദ്ദിയുക്തേ ജ്വരേ പേയാ ലാജമുൻഗാനപിതാ ഹിതാ * ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ധാന്യാകം=കൊത്തമ്പാലയരി. വില്വം=കൂവളവേര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ലാജം=മലർ. മുൽഗം=ചെറുപയറ്. ഈ കഞ്ഞി ഛർദ്ദിയുള്ള ജ്വരത്തിങ്കൽ സേവിക്കണം.

അജീൎണ്ണ ഇവശൂലാഢ്യം സാമേ തീവ്രരുജേ ജ്വരേ ന പിബേദൌഷധം തദ്ധി ഭൂയ ഏവാമാവഹേൽ * ആമദോഷത്തോടുകൂടിയതും കഠിനവേദനയുള്ളതുമായ ജ്വരത്തിങ്കൽ ഔഷധം സേവിക്കുവാൻ പാടില്ല. അത് അജീൎണ്ണമുള്ളപ്പോഠം വയറുവേദനക്കു മരുന്നു കഴിക്കുന്നതുപോലെയാണ്. ഔഷധപാനം വീണ്ടും ആമത്തെ ഉണ്ടാക്കുകയേ ഉള്ളു.

ഉശിരഞ്ചന്ദനം മുസ്താ പടോലം ധന്വയാഷകം ഗുളൂചി സഹദേവീച ശുണ്ഠീനിംബനിദിഗ്ദ്ധികാഃ തൽകഷായം പിബേദ്രാത്രൌ തരുണജ്വരനാശനം * ഉശീരം=രാമച്ചം. ചന്ദനം. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. പടോലം. ധന്വയാഷകം=കൊട്ടുത്തൂവ്വവേർ. ഗുളൂചീ=ചിററമൃത്. സഹദേവീ=പുവ്വാംകുറുന്തില. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. നിദിഗ്ദ്ധികാ=ചെറുവഴുതിനവേര് ഇവ കഷായം. രാത്രിയിൽ സേവിക്കുക. തരുണജ്വരം ശമിക്കും.

അമൃതോശീരപാഠാബ്ദവിശ്വഭൂനിംബവാളകൈഃ സപൎപ്പടകധാന്യാകധന്വയാഷൈർവിപാചിതം പാക്യം ജ്വരേഷു പാതവ്യം പാചനാമൃതസംജ്ഞിതം * അമൃതാ=ചിററമൃത്. ഉശീരം=രാമച്ചം. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ട. വാളകം=ഇരുവേലി. പൎപ്പടകം. ധാന്യാകം=കൊത്തമ്പാല. ധന്വയാഷം=കൊട്ടുത്തൂവ്വ. ഇവ കഷായം എല്ലാ ജ്വരങ്ങളിലും സേവിക്കാം. ഇത് പാചനംവരുത്തുവാനുള്ള ഉത്തമൌഷധമാകയാൽ പാചനാമൃതം എന്നു പ്രസിദ്ധമാകുന്നു.

പാഠാഗ്നിമന്ഥബൃഹതീദ്വയനാഗരാണാം ഛിന്നോത്ഭവാമഗധമൂലകലിംഗകാനാം വാശാമൃതാംബുദപടോലമഹൌഷധാനാം കഷായം പിബേദിഹ മരുൽപ്രഭവേ ജ്വരേതു * (ഫ) പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. അഗ്നിമന്ഥം=മുഞ്ഞവേർ. ബൃഹതീദ്വയം=ചെറുവഴുതിനവേരും വെഠവഴുതിനവേരും. നാഗരം=ചുക്ക്. (വ)

ഛിന്നോത്ഭവാ=ചിററമൃത്. മഗധമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേർ. കലിംഗകം=കുടകപ്പാലയരി. (൨) വാശാ=ആടലോടകവേർ. അമൃതാ. ചിററമൃത്. അംബുദം=മുത്തങ്ങ. പടോലം=പടോലവള്ളി മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ഈ കഷായം മൂന്നും വാതജ്വരത്തിങ്കൽ സേവിക്കുക.

ഭദ്രാലഭാമൃതാമുസ്താബലാവിലപമഹൌഷധൈഃ സപര്‍പ്പടകധാന്യാകൈഃ കപായോ വാതജ്വരം ജയേൽ * ഭദ്രാലഭാ=കൊട്ടുത്തൂവ്വവേർ. അമൃതാ=ചിററമൃത്. മുസ്താ=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര് വിലപം=കൂവളത്തിൻവേര്. മഹൌഷധം =ചുക്ക്. പര്‍പ്പടകം. ധാന്യാകം=കൊത്തമ്പാലയരി. ഇവ കഷായം. വാതജ്വരം ശമിക്കും.

ഗോപാംഗനാകമലചന്ദനസേവ്യവിശ്വയഷ്ടിജലോൽപലമധൂകശതാവരീഭിഃ സിദ്ധം സുശീതമനുമാക്ഷികശക്കരാഢ്യം പിത്തജ്വരം ജയതി ദാഹതൃഡാഢ്യമംബു * ഗോപാംഗനാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. കമലം=താമരവളയം. ചന്ദനം. സേവ്യം=രാമച്ചം. വിശ്വം=ചുക്ക്. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ജലം=ഇരുവേലി. ഉൽപലം=ചെങ്ങഴിനീർക്കിഴങ്ങ്. മധൂകം=ഇരിപ്പക്കാതൽ. ശതാവരി=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. ഇവ കഷായം. ആറിയാൽ തേനും പഞ്ചസാരയും മേപ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. ചുട്ടുനീറലും തണ്ണീർദാഹവുമുള്ളപിത്തജ്വരം ശമിക്കും.

പത്ഥ്യാകട്ഫലനാഗരാംബുദവചാഭൂനിംബധാന്യദ്രുമൈർഭാര്‍ങ്ഗീ പര്‍പ്പടകാന്വിതൈഃ ശൃതമിദം തോയം സുശീതം പുനഃ മധ്വാഢ്യംപരമാണരാമറയുതം ശ്ലേഷ്മജ്വരം നാശയേൽകോഷ്ഠാതിശ്വസനാഗ്നിസാദകസനാരുച്യാസ്യശോഷാന്വിതം * പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. കട്ഫലം=കുമിഴിൻവേര്. നാഗരം=ചുക്ക്. അംബുദം=മുത്തങ്ങ. വചാ=വയമ്പ്. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലരി. ദ്രുമം=ദേവതാരം. ഭാര്‍ങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. പര്‍പ്പടകം. ഇവ കഷായം. ആറിയാൽ തേനും കുറഞ്ഞൊന്നു കായവും മേപ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. വയറുവേദന, വായുക്ഷോഭം, അഗ്നിമാന്ദ്യം, ചുമ, അരുചി, വായ്വരൾച്ച എന്നിവയോടുകൂടിയതായ കഫജ്വരം ശമിക്കും.

വാശാമൃതാനാഗരധന്വയാഷഭൃനിംബനിംബാംബുദജഃകഷായഃ സശ്വാസകാസാരുചിഗൌരവാഢ്യേ ജ്വരേ വലാസപ്രഭവേ പ്രശസ്തഃ* വാശാ=ആടലോടകവേര്. അമൃതാ=ചിററമൃത്. നാഗരം=ചുക്ക്. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേരിന്മേൽതൊലി. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. അംബുദം=മുത്തങ്ങ. ഇവ കഷായം. വായുമുട്ടൽ, ചുമ, അരുചി, ദേഹത്തിന്നുകനം ഇവയോടുകൂടിയ കഫജ്വരത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

ദ്രാക്ഷാദികഷായം.

ദ്രാക്ഷാമധൂകമധുകലോധ്ര കാശ്മര്യ്യശാരിബാഃ മുസ്താമലകഹ്രീബേരപത്മകേസരപത്മകം മൃണാളചന്ദനോശീരനീലോല്പലപരൂഷകം ഫാണ്ടോ ഹിമോ വാ ദ്രാക്ഷാദിര്ജ്ജാതീകുസുമവാസിതഃ യുക്തോ മധുസിതാലാജൈർജ്ജയത്യനിലപിത്തജം ജ്വരം മദാത്യയം ഛർദ്ദിം മൂൎച്ഛാം ദാഹം ശ്രമം ഭ്രമം ഊൎദ്ധ്വഗം രക്തപിത്തഞ്ച പിപാസാം കാമിലാമപി * ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം മധൂകം=ഇരിപ്പക്കാതൽ. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ലോധ്രം=പാച്ചൊററിത്തൊലി. കാശ്മര്യ്യം=കുമിഴിൻവേർ. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. മുസ്താ=മുത്തങ്ങാക്കിഴങ്ങ്. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ഹ്രീബേരം=ഇരുവേലി. പത്മകേസരം=താമരയല്ലി. പത്മകം=പതിമുകം. മൃണാളം=താമരവളയം. ചന്ദനം. ഉശീരം=രാമച്ചം. നീലോല്പലം=കരിങ്കുവളക്കിഴങ്ങ്. പരൂഷകം=ചിററീന്തൽ. ഈ കഷായത്തിന്ന ദ്രാക്ഷാദി എന്നുപേർ. ഇത് ഫാണ്ടമായോ ഹിമമായോ ഉണ്ടാക്കണം. "സദ്യോഭിഷുതപൂതസ്തു ഫാണ്ടഃ" എന്ന വിധിപ്രകാരം മരുന്നു ചതച്ചിട്ട് അപ്പോഴന്തന്നെ പിഴിഞ്ഞരിച്ചതിന്നു ഫാണ്ടമെന്നും, "ശീതോരാത്രിംദ്രവേസ്ഥിതഃ" എന്ന വിധിയനുസരിച്ചു മരുന്നുകൾ ചതച്ച് ഒരു രാത്രി മുഴുവൻ വെള്ളത്തിൽ ഇട്ടുവെച്ചതിന്നു ശീതമെന്നും പേർ. രണ്ടുപ്രകാരമുണ്ടാക്കിയാലും ഇതിൽ പിച്ചകപ്പൂവുകൊണ്ടു വാസനപിടിപ്പിക്കണം. എന്നാൽ ഫാണ്ടവും ഹിമവുമായിട്ടല്ലാതെ സാധാരണകഷായമായിട്ടും ഇതു പ്രയോഗിക്കാറുണ്ട്. തേൻ, പഞ്ചസാര, മലർപ്പൊടി എന്നിവ അനുപാനം. വാതപിത്തജ്വരം ശമിക്കും. മദാത്യയാദികളെയും ശമിപ്പിക്കും.

പർപ്പടകാബ്ദസുരദ്രുമഭാർങ്ഗീമാഗധികൌഷധധന്വയവാസകൈഃ പാക്യമിദം വിനിഹന്തി നരാണാം വാതകഫജ്വരജം പരിതാപം * പർപ്പടകം. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. ഭാർങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. മാഗധിക=തിപ്പലി. ഔഷധം=ചുക്ക്. ധന്വയവാഷം=കൊടുത്തൂവവേർ. ഇവ കഷായം. വാതകഫജ്വരംകൊണ്ടുള്ള ഉപദ്രവം ശമിപ്പിക്കും.

കടുകാവിജയാദ്രാക്ഷാമുസ്താപർപ്പടകൌഷധൈഃ കഷായോ നാശയേൽ പീതഃ കഫപിത്തഭവം ജ്വരം * കടുകാ=കടുകരോഹിണി. വിജയാ=കടുക്ക. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. മുസ്താ=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. പർപ്പടകം. ഔഷധം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം. കഫപിത്തജ്വരം ശമിക്കും.

നാഗരാമൃതഹരീതകീഃ ക്രമാന്നാഗഹസ്തനയനാംഘ്രിഭാഗശഃ സാധു സിദ്ധമുദകം സശർക്കരം നാശയേദഖിലദോഷജം ജ്വരം * നാഗരം=ചുക്ക് കഴഞ്ച് 2; അമൃതം=ചിററമൃത് കഴഞ്ച് 6; ഹരീതകി=കടുക്ക കഴഞ്ച് 4 ഇവ കഷായം. പഞ്ചസാര മേമ്പൊടി ചേർത്തു സേവിക്കുക. സകല ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടുമുള്ള ജ്വരം ശമിക്കും.

രാമലക്ഷ്മണസീതാശ്ച രാവണശ്ച വിഭീഷണഃ ഏതൈഃ ക്വാഥോ ജ്വരം ഹന്തി ഭേദിദീപനപാചനഃ * രാമൻ=കടുക്ക. ലക്ഷ്മണൻ=ചിററമൃത്. സീത=തിപ്പലി. രാവണൻ=ചുക്ക്. വിഭീഷണൻ=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ഇവ കഷായം. ജ്വരഹരവും മലഭേദം വരുത്തുന്നതും ദീപനവും പാചനവുമാകുന്നു.

മുസ്താപർപ്പടഭൂനിംബധന്വയാഷമഹൌഷധൈഃ കണ്ടകാര്യമൃതോപേതൈഃ ക്വാഥഃ സർവ്വജ്വരാപഹഃ * മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. പർപ്പടകം. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേരിന്മേൽതൊലി. ധന്വയാഷം=കൊടുത്തൂവ്വവേർ. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. കണ്ടകാരി= കണ്ടകാരിവഴുതിനവേർ. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ഇവ കഷായം. എല്ലാ ജ്വരങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കും.

ഭാർങ്ഗീ പുഷ്കരമൂലഞ്ച പത്ഥ്യാപർപ്പടതോയദം നാഗരം ദശമൂലഞ്ച പിപ്പലീഞ്ചാപ്സു സാധയേൽ സന്നിപാതജ്വരം ഹ

ന്തി വിഷമം ശീതികാം തഥാ കാസശ്വാസാഗ്നിസദനഹൃൽപാ ശ്വാൎത്തിശിരോഗ്രഹം ജീൎണ്ണജ്വരം മൂത്രകൃച്ഛ്രം രക്തപിത്തഞ്ച നാശയേൽ * ഭാൎങ്ഗി=ചെറുതേക്കിൻവേർ. പുഷ്കരമൂലം. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. പൎപ്പടകം. തോയദം=മുത്തങ്ങ. നാഗരം=ചുക്ക്. ദശമൂലം. പിപ്പലി=തിപ്പലി. ഇവ കഷായം വിഷമമായ സന്നിപാതജ്വരത്തേയും, ശീതജ്വരത്തേയും, കാസം ശ്വാസം അഗ്നിമാന്ദ്യം, ഹൃദയത്തിങ്കലും പാൎശ്വങ്ങളിലും വേദന ഇവയേയും, തലക്കുള്ള പിടുത്തത്തേയും, ജീൎണ്ണജ്വരാദികളേയും ശമിപ്പിക്കും.

അരളാതിവിഷാമുസ്താശുണ്ഠിരാസ്നാസുരദ്രുമൈഃ സൎവ്വജ്വരഹരോ യോഗഃ സൎവ്വാതീസാരനാശനഃ * അരള=പെരുമരത്തോൽ. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. ഇവ കഷായം സൎവ്വജ്വരങ്ങളേയും സൎവ്വാതിസാരങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കും.

വ്യാഘ്രീശുണ്ഠ്യമൃതാക്വാഥഃ പിപ്പലീചൂൎണ്ണസംയുതഃ വാതശ്ലേഷ്മജ്വരശ്വാസകാസപീനസശൂലജിൽ * വ്യാഘ്രീ=ചെറുവഴുതിനവേർ. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ഇവ കഷായം തിപ്പലി പൊടിച്ചു മേപ്പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക. വാതകഫജ്വരങ്ങളും ശ്വാസം, പീനസം, കാസം ശൂലവേദന ഇവയും ശമിക്കും.

ഛിന്നോത്ഭവാംബുധരധന്വയവാഷവിശ്വൈൎദ്ദുസ്പൎശപൎപ്പടകമേഘകിരാതതിക്തൈഃ മുസ്താടരൂഷകമഹൌഷധധന്വയാഷൈഃ ക്വാഥം പിബേദനിലപിത്തകഫജ്വരേഷു * (ക) ഛിന്നോത്ഭവാ=ചിററമൃത്. അംബുധരം=മുത്തങ്ങ. ധന്വയവാഷം=കൊട്ടുത്തൂവ്വവേർ. വിശ്വം=ചുക്ക്. (വ) ദുസ്പൎശം=കൊട്ടത്തൂവ്വവേർ. പൎപ്പടകം. മേഘം=മുത്തങ്ങ. കിരാതതിക്തം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേർ (കിരിയാത്ത എന്നു പക്ഷാന്തരം.) (ന) മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ആടരൂഷകം=ആടലോടകം. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ധന്വയാഷം=കൊട്ടുത്തൂവ്വവേർ — ഈ മൂന്നു കഷായങ്ങളും വാതപിത്തകഫജ്വരങ്ങളിൽ യഥാക്രമം സേവിക്കുക.

ശ്വദംഷ്ട്രാംബുദഭൂനിംബബലാനാഗരപർപ്പടൈഃ പാക്യം പ്രശമയേൽ പീതം വാതപിത്തകൃതം ജ്വരം * ശ്വദംഷ്ട്രാ=ഞെരിഞ്ഞിൽ. അംബുദം=മുത്തങ്ങ. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ട. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. നാഗരം=ചുക്ക്. പർപ്പടകം. ഇവ കഷായം വാതപിത്തജ്വരത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ഛിന്നോത്ഭവാവൃഷകിരാതകപർപ്പടാനാം ശുണ്ഠ്യാ വലാഹകയവാഷകയോഃ ക്രമേണ ഏകദ്വയത്രിതയഭാഗകൃതഃ കഷായഃ സംമൂർഛിതം ജ്വരമപോഹതി സാന്നിപാതം * ഛിന്നോത്ഭവാ=ചിററമൃത്. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. കിരാതകം= പുത്തരിച്ചുണ്ടവേരിന്മേൽതൊലി. പർപ്പടകം ഇവ ഓരോ കഴഞ്ച്; ശുണ്ഠി=ചുക്ക് ഇതു രണ്ടുകഴഞ്ച്; വലാഹകം=മുത്തങ്ങ. യവാഷകം=കൊടുത്തൂവ്വവേർ ഇവ മുമ്മൂന്നുകഴഞ്ച്. ഇവ കഷായം സന്നിപാതജ്വരം ശമിക്കും.

വാശാപുഷ്പ്യലതാകഷായോ വിശ്വാംഭഃ സന്നിപാതജിൽ * വാശാ=ആടലോടകവേർ. പുഷ്പ്യലതാ=കുമ്പളവള്ളി ഇവകൊണ്ട് ഒരു കഷായം. വിശ്വം=ചുക്ക് ഇതുകൊണ്ട് ഒരു കഷായം. ഈ കഷായം രണ്ടും സന്നിപാതജ്വരത്തെ ശമിപ്പിക്കും. ചിലർ ഈ മരുന്നുകൾ മൂന്നും ചേർത്ത് ഒരു കഷായമായി ഉപയോഗിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ രണ്ടു കഷായമായിട്ടാണ് വൃദ്ധവൈദ്യന്മാർ പ്രയോഗിക്കുന്നത്.

ഭാർങ്ഗ്യബ്ദപർപ്പടകധന്വയവാഷവിശ്വഭൂനിംബകുഷ്ഠകണസിംഹ്യമൃതാകഷായഃ ജീർണ്ണജ്വരം സതതസന്തതകം നിഹന്ത്യാന്യേദ്യുകം സഹ തൃതീയചതുർത്ഥകാഭ്യാം * ഭാർങ്ഗി=ചെറുതേക്കിൻവേർ. അബ്ദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ധന്വയവാഷം=കൊടുത്തൂവ്വവേര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേർ. സിംഹി=ചെറുവഴുതിനവേർ. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ഇവ കഷായം ജീർണ്ണജ്വരത്തേയും സതതാദിവിഷമജ്വരങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കും.

ത്രിദിനം ഭക്ഷയേൽപ്രാതർമ്മക്ഷണം ഗുളസംയുതം ചാതുർത്ഥികവിനാശായ തഥാഹിങ്ഗുപ്രശാന്തയേ * മക്ഷണം=മൂട്ട. ഇ

തിനെ ശക്കരയിൽ പൊതിഞ്ഞു രാവിലെ സേവിക്കുക. ചതുത്ഥകജ്വരവും എക്കിളും ശമിക്കും.

ബലാകൊടിത്തൂവ്വസപപ്പടാബ്ദധാന്യാകമുൽഗം ചെറുപഞ്ചമൂലം സശൃംഗിവേരം പുലരിൽക്കുടിച്ചാലീററംഗനാനാം പനിതീരുമന്നേ * ബലാ കുറുന്തോട്ടിവേർ. കൊടുത്തൂവ്വവേർ. പപ്പടകം. അബ്ദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ധാന്യാകം=കൊത്തമ്പാലരി. മുൽഗം=ചെറുപയർ. ചെറുപഞ്ചമൂലം=ഓരില, മൂവ്വില, ചെറുവഴുതിന, ഞെരിഞ്ഞിൽ. ശൃംഗിവേരം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം പ്രസവിച്ച സ്ത്രീകൾക്കുണ്ടായ പനി ശമിക്കും.

ലികുചദള വിലചലശുനൈന്നാരങ്ങശടാലുപല്ലവാഭ്യാഞ്ചകഷായൌ ജയതഃ പിത്തൌ കമ്പാഢ്യാം ശീതികാം ത്രിദിനാൽ * (ക) ലികുചദളം=അയനിയില. വിലചം=കൂവളത്തിൻവേർ. ലശുനം-വെള്ളുള്ളി. (വ) നാരങ്ങശടാലു=പച്ചച്ചെറുനാരങ്ങ. പല്ലവം=അതിൻെറതന്നെ തളിര്. ഈ കഷായം രണ്ടും വിറച്ചുപനിയെ മൂന്നുദിവസംകൊണ്ടു ശമിപ്പിക്കും.

പത്രം വേണുഭവം ദളഞ്ച തുളസീജാതം ഹരിക്രാന്തിജം പത്രം വാസുനിഷണ്ണജം ബദരജം പത്രഞ്ച വാടം ദളം പത്രഞ്ചോത്തമകന്യകാഖ്യ സുഷവീനാരങ്ഗപത്രം പൃഥക്സ്വം നാഗരപാദികം പ്രഹരതി പ്രാഗ്രൂപശീതജ്വരം * വേണുഭവപത്രം=മുളയില. തുളസീജാതദളം=തുളസിയില. ഹരിക്രാന്തിജപത്രം=വിഷ്ണുക്രാന്തിയില. സുനിഷണ്ണജപത്രം=നിരാരില. ബദരജപത്രം=ലന്തയില. വാടദളം=പേരാൽമൊട്ട്. ഉത്തമകന്യകാപത്രം=പൂവ്വാംകുറുന്തില. സുഷവീപത്രം=പുല്ലാനിയില. നാരങ്ങപത്രം=ചെറുനാരകത്തില. നാഗരപാദികം=നാലിലൊന്നു ചുക്ക്. ഈ കഷായം തുള്ളപ്പനി ശമിപ്പിക്കും.

ആൽമൊട്ടുംചെറുവൂളവേരുമുടനേ ഭേവ്യോസ്ഥഥാ മൂലവും പാലും വിഴ്ത്തിയരച്ചുകൊണ്ടെതിരവേകോരിക്കുടിക്കുംസ്സണാം ഓടിപ്പോമഥ പക്വജ്വൂത്തിയതിലും പിത്തപ്രധാനംദ്രുതം ധീമാനാഞ്ചിഷു ദോഷജാസുവിഹിതം കഷ്യാത്സമാലോച്യതാം * ഭേവി=പൂവ്വാംകുറുന്തിലവേർ. ഈ കഷായം പാകംവന്ന ജ്വരങ്ങളിൽ പ്രയോഗിക്കുക. പക്വജ്വൂത്തി=പാകംവന്ന പനി.

ആവിൽത്തോൽമലർ ചുക്കുവിഷ്ണുദയിതാമുക്കാകൊട്ടുത്തു വൃതൻവേരും ചാരണയും കരിമ്പുമിവയിട്ടൊപ്പിച്ചുകൊണ്ടങ്ങി നെ നാലൊന്നായ കഷായനീരിലളവേമോക്കഞ്ഞിമുന്നാഴകടി ച്ചിട്ടന്നോക്കപനിപ്പതില്ല ഘനമായുണ്ടാകുമഗ്നേബ്ബലം * വിഷ്ണുദ യിതാ=വിഷ്ണുക്രാന്തി. ഈ മോർക്കഞ്ഞി പഴകിയ പനി വിട്ടു പ്പോകുവാൻ വിശേഷം.

സഹദേവീരസേ സിദ്ധഃ ഖളഃ സർവ്വജ്വരാപഹഃ * സഹ ദേവീരസം=പൂവ്വാംകുറുന്തിലനീര്. ഖളം=മുക്കുടി. ഈ മുക്കുടി എല്ലാ ജ്വരങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കും.

പലാശപത്രസ്വരസൈസ്സ്യം കുയ്യാൽ കട്ടൽക്കടം സ ന്നിപാതജ്വര തീക്ഷ്ണം ഗണ്ഡൂഷം കബളന്തഥാ * പലാശാ= പ്ലാശ്. സന്നിപാതജ്വരത്തിങ്കൽ പ്ലാശിന്റെ ഇല ഇടിച്ചുപി ഴിഞ്ഞ നീരുകൊണ്ടു തീക്ഷ്ണമായ നസ്യവും ഗണ്ഡൂഷവും കബ ളവും പ്രയോഗിക്കുക.

മൃദ്വീകാ മരിചം ശുണ്ഠീ കണാ സൈന്ധവസംയുതം നാ രീക്ഷീരേണ പിഷ്ട്വാ തു നസ്യം സംജ്ഞാപ്രബോധനം * മൃ ദ്വീകാ=മുന്തിരിങ്ങ. മരിചം=കുരുമുളക്. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. ക ണാ=തിപ്പലി. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഇവ മുലപ്പാലിലരച്ചു ന സ്യംചെയ്യുക. സന്നിയിൽ ഉണ്ടായ ബോധക്ഷയം തീരും.

പാദേ ലലാടേ ച വിബോധനായ ദേഹേഭിന്യാസിനമ ഞ്ജയേദ്വാ ബസ്താംബുനാ സിന്ധുകണോഷണോഗ്രാശിലാശി രീഷാസ്ഥിരസോനകല്ക്കൈഃ * സിന്ധു=ഇന്തുപ്പ്. കണാ=തി പ്പലി. ഊഷണം=കുരുമുളക്. ഉഗ്രാ=വയമ്പ്. ശിലാ=കന്മദം. ശിരീഷാസ്ഥി=വാകക്കുരു. രസോനം=ഉള്ളി. ഇവ ആട്ടിൻമൂത്ര ത്തിലരിച്ചു കണ്ണിൽ എഴുതുകയോ, കാലിന്മേലും നെററിയി ന്മേലും ചൂട്ട വെക്കുകയോ ചെയ്താൽ അഭിന്യാസി (സന്നിപാ തി)ക്ക് തൻേറടം വരും.

ഉദ്ധൃതാം സ്ഫുടിതാം ജിഹ്വാം ദ്രാക്ഷയാ മധുസർപ്പിഷാ ലേ പയേൽ കേവലേനാപി മധുനാ സന്നിപാതജേ * സന്നിപാ തത്തിങ്കൽ നാവു പുറത്തേക്കുന്തുകയും സ്ഫോടനം ചെയ്കയും

ചെയ്താൽ ചെയ്യേണ്ടതു പറയുന്നു. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരങ്ങ. മധു=തേൻ. സൎപ്പിസ്=നെയ്യ്. മുന്തിരിങ്ങപ്പഴം അരച്ചു തേനും നെയ്യും ചേൎത്തു ചാലിച്ചു നാവിന്മേൽ പുരട്ടുക. കേവലമായ തേൻ പുരട്ടുകയുമാം.

സന്നിപാതജ്വരസ്യാന്തേ കൎണ്ണമൂലേ സുദാരുണഃ ശോഫഃ സഞ്ജായതേ തേന കശ്ചിദേവ വിമുച്യതേ * സന്നിപാതജ്വരത്തിന്റെ അവസാനത്തിങ്കൽ ചിലൎക്കു ചെവിയുടെ കടക്കൽ ദാരുണമായ ഒരു ശോഫം (നീര്) ഉണ്ടാകും. അതുണ്ടായാൽ വിട്ടുപോകുന്നതു വളരെ ദുൎല്ലഭമാണ്.

രക്താവസേചനൈഃ ശീഘ്രം സൎപ്പിഷ്പാനൈശ്ച തം ജയേൽ പ്രദേഹൈഃ കഫപിത്തഘ്നൈൎന്നാവനൈഃ കബളഗ്രഹൈഃ * ആ ശോഫത്തെ വേഗത്തിൽ ചികിത്സിക്കണം. രക്തം കളയുക, നൈ സേവിക്കുക, കഫപിത്തഹരങ്ങളായ മരുന്നുകൾ അരച്ചു പുരട്ടുക, നസ്യം ചെയ്ക, കവിൾകൊള്ളുക എന്നിവയാണ് വേണ്ടതു്.

പക്വേ വിപാട്യ മതിമാൻ വ്രണവൽ സമുപാചരേൽ * നീര് പഴുത്താൽ വൈദ്യൻ അതിനെ കീറുകയും, പിന്നെ വ്രണത്തിന്നുള്ള ചികിത്സകൾ ചെയ്കയും വേണം.

കഷായപാനപഥ്യാന്നൈൎദ്ദശാഹ ഇതി ലംഘിതേ സൎപ്പിൎദ്ദദ്യാൽ കഫേ മന്ദേ വാതപിത്തോത്തരേ ജ്വരേ * കഷായപാനം, പഥ്യമായ ആഹാരം എന്നിവയോടുകൂടി പത്തുദിവസം പനിക്കുള്ള ചികിത്സ കഴിഞ്ഞാൽ, കഫം മന്ദമായും വാതപിത്തങ്ങൾ അധികമായുമുള്ള ജ്വരത്തിങ്കൽ സൎപ്പിസ്സ് (=നെയ്യ്) കൊടുക്കാവുന്നതാണ്.

പൂൎവ്വേ കഷായാഃ സഘൃതാഃ സൎവ്വേ യോജ്യാ യഥാമലം * മുമ്പു പറയപ്പെട്ടിട്ടുള്ള കഷായയോഗങ്ങളെക്കൊണ്ടുതന്നെ നൈ കാച്ചി ദോഷകോപത്തിന്നനുസരിച്ചു പ്രയോഗിക്കാം.

തൈല്വകം പവനജന്മനി ജ്വരേ യോജയേൽ ത്രിവൃതയാ വിയോജിതം തിക്തകം വൃഷഘൃതഞ്ച പൈത്തികേ യച്ച പാലനികയാ ശൃതം ഹവിഃ ഷൾപലം ജ്വരഹൃൽ പ്രോക്തം തഥാ

കല്യാണകം ഘൃതം * വാതജ്വരത്തിങ്കൽ തൈല്വകഘൃതയോഗം ത്രിവൃത (=ത്രികോല്പക്കൊന്ന) വിട്ട് കാച്ചി സേവിക്കുക. പിത്തജ്വരത്തിങ്കൽ തിക്തകഘൃതവും വൃഷഘൃതവും സേവിക്കുക. പാലനികാഘൃതവുമാം. പാലനിക=ബ്രഹ്മി. ഷഠ്പലഘൃതവും കല്യാണകഘൃതവും ജ്വരഹരങ്ങളാകുന്നു.

പൂതീകോഷണപഞ്ചകോലരുചകൈഃ സാജാജികൈഃ സാംബുദൈഃ സക്ഷീരാതിവിഷൈഃ സഹിംഗുഹപുഷാസിന്ധൂത്ഭവൈഃ കല്കിതൈഃ ശുക്തേനാർദ്രകസംഭവേന ച രസേനൈതന്മഹാഷഠ്പലം സർപ്പിഃ പക്വമരോചകാഗ്നിസദനപ്ലീഹജ്വരശ്വാസജിൽ * പൂതികം=ആവൽതൊലി. ഊഷണം=കുരുമുളക്. പഞ്ചകോലം=തിപ്പലി, ചുക്ക്, കാട്ടുമുളകിൻവേർ, കാട്ടുതിപ്പലിവേർ, കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. രുചകം=തുവച്ചിലക്കാരം. അജാജി=ജീരകം. അംബുദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ക്ഷീരം=പാൽ. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. ഹിംഗു=കായം. ഹപുഷാ=അടയ്ക്കാമണിയൻവേര്. സിന്ധൂത്ഭവം=ഇന്തുപ്പ്. ശുക്തം=കാടി. ആർദ്രകസംഭവരസം=ഇഞ്ചിനീർ. ഈ ഘൃതത്തിന്നു മഹാഷഠ്പലമെന്നു പേർ. അരോചകം, അഗ്നിമാന്ദ്യം, പ്ലീഹ, ജ്വരം, ശ്വാസം ഇവ ശമിക്കും. ഇതിൽ "സർപ്പിഃ.......ഗ്നിസദനശ്വാസപ്രസേകാപഹം" എന്നു പാഠഭേദവും കാണുന്നുണ്ട്.

പടോലം ശാരിബാ മുസ്താ മധുകം കടുരോഹിണി ഉശിരം ചന്ദനഞ്ചൈവ പിപ്പലീ തൈഃ ശൃതം ഘൃതം സർവ്വജ്വരഹരം ചൈവ രക്ഷോഘ്നം പുഷ്ടിവർദ്ധനം അഷ്ടമംഗലകന്നാമ ഘൃതം സർവ്വത്ര പൂജിതം * പടോലം=പടോലവള്ളി. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. കടുകരോഹിണി. ഉശിരം=രാമച്ചം. ചന്ദനം. തിപ്പലി. ഈ ഘൃതത്തിന്ന് അഷ്ടമംഗലം എന്നു പേർ. സർവ്വജ്വരങ്ങളേയും രക്ഷസ്സിൻെറ ബാധയേയും ശമിപ്പിക്കും. പുഷ്ടിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കും.

ജീർണ്ണേ ഘൃതേ ച ഭുഞ്ജീത മൃദുമാംസരസൌദനം * നെയ്യ് ദഹിച്ചാൽ മൃദുവായ മാംസരസം കൂട്ടി ചോറ് ഭക്ഷിക്കാം.

ന ശാമ്യത്യേവമപി ചേൽ ജ്വരഃ കുർവ്വീത ശോധനം * ഇ പ്രകാരം ചെയ്തിട്ടും ജ്വരം ശമിക്കുന്നില്ല എങ്കിൽ വയറിളക്കുവാനുള്ള മരുന്നു കൊടുക്കണം.

മോദകം ത്രിഫലാശ്യാമാത്രിവൃൽപിപ്പലികേസരൈഃ സ സിതാമധുഭിർദ്ദദ്യാദേവ്യോഷാദ്യം വാ വിരേചനം * ത്രിഫലാ=കടുക്ക, നെല്ലിക്ക, താന്നിക്ക; ശ്യാമാ=നാൽക്കോല്പക്കൊന്ന. ത്രിവൃൽ=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. പിപ്പലി=തിപ്പലി. കേസരം=നാഗപ്പൂവ്വ്. സിതാ=പഞ്ചസാര. മധു=തേൻ. ഇവകൊണ്ടു മോദകം (പലഹാരം) ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്താൽ വിരേചനം വരും. വ്യോഷാദിയായി വിരേചനകല്പത്തിൽ പറയുന്ന ഔഷധവും കൊടുക്കാം.

വിരിക്താനാഞ്ച സംസർഗ്ഗീം മണ്ഡപൂർവ്വാം യഥാക്രമം * വിരേചനംവന്നാൽ പിന്നെ ക്രമപ്രകാരം മണ്ഡം മുതലായ കഞ്ഞികളെ കൊടുക്കണം.

ജ്വരക്ഷീണസ്യ ന ഹിതം വമനം ന വിരേചനം കാമന്തു പയസാ തസ്യ നിരൂഹൈർവ്വാ ഹരേന്മലാൻ * ജ്വരംകൊണ്ടു ക്ഷീണിച്ചിട്ടുള്ള രോഗിക്കു വമനവും വിരേചനവും ഹിതമല്ല. ശക്തിമത്തായ വിരേചനൌഷധങ്ങൾ പാടില്ലെന്നു താൽപര്യം. പാൽ സേവിച്ചിട്ടും, നിരൂഹങ്ങളെക്കൊണ്ടും അങ്ങിനെയുള്ള രോഗിയുടെ മലങ്ങളെ കളയുകയാണ് ഉത്തമം.

വൃശ്ചീവവില്വവർഷാഭൂസാധിതം ജ്വരശോഫനൽ ക്ഷീരം തദ്വദേവ സിദ്ധഞ്ച പഞ്ചകോലേന തൽഗുണം * വൃശ്ചീവം=തവിഴാമവേര്. വില്വം=കൂവളവേര്. വർഷാഭൂ=ദേവതാരം. ഇവകൊണ്ടു കുറുക്കിയ പാൽ സേവിക്കുക. പനിയും നീരും ശമിക്കും. പഞ്ചകോലം=തിപ്പലി, ചുക്ക്, കാട്ടുതിപ്പലിവേര്, കാട്ടുമുളകിൻവേര്, കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇവയിട്ടു കുറുക്കിയ പാലിനും ഗുണം അതുപോലെതന്നെ.

നാനാഴിയെണ്ണ നാന്മറ് നാഴിനീരിൽപചിച്ചുടൻ നാലഞ്ചുദിവസം തേച്ചാൽ നാസ്തിയെന്നുവരും പനി * അർത്ഥം സ്പഷ്ടം. ഈ എണ്ണ സിദ്ധഫലമാകുന്നു.

നിർഗ്ഗുണ്ഡീപത്രനിര്യ്യാസസാധിതം തിലജം തഥാ * നിർഗ്ഗുണ്ഡി=കരുനൊച്ചി. കരുനൊച്ചിയില ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിൽ എണ്ണകാച്ചി തേക്കുക. ഗുണം പൂർവ്വവൽ.

ജീർണ്ണജ്വരേ രുചികരാ നസ്യം ദദ്യാദ്വിരേചനം സ്നൈഹി

കം ശൂന്യശിരസോ ദാഹാൎത്ത പിത്തനാശനം * ജീൎണ്ണജ്വരത്തിങ്കൽ ശിരോവിരേചനങ്ങളായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു നസ്യംചെയ്യണം. അതു രുചിയെ ഉണ്ടാക്കും. ശിരസ്സ് ശൂന്യമായി തോന്നുന്നപക്ഷം സ്നേഹനസ്യം ചെയ്യണം. ശിരസ്സിന്നു ചുട്ടുനീറൽ ഉള്ള പക്ഷം പിത്തഹരങ്ങളായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള നസ്യമാണ് വേണ്ടത്.

അരുചൌ മാതുളുംഗസ്യ കേസരം സാജ്യസൈന്ധവം ധാത്രീദ്രാക്ഷാ സിതാനാം വാ കല്ക്കമാസ്യേന ധാരയേൽ * രുചിയില്ലായ്മ ഉണ്ടായാൽ മാതളനാരങ്ങയുടെ അല്ലി നെയ്യിൽ അരച്ച് ഇന്തുപ്പുംകൂട്ടി വായിലിട്ട് ഇരിക്കുക. ധാത്രി=നെല്ലിക്ക. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. ഇവ അരച്ചു കല്ക്കം പഞ്ചസാരചേൎത്തു വായിൽ ഇടുന്നതും നന്ന്.

യഥോപശയസംസ്പൎശാൻ ശീതോഷ്ണദ്രവ്യകല്ക്കിതാൻ അഭ്യംഗാലേപസേകാദീൻ ജ്വരേ ജീൎണ്ണേ ത്വഗാശ്രിതേ * ജ്വരം ജീൎണ്ണമായി ത്വക്കിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ശിരസ്സിൽ തേക്കുവാനും, മേൽ പുരട്ടുവാനും എണ്ണകാച്ചി ഉപയോഗിക്കണം. ആയത് തേച്ചാൽ സുഖം തോന്നുന്നതനുസരിച്ചു ശീതവീൎയ്യങ്ങളായോ ഉഷ്ണവീൎയ്യങ്ങളായോ ഉള്ള മരുന്നുകളെക്കൊണ്ടു കാച്ചിയതായിരിക്കണം.

ഫേനോശീരനിശാബ്ദകുഷ്ഠമധുകൈൎമ്മഞ്ജിഷ്ഠവിശ്വാംബുഭിൎമ്മൂൎവ്വാലോഹിതയഷ്ടിസൎജ്ജകടുകാ സിന്ധൂത്ഥലാക്ഷാഞ്ജനൈഃ സശ്രീകണ്ഠനതൈഃ സമൈസ്തിലരുഹം തക്രേ പചേൽഷൾഗുണേ തത്സദ്യോ ഹരതിജ്വരാൻ ജ്വരകൃതാൻ ദാഹാദിശീതാദികാൻ * ഫേനം=കടൽനുര. ഉശീരം=രാമച്ചം. നിശാ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. മഞ്ജിഷ്ഠ=മഞ്ചട്ടിപ്പൊടി. വിശ്വം=ചുക്ക്. അംബു=ഇരുവേലി. മൂൎവ്വാ=പെരിങ്കുരുമ്പ. ലോഹിതയഷ്ടി=അകില്. സൎജ്ജം=ചെഞ്ചല്യം. കടുകാ=കടുകരോഹിണി. സിന്ധൂത്ഥം=ഇന്തുപ്പ്. ലാക്ഷാ=കോലരക്ക്. അഞ്ജനം=അഞ്ജനക്കല്ല്. ശ്രീകണ്ഠം=കണ്ടിവെണ്ണ. നതം=തകരം. ഇവ സമം കല്ക്കംചേ

ത്ത് എണ്ണകാച്ചുക. എണ്ണയിൽ ആറിരട്ടി മോരും കൂട്ടണം. പനിയും അതുകൊണ്ടുള്ള കുളിര്, ചൂട് മുതലായതും ശമിക്കും.

കലിംഗകാഃ പടോലസ്യ പത്രം കടുകരോഹണീ (൧) പടോലം ശാരിബാമുസ്താ മധുകം കടുകരോഹിണി (൨) പടോലനിംബത്രിഫലാ മൃദ്വീകാമുസ്തവത്സകം (൩) കിരാതതിക്തമമൃതാചന്ദനം വിശ്വഭേഷജം(൪)ധാത്രീമുസ്താമൃതാക്ഷൌദ്രം (൫)— അർദ്ധശ്ലോകസമാപനാഃ പഞ്ചൈതേ സന്തതാദീനാം പഞ്ചാനാം ശമനാ മതാഃ * കലിംഗകം=കുടകപ്പാലയരി. പടോലപത്രം=പടോലത്തിന്റെ ഇല. കടുകരോഹിണി(൧) പടോലം=പടോലവള്ളി. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. കടുകരോഹിണി (൨) പടോലവള്ളി. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. ത്രിഫല. മൃദ്വീകാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം (൩) കിരാതതിക്തം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ചന്ദനം. വിശ്വഭേഷജം=ചുക്ക് (൪) ധാത്രി=നെല്ലിക്ക. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ക്ഷൌദ്രം=തേൻ (൫) അർദ്ധശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞ ഈ അഞ്ചു യോഗങ്ങൾ ക്രമേണ സന്തതം, സതതം, അന്യേദ്യുർജ്വരം, തൃതീയകം, ചാതുർത്ഥകം എന്ന അഞ്ചു ജ്വരങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കും.

ആഹൃത്യ സ്വകരേണ വെള്ളിലയുടേ പത്രാണി ശുക്ലാനി തേഷ്വാദിക്ഷാവധികാക്ഷരാണി ചരതിച്ചാലിഖ്യ ജപ്ത്വാ പുനഃ പാലുംവിഴ്ത്തിയവിച്ചരച്ചൈതിരവേ പേയാ ഹി ചാതുർത്ഥികേ പേയാ തേന കൃതാ ജ്വരേ തു വിഹിതാ സിദ്ധൈസ്തു സിദ്ധൌഷധം * ശുക്ലാനിപത്രാണി=വെളുത്ത ഇലകൾ. സ്വകരേണ ആഹൃത്യ=തന്റെ കൈകൊണ്ടു നുള്ളിക്കൊണ്ടുവന്ന്. തേഷു=അവയിൽ. ആദിക്ഷാവധികാക്ഷരാണി='അ'മുതൽ 'ക്ഷ'വരെ ഉള്ള അക്ഷരങ്ങളെ. ആലിഖ്യ=എഴുതിയിട്ട്. ജപ്ത്വാ=ജപിച്ചിട്ട്. ഈ കഞ്ഞി ചാതുർത്ഥകജ്വരത്തിങ്കൽ സിദ്ധൌഷധമത്രേ.

കല്യാണകം പഞ്ചഗവ്യം തിക്താഖ്യം വൃഷസാധിതം

ഷൾപലഞ്ചപിബേത്സപ്പിജ്ജ്വരേഷു വിഷമേഷു തു * വിഷമജ്വരങ്ങളിൽ കല്യാണകാദിഘൃതങ്ങൾ സേവിക്കുക.

പ്രയോജയേത്സാദാഭ്യംഗേ ലാക്ഷാതൈലദ്വയംഭിഷക്. അഭ്യംഗം ചെയ്യുന്നതിന്നു രണ്ടു തരത്തിലുള്ള ലാക്ഷാതൈലങ്ങളേയും പ്രയോഗിക്കണം.

വാശാചന്ദനപാഠാബ്ദശാരിബോശീരപപ്പടൈഃ കണ്ടകാര്യമൃതാവിശ്വൈഃ കഷായോ ദാഹജ്വരാപഹഃ * വാശാ=ആടലോടകവേര്. ചന്ദനം. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ഉശീരം=രാമച്ചം. പപ്പടകം. കണ്ടകാരി=കണ്ടകാരിവഴുതിനവേർ. അമൃതാ=ചിററമൃത്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഈ കഷായം പൊള്ളിപ്പനിയെ ശമിപ്പിക്കും.

യഷ്ടിമധുകകല്ക്കഞ്ച ശീതതോയേന സംയുതം നാളികേരസ്യ തോയേന തഥാ ച കദളീഫലം പിബേന്മധുകമേലാ ച നസ്യം ദാഹജ്വരാപഹം * യഷ്ടീമധുകകല്ക്കം=എരട്ടിമധുരം അരച്ച കല്ക്കം. ഇതു പച്ചവെള്ളത്തിൽ കലക്കി കുടിക്കുക. കദളീഫലം=കദളിവാഴക്ക. ഇതു എളനീർവെള്ളത്തിൽ ചേൎത്തു കുടിക്കുക. മധുകം=എരട്ടിമധുരം ഏലാ=ഏലത്തരി. ഇവകൊണ്ടു നസ്യംചെയ്ക. എല്ലാം ദാഹജ്വരത്തിങ്കൽ ഹിതം.

ശതധൌതഘൃതേന വാതിദാഹേ പ്രതിഹേച്ചന്ദനമൌശിരഞ്ച കല്ക്കം * ചന്ദനവും രാമച്ചവും അരച്ച കല്ക്കം ശതധൌതമായ ഘൃതത്തിൽ ചേൎത്തു മേൽതേക്കുക. ദാഹജ്വരത്തിങ്കലുണ്ടാകുന്ന അതിയായ ചുട്ടുനീററൽ ശമിക്കും.

ദാഹജ്വരേ പ്രകൎയ്യാച്ച തൃഷ്ണോക്തഞ്ച ചികിത്സിതം * ദാഹജ്വരത്തിങ്കൽ, മുകളിൽ തൃഷ്ണക്കു വിധിക്കപ്പെട്ടുന്നതായ ചികിത്സയേയും ചെയ്യാം.

മൃദ്വീകാചന്ദനോശീരശാരിബാംബുദവാരിഭിഃ പാക്യം ശീതകഷായം വാ ശീതികാമാശു സംഹരേൽ * മൃദ്വീകാ=മുന്തിരിങ്ങ. ചന്ദനം. ഉശീരം=രാമച്ചം. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. അംബുദം=മുത്തങ്ങ. വാരി=ഇരുവേലി. ഇവ വെച്ചു തിളപ്പിച്ച കഷായമോ ശീതകഷായമോ ശീതജ്വരത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ആരഗ്വധാദിവൎഗ്ഗഞ്ച പാനാഭ്യഞ്ജനലേപനേ * പാന

ചെയ്യാനും അഭ്യംഗത്തിനും മേൽതേക്കുവാനും ആരഗ്വധാദി വൎഗ്ഗത്തിലുള്ള ഔഷധങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കാം.

ആരണ്യതുളസിമൂലവിഷ്ണുക്രാന്തിമഹൌഷധൈഃ കഥാ ഥോയം നിഹരേൽ ശീഘ്രം ശീതികാവിഷമജ്വരം * ആരണ്യ തുളസീമൂലം=കാട്ടുതൃത്താവിൻവേർ. വിഷ്ണുക്രാന്തി. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം ശീതജ്വരത്തെയും വിഷമജ്വരത്തെയും ശമിപ്പിക്കും.

അന്തസ്സാരം ശിരീഷസ്യ മൂലമാരഗ്വധസ്യ ച പക്വതാ പിബേൽ ഗുളയുതം ശീതികേ വിഷമജ്വരേ * ശിരീഷാന്തസ്സാരം=വാകക്കുരുപ്പരിപ്പ്. ആരഗ്വധമൂലം=കൊന്നവേർ. ഇവ കഷായം ശക്കര മേപ്പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക. വിഷമമായ ശീതജ്വരം ശമിക്കും.

സൎഷപദ്വയകൈയ്യൎരസോനവ്യോഷസൈന്ധവൈഃ സപൂതികൈഃ ഖളഃ ശീതജ്വരകുക്ഷ്യാമയാപഹഃ * സൎഷപദ്വയം= കടുകും വെൺകടുകും. കൈഡൎയ്യം=കരുവേപ്പില. രസോനം=ഉള്ളി. വ്യോഷം=ചുക്കു മുളകു തിപ്പലി. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. പൂതീകം=ആവൽതൊലി. ഇവകൊണ്ടു മുക്കുടിയുണ്ടാക്കുക. ശീതജ്വരവും കുക്ഷിരോഗവും ശമിക്കും.

ജീരകവ്യോഷലശുനം സുപിഷ്ടം കോഷ്ണവാരിണാ ശീതജ്വരസ്യാഗമനേ പിബേൽ തത്സിദ്ധമംബു വാ * ജീരകം. വ്യോഷം=ചുക്കു മുളകു തിപ്പലി. ലശുനം=വെള്ളുള്ളി. ഇവ അരച്ചു ഗുളികയാക്കി ശീതജ്വരത്തിൻെറ ആരംഭത്തിങ്കൽ സേവിക്കുക. തത്സിദ്ധമംബുവാ=ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കഷായമായാലും വേണ്ടില്ല.

സഹദേവാവചാഭദ്രാനാകുലീഭിഃ പ്രയോജയേൽ ധൂപനോദ്വൎത്തനാലേപാൻ സൎവ്വജ്വരനിബൎഹണാൻ * സഹദേവാ=പൂവ്വാംകുറുന്തില. വചാ=വയമ്പ്. ഭദ്രാ=ചെറുള. നാകുലീ=ചിററത്ത. ഇവകൊണ്ടു പുകക്കുകയും ഉദ്വൎത്തനം ചെയ്കയും ചെയ്താൽ എല്ലാ ജ്വരങ്ങളും ശമിക്കും.

ജ്വരകാലസ്മൃതിഞ്ചാസ്യ ഹാരിഭിൎവ്വിഷയൈൎഹരേൽ * പ

ന്നി തുടങ്ങുന്ന സമയത്തിൻെറ ഓൎമ്മ പനിക്കാരുടെ പരമശത്രു വാകുന്നു. അതിനാൽ മനോഹരകഥാലാപാദികളെക്കൊണ്ടു രോഗിക്ക് ആ ഓൎമ്മ വരാതെ കഴിക്കണം.

ആശ്വത്ഥസ്യ പ്രവാളസ്യമുഷ്ടിമാത്രമുപാചയേൽ ജലേ തസ്മിൻ സമക്ഷീരേ പേയാ രാത്രിജ്വരാപഹാ * ആശ്വത്ഥപ്രവാളം=അരയാലിൻെറ തളിര്. ഇത് ഒരുപിടി കഷായം വെച്ച് കഷായവെള്ളത്തോളം പാൽപകൎന്നു കഞ്ഞിയുണ്ടാക്കുക. രാത്രിജ്വരം ശമിക്കും.

അശ്വത്ഥപല്ലവം പിഷ്ട്വാ ക്ഷീരേണപ്ര പിബേത്തഥാ * അശ്വത്ഥപല്ലവം= അരയാൽതളിര്. ഇത് അരച്ച് പാലിൽ സേവിക്കുക. ഫലം മുമ്പത്തെപ്പോലെതന്നെ.

ലവലീമൂലഭൂനിംബതുളസീമൂലപപ്പടൈഃ സഹാവിഷ്ണുപ്രിയാദേവീ വാരിദാശ്വത്ഥപല്ലവൈഃ സവിശ്വൈഃ ക്വഥിതം തോയം സക്ഷീരം പായയേൽ പ്രഗേ * ലവലീമൂലം=ചിററീന്തലിൻവേർ. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേർ. തുളസീമൂലം=തുളസിവേർ. പപ്പടം. സഹാ=പുവ്വാംകുറുന്തില. വിഷ്ണുപ്രിയാ=വിഷ്ണുക്രാന്തി. ദേവീ=ചിററമൃത്. വാരിദം=മുത്തങ്ങ. അശ്വത്ഥപല്ലവം=അരയാൽതളിര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം പാൽ ചേൎത്തു പുലരെ സേവിക്കുക.

തേന പേയാ ച ക്ഷൈരേയീ സായാഹ്നേ ജീൎണ്ണജ്വരജിൽ *തേന=ആ മരുന്നുകൊണ്ട്. ക്ഷൈരേയീ പേയാ=പാൽക്കഞ്ഞി. സായാഹ്നേ=വൈകുന്നേരം. ജീൎണ്ണജ്വരജിൽ=ജീൎണ്ണജ്വരത്തെ ജയിക്കുന്നത്.

ശാപാഥൎവ്വണമന്ത്രോത്ഥേ വിധിൎദ്ദൈവവ്യപാശ്രയഃ * ശാപം, അഥൎവ്വണമന്ത്രം (അഥൎവ്വണവേദത്തിലെ മന്ത്രം, അഭിചാരമന്ത്രം) എന്നിവയാലുണ്ടായ പനിയിൽ ചെയ്യേണ്ടത് ഈശ്വരസേവയാകുന്നു. ദൈവവ്യപാശ്രയം=ഈശ്വരസേവ. ക്ഷേത്രത്തിൽചെന്നു ഭജിക്കുക എന്നൎത്ഥം.

യഥാവസ്ഥം ക്രിയാ കാൎയ്യാ ക്ഷതഭംഗാദിജേ ജ്വരേ * ചതവ്, മുറി മുതലായവകൊണ്ടുണ്ടായ ജ്വരത്തിങ്കൽ അതാതിൻെറ സ്ഥിതിക്കനുസരിച്ച് ചികിത്സ ചെയ്യണം. യഥാവസ്ഥം=അവസ്ഥ (ദോഷകോപസ്വഭാവം) പോലെ.

മഹേശ്വരക്രോധഭവോ ജ്വരഃ പ്രോക്തോ മനീഷിഭിഃ തസ്മാൽ ജ്വരവിമുക്ത്യർത്ഥം പൂജനേദ്വൃഷഭധ്വജം * മഹേശ്വരക്രോധഭവഃ=പരമശിവന്റെ കോപത്തിൽനിന്നുണ്ടായത്. ജ്വരത്തിന്റെ ഒന്നാമത്തെ ഉൽപത്തി പരമശിവന്റെ ക്രോധത്തിൽനിന്നാണെന്നു വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഏതു ജ്വരത്തിന്റെയും മോചനത്തിനു ശിവപൂജ വിശേഷമാകുന്നു.

വിഷ്ണോർന്നാമസഹസ്രസ്യ ജപഃ സർവ്വജ്വരാപഹഃ * വിഷ്ണു സഹസ്രനാമം ജപിക്കുന്നതും സർവ്വജ്വരഹരമാണ്.

നാരസിംഹേന മന്ത്രേണ ജപാദിംശ്ചൈവ കല്പയേൽ * നാരസിംഹമന്ത്രംകൊണ്ടു ജപപൂജാദികളേയും ചെയ്ക.

(മന്ത്രം)

കുബേരന്തേ മുഖം രുദ്രം നന്ദിമാനന്ദിമാവഹ ജ്വരം മൃത്യുഭയം ഘോരം ജ്വരം നാശയതേ ജ്വരഃ ജ്വരാന്മുക്തോ ഭവേന്മർത്ത്യഃ സദാ മന്ത്രമിമം ജപൻ * ഈ മന്ത്രം സദാ ജപിച്ചാൽ ജ്വരത്തിങ്കൽനിന്നു മുക്തനായിത്തീരും.

ലോഹിതാണ്ഡം ഹരിദ്രേ ദ്വേ ഝിംഝിണി കൃഷ്ണജീരകം ശാരിബാ ചന്ദനം കുഷ്ഠം സൈന്ധവം ത്ര്യൂഷണം വചാ ഏതൈർവ്വാശാരസേ സിദ്ധം സസ്തന്യം തൈലമുത്തമം പാനാഭ്യഞ്ജനനസ്യേഷു സന്നിപാതഹരം പരം * ലോഹിതാണ്ഡം=നീറുമട്ട. ഹരിദ്രേദ്വേ=മഞ്ഞളും മരമഞ്ഞളും. ഝിംഝിണീ=കിലുകിലുപ്പ. കൃഷ്ണജീരകം=കരിഞ്ചീരകം. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ചന്ദനം. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ത്ര്യൂഷണം=ചുക്കു മുളകു തിപ്പലി. വചാ=വയമ്പ്. ഇവ കല്ക്കവും ആടലോടകം കഷായവുമായി മുലപ്പാൽചേർത്ത് എണ്ണകാച്ചുക. ആയതു പാനാഭ്യംഗനസ്യങ്ങളെകൊണ്ടു സന്നിപാതം ശമിപ്പിക്കും.

ശുണ്ഠീധാന്യബലാപാഠാ സേവ്യതോയദപർപ്പടൈഃ സാമൃതൈഃ കഥിതം തോയം പ്രത്യാവൃത്തിജ്വരാപഹം * ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. സേവ്യം=രാമച്ചം തോയദം=മുത്തങ്ങ. പ

പ്പടം=പപ്പടകം. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ഇവ കഷായം പ്രത്യാവൃത്തിജ്വരംശമിക്കും. പ്രത്യാവൃത്തിജ്വരം=പനി മാറിയതിന്നുശേഷം പിന്നേയും ഉണ്ടാകുന്ന ജ്വരം.

ഇതി ജ്വരചികിത്സാ.

രക്തപിത്തചികിത്സാ.

ഉഷ്ണാമ്ലലവണക്ഷാരകടുഭിഃ പിത്തദൂഷണൈഃ യകൃൽപ്ലീഹാശ്രിതം പിത്തം രക്തഞ്ചാന്യോന്യമൂർഛിതം ഊർദ്ധ്വം നാസാക്ഷികർണ്ണാസ്യൈർമ്മേഢ്രയോനിഗുദൈരധഃ പ്രവർത്തതേ സ ആതങ്കോ രക്തപിത്താഹ്വയഃ സ്മൃതഃ ഊർദ്ധ്വംസാദ്ധ്യമധോയാപ്യമസാദ്ധ്യമുഭയായനം * പിത്തത്തെ ദൂഷിപ്പിക്കുന്നവയായും ഉഷ്ണാമ്ലലവണക്ഷാരകടുരസങ്ങളായും ഇരിക്കുന്ന ആഹാരാദികളെക്കൊണ്ടു യകൃത്തിലും പ്ലീഹയിലും ഉള്ള പിത്തവും രക്തവും കൂടി പരസ്പരം മൂർഛിച്ചു മൂക്ക്, കണ്ണ്, ചെവി ഇവയിൽക്കൂടെ മേൽപ്പോട്ടും ലിംഗം, യോനി, ഗുദം ഇവയിൽക്കൂടെ കീഴ്പോട്ടും പോയിത്തുടങ്ങുന്നു. ആ രോഗത്തിന്നു രക്തപിത്തം എന്നുപേർ. ഇതിൽ ഊർദ്ധ്വഭാഗത്തേക്കുള്ളത് സാദ്ധ്യവും, അധോഭാഗത്തേക്കുള്ളത് യാപ്യ (ചികിത്സചെയ്താൽ ഒരു വിധം കൊണ്ടുനടക്കാവുന്നതു്)വും, ഉഭയായനമായിട്ടുള്ളത് (രണ്ടുഭാഗത്തേക്കുമുള്ളത്) അസാദ്ധ്യവുമാകുന്നു.

ഊർദ്ധ്വഗേ തർപ്പണം യോജ്യം കർത്തവ്യഞ്ച വിരേചനം പ്രാഗധോഗമനേ പേയാ വമനഞ്ച യഥാബലം ആരഗ്വധേന ധാത്ര്യാ വാത്രിവൃതാ പത്ഥ്യയാഥവാ വിരേചനം പ്രയോക്തവ്യം ശക്കരാമാക്ഷികോത്തരം മുസ്തേന്ദ്രയവയഷ്ട്യാഹ്വമദനാഢ്യം പയോ മധു ശിശിരം വമനം യോജ്യം രക്തപിത്തഹരം പരം അവാമ്യമവിരേച്യഞ്ച സ്തംഭനൈഃ സമുപാചരേൽ * രക്തപിത്തത്തിന്ന് ആദ്യം ചെയ്യേണ്ട ചികിത്സയെപ്പറയുന്നു—ഊർദ്ധ്വഗമായ രക്തപിത്തത്തിൽ തർപ്പണം (ബൃംഹണം) ആയ വസ്തുക്കളും വിരേചനവും ആദ്യം ചെയ്യണം. അധോഭാഗത്തേക്കുള്ളതിൽ പേയ (കഞ്ഞി)യും ബലമനുസരിച്ചുള്ള വമനവുമാണ്

ചെയ്യേണ്ടത്. ആരഗ്വധം=കൊന്ന. ധാത്രി=നെല്ലിക്ക. ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. പത്ഥ്യ=കടുക്ക. ഇവയിലേതെങ്കിലും കഷായംവെച്ച് ശക്കരയും തേനുംചേത്ത് വിരേചനത്തിന്നു പ്രയോഗിക്കാം. മുസ്ത=മുത്തങ്ങ. ഇന്ദ്രയവം=കുടകപ്പാലയരി. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. മദനം=മലങ്കാരക്ക. ഇവ ചേത്ത് പാൽകുറുക്കി ആറിയാൽ തേനുംചേത്ത് വമനത്തിന്നും പ്രയോഗിക്കാം. ഇതു രക്തപിത്തഹരമാകുന്നു. വമനവിരേചനങ്ങൾ പാടില്ലാത്ത രോഗിയാണെങ്കിൽ സ്തംഭനങ്ങളായ ഔഷധങ്ങളെ പ്രയോഗിക്കണം. ("അവാമ്യാഗഭിണീരൂക്ഷഃ" ഇത്യാദി വിധിപ്രകാരം ഗഭിണി, രൂക്ഷൻ, ക്ഷുധിതൻ, നിത്യദുഃഖിതൻ, ബാലവൃദ്ധകൃശസ്ഥൂലന്മാർ, ഹൃദ്രോഗി, മുറിപററിയവൻ, ദുബ്ബലൻ, പ്രസക്തവമഥു, പ്ലീഹരോഗവും തിമിരവുമുള്ളവൻ, കോഷ്ഠത്തിങ്കൽ കൃമിയുള്ളവൻ, ഊദ്ധ്വവാതം ഊദ്ധ്വരക്തപിത്തം എന്നിവയുള്ളവർ, വസ്തിചെയ്തവൻ, സ്വരസാദം മൂത്രാഘാതം ഉദരം ഗുന്മം എന്നിവയുള്ളവർ, ഛദ്ദിക്കാൻ പ്രയാസമുള്ളവർ, അത്യഗ്നികൾ, അശ്ശോരോഗി, ഉദാവത്തം തലതിരിച്ചിൽ അഷ്ഠീല എന്ന വാതരോഗം പാശ്വവേദന എന്നിവയുള്ളവർ— ഇവക്ക് വമനം പാടില്ല. "നതുരേച്യാ നവജ്വരഃ" എന്നു തുടങ്ങിയ വിധിപ്രകാരം നവജ്വരമുള്ളവർ, അല്പാഗ്നികൾ, അധോഗതമായ രക്തപിത്തമുള്ളവർ, ഗുദക്ഷതമുള്ളവർ, അതിസാരികൾ, ഉള്ളിൽ ശല്യം പെട്ടവർ, കഷായവസ്തിചെയ്തവർ, ക്രൂരകോഷ്ഠന്മാർ, ശോഷമുള്ളവർ എന്നിവക്കു വിരേചനവും പാടില്ല. എന്ന് അഷ്ടാംഗഹൃദയത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.)

ശതാവരീഗോപകന്യാചന്ദനോശീരവാളകൈഃ സതണ്ഡുലീയകദ്രാക്ഷാസമംഗോല്പലയഷ്ടിഭിഃ സാധിതഃ സാധയത്യാശ്രു നിര്യൂഹഃ സസിതാമധുഃ ഊദ്ധ്വാധോഗം രക്തപിത്തമുഭയായന്നമേവ വാ * വടശുംഗാടതൃഷാഭ്യാം പാക്യഞ്ച സപയസ്തഥാ * ഇനി ക്രമപ്രകാരമുള്ള ചികിത്സകളെ വിധിക്കുന്നു—ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്, ഗോപകന്യാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്, ചന്ദനം. ഉശീരം=രാമച്ചം. വാളകം=ഇരുവേലി. തണ്ഡുലീയകം=ചെറുചീരവേര്.

ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. സമംഗം=പറച്ചുണ്ടവേര്. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ഇവ കഷായംവെച്ച് പഞ്ചസാരയും തേനും മേപ്പൊടിചേൎത്ത് സേവിക്കുക. ഊൎദ്ധ്വഭാഗത്തേക്കും, അധോഭാഗത്തേക്കുമുള്ളതും രണ്ടുഭാഗത്തേക്കും കൂടിയുള്ളതുമായ രക്തപിത്തം ശമിക്കും. വടശൃംഗം=പേരാൽമൊട്ട്. ആടരൂഷം=ആടലോടകവേര്. ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം പാലുംചേൎത്തു സേവിക്കുക. ഫലം മുമ്പറഞ്ഞതുതന്നെ. ഉഭയായനമായ രക്തപിത്തം അസാദ്ധ്യമാണെന്നു മുകളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കെ അതും ഈ കഷായംകൊണ്ടു ശമിക്കുമെന്നു പറഞ്ഞതു എന്തുകൊണ്ടെന്നു സംശയം തോന്നാം. എന്നാൽ ശാസ്ത്രദൃഷ്ട്യാ അസാദ്ധ്യമായ രോഗങ്ങളും ദൈവാധീനമുണ്ടെങ്കിൽ ചികിത്സിച്ചാൽ ശമിക്കുന്നതുകൊണ്ട് അതിന്നും ചികിത്സ വിധിക്കുന്നത് ആചാൎയ്യന്മാരുടെ സമ്പ്രദായമാകുന്നു.

വാശാമുസ്തകനിംബചന്ദനമധൂകോദീച്യയഷ്ട്യുൽപലത്രായന്തീമദയന്തിവത്സകബലാനന്താപ്രിയംഗ്വംബുഭിഃ സിദ്ധം ശീതളമംബു മാക്ഷികസിതാമാത്രാസനാഥം പിബേൽ പിത്താസൃക് പ്രബലം നിഹന്തി സകലൈഃ ഛിദ്രൈഃ പ്രവൃത്തം ഹി വാ * വാശാ=ആടലോടകവേര്. മുസ്തം=മുത്തങ്ങ. കനിംബം=പുത്തിരിച്ചുണ്ടവേര്, ചന്ദനം. മധൂകം=ഇരുപ്പക്കാതൽ. ഉദീച്യം=ഇരുവേലി. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ഉൽപലം=ചെങ്ങഴിനീർക്കിഴങ്ങ്. ത്രായന്തി=ബ്രഹ്മി. മദയന്തി=താതിരിപ്പൂവ്. വത്സകം=കുടകപ്പാലയരി. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. അനന്താ=കൊട്ടത്തൂവ്വവേര്. പ്രിയംഗു=ഞാഴൽപൂവ്. അംബു=ഇരുവേലി. ഇവ കഷായം ആറിയാൽ തേനും പഞ്ചസാരയും ചേൎത്തു സേവിക്കുക. പ്രബലമായും സകല ദ്വാരങ്ങളിലൂടേയും പ്രവൎത്തിക്കുന്നതായും ഇരിക്കുന്ന രക്തപിത്തം ശമിക്കും.

ചന്ദനോശീരജലദലാജമുൽഗകണായവൈഃ ബലാജലേ പൎയ്യുഷിതൈഃ കഷായോ രക്തപിത്തഹാ * ചന്ദനം. ഉശീരം=രാമച്ചം. ജലദം=മുത്തങ്ങ. ലാജം=മലര്. മുൽഗം=ചെറുപയറ്. കണ=തിപ്പലി. യവം. ഇവ ചതച്ചു കുറുന്തോട്ടിക്കഷായ

ത്തിൽ ഒരു രാത്രിമുഴവൻ ഇട്ടുവെച്ച് പിറേറദിവസം രാവിലെ പിഴിഞ്ഞരിച്ചു സേവിക്കുക. രക്തപിത്തം ശമിക്കും.

ജ്വരോദിതഞ്ച ദ്രാക്ഷാദികഷായം പ്രപിബേൽ പ്രഗേ * ജ്വരചികിത്സയിൽ പറഞ്ഞതായ ദ്രാക്ഷാദികഷായത്തെ രാവിലെ (പ്രഗേ) സേവിക്കുക.

ശാരിബാദിഗണം കല്ക്കക്വാഥചൂർണ്ണേഷു യോജയേൽ * ശാരിബാദിഗണത്തിൽ ഉള്ള മരുന്നുകൾ അരച്ച് കല്ക്കമാക്കിയോ കഷായ (ക്വാഥ) മായിട്ടൊ പൊടിയായിട്ടോ പ്രയോഗിക്കാം. ശാരിബാദിഗണം ഈ അദ്ധ്യായത്തിൻെറ ഒടുവിൽ പറയപ്പെട്ടും.

ലിഹ്യാച്ചന്ദനകല്ക്കം ച നവനീതതം പ്രഗേ * ചന്ദനം അരച്ച് പുതുവെണ്ണയുംകൂട്ടി ചാലിച്ച് രാവിലെ സേവിക്കുക.

സഹസ്രവേധിചൂർണ്ണഞ്ച പാൽകടഞ്ഞുള്ളവെണ്ണയിൽ * തെച്ചിപ്പൂവ് പൊടിച്ചിട്ടു സിതാമാക്ഷികസംയുതം ദ്ര്വാരസഞ്ച ധാരോഷ്ണം പാലുമായ്പെരുകീടുക * അരച്ചുവെണ്ണയിൽ ലിഹ്യാദാടരലോടകഥേരപി * സിതാമാക്ഷികസംയുതം=പഞ്ചസാരയും തേനും ചേർത്തത്. ദ്ര്വാരസം=കറുകച്ചാറ്. ധാരോഷ്ണം പാൽ=കറന്നചൂടോടുകൂടിയ പാൽ. ഈ ലേഹനയോഗങ്ങളെല്ലാം രക്തപിത്തത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

അശേഷരക്തപിത്താനാം ശമനേ പരമൌഷധം വിഷ്ണുക്രാന്ത്യാഃ പിബേൽ കല്ക്കം പയസാ കുങ്കമസ്യ വാ * വിഷ്ണുക്രാന്തി അരച്ച് കല്ക്കമോ അല്ലെങ്കിൽ കുങ്കമത്തിൻെറ കല്ക്കമോ പാലിൽ കലക്കി സേവിക്കുക. ഇത് എല്ലാവിധത്തിലുള്ള രക്തപിത്തങ്ങളും ശമിക്കുന്നതിന്നുള്ള പരമൌഷധമാണ്.

ഊൎദ്ധ്വരക്താർത്തിതസ്ത്വദ്യാൽ ശല്മലീമുകുളസ്യ ച * ഊൎദ്ധ്വഭാഗത്തേക്കു രക്തം പ്രവൎത്തിക്കുന്നവൻ. ശല്മലീമുകുളം (=പൂളമൊട്ട്) അരച്ചു പാലിൽ സേവിക്കുക. ഫലം മുൻപറഞ്ഞപോലെ.

പശുവിൻ ചാണകംവീണ നടേചൂടോടുനിക്ഷിപേൽ മൂൎദ്ധ്നി നാസികയാവീഴും രക്തമാശു ശമിച്ചുപോം * മൂൎദ്ധ്നി=ശിര

സ്സിൽ. രക്തപിത്തത്തിൽ മൂക്കിൽക്കൂടെ രക്തം വീഴുന്നുവെങ്കിൽ ഇത് അത്യുത്തമമായ ദിവ്യൌഷധമാകുന്നു.

പത്മകേസരപാരന്തീപുഷ്പലാജാനി ചൂർണ്ണയേൽ സിതാമധുഭ്യാം തല്ലീഢം രക്തപിത്തവിനാശനം * പത്മകേസരം=താമരയല്ലി. പാരന്തീപുഷ്പം=തെച്ചിപ്പൂവ്. ലാജം=മലര്. ഇവ പൊടിച്ചു തേനും പഞ്ചസാരയും ചേർത്തു സേവിക്കുക. രക്തപിത്തം ശമിക്കും.

ഊർദ്ധ്വഗേതിപ്രവൃത്തേ തു ശിരസഃ സേചനം ഹിതം തോയേന ദുഗ്ദ്ധയുക്തേന നാളികേരജലേന വാ * മേല്പോട്ടുള്ള രക്തപിത്തം അതിയായി മൂർച്ഛിച്ചാൽ പാൽ ചേർത്ത വെള്ളംകൊണ്ടോ എളനീർവെള്ളംകൊണ്ടോ ശിരസ്സു നനക്കുന്നതു ഹിതമാകുന്നു.

കല്പയേച്ഛീതവർഗ്ഗഞ്ച പ്രദേഹാഭ്യഞ്ജനാദിഷു * അഭ്യംഗത്തിനും മേൽതേക്കുവാനും മററും ശീതവീര്യമായ ഔഷധവർഗ്ഗത്തെ ഉപയോഗിക്കണം.

അഭ്യഞ്ജനേ ഹിതം തൈലം സ്നിഗ്ദ്ധശീതൈഃ പ്രസാധിതം * സ്നിഗ്ദ്ധവും ശീതവീര്യവുമായ മരുന്നുകളെക്കൊണ്ടു കാച്ചിയ എണ്ണ തേച്ചുകുളിക്കുവാൻ ഹിതമാണ്.

അധോഗേ രക്തപിത്തേ തു മുസ്താസിദ്ധം പയോ ഹിതം * അധോഭാഗത്തേക്കുള്ള രക്തപിത്തത്തിങ്കൽ മുത്തങ്ങ ഇട്ടു കുറുക്കിയ പാൽ ഹിതമാകുന്നു.

നായമ്പാഴകവേർമേൽതോൽ മധുകം ചെറുവൂളയും എള്ളിഃ കഷായഃ ക്ഷീരഞ്ച പേരാൽശുംഗേന സാധിതം * പേരാൽശുംഗം=പേരാൽമൊട്ട്.

ഹ്രസ്വേന പഞ്ചമൂലേന ബലയാഭീരുണാപി വാ സിദ്ധം ക്ഷീരം പ്രശമയേൽ പിത്താസൃങ്മൂത്രമാർഗ്ഗഗം *ചെറുപഞ്ചമൂലം ബല=കുറുന്തോട്ടി. അഭീരു=ശതാവരി. ഇവകൊണ്ടു കുറുക്കിയ പാൽ മൂത്രമാർഗ്ഗത്തിൽക്കൂടെയുള്ള രക്തപിത്തത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

വൃഷഘൃതം.

സമൂലമസ്തകം ക്ഷുണ്ണം വൃഷമഷ്ടഗുണേംഭസി പക്ത്വാഷ്ടാം

ശാവശേഷേണ ഘൃതം തേന വിപാചയേൽ തൽപുഷ്പകല്ക്കപംതച്ഛിതം സക്ഷൌദ്രം പിത്തശോണിതം പിത്തഗുന്മജ്വരശ്വാസകാസഹൃദ്രോഗകാമിലാഃ തിമിരഭ്രമവീസൎപ്പസ്വരസാദാംശ്ച നാശയേൽ * ആടലോടകം സമൂലം (വേരും തണ്ടും ഇലയും) ഇടിച്ചു കഷായംവെച്ച് അതിൻെറ പുവ്വ് കല്ക്കം ചേൎത്ത് പാൽ പകൎന്നു നെയ്യ് കാച്ചുക. ആറിയാൽ തേനും ചേൎക്കുക. രക്തപിത്തം, പിത്തഗുന്മം, ശ്വാസം, കാസം, ഹൃദ്രോഗം, കാമില, തിമിരം, ഭ്രമം, വിസൎപ്പം, സ്വരസാദം ഇവ ശമിക്കും.

ചന്ദനസാരകഷായവിപക്വം ശാരിബയാ മധുകേന ച സൎപ്പിഃ ശൎക്കരയാ മധുനാ ച വിമിശ്രം ശോണിതപിത്തമപോഹതി സദ്യഃ * ചന്ദനസാരം=ചന്ദനക്കാതൽ. ഇത് കഷായം. ശാരിബാ=നന്നാറി. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ഇവകല്ക്കം. ഈ നെയ്യ് തേനും പഞ്ചസാരയും കലൎന്നു സേവിക്കുക. രക്തപിത്തം ഉടനെ ശമിക്കും.

പൊന്നങ്ങാണിരസേ വെണ്ണ സിദ്ധം ചന്ദനകല്ക്കിതം സക്ഷീരം ഗൈരികരജോയുക്തം ശീതഞ്ച രക്തനുൽ * ചന്ദനകല്ക്കിതം=ചന്ദനം കല്ക്കംചേൎത്തത്. സക്ഷീരം=പാൽചേൎത്തത്. ഗൈരികരജോയുക്തം=കാവിമണ്ണിൻപൊടി ചേൎത്തത്. ഈ നെയ്യ് രക്തപിത്തത്തിന്നു നന്ന്.

ധാത്ര്യാദീക്ഷുഘൃതഞ്ചാപി രക്തപിത്തേ പ്രയോജയേൽ * ധാത്ര്യാദിഘൃതം, ഇക്ഷുഘൃതം ഇവയും രക്തപിത്തത്തിൽ പ്രയോഗിക്കാം. ധാത്ര്യാദി മുകളിൽ പ്രദരചികിത്സയിൽ പറയപ്പെട്ടു.

രക്താതിസാരദുൎന്നാമചികിത്സാഞ്ചാത്ര യോജയേൽ യൽകിഞ്ചിദ്രക്തപിത്തസ്യ നിദാനം തച്ച വൎജ്ജയേൽ * രക്താതിസാരത്തിങ്കലും അൎശസ്സിങ്കലും പറയുന്ന ചികിത്സയെ രക്തപിത്തത്തിങ്കലും പ്രയോഗിക്കാം. രക്തപിത്തത്തിന്നു നിദാനമായിട്ടുള്ള എല്ലാ വസ്തുക്കളേയും വൎജ്ജിക്കയും വേണം.

ശംഖഗൈരികയോഃ കല്ക്കോ ധാതക്യാ മധുകസ്യ ച ഘ്രാണാൽസ്രുതേസൃജി പ്രോക്തം നാരീക്ഷീരേണ നാവനം * ശംഖ്. ഗൈരികം=കാവിമണ്ണ്. ധാതകി=താതിരിപ്പൂവ്വ്. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ഇവയുടെ കല്ക്കം മുലപ്പാൽകൊണ്ട് നസ്യംചെയ്ക. മൂക്കിൽനിന്നു രക്തംവരുന്നതു ശമിക്കും.

അന്നദാനം പ്രദാതവ്യം സ്വൎണ്ണദാനഞ്ച ശസ്യതേ രക്ത പിത്തപ്രശാന്ത്യൎത്ഥം ഗണേശം ചാഭിപൂജയേൽ * രക്തപിത്ത ത്തിൻെറ ശമനത്തിന്നു് അന്നദാനം, സ്വൎണ്ണദാനം എന്നിവ നന്നു്. ഗണപതിയെ പൂജിക്കുകയും വേണം.

ശാരിബാദിഗണം.

ശാരിബോശീരകാശ്മൎയ്യമധൂകശിശിരദ്വയം യഷ്ടീപരൂഷ കം ഹന്തിദാഹപിത്താസ്രതൃൾജ്വരാൻ * ശാരിബാ=നന്നാറി ക്കിഴങ്ങു്. ഉശീരം=രാമച്ചം. കാശ്മൎയ്യം=കുമിഴു്. മധൂകം=ഇരി പ്പ. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. പരൂഷകം=ചിററീന്തൽ. ഈ ഗ ണം കല്ക്കകഷായചൂൎണ്ണങ്ങളായി പ്രയോഗിക്കുവാൻ മുമ്പ് വിധി ച്ചിട്ടുള്ളതു സ്പഷ്ടം.

ഇതി രക്തപിത്തചികിത്സാ.

പ്രദരചികിത്സാ.

ശോകോപവാസാദതിമൈഥുനാച്ച വിദാഹിഭിശ്ചാസ്രമതീ വദുഷ്ടംപ്രവൎത്തതേ യോന്യയനാദകാലേപ്യസൃഗ്ദരന്തം പ്രദരഞ്ച വിദ്യാൽ * മനോവേദന, പട്ടിണി, അതിയായ മൈഥുനം, ഉൾപ്പുഴുക്കുണ്ടാക്കുന്ന ആഹാരങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടു് സ്ത്രീയു ടെ രക്തം ദുഷിച്ചിട്ടു് ആൎത്തവകാലമല്ലാത്ത സമയത്തുകൂടി യോനിദ്വാരത്തിൽക്കൂടെ പ്രവഹിക്കും. ആ രോഗത്തെ അസൃ ഗ്ദരമെന്നും പ്രദരമെന്നും അറിയണം.

വാതാത്സശൂലം രുധിരം പിത്താന്നീലം ജ്വരാന്വിതം ക ഫാൽശ്വേതം ത്രിലിംഗന്തു ത്യാജ്യം മൂൎച്ഛാജ്വരാന്വിതം * ഈ രോഗത്തിങ്കൽ വാതം ദുഷിച്ചാൽ രക്തം പോകുന്നതു് വയററി ൽ വേദനയോടുകൂടിയിരിക്കും. പിത്തം ദുഷിച്ചാൽ നീലനിറ മായും ജ്വരത്തോടുകൂടിയും ഇരിക്കും. കഫം ദുഷിച്ചാൽ രക്തം വെളുത്തിരിക്കും. ഈ മൂന്നു ലക്ഷണങ്ങളുംകൂടിയാൽ (മൂന്നു ദോ ഷങ്ങളും ദുഷിച്ചാൽ) മോഹാലസ്യവും പനിയും ഉണ്ടാകും. ആ യതു് അസാദ്ധ്യമാകുന്നു.

അപത്യമാൎഗ്ഗം സ്ത്രീണാം രക്തപിത്തമസൃഗ്ദരം യഥാവ

സ്ഥമതഃ കാൎയ്യം രക്തപിത്തചികിത്സിതം * അസൃഗ്ദരം എന്ന ത് സ്ത്രീകൾക്ക് ഗൎഭപാത്രദ്വാരത്തിങ്കൽ ഉണ്ടാകുന്ന രക്തപി ത്തമാകുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇതിങ്കൽ രക്തപിത്തചികിത്സക ൾതന്നെ യഥോചിതം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

ഖദിരശീതബലാസനശാരിബാവൃഷജപാം ബുദമോദകവ ല്ലൂലൈഃ ജയതി സാമലകൈഃ ശൃതമംബു യൽ പ്രദരമാശു സി താമധുസംയുതം *ഖദിരം=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. ശീതം=ചന്ദനം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. അസനം=വേങ്ങാക്കാതൽ. ശാരിബാ= നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. ജപാ=വെളുത്ത ചെമ്പരത്തിവേര്. അംബുദം=മുത്തങ്ങ. മോദകവല്ലൂലം=ക രിങ്കാരത്തൊലി. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ഇവ കഷായം പഞ്ച സാരയും തേനുംചേൎത്തു സേവിക്കുക. പ്രദരം ശമിക്കും.

മുസ്താമൃതാമധുകചന്ദനസേവ്യവിശ്വമാഷാഗ്നിമന്ഥകണമു ൽഗകുലത്ഥചിത്രൈഃ സിദ്ധാംബു മാക്ഷികയുതം പിബതാം വധൂനാം നശ്യന്ത്യസൃഗ്ദരഗദാഃ സഹസൈവ ലോകേ * മുസ്താ= മുത്തങ്ങ. അമൃതാ=ചിററമൃത്. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദ നം. സേവ്യം=രാമച്ചം. വിശ്വം=ചുക്ക്. മാഷം=ഉഴുന്ന്. അ ഗ്നിമന്ഥം=മുഞ്ഞവേര്. കണ=തിപ്പലി. മുൽഗം=ചെറുപയറ്. കുലത്ഥം=മുതിര. ചിത്രം=ആവണക്കിൻവേര്. ഇവ കഷായം തേൻ മേപ്പൊടി അസൃഗ്ദരം ശമിക്കും.

നാളികേരസ്യ പുഷ്പാണാം നൂതനാനാം രസം പിബേൽ * നൂതനം=പുതുതായ. നാളികേരപുഷ്പം=തെങ്ങിൻ പൂക്കല. ഇ തിൻെറ രസം (ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീര്) സേവിക്കുക.

പത്മകേസരസംസൃഷ്ടം നവനീതം നവോദ്ധൃതം സിതാ സനാഥഞ്ച ജയേന്മഹാവേഗമസൃഗ്ദരം * പത്മകേസരം=താമര യല്ലി. താമരയല്ലി പൊടിച്ച് ചേൎത്തതായ പുതുവെണ്ണ പഞ്ച സാരകൂട്ടി സേവിക്കുക. അസൃഗ്ദരം ശമിക്കും.

രസം മോദകവല്ലൂസ്യ പിബേന്മധുസമായുതം * മോദക വല്ലൂം=കരിംകാരത്തോല്. ഇതിൻെറ ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീര് തേൻചേൎത്തു സേവിക്കുക.

ലാക്ഷാഹംസപദീമൂലം സുപിഷ്ടം പയസാ തഥാ * ലാക്ഷാ=കോലരക്ക്. ഹംസപദീമൂലം=നിലമ്പരണ്ടവേര് ഇവ പാലിൽ അരച്ചു സേവിക്കുക.

ശരപുംഖസ്യ മൂലഞ്ച ജപാപുഷ്പരസാപ്ലുതം * ശരപുംഖമൂലം=കൊഴിഞ്ഞിൽവേര്. ഇത് വെളുത്ത ചെമ്പരത്തിപ്പൂ പിഴിഞ്ഞ നീരിൽ കലക്കി സേവിക്കുക.

ഉദുംബരഫലഞ്ചാപി ക്ഷീരേണാസൃക്പ്രശാന്തയേ * ഉദുംബരഫലം=അത്തിപ്പഴം. ഇത് അരച്ച് പാലിൽ കലക്കി സേവിക്കുക. അസൃഗ്ദരം ശമിക്കും.

ചെമ്പരത്തിയുടെ പുഷ്പം പിഴിഞ്ഞെണ്ണയുതം പിബേൽ * ബന്ധുജീവസ്യമൂലഞ്ച കുടകപ്പാലവേരപി സഹാമൂലഞ്ചപാച്ചോററികല്ക്കഞ്ചപയസാപിബേൽ *ബന്ധുജീവം=ചെമ്പരത്തി.

തെങ്ങിൻെറപൂക്കുലയുടെഅരിതാമരകന്ദകംഅരച്ചുപാലിൽ പ്രപബേൽ കുടലാടി ച ഗൈരികം * ഗൈരികംകാവിമണ്ണ്.

പരുത്തിപത്രസ്വരസം തൈലേന സഹ ദാപയേൽ അസൃഗ്ദരേസ്ഥിസ്രാവേ ച യോഗാനേതാൻ പ്രയോജയേൽ * പരുത്തിപത്രസ്വരസം=പരുത്തിയില കുത്തിപ്പിഴിഞ്ഞ നീര്.

കരുവിക്കിഴങ്ങമൃതവല്ലിനെല്ലിഭിഃ സുശൃതം പയഃ സഹിതവാരിസാദരം സിതയാ കുടിക്ക ലളിതാ സതി വധൂരപനേതുമസ്ഥിസരണം തഥാസൃജം * അമൃതവല്ലി=ചിററമൃത്. ഇത് അസ്ഥിസ്രാവത്തിങ്കലും അസൃഗ്ദരത്തിങ്കലും ഉത്തമം.

ദ്രാക്ഷാജപാകുസുമഗൈരികയഷ്ടിജംബൂപത്രാബ്ദകന്ദമധുകല്ക്കമസൃഗ്ദരേഷു ജ്യേഷ്ഠോദകേന ഘനനാദശിഫാം പിബേദ്വാ ക്ഷീരൈർജ്ജപാകുസുമമാഖുമലം ഹി ദത്ത്വാ * ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. ജപാകുസുമം=ചെമ്പരത്തിപ്പൂവ്. ഗൈരികം=കാവിമണ്ണ്. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ജംബൂപത്രം=ഞാവൽക്കുരുന്ത്. അബ്ദകന്ദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ഇവ അരച്ച് തേനിൽ ചാലിച്ച് സേവിക്കുക. ജ്യേഷ്ഠോദകം=ത്രിഫലക്കഷായം. ഘനനാദശിഫാ=ചെറുചീരവേര്. ജപാകുസുമം=ചെമ്പരത്തിപ്പൂവ്. ഇത് പാലിൽ സേവിക്കുക. ആഖുമലം=എലിയുടെ മലം. ഇ

ത് തൈരിൽ സേവിക്കുക. ഇതെല്ലാം അസൃഗ്ദരത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

സരസിജമകരന്ദം ചന്ദനം തണ്ഡുലീയം മധുകമമൃതവല്ലീ ശർക്കരാഭീരുതാർക്ഷ്യം സഹിതമധു തദേതച്ചൂർണ്ണിതം സുന്ദരീണാം രുധിരമുപനിരുന്ധ്യാദ്യോനിമാർഗ്ഗപ്രവൃത്തം * സരസിജമകരന്ദം=താമരയല്ലി. ചന്ദനം. തണ്ഡുലീയം=ചെറുചീരവേര്. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. അമൃതവല്ലീ=ചിററമൃത്. ശക്കര=പഞ്ചസാര. അഭീരു=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. താർക്ഷ്യം=മാക്കീരക്കല്ല്. മധു=തേൻ. ഈ പൊടി രക്തസ്രാവം ശമിപ്പിക്കും.

മാഷകപാഥേ സമക്ഷീരം ലാക്ഷാകല്ക്കം പ്രസാധിതം ഘൃതം സിതാസനാഥന്തൽ ജയേൽ ഘോരമസൃഗ്ദരം * മാഷം=ഉഴുന്ന്. ലാക്ഷാ=കോലരക്ക്. ഉഴുന്നുകഷായവും കോലരക്കു കല്ക്കവുമായി സമം പാൽചേർത്തു നെയ് കാച്ചുക. അസൃഗ്ദരം ശമിക്കും.

പാഠാഗൈരികമോചഡാഡിമമഹാ നിംബപ്രിയംഗ്വംബുദദ്രാക്ഷോദുംബര ചന്ദനാഞ്ജനവിഷാലോധ്രാമ്രജംബ്വസ്ഥിഭിഃ പിഷ്ടൈസ്സൈർമ്മുസലീമൃണാളകദളീകന്ദാനൂപിതൈഃ സാധയേൽ സക്ഷീരന്തു ജപാരസേ ഘൃതമിദം സ്ത്രീണാം മഹാശോണിതേ * പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. ഗൈരികം=കാവിമണ്ണ്. മോചാ=ഇലവങ്കത്തൊലി. ഡാഡിമം=മാതളനാരങ്ങത്തോട്. മഹാനിംബം=വേപ്പ്. പ്രിയംഗു=ഞാഴൽപൂവ്. അംബുദം=ഇരുവേലി. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. ഉദുംബരം=അത്തിവേരിന്മേൽതൊലി. ചന്ദനം. അഞ്ജനം=അഞ്ജനക്കല്ല്. വിഷാ=അതിവിടയം. ലോധ്രം=പാച്ചോററി. ആമ്രാസ്ഥി=മാങ്ങയണ്ടിപ്പരിപ്പ്. ജംബ്വസ്ഥി=ഞാവൽക്കുരു. മുസലി=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. മൃണാളം=താമരവളയം. കദളീകന്ദം=കദളിവാഴക്കിഴങ്ങ്. ഇവ കല്ക്കവും വെളുത്ത ചെമ്പരുത്തിവേർ കഷായവുമായി പാൽചേർത്തു നെയ് കാച്ചുക. അസൃഗ്ദരത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

മോദകത്വഗ്ബലാട്ടകതാലനിർഗ്ഗുണ്ഡികാജപാഃ വിപാച്യ പാദശിഷ്ടേന തേന പ്രസ്ഥം ഘൃതാൽ പചേൽ കുഹള്യാശ്ച ജപാപുഷ്പാദ്രസേനപയസായുതം അശ്വഗന്ധാത്തുകാകൃഷ്ണാ

മൃദ്വീകാ യഷ്ടിചന്ദനൈഃ സിതാത്രുട്യദ്രിജയുതൈഃ കല്ക്കൈരേതൈശ്ച സാധിതം അസൃഗ്ദരംനിഹന്യാത്തദസ്ഥിസ്രാവഞ്ച ദാരുണം * മോരടത്വക്=കരിംകാരത്തൊലി. ബലാ=കുറുന്തോട്ടി. ടൂകം=താർതാവൽവേർ. താലം=കരിമ്പനവേർ. നിർഗ്ഗുണ്ഡിക=കരുനൊച്ചിവേർ. ജപാ=ചെമ്പരത്തിവേർ. കുഹളി=തെങ്ങിൻപൂക്കുലയരി. ജപാപുഷ്പം=ചെമ്പരത്തിപ്പൂവ്. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. മൃദ്വീകാ=മുന്തിരിങ്ങ. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. സിതാ=പഞ്ചസാര. ത്രുടി=ഏലത്തരി. അദ്രിജം=കാവിമണ്ണ്. ഈ നെയ്യ് അസൃഗ്ദരവും അസ്ഥിസ്രാവവും ശമിപ്പിക്കും.

ധാത്ര്യാദിഘൃതം.

ധാത്രീവിദാരീക്ഷുശതാവരീണാം കൂശ്മാണ്ഡകാനാഞ്ച രസേഷു സർപ്പിഃ ക്ഷീരേണ സാദ്ധ്യം വിപചേൽ സുപിഷ്ടൈർമൃദ്വീകയഷ്ട്യാഹ്വയചന്ദനൈശ്ച ഏതൽസുസിദ്ധം സിതയാ വിമിശ്രം നിവാരയേൽ ശീഘ്രമസൃഗ്ദരം ഹി പാണ്ഡ്വാമയേ പിത്തകൃതേ ഹിതം സ്യാൽ പൈത്തേ ച ഗുല്മേസ്ഥിവിനിഃസൃതൌ ച വന്ധ്യാ ച പീത്വാ ലഭതേ ച ഗർഭം ശീഘ്രം നിഹന്യാദപി വാതരക്തം അന്യാംശ്ച പിത്തപ്രഭവാൻ വികാരാൻ മൂർച്ഛാമദോന്മാദമദാത്യയാദീൻ * ധാത്രി=പച്ചനെല്ലിക്ക. വിദാരീ=മുത്തുക്കിൻകിഴങ്ങ്. ഇക്ഷു=കരിമ്പ്. ശതാവരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. കൂശ്മാണ്ഡകം=കുമ്പളങ്ങ. മൃദ്വീകം=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. യഷ്ട്യാഹ്വയം=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. സിത=പഞ്ചസാര. ഈ ഘൃതം അസൃഗ്ദരത്തെ ശമിപ്പിക്കും. പിത്തപാണ്ഡു, പിത്തഗുന്മം, അസ്ഥിസ്രാവം ഇവയിൽ ഉത്തമം. വന്ധ്യയായ സ്ത്രീക്കു ഗർഭമുണ്ടാവാൻ നന്ന്. രക്തവാതത്തേയും മൂർച്ഛാദികളായ പിത്തോപദ്രവങ്ങളേയും മാററും.

മോരടത്വക്കഷായേണ ബലാകല്ക്കം പ്രസാധിതം തൈലം പാനേന നാരീണാമസ്ഥ്യസൃക്സ്രവണാപഹം * മോരടത്വക്=കരിംകാരത്തൊലി. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ഈ എണ്ണ സേവിച്ചാൽ സ്ത്രീകൾക്കുള്ള അസ്ഥിസ്രാവവും അസൃഗ്ദരവും ശമിക്കും.

ഇതി പ്രദരചികിത്സാ.

അസ്ഥിസ്രാവചികിത്സാ.

ശുഭ്രം രക്തം വാഥ വാ ശാരവര്‍ണ്ണമച്ഛം വിസ്രം യോനിജം സ്രാവമാഹ അസ്ഥിസ്രാവന്തപസ്ഥി മജ്ജാപകര്‍ഷാദാത്രേയസ്ത ച്ഛോഷശൂലപ്രദഞ്ച * ശുഭ്രം=വെളുത്തത്. രക്തം=ചുവന്നത്. ശാരവര്‍ണ്ണം=ചിത്രവര്‍ണ്ണം. അച്ഛം=തെളിഞ്ഞത്. വിസ്രം=ദുര്‍ഗ്ഗന്ധത്തോടുകൂടിയത്. ഇങ്ങിനെയെല്ലാമിരിക്കുന്ന ഒരുതരം ജലം യോനിയില്‍നിന്നു സ്രവിക്കും. ആ രോഗത്തിന്നു അസ്ഥിസ്രാവമെന്നു പേര്‍. ഇതില്‍ അസ്ഥി, മജ്ജ എന്ന ധാതുക്കറ്റം ക്ഷയിച്ചുപോകുന്നതുകൊണ്ടു ശോഷം (മെലിച്ചില്‍), ശൂലം (വേദന) ഇവ കൂടി ഉണ്ടായിരിക്കുമെന്നു് ആത്രേയമഹര്‍ഷി പറയുന്നു.

ഭവേദ്രസവിദാഹേന യദാ തദ്വര്‍ണ്ണമാര്‍ത്തവം തദസ്ഥിസ്രാവമാഖ്യാതമിതി കാശ്യപദര്‍ശനം * കാശ്യപന്റെ മതം അങ്ങിനെയല്ല. രസധാതു പുഴുകിയാല്‍ സ്ത്രീകളുടെ ആര്‍ത്തവം രസധാതുവിന്റെ നിറത്തിലായിവരും. അതാണു് അസ്ഥിസ്രാവം എന്നാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മതം.

മുസലീഖദിരാമലകത്രികണ്ടജംബൂവരീഹിമകഷായഃ സാസ്ഥിസ്രാവം പ്രദരം പ്രമാര്‍ഷ്ടി മധുമാന്‍ പ്രഗേ പീതഃ * മുസലീ=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. ഖദിരം=കരിങ്ങാലിക്കാതല്‍. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ത്രികണ്ടം=ഞെരിഞ്ഞില്‍. ജംബൂ=ഞാവറ്റത്തൊലി. വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. ഹിമം=ചന്ദനം. തേന്‍ മേപ്പൊടി. ഈ കഷായം രാവിലെ സേവിക്കുക. അസ്ഥിസ്രാവവും അസൃഗ്ദരവും ശമിക്കും.

അവനിപ്പന മുസ്താ ച പാലുമായ് വിരകീട്ടുക അതിതീവ്രതരം സ്രാവമസ്ഥ്നാമാശു ശമിച്ചുപോം * അവനിപ്പന=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. മുസ്താ=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്.

മൂഴക്കുമോരില്‍മൂഴക്കു തെച്ചിപ്പൂവുപചിച്ചുടന്‍ അസ്ഥിസ്രാവവിനാശായ പിബേദ്ദുക്തപ്രമാണതഃ * അര്‍ത്ഥം സ്പഷ്ടം.

ലാക്ഷാധാത്രീബലാമോചാനാളികേരപ്രസൂനകൈഃ കഷാ

ഥഃ പ്രശമയത്യാശു സ്രാവമസ്ഥ്നാം സിതായുതഃ * ലാക്ഷാ=കോലരക്ക്. ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. മോചാ=ഏലവങ്ങത്തൊലി. നാളികേരപ്രസൂനകം=തെങ്ങിൻ പൂക്കുലയരി. ഇവ കഷായം പഞ്ചസാര ചേത്ത്തു സേവിക്കുക. അസ്ഥിസ്രാവം ശമിക്കും.

വിശ്വൈലാകണാമുസലീഗോക്ഷുരവാംശീസിതാരജഃ പീതം ഹിമപയസാസ്ഥിസ്രാവം ഹരതി കൃതാനന്തയാ വിലേപീ ച * വിശ്വം=ചുക്ക്. ഏലാ=ഏലത്തരി. കണം=തിപ്പലി. മുസലീ=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. വാംശീ=കുവ്വനൂറ്. സിതാ=പഞ്ചസാര. ഇവ പൊടിച്ചു പനിനീരിൽ സേവിക്കുക. അനന്താ=കൊടുത്തൂവ. അതുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കഞ്ഞി സേവിക്കുക. അസ്ഥിസ്രാവം ശമിക്കും.

ഛിന്നരുഹാമലകീരസചൂർണ്ണം ശക്കരയാ തുകയാ ച വിമിശ്രം പുഷ്പരസേന പിബേദസൃഗസ്ഥിസ്രാവമപോഹതി സേതുരിവാപഃ * ഛിന്നരുഹാരസചൂർണ്ണം=ചിററമൃതുനൂറ്. ആമലകീരസചൂർണ്ണം=നെല്ലിക്കയുടെ ഊറൽ. ശക്കര=പഞ്ചസാര. തുകാ=കുവ്വനൂറ്. ഇവയും ചേത്ത്തു തേനിൽ സേവിക്കുക. ഇതു ചിറ വെള്ളത്തെ എന്നപോലെ അസ്ഥിസ്രാവത്തെ നിത്ത്തും.

ദ്വിവാരാഹീഘൃതം ചാപി ധാത്ര്യാദിഞ്ചാപി യോജയേൽ * രണ്ടുവിധത്തിലുള്ള വാരാഹീഘൃതങ്ങളും പ്രദരചികിത്സയിൽ പറഞ്ഞ ധാത്ര്യാദിഘൃതവും പ്രയോഗിക്കാം.

അമൃതാപിപ്പലീവാംശീയഷ്ടിന്ദീവരനാഗരാഃ തൃണാഖ്യം പഞ്ചമൂലഞ്ച തുടീകൂശ്മാണ്ഡശക്കരാഃ വസുകം ഗോക്ഷുരം മുസ്താ ദാർവ്വിപർണ്ണീചതുഷ്ടയം അക്കഭക്താവരായുഥീവാരാഹീക്ഷീരിവൃക്ഷകാഃ ദ്വാത്രിംശദൌഷധാനാന്തു സൂക്ഷ്മചൂർണ്ണാനി കാരയേൽ സർപ്പിർമ്മധുഭ്യാം തല്ലീഢം പ്രദരാസ്ഥിസ്രുതിഹ്രരേൽ * അമൃതാ=ചിററമൃത്. പിപ്പലീ=തിപ്പലി. വാംശി=കുവ്വനൂറ്. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ഇന്ദീവരം=കരിങ്കുവളക്കിഴങ്ങ്. നാഗരം=ചുക്ക്. തൃണപഞ്ചമൂലം=ദർഭവേർ, ആററുദർഭവേർ, അമവേർ, കരിമ്പിൻവേർ, വര നെല്ലിൻവേർ. തുടി=ഏലത്തരി. കൂശ്മാണ്ഡം=

കമ്പിളങ്ങക്കര. ശക്കര=പഞ്ചസാര. വസുകം=താർതാവൽ വേർ. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. മുസ്താ=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ദാവ്വീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. പണ്ണിചതുഷ്ടയം=ഓരിലവേർ, മൂവിലവേർ, കാട്ടുഴുന്നിൻവേർ, കാട്ടുപയററിൻവേര്. അക്കേക്ക്താ=താമരക്കിഴങ്ങ്. വരാ=ത്രിഫല. യൂഥീ=വാടാങ്കുറുഞ്ഞിവേർ. വാരാഹി = നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. ക്ഷീരിവൃക്ഷകം = നാല്പാമരത്തൊലി ആകെ മരുന്നു ൩൨. ഇവ പൊടിച്ചു ശീലപ്പൊടിയിട്ടു തേനും നെയ്യും ചേത്തു സേവിക്കുക. അസൃഗ്ദരവും അസ്ഥിസ്രാവവും ശമിക്കും.

ഫലത്രയകഷായേണ ക്ഷീരിവൃക്ഷത്വഗംബുനാ നാരീ ശൌചം പ്രകുവ്വീത ധാതകീസലിലേന വാ * ത്രിഫലക്കഷായംകൊണ്ടോ നാല്പാമരവെള്ളംകൊണ്ടോ താതിരിപ്പൂവിട്ടുവെച്ച വെള്ളംകൊണ്ടോ വേണം അസ്ഥിസ്രാവമുള്ള സ്ത്രീ ശൌചം ചെയ്യുന്നത്. ധാതകി=താതിരിപ്പൂവ്.

മോദകത്വക്പാഠകല്ക്കംനെണ്ണയാക്കിക്കുടിക്കുക * മോദകത്വക്=കരിങ്കാരത്തൊലി. അസ്ഥിസ്രാവം ശമിക്കും

ഇതി അസ്ഥിസ്രാവചികിത്സാ.

കാസചികിത്സാ.

പഞ്ച കാസാഃ സ്മൃതാ വാതപിത്തശ്ലേഷ്മക്ഷതക്ഷയൈഃ ക്ഷയായോപേക്ഷിതാസ്സവ്വേ ബലിനശ്ചോത്തരോത്തരം * വാതം, പിത്തം, കഫം എന്നീ ത്രിദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടും, ക്ഷതം (ചതവ്) കൊണ്ടും, ക്ഷയംകൊണ്ടും ഇങ്ങിനെ കാസരോഗം അഞ്ചുവിധത്തിൽ പറയപ്പെടുന്നു. ഈ എല്ലാ കാസങ്ങളും ചികിത്സിക്കാതെ വിടുന്നപക്ഷം ക്ഷയത്തിന്നു കാരണമായിത്തീരും. ഇവ അഞ്ചും മേൽപ്പോട്ടുമേൽപ്പോട്ടു അധികമധികം ബലമുള്ളവയാകുന്നു. അതായത് ഏററവും ബലംകുറഞ്ഞത് വാതകാസവും എല്ലാററിലും ബലംകൂടിയത് ക്ഷയകാസവുമാണ്. കാസം=ചുമ.

കേവലാനിലജം കാസം സ്നേഹൈരാദാവുപാചരേൽ വാതഘ്നസിദ്ധൈഃ സ്നിഗ്ദ്ധൈശ്ച പേയായൂഷരസാദിഭിഃ ലേഹൈർധൂമൈസ്തഥാഭ്യംഗസ്വേദസേകാവഗാഹനൈഃ * കേവലം വാതംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന കാസത്തെ ആദ്യം ചികിത്സിക്കേണ്ടതു വാതഹരങ്ങളായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു കാച്ചിയുണ്ടാക്കിയ സ്നേഹങ്ങളെക്കൊണ്ടും സ്നിഗ്ദ്ധങ്ങളായ കഞ്ഞി, ചാറ്, മാംസരസം, ലേഹങ്ങൾ, ധൂപക്കൂട്ടുകൾ, അഭ്യംഗം, സ്വേദനം, സേചനം, അവഗാഹം മുതലായവകൊണ്ടുമാകുന്നു. അവയും വാതഹരൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ളവയായിരിക്കണം.

വസ്തിഭിർബ്ബദ്ധവിഡ്വാതം സപിത്തഞ്ചൗർദ്ധ്വഭക്തികൈഃ ഘൃതൈഃ ക്ഷീരൈശ്ച സകഫം ജയേൽ സ്നേഹവിരേചനൈഃ * മലവും വായുവും ബന്ധിച്ചിട്ടുള്ള കാസത്തെ വസ്തികളെക്കൊണ്ടും, പിത്തസമ്മിശ്രമായ കാസത്തെ ഔർദ്ധ്വഭക്തികങ്ങളായ (ഊണിന്നുമേലെയുള്ള) ഘൃതക്ഷീരങ്ങളെക്കൊണ്ടും, കഫസമ്മിശ്രമായതിനെ സ്നേഹവിരേചനങ്ങളെക്കൊണ്ടും ജയിക്കണം.

ദശമൂലകടുത്രയൈഃ കഷായഃ സവൃഷൈരേഷസമാക്ഷികഃ പ്രപീതഃ ശ്വസനാനിലപാർശ്വപൃഷ്ഠകോഷ്ഠ ത്രികമൂർദ്ധാംസരുജാസു സംപ്രദിഷ്ടഃ * ദശമൂലം. കടുത്രയം=ചുക്ക് മുളകു തിപ്പലി. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. ഇവ കഷായം തേൻ മേപ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. വായുക്ഷോഭം, വാരിവേദന, പുറത്തും കോഷ്ഠത്തിങ്കലും ത്രികപ്രദേശത്തിങ്കലും ശിരസ്സിലും ചുമലിലും ഉണ്ടാകുന്ന വേദന എന്നിവ ശമിക്കും.

ബലാജീരകവില്വാബ്ദവൃഷവിശ്വസുരദ്രുമൈഃ ഗുഹേക്ഷുലാജസഹിതൈർന്നിഷ്ക്വാഥഃ ശ്വാസകാസഹാ * ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ജീരകം. വില്വം=കൂവളവേരിന്മേൽത്തൊലികളഞ്ഞു്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. ഗുഹ=മുവ്വിലവേര്. ഇക്ഷു=കരിമ്പ്. ലാജം=മലര്. ഇവ കഷായം ശ്വാസകാസങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കും.

വില്വകാസഘ്ന ബൃഹതീ വൃഷസിദ്ധശ്ച തൽഗുണഃ * വി

ലപം=കൂവളവേര്. കാസഘ്നം=പൊന്നാവീരത്തിൻവേര്. ബൃഹതി=ചെറുവഴുതിനവേര്. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. ഇവ കൊണ്ടുള്ള കഷായത്തിന്നും ഗുണം മേൽപ്രകാരമാകുന്നു.

വിദാര്യാദിഗണം കഷായസ്നേഹലേഹേഷു യോജയേൽ * വിദാര്യാദിഗണത്തിലുള്ള ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു കഷായം, എണ്ണ, ലേഹം എന്നിവ ഉണ്ടാക്കി ഉപയോഗിക്കാം.

ദശമൂലാഢകേ പ്രസ്ഥം ഘൃതസ്യാക്ഷസമൈഃ പചേൽ പുഷ്കരാഹ്വ ശഠീഹിംഗുസുരസവ്യോഷജീരകൈഃ പേയാനുപാനം തത്സർവ്വവാതശ്ലേഷ്മാമയാപഹം * ദശമൂലകഷായം ഇടങ്ങഴി നാല്. നെയ്യ് ഇടങ്ങഴി ഒന്ന്. പുഷ്കരാഹ്വം=പുഷ്കരമൂലം. ശഠി=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. ഹിംഗു=കായം. സുരസം=തുളസിവേര്. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ഇവ മുമ്മൂന്നുകഴഞ്ച് കല്ക്കംചേർത്ത് കാച്ചുക. ഈ നെയ്യ് കഞ്ഞി അനുപാനമായി സേവിച്ചാൽ എല്ലാവിധത്തിലുള്ള വാതകഫരോഗങ്ങളും ശമിക്കും.

പിത്തകാസേതു സകഫേ വമനം സർപ്പിഷാ ഹിതം തഥാ മദനകാശ്മര്യമധുകക്വഥിതൈർജ്ജലൈഃ * കഫസമ്മിശ്രമായ പിത്തകാസത്തിങ്കൽ വമനൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു കാച്ചിയനെ സേവിച്ച് വമനം (ഛർദ്ദിപ്പിക്കൽ) ചെയ്യണം. മദനം=മലങ്കാരക്ക. കാശ്മര്യം=കുമിഴിൻവേര്. മധുകം=ഇരട്ടിമധുരം. ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം സേവിച്ചിട്ടും വമനം ഹിതമാകുന്നു.

യവാഷവൃഷവിശ്വാബ്ദപിപ്പലീക്ഷുവിഭീതകൈഃ പിത്തകാസഹരഃ ക്വാഥോദ്രാക്ഷാവൃശ്ചീവസംയുതൈഃ * യവാഷം=കൊടുത്തൂവവേര്. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. പിപ്പലി=തിപ്പലി. ഇക്ഷു=കരിമ്പ്. വിഭീതകം=താന്നിക്ക. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. വൃശ്ചീവം=തവിഴാമവേര്. ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം പിത്തകാസഹരമാകുന്നു.

ത്വഗേലാവ്യോഷമൃദ്വീകാപിപ്പലീമൂലപൌഷ്കരൈഃ ലാജമുസ്ത(സ്ത) ശഠീരാസ്നാധാത്രീഫലവിഭീതകൈഃ ശർക്കരാക്ഷൌദ്ര

സപ്പിർലേഹോ ഹൃദ്രോഗകാസഹാ * ത്വക്ക്=ഏലവങ്ങത്തൊലി. ഏലാ=ഏലത്തരി. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. മൃദ്വീക=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. പൌഷ്കരം=പുഷ്കരമൂലം. ലാജം=മലര്. മുല്ഗം=ചെറുപയറ്. (മുസ്ത=എന്ന പക്ഷത്തിൽ മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്) ഷഡീ=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. രാസ്നാ=ചുവന്നരത്ത. വിഭീതകം=താന്നിക്ക. ശക്കര=പഞ്ചസാര. ക്ഷൌദ്രം=തേൻ. സപ്പിസ്സ്=നെയ്യ്. ഇവ ചേൎത്തു ലേഹമുണ്ടാക്കുക. ഹൃദ്രോഗവും കാസവും ശമിക്കും.

കഫകാസീ പിബേദാദൌ സുരകാഷ്ഠാൽപ്രദീപിതാൽ സ്നേഹംപരിസ്രുതം വ്യോഷയവക്ഷാരാവചൂൎണ്ണിതം * സുരകാഷ്ഠം=ദേവതാരം. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. യവക്ഷാരം=ചവൽക്കാരം. ദേവതാരം കത്തിച്ച് അതിൽനിന്നു വീഴുന്ന എണ്ണയിൽ വ്യോഷാദികൾ പൊടിച്ചുചേൎത്ത് സേവിക്കുക. ഇതാണ് കഫകാസമുള്ളവൻ ആദ്യം ചെയ്യേണ്ടത്.

സ്നിഗ്ദ്ധം വിരേചയേദൂൎദ്ധ്വമധോമൂൎദ്ധ്നി ച യുക്തിതഃ * സ്നിഗ്ദ്ധത വരുത്തിട്ട് മേൽപ്പോട്ടും കീഴ്പ്പോട്ടും മൂൎദ്ധാവിങ്കലും ഉചിതംപോലെ വിരേചനം വരുത്തണം. മേൽപ്പോട്ടു വമനൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടും കീഴ്പ്പോട്ട് വിരേചനൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടും ശിരസ്സിങ്കൽ ശിരോവിരേചനങ്ങളായ ഔഷധങ്ങൾ ചേൎത്തുള്ള നസ്യംകൊണ്ടുമാണ് വിരേചനം വരുത്തേണ്ടത്.

നിൎഗ്ഗുണ്ഡീപത്രനിൎയ്യാസസാധിതം കാസജിൽഘൃതം * നിൎഗ്ഗുണ്ഡീ=കരുനൊച്ചി. ഇതിൻെറ ഇല ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിൽ നെയ്കാച്ചുക. കാസം ശമിക്കും.

മനശ്ശിലാസമാകൃഷ്ണാ തദൎദ്ധംനാഗരംഭവേൽ തദൎദ്ധംമരിചംവിദ്യാത്തദൎദ്ധാത്തു ഹരീതകീ ഏഷാംചൂൎണ്ണംസമാവാപ്യ കാൎപ്പാസം വേഷ്ടയേൽ ഭിഷക് ഏഷധൂമവരോയോജ്യഃ കാസശ്വാസനിബഹണഃ * മനശ്ശിലാ=മനയോല. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ഇവ സമം. അതിൽ പകുതി നാഗരം= (ചുക്ക്) അതിൻെറ പകുതി മരിചം (കുരുമുളക്) അതിൻെറ പകുതി ഹരീതകീ (കടുക്ക) ഇവ പൊടിച്ചു പരുത്തിയിൽവെച്ചു കെട്ടി (നെയ്യിലോ മററൊ

നനച്ച്) പുകക്കുക. ഇത് പുകകളിൽവെച്ച് ശ്രേഷ്ഠവും കാസ ശ്വാസങ്ങളെ ഉന്മൂലനം ചെയ്യുന്നതുമാകുന്നു.

വഷാഭ്രഭാഗമേകം ദ്വിഗുണമഥമനോഹ്വാസ്യ സജ്ജംത്രി ഭാഗം ജാത്യാഃ പത്രസ്യഭാഗാ നവ നവഗുളികീകൃത്യ ചിഞ്ചാ ത്വഗഗ്നൌ ബാഹ്യംസന്ധൂപയേദ്യഃ ശമയതി നിതരാം ശ്വാ സകാസൌ സശോഷൌ വന്യത്രാസ്മിംശ്ച ജന്മന്യഥനതു ശമയേ ന്മൽകൃതോഽയം പ്രമാദഃ * വഷാഭ്രം=തമിഴാമവേര്. (ഇത് ഒരു ഭാഗം) മനോഹ്വാം=മനയോല. (ഇത് അതിലിരട്ടി) സജ്ജം=ചെഞ്ചല്യം. (ഇതു മൂന്നുഭാഗം) ജാതീപത്രം=പിച്ചകത്തില. (ഇത് ഒമ്പതുഭാഗം) ഇവ അരച്ചു ഗുളികയാക്കുക. ഈ ഗുളിക പുളിത്തോലിന്റെ തിയ്യിലിട്ടിട്ടുള്ള പുക പുറമേ ഏല്ക്കുക. ശ്വാസം, കാസം, ക്ഷയം ഇവ ഈ ജന്മത്തിലല്ലാ പരജന്മത്തിലും ഉണ്ടാകാതെയാകും.

കുന്തുരുഷ്ണനിശാഗോപീ മനോഹ്വൈഃ ക്ഷീരപേഷിതൈഃ വർത്തിർഘൃതാക്താധൂമേന ശ്വാസകാസവിനാശിനീ * കുന്തുരുഷ്ണം=കുന്തുരുക്കം. നിശാ=വരട്ടുമഞ്ഞള്. ഗോപീ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. മനോഹ്വാം=മനയോല. ഇവ പാലിലരച്ചു ശീലയിൽ പരത്തി തിരിയാക്കി ആ തിരി നെയ്യിൽ നനച്ചു കത്തിച്ച് ആ പുക വലിക്കുക. ശ്വാസകാസങ്ങൾ ശമിക്കും.

നിംബാമൃതാവൃഷപടോലനിദിഗ്ധികാബ്ദദുസ്പർശപർപ്പടക കാസഹരൈഃ കടൂഷ്ണഃ ഭാഗദ്വയോന്മിതമഹൌഷധസംപ്രയു ക്തഃ കഫാത്ഥോനിഹന്തി കണകല്ക്കയുതഃ കഫാർത്തിം * നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. അമൃതാ=ചിററമൃത്. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. പടോലം=പടോലവള്ളി. നിദിഗ്ധികാ=ചെറുവഴുതിനവേര്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ദുസ്പർശം=കൊടുത്തൂവ്വവേര്. പർപ്പടകം. കാസഹരം=പൊന്നാവീരം. ഇവ കഷായം തിപ്പലി പൊടിച്ചു മേമ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. കഫകാസം ശമിക്കും.

ബൃഹതീവൃഷയോഃ പത്രം മുക്കാപ്പീരഞ്ചിമാക്കവം ചെറുതേക്കിവകൊണ്ടുള്ള ഖളഃ കാസവിനാശനഃ * ബൃഹതീപത്രം= ചെറുവഴുതിനയില. വൃഷപത്രം=ആടലോടകത്തില. മാക്കവം=

കഞ്ഞുണ്ണി. ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഈ ഖളം (മുക്കുടി) കാസഹരമാകുന്നു.

വില്വാർദ്ധാഢകമംഭസോർദ്ധകലശേ പക്ത്വാ പദസ്ഥേ ജലേതസ്മിൻ ജീർണ്ണഗുളസ്യ ഷോഡശപലം ചൂർണ്ണീകൃതൈര്യോജയേൽകർഷാംശൈർഘനധാന്യജീരകത്രുടീത്വക്കേസരത്ര്യൂഷണൈർല്ലീഢഃ ഛർദ്ദിരരോചകാഗ്നിസദനപ്ലീഹജ്വരശ്വാസജിൽ* വില്വാർദ്ധാഢകം=കൂവളവേരിന്മേൽ തൊലികളഞ്ഞ് പലം ൧൨. പതിനാറിടങ്ങഴി വെള്ളത്തിൽ കഷായംവെച്ചു നാലൊന്നാക്കി അതിൽ പഴയ ശർക്കര പതിനാറുപലവും, ഘനം=മുത്തങ്ങ. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി. ജീരകം. ത്രുടീ=ഏലത്തരി. ത്വക്=ഏലവംഗത്തൊലി. കേസരം=നാഗപ്പൂവ്. ത്ര്യൂഷണം = ചുക്കു മുളകു തിപ്പലി. ഇവ മുമ്മൂന്നുകഴഞ്ചും പൊടിച്ചു ചേർത്തു ലേഹമാക്കുക. ഛർദ്ദി, രുചിക്ഷയം,അഗ്നിമാന്ദ്യം, പ്ലീഹരോഗം, ജ്വരം, ശ്വാസം ഇവ ശമിക്കും. ഇതിൽ "അഗ്നിസദനശ്വാസപ്രസേകാഹം" എന്നു പാഠഭേദമുണ്ട്.

ഉരസ്യന്തഃ ക്ഷതേ സദ്യോലാക്ഷാം ക്ഷൌദ്രയുതാം പിബേൽ * മാറത്ത് ഉള്ളിൽ ചതവുപററിയാൽ ഉടൻതന്നെ കോലരക്കു തേൻചേർത്തു സേവിക്കുക.

ഇക്ഷ്വാളികാവിസഗ്രന്ഥിപത്മകേസരചന്ദനൈഃ ശൃതം പയോമധുയുതം സന്ധാനാർത്ഥം പിബേൽ ക്ഷതീ * ഇക്ഷ്വാളികാഗ്രന്ഥി=കരിമ്പിൻകമ്പ്. വിസഗ്രന്ഥി=താമരവളയക്കമ്പ്. പത്മകേസരം=താമരയല്ലി. ചന്ദനം. ഇവകൊണ്ടു പാൽകുറുക്കി സേവിക്കുക. ഉരഃക്ഷതം മാറും.

ബലാബൃഹത്യംശുമതിദ്വയവാശാശൃതംജലം കൃഷ്ണാപരാഗസമ്മിശ്രം ക്ഷതകാസഹരംപരം * ബലാദ്വയം=കുറുന്തോട്ടിവേരും വെങ്കുറുന്തോട്ടിവേരും. ബൃഹതിദ്വയം=ചെറുവഴുതിനവേരും വെൾവഴുതിനവേരും. അംശുമതിദ്വയം=ഓരിലവേരും മൂവിലവേരും. വാശാ=ആടലോടകവേര്. ഇവ കഷായം. തിപ്പലിപ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. ക്ഷതകാസം ശമിക്കും.

സ്വിന്നസ്യ വാശാപത്രസ്യ രസഞ്ച ക്ഷൌദ്രസംയുതം * ആടലോടകത്തില വാട്ടിപ്പിഴിഞ്ഞ നീര് തേൻചേർത്തു സേവിക്കുക. ഫലം പൂർവ്വവൽ.

വീതത്വഗസ്ഥികൂശ്മാണ്ഡതുലാം സ്വിന്നാം പുനഃ പചേൽ ഘട്ടയൻ സർപ്പിഷഃ പ്രസ്ഥേ ക്ഷൗദ്രവർണ്ണേത്ര ച ക്ഷിപേൽ ഖണ്ഡാച്ഛതം കണാശുണ്ഠ്യോർദ്വിപലം ജീരകാദപി ത്രിജാതധാന്യമരിചം പൃഥഗർദ്ധപലാംശകം അവതാരശീതേ ച ദദ്യാൽ ക്ഷൗദ്രം ഘൃതാർദ്ധികം ഖജേനാമഥ്യ ചസ്ഥാപ്യം തന്നിഹന്ത്യുപയോജിതം കാസഹിദ്മാജ്വരശ്വാസരക്തപിത്തക്ഷതക്ഷയാൻ ഉരസ്സന്ധാനജനനം മേധാസ്മൃതിബലപ്രദം അശ്വിഭ്യാം വിഹിതംഹൃദ്യം കൂശ്മാണ്ഡകരസായനം * വീതത്വഗസ്ഥികൂശ്മാണ്ഡതുലാം=കുമ്പളങ്ങ ഓട്ടും കുരുവും കളഞ്ഞത് തുലാം ൧. വാട്ടി. സർപ്പിസ്സ്=നെയ്യ്. പ്രസ്ഥം=ഒരിടങ്ങഴി. ക്ഷൗദ്രവർണ്ണം=തേൻനിറം. ഖണ്ഡം=കല്ക്കണ്ടം. ശതം=നൂറുപലം. കണ=തിപ്പലി. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. ദ്വിപലം=ഈരണ്ടുപലം. ത്രിജാതകം=ഏലത്തരി, ഏലവംഗത്തൊലി, പച്ചില. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി. മരിചം=മുളക്. പൃഥഗർദ്ധപലാംശികം=വെവ്വേറെ അരേരപ്പലം. ക്ഷൗദ്രം=തേൻ. ഘൃതാർദ്ധികം=നെയ്യിൽ പകുതി. ഇതു കൂശ്മാണ്ഡകരസായനമാണ്. അശ്വിനിദേവകളുണ്ടാക്കിയതാണ്. കാസാദികൾ ശമിക്കും.

യഷ്ട്യാഹ്വനാഗബലയോഃ ക്വാഥേ ക്ഷീരസമേ ഘൃതം പയസ്യാ പിപ്പലീവാംശീകല്ക്കസിദ്ധം ക്ഷതേഹിതം * യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. നാഗബലാ=വെങ്കുറുന്തോട്ടി ഇവകഷായം. ആ കഷായത്തോളം പാല്. പയസ്യാ=അടപതിയൻകിഴങ്ങ്. പിപ്പലി=തിപ്പലി. വാംശീ=കുവ്വനൂറ് ഇവ കല്ക്കം. ഈ നെയ്യ് ക്ഷതത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

ക്ഷയജേ ബൃംഹണം പൂർവ്വം കുര്യാദഗ്നേശ്ച വർദ്ധനം ബഹുദോഷായസസ്നേഹം മൃദു ദദ്യാദ്വിരേചനം ശമ്യാകേന ത്രിവൃതയാ മൃദ്വീകാരസയുക്തയാ * ക്ഷയംകൊണ്ടുള്ള കാസത്തിങ്കൽ ആദ്യം ബൃംഹണംചെയ്കയും അഗ്നിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുകയുമാണ് വേണ്ടത്. ദോഷകോപം അധികമുണ്ടെങ്കിൽ സ്നേഹത്തോടുകൂടിയതും മൃദുവുമായ വിരേചനം കൊടുക്കണം. ശമ്യാകം=കൊന്ന. ത്രിവൃതാ=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. മൃദ്വീകാരസം=മുന്തിരിങ്ങച്ചാറ്. ഇവകൊണ്ടാണ് വിരേചനം ചെയ്യേണ്ടത്.

കർപ്പൂരചോചതക്കോല ജാതീഫലദലാസ്സമാഃ ലവങ്കനാഗമരിച കൃഷ്ണാശുണ്ഠ്യോ ഭാഗവിവർദ്ധിതാഃ ചൂർണ്ണം സിതാസമം ഹൃദ്യം രോചനം ക്ഷയകാസജിൽ * കർപ്പൂരം=പച്ചക്കർപ്പൂരം. ചോചം= ഏലത്തരി. തക്കോലം=തക്കോലപ്പൊട്ടിൽ. ജാതീഫലം=ജാതിക്ക. ദലം=ജാതിപത്രിക. ലവങ്കം=എലവംഗത്തൊലി. നാഗം= നാഗപ്പൂവ്. മരിചം=മുളക്. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. ഈ പൊടി സമം പഞ്ചസാരചേർത്ത് സേവിക്കുക. അരുചി, എക്കം, ചുമ ഇവ ശമിക്കും. ക്ഷയത്തിങ്കലും നന്ന്.

വാതഘ്നാന്യപി തൈലാനി യുഞ്ജീതാഭ്യഞ്ജനായ ച * വാതഹരങ്ങളായ തൈലങ്ങളെ അഭ്യംഗത്തിന്നും ഉപയോഗിക്കണം.

ദശാംഗഘൃതം.

ചിരിവില്വവിളംഗവഹ്നിഹിംസ്രാ ത്രിഫലാവ്യോഷസമന്വിതേ കഷായേ അമൃതാവൃഷകണ്ടകാരികാണാം വിപചേത്സർപ്പിരനുത്തമം ദശാംഗം ക്ഷയഗുന്മാരുചികാസശൂലഹിദ്ധ്മാഗുദജാനാഞ്ച വിനാശനം പ്രധാനം * ചിരിവില്വം=ആവൽക്കുരുന്ത്. വിളംഗം=വിഴാലരി. വഹ്നി=കൊട്ടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഹിംസ്രാ=മാഞ്ചി. ത്രിഫലാ. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. അമൃതാ=ചിററമൃത്. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. കണ്ടകാരി=കണ്ടകാരിവഴുതിനവേര്. ഈ നെയ്യ് ക്ഷയം, ഗുന്മം, അരുചി, ശൂലം, എക്കിററ, അർശസ്സ് ഇവയെ ഹനിക്കും.

തേകരാജരസം സവിംശതിഭാഗേ പക്വതൈലമഭയാപ്രതിവാപം ശ്വാസകാസമപഹന്തിനരാണാം മേഘവൃന്ദമിവമാരുതവേഗഃ * തേകരാജരസം=കഞ്ഞുണ്ണി ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീര്. ഈ നീര് എണ്ണയേക്കാററ ഇരുപതിരട്ടിയായി അഭയാ(=കടുക്ക) കല്ക്കമായി എണ്ണ കാച്ചുക. ശ്വാസകാസങ്ങററ ശമിക്കും.

രസായനവിധാനേന പിപ്പലീഞ്ച പ്രയോജയേൽ * രസായനത്തിലെ വിധിപ്രകാരം തിപ്പലിയും പ്രയോഗിക്കണം. ദിവസന്തോറും ഇത്ര തിപ്പലിവീതം സേവിക്കണമെന്ന് അതിൻെറ വിധികളോടുകൂടി രസായനപ്രകരണത്തിൽ വാഗ്ഭടാചാര്യർ വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ബൃംഹണം ദീപനഞ്ചാഗ്നേഃ സ്രോതസാഞ്ച വിശോധനം വ്യത്യാസാൽ ക്ഷയകാസിഭ്യോ ബല്യം സർവ്വംപ്രശസ്യതേ * ശരീരത്തിന്നു പുഷ്ടിവരുത്തുന്നതായും, അഗ്നിക്കു ദീപനം വരുത്തുന്നതായും, സ്രോതസ്സുകൾക്കു ശുദ്ധിനൽകുന്നതായും, ബലാവഹമായും ഇരിക്കുന്ന എല്ലാം എടവിട്ടെടവിട്ടു ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു ക്ഷയകാസമുള്ളവൎക്ക് നല്ലതാകുന്നു.

ശ്വാവിധാം സൂചയോ ദഗ്ദ്ധാഃ സഘൃതക്ഷൌദ്രശക്കരാഃ ശ്വാസകാസഹരാബൎഹി പാദോ വാ മധുസൎപ്പിഷാ * മുള്ളന്റെ മുള്ളുകൾ കരിച്ച് നെയ്, തേൻ, പഞ്ചസാര എന്നിവ ചേൎത്തു സേവിക്കുക. മയിൽപീലി കരിച്ച് തേനും നെയ്യും ചേൎത്തു സേവിക്കുക. ശ്വാസകാസങ്ങൾ ശമിക്കും.

കാസഘ്നബൃഹതീവാശാപത്രം ഛിന്നോത്ഭവം തഥാ കരിന്തകാളി കഞ്ഞുണ്ണി മുക്കാപ്പീരഞ്ച കുണ്ഡലീ ഇവയെട്ടും പിഴിഞ്ഞുള്ള രസേ തൈലം വിപാചയേൽ ഘൃതം വാ മുക്കട്ടമുകിദ്വിജയാദാരുജീരകൈഃ സാശ്വഗന്ധൈശ്ചതത്സിദ്ധം ശ്വാസകാസവിനാശനം * കാസഘ്നം=പൊന്നാവീരം. ബൃഹതീ=ചെറുവഴുതിന. വാശാ=ആടലോടകം ഇവയുടെ ഇല. ഛിന്നോത്ഭവം=ചിററമൃത്. മുകിൽ=മുത്തെങ്ങ. വിജയാ=കടുക്ക. ദാരു=ദേവതാരം. ശേഷം സ്പഷ്ടം.

ചുക്കിലിരട്ടിയുറച്ചഗ്ഗുളം തച്ചിഗ്ഗുണന്നുവറുത്തതിലം കൂട്ടിയുരുട്ടിയൊരെട്ടുദിനം തിൻകിലവൻ ചുമയാ ചൊറിയാ *

(വിദാൎയ്യാദിഗണം).

വിദാരിപഞ്ചാംഗുലവൃശ്ചികാളീ വൃശ്ചീവദേവാഹ്വയസൂപ്യപൎണ്ണ്യഃ കണ്ഡൂകരീ ജീവനഹ്രസ്വസംജ്ഞേ ദ്വേ പഞ്ചകേ ഗോപസുതാത്രിപാദീ വിദാൎയ്യാദിരയം ഹൃദ്യോ ബൃംഹണോ വാതപിത്തഹാ ശോഷഗുല്മാംഗമൎദ്ദോൎദ്ധ്വശ്വാസകാസഹരോ ഗണഃ * വിദാരി=പാൽമുതുക്കിൻകിഴങ്ങ്. പഞ്ചാംഗുലം=ആവണക്കിൻവേര്. വൃശ്ചികാളീ=തേക്കടവേര്. വൃശ്ചീവം=തവിഴാമവേര്. ദേവാഹ്വയം=ദേവതാരം. സൂപ്യപൎണ്ണികൾ=ഉഴുന്നും ചെറുപയറും കാട്ടുഴുന്നിൻവേരും കാട്ടുപയററിൻവേരും. കണ്ഡൂകരി=

നായ്ക്കുരണവേര്. ജീവനഹ്രസ്വപഞ്ചകങ്ങൾ=ജീവനപഞ്ചമൂലവും ഹ്രസ്വപഞ്ചമൂലവും. (ജീവനപഞ്ചമൂലം=കോവവേര്, ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്, അടപതിയൻകിഴങ്ങ്, ജീവകം, ഋഷഭകം. ഹ്രസ്വപഞ്ചമൂലം=ഓരിലവേര്, മുവ്വിലവേര്, ചെറുവഴുതിനവേര്, ഞെരിഞ്ഞില്). ഗോപസുതാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ത്രിപാദീ=നിലമ്പരണ്ട. ഈ വിദാര്യാദിഗണം ഹൃദ്യവും ബൃംഹണവും വാതപിത്തഹരവും ക്ഷയം, ഗുന്മം, അരുങ്ങിനോവ്, ഏക്കം, ചുമ ഇവയെ ശമിപ്പിക്കുന്നതുമാകുന്നു. ഈ കാസചികിത്സയിൽ മുമ്പ് "കഷായസ്നേഹലേഹഷ്യയോജയേൽ" എന്നുപറഞ്ഞ വിദാര്യാദിഗണമാകുന്നു ഇതെന്നറിഞ്ഞുകൊൾക.

ഇതി കാസചികിത്സാ.

ശ്വാസഹിക്കാചികിത്സാ.

ക്ഷുദ്രകസ്തമകശ്ഛിന്നോ മഹാനൂർദ്ധ്വശ്ചപഞ്ചമഃ ശ്വാസഃ ക്ഷുദ്രഃ സുഖോ യാപ്യസ്തമകോദ്യാംസ്ത്ര വർജ്ജയേൽ * ക്ഷുദ്രകൻ, തമകൻ, ഛിന്നൻ, മഹാൻ, ഊർദ്ധ്വൻ ഇങ്ങിനെ ശ്വാസങ്ങൾ അഞ്ചുപ്രകാരമാകുന്നു. ഇവയിൽ ക്ഷുദ്രകൻ സുഖസാദ്ധ്യമാകുന്നു. തമകൻ യാപ്യമാകുന്നു. മററുള്ളവ മൂന്നും അസാദ്ധ്യമാകയാൽ വർജ്ജിക്കണം.

പഞ്ചഹിക്കാന്നജാക്ഷുദ്രാ യമളാ മഹതിതി ച ഗംഭീരേതി ച താസ്വാദ്യേ സാ[illegible]മളാ[illegible]പി * ഹിക്ക (ഇക്കിൾ)കളും അഞ്ചുപ്രകാരംതന്നെ [illegible] ക്ഷുദ്ര, യമള, മഹതി, ഗംഭീര എന്ന് അവക്കു പേർ. [illegible]യിൽ ആദ്യത്തെ രണ്ടും യമളയും സാദ്ധ്യമാകുന്നു. അന്നജ എന്നതിന്ന് ആഹാരംകൊണ്ടുണ്ടാവുന്നത് എന്നും യമള എന്നതിന്ന് എരട്ടയായിട്ടുള്ളത് എന്നും ഗംഭീര എന്നതിന്ന് ആഴത്തിൽ കൊണ്ടത് എന്നും അർത്ഥം.

ശ്വാസഹിക്കാ യതസ്തുല്യഹേത്വാദ്യാഃ സാധനം തതഃ തുല്യം പൂർവ്വം തദാർത്തസ്സ്നിഗ്ദ്ധൈഃ സ്വേദൈരുപാചരേൽ

തിലജാഭ്യക്തസർവ്വാംഗം * തതോസ്യ വമനം മൃദു വാതാവിരോധി ച തഥാ രേചനഞ്ച പ്രയോജയേൽ * ശ്വാസങ്ങളും ഹിക്കുകളും തുല്യങ്ങളായ ഹേതാദികളോടുകൂടിയവയാകുന്നു. എന്നുവെച്ചാൽ ആ രണ്ടുകൂട്ടത്തിൻേറയും നിദാനം ലക്ഷണം മുതലായവ ഒരുപോലെയാണെന്നു താല്പര്യം. അതിനാൽ അവയുടെ സാധന (ചികിത്സ)വും തുല്യമാകുന്നു. ആ രോഗങ്ങളാൽ ആർത്തനായ ആളെ ആദ്യം സർവ്വാംഗവും എണ്ണതേപ്പിച്ച് സ്നിഗ്ദ്ധങ്ങളായ സ്വേദനൌഷധങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ച് വിയർപ്പിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്. അനന്തരം അവന്നു മൃദുവായും വാതത്തിന്നു വിരോധമില്ലാത്തതായും ഉള്ള വമനവിരേചനങ്ങളെ പ്രയോഗിക്കണം.

അശാന്തൌ കൃതസംശുദ്ധേർദ്ധൂമൈർല്ലീനം മലം ഹരേൽ * ഇങ്ങിനെ ശുദ്ധിവരുത്തീട്ടും രോഗത്തിന്നു ശമനം കാണാത്തപക്ഷം രോഗിയുടെ ഉള്ളിൽ ലീനമായിക്കിടക്കുന്ന മലത്തെ (ദോഷത്തെ) ധൂമങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ച് നീക്കിക്കളയണം. ധൂമങ്ങൾ= പുകകൾ.

ഹരിദ്രാപത്രമേരണ്ഡമൂലം ലാക്ഷാം മനഃശിലാം സദേവദാർവ്വലം മാംസീം പിഷ്ട്വാവർത്തിം പ്രലേപയേൽ. താംഘൃതാക്താം പിബേദ്ധൂമം യവാഗ്വും ചാനുസാദ്ധ്യകാം * ധൂമയോഗം വിധിക്കുന്നു. ഹരിദ്രാ=മഞ്ഞള്. പത്രം=പച്ചില. ഏരണ്ഡമൂലം= ആവണക്കിൻവേര്. ലാക്ഷാ=കോലരക്ക്. മനശ്ശില=മനയോല. ദേവദാരു=ദേവതാരം. അലം=അരിതാലം. മാംസീ=മാഞ്ചി. ഇവ അരച്ചുതേച്ച് തിരിയുണ്ടാക്കുക. ആ തിരി നെയ്യിൽ നനച്ചു കൊളുത്തി അതിൻെറ പുക അകത്തേക്കു സേവിക്കുക. അനുപാനമായിട്ടു നൈചേർത്ത കഞ്ഞികുടിക്കുകയും വേണം. ഈ പുക ശ്വാസഹിക്കുകളിൽ ഉത്തമമാകുന്നു.

ഉരഃകണ്ഠം ച തൈലേന കവോഷ്ണേന പ്രസേചയേൽ.ഘൃതയുക്തേന വാ തഥാ സമേതാമവിധിം ചരേൽ * ഉരസ്സിനേയും കണ്ഠത്തേയും കവോഷ്ണ (അല്പം ചൂടുള്ള) മായ തൈലംകൊണ്ടോ നൈചേർത്തതായ തൈലംകൊണ്ടോ സേചനം ചെയ്യണം. ആമദോഷം ഉണ്ടെങ്കിലാകട്ടെ അതിനുള്ള വിധികൾ അനുഷ്ഠിക്കുകയും വേണം.

**അതിയോഗോദ്ധതം വാതം ദൃഷ്ട്വാ പവനനാശനൈഃ
സ്നിഗ്ദ്ധൈരസാദ്യൈന്നാദ്യൈഷ്ണൈരഭ്യംഗൈശ്ച ശമം നയേൽ ***
അതിയോഗംകൊണ്ടു വാതം വൎദ്ധിച്ചതായിക്കണ്ടാൽ സ്നിഗ്ദ്ധങ്ങ ളായും വാതഹരങ്ങളായും ഇരിക്കുന്ന മാംസരസാദികളെക്കൊണ്ടും അധികം ചൂടില്ലാത്ത തൈലാഭ്യംഗങ്ങളെക്കൊണ്ടും ആ വാതവൃദ്ധിയെ ശമിപ്പിക്കണം.

ജീവന്തീമൂലസുരസത്വഗേലാദ്വയപൌഷ്കരൈഃ ചണ്ഡാ താമലകീലോഹഭാൎങ്ഗീ നാഗരവാളകം കൎക്കടാഖ്യഷഡ്വികൃഷ്ണാ നാഗകേസരചോരകം ഉപയുക്തം യഥാകാമം ചൂൎണ്ണം ദ്വിഗുണ ശൎക്കരം പാൎശ്വരുക്ജ്വരകാസഘ്നം ഹിക്കാ ശ്വാസഹരം പരം * ജീവന്തി=അടപതിയൻ കിഴങ്ങ്. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. സുരസം=തുത്താവു്. ത്വക്ക്=ഏലവംഗത്തൊലി. ഏലാദ്വയം=ചിററേലവും പേരേലവും. പൌഷ്ക്കരം=പുഷ്ക്കരമൂലം. ചണ്ഡാ=നറുംചണ്ണക്കിഴങ്ങ്. താമലകി=കീഴാർനെല്ലി. ലോഹം=അകിൽ. ഭാൎങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. നാഗരം=ചുക്ക്. വാളകം=ഇരുവേലി. കൎക്കടാഖ്യം=കൎക്കടകശൃംഗി. ഷഡ്വി=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. നാഗകേസരം=നാഗപ്പൂവ്. ഈ പൊടി ഏരട്ടി പഞ്ചസാരചേൎത്തു സേവിക്കുക. വരിവേദന, പനി, ചുമ, ഏക്കിൾ, ശ്വാസരോഗം ഇവ ശമിക്കും.

ദശമൂലഷഡ്വീരാസ്നാ ഭാൎങ്ഗീചിത്രദ്ധിപൌഷ്കരൈഃ കുളീരശൃംഗീ ച പലാതാമലക്യമൃതൌഷധൈഃ പിബേൽ കഷായം ജീൎണ്ണേസ്മിൻ പേയാം തൈരേവ സാധിതാം * ദശമൂലം. ഷഡ്വീ=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. ഭാൎങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. ചിത്രം=കൊടുവേലിക്കിൻവേര്. ഋദ്ധി=കാട്ടുമുതിരവേര്. പൌഷ്കരം=പുഷ്കരമൂലം. കുളീരശൃംഗീ=കൎക്കടകശൃംഗി. ചപലാ=തിപ്പലി. താമലകി=കീഴാർനെല്ലി. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ഇവയുടെ കഷായം സേവിക്കുക. കഷായം ദഹിച്ചാൽ ഈ മരുന്നുകളെക്കൊണ്ടുതന്നെ ഉണ്ടാക്കിയ കഞ്ഞിയും കുടിക്കുക. ഹിക്കാ ശ്വാസങ്ങൾ ശമിക്കും.

ബൃഹതീപത്രവിജയാഭൃംഗൈഃ ശ്വാസേ ഹിതഃ ഖളഃ * ബൃഹതീപത്രം=ചെറുവഴുതിനയുടെ ഇല. വിജയാ=കടുക്ക. ഭൃം

ഗം=കഞ്ഞുണ്ണി. ഇവകൊണ്ടു ഖളം (മുക്കടി) ഉണ്ടാക്കുക. ഇത് ശ്വാസത്തിങ്കൽ ഹിതമാകുന്നു.

ഘൃതം കഷായം ലേഹം ച വിദാര്യാദി ഗണേന തു കൃതം പ്രയോജയേൽ ശ്വാസേ ഷഷ്ടികാദീംശ്ച ഭോജനേ * വിദാര്യാദിഗണംകൊണ്ട് നെയ്യും കഷായവും ലേഹവും ഉണ്ടാക്കി പ്രയോഗിക്കുന്നതു് ശ്വാസഹരമാകുന്നു. ഷഷ്ടികം (നവരയരി) മുതലായ ലഘുധാന്യങ്ങൾ ഭക്ഷണത്തിനും ഉപയോഗിക്കുക.

ഭാർങ്ഗീകണാ കാസഹരീ ഹരിദ്രാ വാശാമൃതാ നാഗരധാന്യകാനാം കഷായമേവം പ്രയോജയേൽ ശ്വാസമതിപ്രവൃദ്ധം ക്ഷണേനതിക്ഷ്ണാനനവരാഗമിശ്രഃ * ഭാർങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. കണാ=തിപ്പലി. കാസഹരീ=പൊന്നാവീരത്തിൻവേര്. ഹരിദ്രാ=മഞ്ഞൾ. വാശാ=ആടലോടകവേര്. അമൃതാ=ചിററമൃത്. നാഗരം=ചുക്ക്. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാലയരി. ഇവ കഷായം മുളക് പൊടിച്ച് മേമ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. ഏററവും വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ശ്വാസം ശമിക്കും. (ഈ ശ്ലോകം കാസചികിത്സയുടെ കൂട്ടവിൽ ആണ് ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്നത്).

കാകമാചീദലേരസേ വ്യോഷഗർഭം പ്രസാധിതം തിലജാ ശ്വാസകാസഘ്നം തൽപരം സ്വരബോധനം * കാകമാചീദലം=കരിന്താളിയില. ഇത് ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിൽ വ്യോഷഗർഭമായിട്ട് തൈലം കാച്ചുക. വ്യോഷഗർഭം=വ്യോഷമാകുന്ന ഗർഭത്തോടുകൂടിയത്. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ഗർഭം=കല്ക്കം. ഈ എണ്ണ ശ്വാസകാസങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കും. സ്വരത്തിനുള്ള ക്ഷീണത തീർക്കുകയും ചെയ്യും.

കാസോക്താംശ്ചൂർണ്ണലേഹാദീൻ ശ്വാസരോഗേ പ്രയോജയേൽ * മുമ്പ് കാസചികിത്സയിൽ പറയപ്പെട്ട ചൂർണ്ണങ്ങൾ, ലേഹങ്ങൾ മുതലായവയെ ഈ ശ്വാസരോഗത്തിലും പ്രയോഗിക്കാം.

ധാന്വന്തരം ബലാതൈലമഭ്യംഗാർത്ഥം ച യോജയേൽ * അഭ്യംഗാർത്ഥം=തേച്ചുകുളിക്കുവാൻ. ധാന്വന്തരം ബലാതൈലം ച യോജയേൽ=ധാന്വന്തരതൈലത്തേയും ബലാതൈലത്തേയും പ്രയോഗിക്കണം.

അശ്വഗന്ധാ ബലൈരണ്ഡ ഭാർഗ്ഗീകുഷ്ഠമഹൌഷധൈഃ പിബേൽ പ്രക്വഥിതംതോയം ഹിധ്മാരുക്ശ്വാസകാസവാൻ* അശ്വഗന്ധ=അമുക്കുരം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. എരണ്ഡം=അവണക്കിൻവേര്. ഭാർഗ്ഗി=ചെറുതേക്കിൻവേര്. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ഇവ കഷായം. ഇക്കിൾ, വായുക്ഷോഭം, ചുമ എന്നിവ ശമിക്കും.

ദശമൂലവിശ്വലശുനൈർന്നിഷ്ക്വാഥഃ ക്ഷീരപരിശിഷ്ടഃ പീതോഹിനസ്തിഹിധ്മാം ലജ്ജാമിവവേഗവാൻ രാഗഃ * ദശമൂലം. വിശ്വം=ചുക്ക്. ലശുനം=വെള്ളുള്ളി. ഇവ കഷായംവെച്ചു കുറുക്കി പാൽചേർത്തു പിഴിഞ്ഞരിച്ചു കുറുക്കി പാലോളമാക്കി സേവിക്കുക. ഇതു്, ശക്തിമത്തായ രാഗം ലജ്ജയെ എന്നപോലെ ഇക്കിളിനെ ശമിപ്പിക്കും.

കോലാസ്ഥിമജ്ജാഞ്ജനലാജചൂർണ്ണം ഹിക്കാംനിഹന്ത്യാമധുനാവലീഢം തഥാചനസ്യംസ്തനജേനവാപി കർപ്പൂരചൂർണ്ണൈരഥയോജയേച്ച * കോലാസ്ഥിമജ്ജാ=ലന്തക്കുരുപ്പരിപ്പ്. അഞ്ജനം=അഞ്ജനക്കല്ല്. ലാജം=മലര്. ഇവയുടെ പൊടി തേൻചേർത്തു സേവിക്കുക. സ്തനജം (മുലപ്പാൽ) കൊണ്ടോ കർപ്പൂരപ്പൊടികൊണ്ടോ നസ്യവുംചെയ്ക. ഇക്കിൾ ശമിക്കും.

ചൂർണ്ണോ മഗധജാദിസ്തു ഹിധ്മായാം പരമം ഹിതഃ * മഗധജാദിപൊടി (മഗധജധാത്രീശുണ്ഠീ ഇത്യാദി) ഹിധ്മയിങ്കൽ ഏറ്റവും ഹിതമാകുന്നു.

വിശ്വേക്ഷുലാജദേവദ്രുയവാനീ വില്വധാന്യകൈഃ സകുഷ്ഠൈഃ സാധിതഃ ക്വാഥോ ഹിധ്മായാം പരമം ഹിതഃ * വിശ്വം=ചുക്ക്. ഇക്ഷു=കരിമ്പിൻവേര്. ലാജം=മലര്. ദേവദ്രു=ദേവതാരം. യവാനി=ജീരകം. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാലയരി. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം, ഇവ കഷായം ഹിധ്മയിങ്കൽ ഏറ്റവും ഹിതമാകുന്നു.

വൈകുണ്ഠപുഷ്പം ക്ഷീരേണ പീതം ഹിധ്മാപഹം പരം * വൈകുണ്ഠപുഷ്പം=തുമ്പപ്പൂവ്. ഇത് അരച്ച് പാലിൽ കലക്കി സേവിക്കുക. ഇക്കിൾ ശമിക്കുവാൻ ഇത് ഒരു സിദ്ധൌഷധമാകുന്നു.

ഗുല്ഗുല്വഗുരുതക്കാരീ മഹിഷീശൃംഗഗോക്ഷുരൈഃ സമേ

ശ്ശധൂമകാർപ്പാസ ശിഖിപിഞ്ഛൈരഃ കൃതം പിബേൽ ധൂമം ഹി ക്കീ തഥാക്ഷീരം ദശമൂലേനസാധിതം * ഗുല്ഗുലു. അഗരു= അകിൽ. തക്കാരി=തക്കാരിവഴുതിനവേര്. മഹിഷീശൃംഗം=എരുമക്കൊമ്പ്. ഗോഖുരം=പശുവിൻകുളമ്പ്. വേശ്മധൂമം=അട്ടക്കരി. കാർപ്പാസം=പരുത്തി. ശിഖിപിഞ്ഛം=മയിൽപ്പീലി. ഇവകൊണ്ടുള്ള പുക എക്കിളുള്ളവൻ വലിക്കണം. അപ്രകാരം തന്നെ ദശമൂലം ചതച്ചിട്ടു കുറുക്കിയ പാലും സേവിക്കാം.

ശഠീവരാബലാകുഷ്ഠപിപ്പലീവിശ്വഭേഷജൈഃ സിന്ധൂത്ഥചവ്യതേജോഹ്വാവാജിഗന്ധാ സുരദ്രുമൈഃ ദശമൂലരസാൽകം സേ സിദ്ധം ഹിദ്ധ്മാപഹം ഘൃതം * ദശമൂലകഷായം ഇടങ്ങഴി നാല്. അതിൽ ശഠീ=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. വരാ=ത്രിഫല. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. പിപ്പലി=തിപ്പലി. വിശ്വഭേഷജം=ചുക്ക്. സിന്ധൂത്ഥം=ഇന്തുപ്പ്. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. തേജോഹ്വം=ചെറുപ്പുന്നയരി. വാജിഗന്ധ=അമുക്കുരം. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. ഇവ കല്ക്കംചേർത്ത് നെയ്കാച്ചുക. ഇക്കിൾ ശമിക്കും.

വാതഘ്നതൈലൈരഭ്യംഗം സ്നിഗ്ദ്ധസ്വേദം തഥാചരേൽ * വാതഹരങ്ങളായ തൈലങ്ങൾ തേക്കുകയും സ്നിഗ്ദ്ധൗഷധങ്ങളെകൊണ്ടു വിയർപ്പിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

ഹിദ്ധ്മായാമതിവൃദ്ധായാം ഭ്രുവോർമ്മധ്യേനിഷേചയേൽ ശീതളേനാംബുനാ, ലിഹ്യാൽസക്ഷൌദ്രം പിഞ്ഛഭസ്മവാ * ഹിക്ക്മ അധികം വർദ്ധിച്ചിരിക്കും സമയത്തിങ്കൽ പുരികങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ നല്ല തണുത്ത വെള്ളം തളിക്കുക. അതുപോലെത്തന്നെ പിഞ്ഛഭസ്മം (മയിൽപ്പീലി ചുട്ട ഭസ്മം) തേനിൽ ചാലിച്ച് സേവിക്കുകയുമാം. ഇതു രണ്ടും ഏററവും ഫലപ്രദമാകുന്നു.

ശീതാംബുസേകഃ സഹസാത്രാസവിക്ഷേപഭീശുചഃ ഹർഷേർഷ്യോച്ഛ്വാസരോധാശ്ച ഹിതംകീടൈശ്ചദംശനം * ഓക്കാതെകണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ പെട്ടെന്ന് തണുത്ത വെള്ളം മുഖത്തു തളിക്കുക; ഞെട്ടൽ, മനോവിക്ഷേപം, ഭയം, ദുഃഖം, സന്തോഷം, ഈർഷ്യ എന്നിവയെ അചിന്തിതമായി ഉണ്ടാക്കുക; ശ്വാ

സത്തെ നിരോധിക്കുക; കീട (പുഴു) ങ്ങളെകൊണ്ടു് കടിപ്പിക്കുക — ഇവയെല്ലാം അതിപ്രവൃദ്ധമായ ഹിദ്ധ്മയിങ്കൽ പ്രയോഗിക്കാം

ദാഹഃ ശലാകയാ പാദേ ഹിദ്ധ്മാപ്രശമനഃ പരം * ശലാക (ഇരിമ്പുകോൽ) പഴുപ്പിച്ചു് കാലിന്മേൽ ചൂടുവെക്കുന്നതു് ഹിദ്ധ്മയെ ശമിപ്പിക്കുന്ന ഒരു പ്രയോഗമാകുന്നു.

യൽകിഞ്ചിൽ കഫവാതഘ്നമുഷ്ണംവാതാനുലോമനം തൽ സേവ്യംപ്രായശോ യച്ചസുതരാംമാരുതാപഹം* യൽകിഞ്ചിൽ= യാതൊന്നു്. കഫവാതഘ്നം=കഫത്തേയും വാതത്തേയും ഹനിക്കുന്നതു്. ഉഷ്ണം=ചൂടുള്ളതു്. വാതാനുലോമനം=വായുവിനെ സമീകരിക്കുന്നതു്. (ആയി ഭവിക്കുന്നുവോ) തൽസേവ്യം=അതിനെ സേവിക്കണം. യച്ചസുതരാംമാരുതാപഹം=യാതൊന്നു് ഏററവും വാതഹരമായിരിക്കുന്നുവോ അതിനേയും ശീലിക്കണമെന്നൎത്ഥം.

ആവീരവചാഭാൎങ്ഗീയഷ്ടീഫലനപാചിതേനതോയേന പാൽ കഞ്ഞിയക്ഷ്മവിഹിതാ ഹിക്കാമചിരേണ ജയതിതരാം * ആവീരം=ആവിരക്കുരു. വചാ=വയമ്പു്. ഭാൎങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ഫലനം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങു്. ഇവ കഷായം വെച്ചതിൽ പാൽചേൎത്തുണ്ടാക്കിയ കഞ്ഞി ക്ഷയരോഗത്തിങ്കൽ വിഹിതമാകുന്നു. ആയതു് ഹിദ്ധ്മയെ അതിവേഗത്തിൽ ശമിപ്പിക്കും.

ഇതി ശ്വാസഹിദ്ധ്മാചികിത്സാ.

രാജയക്ഷ്മചികിത്സാ.

ചതുൎവ്വിധോരാജയക്ഷ്മാ ദോഷൈൎവ്യസ്തൈസ്സമസ്തൈഃ അനേകരോഗാനുഗതോ ബഹുരോഗ പുരോഗമഃ ദേഹൌഷധക്ഷയകരഃ സാഹസാദ്യൈകഹേതുജഃ * രാജയക്ഷ്മാവ് (ക്ഷയം) എന്ന രോഗം നാലുവിധത്തിലാകുന്നു. ത്രിദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെയും, അവയുടെ സന്നിപാതംകൊണ്ടു ഒന്നും എന്നു നാലുവിധം. ഇതു് അനേകരോഗങ്ങൾ പിന്നാലെയും വളരെ രോഗങ്ങൾ മുമ്പിലും നടന്നു് തുടൎന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന

ഒരു മഹാവ്യാധിയാകുന്നു. ഇതു ദേഹത്തിന്റേയും ഔഷധങ്ങളുടെയും ശക്തിയെ ക്ഷയിപ്പിക്കുന്നതും സാഹസം മുതലായ കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഉണ്ടാകുന്നതുമാകുന്നു. രാജയക്ഷ്മാ എന്നതിന്നു രാജാവായിരിക്കുന്ന യക്ഷ്മാവ് (രോഗം) അതായത് രോഗങ്ങളിൽ രാജാവ് എന്നും, രാജാവിന്റെ (ചന്ദ്രന്റെ) യക്ഷ്മാവ് എന്നും രണ്ടുവിധം അർത്ഥമുണ്ട്. ചന്ദ്രന്ന് ക്ഷയം ദൃഷ്ടാന്തമാണെല്ലൊ. ക്ഷയം രോഗങ്ങളിൽവെച്ചു രാജാവാണെന്ന് 'അനേകരോഗാനുഗതഃ' ഇത്യാദി വിശേഷണങ്ങളാൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നു.

ബലിനോബഹുദോഷസ്യ സ്നിഗ്ദ്ധസ്വിന്നസ്യശോധനം ഊർദ്ധ്വാധോയക്ഷ്മിണഃ കുര്യാൽ സസ്നേഹം യന്ന കർശനം * ഇനി ക്ഷയത്തിന്റെ ചികിത്സകൾ പറയുന്നു. ബലമുള്ളവനും ദോഷബാഹുല്യമുള്ളവനുമായ ക്ഷയരോഗിയെ സ്നേഹിപ്പിക്കുകയും വിയർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് അവന്നു വമനവിരേചനങ്ങളെക്കൊണ്ട് ശോധനം വരുത്തണം. ആ ശോധനൗഷധം സ്നേഹത്തോടുകൂടിയതും ദേഹത്തിന്നു കാർശ്യം വരുത്താത്തതും ആയിരിക്കുകയും വേണം.

പയസാഫലയുക്തേന വമനദ്രവ്യസിദ്ധയാ വമേദ്യവാഗ്വാരേകശ്ച ത്രിവൃൽശ്യാമാനൃപദ്രുമൈഃ * പയസ്സ്=പാൽ. ഫലം=മലങ്കാരക്ക. മലങ്കാരക്ക പാലിൽ ചേർത്ത് സേവിക്കുക. വമനദ്രവ്യസിദ്ധാ=വമനൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയത്. യവാഗു=കഞ്ഞി. ഇതും സേവിക്കാം. ഈ രണ്ടുപ്രകാരത്തിലും വമനം ആകാം. ത്രിവൃത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ശ്യാമാ=നാല്ക്കോല്പക്കൊന്ന. നൃപദ്രുമം=കണിക്കൊന്ന. ഇവയെക്കൊണ്ട് വിരേചനവും വരുത്താം.

ശുദ്ധകോഷ്ഠസ്യയുഞ്ജീത വിധിംബൃംഹണദീപനം ഹൃദ്യാനിചാന്നപാനാനി വാതഘ്നാനിലഘൂനിച * മേൽപ്രകാരം കോഷ്ഠത്തിന്നു ശുദ്ധിവന്നുകഴിഞ്ഞാൽ ക്ഷയരോഗിക്ക് ബൃംഹണവും ദീപനവുമായ ഔഷധങ്ങളും ഹൃദ്യങ്ങളായും വാതഹരങ്ങളായും ലഘുക്കളായും ഇരിക്കുന്ന അന്നപാനങ്ങളും പ്രയോഗിക്കണം.

ശാലിഷഷ്ടികഗോധൂമയവമുല്ഗം സമോഷിതം ആജം മാംസം ഘൃതം ക്ഷീരം ക്രവ്യാന്മാംസം ച ശോഷജിൽ * ശാലി=ചെന്നല്ല്. ഷഷ്ടികം=നവര. ഗോധൂമം=ഗോതമ്പം. യവം=യവധാന്യം. മുൽഗം=ചെറുപയറ്. ഇവയെല്ലാം ഒരു കൊല്ലത്തെ പഴക്കമുള്ളത് ശീലിക്കുക. ആട്ടിൻമാംസം, ആട്ടിൻ നെയ്യ്, ആട്ടിൻപാല്, മാംസാദങ്ങളായ ജന്തുക്കളുടെ മാംസം എന്നിവയും ശീലിക്കാം. ഇവയെല്ലാം ക്ഷയഹരങ്ങളാകുന്നു.

ലഘുനാ പഞ്ചമൂലേന സിദ്ധമാജം പയഃ പിബേൽ സിതാമധുസമായുക്തം രാജയക്ഷ്മപ്രണാശനം * ലഘുപഞ്ചമൂലം ചതച്ചിട്ടു കുറുക്കിയ ആട്ടിപാൽ പഞ്ചസാരയും തേനും ചേൎത്ത് സേവിക്കുക. ക്ഷയം ശമിക്കും.

അമൃതാദശമൂലദാരുഭാർങ്ങീവൃഷവൃശ്ചീവ പയോദധന്വയാസൈഃ സബലാചിരിവില്വപഞ്ച കോലൈൎമ്മധുനാ ഹന്തി നൃപാമയം കഷായഃ * അമൃതാ=ചിററമൃത്. ദശമൂലം. ദാരു=ദേവതാരം. ഭാർങ്ങീ=ചെറുതേക്ക്. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. വൃശ്ചീവം=തമിഴാമവേര്. പയോദം=മുത്തങ്ങ. ധന്വയാസം=കൊട്ടത്തൂവ്വവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ചിരിവില്വം=ആവൽകുരുന്ന്. പഞ്ചകോലം. ഇവ കഷായം തേൻ മേല്പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക. ക്ഷയം ശമിക്കും.

ഏലാകണാമധുകനാഗരകാബ്ദവാശാ നിംബാമൃതാംബുദശമൂലശൃതഃ കഷായഃ ലാക്ഷാകണാമധുകജീരകചൂൎണ്ണയുക്തോ യക്ഷ്മാണമാശു വിനിഹന്തിമധുപ്രഗാഢഃ * ഏലാ=ഏലത്തരി. കണാ=തിപ്പലി. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. നാഗരം=ചുക്ക്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. വാശാ=ആടലോടകവേര്. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. അമൃതാ=ചിററമൃത്. അംബു=ഇരുവേലി. ദശമൂലം. ഇവ കഷായം. ലാക്ഷാ=കോലരക്ക്. കണാ=തിപ്പലി. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ജീരകം. ഇവ പൊടിച്ചുചേൎത്ത് തേൻ കലൎന്നു സേവിക്കുക. ക്ഷയം ശമിക്കും.

നിംബാമൃതാപടവലം ചെറുതേക്ക ചോരം കാസാപഹാവഴുതിനാമുകിൽദാരുവിശ്വൈഃ വാശാത്രികണ്ടകയുതൈഃ സുശൃതഃ കഷായഃ സംശോഷയേത്സപദിശോഷമശേഷമേഷഃ * ഏ

ഷീഃ കഷായഃ=ഈ കഷായം. അശേഷം ശോഷം=എല്ലാ ക്ഷയത്തെയും. സംശോഷയേൽ=ശോഷിപ്പിക്കും.

പുനൎന്നവബലാ ചവ്യസ്ഥിരാപിപ്പലിഗോക്ഷുരൈഃ ജീവന്ത്യാ ച ശൃതം തോയം പുഷ്ടികൃൽ ക്ഷയനാശനം * പുനൎന്നവം=തവിഴാമവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. സ്ഥിരാ=ഓരിലവേര്. പിപ്പലി=തിപ്പലി. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞില്. ജീവന്തി=അടപതിയൻകിഴങ്ങ്. ഇവ കഷായം പുഷ്ടിയെ ഉണ്ടാക്കുന്നതും ക്ഷയം ശമിപ്പിക്കുന്നതുമാകുന്നു.

ശൎക്കരാമധുസംയുക്തം നവനീതം ലിഹേൽക്ഷയീ * നവനീതം=വെണ്ണ. ശൎക്കരാമധുസംയുക്തം=പഞ്ചസാരയും തേനും ചേൎത്തത്. ലിഹേൽ=നക്കണം. ക്ഷയരോഗം ശമിക്കും.

സിതാശ്വഗന്ധാ മഗധോത്ഭവാനാം ചൂൎണ്ണം ഘൃതക്ഷൌദ്രയുതം പ്രലിഹ്യാൽ ക്ഷീരം പിബേദ്വാപ്യഥ വാജിഗന്ധാവിപക്വമേവം ലഭതേ ച പുഷ്ടിം * സിതാ=പഞ്ചസാര. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. മഗധോത്ഭവം=തിപ്പലി. ഇവയുടെ പൊടി ഘൃതക്ഷൌദ്രയുത (നെയ്യും തേനും ചേൎത്തത്) മായിട്ട് സേവിക്കുക. ഇതുപോലെതന്നെ വാജിഗന്ധ (അമുക്കുരം) കൊണ്ടു കുറുക്കിയ പാൽ സേവിക്കുകയുമാകാം. ക്ഷയരോഗി പുഷ്ടിയെ പ്രാപിക്കും.

യേ ച സൎപ്പിൎഗ്ഗണാഃ പ്രോക്താഃ ക്ഷതേ യോജ്യാഃ ക്ഷയേപി തേ * ക്ഷതത്തിങ്കൽ യാവചില നെയ്യുകൾ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവൊ അവ ക്ഷയത്തിങ്കലും പ്രയോഗിക്കാം.

ശശവാശാഘൃതം യോജ്യം ദശാംഗം ഷൾപലന്തഥാ * ശശവാശാഘൃതം, ദശാംഗഘൃതം, ഷൾപലഘൃതം ഇവയും പ്രയോഗിക്കാം.

പഞ്ചകോലയവക്ഷാരഷൾപലേന പചേൽ ഘൃതം പ്രസ്ഥോന്മിതം തുല്യപയഃ സ്രോതസാം തച്ഛിശോധനം * പഞ്ചകോലം = തിപ്പലി, കാട്ടുതിപ്പലിവേര്, കാട്ടുമുളകിൻവേര്, കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്, ചുക്ക്. യവക്ഷാരം=ചവൎക്കാരം. ഇ

വകൊണ്ട് ഒരിടങ്ങഴി നെയ്ക്കാച്ചുക. നെയ്യോളം പാലും ചേർക്കണം. ഇത് സ്രോതസ്സുകൾക്കു ശുദ്ധിവരുത്തും.

അശ്വഗന്ധാപലശതം ബലാവൃശ്ചീവഗോക്ഷുരം ശതാവരീനാഗബലാപയസ്യാഛിന്നരോഹകം കാസഘ്നവൃഷയഷ്ട്യാഹ്വം പൃഥഗ്ദശപലം ഭവേൽ ഉലൂഖലേതു സംക്ഷുദ്യ തത്സർവ്വം വിപചേജ്ജലേ പാദാംശശേഷിതേ തസ്മിൻ പൂതേ ദദ്യാൽ ഘൃതാഢകം വ്യോഷത്രിജാതകദ്രാക്ഷാകൃഷ്ണാമധുകചന്ദനം രാസ്നാസമംഗാമഞ്ജിഷ്ഠാഹിംഗുസൈന്ധവജീരകം വിദാരീമുസ്താദേവദ്രുദീപ്യകഞ്ചാർദ്ധമുഷ്ടികം ശശവാശാരസം ക്ഷീരം കുഷ്മാണ്ഡരസമേവ ച ഘൃതാൽ ദ്വിഗുണമാവാപ്യ ശനൈർമൃദ്വഗ്നിനാ പചേൽ ശൃതേ തസ്മിൻ ധൌതശുദ്ധം പ്രാക്ഷിപേച്ച ഘൃതാർദ്ധികം, തതഃ ഖജേനനിർമ്മഥ്യ സ്ഥാപയേദ്ഭാജനേ ശുഭേ ഏതത്സർപ്പിർമ്മഹാവീര്യം നരാണാമമൃതോപമം. രൂപാണ്യേകാദശൈതാനി യക്ഷ്മണോ നാശയേൽക്ഷണാൽ അശ്വഗന്ധാദികം സർപ്പിഃ കൃശാനാം ബൃംഹണമുത്തമം * അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. ഇത് നൂറുപലം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. വൃശ്ചീവം=തവിഴാമവേര്. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞില്. ശതാവരി=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. നാഗബലാ=വെൺകുറുന്തോട്ടി. പയസ്യാ=അടപതിയൻകിഴങ്ങ്. ഛിന്നരോഹകം=ചിററമൃത്. കാസഘ്നം=പൊന്നാവീരത്തിൻവേര്, വൃഷം=ആടലോടകവേര്. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. ഇവ വെവ്വേറെ പതിപ്പത്തുപലം. എല്ലാം കൂടി ഉരലിൽ ഇടിച്ച് കഷായംവെച്ച് നാലൊന്നാക്കി അരിച്ച് നെയ് എടങ്ങഴി നാല്. കല്ക്കത്തിന്ന് വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ത്രിജാതകം=ഏലത്തരി ഏലവംഗത്തൊലി പച്ചില. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. രാസ്നാ=അരത്ത. സമംഗാ=പാച്ചുണ്ടവേര്. മഞ്ജിഷ്ഠാ=മഞ്ചട്ടിപ്പൊടി. ഹിംഗു=കായം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ജീരകം. വിദാരി=മുതുക്കിൻകിഴങ്ങ്. മുസ്താം=മുത്തങ്ങ. ദേവദ്രു=ദേവതാരം. ദീപ്യകം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. ഇവ ഓരോപലം അരച്ചുചേർക്കുക. ശശം=മുയൽമാംസം. വാശാ=ആടലോടകം ഇവയുടെ കഷായവും പാലും കുമ്പളങ്ങയുടെ രസവും വെവ്വേറെ നെയ്യിലിരട്ടി ചേർത്ത് അല്പമായ് തീകത്തിച്ച്

കാച്ചി അരിക്കുക. അനന്തരം അതിൽനെയ്യിൻെറ പകുതി ശക്കര അരിച്ചു ചേക്കുകയും വേണം. പിന്നെ കടകോൽകൊണ്ട് കടഞ്ഞു യോജിപ്പിച്ച് നല്ലതായ ഒരു പാത്രത്തിലാക്കി സൂക്ഷിക്കുക. ഈ നെയ്യിന്നു അശ്വഗന്ധാദി എന്നു പേർ. ഇത് മഹത്തായ വീൎയ്യമുള്ളതും മനുഷ്യൎക്ക് അമൃത്പോലെയിരിക്കുന്നതും കൃശന്മാരെ തടിപ്പിക്കുന്നതും ആകുന്നു. ഇതു സേവിച്ചാൽ ക്ഷയരോഗത്തിന്നുള്ള പതിനൊന്നു രൂപങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കും.

കുശ്മാണ്ഡകം സമാദായ ജലദ്രോണേ വിപാചയേൽ ചതുൎഭാഗാവശിഷ്ടേ തു കല്ക്കദ്രവ്യാണി ദാപയേൽ കാകോളീം ക്ഷീരകാകോളീം മുസ്താം പപ്പടകന്തഥാ രാസ്നാം ശൃണ്ഠീഞ്ച ഭാൎങ്ഗീഞ്ച പിപ്പലീഞ്ച മധൂളികാം സൈന്ധവം പിപ്പലീമൂലം ചിത്രകം ഹസ്തിപിപ്പലീം പൃഥക്ദ്വിപലാന്യേതാന്യത സപ്പിഞ്ചതുൎഗ്ഗുണേ ക്ഷീരേ ചേക്ഷുരസേതഥാ ശനൈൎമ്മദ്വഗ്നിനാ പചേൽ ഏതൽ സപ്പിഃ പിബന്മാനം സൎവ്വക്ഷയവിനാശനം വിശേഷാൽ പിത്തജംശോഷം ഗുന്മം സവിഷമജ്വരം * കുശ്മാണ്ഡകം =കുമ്പളങ്ങ. ജലദ്രോണേ =പതിനാറിടങ്ങഴി വെള്ളത്തിൽ. വിപാചയേൽ=കഷായം വെക്കുക. ചതുൎഭാഗാവശിഷ്ടേ=നാലൊന്നായാൽ. കല്ക്കത്തിന്നു—കാകോളി. ക്ഷീരകാകോളി. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. പപ്പടകം. രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. ശൃണ്ഠി=ചുക്ക്. ഭാൎങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. പിപ്പലീ=തിപ്പലി. മധൂളികാ=എരട്ടിമധുരം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടതിപ്പലിവേര്. ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഹസ്തിപിപ്പലീ=അത്തിത്തിപ്പലി. ഇവ വെവ്വേറെ അരേരപ്പലം. നെയ്യും, അതിൻെറ നാലിരട്ടി പാലും, അത്രതന്നെ കരിമ്പിൻനീരും ചേൎത്തു നന്നത്ത തിയ്യിൽ കാച്ചി അരിക്കുക. എല്ലാ ക്ഷയങ്ങളും, വിശേഷിച്ചു പിത്തക്ഷയവും, ഗുന്മവും, വിഷമജ്വരവും ശമിക്കും.

അശ്വഗന്ധാദിലാക്ഷാദ്യം തൈലമഭ്യഞ്ജനേ ഹിതം * അശ്വഗന്ധാദി ലാക്ഷാദി എന്ന തൈലങ്ങൾ അഭ്യംഗത്തിങ്കൽ ഹിതമാകുന്നു.

താലീസപത്രാന്മരിചാൽ പൃഥഗഷ്ടപലംഭവേൽ ദ്രാക്ഷായാശ്ചപലംതദ്വൽ പരൂഷകശുകാഹ്വയാൽ ബലാചൂർണ്ണഞ്ച പലികം പിപ്പല്യാശ്ച പലദ്വയം ശുണ്ഠീപലത്രയഞ്ചൈവ ചവ്യം കർഷം ത്രിജാതകം കണാമൂലം തഥൈവ സ്യാൽ ശർക്കരായാശ്ചതുഷ്പലം ഭാർങ്ഗീ പലത്രയം മൈതൽ സൂക്ഷ്മചൂർണ്ണാനി കാരയേൽ മധുനാവലിഹേൽ പ്രാതഃ ശോഷമേകാദശാന്വിതം ഹരേച്ചൂർണ്ണാമൃതമിദം സർവ്വവ്യാധിവിനാശനം * താലീസപത്രം. മരിചം=കുരുമുളക്. ഇവ വെവ്വേറെ എട്ടെട്ടുപലം. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. പരൂഷകം=ചിററിന്തൽ. ശുകാഹ്വയം=കിളിച്ചുന്നൊല്ല്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഇവ ഓരോ പലം. പിപ്പലീ=തിപ്പലി. ഇതു രണ്ടു പലം. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. ഇതു മൂന്നു പലം. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. ത്രിജാതകം=ഏലത്തരി, ഏലവംഗത്തൊലി, പച്ചില. കണാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര് ഇവ മുമ്മൂന്നു കഴഞ്ച്. ശർക്കര=പഞ്ചസാര. ഇത് നാലുപലം. ഭാർങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. മൂന്നു പലം. ഇവ പൊടിച്ചു തേനിൽ കുഴച്ചു രാവിലെ സേവിക്കുക. പതിനൊന്നു വിധത്തിലുള്ള ക്ഷയോപദ്രവങ്ങളും ശമിക്കും. സർവ്വ വ്യാധികളേയും മാററും. ഇതിന്നു ചൂർണ്ണാമൃതം എന്നു പേരാകുന്നു.

പുരീഷം യത്നതോ രക്ഷേൽശുഷ്യതോ രാജയക്ഷ്മിണഃ സർവ്വധാതുക്ഷയാർത്തസ്യ ബലം തസ്യഹി വിൾബലം * ശുഷ്യതഃ=ശോഷിച്ചുവരുന്ന. രാജയക്ഷ്മിണഃ=ക്ഷയരോഗിയുടെ. പുരീഷം=മലത്തെ. യത്നതഃ രക്ഷേൽ=മനസ്സിരുത്തി രക്ഷിക്കണം. മലം പുറത്തേക്കു കളയരുതെന്നർത്ഥം. സർവ്വധാതുക്ഷയാർത്തസ്യ=എല്ലാ ധാതുക്കളും ക്ഷയിക്കയാൽ പീഡിതനായ. തസ്യ=അവന്ന്. വിൾബലം ഹിബലം=മലത്തിൻെറ ബലമാണ് ബലം. മലം അവന്നു ബലം നൽകുമെന്നർത്ഥം.

ഗന്ധമാല്യാദികാം ഭൂഷാമലക്ഷ്മീനാശിനീം ഭജേൽ * ഗന്ധം=ചന്ദനം. മാല്യം=മാല. മുതലായതിനേയും ശ്രീയില്ലായ്മയെക്കളയുന്ന ആഭരണത്തേയും ധരിക്കണം.

വസ്തയഃ ക്ഷീരസർപ്പിംഷി മദ്യംമാംസം സുശീലതാ ദൈ

വ്യപാശ്രയസ്തദ്വദഥർവ്വോക്തഞ്ച പൂജിതം * വസ്തികൾ, പാലുകൾ, നെയ്യുകൾ, മദ്യം, മാംസം, സൌശീല്യം, ദൈവഭജനം എന്നിവയും അഥർവ്വണവേദമന്ത്രോപാസനയും നല്ലതാകുന്നു.

വിഷ്ണോർന്നാമസഹസ്രഞ്ച ജപേൽ ഭാരതചോദിതം * മഹാഭാരതത്തിൽ പറയപ്പെട്ടതായ ശ്രീവിഷ്ണുസഹസ്രനാമത്തെ ജപിക്കയും വേണം. ഈശ്വരസ്തോത്രങ്ങളിൽ സഹസ്രനാമത്തിന്നു രാജത്വമുള്ളതിനാൽ രോഗരാജാവിങ്കൽ അതുത്തമമെന്നർത്ഥം.

ഇതി രാജയക്ഷ്മചികിത്സാ.

സ്വരസാദചികിത്സാ.

ദോഷൈർവ്യസ്തൈസ്സമസ്തൈശ്ച ക്ഷയാൽ ഷഷ്ഠശ്ച മേദസാ സ്വരസാദോ ഭവേത്തത്ര സർവ്വൈരന്ത്യം ച വർജ്ജയേൽ * വാതപിത്തകഫങ്ങൾ വെവ്വേറെയായി ഓരോന്നും, സന്നിപാതംകൊണ്ട് ഒന്നും, മേദസ്സുകൊണ്ട് ഒന്നും ഇങ്ങിനെ അഞ്ചു വിധത്തിൽ സ്വരസാദം ഉണ്ടാകും. അവയിൽ സന്നിപാതംകൊണ്ടുള്ളതിനേയും ഒടുവിലത്തേതിനേയും വർജ്ജിക്കണം. സ്വരസാദം=ഒച്ചയടപ്പ്.

വിശേഷാൽ സ്വരസാദേ തു നസ്യധൂമാദി യോജയേൽ * സ്വരസാദത്തിങ്കൽ വിശേഷിച്ചും നസ്യങ്ങൾ, ധൂമങ്ങൾ മുതലായവയെ പ്രയോഗിക്കണം.

തത്രാപി വാതജേ കോഷ്ണം പിബേദൌത്തരഭക്തികം കാസമർദ്ദകവാർത്താകീമാർക്കവസ്വരസൈർഘൃതം സാധിതം കാസജിൽ സ്വര്യം സിദ്ധമാർത്തഗളേന വാ * അവയിൽവെച്ചും വാതംകൊണ്ടുള്ള സ്വരസാദത്തിങ്കൽ താഴെ പറയുന്ന നെയ് കാച്ചി അല്പം ചൂടോടേ ഊണിന്നു മേലെ സേവിക്കണം. കാസമർദ്ദകം=പൊന്നാവീരം. വാർത്താകീ=കണ്ടകാരിവഴുതിന. മാർക്കവം=കഞ്ഞുണ്ണി. ഇവ ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിലാണ് നെയ് കാ

ച്ചേണ്ടത്. സിദ്ധമാത്മഗളേനവാ=ആത്മാഗളം (=കരിന്താളി) കൊണ്ടു കാച്ചിയ നെയ്യും സേവിക്കാം. സ്വരസാദം ശമിക്കും.

സ്നേഹസ്വേദൌ പ്രയുഞ്ജീത സ്വരസാദേ യഥാമലം * സ്വരസാദത്തിങ്കൽ ദോഷകോപമനുസരിച്ച് സ്നേഹവും സ്വേദവും പ്രയോഗിക്കണം.

ത്രിപാദ്യാസാധിതം തൈലം നസ്യേന സ്വരസാദനുത് * ത്രിപാദി=നിലംപരണ്ട. അതുകൊണ്ട് കാച്ചിയ എണ്ണകൊണ്ട് നസ്യംചെയ്യുക. സ്വരസാദം ശമിക്കും.

ശുണ്ഠീരാസ്നാബലാജോംഗ വാശാകക്വാഥോ ഘൃതാന്വിതഃ സകണം ദശമൂലം വാ സ്വരഭേദനിലോത്ഥിതേ * ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ജോംഗം=അകില്. വാശാ=ആടലോടകവേര്. ഇവ കഷായം നെയ്ചേൎത്തു സേവിക്കുക. അല്ലെങ്കിൽ തിപ്പലി പൊടിച്ചു ചേൎത്തു ദശമൂലകഷായം സേവിക്കുക. വാതംകൊണ്ടുള്ള സ്വരസാദം ശമിക്കും.

പിത്തോത്തരേ പിബേത്സൎപ്പിഃ ശൃതശീതപയോനുപഃ ക്ഷീരിവൃക്ഷാങ്കുരക്വാഥകല്ക്കസിദ്ധം സമാക്ഷികം * പിത്തോത്തരേ=പിത്താധികമായ സ്വരസാദത്തിൽ. പിബേത്സൎപ്പിഃ=നൈ സേവിക്കണം. ശൃതശീതപയോനുപഃ=കുറുക്കി ആറിയ പാൽ അനുപാനവും ചെയ്യണം. ഏതു നൈ സേവിക്കണമെന്നു പറയുന്നു—ക്ഷീരിവൃക്ഷാങ്കുരക്വാഥകല്ക്കസിദ്ധം=നാല്പാമരവേട് കഷായവും കൽക്കവുമായി കാച്ചിയത്. സമാക്ഷികം=തേൻ ചേൎത്തത്.

ദ്രാക്ഷാകൃഷ്ണാവൃഷൈരംബു പിത്തജസ്വരസാദനുത് * ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. വൃഷം=ആടലോടകം. ഇവ കഷായം പിത്തസ്വരസാദത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ത്രിജാതത്രികടു വ്യാഘ്രീ ഭാൎങ്ഗീകക്വാഥോ മധൂൽക്കടഃ കഫജാരുചി ഹൃല്ലാസ പ്രസേക സ്വരസാദനുത് * ത്രിജാതം=ഏലം, ഏലവംഗം, പച്ചില. ത്രികടു=ചുക്ക്, മുളക്, തിപ്പലി. വ്യാഘ്രീ=ചെറുവഴുതിനവേര്. ഭാൎങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര് ഇ

വ കഷായം തേൻ ചേൎത്തു സേവിക്കുക. കഫംകൊണ്ടുള്ള രുചി
ക്ഷയം, നെഞ്ഞുകലിപ്പ്, പ്രസേകം, സ്വരസാദം ഇവ ശമിക്കും.

മേദോജേ സൎവ്വജേ ധീമാൻ പ്രത്യാഖ്യായാചരേൽ ക്രിയാം*
മേദസ്സുകൊണ്ടും സന്നിപാതംകൊണ്ടുമുള്ള സ്വരസാദത്തിൽ
ബുദ്ധിമാനായ വൈദ്യൻ പ്രത്യാഖ്യാനം ചെയ്തിട്ടു വേണം ചി
കിത്സിക്കുവാൻ. പ്രത്യാഖ്യാനം=രോഗം മാറുമോ എന്നറപ്പി
ല്ലെന്ന നിക്ഷേധം.

ക്ഷയജേ ച തഥാ, തത്ര മേദോജേ കഫവൽ ക്രമഃ * ക്ഷ
യംകൊണ്ടുള്ള സ്വരസാദത്തിങ്കലും അങ്ങിനെ തന്നെ. അതാ
യതു നിഷേധംപറഞ്ഞിട്ടു ചികിത്സിക്കണം. ഇങ്ങിനെ പറ
ഞ്ഞതുകൊണ്ടു് ക്ഷയത്തിങ്കലുള്ള സ്വരസാദവും അസാദ്ധ്യമെ
ന്നഭിപ്രായം. ഇവയിൽവെച്ചു മേദസ്സുകൊണ്ടുള്ളതിൽ കഫസ്വ
രസാദത്തിങ്കലേപ്പോലെയാണു് ചികിത്സ ചെയ്യേണ്ടതു്.

ഏലാത്വങ്നാഗകുസുമതീക്ഷ്ണകൃഷ്ണാമഹൌഷധം ഭാഗവൃ
ദ്ധം ക്രമാച്ചൂൎണ്ണം നിഹന്തി സമശൎക്കരം പ്രസേകാരുചിഹൃല്ലാസ
സ്വരസാദക്ഷതക്ഷയാൻ * ഏലാ=ഏലത്തരി. ത്വക്=എലവം
ഗത്തൊലി. നാഗകുസുമം=നാഗപ്പൂവു്. തീക്ഷ്ണം=കുരുമുളകു്. കൃ
ഷ്ണാ=തിപ്പലി. മഹൌഷധം=ചുക്കു്. ഇവ ഭാഗവൃദ്ധമായി എ
ടുക്കണം. ഭാഗവൃദ്ധം=ഓരോ ഭാഗം ഏറ്റിച്ചതു്. എന്നുവെ
ച്ചാൽ 1_2_3_4 എന്ന ക്രമത്തിൽ കഴഞ്ചുകൂട്ടണമെന്നൎത്ഥം.
ഈ പൊടി സമം പഞ്ചസാരചേൎത്തു സേവിക്കുക. പ്രസേകാദി
കൾ ശമിക്കും.

കൎപ്പൂരാദ്യം തഥാ ചൂൎണ്ണം താലീസാദ്യഞ്ച യോജയേൽ *
അപ്രകാരംതന്നെ കൎപ്പൂരാദി, താലീസാദി (താലീസപത്രം) എ
ന്നീ പൊടികളും പ്രയോഗിക്കണം.

കാസശ്വാസ ക്ഷത വിധിം ബലാതൈലഞ്ച യോജ
യേൽ * ഈ രോഗത്തിൽ കാസം, ശ്വാസം, ക്ഷതം ഇവക്കു പ
റഞ്ഞ ചികിത്സകളും ചെയ്യാം. ബലാതൈലവും ആകാം.

ഹംസപദീ ബൃഹതീദ്വയമുദ്ഗികാ ശാരിബേക്ഷുമൂലാനി
കൈഡൎയ്യമധുകകൃഷ്ണാസ്സവിദാൎയ്യഃ കണ്ഠജനനാനി * ഹംസപ

ദീ=നിലംപരണ്ട. ബൃഹതീദ്വയം=ചെറുവഴുതിനവേരും വെൾവഴുതിനവേരും. മൃദ്വീകാ=മുന്തിരിങ്ങ. ശാരിബാ=നന്നാറി. ഇക്ഷുമൂലം=കരിമ്പിൻവേര്. കൈഡര്യം=കരുവേപ്പിൻഞെരമ്പ്. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. വിദാരി=മുത്തുക്കിൻ കിഴങ്ങ്. ഈ മരുന്നുകൾ കണ്ഠസ്വരത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നവയാണ്.

വരാവചാ നിശാ കൃഷ്ണാ കല്കം ബ്രാഹ്മീരസേ ഘൃതം പക്വം സശർക്കരം പീതം സ്വരസാദഹരം പരം * വരാ=ത്രിഫല. വചാ=വയമ്പ്. നിശാ=മഞ്ഞൾ. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ഇവ കല്കമായി ബ്രാഹ്മിനീരിൽ കാച്ചിയ നൈ പഞ്ചസാരചേർത്തു സേവിക്കുക. സ്വരസാദം ശമിക്കും.

കാകമാചീദളരസേ യഷ്ടീകല്കം പ്രസാധിതം തൈലം ഘൃതം വാ പാനേന സ്വരസാദഹരം പരം * കാകമാചീദളരസേ=കരിന്താളി ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിൽ. യഷ്ടീകല്കം=എരട്ടിമധുരം കല്കമായിട്ട്. തൈലം ഘൃതം വാ=എണ്ണയോ നെയ്യോ കാച്ചുക. ഇവ സേവിച്ചാൽ സ്വരസാദം ശമിക്കും.

അത്യുച്ചഭാഷണാൽ ക്ഷീണേ സ്വരേ ഖാദേൽ ഗുളാർദ്രകം * അധികം ഉച്ചത്തിൽ സംസാരിച്ചതുകൊണ്ട് ഒച്ചയടഞ്ഞാൽ ഗുളാർദ്രകം സേവിക്കണം. ഗുളാർദ്രകം=ശർക്കരയും ഇഞ്ചിയും.

പിബേദ്വാ സഗുളം ക്ഷീരം, സിദ്ധം കൃഷ്ണാർദ്രകേണ വാ * പാൽ ശർക്കരചേർത്തു സേവിക്കാം. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ആർദ്രകം=ഇഞ്ചി. ഇവകൊണ്ടു പാൽ കറുക്കി സേവിക്കുകയുമാം.

അശോകവല്കക്വാഥശ്ച സമധുഃ സ്വരസാദനുൽ * അശോകവല്കം=അശകിൻതൊലി. ഇതു കഷായംവെച്ച് തേൻ ചേർത്തു സേവിക്കുക. സ്വരസാദം ശമിക്കും.

ഭൃംഗരാജസ്യ കല്കേന ഖളശ്ചാപി തഥാഗുണഃ * ഭൃംഗരാജം=കഞ്ഞുണ്ണി. ഇതരച്ചു മുക്കുടിയാക്കി സേവിക്കുക. ഫലം പൂർവ്വവൽ.

അരോചകചികിത്സാ.

അരോചകോ ഭവേദ്ദോഷൈർജ്ജിഹ്വാഹൃദയസംശ്രിതൈഃ സന്നിപാതേന മനസഃ സന്താപേന ച പഞ്ചമഃ * അരോചകം (=രുചിയില്ലായ്മ) അഞ്ചുവിധത്തിലാണ്. ത്രിദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ളത് മൂന്നും, സന്നിപാതംകൊണ്ടുള്ളത് ഒന്നും, മനസ്സിന്റെ സന്താപംകൊണ്ടുള്ളത് ഒന്നും. ഇത് ഉണ്ടാകുന്നത് വാതാദിദോഷങ്ങൾ ജിഹ്വയിങ്കലും ഹൃദയത്തിങ്കലും ആശ്രയിച്ചിട്ടാകുന്നു.

വിചിത്രമന്നമരുചൌ ഹിതൈരുപഹിതം ഹിതം * ഈ രോഗത്തിങ്കൽ വിചിത്രം(=പലതരത്തിലുള്ളത്) ആയ അന്നങ്ങളാണ് ഹിതമായിട്ടുള്ളത്. അവ രോഗശമനങ്ങളായ ഔഷധങ്ങൾ കലന്ന് ഉപയോഗിക്കണം.

ബഹിരന്തർമൃജാ ചിത്ത നിർവ്വാണം ഹൃദ്യമൌഷധം യഥാസ്വം സിദ്ധതൈലേന ഹിതം മൂർദ്ധ്നശ്ച സേചനം * ബഹിഃ=പുറത്ത്. അന്തഃ=അകത്ത്. മൃജാ=ശുദ്ധി. അത് അത്യാവശ്യമാണ്. മനസ്സിന്നു സമാധാനമായിട്ടിരിക്കണം. അകത്തേക്കു കുടിക്കുന്ന ഔഷധം ഹൃദ്യ(=മനസ്സിൽ പിടിക്കുന്നത്) മായിരിക്കണം. ദോഷകോപമനുസരിച്ച്. കാച്ചിയ തൈലംകൊണ്ട് ശിരസ്സ് നനയ്ക്കുകയും വേണം.

ആമ്രപല്ലവതദ്വൃന്തവില്വലാജാർദ്രകേക്ഷുഭിഃ കേസരൈർമ്മാതുളുംഗസ്യ യുക്തഃ ക്വാഥോ രുചിം ഹരേൽ * ആമ്രപല്ലവം=മാവിൻതളിര്. തദ്വൃന്തം=അതിന്റെ ഞെട്ടി. വില്വം=കൂവളവേര്. ലാജം=മലര്. ആർദ്രകം=ഇഞ്ചി. ഇക്ഷു=കരിമ്പ്. മാതുളുംഗകേസരം=മാതളനാരങ്ങയല്ലി. ഇവ കഷായം അരോചകം ശമിക്കും.

പാരന്തീമൂലവൈകങ്കപൃശ്നിപർണ്ണീസ്ഥിരാദ്വയൈഃ പേയാ ക്ഷീരയുതാ വാപി യോജ്യാരോചകശാന്തയേ * പാരന്തീമൂലം=തെച്ചിവേര്. വൈകങ്കം=തുമ്പപ്പൂവ്. പൃശ്നിപർണ്ണിസ്ഥിരാദ്വയം=ഓരിലവേരും മുവ്വിലവേരും. ഇവകൊണ്ടു വെറും കഞ്ഞിയോ പാൽ ചേർത്ത കഞ്ഞിയോ ഉണ്ടാക്കുക. അരോചകം ശമിക്കും.

രംഭാ ഭൂതാലകന്ദഞ്ച കൃഷ്ണാമൂലാർദ്രകന്തഥാ ഏതാനിക്ഷുരസേ പക്ത്വാ ഘൃതേഭ്രഷ്ട്വാ ച പേഷയേൽ സജീരകം ഖളം കുര്യാത്തേനാരോ ചകശാന്തയേ * രംഭാകന്ദം=കദളിവാഴക്കിഴങ്ങ്. ഭൂതാലകന്ദം=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. കൃഷ്ണാമൂലം=തിപ്പലിവേര്. ആർദ്രകം=ഇഞ്ചി. ഇവ കരിമ്പിൻനീരിൽ വേവിച്ചു നെയ്യിൽ വറുത്ത് അരച്ച് അതും ജീരകവും കൂട്ടി മുക്കുടിയുണ്ടാക്കുക. അരോചകം ശമിക്കും.

ജാതിലവങ്ഗകർപ്പൂരതക്കോല കടുകത്രയാൽ ചൂർണ്ണമാജ്യയുതം വക്ത്രേ ധാരയേത്തതൈ ഹിതം * ജാതീ=ജാതിക്ക. ലവങ്ഗം=ഏലവംഗത്തൊലി. കർപ്പൂരം. തക്കോലം=തക്കോലപ്പൊട്ടിൽ. കടുകത്രയം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ഇവ പൊടിച്ചു നെയ്യിൽ കുഴച്ച് വായിൽ ഇട്ട് ഇരിക്കുക. അരോചകത്തിങ്കൽ ഹിതമാകുന്നു.

കേസരം മാതുളുംഗസ്യ സഘൃതക്ഷൌദ്രശർക്കരം ലേഹയേദ്ധാരയേദ്വാപി മുഖേരുചിഹരം പരം * മാതുളുംഗകേസരം=മാതളനാരങ്ങയല്ലി. അരച്ച് നെയ്യും തേനും പഞ്ചസാരയും ചേർത്തു സേവിക്കുക. അല്ലെങ്കിൽ അതു വായിൽ ഇട്ട് ഇരിക്കുക. അരോചകം ശമിക്കും.

യവാനീ തിന്ത്രിണീകാമ്ല വേതസൌഷധദാഡിമം കൃത്വാ കോലഞ്ച കർഷാംശം സിതായാശ്ച ചതുഷ്പലം ധാന്യസൌവർച്ചലാജാജീ വരാംഗം ചാദ്ധകാർഷികം പിപ്പലീനാം ശതം ചൈകം ദ്വേശതേ മരിചസ്യ ച ചൂർണ്ണമേതൽ പരം രുച്യം ഹൃദ്യം ഗ്രാഹി ഹിനസ്തി ച വിബന്ധകാസഹൃൽപാർശ്വ ശൂലാർശോ ഗ്രഹണീഗദാൻ * യവാനീ=ജീരകം. തിന്ത്രിണീകം= കോൽപുളിഞ്ഞെരമ്പ്. അമ്ലവെതസം=ഞരിഞ്ഞാമ്പുളിക്കിഴങ്ങ്. ഔഷധം=ചുക്ക്. ദാഡിമം=താളിമാതളക്കായ. കോലം=ലന്തക്കുരു. ഇവ മുമ്മൂന്നുകഴഞ്ച്. സിതാ=പഞ്ചസാര നാലുപലം. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി. സൌവർച്ചലം= തുവർച്ചിലക്കാരം. അജാജീ=അയമോദകം. വരാംഗം=ഏലവംഗം. ഇവ ഒന്നരക്കഴഞ്ച്. പിപ്പലി=തിപ്പലി. ഇത് ഒരുനൂറെണ്ണം. മരിചം മുള

(താലീസപത്രം.)

താലീസപത്രം മരിചം നാഗരം പിപ്പലീ ശുഭാ യഥോത്തരം ഭാഗവൃദ്ധം ത്വഗേലേ ചാർദ്ധഭാഗികേ തദ്രുച്യം ദീപനം ചൂർണ്ണം കണാഷ്ടഗുണശക്കരം * താലീസപത്രം. മരിചം=മു
ക്. ഇത് ഇരുനൂറ്. ഈ പൊടി ഏററവും രുചികരവും ഹൃദ്യവും ആകുന്നു. മലബന്ധം, ചുമ, ഹൃദ്രോഗം, വാരിവേദന, ഗ്രഹണി ഇവയും ശമിക്കും.

ളക്. നാഗരം=ചുക്ക്. പിപ്പിലി=തിപ്പലി. ഇവ ഓരോന്നും ഇരട്ടിയായി എടുക്കുക. ത്വക്=ഇലവംഗത്തൊലി. ഏലാ=ഏലത്തരി. ഇവ മുൻപറഞ്ഞവയിൽ പകുതി. ശക്കര=പഞ്ചസാര. ഇത് തിപ്പലിയിൽ എട്ടിരട്ടി. ഈ പൊടി രുചികരവും ദീപനവുമാകുന്നു.

യവാനീധാന്യകകണാവിശ്വദീപ്യാവചൂർണ്ണിതം ധാന്യാമ്ലം ധാരയേദാസ്യേ സർവ്വാരോചകനാശനം * യവാനീ=ജീരകം. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാലയരി. കണാ=തിപ്പലി. വിശ്വം=ചുക്ക്. ദീപ്യം=അയമോദകം. ഇവ പൊടിച്ച് കാടിയിൽ ചേർത്ത് അതു വായിൽ ആക്കി ഇരിക്കുക. എല്ലാ അരോചകവും ശമിക്കും.

കർപ്പൂരാദിഞ്ച കാസോക്തം ചൂർണ്ണമത്ര പ്രയോജയേൽ * കാസചികിത്സയിൽ പറഞ്ഞ കർപ്പൂരാദിയും ഇതിൽ സേവിക്കാം.

കദളീകന്ദഭൂതാലം കാട്ടുതിപ്പലി കുവളം കരിമ്പു മുവ്വിലാ തെച്ചിതേഷാം കഷായേഘൃതംപചേൽ ഇഞ്ചിമാതളനാരങ്ങമായൂരീമാങ്ങനാറിയും വേതസാമ്ലംപിഴിഞ്ഞുള്ള രസേനപയസാ സഹ തുവച്ചിലചവൽക്കാരം മുകിൽമുക്കട്ടദീപ്യകം ചന്ദനം ജീരകം യഷ്ടീ ധാന്യമുന്തിരികപ്പഴം കല്ക്കമിട്ടു വിപക്വം തദരോചകവിനാശനം * കദളീകന്ദം=കദളിവാഴക്കിഴങ്ങ്. ഭൂതാലം=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. മായൂരി=ചെറുകടലാടി. വേതസാമ്ലം=ഞെരിഞ്ഞാമ്പുളി. മുകിൽ=മുത്തങ്ങ. ദീപ്യകം=അയമോദകം. യഷ്ടീ=ഇരട്ടിമധുരം. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാല. ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഈ നൈ അരോചകത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

കബളഗ്രഹണം ധൂമപാനനസ്യ വിശോധനം കരഞ്ജദന്തകാഷ്ഠഞ്ച വിധേയമരുചൌസദാ * കബളഗ്രഹണം=വായിൽ മരുന്നു ധരിക്കൽ. ധൂമപാനം, നസ്യം, വിശോധനം ഇവയും, കരഞ്ജം (ഉങ്ങ്) കൊണ്ടു പല്ലുതേക്കുകയും അരോചകത്തിങ്കൽ സദാ ഹിതമാകുന്നു.

ദ്വിജാതിഭ്യഃ പ്രദാതവ്യമന്നദാനം യഥാസുഖം തിലഗോഭൂമിദാനഞ്ച ഹിതം തേഷുരുചിപാപ്മജിൽ * ബ്രാഹ്മണക്കു സുഖമായി അന്നദാനവും, എള്ളു് പശു ഭൂമി എന്നിവ ദാനം ചെയ്യുകയും വേണം. ഇവ അരോചകരോഗത്തെ ജയിക്കുന്നവയാണു്.

ഭക്തരോധചികിത്സാ.

ഭൃശോഷ്ണതിക്ഷ്ണകടുരൂക്ഷവിദാഹിഗുരുഭോജനാൽ അതിവ്യവായാദായാസാദഭിഷംഗാൽ ഭയാൽശുചഃ വിഷാൽ ഗരാദ്ദൈവതോ വാതൈരന്യൈർവാദോഷകോപനൈഃ ജ്വരച്ഛർദ്ദ്യതിസാരാശഃ പാണ്ഡുമേഹാമലംഘനൈഃ കുപിതോ മാരുതഃ പിത്തം കഫഞ്ചപരിശോഷയൻ തിഷ്ഠന്നാമാശയേ ഘോരോ ഭക്തമാർഗ്ഗം വിരുദ്ധ്യയേൽ നിരുണദ്ധിതതോ മാർഗ്ഗം ഭക്തരോധം വദന്തി തം * ഏററവും ഉഷ്ണമായും തിക്ഷ്ണമായും എരിവുള്ളതായും അരൂക്ഷമായും ഉദ്ധപ്പുഴുക്കണ്ടാക്കുന്നതായും ഗുരുവായും ഇരിക്കുന്ന സാധനങ്ങൾ ഭക്ഷിക്കകനിമിത്തവും, അതിമൈഥുനം അത്യദ്ധ്വാനം അഭിഷംഗം ഭയം ശോകം വിഷം കൈവിഷം എന്നിവ നിമിത്തവും, ദൈവവിരോധം കാരണമായും, വാതാദികളെ കോപിപ്പിക്കുന്ന മററു കാരണങ്ങൾനിമിത്തമായും, ജ്വരം ഛർദ്ദി അതിസാരം അശസ്സു് പാണ്ഡു പ്രമേഹം ആമദോഷം ലംഘനം എന്നിവ ഹേതുവായും വാതം കോപിച്ചവശായിട്ടു് പിത്തകഫങ്ങളെ ശോഷിപ്പിച്ചു് മാറിന്നകത്തൊ കഴുത്തിലൊ നിന്നിട്ടു് ഭക്തമാർഗ്ഗത്തെ (=ഭോജനമാർഗ്ഗത്തെ) രൂക്ഷമാക്കിച്ചമകളം. അപ്പോൾ അന്നം ഇറങ്ങാനുള്ള ദ്വാരം അടഞ്ഞുപോകും. ഈ രോഗത്തെ ഭക്തരോധം എന്നു പറയുന്നു. ഭക്തം=ഭക്ഷ്യം. രോധം=തടവ്.

സനവോ ബലിനോ യാപ്യോ വിരുദ്ധോപക്രമതഃ ദുർബ്ബലസ്യവിവർജ്ജ്യഃ സ്യാദന്യരോഗാതുരസ്യ ച * ഈ രോഗം വളരെ കഠിനമായ ഒന്നാണു്. ഇതു് സാദ്ധ്യകോടിയിൽ പെടുന്നതല്ല. രോഗം ഉണ്ടായ ഉടനെ ചികിത്സിക്കുകയും രോഗിക്കു ദേഹബലമുണ്ടായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന പക്ഷം അധികം ഉപദ്രവംകൂടാതെ കൊണ്ടുപോകാം. കാരണം ഈ രോഗത്തിൽ ഒന്നിനു ചികിത്സ ചെയ്യുമ്പോൾ മറെറാന്നിനു വിരോധമായി

വരും. രോഗി ബലം കുറഞ്ഞവനോ മററു രോഗങ്ങളാൽ പീഡിതനോ ആയിരിക്കുന്നപക്ഷം ഇത് അസാദ്ധ്യമാകയാൽ വജ്ജിക്കതന്നെ വേണം.

തത്ര വാതോത്തരേ ശൂലം ശിരസസ്തിമിരംഭ്രമഃ അനിമിത്തം നിരുദ്ധ്യാന്നം ഫേനിലാഭം ബഹിഃ സൃജേൽ * ഇതിൽ വാതാധികമായിട്ടുള്ള ഭക്തരോധത്തിൽ ശിരസ്സിന്നു വേദനയും കണ്ണിന്ന് ഇരുളടപ്പും തലതിരിച്ചിലും ഉണ്ടാകും. അകാരണമായി അന്നത്തെ തടഞ്ഞുനിൎത്തി നുരഞ്ഞധാരയയിൽ പുറത്തേക്ക കളകയും ചെയ്യും.

ദാഹഃ പിത്തോത്തരേ തൃഷ്ണാ ഭക്തേ ബീഭത്സദശ്നാം നിരോതിപിത്തമുഷ്ണഞ്ച വിസ്രം വേഗേന ചാഹൃതം * പിത്തോത്തരമായ ഭക്തരോധത്തിങ്കൽ തണ്ണീർദാഹമുണ്ടാകും. ഭക്ഷിക്കാൻ തുടങ്ങുന്ന അന്നത്തിങ്കൽ മലിനവസ്തുക്കളെ കാണും. ഉഷ്ണമായിരിക്കുന്ന പിത്തജലം പുറത്തേക്ക പോകും. ആഹാരം കഴിച്ചാൽ ഉടൻതന്നെ അതു ദുൎഗ്ഗന്ധത്തോടുകൂടി പുറത്തേക്ക പോകയും ചെയ്യും.

കഫോത്തരേസരുക്കാസം ലാലാബുൽബുദസംയുതം ചിരേണ സാശ്രുഹൃല്ലാസം ബഹിൎഗ്ഗച്ഛതി ശീതളം * കഫാധികമായ ഭക്തരോധത്തിങ്കൽ അകത്തേക്ക കഴിച്ചതായ അന്നം വലുതായ വേദനയോടും ചുമയോടുംകൂടിയും, ഏത്തായവെള്ളത്തോടും പൊള്ളകളോടുംകൂടിയും, സാവധാനത്തിലും, ശീതമായും പുറത്തേക്ക വരും. അപ്പോൾ കണ്ണിൽനിന്നു വെള്ളം വരികയും നെഞ്ഞുകലിക്കയും ചെയ്യും.

സ്നിഗ്ദ്ധസ്വിന്നതനോസ്തത്ര മൃദുകുൎയ്യാദ്വിരേചനം വിശുദ്ധസ്യ ഘൃതം യുഞ്ജ്യാത്തൈലം വാ ദാശമൂലികം * ആ രോഗത്തിങ്കൽ രോഗിയുടെ ദേഹം സ്നിഗ്ദ്ധമാക്കുകയും വിയൎപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് മൃദുവായ വിരേചനത്തെ ചെയ്യണം. എന്നിട്ടു ശുദ്ധിവന്നാൽ ദശമൂലംകൊണ്ടു കാച്ചിയ നെയ്യോ എണ്ണയോ പ്രയോഗിക്കണം.

വിദാൎയ്യാദിഗണം കഷായസ്നേഹലേഹേഷു യോജയേൽ * വിദാൎയ്യാദിഗണത്തിലെ മരുന്നുകൾ കൊണ്ട് കഷായം, എണ്ണ, ലേഹം എന്നിവ ഉണ്ടാക്കി ശീലിക്കണം.

വിശ്വാബ്ദലാക്ഷാതിബലാ ബലാകഷായഃ സമാക്ഷികഃ രാസ്നാകണാചൂർണ്ണയുതോ രക്തരോധനിരോധനഃ * വിശ്വം=ചുക്ക്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. ലാക്ഷാ=കോലരക്ക്. അതിബലാ= വെങ്കുറുന്തോട്ടിവേർ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ഇവ കഷായം. രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. കണാ=തിപ്പലി. ഇവയുടെ പൊടിയും തേനും ചേർത്തു സേവിക്കുക. രക്തരോധം ശമിക്കും.

തഥാച ഡാഡിമകഷായഃ കണാമധുസമന്വിതഃ * അപ്രകാരംതന്നെ ഡാഡിമം (മാതളനാരങ്ങത്തോട്)കൊണ്ടുള്ള കഷായവും ഫലപ്രദമാകുന്നു. അതിൽ തിപ്പലിപ്പൊടിയും തേനും ചേർക്കണം.

ബലാശതാവരീദ്രാക്ഷാവിലമൂലത്രികണ്ടകൈഃ സഡാഡിമൈഃ കൃതം പാക്യം രക്തദോഷനിവാരണം * ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ശതാവരീ= ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. വില്വമൂലം=കൂവളവേര്. ത്രികണ്ടകം=ഞെരിഞ്ഞിൽ ഡാഡിമം=മാതളനാരങ്ങത്തോട്. ഇവ കഷായം രക്തരോധത്തെ മാററും.

പഞ്ചാനാം പഞ്ചമൂലാനാം കഷായേണ ശൃതം പയഃ ആജം മധു സിതായുക്തം രക്തദോഷനിവാരണം * അഞ്ച് പഞ്ചമൂലങ്ങൾ=(1) വലിയ പഞ്ചമൂലം (2) ചെറുപഞ്ചമൂലം (3) മദ്ധ്യപഞ്ചമൂലം (4) ജീവനപഞ്ചമൂലം (5) തൃണപഞ്ചമൂലം വലിയ പഞ്ചമൂലം=കുമിഴ് കൂവളം പൂപ്പാതിരി പലകപ്പയ്യാന മുഞ്ഞ. ചെറുപഞ്ചമൂലം=ഓരില മൂവില ചെറുവഴുതിന ഞെരിഞ്ഞല്. മദ്ധ്യപഞ്ചമൂലം=കുറുന്തോട്ടിവേര് തഴുതാമവേര് ആവണക്കിൻവേര് ഉഴുന്ന് ചെറുപയറ്. ജീവനപഞ്ചമൂലം=കോവവേര് ശതാവരിക്കിഴങ്ങ് അടപതിയൻകിഴങ്ങ് ജീവകം എടവകം. തൃണപഞ്ചമൂലം=ദർഭവേര് ആററുദർഭവേര് കരിമ്പിൻവേര് അമവേര് വരിനെല്ലിൻവേര്. ഇവയുടെ കഷായത്തിൽ ആട്ടിൻപാൽ ചേർത്തു കുറുക്കി തേനും പഞ്ചസാരയും ചേർത്തു സേവിക്കുക. രക്തരോധം ശമിക്കും.

പുനൎന്നവൈരണ്ഡബലാശുണ്ഠിഗോക്ഷുരസാധിതാ അജാക്ഷീരാന്വിതാപേയാ രക്തരോധനിരോധിനീ * പുനൎന്നവാ=ത

വിഴാമവേര്. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞില്. ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ആട്ടിൻപാൽക്കഞ്ഞി രക്തരോധത്തിങ്കൽ ഉത്തമമാകുന്നു.

വാതഘ്നതൈലൈരഭ്യംഗം സ്നിഗ്ദ്ധം സ്വേദഞ്ച ശീലയേൽ * വാതഹരങ്ങളായ തൈലങ്ങളെക്കൊണ്ട് അഭ്യംഗം ചെയ്കയും സ്നിഗ്ദ്ധമായ സ്വേദം ചെയ്കയും വേണം.

കർപ്പൂരാദിം തഥാ ചൂർണ്ണം താലീസാദ്യഞ്ച ശീലയേൽ * കർപ്പൂരാദി, താലീസപത്രാദി ഈ പൊടികൾ ശീലിക്കുകയുമാകാം.

കൂശ്മാണ്ഡലേഹം വാതോക്തം രാസ്നാദി ക്വാഥമേവ ച * കൂശ്മാണ്ഡലേഹവും, വാതചികിത്സയിൽ പറയുന്ന രാസ്നാദികഷായവും ഈ രക്തരോധത്തിങ്കൽ സേവിക്കാം.

ഗോമയാംഭസ്യഹോരാത്രം സ്ഥിതാനാമാതപേ പുനഃ ശോഷിതാനാം പ്രിയംഗൂനാം സക്തൂൻ സക്ഷൗദ്രശർക്കരാൻ ലിഹ്യാദ്രക്തനിരോധാർത്തഃ ക്ഷതകാസീ ച മാനവഃ * പ്രിയംഗു=തിന എന്ന ധാന്യം. ഇത് ഒരഹോരാത്രം മുഴുവൻ ചാണകവെള്ളത്തിലിട്ട് പിന്നെ വെയിലത്തുണക്കുക പിന്നെ അവ വറുത്തു മലരാക്കി പൊടിച്ച പൊടി തേനും പഞ്ചസാരയുംകൂട്ടി ലേഹനം ചെയ്യുക(=നക്കുക.) രക്തരോധവും ക്ഷതകാസവും ശമിക്കും.

ദ്വ്യംഗുലോച്ചാം ദൃഢാം പാളിം മാഷകല്കേന വക്ഷസി കൃത്വാ തത്ര സുധൌതേന നവനീതേന പൂരയേൽ യഥാസ്വം സിദ്ധതൈലേന മൂർദ്ധ്നി സേകഞ്ച കാരയേൽ മുഹൂർത്തത്രിതയേ തീതേ സ്നാതം കോഷ്ണജലേന തം ക്ഷൈരേയീം ഭോജയേൽ പേയാമല്പസിക്ഥാം ഘൃതാന്വിതാം ഏവം പ്രയോഗഃ പരമം രക്തരോധനിരോധനഃ * മാഷകല്കം=ഉഴുന്ന് അരച്ച കല്കം. അതുകൊണ്ടു മാറത്ത് രണ്ടുവിരൽ ഉയരത്തിൽ ഉറപ്പുള്ളതായ ഒരു തടം പിടിക്കുക. അതിങ്കൽ സുധൌതമായ (നന്നായി കഴുകിയ) വെണ്ണനെയ്യ് നിറക്കുക. മൂർദ്ധാവിൽ യഥോചിതം കാച്ചിയ എണ്ണകൊണ്ട് ധാരയും ചെയ്ക. മൂന്നു മുഹൂർത്തം സമയം ഇങ്ങിനെ ചെയ്താൽ ചൂടുവെള്ളംകൊണ്ടു കുളിപ്പിക്കുക. പിന്നെ അല്പം വെളുത്ത മെഴുകും നെയ്യും ചേർത്തതായ പാൽക്കഞ്ഞി സേവിപ്പിക്കുക. ഈ പ്രയോഗം ഏററവും രക്തരോധശമനമാകുന്നു.

ധാന്വന്തരം ബലാതൈലമേവം വക്ഷസി ധാരയേൽ * ഇപ്രകാരംതന്നെ ധാന്വന്തരതൈലവും ബലാതൈലവും മാററു നിറുത്തുന്നത് ഹിതമാകുന്നു.

യഷ്ടിമധുകനിഷ്ക്വാഥേ ദ്രാക്ഷാകല്ക്കം പയോയുതം ഘൃതം പ്രസാധിതം പീതം ഭക്തരോധം ദ്രുതം ഹരേൽ * യഷ്ടിമധുകം=എരട്ടിമധുരം. അതിൻെറ കഷായത്തിൽ ദ്രാക്ഷ(=മുന്തിരിങ്ങ.) കല്ക്കംചേൎത്തു പാലുംകൂട്ടി നെയ്കാച്ചുക. ഇതു സേവിച്ചാൽ ഭക്തരോധത്തെ വേഗത്തിൽ ശമിപ്പിക്കും.

നാഗരാൽ ദ്വാദശപലം പാദശേഷം ജലേ പചേൽ തൽകഷായേ ദ്വിഗുണക്ഷീരമൎദ്ധപ്രസ്ഥം ഘൃതാൽ പചേൽ സജീരകം പ്രസിദ്ധേസ്മിൻ സിതാമാക്ഷികയോഃ പൃഥൿ കുഡുബം ഘനസാരാത്തു ദ്വിശാണം ചൂൎണ്ണിതം ക്ഷിപേൽ സമ്യൿ ഖജേന മഥിതം പീതം തൽഭക്തരോധജിൽ * നാഗരം=ചുക്ക്. ദ്വാദശപലം=പന്ത്രണ്ടുപലം. കഷായംവെച്ച് നാലൊന്നാക്കുക. ആ കഷായത്തിൽ ഇരുനാഴി (അൎദ്ധപ്രസ്ഥം) നെയ്യും ഇരട്ടി പാലും ചേൎക്കുക. കല്ക്കത്തിന് ജീരകം അരച്ചുകൂട്ടുക. അരിച്ചാൽ പഞ്ചസാരയും തേനും ഓരോ നാഴി (കുഡുബം)യും, ഘനസാരം(=കർപ്പൂരം) രണ്ട് ശാണവും പൊടിച്ചു ചേൎക്കുക. ശാണം=മുക്കാൽകഴഞ്ച്. ഈ നെയ്യ് കടകോൽകൊണ്ടു നല്ലവണ്ണം കടഞ്ഞു യോജിപ്പിച്ച് സേവിക്കുക. ഭക്തരോധം ശമിക്കും.

വാതശ്ലേഷ്മപ്രശമനം യുക്ത്യാ സൎവ്വം പ്രയോജയേൽ തഥാ ഛൎദ്ദിചികിത്സാഞ്ച ഭക്തരോധഗദേ ഭിഷൿ * വാതത്തേയും കഫത്തേയും ശമിപ്പിക്കുന്നതായ സകല മരുന്നുകളും ചികിത്സകളും യുക്തംപോലെ പ്രയോഗിക്കാം. അപ്രകാരംതന്നെ ഛൎദ്ദിയിങ്കൽ പറയുന്ന ചികിത്സയും ഭക്തരോധത്തിങ്കൽ ചെയ്യാം.

ഈശാനം ഗുരുവിപ്രാംശ്ച പൂജയേത്ഭക്തിതഃ സദാ * ഈശാനൻ=ശിവൻ. പരമശിവനേയും ഗുരുക്കന്മാരേയും ബ്രാഹ്മണരേയും ഭക്തിയോടുകൂടി സദാ പൂജിക്കണം. ഭക്ഷണം അകത്തേക്കിറങ്ങാതിരിക്കുന്നതിനേക്കാൾ പരമായ ഒരു ശാപം മനുഷ്യൎക്കു മറെറന്താണുള്ളത്? ഇതിങ്കൽ ദൈവാധീനം ഉണ്ടാകുവാൻ വേണ്ടതു ചെയ്യണമെന്നൎത്ഥം.

ഇതി ഭക്തരോധചികിത്സാ.

ഛർദ്ദി ചികിത്സാ.

ഛർദ്ദിർദ്ദോഷൈഃ പൃഥക്സർവ്വൈർദ്വിഷ്ടൈരർത്ഥൈശ്ച പഞ്ചമീ * ഛർദ്ദി എന്ന രോഗം വാതാദിദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് വെവ്വേറെ ഓരോന്നു, സന്നിപാതംകൊണ്ടൊന്നും, ഇഷ്ടമല്ലാത്ത പദാർത്ഥങ്ങളെക്കൊണ്ടൊന്നും എന്നിങ്ങിനെ അഞ്ചുപ്രകാരത്തിലാകുന്നു.

പൂത്യമേദ്ധ്യാശുചിദ്വിഷ്ട ദർശനശ്രവണാദിഭിഃ തപ്തേ ചിത്തേ ഹൃദി ക്ലിഷ്ടേ ഛർദ്ദിർദ്വിഷ്ടാർത്ഥയോഗജാ * ഇഷ്ടമല്ലാത്ത പദാർത്ഥങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഉണ്ടാകുന്നതായ ഛർദ്ദിയെ വിവരിക്കുന്നു. പൂതി=ദുർഗ്ഗന്ധമുള്ളത്. അമേദ്ധ്യം=മനസ്സിൽ പിടിക്കാത്തത്. അശുചി=അശുദ്ധം. ദ്വിഷ്ടം=വെറുപ്പ് (ചെടിപ്പ്) തോന്നിക്കുന്നത്. ഇങ്ങിനെയൊക്കെയുള്ള പദാർത്ഥങ്ങളെ കാണുക, കേൾക്കുക ഇത്യാദികൊണ്ട് ഈ രോഗം ഉണ്ടാകുന്നു. ആദിശബ്ദത്താൽ താദൃശവസ്തുക്കളെപ്പററിയ സ്മരണ, വിചാരം ഇത്യാദിയെ എടുക്കണം. ഈ കാരണങ്ങളാൽ മനസ്സ് തപ്തമാകയും ഹൃദയം ക്ലേശിക്കുകയും ചെയ്യും. അപ്പോഴാണ് അദ്വിഷ്ടയോഗജമായ അഞ്ചാമതു പറഞ്ഞ ഛർദ്ദി ഉണ്ടാകുന്നത്.

വാതാദീനേവ വിമൃശേൽ കൃമിതൃഷ്ണാമദൌഹൃദേ * കൃമി=പുഴു. തൃഷ്ണാ=തണ്ണീർദാഹം. ആമം=ആമദോഷം. ദൌഹൃദം=ഗർഭകാലത്തുണ്ടാകുന്ന ആഗ്രഹം എന്നിവ നിമിത്തമായും ഛർദ്ദി ഉണ്ടാകാം. എന്നാൽ അവയിലൊക്കയും വാതാദിദോഷങ്ങളുടെ കോപം ഉണ്ടാകാതിരിക്കയില്ല. അതിനാൽ അവയെ പരിശോധിക്കുന്നതിൽ വാതാദികളുടെ ലക്ഷണങ്ങൾതന്നെ നിരൂപിക്കേണ്ടതാണ്.

ആമാശയോൽക്ലേശഭവാഃ പ്രായഃ ഛർദ്ദ്യോ ഹിതം തതഃ ലംഘനം പ്രാഗൃതേ വായോർവ്വമനം തത്രയോജയേൽ * ഛർദ്ദികൾ പ്രായേണ ആമാശയത്തിങ്കലുള്ള ഉൽക്ലേശം (പുഴുക്ക) കൊണ്ടാണ് ഉണ്ടാകുന്നത്. അതുകൊണ്ടു ലംഘനമാണ് ഇതിങ്കൽ ആദ്യം ചെയ്യേണ്ടത്. അതുകൊണ്ട് ആമാശയത്തിന്നു ശുദ്ധി വരുമെന്നു താല്പര്യം. എന്നാൽ വാതംകൊണ്ടുള്ള ഛർദ്ദിയിങ്കൽ ലംഘനം പാടില്ല. അതിൽ വമനംതന്നെയാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. വമനം=ഛർദ്ദിപ്പിക്കൽ.

ബലിനോ ബഹുദോഷസ്യ വമതഃ പ്രതതം ബഹു ഹൃദ്യൈർവിരേചനം കുര്യാൽ തദ്ധി വായുമധോ നയേൽ * ബലി=ദേഹത്തിന്നു ശക്തിയുള്ളവൻ. ബഹുദോഷൻ=ദോഷം അധികമായി കോപിച്ചിട്ടുള്ളവൻ. ഇങ്ങിനെയുള്ളവൻ എല്ലായ്പോഴും ഛർദ്ദിക്കുകയും, ഛർദ്ദിച്ചുപോകുന്നത് അധികം ഉണ്ടായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നപക്ഷം ഹൃദ്യങ്ങളായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിരേചനം ചെയ്യണം. ആയതു വായുവിനെ കീഴ്പോട്ടു കൊണ്ടുവരും.

ശമനം ചൌഷധം രൂക്ഷദുർബ്ബലസ്യ തദേവതു * ശമനൌഷധവും പ്രയോഗിക്കാം. ദുർബ്ബലനായ രോഗിക്കാകട്ടെ ശമനൌഷധം മാത്രമേ പ്രയോഗിക്കാവൂ. ശോധനാവരുത്തിയതിന്നുശേഷം ശമനൌഷധം പ്രയോഗിക്കുക എന്ന ക്രമം ദുർബ്ബലന്നു പാടില്ലെന്നു താല്പര്യം.

ഉപവാസഃ പ്രിയംസാത്മ്യമന്നം ച സ്നാനഹർഷണം ഭുക്തമാത്രസ്യ സഹസാ മുഖേ ശീതാംബുസേചനം * ഉപവാസം=പട്ടിണികിടക്കുക. പ്രിയം സാത്മ്യം അന്നം=മനസ്സിന്നു പ്രിയവും രോഗിക്കു ശീലിച്ചു പരിചയമായതും ആയ ആഹാരം. സ്നാനം=കുളി. ഹർഷണം=സന്തോഷിപ്പിക്കൽ. ഭുക്തമാത്രസ്യ=ഊണുകഴിഞ്ഞ ഉടനെ. സഹസാ=വേഗത്തിൽ. മുഖേശീതാംബുസേചനം=മുഖത്തു തണുത്തവെള്ളം ഒഴിക്കൽ. ഈ പറഞ്ഞതെല്ലാം ഛർദ്ദിയുള്ളവക്കു ഹിതമാകുന്നു.

യവാഗൂം മധുമിശ്രാം വാ പഞ്ചമൂലശൃതാം പിബേൽ * പഞ്ചമൂലശൃത=പഞ്ചമൂലംകൊണ്ടു പാകംചെയ്തുണ്ടാക്കിയത്. യവാഗു=കഞ്ഞി. ഈ കഞ്ഞിയിൽ തേൻ ചേൎത്തു സേവിക്കുക. ഇതെല്ലാമാണ് വാതജമായ ഛർദ്ദിയുടെ ചികിത്സകൾ. പഞ്ചമൂലം=ചെറുപഞ്ചമൂലം.

പിത്തജായാം വിരേകാൎത്ഥം ദ്രാക്ഷേക്ഷുസ്വരസൈസ്ത്രിവൃൽ * പിത്തംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഛർദ്ദിയിങ്കൽ വിരേചനത്തിന്നായിട്ടു ദ്രാക്ഷ (മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം) ഇക്ഷു (കരിമ്പ്) ഇവയുടെ നീരിൽ ത്രിവൃത്ത്(ത്രികോല്പക്കൊന്ന) പൊടിച്ചുചേൎത്തു സേവിക്കണം.

മൃൽഭ്രഷ്ടലോഷ്ടപ്രഭവംസുശീതം സലിലംപിബേൽ മുൽ ഗോശിരകണാധാന്യൈഃ സഹവാസംസ്ഥിതം നിശാം * മൃൽഭ്ര ഷ്ടലോഷ്ടപ്രഭവം=മണൽ വറുത്ത പാത്രത്തിൽ വെള്ളം ഒഴിച്ചു ണ്ടാക്കിയത്. സലിലം=വെള്ളം. ആ വെള്ളം ആറിച്ചു സേവി ക്കുന്നതു ഹിതമാകുന്നു. അതല്ലെങ്കിൽ താഴെ കാണിക്കുന്ന വെ ള്ളം സേവിക്കാം. മുൽഗം=ചെറുപയറ്. ഉശീരം=രാമച്ചം. ക ണ=തിപ്പലി. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി. ഇവ ആ വെള്ള ത്തിൽ ചതച്ചിട്ട് ഒരു രാത്രി സൂക്ഷിക്കുക. പിറെറന്നു രാവിലെ ആ വെള്ളം പിഴിഞ്ഞരിച്ചു സേവിക്കാം.

കോലമജ്ജസിതാലാജ മക്ഷികാവിൾകണാഞ്ജനം ലി ഹ്യാൽ ക്ഷൌദ്രേണ പഥ്യാംവാദ്രാക്ഷാം വാ ബദരാണിവാ * കോലമജ്ജ=ലന്തക്കുരുപ്പരിപ്പ്. സിതാ=പഞ്ചസാര. ലാജം=മ ലര്. മക്ഷികാചിട്ട്=മിഴു. കണ=തിപ്പലി. അഞ്ജനം=അഞ്ജ നക്കല്ല്. ഇവ തേനിൽ ചാലിച്ചു സേവിക്കുക. ഇതുപോലെ കടുക്കയൊ മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴമൊ തേൻചേൎത്തു സേവിക്കുകയു മാകാം. ബദരം (ലന്തക്കുരു) മാത്രമായും തേൻ ചേൎത്തു സേ വിക്കാം.

കഫജായാം വമേന്നിംബകൃഷ്ണാപിണ്ഡീതസൎഷപൈഃ യു ക്തേന കോഷ്ണതോയേന ദുൎബ്ബലംചോപവാസയേൽ * കഫം കൊണ്ടുള്ള ഛൎദ്ദിയുടെ ചികിത്സ പറയുന്നു. അതിങ്കൽ കൃഷ്ണ= തിപ്പലി. പിണ്ഡീതം=മലങ്കാരയ്ക്ക. സൎഷപം=കടുക്. ഇവ അ ല്പം ചൂടുള്ള വെള്ളത്തിൽ ചേൎത്ത് വമനം ചെയ്യണം. രോഗി ദുൎബ്ബലനാണെങ്കിൽ ഉപവാസമാണു വേണ്ടത്.

ലീഢം മനശ്ശിലാകൃഷ്ണാ മരിചം ബീജപൂരകാൽ സ്വര സേന കപിത്ഥാച്ചസക്ഷൌദ്രേണ വമിംജയേൽ * മനശ്ശിലാ= മനയോല. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. മരിചം=കുരുമുളക്. ഇവ ബീജപൂ രകസ്വരസത്തിൽ അല്ലെങ്കിൽ കപിത്ഥസ്വരസത്തിൽ ചാ ലിച്ചു ലേഹനം ചെയ്യണം. ബീജപൂരകസ്വരസം=മാതളനാ രങ്ങനീര്. കപിത്ഥസ്വരസം=വ്ലാങ്കായനീര്. മരുന്നു ചാലിക്കു ന്നതിൽ തേനും ചേൎക്കണം. ഛൎദ്ദി ശമിക്കും.

അനുകൂലോപചാരേണ യാതി ദ്വിഷ്ടാൎത്ഥജാശമം കൃമിജാ

കൃമിഹൃദ്രോഗ ഗദിതൈശ്ച ഭിഷഗ്ജിതൈഃ ബീഭത്സജാ ഹൃദ്യൈ തമൈർദ്ദൌഹൃദികാംക്ഷിതൈഃ ഫലൈഃ * ദ്വിഷ്ടാർത്ഥജാ=അനിഷ്ടവസ്തുസേവനംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഛർദ്ദി. ഇതു് അനുകൂല (ഇഷ്ട) പദാർത്ഥങ്ങളുടെ സേവകൊണ്ടു ശമിക്കും. കൃമിജാ=കൃമികളെക്കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഛർദ്ദി. ഇതു കൃമി ഹൃദ്രോഗചികിത്സകളിൽ വിധിക്കുന്ന മരുന്നുകളെക്കൊണ്ടു ശമിക്കും. ബീഭത്സജാ=ചെടിപ്പുതോന്നിക്കുന്ന വസ്തുക്കളുടെ ദർശനാദികൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഛർദ്ദി. ഇത് ഏററവും ഹൃദ്യങ്ങളായ(ഹൃദയത്തിന്നുപ്രിയങ്ങളായ) വസ്തുക്കൾ ശീലിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഭേദപ്പെടും. ദൌഹൃദി=ഗർഭകാലത്തുള്ള ആഗ്രഹങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാകുന്നത്. ഇത് ആഗ്രഹിച്ചവയായ ഫലങ്ങൾ കിട്ടിയാൽ തീരും.

ലാജവിലേപൌഷധൈഃ സിദ്ധഃ കഷായഃ ഛർദ്ദ്യാം ഹിതഃ പരം * ലാജം=മലര്. വിലപം=കുവളവേര്. ഔഷധം=ചുക്ക്. ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം ഛർദ്ദിയിങ്കൽ ഏററവും ഹിതമാകുന്നു.

ജംബ്വാമ്രപല്ലവാംഭോദവാളോശീരമഹൌഷധൈഃ നിഷ്കാഥോമധുമാൻ മംക്ഷുഹിനസ്തി ഛർദ്ദ്യസ്രകശ്രുതിം * ജംബൂപല്ലവം=ഞാവൾകുനന്ത്. ആമ്രപല്ലവം=മാവിൻതളിര്. അംഭോദം=മുത്തങ്ങ. വാളം=ഇരുവേലി. ഉശീരം=രാമച്ചം. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം തേൻമേപ്പൊടിചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ഛർദ്ദിയേയും രക്തംപോക്കിനേയും ശമിപ്പിക്കും.

വിലപധാന്യകബലാമഹൌഷധൈല്ലാജമുൽഗസഹിതൈഃ ശൃതംജലം ഛർദ്ദിമാശുപിബതഃ സശക്കരം ഹന്തിവാതകഫപിത്തജാമപി * വിലപം=കുവളത്തിൻവേര്. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാലയരി. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ലാജം=മലര്. മുൽഗം=ചെറുപയറ്. ഇവ കഷായം ശക്കര (പഞ്ചസാര) മേപ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. വാതം കഫം പിത്തം ഇവയെക്കൊണ്ടെല്ലാമുണ്ടാകുന്ന ഛർദ്ദി ശമിക്കും.

ദശമൂലേന സംസിദ്ധാ ക്ഷീരപേയാ ച വാതികേ * ദശമൂലംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയതായ ക്ഷീരപേയ (പാൽക്കഞ്ഞി) വാതംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഛർദ്ദിയിങ്കൽ സേവിക്കണം.

ഭൃഷ്ട്വാ വരാടികാഗേഹ മംഗാരാഭം തദംഭസി നിർവ്വാപ യേത്തതഃ പീതം തജ്ജലം നാശയേദ്വമിം * വരാടികാഗേഹം= വേട്ടാളന്റെ കൂട്. ഇത് വറുത്ത് തീക്കനലിന്റെ നിറമായാൽ വെള്ളത്തിൽ ഇട്ടുകെടുത്ത് ആ വെള്ളം സേവിക്കുക. ഛർദ്ദി ശമിക്കും.

ബിഡാലരി കടിപ്പിക്കപാലിലോക്കാനശാന്തയേ * ഓക്കാനശാന്തയേ=ഓക്കാനിക്കുന്നതിന്റെ ശമനത്തിന്ന്.

മരിചഞ്ച കപാലഞ്ച കദളീസ്വരസം തഥാ മധുപ്രയുക്തോ ലേഹഃ സ്യാൽ സർവ്വച്ഛർദ്ദിനിവാരണഃ * മരിചം=കുരുമുളക്. കപാലം=കലത്തിന്റെ ഓട്. കദളീസ്വരസം-കദളിവാഴക്കിഴങ്ങ് പിഴിഞ്ഞ നീര്. ഇവയും തേനുംചേർത്തു ലേഹമുണ്ടാക്കുക. ഇത് എല്ലാ ഛർദ്ദികളേയും നിവാരണം ചെയ്യും.

തരുണാനങ്കുരാൻ പിഷ്ട്വാ പ്ലക്ഷസ്യ ച വടസ്യ ച പിപ്പലീചൂർണ്ണസംയുക്താൻ ലിഹേൽ ഛർദ്ദ്യാം സമാക്ഷികം * പ്ലക്ഷം=വിളാവ്. വടം=പേരാല്.(ഇവയുടെ)തരുണാങ്കുരങ്ങൾ= എളയമൊട്ടുകൾ (അരച്ച്) തിപ്പലിപ്പൊടിചേർത്ത്. സമാക്ഷികം=തേനുംകൂടി. ലിഹേൽ=നക്കുക. ഛർദ്ദി ശമിക്കും.

വൃഷസിദ്ധം പിബേൽ ക്ഷീരം രക്തച്ഛർദ്ദ്യാം സിതായുതം* വൃഷസിദ്ധം=ആടലോടകമിട്ടു കറുക്കിയത്. ക്ഷീരം=പാൽ. സിതായുതം=പഞ്ചസാരചേർത്തത്. രക്തച്ഛർദ്ദ്യാം=രക്തം ഛർദ്ദിക്കുന്നതിൽ. പിബേൽ=സേവിക്കുക.

കാർപ്പാസാസ്ഥിതുടീകൃഷ്ണാലാജചൂർണ്ണം സശർക്കരം ലേഹയേൽ ഛർദ്ദിനാശായ രഹസ്യമിദമുത്തമം * കാർപ്പാസാസ്ഥി= പരുത്തിക്കൊട്ട. തുടീ=ഏലത്തരി. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ലാജം=മലര്. ഇവയുടെ പൊടി പഞ്ചസാരചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ഛർദ്ദി ശമിക്കും. ഈ യോഗം ഉത്തമവും രഹസ്യവുമാകുന്നു.

മഗധജധാത്രീശുണ്ഠിമധുകാഞ്ജനഗൈരികൈസ്തുല്യൈഃ തുല്യൈഃ ശർക്കരയാജ്യൈർമ്മധുനാവലിഹേദ്വമീ ഹിക്കീ * മഗധജം=തിപ്പലി. ധാത്രീ=പഴയനെല്ലിക്ക. ശുണ്ഠി=ചുക്ക് അഞ്ജനം=അഞ്ജനക്കല്ല്. ഗൈരികം=കാവിമണ്ണ്. ഇവ സമം. ശ

ക്കര=പഞ്ചസാര. ലാജം=മലര്. ഇവ രണ്ടുംകൂടി മുമ്പറഞ്ഞ മ രുന്നുകൾ എല്ലാം കൂടിയേടത്തോളം. ഈ പൊടി തേനിൽ കു ഴച്ച് സേവിക്കുക. ഛർദ്ദിയും ഇക്കിളും ശമിക്കും.

ഏലാലവംഗദളകേസരകോലമജ്ജലാജപ്രിയംഗുഘനചന്ദനചന്ദ്രസാഹ്വാഃ ചൂർണ്ണീകൃതാശ്ച മധുനാ പരിലിഹ്യമാനാഃ ഛർദ്ദിം നിഹന്തികഫമാരുതപിത്തജാതാം * ഏലാ=ഏലത്തരി. ല വംഗം=എലവംഗത്തൊലി. ദളം=പച്ചില. കേസരം=നാഗപ്പൂവ്. കോലമജ്ജ=ലന്തക്കുരുപ്പരിപ്പ്. ലാജം=മലര്. പ്രിയംഗു=ഞാഴൽപൂവ്. ഘനം=മുത്തങ്ങ. ചന്ദനം. ചന്ദ്രസാഹ്വം=പച്ചക്കർപ്പൂരം. ഇവ പൊടിച്ച് തേനിൽ കുഴച്ച് സേവിക്കുക. കഫം, വാതം, പിത്തം ഇവകൊണ്ടുള്ള ഛർദ്ദി ശമിക്കും.

വില്വോശീരബലാധാന്യമുൽഗവിശ്വഗുഹാദ്വയൈഃ സലാജകോലദുസ്പർശതോയദൈഃ കഥിതേ ജലേ ഘൃതപ്രസ്ഥം പചേൽ കല്ക്കൈര്യഷ്ടിചന്ദനദീപ്യകൈഃ വ്യോഷത്രിജാതാമലകദ്രാക്ഷാഗൈരികജീരകൈഃ വേതസാമ്ലാർദ്രകേക്ഷൂണാം മാതുലുംഗഫലസ്യ ച രസം പയശ്ച നിക്ഷിപ്യ സിദ്ധം തദ്വമഥും ജയേൽ * വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ഉശീരം=രാമച്ചം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി. മുൽഗം=ചെറുപയറ്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഗുഹാദ്വയം=ഓരിലവേരും മൂവ്വിലവേരും. ലാജം=മലര്. കോലം=ലന്തക്കുരു. ദുസ്പർശം=കൊട്ടുത്തൂവ്വവേര്. തോയദം=മുത്തങ്ങ. ഇവ കഷായത്തിൽ ഒരിടങ്ങഴി നെയ്യ് കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്നു യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. ദീപ്യകം=അയമോദകം. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ത്രിജാതം=ഏലം എലവംഗം പച്ചില. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. ഗൈരികം=കാവിമണ്ണ്. ജീരകം. ഇവ അരച്ചു ചേർക്കുക. വേതസാമ്ലം=ഞെരിഞ്ഞാമ്പുളി. ആർദ്രകം=ഇഞ്ചി. ഇക്ഷു=കരിമ്പ്. മാതുളുംഗഫലം=മാതളനാരങ്ങ(ഗണപതിനാരങ്ങ എന്നു പക്ഷാന്തരം) ഇവയുടെ നീരും പാലും ചേർക്കണം. ഈ നെയ്യ് ഛർദ്ദിയിങ്കൽ ഉത്തമം.

ധാന്വന്തരം ഘൃതം ചാപി കല്യാണം ജീവനന്തഥാ യുഞ്ജീത മതിമാൻ ഛർദ്ദ്യാം ദേഹദോഷാനുരോധതഃ * ധാന്വ

ന്തരം, കല്യാണകം, ജീവനം ഈ ഘൃതങ്ങൾ സേവിക്കാം. ജീവനഘൃതം=ജീവനീയഗണത്തിലെ മരുന്നുകൾകൊണ്ടു കാച്ചിയ നെയ്യ്. ഇവ രോഗിയുടെ ദേഹസ്ഥിതിയും ദോഷകോപവുമനുസരിച്ചു യഥോചിതം പ്രയോഗിക്കണം.

പ്രച്ഛർദ്ദനാതിയോഗോക്തം തഥാ സ്തംഭനബൃംഹണം * അപ്രകാരംതന്നെ അധികമായ ഛർദ്ദിപ്പിക്കൽ സംഭവിച്ചാൽ ചെയ്യാൻ വിധിച്ചിട്ടുള്ളതും സ്തംഭനങ്ങളും ബൃംഹണങ്ങളുമായ ഔഷധങ്ങളും പ്രയോഗിക്കാം.

ത്വരമാണോ ജയേൽ ഛർദ്ദിം പ്രസക്താമനുബന്ധിനീം കോഷ്ഠാശ്രയമഹാമർമ്മപീഡാകരതരാ ഹി സാ * പ്രസക്താ=വിടാതെ നില്ക്കുന്നത്. അനുബന്ധിനി=തുടൎന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് ഇങ്ങിനെയുള്ള ഛർദ്ദിയെ വൈദ്യൻ ത്വരയോടുകൂടി ചികിത്സിക്കണം. കാരണം, ആയതു് കോഷ്ഠത്തിങ്കലുള്ള മഹാമർമ്മങ്ങൾക്കു് ഏററവും പീഡയുണ്ടാക്കുന്നതാകുന്നു. (ഇങ്ങിനെയുള്ള ഛർദ്ദിയുള്ളവനെയാണ മുമ്പു് 'പ്രസക്തവമഥു' എന്നു പറഞ്ഞതെന്നറിഞ്ഞുകൊൾക.)

ഏലാകല്ക്കന്തു ധാന്യാമ്ലസംയുക്തം നസ്യമാചരേൽ * ഏലാകല്ക്കം=ഏലത്തരി അരച്ച കല്ക്കം. ധാന്യാമ്ലസംയുക്തം=ധാന്യാമ്ല (കാടി) ത്തോടുകൂടിയതു്. ഇതുകൊണ്ടു നസ്യം പ്രയോഗിക്കണം.

ചന്ദനാഗരുലാജാനാം ധൂമഞ്ച സംഘൃതം പിബേൽ കർപ്പൂരചൂർണ്ണം സസിതം മാക്ഷികാലോളിതം പിബേൽ * ചന്ദനം. അഗരു=അകില്. ലാജം=മലര്. ഇവ പൊടിച്ചു നെയ്കൂട്ടി ധൂമപാനം ചെയ്യണം. കർപ്പൂരചൂർണ്ണം=കർപ്പൂരപ്പൊടി. സസിതം=പഞ്ചസാരയോടുകൂടിയതു്. മാക്ഷികാലോളിതം=തേനിൽ ചാലിച്ചതു്. ഇതും സേവിക്കാം.

സിതാലവംഗചൂർണ്ണാഢ്യമാർദ്രകസ്യ രസന്തഥാ * അപ്രകാരംതന്നെ സിതാ (പഞ്ചസാര), ലവംഗം (എലവംഗത്തൊലി) ഇവയുടെ പൊടി ചേൎത്തതായ ഇഞ്ചിനീർസേവിക്കുകയുമാകാം.

വില്വമൂലസ്യ നിഷ്ക്വാഥേ ക്ഷീരയുക്തേ വിപാചിതാം

ലാജപേയാം പിബേൽ ഛർദ്ദ്യാം ഘൃതയുക്താം സജീരകാം * വിലപമൂലം=കൂവളത്തിൻവേര്. ഇതു കഷായംവെച്ചതും പാലും ചേർത്തതിൽ മലരിട്ടുണ്ടാക്കിയ കഞ്ഞി പഞ്ചസാരയും ജീരകവും മേപ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക ഛർദ്ദിയിങ്കൽ ഉത്തമം.

കുശ്യാച്ചന്ദനകല്ക്കേന നസ്യം സ്തന്യപ്ലുതേന ച കൃഷ്ണാസിതാമധുയുതം മാതുളുംഗരസം പിബേൽ * ചന്ദനം അരച്ച് മുലപ്പാലിൽചേർത്ത് നസ്യംചെയ്ക. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. സിതാ=പഞ്ചസാര. മധു=തേൻ. ഇവയും മാതളനാരങ്ങനീരുംകൂട്ടി സേവിക്കയുമാകാം.

ഉദാനവായോർവൈഗുണ്യം ഛർദ്ദ്യാം ഹേതുരതോ ഭിഷക് അനുലോമകരന്തസ്യ തത്തൽ കുര്യാൽ ഭിഷഗ്ജിതം * ഛർദ്ദിക്കു കാരണം ഉദാനവായുവിൻെറ തകരാറാണ്. അതുകൊണ്ട്, വൈദ്യൻ ആ വായുവിനെ അനുലോമമാക്കുന്ന എല്ലാ ചികിത്സകളും യുക്തംപോലെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

ഗോബ്രാഹ്മണാന്നദാനം സുവർണ്ണദാനഞ്ച ശസ്യതേ ആദിത്യം ചഗണേശഞ്ച ഗൌന്ദ്രേഭോജ്യേശ്ച തർപ്പയേൽ * പശുക്കൾക്കു തിന്മാൻ കൊടുക്കുകയും, ബ്രാഹ്മണൎക്കു ഭക്ഷണം നല്കുകയും സുവർണ്ണം, ദാനം ചെയ്കയും നല്ലതാകുന്നു. കൂടാതെ, ആദിത്യഭഗവാനേയും മഹാഗണപതിയേയും മന്ത്രം നിവേദ്യം എന്നിവകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടുത്തുകയും വേണം.

ഇതി ഛർദ്ദിചികിത്സാ.

ഹൃദ്രോഗചികിത്സാ.

വാതാദിഭിഃ പൃഥക്സർവ്വൈർഹൃദ്രോഗാഃ പഞ്ച ജന്തുഭിഃ * ഹൃദ്രോഗങ്ങൾ അഞ്ച് വിധത്തിലുണ്ട്. വാതാദിത്രിദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് വെവ്വേറെ ഓരോന്നും, അവയുടെ സന്നിപാതം കൊണ്ട് ഒന്നും, ജന്തുക്ക(=കൃമികൾ)ളെക്കൊണ്ട് ഒന്നും, ഇങ്ങിനെ അഞ്ചുവിധം.

സ്നിഗ്ദ്ധോഷ്ണാശ്ച ഹിതാഃ സേകാ ഭോജ്യാ യൂഷാശ്ച ഹൃൽ

ഗദേ * സ്നിഗ്ദ്ധങ്ങളായും ഉഷ്ണങ്ങളായുമിരിക്കുന്ന സ്വേദങ്ങളും ഭോജ്യങ്ങളും യൂഷങ്ങ(=ചാറുകറ)ളും ഹൃദ്രോഗത്തിങ്കൽ ഹിതങ്ങളാകുന്നു. ഇവ എല്ലാ ഹൃദ്രോഗങ്ങറക്കും സാമാന്യമാകുന്നു.

കഷായോ ബലായാ ഹൃദ്രോഗേ വാതികേ ലവണാന്വിതഃ* ഇനി പ്രത്യേകം ചികിത്സകറ പറയുന്നു. വാതികേ ഹൃദ്രോഗേ=വാതംകൊണ്ടുള്ള ഹൃദ്രോഗത്തിങ്കൽ. ബലായാഃ കഷായഃ= കുറുന്തോട്ടിവേർകൊണ്ടുള്ള കഷായം. ഇന്തുപ്പു ചേർത്തു സേവിക്കുക.

സ്ഥോട്യാഭുജംഗനിഷ്പാഥേ ക്ഷീരം സിദ്ധം സനാഗരം വിലോചാരുപൂഗാഗ്നിമന്ഥകഷായഞ്ച പടുമിശ്രിതം പിബേൽ പവനഹൃദ്രോഗേ സ്ഥിരാസിദ്ധം പയസ്തഥാ * സ്ഥോട്യാബുജംഗം= പുടയാവ്. (എലിത്തടി) ഇതിൻെറ കഷായത്തിൽ സനാഗരമായി സിദ്ധമായ പാൽ സേവിക്കുക. സനാഗരം=നാഗരത്തോടുകൂടിയത്. നാഗരം=ചുക്ക്. വിലപാം=ക്കുവാളുവേര്. ഉരുപൂഗം=അവണക്കിൻവേര്. അഗ്നിമന്ഥം=മുഞ്ഞവേര്. ഇവയുടെ കഷായം പടുമിശ്രിതമായി സേവിക്കുക. പടുമിശ്രിതം=പടുവിനോടു കലന്നത. പടു=ഇന്തുപ്പ്. സ്ഥിര(=ഓരില) ഇട്ടു കുറുക്കിയ പാലും സേവിക്കാം. എല്ലാം വാതഹൃദ്രോഗത്തിൽ ഹിതമാകുന്നു.

ലഘുനാ പഞ്ചമൂലേന ശുണ്ഠ്യാ വാ സാധിതം ജലം * ലഘുപഞ്ചമൂലം=ചെറുപഞ്ചമൂലം. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. ഇവ കഷായവും സേവിക്കാം.

കഫാനുബന്ധേ തസ്മിംസ്തു രൂക്ഷോഷ്ണാമാചരേൽ ക്രിയാം* കഫാനുബന്ധേ=കഫത്തിൻെറ കലപ്പുണ്ടായിരുന്നാൽ. തസ്മിൻ=ആ വാതഹൃദ്രോഗത്തിൽ. രൂക്ഷോഷ്ണാം=രൂക്ഷമായും ഉഷ്ണമായു ഞ്ഞിരിക്കുന്ന. ക്രിയാം=ചികിത്സയെ. ആചരേൽ=ചെയ്യണം.

ബലാതൈലം സ ഹൃദ്രോഗീ പിബേദ്വാ സുകുമാരകം * സ ഹൃദ്രോഗീ=ആ രോഗി. ബലാതൈലം=ബലാതൈലത്തെ. സുകുമാരകം=സുകുമാരഘൃതത്തെ. പിബേൽ=സേവിക്കണം.

മാഷകല്ക്കേന പരിതഃ പാളീം കൃത്വാ തു ധാരയേൽ വാതഘ്ന തൈലമുരസി കേവലം വാമതൈലകം * മാഷകല്ക്കേന= ഉഴുന്നരച്ച കല്ക്കം കൊണ്ട്. പാളീംകൃത്വാ=തടമുണ്ടാക്കീട്ട്. ഉരസി=മാറത്ത്. വാതഘ്നതൈലം=വാതഹരമായതൈലത്തെ. ധാരയേൽ=ധരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കണം. കേവലം വാമതൈലകം= വെറും ആമതൈലത്തെയായാലും തരക്കേടില്ല. ആമതൈലം= പച്ച എണ്ണ.

പൈത്തേ ദ്രാക്ഷേക്ഷുനിര്യ്യാസസിതാക്ഷൌദ്രപരൂഷകൈഃ യുക്തോവിരേകോ ഹൃദ്യഃ സ്യാൽ ക്രമഃ ശുദ്ധേ ച പിത്തഹാ * ഇനി പിത്തഹൃദ്രോഗചികിത്സകൾ പറയുന്നു. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. ഇക്ഷു=കരിമ്പ്. (ഇവയുടെ) നിര്യ്യാസം=നീര്. സിതാ= പഞ്ചസാര. ക്ഷൌദ്രം=തേൻ. പരൂഷകം=ചിററീന്തൽ. ഇവ കൊണ്ടുള്ള വിരേചനം ഹൃദ്യമാകുന്നു. ഹൃദ്യം=ഹൃദ്രോഗഹരം. ശുദ്ധേ ച=ശുദ്ധിവന്നാലാകട്ടേ. പിത്തഹാ=പിത്തഹരമായ. ക്രമഃ=ചികിത്സ ഹിതമാകുന്നു.

കടുീമധുകകല്ക്കഞ്ച പിബേത്സസിതമംഭസാ * കടുീ= പലകപ്പയ്യാനവേര്. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ഇവയുടെ കല്ക്കം പഞ്ചസാരയും ചേർത്ത് വെള്ളത്തിൽ കലക്കി സേവിക്കുക. പിത്തഹൃദ്രോഗം ശമിക്കും.

ശതാവരീവൃഷഘൃതം ക്വാഥാൻ പിത്തജ്വരാപഹാൻ യുഞ്ജീതപിത്തഹൃദ്രോഗേ സ്വാദുവൎഗ്ഗശൃതം ഘൃതം * ശതാവരീഘൃതം, വൃഷഘൃതം എന്നിവയും, പിത്തജ്വരത്തിന്നുള്ള കഷായങ്ങളും, സ്വാദുവൎഗ്ഗം (മധുരൌഷധവൎഗ്ഗം) കൊണ്ടു കാച്ചിയ നെയ്യും പിത്തഹൃദ്രോഗത്തിങ്കൽ പ്രയോഗിക്കാം.

കഫോത്ഭവേ വമേൽ സ്വിന്നഃ പിചുമന്ദവചാംഭസാ * ഇനി കഫഹൃദ്രോഗചികിത്സ പറയുന്നു—സ്വിന്നഃ=വിയൎപ്പിക്കപ്പെട്ടവനായിട്ട്. പിചുമന്ദം=വേപ്പിൻതൊലി. വചാ=വയമ്പ്. ഇവയുടെ കഷായം കൊണ്ട്. വമേൽ=ഛർദ്ദിക്കണം.

പിബേൽ ചൂൎണ്ണം വചാഹിംഗുലവണദ്വയനാഗരാൽ സൈലായ വാനീകനതയവക്ഷാരാൽ സുഖാംബുനാ * വചാ=

വയമ്പ്. ഹിംഗു=കായം. ലവണദ്വയം=ഇന്തുപ്പും തുവർച്ചില ഉ
പ്പും. നാഗരം=ചുക്ക്. ഏലാ=ഏലത്തരി. യവാനീകം=ജീരകം.
നതം=തകരം. യവക്ഷാരം=ചവൽക്കാരം. ഇവയുടെ പൊടി
ചെറുചൂടോടുകൂടിയ വെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക.

ശ്ലേഷ്മഗുന്മോദിതാജ്യാനി തഥാ ധാന്വന്തരം ഘൃതം * ക
ഫഗുന്മത്തിങ്കൽ പറയപ്പെടുന്നവയായ നെയ്യുകളും, അപ്രകാരം
തന്നെ ധാന്വന്തരഘൃതവും പ്രയോഗിക്കാം.

പ്രത്യാഖ്യായ യഥാദോഷം ത്രിദോഷേ ഹൃൽഗദേ ക്രിയാം *
സന്നിപാതഹൃദ്രോഗത്തിൽ ചെയ്യേണ്ടതു പറയുന്നു.—പ്രത്യാഖ്യാ
യ=നിഷേധം പറഞ്ഞിട്ട്. യഥാദോഷം=ദോഷങ്ങളെക്കനുസ
രിച്ച്. ക്രിയാം=ചികിത്സയെ ചെയ്യണം.

ഏലാദിമഥവാ ചൂർണ്ണം താലീസാദ്യഞ്ചശീലയേൽ ഗുന്മോ
ക്തമഷ്ടചൂർണ്ണഞ്ച ഹൃദ്രോഗവിനിവൃത്തയേ * ഏലാദിപൊടി,
താലീസപത്രാദിപൊടി, ഗുന്മത്തിൽ പറയുന്ന അഷ്ടചൂർണ്ണം എ
ന്നിവയെ ഹൃദ്രോഗത്തിന്റെ നിവൃത്തിക്കായിട്ടു ശീലിക്കണം.

മാഷദാരുബലാക്വാഥഃ സതൈലോ ഹൃൽഗദാപഹഃ ദശ
മൂലേന സംസിദ്ധഃ ക്വാഥശ്ച പടുമിശ്രിതഃ * മാഷം=ഉഴുന്ന്.
ദാരു=ദേവതാരം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഇവയുടെ കഷായം
എണ്ണ മേപ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. ദശമൂലംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ
കഷായം ഇന്തുപ്പുചേർത്തു സേവിക്കയും ചെയ്ക. ഹൃദ്രോഗം ശ
മിക്കും.

ധാന്യാകശുണ്ഠീസുരദാരുചിത്രാബലേക്ഷുവില്വൈഃ പരി
പക്വമംഭഃ സസൈന്ധവം ഹൃൽഗദകോഷ്ഠവാതഗുന്മപ്ലീഹാപാ
ർശ്വരുജാസുശസ്തം * ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാലയരി. ശുണ്ഠീ=ചു
ക്ക്. സുരദാരു=ദേവതാരം. ചിത്രാ=അവണക്കിൻവേര്. ബലാ=
കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഇക്ഷു=കരിമ്പിൻവേര്. വില്വം=കൂവള
ത്തിൻവേര്. ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കഷായം ഇന്തുപ്പുചേർത്തു
സേവിക്കുക. ഹൃദ്രോഗം, കോഷ്ഠവാതം, ഗുന്മം, പ്ലീഹരോഗം,
പാർശ്വവേദന ഇവയിൽ ഉത്തമം.

ധാന്യാകശുണ്ഠീലഘുപഞ്ചമൂലൈർബ്ബലാന്വിതൈഃ പ്രക്വ
ഥിതം ച തദ്വൽ * ധാന്യാകം=കൊത്തമ്പാലയരി. ശുണ്ഠീ=

ചുക്ക്. ലഘുപഞ്ചമൂലം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഈ കഷായവും മുമ്പറഞ്ഞതുപോലെതന്നെ.

പ്രായോനിലോ രുദ്ധഗതിഃ കുപ്യത്യാമാശയേ യതഃ തസ്യാനുലോമനം കാൎയ്യം ശുദ്ധിലംഘനപാചനൈഃ * ഹൃദ്രോഗങ്ങളിൽ എല്ലാററിലും പ്രായേണ വായുവിൻെറ ഗതി തടഞ്ഞ് അത് ആമാശയത്തിൽ കോപിച്ചിരിക്കും. ആ വായുവിനെ ശോധനം, ലംഘനം, പാചനം എന്നിവയാൽ അനുലോമമാക്കി തീൎക്കണം.

ക്രിമിഘ്നമൌഷധം സൎവ്വം ക്രിമിജേ ഹൃദയാമയേ * ക്രിമികളെക്കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ഹൃദ്രോഗത്തിങ്കൽ ക്രിമിഹരങ്ങളായ ഔഷധങ്ങൾ എല്ലാം പ്രയോഗിക്കണം.

ക്രിമിഹൃദ്രോഗിണം സ്നിഗ്ദ്ധം ഭോജയേദ്വിധിനൌദനം ദദ്ധ്നാ വാ പലലോപേതം ത്ര്യഹം പശ്ചാദ്വിരേചയേൽ വിഡംഗചൂൎണ്ണസംയുക്തം ധാന്യാമ്ലം പായയേൽ പുനഃ ഹൃദയസ്ഥാഃ പതന്ത്യേവമധസ്താൽ ക്രിമയോ നൃണാം * ക്രിമിഹൃദ്രോഗമുള്ളവൎന്ന സ്നിഗ്ദ്ധമായ ഓദനം(=അന്നം) ഭുജിപ്പിക്കണം. പലല(=മാംസം) ത്തോടുകൂടിയ അന്നത്തെ തയിർകൂട്ടി ഭുജിപ്പിക്കുകയുമാം. പിന്നെ മൂന്നുദിവസം വിരേചനം ചെയ്യണം. അനന്തരം വിഡംഗ(=വിഴാലരി) ത്തിൻെറ പൊടി ചേൎത്തതായ കാടി സേവിപ്പിക്കണം. ഇങ്ങിനെ ചെയ്താൽ ഹൃദയത്തിലുള്ള ക്രിമികൾ കീഴ്പോട്ടു വീഴും.

തിലഗോഭൂമിദാനാനി മൃത്യുഞ്ജയജപസ്തഥാ തസ്യ പ്രതിക്രിയാഃ സൎവ്വമേതൽ ച്യവനദൎശനം * തിലദാനം, പശുദാനം, ഭൂമിദാനം, മൃത്യുഞ്ജയജപം ഇവ ഹൃദ്രോഗത്തിന്നുള്ള പ്രതിവിധിയാകുന്നു. ഇതെല്ലാം ച്യവനമഹൎഷിയുടെ മതമാകുന്നു.

ഇതി ഹൃദ്രോഗചികിത്സാ.

തൃഷ്ണാചികിത്സാ.

വാതാൽ പിത്താൽ കഫാത്തൃഷ്ണാ സന്നിപാതാദ്രസക്ഷയാൽ ശോഷമേഹജ്വരാദ്യന്യദീൎഘരോഗോപസൎഗ്ഗതഃ ഷഷ്ഠീ

സ്യാദ്വാതപിത്തേ തു സവ്വാസാം കാരണം പരം സവ്വാസു
തൽപ്രകോപോ ഹി സൌമ്യധാതുപ്രശോഷണാൽ * വാതാൽ=
വാതംകൊണ്ടു്. പിത്താൽ=പിത്തംകൊണ്ടു്. കഫാൽ=കഫം
കൊണ്ടു്. സന്നിപാതാൽ=ത്രിദോഷകോപംകൊണ്ടു്. രസ
ക്ഷയാൽ=രസധാതുവിന്റെ ക്ഷയംകൊണ്ടു്. ശോഷം=ക്ഷയം.
മേഹം=പ്രമേഹം. ജ്വരം=പനി. മുതലായ മററു ദീഘരോഗ
ങ്ങളുടെ ഉപസഗ്ഗം(=അനുബന്ധം) കൊണ്ടു് ഇങ്ങിനെ ആറു്
വിധത്തിലാണു് തൃഷ്ണ ഉണ്ടാകുന്നതു്. വാതപിത്തേതു=വാത
വും പിത്തവുമാകട്ടേ. സവ്വാസാം=എല്ലാവിധം തൃഷ്ണകൾക്കും.
കാരണംപരം=പ്രധാനകാരണമാകുന്നു. സവ്വാസുതൽപ്രകോ
പഃ=എല്ലാററിലും അവയുടെ (വാതപിത്തങ്ങളുടെ) കോപം.
സൌമ്യധാതുപ്രശോഷണാൽ=സൌമ്യങ്ങളായ ധാതുക്കൾ എ
ററവും ശോഷിക്കുന്നതുകൊണ്ടാകുന്നു. തൃഷ്ണാ=തണ്ണീർദാഹം. ഈ
രോഗത്തിൽ സൌമ്യധാതുക്കളെല്ലാം വരണ്ടുപോകും. അതി
നാൽ വാതപിത്തങ്ങൾ എല്ലാററിലും കോപിക്കുമെന്നു താൽ
പര്യം.

തൃഷ്ണാസു വാതപിത്തഘ്നോ വിധിഃ പ്രായേണ ശസ്യതേ
സവ്വാസുശീതോ ബാഹ്യാന്തസ്തഥാ ശമനശോധനം * സവ്വാസു
തൃഷ്ണാസു=എല്ലാതൃഷ്ണകളിലും. പ്രായേണ=മിക്കവാറും. വാതപി
ത്തഘ്നോവിധിഃ ശസ്യതേ=വാതപിത്തങ്ങൾക്കു പററിയ ചികി
ത്സ നല്ലതാകുന്നു. തഥാ=അപ്രകാരം. ബാഹ്യാന്തഃ= അകത്തും
പുറത്തും. ശീതഃ=തണുപ്പുള്ളതായ. ശമനശോധനം=ശമനത്തി
ന്നും ശോധനത്തിന്നുമുള്ള മരുന്നു് ഹിതമാകുന്നു.

നിവ്വാപിതം തപ്തലോഷ്ടകപാലസികതാദിഭിഃ സശക്കരം
പിബേത്തോയം പഞ്ചമൂലശൃതന്തഥാ * തപ്തലോഷ്ടകപാലസി
കതാദിഭിഃ= തപ്തങ്ങളായ (പഴുപ്പിച്ച) മണ്ണിൻകട്ട, കലത്തി
ന്റെ ഓട്ടു്, മണലു് മുതലായവകൊണ്ടു്, നിവ്വാപിതം=കാച്ചി
മുക്കിയതായ, തോയം=വെള്ളം. സശക്കരം=പഞ്ചസാരചേത്തു
സേവിക്കുക. അപ്രകാരംതന്നെ പഞ്ചമൂലംകൊണ്ടുള്ള കഷായ
വും സേവിക്കാം. തൃഷ്ണ ശമിക്കും.

തൃഷ്ണായാം പവനോത്ഥായാം സഗുളം ദധി ശസ്യതേ ര സാശ്ച ബൃംഹണാശ്ശീതാ വിദാൎയ്യാദിഗണാംബു ച * വാതം കൊണ്ടുണ്ടായ തൃഷ്ണയിങ്കൽ തയിരും ശൎക്കരയും ചേൎത്തു സേവിക്കുന്നതു നല്ലതാകുന്നു. ബൃംഹണങ്ങളും ശീതവീൎയ്യങ്ങളുമായ മാംസരസങ്ങളും, വിദാൎയ്യാദിഗണംകൊണ്ടുള്ള കഷായവും നന്ന്.

പുനൎന്നവാഭയാ ദ്രാക്ഷാ കാശ്മൎയ്യംശുമതീ ബലാ പരൂഷകഞ്ചകഫാഥോയം വാതതൃഷ്ണാമപോഹതി * പുനൎന്നവാ=തവിഴാമവേര്. അഭയാ=കടുക്ക. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. കാശ്മരി=കുമിഴിൻവേര്. അംശുമതീ=ഓരിലവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. പരൂഷകം=ചിററീന്തൽ. ഇവ കഷായം വാതതൃഷ്ണയെ ശമിപ്പിക്കും.

പിത്തജായാം സിതായുക്തഃ പക്വോദുംബരജോ രസഃ പിബേൽ ജ്വരോക്തം ദ്രാക്ഷാദിം ശാരിബാദിഗണാംബു ച * പിത്തംകൊണ്ടുണ്ടായ തൃഷ്ണയിങ്കൽ പഴുത്ത അത്തിക്കായ (ഉദുംബരം) പിഴിഞ്ഞ നീര് പഞ്ചസാരചേൎത്തു സേവിക്കുക. ജ്വരത്തിങ്കൽ പറഞ്ഞതായ 'ദ്രാക്ഷാദി' കഷായവും, 'ശാരിബാദി' കഷായവും സേവിക്കുകയുമാകാം.

വിദാൎയ്യാദിഗണേനാപി സിദ്ധം തൃഷ്ണാപ്രപീഡിതഃ * തൃഷ്ണാൎത്തനായവൻ വിദാൎയ്യാദികഷായവും സേവിക്കാം.

ധാന്യാകകൃഷ്ണാതൃണപഞ്ചമൂലശതാവരീകോലയവാഷകാണാം സുശീതളം വാൎയ്യനിവാൎയ്യവീൎയ്യം നിവാരയേൽ പിത്തതൃഷം സിതാഢ്യം * ധാന്യാകം=കൊത്തമ്പാലയരി. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. തൃണപഞ്ചമൂലം. ശതാവരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. കോലം=ലന്തക്കുരു. യവാഷകം=കൊട്ടുത്തൂവ്വവേര്, ഇവ കഷായം ആറിയാൽ പഞ്ചസാരചേൎത്തു സേവിക്കുക. പിത്തതൃഷ്ണ ശമിക്കും.

കഫോത്ഭവായാം വമനം നിംബപ്രസവവാരിണാ * കഫംകൊണ്ടുണ്ടായ തൃഷ്ണയിങ്കൽ നിംബപ്രസവ(=വേപ്പിൻപൂവ്)ത്തിൻെറ നീർ സേവിച്ച് വമനം ചെയ്യണം.

ധാന്യാകധാത്രീഗുരുപഞ്ചമൂലച്ഛിന്നോത്ഭവാധന്വയവാഷവിശാൽ കഫാഥം പിബേൽ പുഷ്കരസപ്രഗാഢം കഫാതൃഷാ

രോചകദാഹമോഹേ * ധാന്യാകം=കൊത്തമ്പാലയരി. ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. ഗുരുപഞ്ചമൂലം=വലിയ പഞ്ചമൂലം. ഛിന്നോത്ഭവാ=ചിററമൃത്. ധന്വയവാഷം=കോട്ടത്തുവ്വവേര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം തേൻ ചേൎത്തു സേവിക്കുക. കഫംകൊണ്ടുള്ള തൃഷ്ണ, അരുചി, ചുട്ടുനീറൽ, മോഹാലസ്യം ഇവ ശമിക്കും.

സന്നിപാതേ തു തദ്ധന്ത്രീ യഥാദോഷം ക്രിയാ ഹിതാ * സന്നിപാതംകൊണ്ടുള്ള തൃഷ്ണയിങ്കൽ യഥാദോഷം ചികിത്സ ചെയ്യണം. യഥാദോഷം=ഏതുദോഷത്തിന്നാണ് പ്രാധാന്യമുള്ളത് എന്നു നോക്കീട്ട് എന്നൎത്ഥം.

ക്ഷയജായാം ക്ഷയഹിതം സൎവ്വം ബൃംഹണമൌഷധം * ക്ഷയച്ഛൎദ്ദിയിങ്കൽ ക്ഷയരോഗത്തിന്നു ഹിതമായ ബൃംഹണൌഷധങ്ങളെല്ലാം പ്രയോഗിക്കാം.

രോഗോപസൎഗ്ഗജാതായാം ധാന്യാംബു സസിതാമധു പാനേ പ്രശസ്തം സൎവ്വാ ച ക്രിയാ രോഗാദ്യപേക്ഷയാ * അന്യരോഗങ്ങളുടെ ഉപസൎഗ്ഗംകൊണ്ടുണ്ടായ തൃഷ്ണയിങ്കൽ ധാന്യാംബു (=കൊത്തമ്പാലകഷായം) തേനും പഞ്ചസാരയും ചേൎത്തു സേവിക്കുക. രോഗാദികളെ നോക്കി മററു ചികിത്സകളും ആകാം. ആദിശബ്ദംകൊണ്ടു രോഗിയുടെ ബലം, ദോഷകോപം ഇത്യാദിയെ ഗ്രഹിക്കണം.

കേസരം മാതുലുംഗസ്യ ധാന്യാമ്ലം ശൎക്കരോദകം ക്ഷൌദ്രദ്രാക്ഷാംബു ഗണ്ഡൂഷസ്താലുശോഷനിബൎഹണഃ * മാതുലുംഗകേസരം=മാതളനാരങ്ങയല്ലി. ധാന്യാമ്ലം=കാടി. ശൎക്കരോദകം=പഞ്ചസാരവെള്ളം. ക്ഷൌദ്രം=തേൻ. ദ്രാക്ഷാംബു=മുന്തിരിങ്ങച്ചാറ്. ഇവകൊണ്ടു കവിൾക്കൊള്ളുക. അണ്ണാക്കു വരളുന്നതു ശമിക്കും.

ക്ഷീരിവൃക്ഷാങ്കുരാച്ചൂൎണ്ണം സസിതാമധു ഭക്ഷയേൽ ലാജകേസരയഷ്ട്യാഹ്വയവാനീചൂൎണ്ണകം തഥാ * ക്ഷീരിവൃക്ഷാങ്കുരം=നാല്പാമരമൊട്ട്. ഇത് അരച്ചൂണക്കി പൊടിച്ചു പഞ്ചസാരയും തേനും ചേൎത്തു സേവിക്കുക. അതുപോലെ ലാജം=മലര്. കേസരം=നാഗപ്പൂവ്. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. യവാനീ=ജീരകം. ഇവയുടെ പൊടിയും സേവിക്കാം.

ചന്ദനാദ്യേന തൈലേന ശതധൌതഘൃതേന വാ അഭ്യഞ്ജനം പ്രയുഞ്ജീത തൃഷ്ണാദാഹപ്രപീഡിതഃ * തൃഷ്ണാ=തണ്ണീർദാഹം. ദാഹം=ചുട്ടുനീറൽ. ഇവയുള്ളവൻ ചന്ദനാദിതൈലമോ ശതധൌതഘൃതമോ തേക്കുവാനുപയോഗിക്കണം.

ദ്രാക്ഷായഷ്ട്യാഹ്വപാനിഷ്ഷ്പാദേ ക്ഷീരേക്ഷുരസസംയുതം ഘൃതം സിദ്ധം ജയേൽ തൃഷ്ണാം ദന്തിവാതാമസംശയം * ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. യഷ്ട്യാഹ്വം=ഇരട്ടിമധുരം. ഇവ കഷായവും പാൽ, കരിമ്പിൻനീര് ഇവയും ചേർത്തു നെയ്യുകാച്ചി സേവിക്കുക. കഠിനമായ തൃഷ്ണാദാഹവും ശമിക്കും.

ധാരാ ധരാധരസുതാപതേഃ ശിരസി ശസ്യതേ പഥികാനാം തൃഡാർത്താനാം പ്രപാസ്ഥാപനമേവ ച * ധരാധരസുതാപതേഃ=പാർവ്വതീപതിയായ പരമശിവന്റെ. ശിരസി=ശിരസ്സിങ്കൽ. ധാരാ=ജലധാര. ശസ്യതേ=നല്ലതാകുന്നു. ശിവക്ഷേത്രത്തിൽ ധാരചെയ്യണമെന്നർത്ഥം. തൃഡാർത്താനാം=വെള്ളംദാഹിച്ചു കഷ്ടപ്പെടുന്ന. പഥികാനാം=വഴിപോക്കർക്കായിട്ട്. പ്രപാസ്ഥാപനം=തണ്ണീർപന്തൽ സ്ഥാപിക്കുക. ഇതും നല്ലതാകുന്നു.

ഇതി തൃഷ്ണാചികിത്സാ

പ്രസേകചികിത്സാ.

ശ്ലേഷ്മണോതിപ്രസേകേന വായുഃ ശ്ലേഷ്മാണമസ്യതി കഫപ്രസേകംതം വിദ്യാൽ സ്നിഗ്ദ്ധോഷ്ണൈരേവ നിർജ്ജയേൽ * പ്രസേകത്തിന്റെ നിദാനവും ലക്ഷണവും പറയുന്നു — ശ്ലേഷ്മണഃ=കഫത്തിന്റെ. അതിപ്രസേകേന=അതിയായ പ്രസേകംകൊണ്ട്. (പ്രസേകം=പുറത്തേക്കു കളയൽ.) വായു, ശ്ലേഷ്മാണം=കഫത്തെ. അസ്യതി= ഹനിക്കുന്നു. വായു കുപിതനായിട്ടു കഫത്തെ പുറത്തേക്കു പുറപ്പെടുവിക്കും. ഇങ്ങിനെ കഫത്തെ ശോഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. കഫപ്രസേകം തം വിദ്യാൽ=ഇതിനെ കഫപ്രസേകമെന്നറിയണം. സ്നിഗ്ദ്ധോഷ്ണൈരേവ=സ്നിഗ്ദ്ധങ്ങളും ഉഷ്ണങ്ങളുമായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടുതന്നെ. നിർജ്ജയേൽ=ഇതിനെ ജയിക്കണം. പ്രസേകം=വായിൽ വെള്ളംതെളിയുക.

പത്ഥ്യാവ്യോഷകഷായഞ്ച പ്രസേകേ പ്രപിബേൽ പ്രഗേ കുര്യാൽ കാസാരുചിച്ഛർദ്ദിചികിത്സാഞ്ച പ്രസേകിനഃ* പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ഇവയുടെ കഷായത്തെ രാവിലെ സേവിക്കണം. കാസാരുചിച്ഛർദ്ദിചികിത്സാം=കാസം, അരോചകം, ഛർദ്ദി ഇവയുടെ ചികിത്സയെ. കുര്യാൽ=ചെയ്യണം.

പ്രസേകശമനീ പത്ഥ്യാ ഭുക്തസ്യോപരി ചർവ്വിതാ * ഭുക്തസ്യോപരി=ഊണിന്നുമേലെ. ചർവ്വിതാ=ചവക്കപ്പെട്ട. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. പ്രസേകശമനീ=പ്രസേകം ശമിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു. ഊണിന്നുമേലെ കടുക്ക കടിച്ചുചവക്കുന്നതു നന്നെന്നു സാരം. (കയ്യെഴുത്ത് ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഭക്തരോധചികിത്സ കഴിഞ്ഞ ഉടനെയാണ് പ്രസേകചികിത്സ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്).

ഇതി പ്രസേകചികിത്സാ.

മദാത്യയചികിത്സാ

വാതാൽ പിത്താൽ കഫാത്സർവ്വൈശ്ചതുരഃ സ്യുർമ്മദാത്യയാഃ പൃഥഗ്ദോഷൈഃ സമസ്തൈശ്ച രക്തമദ്യവിഷൈരപി മദഃ സപ്തവിധോജ്ഞേയോ മൂർച്ഛായസ്തു ചതുർവ്വിധഃ പൃഥഗ്ദോഷൈഃ സന്നിപാതാൽ സന്ന്യാസഃ സന്നിപാതജഃ * വാതാൽ=വാതംകൊണ്ടു്. പിത്താൽ=പിത്തംകൊണ്ടു്. കഫാൽ=കഫംകൊണ്ടു്. സർവ്വൈഃ=എല്ലാംകൊണ്ടും കൂടി (സന്നിപാതംകൊണ്ടു്) ഇങ്ങിനെ മദാത്യയം നാലു വിധത്തിലാകുന്നു. പൃഥഗ്ദോഷൈഃ=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ. സമസ്തൈഃ=സന്നിപാതംകൊണ്ടു്. രക്തമദ്യവിഷൈഃ=രക്തം മദ്യം വിഷം ഇവകൊണ്ടു്. ഇങ്ങിനെ മദം ഏഴു പ്രകാരത്തിലുണ്ടു്. പൃഥഗ്ദോഷൈഃ=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ. സന്നിപാതാൽ=സന്നിപാതംകൊണ്ടു്. ഇങ്ങിനെ മൂർച്ഛായം നാലുവിധം. സന്ന്യാസം എന്നതു ദോഷങ്ങളുടെ സന്നിപാതംകൊണ്ടുള്ളതാകുന്നു. ഇവിടെ മദം, മൂർച്ഛായം, സന്ന്യാസം എന്നു മൂന്നു രോ

ഗങ്ങൾ മദാത്യയത്തിന്റെതന്നെ ഭേദങ്ങളാകുന്നു എന്നറിഞ്ഞു കൊൾക.

കച്ഛൂരാദാങ്കുര ദ്രാക്ഷാ വൎഷാഭൂ ജീരകദ്വയം മധൂകയഷ്ടി ത്വക്കൃഷ്ണാകേസരം ശ്ലക്ഷ്ണചൂൎണ്ണിതം പിബേദാലോഡ്യ ദുഗ്ദ്ധേന സിതായുക്തം മദാത്യയേ * കച്ഛൂരാദാങ്കുരം=നായ്ക്കുരണയുടെ തലപ്പ്. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. വൎഷാഭൂഃ=തവിഴാമവേര്. ജീരകദ്വയം=ജീരകവും കരിഞ്ജീരകവും. മധൂകം=ഇരിപ്പക്കാതൽ. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ത്വക്=എലവംഗത്തൊലി. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. കേസരം=നാഗപ്പൂവ്. ഇവ പൊടിച്ചു ശീലപ്പൊടിയിട്ടു് പാലിൽ കലക്കി പഞ്ചസാര ചേൎത്തു സേവിക്കുക. മദാത്യയം ശമിക്കും.

പിബേൽ ജ്വരോക്തം ദ്രാക്ഷാദിം ശാരിബാദിഗണാംബു ച * ജ്വരത്തിങ്കൽ പറഞ്ഞ ദ്രാക്ഷാദികഷായവും, ശാരിബാദി ഗണംകൊണ്ടുള്ള കഷായവും സേവിക്കുക.

മദേഷു വാതപിത്തഘ്നം പ്രായോ മൂൎച്ഛാസു ചേഷ്യതേ * മദേഷു=മദങ്ങളിൽ. മൂൎച്ഛാസു ച=മൂൎച്ഛായങ്ങളിലും. വാതപിത്തഘ്നം ഇഷ്യതേ=വാതത്തേയും പിത്തത്തേയും ഹനിക്കുന്നതായ സകലതും ഹിതമാകുന്നു.

സ്നിഗ്ദ്ധസ്വിന്നശരീരാണാം പഞ്ചകൎമ്മാണി ചാചരേൽ * മദമുള്ളവൎക്കു സ്നേഹസ്വേദങ്ങൾ ചെയ്തു് പഞ്ചകൎമ്മങ്ങളേയും ചെയ്യണം. പഞ്ചകൎമ്മങ്ങൾ=വമനം, വിരേചനം, വസ്തി, നസ്യം, സിരോവേധം എന്നിവ.

സിദ്ധം മധുരവൎഗ്ഗേണ ഹിതം സൎപ്പിശ്ച ജീവനം * മധുരങ്ങളായ ഔഷധവൎഗ്ഗങ്ങളെക്കൊണ്ടു കാച്ചിയതും, ജീവനീയഗണത്തിലെ മരുന്നുകളെക്കൊണ്ടു കാച്ചിയതുമായ നെയ്യു് പ്രയോഗിക്കാം.

ജീവനീയശൃതം ക്ഷീരം ധാരോഷ്ണമഥവാ പയഃ ബലാദ്രാക്ഷാവരീസിദ്ധം പിബേദ്വാ സസിതം പയഃ * ജീവനീയൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു കുറുക്കിയ പാലോ, ധാരോഷ്ണ (കറന്ന ചൂടോടുകൂടിയ) മായ പാലോ സേവിക്കുക. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്.

ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. ഇവകൊണ്ടു കുറുക്കിയ പാൽ പഞ്ചസാര ചേൎത്തു സേവിക്കയും ഹിതമാകുന്നു.

പത്മകാദിഗണകഷായം മൂൎച്ഛായുക്തഃ സിതായുതം മദാത്യയാദിരോഗേഷു ധാത്ര്യാദി ച ഘൃതം പിബേൽ * പത്മകാദിഗണകഷായം=പത്മകാദിഗണത്തിലെ മരുന്നുകളെക്കൊണ്ടുള്ള കഷായം. സിതായുതം=പഞ്ചസാരചേൎത്തത്. ഇതു മൂൎച്ഛയുള്ളവൻ സേവിക്കുക. മദാത്യയാദിരോഗങ്ങളിലാകട്ടെ ധാത്ര്യാദിഘൃതം സേവിക്കുക.

മദേഷ്വതിപ്രവൃദ്ധേഷു മൂൎച്ഛായേഷു ച യോജയേൽ തീക്ഷ്ണം സന്ന്യാസവിഹിതം വിഷഘ്നം വിഷജേഷു തു * മദങ്ങളും മൂൎച്ഛായങ്ങളും അധികം വൎദ്ധിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ സന്ന്യാസത്തിങ്കൽ പറയുന്ന തീക്ഷ്ണൗഷധപ്രയോഗങ്ങളെ ചെയ്യുക. വിഷം കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന മദങ്ങളിൽ വിഷഹരങ്ങളായ ഔഷധാദികളും ചെയ്യണം.

ആശു പ്രയോജ്യം സന്ന്യാസേ സുതീക്ഷ്ണം നസ്യമഞ്ജനം ധൂമഃ പ്രധമനം തോദഃ സൂചീഭിശ്ച നഖാന്തരേ കടപ്വഗാളനം വക്ത്രേ കപികച്ഛ്വാവഘൎഷണം * സന്ന്യാസരോഗത്തിങ്കൽ സംജ്ഞ വരുവാൻ താഴെ പറയുന്ന പ്രയോഗങ്ങൾ താമസംകൂടാതെ ചെയ്യണം— സുതീക്ഷ്ണം=ഏറ്റവും തീക്ഷ്ണമായ. നസ്യം, അഞ്ജനം, ധൂമം, പ്രധമനം (ചൂൎണ്ണനസ്യം) എന്നിവ ചെയ്ക. നഖാന്തരേ സൂചീഭിഃ തോദഃ=നഖങ്ങളുടെ ഉള്ളിൽ സൂചികൾകൊണ്ടു കുത്തുക. വക്ത്രേകടപ്വഗാളനം=എരിവും പുളിയുമുള്ള പദാൎത്ഥങ്ങൾ കലക്കി വായിൽ ഒഴിക്കുക. കപികച്ഛു=നായ്ക്കുരണപ്പൊടി. അതു മേൽ വിതറുക. ഇവ ചെയ്താൽ തന്റേടം വരും.

ക്ഷീരാപ്ലുതം വിശ്വകല്കം കൎപ്പൂരേണ വിമിശ്രിതം നസ്യകൎമ്മണി യുഞ്ജീത പരം സംജ്ഞാപ്രബോധനം * വിശ്വകല്കം=ചുക്ക് അരച്ച കല്കം. ക്ഷീരാപ്ലുതം=പാലിൽ കലക്കി. കൎപ്പൂരേണ വിമിശ്രിതം=കൎപ്പൂരം കലൎന്ന്. നസ്യകൎമ്മണിയുഞ്ജീത=നസ്യത്തിന്നുപയോഗിക്കുക. ഇതു സംജ്ഞയുണ്ടാവാൻ വളരെ നല്ലതാകുന്നു.

ക്ഷവകാഗ്രരസേനാപി നസ്യം കുര്യാൽ കട്ഫൽകടം * ക്ഷവകാഗ്രരസം=കരിന്തുമ്പക്കുടത്തിൻെറ നീര്. ഇതുകൊണ്ട് കട്ഫൽകടമായ നസ്യം ചെയ്യുക. കട്ഫൽകടം=എരിവുരസം ധാരാളം ചേർത്തത്.

ഉത്ഥിതോ ലബ്ധസംജ്ഞശ്ച ലശുനസ്യ രസം പിബേൽ* തൻെറടംവന്ന് എഴുന്നേറ്റാൽ വെള്ളുള്ളിയുടെ നീര് കുടിക്കുക.

ഖാദേൽ സവ്യോഷലവണം ബീജപൂരകകേസരം * ബീജപൂരകകേസരം=മാതളനാരങ്ങയുടെ അല്ലി. ഇത് ചുക്കും മുളകും തിപ്പലിയും ഇന്തുപ്പും ചേർത്ത് കടിച്ചുതിന്നുക.

ലഘ്വന്നം കടുതീക്ഷ്ണോഷ്ണമദ്യാൽ സ്രോതോവിശുദ്ധയേ * ലഘുവായ അന്നത്തെ എരിവും തീക്ഷ്ണതയും ചൂടുമുള്ള സാധനങ്ങളോടുകൂടി ഭക്ഷിക്കുക. ഇതുകൊണ്ട് സ്രോതസ്സുകൾക്ക് ശുദ്ധിവരും.

വഹ്നിമൂലസ്യ നിഷ്ക്വാഥേ ദാരുകല്കം പ്രസാധിതം തിലോത്ഭവം പിബേദാശു സന്ന്യാസഗദനാശനം * വഹ്നിമൂലം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. അതിൻെറ കഷായത്തിൽ ദേവതാരം കല്കംചേർത്ത് എള്ളിൻെറ എണ്ണ കാച്ചുക. ഈ എണ്ണ സേവിച്ചാൽ സന്ന്യാസരോഗം ശമിക്കും.

ഏവം ജ്യോതിഷ്മതീതൈലം സിദ്ധം വാ മാത്രയാ പിബേൽ * ജ്യോതിഷ്മതീതൈലം=ചെറുപുന്നയരിയുടെ എണ്ണ. ഇതും മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരംതന്നെ കാച്ചി മാത്രയനുസരിച്ചു സേവിക്കുക. സന്ന്യാസരോഗം ശമിക്കും.

മൃദ്വീകാമധുകമധൂകപിപ്പലീഭിഃ ഖർജ്ജൂരൈർമ്മലയജശാരിബാബ്ദലാജൈഃ സോശീരൈഃ ശൃതമഥവാ സുശീതമംഭസ്തൃണ്മൂർച്ഛാമതിമദവിഭ്രമാന്നിരസ്യേൽ*മൃദ്വീകാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. മധൂകം=ഇരിപ്പക്കാതൽ. പിപ്പലീ=തിപ്പലി. ഖർജ്ജൂരം=ഈത്തപ്പഴത്തിൻെറ കുരു. മലയജം=ചന്ദനം. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. ലാജം=മലര്. ഉശീരം=രാമച്ചം. ഈ മരുന്നുകൾകൊണ്ടു കഷായംവെച്ചിട്ടോ ശീതകഷായമായിട്ടോ സേവിക്കുക. തൃഷ്ണാ, മൂർച്ഛാ, ബുദ്ധിഭ്രമം, മദം ഇവ ശമിക്കും.

ഇതി മദാത്യയചികിത്സാ.

അശ് ഉദാവൎത്തചികിത്സാ.

സഹോത്തരജഭേദാച്ച ശുഷ്കാസ്രാവിവിഭേദതഃ അൎശാംസി ദ്വിധാ തത്ര പൂൎവ്വജാനി സ്വപാപതഃ * സഹോത്തരജഭേദാൽ=സഹജങ്ങളെന്നും ഉത്തരജങ്ങളെന്നുമുള്ള ഭേദം ഹേതുവായിട്ട്. (സഹജങ്ങൾ=ജന്മനാ ഉള്ളവ. ഉത്തരജങ്ങൾ=പിന്നീട്ടുണ്ടായവ). ശുഷ്കാസ്രാവിവിഭേദതഃ=ശുഷ്കങ്ങളെന്നും ആസ്രാവികളെന്നുമുള്ള ഭേദം ഹേതുവായിട്ട്. (ശുഷ്കങ്ങൾ=ഉണങ്ങിയവ. ആസ്രാവികൾ=പൊട്ടി ഒലിക്കുന്നവ) അൎശാംസി ദ്വിധാ=അൎശസ്സുകൾ രണ്ടു പ്രകാരമാകുന്നു. തത്ര=അവയിൽവെച്ച്. പൂൎവ്വജാനി=മുമ്പുണ്ടാകുന്നവ. (സഹജങ്ങൾ) സ്വപാപതഃ=തന്റെ മുജ്ജന്മപാപംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്നു. അൎശസ്സിന്റെ സ്ഥാനമായിട്ടുള്ളത് ഗുദത്തിലെ ത്രിവലികളാണ്. അവക്കു ഹേതുവായ ബീജം മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ അപത്ഥ്യസേവകൊണ്ടു തപിച്ചുപോകയാലും ദൈവവശാലുമാണ് സഹജാൎശസ്സുണ്ടാകുന്നത്. ഇങ്ങിനെ വരുന്നത് അവനവന്റെ പാപത്താലാണെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലൊ. ഇതിൽ 'സ്വപാപതഃ' എന്നതിന്നു പകരം 'ത്രിദോഷതഃ' എന്നു പാഠാന്തരമുണ്ട്. ആ പാഠവും ശരിതന്നെ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ബീജം തപിച്ചാലും ദൈവവശാലും ത്രിദോഷങ്ങൾ (ദോഷസന്നിപാതം) കോപിക്കുമല്ലൊ.

ഷോഢാന്യാനി പൃഥഗ്ദോഷൈഃ സംസൎഗ്ഗനിചയാസ്രതഃ * അന്യാനി= മറ്റുള്ളവ (ഉത്തരജങ്ങളെന്നൎത്ഥം). പൃഥഗ്ദോഷൈഃ=വാതാദിദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടുവെവ്വേറെ. സംസൎഗ്ഗനിചയാസ്രതഃ=ദോഷങ്ങളുടെ സംസൎഗ്ഗം, നിചയം (സന്നിപാതം) അസ്രം=രക്തം എന്നിവകൊണ്ട്. ഇങ്ങിനെ ആറ് വിധത്തിലാണ്.

ശുഷ്കാണി വാതശ്ലേഷ്മഭ്യാമാൎദ്രാണി ത്വസ്രപിത്തതഃ * ശുഷ്കാണി=ശുഷ്കാൎശസ്സുകൾ. വാതശ്ലേഷ്മഭ്യാം=വാതകഫങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാകുന്നു. ആൎദ്രാണി=ആൎദ്രാൎശസ്സുകൾ. അസ്രപിത്തതഃ=പിത്തരക്തങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാകുന്നു.

അൎശാംസി ശസ്ത്രക്ഷാരാഗ്നിലേപാഭ്യംഗൈരുപാചരേൽ ദൃശ്യാന്യദൃശ്യാനി പുനഃ സദാന്തഃപരിമാൎജ്ജനൈഃ * ദൃശ്യാനി അൎശാംസി=കണ്ണുകൊണ്ടു കാണ്മാൻ കഴിയുന്ന അൎശസ്സുകളെ. ശസ്ത്രക്ഷാരാഗ്നിലേപാഭ്യംഗൈഃ=ശസ്ത്രപ്രയോഗം, ക്ഷാരപ്രയോഗം, അഗ്നിപ്രയോഗം, ഔഷധലേപനം, അഭ്യംഗം ഇവകൊണ്ടു്. ഉപാചരേൽ=ചികിത്സിക്കണം. അദൃശ്യാനി പുനഃ=അദൃശ്യങ്ങളായ അൎശസ്സുകളെയാകട്ടെ. സദാന്തഃപരിമാൎജ്ജനൈഃ=എല്ലായ്പോഴും ഉള്ളിൽ പരിമാൎജ്ജനം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു ചികിത്സിക്കണം. പരിമാൎജ്ജനം=ശോധനം.

നിൎഗ്ഗതം ദോഷപൂൎണ്ണത്വാദൎശോ വാതകഫോൽബണം സസ്തംഭകണ്ഡൂരുക്ശോഫമഭ്യജ്യ യമകേന തു വാതഘ്നപത്രനിഷ്ക്വാഥേ ധാന്യാമ്ലേ വാവഗാഹയേൽ സേചയേദ്വാ ശകൃന്മൂത്രഗ്രഹേ ത്വേവം സമാചരേൽ * ദോഷപൂൎണ്ണത്വാൽ=ദോഷങ്ങൾ നിറഞ്ഞിരിക്കകൊണ്ടു്. നിൎഗ്ഗതം=പുറത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടതായ. വാതകഫോൽബണം=വാതകഫോത്തരമായ. സസ്തംഭകണ്ഡൂരുക്ശോഫം=സ്തംഭനവും ചൊറിയും വേദനയും നീരുമുള്ളതായ. അൎശഃ=അൎശസ്സിനെ. യമകേന അഭ്യജ്യ=യമകസ്നേഹംകൊണ്ടു തേച്ചു്. വാതഘ്നപത്രനിഷ്ക്വാഥേ=വാതഹരൌഷധങ്ങളുടെ ഇലയിട്ടു തിളപ്പിച്ചുണ്ടാക്കിയ വെള്ളത്തിൽ. ധാന്യാമ്ലേ വാ=അഥവാ കാടിയിൽ. അവഗാഹയേൽ=അവഗാഹനം ചെയ്യിക്കണം. അവഗാഹനം=ചുടുവെള്ളത്തിൽ രോഗിയെ ഇറക്കി ഇരുത്തുക. ഇതാണ് അവഗാഹസ്വേദമെന്നു പറയുന്നതു്. അതല്ലെങ്കിൽ സേചയേദ്വാ=വെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകുകയുമാകാം. ശകൃന്മൂത്രഗ്രഹേ തു=മലമൂത്രങ്ങൾക്കു ബന്ധമുണ്ടെങ്കിലാകട്ടെ. ഏവം സമാചരേൽ=സേചനമാണ് ചെയ്യേണ്ടതു്.

സ്വിന്നം നിഷ്പീഡിതം പത്രം സ്നുഹ്യാഃ പായൗ നിധാപയേൽ ദുൎന്നാമകൃമികണ്ഡൂതിശോഫരുക്ശാന്തികൃൽ പരം * സ്നുഹ്യാഃ പത്രം=കള്ളിയുടെ ഇല. ഇതു് വാട്ടിപ്പിഴിഞ്ഞു ഗുദദ്വാരത്തിങ്കൽ വെക്കുക. ദുൎന്നാമം=അൎശസ്സ്. കൃമി=പുഴു. കണ്ഡൂതി=ചൊറിച്ചൽ. ശോഫം=നീരു്. രുക്=വേദന. ഇവ ശമിക്കും.

കള്ളിച്ചോറുവരട്ടമഞ്ഞൾകടുകാലാബുപ്രവാളം തഥാ ഉ
ങ്ങിൻതോൽ ചിരിവില്വകസ്യ തളിരും മേത്തോന്നി കുന്നിക്കു
ട ആർക്കം പാൽ ചരണായുധസ്യച ശകൃന്നിഗൃഹ്യതാമശ്ശസാം
ആട്ടിൻ നീരിലരച്ചു ലേപനമിദം ക്ഷാരാൽ പരം ഭേഷജം *
ചിരിവില്വം=ആവൽ. അലാബുപ്രവാളം=ചുരയുടെ തളിർ.
ആർക്കപാൽ=എരുക്കിൻപാൽ. ചരണായുധസ്യശകൃൽ=കോഴി
യുടെ മലം. ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഇതിൽ പറഞ്ഞ മരുന്നുകൾ ആ
ട്ടിൻമൂത്രത്തിലരച്ചു പുരട്ടുന്നത് അശ്ശസ്സുകൾക്ക് ക്ഷാരത്തെക്കാ
ളും വലിയ മരുന്നാകുന്നു.

കിംശുകബീജപരാഗൈശ്ശ്ലൃശുനപുനർന്നവപ്രവാളസംയു
ക്തൈഃ പോട്ടളകംതിലജാക്തം സ്വേദാദർശാംസി നാശയതി *
കിംശുകബീജപരാഗം=മുരുക്കിൻകുരുപ്പൊടി. ലശുനം=വെളു
ള്ളി. പുനർന്നവപ്രവാളം=തവിഴാമയുടെ തളിര്. ഇവകൊണ്ട്
പോട്ടളകം=തഴി. മരുന്നരച്ചു ശീലയിൽ പരത്തി എണ്ണയിൽ
നനച്ചു പ്രയോഗിക്കുക. ഇതുകൊണ്ടു സ്വേദമുണ്ടാകയും അശ്ശസ്സു
കൾ ശമിക്കുകയും ചെയ്യും.

ശിരീഷബീജസമ്മിശ്രാം ലാംഗലീം പരിപേഷിതാം സമ്യ
ഗാലേപനം ദദ്യാദശസാമുപശാന്തയേ * ശിരീഷബീജം=നെ
ന്മേനിവാകക്കുരു. ലാംഗലി=മേത്തോന്നി. രണ്ടും കൂട്ടിയരച്ചു വ
ഴിപോലെ ആലേപനം ചെയ്ക (പുരട്ടുക) അശ്ശസ്സുകൾ ശ
മിക്കും.

ശുണ്ഠീകുഷ്ഠവിളംഗാഗ്നിലാംഗല്യബ്ദകസംയുതൈഃ കൃഷ്ണാ
വിദാരിസിന്ധൂത്ഥഹേമക്ഷീരീനികുംഭകൈഃ സ്നുഗർക്കക്ഷീരസ
ഹിതം ഗോമൂത്രേ തിലജം പചേൽ. അശാംസി ശാതയത്യേത
ദഭ്യംഗാൽ ക്ഷാരവൽ ദ്രുതം*ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. വി
ളംഗം=വിഴാലരി. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ലാംഗലി=മേ
ത്തോന്നി. അബ്ദകം. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. വിദാരി=പാൽമുതുക്കിൻ
കിഴങ്ങ്. സിന്ധൂത്ഥം=ഇന്തുപ്പ്. ഹേമക്ഷീരി=എരുമക്കള്ളി.
നികുംഭകം=നാഗദന്തി. ഇവ കല്ക്കവുമായി ഗോമൂത്രത്തിൽ എ
ണ്ണകാച്ചുക. സ്നുക്=കള്ളി. അർക്കം=എരുക്ക്. ഇവയുടെ പാലും

ചേക്കണം. ഈ എണ്ണ പുരട്ടിയാൽ ക്ഷാരം വെച്ചാലെന്നപോലെ അശസ്സുകൾ മുറിഞ്ഞുപോകും.

കാട്ടപ്പപത്രസ്വരസേ സിദ്ധം തൈലഞ്ച തൽഗുണം * കാട്ടപ്പയുടെ ഇല ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിൽ കാച്ചിയ എണ്ണയും മേൽപ്രകാരംതന്നെ.

അക്കമൂലം ശമീപത്രമശസാം ധൂപനം ഹിതം * അക്കമൂലം=എരുക്കിൻവേര്. ശമീപത്രം=വഞ്ഞിയില. ഇവകൊണ്ടു പുകക്കുക. അശസ്സിങ്കൽ ഹിതമാകുന്നു.

തുമ്പ കാട്ടപ്പയും കപ്പമഞ്ഞളും കാടിയിൽ പചേൽ തേനോപനാഹം കുർവ്വീത ദുർന്നാമവിനിവൃത്തയേ * ഇതിലെ മരുന്നുകൾ കാടിയിൽ വേവിച്ച് അതുകൊണ്ട് ഉപനാഹസ്വേദം ചെയ്താൽ അശസ്സുകൾ ശമിക്കും. ഉപനാഹസ്വേദം=മരുന്നു ചൂടോടുകൂടി വെച്ചുകെട്ടി ചെയ്യുന്ന സ്വേദം.

ഗുദേ പ്രവേശനേ വർത്തിം നിശാപഥ്യാസമന്വിതൈഃ വനസൂരണകുശ്മാണ്ഡഗുഞ്ജാബീജൈഃ കൃതാം ഭിഷക് * നിശാ=മഞ്ഞൾ. പഥ്യാ=കടുക്ക. വനസൂരണം=കാട്ടുചേന. കുശ്മാണ്ഡം=കുമ്പളങ്ങക്കുരു. ഗുഞ്ജാബീജം=കുന്നിക്കുരു. ഇവ അരച്ചു ശീലയിൽ പരത്തി തിരിയാക്കി ആ തിരി ഗുദത്തിങ്കൽ കടത്തുക. അശസ്സു ശമിക്കും.

ദുഢേശസി ഹരേദ്രക്തം ജളൂകാശസ്ത്രസൂചിഭിഃ സഞ്ചിതെ ദുഷ്ടരുധിരേ ഹൃതേ സമ്പദ്യതേ സുഖി * ദുഢേ അശസി=ഉറപ്പോടുകൂടിയ അശസ്സിങ്കൽ. ജളൂകാശസ്ത്രസൂചിഭിഃ =ജളൂക(അട്ട) ശസ്ത്രം (ആയുധം) സൂചി. ഇവയെക്കൊണ്ട്. രക്തംഹരേൽ=രക്തത്തെ കളയണം. സഞ്ചിതേ ദുഷ്ടരുധിരേ ഹൃതേ=സഞ്ചിതമായ (കെട്ടിനിൽക്കുന്ന) ദുഷ്ടരക്തം കളഞ്ഞാൽ. സുഖീ സമ്പദ്യതേ=രോഗി സുഖത്തെ പ്രാപിക്കും.

വനസൂരണനിഷ്ക്വാഥേ പഞ്ചകോലേന മിശ്രിതം ഘൃതം സതക്രംവിപചേൽ പീതം തൽ ഗുദജാപഹം * വനസൂരണം=കാട്ടുചേന. ഇതിൻെറ കഷായത്തിൽ പഞ്ചകോലം കല്ക്കംചേത്ത് മോരുംകൂട്ടി കാച്ചിയ നെയ്യ സേവിക്കുക. അശസ്സു ശമിക്കും.

ഉശീരകേണ വിലേന യവാന്യാ നാഗരേണ വാ ഏകൈകേനാപി സംയുക്താ പാഠാ ഹന്ത്യശ്സാം രുജം * ഉശീരകം=കൊട്ടുത്തുവ്വവേര്. വിലം=ക്ലവളത്തിൻവേര്. യവാനി=ജീരകം. നാഗരം=ചുക്ക്. ഇവ നാലുംകൂടി ആറുകഴഞ്ച്. പാടക്കിഴങ്ങ് ആറുകഴഞ്ച്. ഇവ കഷായം അശ്സുകളെ ശമിപ്പിക്കും.

ചിരിവില്വപുനൎന്നവവഹ്ന്യഭയാകണനാഗരസൈന്ധവപക്വജലം ഗുദകീലഭഗന്ദരഗുന്മഹരം ജഠരാഗ്നിവിവൎദ്ധനമാശുനൃണാം * ചിരിവില്വം=ആവൽകുന്നത്. പുനൎന്നവം=തവിഴാമ. വഹ്നി=കൊട്ടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. അഭയാ=കടുക്ക. കണ=തിപ്പലി. നാഗരം=ചുക്ക്. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഇവ കഷായം. അശ്സ്, ഭഗന്ദരം, ഗുന്മം, ഇവ ശമിക്കും. ജഠരത്തിങ്കലെ അഗ്നിയെ വേഗത്തിൽ വൎദ്ധിപ്പിക്കും

ഉരാലഭാനാഗരവില്വപത്ഥ്യാകണാഗ്നിഭിഃ കല്പിതമംബുതപേൽ-ഉരാലഭാ=കൊട്ടുത്തുവ്വവേര്. നാഗരം=ചുക്ക്. വില്വം=ക്ലവളത്തിൻവേര്. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. കണാ=തിപ്പലി. അഗ്നി=കൊട്ടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇവ കഷായം സേവിക്കുക. ഫലം പൂവ്വവൽ.

വൎഷാഭ്വനാഗരാഗ്നീനാം കഷായസിദ്ധം പയസ്തഥാ * വൎഷാഭ്വ=തവിഴാമവേര്. നാഗരം=ചുക്ക്. അഗ്നി=കൊട്ടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇവയുടെ കഷായത്തിൽ പാൽ കാച്ചി സേവിക്കുക. ഫലം പൂവ്വവൽ.

പാഠാ സൂരണകന്ദം ച ചാങ്ങേരീവ്യോഷചിത്രകം യവാഷദീപ്യവൈകങ്കവൃശ്ചീവഗ്രന്ഥികം ച തൈഃ ഖലാ ഉന്മാജി ദയമേകശ്ചിത്രിസമസ്തശഃ * പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. സൂരണകന്ദം=കാട്ടുചേന. ചാങ്ങേരീ=പുളിയാറില. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ചിത്രകം=കൊട്ടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. യവാഷം=കൊട്ടുത്തുവ്വവേര്. ദീപ്യം=അയമോദകം. വൈകങ്കം=തുമ്പക്കുടം. വൃശ്ചീവം=തമിഴാമവേര്. ഗ്രന്ഥികം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ഇവ അരച്ച് വേവിച്ച് മുക്കുടിയുണ്ടാക്കുക. ഇവയിൽ ഒന്നോ രണ്ടോ

മൂന്നോ കൂട്ടം മാത്രമെടുത്തോ മുഴവൻകൂട്ടിയോ വേണം മുക്കടിയു ണ്ടാക്കുവാൻ. ഈ മുക്കടി ദുൎന്നാമജിത്താകുന്നു. ദുൎന്നാമജിത്ത്= ദുൎന്നാമങ്ങളെ ജയിക്കുന്നത്. ദുൎന്നാമങ്ങൾ=അശ്സ്സുകൾ.

മൃല്ലിപ്തം സൌരണം കന്ദം പക്വാഗ്നൗ പുടപാകവൽ അദ്യാൽ സതൈലലവണം ദുൎന്നാമവിനിവൃത്തയെ * സൌര ണം കന്ദം=കാട്ടുചേനക്കിഴങ്ങ്. ഇത് മണ്ണിൽ പൊതിഞ്ഞ് ഇലകൊണ്ടുകെട്ടി കനലിൽ ചുട്ട് മണ്ണുവിണ്ടാൽ വാങ്ങി അരച്ച് എണ്ണയും ഇന്തുപ്പുംകൂട്ടി സേവിക്കുക. അശ്സ്സ് ശമിക്കും.

കുടജഫലവില്വചിത്രകമഹൌഷധപ്രതിവിഷാവചാചവി കാഃ ധന്വയവാഷം പഥ്യാ ദാരുഹരിദ്രാഗണോയമൎശോഘ്നഃ * കുടജഫലം=കുടകപ്പാലയരി. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ചി ത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. പ്രതിവി ഷാ=അതിവിടയം. വചാ=വയമ്പ്. ചവികാ=കാട്ടുമുളകിൻ വേര്. ധന്വയവാഷം=കൊടുത്തൂവ്വവേര്. പഥ്യാ=കടുക്ക. ദാരു=ദേവതാരം. ഹരിദ്ര=മഞ്ഞൾ. ഈ ഔഷധഗണം അ ശോഘ്നമാകുന്നു. അശോഘ്നം=അശ്സ്സുകളെ ഹനിക്കുന്നത്.

ത്വഗ്ഭുഗജമോജസൈന്ധവമാഗധമരിചൈസ്സമാ പഥ്യാ അമ്ലോദശ്വിൽപീതാ പാണ്ഡ്വൎശോവഹ്നിമാന്ദ്യശൂലഹരാ * ത്വ ഗ്ഭുക്=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. അജമോജം=അയമോദകം. സൈ ന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. മാഗധം=തിപ്പലി. മരിചം=കുരുമുളക്. ഇവ സമം. പഥ്യാ=കടുക്ക. ഇത് മുൻപറഞ്ഞ മരുന്നുകളെല്ലാംകൂ ടിയേടത്തോളം. പൊടിച്ച് പുളിച്ച മോരിൽ (അമ്ലോദശ്വിൽ) സേവിക്കുക. പാണ്ഡുരോഗം, അശ്സ്സ്, അഗ്നിമാന്ദ്യം, വയറു വേദന ഇവ ശമിക്കും.

ചൂൎണ്ണീകൃതാഃ ഷോഡശ സൂരണസ്യ ഭാഗാസ്തതോൎദ്ധേന ത്രു ചിത്രകസ്യ മഹൌഷധാൽ ദ്വേ മരിചസ്യ ചൈകോ ഗുളേന ദുൎന്നാമജയായ പിണ്ഡീ * സൂരണം=കാട്ടുചേന. ഇതു് പതിനാറു ഭാഗം. ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇത് അതിൽ പകുതി (എട്ടുഭാഗം) മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ഇത് രണ്ടുഭാഗം. മരിചം= കുരുമുളക്. ഇത് ഒരു ഭാഗം. ഇവ പൊടിച്ച് ശൎക്കരചേൎത്ത് ഉണ്ടാക്കിയ പിണ്ഡി അശ്സ്സുകളെ ജയിക്കും. പിണ്ഡി=ഗുളിക (വടകം.)

ദുരാലഭാ ച മുസ്താ ച സാജമോജാ ഹരീതകീ പിപ്പലീ പിപ്പലീമൂലം ചിത്രകോ ഹസ്തിപിപ്പലീ ഏതേഷാം കാർഷികാൻ ഭാഗാംസ്ത്രിവൃതാ ച സമന്വിതാൻ ശൃംഗിവേരപലം ചൈവ വിംശൽ ഗുളപലം ഭവേൽ അക്ഷമാത്രാം തു ഗുളികാം ഭക്ഷയേൽ പ്രാതരുത്ഥിതഃ പാശ്വശൂലേപ്യുദാവർത്തേ ദുർന്നാമ്നി ച ഹിതാ പരം * ദുരാലഭാ=കൊടുത്തൂവവേര്. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. അജമോജം=അയമോദകം. ഹരീതകീ=കടുക്ക. പിപ്പലീ=തിപ്പലി. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഹസ്തിപിപ്പലീ=അത്തിത്തിപ്പലി. ഇവ മുമ്മൂന്നുകഴഞ്ച്. ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പകൊന്ന. മുമ്പറഞ്ഞവയെല്ലാം കൂടിയേടത്തോളം. ശൃംഗിവേരം=ചുക്ക്. ഇത് ഒരുപലം. ഗുളം=ശക്കര. ഇതു ഇരുപതു പലം. എല്ലാം കൂട്ടി അരച്ചു താന്നിക്കപ്രമാണത്തിൽ ഗുളികയാക്കുക. ഈ ഗുളിക രാവിലെ എഴുന്നേററ ഉടനെ സേവിക്കുക. വാരിവേദന,ഉദാവർത്തം, അശ്സ്സ് ഇവ ശമിക്കും.

പലാനി പഞ്ച പഥ്യായാഃ പലേ മരിചജീരകേ പിപ്പലീ പിപ്പലീമൂലചവ്യചിത്രകനാഗരം പലാഭിവൃദ്ധം ക്രമശോ യവക്ഷാരപലദ്വയം ഭല്ലാതകഫലാന്യഷ്ടൌ തദ്വൽ സൂരണകന്ദകം ഗുളേന ഗുളികാം കുര്യാദക്ഷമാത്രപ്രമാണതഃ ഭക്ഷയേൽ പ്രാതരുത്ഥായ തക്രം ശീതം പിബേദനു നാശയേയുഃ ഷഡർശാംസി യുധി വജ്ര ഇവാസുരാൻ കാങ്കായനേന വിഹിതാഃ ശസ്ത്രക്ഷാരാഗ്നിഭീരുണാ * പഥ്യാ=കടുക്ക. അഞ്ചുപലം. മരിചം=കുരുമുളക്. ജീരകം. ഇവ ഈരണ്ടു പലം. പിപ്പലീ=തിപ്പലി. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. നാഗരം= ചുക്ക്. ഇവ ക്രമത്തിൽ ഓരോപലം വീതം ഇരട്ടിച്ച്. യവക്ഷാരം=ചവൽക്കാരം രണ്ടുപലം. ഭല്ലാതകം=ചേരിൻകുരു (ശുദ്ധിചെയ്ത്) എട്ടുപലം. സൂരണകന്ദകം=കാട്ടുചേന എട്ടുപലം. ഇവ ശക്കരചേർത്തു താന്നിക്കപ്രമാണം ഗുളികയാക്കുക. ഈ ഗുളിക രാവിലെ എഴുന്നേററു സേവിക്കുകയും അതിനുമേലെ പച്ചമോര് കുടിക്കു

കയും ചെയ്ക. ഇത് യുദ്ധത്തിങ്കൽ വജ്രായുധം അസുരന്മാരെയെന്നപോലെ ആറുപ്രകാരത്തിലുള്ള അശ്സ്സുകളേയും നശിപ്പിക്കും. അശ്സ്സുകളെ കീറാനും മുറിക്കാനും ക്ഷാരംവെച്ചു പഴുപ്പിക്കാനും പൊള്ളിക്കാനും ഭയപ്പെട്ടിട്ട കാങ്കായനമഹഷി കണ്ടുപിടിച്ചതാണ് ഈ ഗുളിക.

ഗുദശ്വയഥുശൂലാത്തോ മന്ദാഗ്നിർഗ്ഗൌന്മികാൻ പിബേൽ ഹിംഗ്വാദിനാ തക്രം വാ ഖാദേൽ ഗുളഹരീതകീഃ * ഗുദശ്വയഥുശൂലാത്തഃ=ഗുദത്തിങ്കൽ ശ്വയഥു (നീര്) വേദന എന്നിവ കൊണ്ട് ആത്തനായവൻ. മന്ദാഗ്നിഃ=അഗ്നിമാന്ദ്യമുള്ളവൻ. ഇങ്ങിനെയിരിക്കുന്ന അശോരോഗി ഗുന്മചികിത്സയിൽ പറയുന്ന ഹിംഗ്വാദികളെ ('ഹിംഗുവചാവിജയാ പശുഗന്ധാ' ഇത്യാദി) സേവിക്കണം. അനുപാനമായി മോരും സേവിക്കണം. ഗുളം=ശക്കര. ഹരീതകീ=കടുക്ക. ഇവയെ കടിച്ചുതിന്നുകയുമാം.

യോ ജാതോ ഗോരസഃ ക്ഷീരാദ്വഹ്നിമൂലാവചൂണ്ണിതാൽ പിബംസ്തമേവ തേനൈവ ഭുഞ്ജാനോ ഗുദജാൻ ജയേൽ * വഹ്നിമൂലം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇത് അരച്ചുണക്കിപ്പൊടിച്ച് ആ പൊടി പാലിൽ വിതറി ആ പാൽ കാച്ചി മോരുണ്ടാക്കുക. ആ മോരിൽ മുൻപറഞ്ഞ മരുന്ന് സേവിക്കുക. ആ മോരു തന്നെ കൂട്ടിയുണ്ണുകയും ചെയ്ക. അശ്സ്സുകൾ ശമിക്കും.

ധാന്യോപകുഞ്ചികാ പഥ്യാ ഹപുഷാ പിപ്പലീദ്വയൈഃ സൈന്ധവഗ്രന്ഥികഷഡ്ഢീയവാന്യഗ്നിമഹൌഷധൈഃ ചൂണ്ണിതൈർഘൃതപാത്രസ്ഥം നാത്യമ്ലം തക്രമാസുതം തക്രാരിഷ്ടം പിബേജ്ജാതം വ്യക്താമ്ലകടുകാമതഃ ദീപനം രോചനം ബല്യം ഗുദാങ്കുരവിനാശനം * ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി. ഉപകുഞ്ചിക=കരിഞ്ചീരകം. പഥ്യാ=കടുക്ക. ഹപുഷാ=അടയ്ക്കാമണിയൻ വേര്. പിപ്പലീദ്വയം=തിപ്പലിയും അത്തിത്തിപ്പലിയും. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഗ്രന്ഥികം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ഷഡ്ഢീ=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. യവാനി=ജീരകം. അഗ്നി= കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ഇവ പൊടിക്കുക. ആ പൊടി, നെയ്യാക്കി മയക്കിയ മൺപാത്രത്തിങ്കൽ അധികം പുളി

പ്പില്ലാത്തതായ മോര് ആക്കിവെച്ചതിൽ ചേൎത്തു സൂക്ഷിക്കുക. ഇതിന്നു തക്രാരിഷ്ടം എന്നു പേര്. ഈ അരിഷ്ടം അമ്ലരസവും എരുവുരസവും വ്യക്തമായാൽ ഇഷ്ടംപോലെ സേവിക്കുകയും ചെയ്ക. ദീപനവും, രോചനവും, ബലപ്രദവും, ഗുദാങ്കുരങ്ങളെ (അൎശസ്സുകളെ) നശിപ്പിക്കുന്നതുമാകുന്നു.

തുലാം ലശുനകന്ദാനാമിത്യാദി ച ഘൃതം പിബേൽ * "തുലാം ലശുനകന്ദാനാം" ഇത്യാദിഘൃതത്തെ (ലശുനഘൃതത്തെ) സേവിക്കണം.

തുലാം സൂരണകന്ദസ്യ തദ്വൽ വഹ്നിമൂലതഃ പാഠായവാഷപൂതികകണ്ടകാരീമഹൌഷധം ദേവദ്രുവില്വചവികാകൃഷ്ണാമൂലകലിംഗകം പൃഥക് പഞ്ചപലം ചൈതൽ ക്ഷുണ്ണം തോയേ വിപാചയേൽ പാദശിഷ്ടേ കഷായേസ്മിൻ ഘൃതാൽ ദ്വിപ്രസ്ഥം ആവപേൽ പഞ്ചകോലകദീപ്യൈലായവാനീദ്വയസൈന്ധവൈഃ ദ്വിക്ഷാരമധുകദ്രാക്ഷാ മുസ്താദേവദ്രുവത്സകൈഃ കടുകാതിവിഷാപാഠാ വിളംഗഹിമധാന്യകൈഃ കല്ക്കൈസ്ത്രേണ പയസാ ക്രമാൽ ദ്വിത്രിഗുണേന ച മാതുളുംഗാർദ്രകനിശാച്ചാർങ്ഗേരീസ്വരസേന ച ചതുൎഗ്ഗുണേന യുക്തം തൽ സിദ്ധമൎശാംസി നാശയേൽ * സൂരണകന്ദം=കാട്ടുചേന ഒരുതുലാം. വഹ്നിമൂലം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇത് അതിൽ പകുതി. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. യവാഷം=കൊട്ടത്തൂവ്വവേര്. പൂതീകം=ആവൽത്തൊലി. കണ്ടകാരി=കണ്ടകാരിവഴുതിനവേര്. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ദേവദ്രു=ദേവതാരം. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ചവികാ=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. കൃഷ്ണാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. കലിംഗകം=കുടകപ്പാലവേരിന്മേൽതൊലി. ഇവ ഓരോന്നും അയ്യഞ്ചുപലം ഇടിച്ചു വെള്ളത്തിൽ കഷായം വെക്കുക. നാലൊന്നായാൽ അരിച്ചു രണ്ടിടങ്ങഴി നെയ്യും ചേൎക്കുക. പഞ്ചകോലകം=പഞ്ചകോലം. ദീപ്യം=അയമോദകം ഏലാ=ഏലത്തരി. യവാനീദ്വയം=ജീരകവും കരിഞ്ചീരകവും സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ദ്വിക്ഷാരം=തുവൎച്ചിലക്കാരവും ചവൽക്കാരവും. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ദേവദ്രു=ദേവതാരം. വത്സകം=കുടകപ്പാലയരി. കടുകാ=കടുകരോഹ

ണി. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. വിഡംഗം=വിഴാലരി. ഹിമം=ചന്ദനം. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാലയരി. ഇവ കല്ക്കമാക്കീട്ടു നെയ്യ് കാച്ചുക. നെയ്യിൽ രണ്ടിരട്ടി മോരും മൂന്നിരട്ടി പാലും, മാതളനാരങ്ങ, ഇഞ്ചി പച്ചമഞ്ഞൾ പുളിയാരില ഇവ ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീര് നാലിരട്ടിയും കൂട്ടി കാച്ചി അരിക്കുക. ഇതു അൎശസ്സുകളെ നശിപ്പിക്കും.

ഗ്രഹണീവൽ ക്രിയാം കുൎയ്യാദൎശസാം ഭിന്നവൎച്ചസാം അൎശസാം ബദ്ധശകൃതാമുദാവൎത്തവദൌഷധം അതിപ്രവൃത്തരക്താനാം രക്തപിത്താതിസാരവൽ * ഭിന്നവൎച്ചസാം=മലം അയഞ്ഞിട്ടുള്ള. അൎശസാം=അൎശസ്സുകൾക്ക്. ഗ്രഹണീവൽ=ഗ്രഹണിക്കെന്നപോലെ. ക്രിയാം കുൎയ്യാൽ=ചികിത്സ ചെയ്യണം. ബദ്ധശകൃതാം=മലം ബന്ധിച്ചിട്ടുള്ള. അൎശസാം=അൎശസ്സുകൾക്ക് ഉദാവൎത്തവൽ=ഉദാവൎത്തത്തിനെന്നപോലെ (ചികിത്സ ചെയ്യണം) അതിപ്രവൃത്തരക്താനാം=അധികം രക്തംപോകുന്ന. അൎശസാം=അൎശസ്സുകൾക്ക് രക്തപിത്താതിസാരവൽ=രക്തപിത്താതിസാരങ്ങൾക്കെന്നപോലെ ചികിത്സചെയ്യണം.

ചന്ദനകിരാതതിക്തകധന്വയവാസാഃ സവത്സകാഃ ക്വഥിതാഃ രക്താൎശസാം പ്രശമനാ ദാൎവ്വീത്വഗുശീരനിംബാശ്ച * ചന്ദനം ... കിരാതതിക്തകം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര് (അഥവാ കിരിയാത്ത). ധന്വയവാസം=കൊടുത്തൂവ്വവേര്. വത്സകം=കുടകപ്പാലവേര്. ദാൎവ്വീത്വക്=മരമഞ്ഞത്തൊലി. ഉശീരം=രാമച്ചം. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. ഇവ കഷായം രക്താൎശസ്സുകളെ ശമിപ്പിക്കും.

മുസ്താഭയാധാത്രീകൃഷ്ണാവരീവത്സകവല്ക്കലൈഃ തഥാ കുനിംബമധുകയവാസൈശ്ചാംബു ... ബൽ * മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. അഭയാ=കടുക്ക. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. വരീ=ശതാവരി. വത്സകവല്ക്കലം=കുടകപ്പാലത്തൊലി. കുനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. യവാസം=കൊടുത്തൂവ്വവേര്. കം=ജലം, (കഷായം). ഫലം പൂൎവ്വവൽ.

ധൌതകൃഷ്ണതിലാൽ കല്ക്കം നവനീതേന ലേഹയേൽ * ധൌതകൃഷ്ണതിലം=ധൌതമായ (അരിച്ച) കറുത്ത എള്ള്. ക

ല്ക്കം=അരച്ച മരുന്ന്. നവനീതം=വെണ്ണ. തിലകല്ക്കവും വെണ്ണയും കൂട്ടി ലേഹംപോലെയാക്കി സേവിക്കുക. ഈ ഔഷധം രക്താശ്സുകൾക്കു ഹിതമാകുന്നു.

ഫാണിതം കുടജോത്ഥഞ്ച രക്തജാശ്സി യോജയേൽ ശീതൈരഭ്യംഗസേകാദീൻ രക്തസ്യ സ്തംഭനായ വാ * കുടജോത്ഥം ഫാണിതം=കുടജഫാണിതം. ഇതു രക്താശ്സിങ്കൽ പ്രയോഗിക്കാം. ശീതൈഃ=ശീതൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ട്. അഭ്യംഗസേകാദീൻ=അഭ്യംഗം സേകം മുതലായവയേയും ചെയ്ക. എന്നാൽ രക്തം സ്തംഭിക്കും.

കുടജഫലത്വക് ചന്ദനഘനതിക്താശീരസാധിതം സപ്പിഃ ചാർങ്ഗേരീത്രായന്തീസ്വരസേ രക്തഗുദജശൂലഘ്നം * കുടജഫലം=കുടകപ്പാലയരി. ത്വക്=ഏലവംഗത്തൊലി. ചന്ദനം. ഘനം=മുത്തങ്ങ. തിക്താ=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. ഉശീരം=രാമച്ചം ഇവ കല്ക്കമായി. ചാർങ്ഗേരി=പുളിയാരില. ത്രായന്തീ=ബ്രഹ്മി. ഇവയുടെ നീരിൽ നെയ്കാച്ചുക. രക്താശസ്സും ശൂലവും ശമിക്കും.

കുടജത്വക്തുലാകഷായേ ഘൃതപ്രസ്ഥം വിപാചിതം കലിംഗയഷ്ടീ മധുകദ്രാക്ഷാചന്ദനകല്ക്കിതം ത്രായന്തീരസദുഗ്ദ്ധാഢ്യം രക്താശോനാശനം പരം * കുടകജത്വക്=കുടകപ്പാല (വേരിന്മേൽ) തൊലി ഒരുതുലാം. കഷായം വെച്ച് ഒരിടങ്ങഴി നെയ്കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്നു—കലിംഗം=കുടകപ്പാലയരി. യഷ്ടീമധുകം=എരട്ടിമധുരം. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. ചന്ദനം. ഇവ അരച്ചു ചേക്കുക. ത്രായന്തീരസം=ബ്രഹ്മിനീര്. ദുഗ്ദ്ധം=പാൽ. ഇവയും ചേക്കണം. രക്താശസ്സുകൾ ശമിക്കും.

ഉശീരകിഞ്ജല്ക്കമൃണാളശീതശതാവരീവത്സവൃഷാംബുദോത്ഥഃ രക്താശസാം ഹന്തി യുജം കഷായഃ കാളാരിമേദോത്ഥമഭിയുജം വാ * (ക) ഉശീരം=രാമച്ചം. കിഞ്ജല്ക്കം=താമരയല്ലി. മൃണാളം=താമരവളയം. ശീതം=ചന്ദനം. ശതാവരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. വത്സം=കുടകപ്പാലയരി. വൃഷം=ആടലോടകം. അംബുദം=മുത്തങ്ങ. ഇവ കഷായം. (ഖ) കാളാരിമേദോത്ഥം=കറു

ത്ത കരുവേപ്പിലത്തൊലികൊണ്ടുള്ള കഷായം. (൩) അജീരജം=ശതാവരികൊണ്ടുള്ള കഷായം — ഇവ മൂന്നും രക്താശ്സുകളുടെ ഉപദ്രവം ശമിപ്പിക്കും.

ദാവീബലാദിസൎപ്പിശ്ച യോജ്യം വൈദ്യേന ധീമതാ * ബുദ്ധിമാനായ വൈദ്യൻ 'ദാവീബലാദി' ഘൃതവും ഇതിങ്കൽ പ്രയോഗിക്കണം.

ലോധ്രകടംഗകുടജസമംഗാശാല്മലീത്വചഃ ഹിമകേസരയഷ്ട്യാഹ്വസേവ്യം സഞ്ചൂൎണ്ണിതം ഹിതം പിബേത്തണ്ഡുലതോയേന കല്പിതഞ്ച മയൂരകം * ലോധ്രം=പാച്ചോററിത്തൊലി. കടംഗം=വലകപ്പയ്യാന. കുടജം=കുടകപ്പാലയരി. സമംഗാ=പാൎച്ചുണ്ടവേര്. ശാല്മലീത്വക്=പൂളത്തൊലി. ഹിമം=ചന്ദനം. കേസരം=നാഗപ്പൂവ്. യഷ്ട്യാഹ്വം=ഇരട്ടിമധുരം. സേവ്യം=രാമച്ചം. ഇവ പൊടിച്ച് അരിക്കാടിയിൽ സേവിക്കുക. മയൂരകം=കടലാടി. ഇതും മേൽപ്രകാരം സേവിക്കാം.

പൃശ്നിപൎണ്ണീബലാവില്വതോയനാഗരസാധിതാ യവാഗൂരഘൃതസംയുക്താ രക്തജേ ഗുദജേ ഹിതാ * പൃശ്നിപൎണ്ണീ=മുവ്വിലവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. തോയം=ഇരുവേലി. നാഗരം=ചുക്ക്. ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കഞ്ഞി നെയ്ചേൎത്തു സേവിക്കുക. രക്താശ്സ് ശമിക്കും.

അപാമാൎഗ്ഗതിലൈഃ സിദ്ധഃ ഖളോ രക്താശസാം ഹിതഃ * അപാമാൎഗ്ഗം=കടലാടി. തിലം=എള്ള്. ഇവകൊണ്ടുള്ള മുക്കുടി രക്താശ്സുകളിൽ ഹിതമാകുന്നു.

(ഉദാവൎത്തത്തിന്ന്)

ഉദാവൎത്താൎത്തമഭ്യജ്യ തൈലൈഃ ശീതജ്വരാപഹൈഃ സുസ്നിഗ്ദ്ധൈഃ സ്വേദയേദംഗം പിണ്ഡസേകാവഗാഹനൈഃ *ഉദാവൎത്താൎത്തം=ഉദാവൎത്തരോഗത്താൽ പീഡിതനായ ആളെ. ശീതജ്വരാപഹൈഃ സുസ്നിഗ്ദ്ധൈഃ സ്നേഹൈഃ അഭ്യജ്യ=ശീതജ്വരഹരങ്ങളും ഏററവും സ്നിഗ്ദ്ധങ്ങളുമായ സ്നേഹങ്ങളെക്കൊണ്ട് അഭ്യംഗംചെയ്ത്. പിണ്ഡസേകാവഗാഹനൈഃ=പിണ്ഡം, സേകം, അവഗാഹനം എന്നിവകൊണ്ട്. അംഗം സ്വേദയേൽ=ശരീരം വിയൎപ്പിക്കണം.

തതോസ്യദദ്യാൽ പായൌ തു വൎത്തിമംഗുഷ്ഠസന്നിഭാം കൃതാം ശ്യാമാത്രിവൃദ്ദന്തീപിപ്പലീനീലിനീഫലൈഃ വിചൂൎണ്ണിതൈൎദ്വിലവണൈൎഗ്ഗുളഗോമൂത്രസംയുതൈഃ * തതഃ=വിയൎപ്പിച്ചതിന്നുശേഷം. അസ്യ=ഉദാവൎത്തരോഗിയുടെ. പായൌ=ഗുദത്തിങ്കൽ. അംഗുഷ്ഠസന്നിഭാം=ചെറുവിരലോളം വലുപ്പമുള്ള. വൎത്തിം=തിരിയെ. ദദ്യാൽ=കൊടുക്കണം. അതിന്നുള്ള മരുന്നുകൾ പറയുന്നു—ശ്യാമാ=നാല്ക്കോല്പക്കൊന്ന. ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ദന്തി=നാഗദന്തി. പിപ്പലി=തിപ്പലി. നീലിനീഫലം=വട്ടപ്പുന്നാളി. ദ്വിലവണങ്ങൾ=ഇന്തുപ്പും തുവൎച്ചിലഉപ്പും. ഇവ പൊടിച്ചു ശൎക്കരയും ഗോമൂത്രവും ചേൎത്തിട്ടാണ് തിരിയുണ്ടാക്കേണ്ടത്. ഈ തിരി ഗുദദ്വാരത്തിങ്കൽ പ്രയോഗിക്കണം.

കുലത്ഥലശുനൈരണ്ഡപാഠാഗ്രന്ഥികനാഗരൈഃ കഷായഃ സയവക്ഷാരഃ ശൂലോദാവൎത്തനാശനഃ * കുലത്ഥം=മുതിര. ലശുനം=വെള്ളുള്ളി. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേര്. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. ഗ്രന്ഥികം=കാട്ടുതിപ്പലിവേർ. നാഗരം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം ചവൎക്കാരം ചേൎത്തു സേവിക്കുക. ശൂലവും ഉദാവൎത്തവും ശമിക്കും.

അഭയാകണകാളശാകദന്തീത്രിവൃദേരണ്ഡപുനൎന്നവാംഘ്രിവിലൈഃ ഗുളഹിംഗുപടൂൽകടഃ കഷായഃ പവനാദീനനുലോമയത്യശേഷാൻ * അഭയാ=കടുക്ക. കണം=തിപ്പലി. കാളശാകം=കരുവേപ്പ്. ദന്തീ=നാഗദന്തി. ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പകൊന്ന. ഏരണ്ഡം=അവണക്കിൻവേര്. പുനൎന്നവാംഘ്രി=തവിഴാമവേര്. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ഇവ കഷായം. ഗുളം=ശൎക്കര. ഹിംഗു=കായം. പടു=ഇന്തുപ്പ്. ഇവ മേല്പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക. വാതാദികളായ സകലത്തേയും സമീകരിക്കും.

ത്രിവൃൽകണാഭയാദന്തിവൃശ്ചീവാമലകൌഷധൈഃ ചിരിവില്വാങ്കുരൈരണ്ഡശമ്യാകൈശ്ച ഘൃതം തഥാ * ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പകൊന്ന. കണാ=തിപ്പലി. അഭയാ=കടുക്ക. ദന്തീ=നാഗദന്തി. വൃശ്ചീവം=അവണക്കിൻവേര്. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ഔഷധം=ചുക്ക്. ചിരിവില്വാങ്കുരം=ആവിൽക്കുരുന്ത്. ശമ്യാകം=കൊന്ന.ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായവും അതുപോലെതന്നെ.

ദന്തീത്രിവൃൽകഷായശ്ച ലശുനസ്വരസം തഥാ ഏരണ്ഡ തൈലം സക്ഷീരമുദാവർത്തഹരം പരം * ദന്തീ=നാഗദന്തി. ത്രിവൃത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. (ഇവ കഷായം). ലശുനം=വെള്ളുള്ളി. (അതിൻെറ നീര്) ഏരണ്ഡതൈലം=അവണക്കെണ്ണ. ക്ഷീരം=പാൽ. ഇവ ഉദാവർത്തഹരങ്ങളാകുന്നു.

വൈരേചനികനിഷ്ക്വാഥേ ഹിംഗുസിന്ധുരസോനകൈഃ തൈലമേരണ്ഡജം വാപി ഘൃതം വാ ക്ഷീരസംയുതം സ്നുക്ക്ഷീരയുക്തം സിദ്ധംതദുദാവർത്തവിനാശനം * വൈരേചനികനിഷ്ക്വാഥം=വിരേചനൌഷധങ്ങളുടെ കഷായം. കല്ക്കത്തിന്ന് — ഹിംഗു=കായം. സിന്ധു=ഇന്തുപ്പ്. രസോനം=ഉള്ളി. പാലും കള്ളിപ്പാലും ചേർത്ത് നെയ്യോ അവണക്കെണ്ണയോ കാച്ചുക. ഉദാവർത്തം ശമിക്കും.

പഥ്യോഗ്രാതിവിഷാകൃഷ്ണാവിളചൂൎണ്ണം സുഖാംബുനാ ഉദാവർത്തഹരം പീതം ചിത്രാതൈലസമന്വിതം * പഥ്യാ=കടുക്ക. ഉഗ്രാ=വയമ്പ്. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. വിളം=വിളയുപ്പ്. ഇവയുടെ പൊടി ചൂടുവെള്ളത്തിൽ കലക്കി അവണക്കെണ്ണയുംചേർത്തു സേവിക്കുക. ഉദാവർത്തം ശമിക്കും.

ഉദാവർത്തേ പ്രയോജ്യശ്ച ക്ഷാരഃ കല്യാണകാഹ്വയഃ * ഉദാവർത്തത്തിങ്കൽ കല്യാണകം എന്നു പേരായ ക്ഷാരവും പ്രയോഗിക്കാം.

ഗുദോൽപന്നേഷു രോഗേഷുദേയം രത്നം സകാഞ്ചനം ഷഡക്ഷരേണ മന്ത്രേണ ഗണേശഞ്ച പ്രപൂജയേൽ * ഗുദത്തിങ്കൽ ഉണ്ടായ രോഗങ്ങളിൽ രത്നവും സ്വൎണ്ണവും ദാനംചെയ്യണം. ഷഡക്ഷരമന്ത്രംകൊണ്ട് ഗണപതിയെ പൂജിക്കുകയും വേണം.

ഇതി അശ്ശ ഉദാവർത്തചികിത്സാ.

അതിസാരചികിത്സാ.

ദോഷൈർവ്യസ്തൈസ്സമസ്തൈശ്ച ഭയാൽ ശോകാച്ച ഷഡ്വിധഃ അതിസാരഃ സ സുതരാം ജായതേത്യംബുപാനതഃ *

അതിസാരം ആറ് വിധത്തിലാണ് ഉണ്ടാകുന്നത്. വാതാദി ദോഷങ്ങൾ വെവ്വേറെയായും, എല്ലാം കൂടിയും, ഭയംകൊണ്ടും, ശോകംകൊണ്ടും — ഇത് അതികമായ അംബുപാനം(=വെള്ളം കുടി) നിമിത്തമായിട്ടാണ് വരുന്നത്. വെള്ളംകുടി അതിസാരകരമായ ദോഷകോപത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നു എന്നു താല്പര്യം.

ഭേദാ സാമോ നിരാമശ്ച നിരസ്രഃ സാസ്ര ഇത്യപി * ഈ രോഗം വേറെ ഒരു പ്രകാരത്തിൽ നോക്കിയാൽ രണ്ടുവിധത്തിലാകുന്നു — സാമം, നിരാമം എന്നും നിരസ്രം, സാസ്രം എന്നും രണ്ടുവിധം. സാമം=ആമത്തോടുകൂടിയത്; നിരാമം=അതിനോടുകൂടാത്തത്. നിരസ്രം=രക്തത്തോടുകൂടാത്തത്; സാസ്രം=രക്തത്തോടുകൂടിയത്. ചില അതിസാരങ്ങളിൽ ആമമുണ്ടാകയാൽ ദഹിക്കാതെ കണ്ടു പോകും. വേറെ ചിലതിൽ അതുണ്ടായിരിക്കയില്ല. ചിലതിൽ രക്തംപോക്കുണ്ടായിരിക്കും. മറ്റു ചിലതിൽ അതുണ്ടാകയില്ലതാനും. ഇതാണ് ഈ വിഭാഗത്തിന്ന് അടിസ്ഥാനം.

അതിസാരോ ഹി ഭൂയിഷ്ഠം ഭവത്യാമാശയാശ്രയഃ ഹതാഗ്നിം വാതജേപ്യസ്മാൽ പ്രാഗസ്മിൻ ലംഘനം ഹിതം * അതിസാരത്തിൻെറ പ്രാപ്തിയെ പറയുന്നു — അതിസാരഃ=അതിസാരരോഗം. ഭൂയിഷ്ഠം=പ്രായേണ. ആമാശയാശ്രയഃ=ആമാശയത്തെ ആശ്രിതമായിട്ട്. ഹതാഗ്നിം=അഗ്നിയെ കെടുത്തിട്ട്. ഭവതി=ഉണ്ടാകുന്നു. അസ്മാൽ=ഇതു ഹേതുവായിട്ട്. വാതജേപ്യസ്മിൻ=വാതംകൊണ്ടുള്ള അതിസാരത്തിൽകൂടി. പ്രാക്ലംഘനം ഹിതം=ആദ്യം ലംഘനം ഹിതമാകുന്നു. വാതകോപമുള്ളവർക്ക് ലംഘനം അപഥ്യമാണെങ്കിലും അതിസാരത്തിൽ അതു നോക്കേണ്ടതില്ലെന്നു താല്പര്യം.

ശൂലാനാഹപ്രസേകാർത്തം വാമയേല്ലവണാംബുനാ * ശൂലം=വയറുവേദന, ആനാഹം=മേൽവയറുവീർക്കൽ, പ്രസേകം=വായിൽ വെള്ളം തെളിയുക, ഈ ഉപദ്രവങ്ങളുള്ള അതിസാരരോഗിയെ. വാമയേൽ=ഛർദ്ദിപ്പിക്കണം. എന്തുകൊണ്ട്? ലവണാംബുനാ=ഉപ്പുവെള്ളംകൊണ്ട്.

ശസ്യതേ ഹ്യല്പദോഷാണാമുപവാസോതിസാരിണാം * അല്പദോഷാണാം=ദോഷകോപം കുറഞ്ഞവരായ. അതിസാരിണാം=അതിസാരികൾക്ക്. ഉപവാസഃ=ലംഘനം. ശസ്യതേ=നല്ലതാകുന്നു.

പിബേൽ പ്രകഥിതാംസ്തോയേ മദ്ധ്യദോഷോ വിശോഷയൻ ഭൂതീകപിപ്പലീശുണ്ഠീവചാധാന്യഹരീതകീ * മദ്ധ്യദോഷഃ=വളരെ കുറച്ചും വളരെ അധികവുമല്ലാത്ത ആമദോഷത്തോടുകൂടിയവൻ. തോയേ പ്രകഥിതാഃ=വെള്ളത്തിൽ പാകം ചെയ്യപ്പെട്ട. ഭൂതികപിപ്പലീശുണ്ഠീവചാധാന്യഹരിതകീ=ഭൂതികം(=ആവൽത്തൊലി), തിപ്പലി, ചുക്ക്, വയമ്പ്, ധാന്യം(=കൊത്തമ്പാല), കടുക്ക എന്നിവയെ. വിശോഷയൻ=ലംഘനം ചെയ്തിട്ട്. പിബേൽ=പാനംചെയ്യണം. ഇതിൽ പറഞ്ഞ മരുന്നുകൾ അരച്ചു വെള്ളത്തിൽ കലക്കി കുറുക്കി വററിച്ച് വെതുമ്പി സേവിക്കണമെന്നാണ് താല്പര്യമെന്നു സുന്ദരീവ്യാഖ്യാനം.

യുക്തേന്നകാലേ ക്ഷുൽക്ഷാമം ലഘ്വന്നം പ്രതിഭോജയേൽ * യുക്തേ അന്നകാലേ =യുക്തമായ ഭക്ഷണസമയത്ത്. ക്ഷുൽക്ഷാമം=വിശപ്പുകൊണ്ടു ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്ന (അതിസാരരോഗിയെ എന്നൎത്ഥം) ലഘ്വന്നം=ലഘുവായ അന്നത്തെ. പ്രതിഭോജയേൽ=ഭുജിപ്പിക്കണം.

ശാലപർണ്ണീബലാബില്വൈഃ പൃശ്നിപർണ്ണ്യാ ച സാധിതാ ദാഡിമാമ്ലാ ഹിതാ പേയാ കഫപിത്തേ സമുൽബണേ * ശാലപർണ്ണീ=ഓരിലവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ബില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. പൃശ്നിപർണ്ണീ=മൂവിലവേര്. ഇവകൊണ്ടുള്ള പേയാ=കഞ്ഞി. ദാഡിമാമ്ലാ=മാതളനാരങ്ങയുടെ അമ്ലരസംചേൎത്തു പുളിച്ച കഞ്ഞി. ഹിതാ=ഹിതയാകുന്നു. വാതവും പിത്തവും അധികമായുള്ള പക്ഷം ഈ കഞ്ഞി സേവിക്കുക.

അഭയാപിപ്പലീമൂലബില്വൈർവാതാനുലോമനീ * അഭയാ=കടുക്ക. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ബില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ഇവകൊണ്ടുള്ള കഞ്ഞി വാതത്തെ അനുലോമമാക്കുന്നതാകുന്നു. വാതാധികമായ അതിസാരത്തിങ്കൽ ആ കഞ്ഞിയാണ് സേവിക്കേണ്ടതെന്നു താല്പൎയ്യം.

ഖളശ്ചസിന്ധുചാർങ്ഗേരീഹംസപാദീകണോഷണൈഃ * സിന്ധു=ഇന്തുപ്പ്. ചാർങ്ഗേരീ=പുളിയാരില. ഹംസപാദീ=നിലമ്പരണ്ട. കണാ=തിപ്പലി. ഊഷണം=കുരുമുളക്. ഇവകൊണ്ടുള്ള ഖള(=മുക്കടി)വും ഹിതമാകുന്നു ഇതും വാതാനുലോമനമാണെന്നു താൽപര്യം.

വചാസമംഗാകലശീയവാനീപാഠാകണാവത്സകദീപ്യവിശ്വൈഃ സവില്വദേവദ്രുഹരീതകീഭിരാമാതിസാരം വിനിഹന്തി പാക്യം * വചാ=വയമ്പ്. സമംഗ=പാറപ്പുണ്ടവേര്. കലശീ=മൂവിലവേര്. യവാനീ==കൊടുത്തൂവ്വവേര്. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. കണാ=തിപ്പലി. വത്സകം=കുടകപ്പാലയരി. ദീപ്യം=അയമോദകം. വിശ്വം=ചുക്ക്. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ദേവദ്രു=ദേവതാരം. ഹരീതകീ=കടുക്ക. ഇവ കഷായം ആമാതിസാരത്തെ ശമിപ്പിക്കും. ആമാതിസാരം ദഹിക്കാതെയുള്ള അതിസാരം.

മുസ്താകരഞ്ജാതിവിഷാഗ്നിവില്വമഹൌഷധഗ്രന്ഥികവത്സകാനാം കഷായോ രുണദ്ധ്യാമമഥോ നിരാമം പ്രവൃദ്ധശൂലം ത്വതിസാരമുഗ്രം * മുസ്താ=മുത്തങ്ങാക്കിഴങ്ങ്. കരഞ്ജം=ഉങ്ങിൻതൊലി. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ഗ്രന്ഥികം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. വത്സകം=കുടകപ്പാലയരി. ഇവ കഷായം ദഹിച്ചും ദഹിക്കാതേയും പോകുന്നതും വേദനയോടുകൂടിയതുമായ അതിസാരത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ദേവദാരുവചാമുസ്തനാഗരാതിവിഷാമ്പുഭിഃ ആമാതിസാരനാശായ കഷായമേഭിഃ പിബേന്നരഃ * ദേവദാരു=ദേവതാരം. വചാ=വയമ്പ്. മുസ്താ=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. നാഗരം=ചുക്ക്. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. ഇവ കഷായം സേവിക്കുക. ദഹിക്കാതെ അതിസരിക്കുന്നതു ശമിക്കും.

നല്ലോരുമൂവിലപഴുത്തിയുടെകഷായേ നന്നാഗരം മഹിതചെങ്കടലാടിദീപ്യം എല്ലാമരച്ചുടനുദശ്വിതിവേന്തപേയാം മൂന്നാലുകുടിക്കിലതിസാരഗദം ന ജാതു * നന്നാഗരം=നല്ലതായ ചുക്ക്. ദീപ്യം=അയമോദകം. ഉദശ്വിതി=മോരിൽ. ഈ മോർകഞ്ഞി അതിസാരത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ചാൎങ്ങേരിനീരുമഥ മോരുമളന്നുകൂട്ടി ചേൎന്നിട്ടുമാവു മലരി
ട്ട ചമച്ചകഞ്ഞി പാങ്ങായ് കുടിക്കിലതിസാരഗദങ്ങൾ തീരും
പൊങ്ങീടുമഗ്നിയുമിരപ്പുമടങ്ങുമന്നേ * ചാൎങ്ങേരിനീര്=പുളി
യാരിലയുടെ നീര്. പാങ്ങായ്=നിശ്ചയമായി. ഇത് അതിസാ
രഗദങ്ങൾ തീരുമെന്നതിനോട് അന്വയിക്കുന്നു.

സാനന്താതിവിഷാകൃമിഘ്നഹൃതഭുൿപാഠാവചാധാതകീ
ലോധ്രാംബഷ്ഠവടാങ്കുരോഭയനിശാപത്മാസമംഗാഭയാഃ എലാ
മോചരസാജമോജചപലാമൂലാരളുത്ര്യൂഷണം വില്വം ചേതി
ബഹുപ്രകാരവിഹിതഃ കുക്ഷ്യാമയഘ്നോ ഗണഃ * അനന്താ=
കൊട്ടുത്തുവവേര്. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. കൃമിഘ്നം=
വിഴാലരി. ഹൃതഭുൿ=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. പാഠാ=പാടക്കി
ഴങ്ങ്. വചാ=വയമ്പ്. ധാതകീ=താതിരിപ്പൂവ്. ലോധ്രം=
പാച്ചോററിത്തൊലി. അംബഷ്ഠം=വെളുത്ത അമ്പഴം. വടാ
ങ്കുരം=പേരാൽമൊട്ട്. ഉഭയനിശാ=മഞ്ഞളും മരമഞ്ഞളും. പ
ത്മാ=ഓരിലത്താമരയില. സമംഗാ=പാച്ചുണ്ട. അഭയാ=കടു
ക്ക. എലാ=ഏലത്തരി. മോചരസം=മാവിൻപശ. അജമോ
ജം=അയമോദകം. ചപലാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. അരളു=
പെരുമരം (പലകപ്പയ്യാന എന്നു പക്ഷാന്തരം) ത്ര്യൂഷണം=
ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ഈ മരു
ന്നുകളെ അനേകപ്രകാരത്തിൽ ഉണ്ടാക്കി ഉപയോഗിച്ചാൽ
അതിസാരം ശമിക്കും. അനേകപ്രകാരത്തിൽ എന്നതിന്നു ക
ഷായം, മുക്കുടി, കഞ്ഞിമുതലായ വിധത്തിൽ എന്നു താല്പൎയ്യം.

വിശ്വാജമോജയക്ഷാക്ഷിസൈന്ധവം ഭ്രഷ്ടചൂൎണ്ണിതം തൈ
ലയുക്തം പ്രമൃദ്നാതി ശൂലാതീസാരബിംബിസീഃ * വിശ്വം=
ചുക്ക്. അജമോജം=അയമോദകം. യക്ഷാക്ഷി=കഴഞ്ചിക്കുരു.
സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഇവ വറുത്തു കുത്തിപ്പൊടിച്ച് എണ്ണ
ചേൎത്തുസേവിക്കുക. ശൂലം, അതിസാരം, ബിംബിസി ഇവ ശ
മിക്കും. ബിംബസി=മുക്കൽ.

തക്രേണ ചൂൎണ്ണം മധുകാഖ്യവില്വശൃംഗീയവാനീപടുദീപ്യ
കൈശ്ച * മധുകാഖ്യം=എരട്ടിമധുരം. വില്വം=കൂവളത്തിൻ

വേര്. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. യവാനീ=ജീരകം. പടു=ഇന്തുപ്പ്. ദീപ്യകം=അയമോദകം. ഇവ പൊടിച്ച് തക്രേണ (മോരിൽചേൎത്ത്) സേവിക്കുക.

പഞ്ചകോലവരാദീപ്യമരിചൈശ്ച ഖളോ ഹിതഃ * പഞ്ചകോലം. വരാ=ത്രിഫല. ദീപ്യം=അയമോദകം. മരിചം=കുരുമുളക്. ഇവയെകൊണ്ടു മുക്കുടി ഉണ്ടാക്കി സേവിക്കുന്നതും ഹിതമാകുന്നു.

ശുണ്ഠിഗ്രന്ഥികയോഃ കല്കേ പഞ്ചകോലം സസൈന്ധവം കല്ക്കേ കൃത്വ പചേൽ സൎപ്പിഃ ക്ഷിപ്രം ഹന്യാൽ പ്രവാഹികാം * ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. ഗ്രന്ഥികം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ഇവ കഷായമായും, പഞ്ചകോലവും ഇന്തുപ്പും കല്ക്കമായി നെയ്കാച്ചുക. പ്രവാഹിക ശമിക്കും. പ്രവാഹിക=മുക്കൽ.

ദശമൂലകരഞ്ജവിശ്വസിദ്ധേ സലിലേ ദധ്നി ച പാചയേത്തൈലം ലവണാമരദാരുവില്വകൃഷ്ണാകണാമൂലാതിവിഷൈഃ പ്രവാഹികാഘ്നം* ദശമൂലം കരഞ്ജം=ഉങ്ങിൻതൊലി. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായംവെക്കുക. ആ കഷായവും തൈരുംകൂടി യതിൽ എണ്ണകാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്. ലവണം=ഇന്തുപ്പ്. അമരദാരു=ദേവതാരം. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. കണാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. അതിവിഷം=അതിവിടയം. ഈ എണ്ണ പ്രവാഹികയെ ശമിപ്പിക്കും.

രസേ കോലാമ്ലചാങ്ഗേൎയ്യാഃ സാധിതം ദധിസംയുതം ഘൃതം കോലാമ്ലചാങ്ഗേരീമരിചാജാജിധാന്യകൈഃ സവില്വധാഡിമൈശ്ചാപി ഗുദരുഗ്ഭ്രംശനാശനം * കോലാമ്ലം=പിണംപുളി ഇതിന്റെ കഷായം. ചാങ്ഗേരി=പുളിയാരില. ഇതു പിഴിഞ്ഞനീര്. ഇവയിൽ തൈർചേൎത്തു നെയ്കാച്ചുക. കോലാമ്ലം=പിണംപുളി. ചാങ്ഗേരി=പുളിയാരില. മരിചം=കുരുമുളക്. അജാജി=അയമോദകം. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാലയരി. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ഡാഡിമം=മാതളനാരങ്ങത്തോട്. ഇവ കല്ക്കം ചേൎക്കുക. ഗുദത്തിലെ വേദനയും, ഗുദഭ്രംശവും ശമിക്കും. ഗുദഭ്രംശം=ഗുദം പുറത്തുവരിക.

ഗുദസ്യ പാകേ ദാഹേ ച സേകലേപാദയോ ഹിമാഃ ചന്ദനാദ്യേന തൈലേന ശതധൌതഘൃതേനവാ * ഗുദത്തിന്നു പഴുപ്പും ചുട്ടുനീറലും ഉണ്ടായാൽ ചന്ദനാദിതൈലമോ ശതധൌതഘൃതമോ ധാരയിട്ടുവാനും പുരട്ടുവാനും ഉപയോഗിക്കാം.

പൈത്തേ തു സാമേ തീക്ഷ്ണോഷ്ണവർജ്ജം പ്രാഗിവ ലംഘനം തൃഡ്വാൻ പിബേൽ ഷഡംഗാംബു സഭൂനിംബം സശാരിബം * ഇനി പിത്താതിസാരത്തിന്റെ ചികിത്സ പറയുന്നു— പിത്തംകൊണ്ടുണ്ടായ അതിസാരം ആമത്തോടുകൂടിയിരിക്കുമ്പോഴും തീക്ഷ്ണവും ഉഷ്ണവും ആയ ഒന്നും പ്രയോഗിക്കാതെ മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം ലംഘനം ചെയ്യണം. തൃഡ്വാൻ=ദാഹമുള്ളവൻ. ദാഹമുണ്ടെങ്കിൽ ഷഡംഗവും പുത്തരിച്ചുണ്ടവേരും നന്നാറിക്കിഴങ്ങും ചേർത്ത കഷായവെള്ളം സേവിക്കാം.

പേയാദി ക്ഷുധിതസ്യാന്നമഗ്നിസന്ധുക്ഷണം ഹിതം * വിശപ്പുണ്ടായാൽ അഗ്നിക്കു ദീപ്തിവരുത്തുന്നതായ പേയമുതലായ അന്നം സേവിക്കാം. പേയാ=കഞ്ഞി.

ധന്വയാസൌഷധാംഭോദപാഠാവാല്കവത്സകൈഃ പിത്താതിസാരം ശമയേന്നിഷ്പാഥോയം ത്രിഭിർദ്ദിനൈഃ * ധന്വയാസം=കൊട്ടുത്തൂവ്വവേര്. ഔഷധം=ചുക്ക്. അംഭോദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. വാല്കം=ഇരുവേലി. വത്സം=കുടകപ്പാലയരി. ഇവ കഷായം. മൂന്നുദിവസം സേവിച്ചാൽ പിത്താതിസാരം ശമിക്കും.

മുസ്താകഷായമേകം വാ പിബേന്മധുസമായുതം ശല്ലകീവൃന്തജം ചാപി ഹരിദ്രാദിഗണം തഥാ * മുത്തങ്ങമാത്രം കഷായം വെച്ച് തേൻ മേമ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ പൂളത്തളിര്. (ശല്ലകീവൃന്തം) കഷായംവെച്ചു സേവിക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ ഹരിദ്രാദിഗണത്തിലെ മരുന്നുകളെക്കൊണ്ടും കഷായമാവാം.

പയസ്യർദ്ധോദകേ ഛാഗേ ഹ്രീബേരോൽപലനാഗരൈഃ പേയാ രക്താതിസാരഘ്നീ പൃശ്നിപർണ്ണീരസാന്വിതാ * ഹ്രീബേരം=ഇരുവേലി. ഉല്പലം=ചെങ്ങഴിനീർക്കിഴങ്ങ്. നാഗരം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായംവെച്ചു പകുതി വററിച്ചു പാൽചേർത്തു കറു

ക്കി കഞ്ഞിയുണ്ടാക്കുക. ഈ കഞ്ഞി മുവ്വിലനിരും ചേർത്ത് സേവിക്കുക. രക്താതിസാരം ശമിക്കും.

പയസ്യാ ശാരിബാ ലോദ്ധ്രംശക്കരാമധുയഷ്ടികാ ശീതേന പയസാ പീതാഃ സക്ഷൌദ്രാ രക്തനാശനാഃ * പയസ്യാ=അടപതിയൻകിഴങ്ങ്. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ലോദ്ധ്രം=പാച്ചോററിത്തൊലി. ശക്കരാ=പഞ്ചസാര. മധുയഷ്ടികാ=എരട്ടിമധുരം ഇവ പച്ചപ്പാലിൽ അരച്ചുകലക്കി തേനുംചേർത്ത് സേവിക്കുക. രക്താതിസാരം ശമിക്കും.

ചാങ്ഗേരിരസതുല്യേന മഥിതേന പ്രസാധിതാ പേയാ രക്താതിസാരഘ്നീ കിഞ്ചിദ്ദീപ്യകസംയുതാ * ചാർങ്ങേരിരസം=പുളിയാരിലനീര്. മഥിതം=മോര്. ഇവ സമം കൂട്ടി ഉണ്ടാക്കിയ കഞ്ഞി അല്പം അയമോദകം (ദീപ്യകം) ചേർത്ത് സേവിക്കുക. രക്താതിസാരം ശമിക്കും.

ശ്ലേഷ്മാതിസാരേ പ്രഥമം ഹിതം ലംഘനപാചനം * ഇനി ശ്ലേഷ്മാ (കഫാ) തിസാരത്തിന്റെ ചികിത്സ പറയുന്നു. ഇതിങ്കൽ ആദ്യം ലംഘനവും പാചനവുമാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. പാചനം=ദോഷത്തെ പാകംവരുത്തുന്നത്.

പാഠാഗ്നിവത്സകഗ്രന്ഥിതിക്താശുണ്ഠീവചാഭയാഃ കഥിതാ യദിപിഷ്ടാ വാ ശ്ലേഷ്മാതിസാരഭേഷജം * പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. വത്സകം=കുടകപ്പാലയരി. ഗ്രന്ഥി=കാട്ടുതിപ്പലിവേര് തിക്താ=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. വചാ=വയമ്പ്. അഭയാ=കടുക്ക. ഇവ കഷായംവെച്ചു സേവിക്കുകയോ, അരച്ചുസേവിക്കുകയോ കഫാതിസാരത്തിന്റെ ഔഷധമാകുന്നു.

പാഠാകരഞ്ജയുഗ്മാഗ്നിശരപുംഖൌഷധാംബുദം ചിഞ്ചാപഃഫണമൂലസ്യ കൌടജസ്യ ച വല്ക്കലം കൃഷ്ണാമൂലം യവക്ഷാരം ച ക്വാഥയിത്വാതു തദ്രസേ ഘൃതമാദ്ര്കചാങ്ഗേരിരസതക്രപയോന്വിതം സിദ്ധം കല്ക്കൈർമ്മൈര്യ്യഷ്ടീഭാർങ്ഗീകടുംഗവത്സകൈഃ ഹിംഗ്രുപ്രതിവിഷാവ്യോഷബാല വിലചസുരദ്രുമൈഃ ഏലാലവംഗമുദ്ഗീകാദീപ്യനിസ്യന്ദജീരകൈഃ കോലചന്ദനാഢ്യാന്യൈശ്ച സർവ്വാതിസാരനാശനം * പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. കരഞ്ജയുഗ്മം=ഉങ്ങിൻതൊലിയും ആവൽതൊലിയും. അഗ്നി=കൊ

ട്ടവേലിക്കിഴങ്ങ്. ശരപുംഖം=കൊഴിഞ്ഞിലിൻവേർ. ഔഷധം=ചുക്ക്. അംബുദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ചിഞ്ചാ=പുളി. പടഘണമൂലം=(കാട്ടുപാവവേർ)ത്തിൻേറയും കൌടജ (=കുടകപ്പാലവേർ)ത്തിൻേറയും തൊലി. കൃഷ്ണാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. യവാഷം=കൊട്ടുത്തുവ്വവേർ. ഇവ കഷായംവെക്കുക. ഈ കഷായത്തിൽ ആർദ്രകം=ഇഞ്ചി. ചാർങ്ങേരി=പുളിയാരില. ഇവയുടെ നീരും മോരും പാലും ചേർത്തു നെയ്കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന്__യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ഭാർങ്ങി=ചെറുതേക്കിൻവേർ. കടുംഗം=പലകപ്പയ്യാന. വത്സകം=കുടകപ്പാലയരി. ഹിംഗു=കായം. പ്രതിവിഷാ=അതിവിടയം. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ബാലവില്വം=ഇളയകൂവളക്കായ. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. ഏല=ഏലത്തരി. ലവംഗം=എലവംഗത്തൊലി. മൃദ്വീകാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. ദീപ്യം=അയമോദകം. സിന്ധൂത്ഥം=ഇന്തുപ്പ്. ജീരകം കോലം=ലന്തക്കുരു. ചന്ദനം. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി. ഇവ അരച്ചുചേർത്ത് കാച്ചി അരിക്കുക. എല്ലാ അതിസാരങ്ങളും ശമിക്കും.

ക്ഷീരിവൃക്ഷാംകുരവരീചാർങ്ങേര്യബ്ദരസേ പചേൽ ഘൃതം ക്ഷീരയുതം കല്ക്കേയ്യഷ്ടീചന്ദനദീപ്യകൈഃ കടുകേന്ദ്രയവാജാജിവ്യോഷദാർവ്വീപ്രിയംഗുഭിഃ ലാക്ഷാവില്വബലാപഥ്യാദേവദാരുവലാഹകൈഃ ഭാർങ്ഗീദ്രാക്ഷാദിഭിരേതൈഃ സാധിതം തദ്യഥാവിധി പാനാദഭ്യംഗാപ്രയോഗാച്ച രക്തയുക്താതിസാരജിൽ * ക്ഷീരിവൃക്ഷാങ്കുരം=നാല്പാമരമൊട്ട്. വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ് ചാർങ്ങേരീ=പുളിയാരില. അബ്ദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ഇവ ഇടിച്ചു പിഴിഞ്ഞനീരിൽ പാലുംചേർത്ത് നെയ്കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന്. യഷ്ടീ=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. ദീപ്യകം=അയമോദകം. കടുകാ=കടുകരോഹണി. ഇന്ദ്രയവം=കുടകപ്പാലയരി. അജാജി അയമോദകം. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ദാർവ്വീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. പ്രിയംഗു=ഞാഴൽപൂവ്. ലാക്ഷാ=കോലരക്ക്. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. പഥ്യാ=കടുക്ക. ദേവദാരു=ദേവതാരം. വലാഹകം=മുത്തങ്ങക്കിഴ

ങ്ങ്. ഭാർങ്ങി=ചെറുതേക്കിൻവേര്. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. ഇവ അരച്ചുചേൎക്കുക. ഇത് വഴിപോലെ കാച്ചിയരിച്ച് സേവിക്കുകയോ, ചോറിൽക്കൂട്ടി ഉണ്ണുകയോ ചെയ്ക. രക്തത്തോടുകൂടിയ അതിസാരം ശമിക്കും.

നിരുങ്നിരാമം ദീപ്താഗ്നേരപി സാസ്രം ചിരോത്ഥിതം നാനാവൎണ്ണമതിസാരം പുടപാകൈരുപാചരേൽ * ദീപ്താഗ്നേഃ അപി=അഗ്നിക്കു ദീപനമുള്ള ആൾക്കും. ചിരോത്ഥിതം=വളരെ മുമ്പുണ്ടായതായ അതിസാരം. നിരുക്ക്=വേദനയില്ലാത്തത്. നിരാമം=ആമദോഷത്തോടുകൂടാത്തത്. സാസ്രം=രക്തത്തോടുകൂടിയത്. നാനാവൎണ്ണം=പലനിറങ്ങളോടുകൂടിയത്. ഇങ്ങിനെയൊക്കെ ആയിഭവിക്കും. അതിനെ പുടപാകങ്ങളെക്കൊണ്ടു ചികിത്സിക്കണം.

ത്വക്പിണ്ഡാദ്ദീൎഘവൃന്തസ്യ ശ്രീപൎണ്ണീപത്രസംവൃതാൽ മൃല്ലിപ്താദഗ്നിനാ സ്വിന്നാദ്രസം നിഷ്പീഡിതം പിബേൽ അതിസാരേ ഹിതം യുക്തം മധുനാ സിതയാഥവാ = ദീൎഘവൃന്തം=പലകപ്പയ്യാനവേര്. ഇതിൻെറ തൊലി അരച്ചത് (ത്വക്പിണ്ഡം) കുമിഴ (ശ്രീപൎണ്ണി) യിലകൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞു മണ്ണിൽ പൊതിഞ്ഞു കനലിൽ ചുട്ട് മണ്ണുവിണ്ടാൽ വാങ്ങി നീര് പിഴിഞ്ഞെടുത്തു തേനോ പഞ്ചസാരയോ ചേൎത്തു സേവിക്കുക.

ഏവം ക്ഷീരിദ്രുമത്വഗ്ഭിസ്തൽപ്രരോഹൈശ്ച കല്പയേൽ തഥാജംബ്വാമ്രത്വചാ ചൈവ രംഭാപുഷ്പൈശ്ച കാരയേൽ * ഏവം=ഇപ്രകാരം. ക്ഷീരിദ്രുമത്വഗ്ഭിഃ=നാല്പാമരത്തൊലികളെക്കൊണ്ടും തൽപ്രരോഹൈശ്ച=നാല്പാമരമൊട്ടുകളെക്കൊണ്ടും. ജംബ്വാമ്രത്വചാ=ഞാവൽമാവിൻതോലുകൊണ്ടും. രംഭാപുഷ്പൈശ്ച=കദളിവാഴമാന്നിയിലെ പൂക്കളെക്കൊണ്ടും കരയേൽ ചെയ്യണം. അവയും അരച്ചു ചുട്ട് നീരെടുത്തു സേവിക്കണമെന്നു താല്പൎയ്യം.

സഹസ്രവേധിചൂൎണ്ണം ച വരീകല്ക്കം ച പായയേൽ ധാരോഷ്ണേനാതിസാരേഷു തൈലയുക്തം ജലം തഥാ * സഹസ്രവേധിയുടെ പൊടിയും ശതാവരിയുടെ കല്ക്കവുംകൂടി കറന്ന ചൂടോടുകൂടിയ പാലിൽ സേവിപ്പിക്കുക. ഇത് അതിസാരങ്ങ

ളിൽ നല്ലതാകുന്നു. ഇപ്രകാരംതന്നെ ഈ മരുന്നുകൾ കഷായംവെച്ച് എണ്ണ മേപ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുന്നതും കൊള്ളാം.

സഹസ്രവേധി ശത്രു പ്രാശ്ച മജ്ജാ ചാർങ്ഗേരിമൂലകം ഏഌതൈഃ കൃതാംത്ര ഗുളികാം ഭക്ഷയേൽ ഘൃതസംയുതാം ധാരോഷ്ണേന പിബേദ്വാപിസർവ്വാതിസാരനാശിനീം * സഹസ്രവേധി ശത്രീമജ്ജാ=കുണ്. ചാർങ്ഗേരി=പുളിയാരില. മൂലകം=മുള്ളേരിക്കിഴങ്ങ് ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഗുളിക നെയ്യിൽ ചാലിച്ചു സേവിക്കുക. അല്ലെങ്കിൽ ധാരോഷ്ണമായ പാലിൽ സേവിക്കുക. എല്ലാ അതിസാരങ്ങളും ശമിക്കും.

നാളികേരപയോയുക്തമല്ലികത്വഗ്രസം പിബേൽ ക്ഷീരിവൃക്ഷാങ്കുരം പിഷ്ട്വാ തക്രേണാപി തഥാ പ്രഗേ * അല്ലികാത്വക്=പിണന്പുളിതോല്. ഇതിന്റെ രസത്തെ തേങ്ങാപ്പാലിൽ സേവിക്കുക. ക്ഷീരിവൃക്ഷാങ്കുരം=നാല്പാമരമൊട്ട്. ഇത് അരച്ചു മോരിൽ കലക്കി എതിരെ സേവിക്കുക. അതിസാരം ശമിക്കും.

കദളീപുഷ്പനിഷ്ക്വാഥോ ജംബ്വാമ്രാങ്കുരജോഥവാ സക്ഷൌദ്രോ ഹന്ത്യതിസാരം രക്തജം ദുന്നിവാരണം * കദളീപുഷ്പം=കദളിവാഴമാന്നിയുടെ പൂവ്. ഇതു കഷായം വെച്ചു സേവിക്കുക. ജംബ്വങ്കുരം=ഞാവൽകുനന്ത്. ആമ്രാങ്കുരം=മാവിൻതളിര്. ഇവയുടെ കഷായവും സേവിക്കാം. രണ്ടിലും മേപ്പൊടി തേൻ. അതിസാരം ശമിക്കും.

ചാർങ്ഗേരീധനദാക്ഷ്യജാജിഹിമമേഘാമ്രാസ്ഥിജംബ്വങ്കുരൈര്ജ്ജാതിവേധ്യഹിഫേന ഡാഡിമകണോഗ്രാതിവിഷാഹിംഗുഭിഃ മുസ്താകഷായസുപേഷിതൈർവ്വിരചിതാ വത്തിഹിതാഗ്നേഃ പരം സദ്യഃ സാസ്ര നിരസ്ര തീവ്രസകഫാതിസാരശൂലാപഹാ * ചാർങ്ഗേരി=പുളിയാരില. ധനദാക്ഷി=കഴഞ്ചിക്കുരു. അജാജി=അയമോദകം. ഹിമം=ചന്ദനം. മേഘം=മുത്തങ്ങ. ആമ്രാസ്ഥി=മാങ്ങയണ്ടിപ്പരിപ്പ്. ജംബ്വങ്കുരം=ഞാവൽകുനന്ത ജാതി=ജാതിക്ക. വേധി=സഹസ്രവേധി. അഹിഫേനം=അവീൻ. ഡാഡിമം=മാതളനാരങ്ങാത്തൊണ്ട്. കണ=തിപ്പലി·

ഉഗ്രാ=വയമ്പ്. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. ഹിംഗുളം=ചായില്യം. ഇവ മുത്തങ്ങക്കഷായത്തിൽ നല്ലവണ്ണം അരച്ചു ഗുളികയാക്കുക. ഈ ഗുളിക അഗ്നിമാന്ദ്യത്തേയും, രക്തത്തോടുകൂടിയോ കൂടാതേയോ ഇരിക്കുന്നതും കഫയുക്തവും ആയ കഠിനാതിസാരത്തേയും ശൂലത്തേയും ശമിപ്പിക്കും.

ജാതിക്കാ കാത്തതിവിഷാ പാഠച്ചൊററിത്തൊലി താതിരി മോചവേധികാ ഞാഴൽപ്പൂ ഇവയൊക്കെപ്പൊടിച്ചുടൻ കുടജത്വക്കൂതേ കചാഥേ ഛേത്തതോ ഗുളികീകൃതം ലിഹ്യാന്മോരോട്ടു തേനാൽ വാ സർവ്വാതിസാരരക്തജിൽ *

വാചാജലദദേവാഹ്വനാഗരാതിവിഷാഭയാഃ ഹരിദ്രാദ്വയ യഷ്ട്യാഹ്വകലശികുടജോൽഭവാഃ വചാഹരിദ്രാദിഗണാവാമാതീസാരനാശനൌ മേദഃകഫാഢ്യപവനസ്തന്യദോഷനിബർഹണൌ * വചാ=വയമ്പ്. ജലദം=മുത്തങ്ങ. ദേവാഹ്വം=ദേവതാരം. നാഗരം=ചുക്ക്. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. അഭയാ=കടുക്ക. ഹരിദ്രാദ്വയം=മഞ്ഞളും മരമഞ്ഞളും. യഷ്ട്യാഹ്വം=ഏരട്ടിമധുരം. കലശീ=മൂവിലവേര്. കുടജോൽഭവം=കുടകപ്പാലയരി. വചാദിയും ഹരിദ്രാദിയുമാകുന്ന ഈ ഗണങ്ങൾ ആമാതിസാരത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവയാകുന്നു. മേദസ്സ് മുതലായവയേയും ഒതുക്കും.

ഇതി അതിസാരചികിത്സാ.

ഗ്രഹണീചികിത്സാ.

പൃഥഗ്ദോഷൈസ്സന്നിപാതാച്ചതുർദ്ധാ ഗ്രഹണീഗദഃ * ഗ്രഹണി എന്ന രോഗം നാലു വിധത്തിലാകുന്നു. പൃഥഗ്ദോഷൈഃ=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ മൂന്നുവിധം. സന്നിപാതാൽ=ദോഷങ്ങളുടെ സന്നിപാതംകൊണ്ട് ഒന്ന്. ഇങ്ങിനെ നാലുവിധം.

ഗ്രഹണ്യാം പാചനം പൂർവ്വം മദ്ധ്യേ സംഗ്രാഹി ഭേഷജം അന്തേഗ്നിദീപനം കുര്യാദേവം കാര്യഃ ക്രിയാക്രമഃ * ഗ്രഹണീരോഗത്തിങ്കൽ പാചനംപൂർവ്വം=ആദ്യം പാചനത്തെ ചെയ്യ

ണം. മദ്ധ്യേസംഗ്രാഹിഭേഷജം=മദ്ധ്യങ്കൽ മലത്തെ സംഗ്രഹിക്കുന്ന (പിടിച്ചുനിർത്തുന്ന) ഔഷധം പ്രയോഗിക്കണം. അന്തേ അഗ്നിദീപനം=അവസാനത്തിങ്കൽ അഗ്നിക്കു ദീപ്തിവരുത്തുന്ന ഔഷധം ചെയ്യണം. ഇതാണ് ഗ്രഹണീചികിത്സയുടെ ക്രമം.

ഗ്രഹണീമാശ്രിതം ദോഷമജീർണ്ണവദുപാചരേൽ അതിസാരോക്തവിധിനാ തസ്യാമം ച വിപാചയേൽ * ഗ്രഹണിയെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന ദോഷത്തെ അജീർണ്ണത്തെപ്പോലെ ചികിത്സിക്കണം. അതിസാരോക്തവിധിനാ=അതിസാരചികിത്സയിൽ പറഞ്ഞ വിധിയനുസരിച്ച് ആമം. വിപാചയേൽ= ആമദോഷത്തെ പചിപ്പിക്കുകയും വേണം.

അന്നകാലെ യവാഗ്വാദി പഞ്ചകോലാദിസാധിതം വിതരേൽ പടുലഘ്വന്നം പുനര്യോഗാംശ്ച ദീപനാൻ * ഭക്ഷണകാലത്തിങ്കൽ പഞ്ചകോലം മുതലായ മരുന്നുകളെക്കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ കഞ്ഞി മുതലായ അന്നത്തെ ഇന്തുപ്പുചേർത്തു കൊടുക്കണം. പിന്നെ ദീപനങ്ങളായ യോഗങ്ങളേയും പ്രയോഗിക്കണം.

പാഠാകരഞ്ജദ്വയപഞ്ചകോലകൈഡര്യപഥ്യാശരപുംഖവില്വൈഃ കഷായോ നിഹന്യാൽ കണാചൂർണ്ണയുക്തോ ഗുന്മാതിസാരഗ്രഹണീ ഗുദോത്ഥാൻ * പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. കരഞ്ജദ്വയം=ഉങ്ങിൻതോലും ആവൽതോലും. പഞ്ചകോലം. കൈഡര്യം=കരുവേപ്പ്. (ഞരമ്പ്) പഥ്യാ=കടുക്ക. ശരപുംഖം=കൊഴിഞ്ഞിലിൻവേര്. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ഇവ കഷായം. തിപ്പലി പൊടിച്ചുചേർത്തു സേവിക്കുക. ഗുന്മം, അതിസാരം, ഗ്രഹണി, അശ്സ്സ് എന്നിവ ശമിക്കും.

പഥ്യാവ്യോഷപുനർന്നവാംബുദനിശാപൂതീകയുശ്മാത്ധടാ പാഠാവില്വഫല്ഗുണപ്രിയാരളുകണാമൂലോഗ്രഗന്ധാഗ്നിഭിഃ ചവ്യാദീപ്യകബാണപുംഖസഹിതൈരേതൈഃപ്രസിദ്ധം ജലം പേയം തൽ ബഹുദോഷജ ഗ്രഹണിഭിഃർദ്ദൈവൈർയ്യഥൈവാമൃതം * പഥ്യ=കടുക്ക. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. പുനർന്നവം=തവിഴാമവേര്. അംബുദം=മുത്തങ്ങ. നിശാ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ.

പൂതീകയുഗ്മം=ഉങ്ങിൻതൊലിയും ആവൽതൊലിയും. അദ്ധ്യടാ=കിഴാർനെല്ലി. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. വിലപം=കൂവളവേര്. ഘുണപ്രിയാ=അതിവിടയം. അരളു=പെരുമരം (പലകപ്പയ്യാന എന്നു പക്ഷാന്തരം) കണാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ഉഗ്രഗന്ധാ=വയമ്പ്. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. ദീപ്യകം=അയമോദകം. ബാണാഹ്വംഖം=കൊഴിഞ്ഞിലിൻവേര്. ഇവ കഷായം. ദോഷാധിക്യത്തോടുകൂടിയ ഗ്രഹണിയിങ്കൽ സേവിക്കണം. ഇതു ദേവന്മാൎക്ക് അമൃതെന്നപോലെയാകുന്നു.

തിക്താമൂലേന നിഷ്ക്വാഥോ ഗ്രഹണ്യാം പരമം ഹിതഃ * തിക്താമൂലം=പുത്തിരിച്ചുണ്ടവേരിന്മേൽതൊലി. ഇതുകൊണ്ടുള്ള കഷായം ഗ്രഹണിയിങ്കൽ അത്യുത്തമമാണ്.

വ്യോഷസൈന്ധവപഥ്യാനാം ചൂൎണ്ണം തക്രേണ പായയേൽ * വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. പഥ്യാ=കടുക്ക. ഇവയുടെ പൊടി മോരിൽ സേവിക്കുക. ഫലം പൂൎവ്വവൽ.

ഇന്തുപ്പുകാണമയമോതമിരണ്ടുകാണം നാലേവ പിപ്പലി ഹരിതകിയാറുകാണം വെന്നീരിൽ നന്നു പുളിമോരിലതീവനന്നു മന്ദാഗ്നിനാമിതി വദന്തി തിരണ്ടവൈദ്യാഃ * കാണം=കഴഞ്ച്. വെന്നീര്=ചുടുവെള്ളം. ഇതിലെ മരുന്നുകളെകൊണ്ടു പൊടിയുണ്ടാക്കുക.

ത്രികടുകമജമോജം സൈന്ധവം ജീരകേ ദ്വേ സമധരണധൃതാനാമഷ്ടമോ ഹിംഗുഭാഗഃ പ്രഥമകബളഭോജ്യഃ സൎപ്പിഷാ ചൂൎണ്ണകോയം ജനയതി ജഠരാഗ്നിം വാതഗുന്മാ നിഹന്തി * ത്രികടുകം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. അജമോജം=അയമോദകം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ജീരകേദ്വേ=ജീരകവും കരിഞ്ജീരകവും. ഇവ ഏഴും സമം. അഷ്ടമോഹിംഗുഭാഗഃ=എട്ടാമത്തേതായിട്ടു ഹിംഗു (കായം) ഒരുഭാഗം. അതായത് മറ്റെ മരുന്നുകൾപോലെത്തന്നെ ഒരുഭാഗമെന്നൎത്ഥം. ഈ പൊടി ആദ്യം ഉണ്ണുന്ന ഉരുളകളിൽ കലൎന്നു നെയ്കൂട്ടി സേവിക്കണം. ജഠരാഗ്നി ഉണ്ടാവാനും വാതഗുന്മം ശമിക്കാനും ഉത്തമം. (ഇതിന്നു അഷ്ടചൂൎണ്ണമെന്നുപേർ).

ത്രികടുകമജമോജം ചിത്രകോ ഹിംഗുഭാർങ്ഗീ വിളമപി സഹചവ്യം സൈന്ധവം യവാശൂകം അമൃതമിതി ഭിഷഗ്ഭിഃ പൂജിതശ്ചൂർണ്ണരാജഃ കഫപവനനിഹന്താ ശൂലഹാ ദീപനശ്ച * ത്രികടുകം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. അജമോജം=അയമോദകം. ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഹിംഗു=കായം. ഭാർങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. വിളം=വിളയുപ്പ്. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. യാവശൂകം=തുവച്ചിലക്ഷാരം. ഈ പൊടിക്കു ചൂർണ്ണരാജൻ എന്നു പേർ. കഫം, വാതം, ശൂലം ഇവയെ ശമിപ്പിക്കും. അഗ്നിയെ ദീപിപ്പിക്കും.

താലീസപത്രമരിചചവികാനാം പലം പലം കൃഷ്ണാതന്മൂലയോൎദ്വേ ദ്വേ പലേ ശുണ്ഠീ പലത്രയം ചതുൎജ്ജാതമുശീരഞ്ച കൎഷാംശം ശ്ലക്ഷ്ണചൂൎണ്ണിതം ഗുളേന വടകാൻ കൃത്വാ ത്രിഗുണേന സദാ ഭജേൽ മദ്യയൂഷരസാരിഷ്ടമസ്തുപേയാപയോനുപഃ വാതശ്ലേഷ്മാത്മനാം ഛൎദ്ദിഗ്രഹണീപാൎശ്വഹൃദ്രുജാം പ്രസേകപീനസശ്വാസകാസാനാം ച നിവൃത്തയേ * താലീസപത്രം. മരിചം=കുരുമുളക്. ചവികാ=കാട്ടുമുളകിൻവേർ. ഇവ ഓരോ പലം. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. കൃഷ്ണാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ഇവ ഈരണ്ടു പലം. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. മൂന്നു പലം. ചതുൎജ്ജാതം=ഏലം. ഏലവംഗം, പച്ചില, നാഗപ്പൂവ്. ഉശീരം=രാമച്ചം. ഇവ മുമ്മൂന്നു കഴഞ്ച്. നന്നാക്കെ പൊടിച്ചു മൂന്നിരട്ടി ശൎക്കര ചേൎത്തു വടകമാക്കി സേവിക്കുക. അനുപാനമായി മദ്യം, യൂഷം, മാംസം, അരിഷ്ടം, തയിർവെള്ളം, കഞ്ഞി ഇവ യഥോചിതം കുടിക്കണം. വാതകഫോധികങ്ങളായ ഛൎദ്ദി, ഗ്രഹണി, പാൎശ്വവേദന, ഹൃദയവേദന, പ്രസേകം, പീനസം, ശ്വാസം, കാസം ഇവ ശമിക്കും.

ശരപുംഖൌഷധയുതം ദശമൂലം സശോഫേ ഗ്രഹണീദോഷ വാതികേ പ്രപിബേന്നരഃ * ശരപുംഖം=കൊഴിഞ്ഞിലിൻവേര്. ഔഷധം=ചുക്ക്. ദശമൂലം. ഇവ കഷായം. നീരോട്ടുകൂടിയതായ വാതഗ്രഹണിയിങ്കൽ ഹിതമാകുന്നു.

അഗ്നേൎന്നിൎവ്വാപകം പിത്തം രേകേണ വമനേന വാ ഹൃ

ത്വാ തിക്തകടുഗ്രാഹിദീപനൈരവിദാഹിഭിഃ അന്നൈഃ സ
ന്ധുക്ഷയേദഗ്നിം ചൂർണ്ണൈഃ സ്നേഹൈശ്ച തിക്തകൈഃ * പി
ത്തഗ്രഹണിയിങ്കൽ അഗ്നിയെ കെടുത്തുന്നതുകൊണ്ടു പിത്ത
ത്തെ ആദ്യംതന്നെ വിരേചനമൊ വമനമൊ ചെയ്തു പരിഹ
രിക്കണം. അതിന്നുശേഷം തിക്തം (കയ്പ്) കടു (എരുവ്) എ
ന്നീ രസത്തോടുകൂടിയതായും മലത്തെ സംഗ്രഹിക്കുന്നതായും
ദീപനമായും ഉൾപ്പുഴുക്കുണ്ടാക്കാത്തതായും ഇരിക്കുന്ന അന്നങ്ങ
ളെക്കൊണ്ട് അഗ്നിയെ ദീപിപ്പിക്കണം. തിക്തരസത്തോടുകൂ
ടിയ ചൂർണ്ണങ്ങളും സ്നേഹങ്ങളും പ്രയോഗിക്കുകയും വേണം.

നാഗരാതി വിഷാമുസ്താപാഠാവില്വരസാഞ്ജനം കുടജ
ത്വക്ഫലം തിക്താ ധാതകീ ച കൃതം രജഃ ക്ഷൌദ്രതണ്ഡുല
വാരിഭ്യാം പൈത്തികേ ഗ്രഹണീഗദേ * നാഗരം=ചുക്ക്. അ
തിവിഷാ=അതിവിടയം. മുസ്താ=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. പാഠാ=പാട
ക്കിഴങ്ങ്. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. രസാഞ്ജനം. കുടജത്വ
ക്=കുടകപ്പാലവേരിന്മേൽതൊലി. ഫലം=മലങ്കാരക്ക. തിക്താ=
പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. ധാതകീ=താതിരിപ്പൂവ്. ഇവ പൊടിച്ചു
തേൻചേർത്തിട്ടൊ അരിക്കാടിയിൽ കലക്കീട്ടൊ സേവിക്കുക.
പിത്തഗ്രഹണിയിങ്കൽ ഉത്തമം.

ശാന്തപിത്തോധികം ചൈവം കുഷ്ഠോക്തം തിക്തകം
പിബേൽ * ഏവം=ഇപ്രകാരം. ശാന്തപിത്തഃ=പിത്തം ശമിച്ചു
വനായാൽ. കുഷ്ഠോക്തം തിക്തകം=കുഷ്ഠചികിത്സയിൽ പറയ
പ്പെടുന്ന തിക്തഘൃതത്തെ. പിബേൽ=സേവിക്കണം. അധികം
എന്നതു പിബേൽ എന്നതിനോട് അന്വയിക്കുന്നു. പിത്തഗ്ര
ഹണിയിങ്കൽ പിത്തം ശമിച്ചാൽ പിന്നേയും അതിനെ ജയ
പ്പെടേണ്ടതുകൊണ്ടു തന്നിവാരണത്തിന്നായി തിക്തകം നെയ്യ്
കുറെ കാലത്തേക്കു സേവിക്കണമെന്നു താല്പര്യം.

ഗ്രഹണ്യാം ശ്ലേഷ്മദുഷ്ടായാം തീക്ഷ്ണൈഃ പ്രച്ഛർദ്ദനേ കൃതേ
കടുമ്ലലവണക്ഷാരൈഃ ക്രമാദഗ്നിം വിവർദ്ധയേൽ * കഫഗ്രഹ
ണിയിങ്കൽ ചെയ്യേണ്ടതു പറയുന്നു—ഗ്രഹണ്യാം ശ്ലേഷ്മദുഷ്ടാ
യാം=ഗ്രഹണി കഫംകൊണ്ടു ദുഷിച്ചിരിക്കുംസമയത്തിങ്കൽ.
തീക്ഷ്ണൈഃ=തീക്ഷ്ണങ്ങളായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ട്.പ്രച്ഛർദ്ദനെകൃ

തെ=പ്രകൎഷേണ ഛൎദ്ദിപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ. കടപമ്ലലവണക്ഷാരൈഃ=എരുവ്, പുളി, ഉപ്പ്, ക്ഷാരം ഇവയെക്കൊണ്ടു. ക്രമാദഗ്നിംവിവൎദ്ധയേൽ=ക്രമത്തിൽ അഗ്നിയെ വൎദ്ധിപ്പിക്കണം.

ഷൾപലഞ്ച ഘൃതം യോജ്യം ധാന്വന്തരമഥാപി വാ * അഥ=അനന്തരം. ഷൾഫലം ധാന്വന്തരം വാ ഘൃതം യോജ്യം=ഷൾപലഘൃതമൊ ധാന്വന്തരഘൃതമൊ പ്രയോഗിക്കണം.

നിചയേ പഞ്ച കൎമ്മാണി യുഞ്ജ്യാച്ചൈതദ്യഥായഥം * നിചയെ=സന്നിപാതത്തിങ്കൽ (സന്നിപാതംകൊണ്ടുള്ള ഗ്രഹണിയിങ്കൽ) പഞ്ചകൎമ്മാണി=വമനവിരേചനാദികളായ അഞ്ച് കൎമ്മങ്ങളേയും. യഥായഥം യുഞ്ജ്യാൽ=യഥോചിതം പ്രയോഗിക്കണം.

പാഠാകരഞ്ജയുഗ്മാദ്യം ഘൃതം യോജ്യം മനീഷിണാ * മനീഷിണാ=വിദ്വാനായ വൈദ്യനാൽ. പാഠാകരഞ്ജയുഗ്മാദ്യം ഘൃതം="പാഠാകരഞ്ജയുഗ്മാഗ്നി" ഇത്യാദിയായി മുമ്പ് അതിസാരചികിത്സയിൽ പറഞ്ഞ ഘൃതം. യോജ്യം=പ്രയോഗിക്കപ്പെടേണ്ടതാകുന്നു.

ചിത്രകഗ്രന്ഥിപൂതീകപുനൎന്നവമഹൌഷധാൽ തുലാം പചേൽ ജലദ്രോണേ ചതുൎഭാഗാവശേഷിതേ തൽകഷായേ ഘൃതപ്രസ്ഥം ഷൾപലേന പചേൽ ഭിഷക് ക്ഷീരദ്വിഗുണിതം തദ്ധി ഗ്രഹണീദീപനംപരം * ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഗ്രന്ഥി=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. പൂതീകം=ആവൽതൊലി. പുനൎന്നവം=തവിഴാമവേര്. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ഇവ സമം ഒരു തുലാം. പതിനാറിടങ്ങഴി വെള്ളത്തിൽ കഷായംവെച്ചു നാലൊന്നാക്കി ഇടങ്ങഴി നെയ്യും അതിലിരട്ടി പാലും ചേൎത്തു ഷൾപലം കല്ക്കമായി കാച്ചി അരിക്കുക. ഷൾപലം=തിപ്പലി, കാട്ടുതിപ്പലിവേര്, കാട്ടുമുളകിൻവേര്, കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്, ചുക്ക്, ഇന്തുപ്പ്. ഈ നെയ്യ സേവിച്ചാൽ ഗ്രഹണിയിങ്കൽ അഗ്നിദീപ്തിയുണ്ടാകും.

അഥാമമലസീഭൂതം സാദ്ധ്യം തപ്തരിതമുല്ലിഖേൽ പിതേവാസോഗ്രം പടുഫലം വാൎയ്യുഷ്ണം യോജയേത്തതഃ * അലസീഭൂതം ആമം=അലസമായിത്തീൎന്നതായ ആമത്തെ. (അലസം=ആമം

വയററിൽ കട്ടിയായി കിടക്കും. ഛർദ്ദിയും പോക്കും ഉണ്ടാകയി ല്ല. ഇങ്ങിനെയുള്ളത് അലസമാകുന്നു) സാദ്ധ്യം=സാദ്ധ്യമാ ണെങ്കിൽ. ത്വരിതം ഉല്ലിഖേൽ=വേഗത്തിൽ ഛർദ്ദിപ്പിക്കണം. 'സാദ്ധ്യം എന്നതുകൊണ്ട് അസാദ്ധ്യമായ ദണ്ഡകാലസകാദി യെ വ്യാവർത്തിക്കുന്നു. ഛർദ്ദിപ്പിക്കാനുള്ള മരുന്നു പറയുന്നു— സോഗ്രാപടു=ഉഗ്ര (വയമ്പ്) യോടും പടു (ഇന്തുപ്പ്) വിനോടും കൂടിയ. ഫലം=മലങ്കാരക്കയെ. പീത്വാ=സേവിച്ചിട്ട്. വാര്യുഷ്ണം യോജയെത്തതഃ=അനന്തരം ചുടുവെള്ളം കുടിക്കണം.

സ്വേദനം ഫലവർത്തിഞ്ച മലവാതാനുലോമനീം * സ്വേ ദനം=വിയർപ്പിക്കൽ. മലവാതാനുലോമനീം ഫലവർത്തിം ച=മ ലത്തേയും വാതത്തേയും അനുലോമമാക്കിത്തീക്കുന്ന ഫലവർത്തി യേയും പ്രയോഗിക്കണമെന്നർത്ഥം. ഫലവർത്തി എന്നതു, ത്രി കോല്പക്കൊന്ന മുതലായ മരുന്നുകളും പ്രധാനമായി ഫല (=മലംകാരക്ക) വും ചേർത്തു മൂത്രാദിദ്രവ്യങ്ങളിൽ അരച്ചുണ്ടാ ക്കുന്ന തിരിയാകുന്നു. ആയതു ഗുദദ്വാരത്തിൽ മെഴുക്കു പുരട്ടി ക ടത്തേണ്ടതാകുന്നു.

ശൂലേ നിരന്നോ ബലവാൻ കോഷ്ണാദ്ഭിശ്ചൂർണ്ണിതാഃ പി ബേൽ ഹിംഗുപ്രതിവിഷാവ്യോഷവചാസൌവച്ചലാഭയാഃ * ശൂലെ=ശൂലമുണ്ടാകുമ്പോൾ. ബലവാൻ=ബലവാനായ രോഗി. നിരന്നഃ=അന്നംഭക്ഷിക്കാതെകണ്ട്. ചൂർണ്ണിതാഃ ഹിംഗുപ്രതി വിഷാവ്യോഷവചാസൌവച്ചലാഭയാഃ=കായം, അതിവിടയം, ചുക്ക്, മുളക്, തിപ്പലി, വയമ്പ്, തുവച്ചിലക്കാരം, കടുക്ക എന്നിവ പൊടിച്ച്. കോഷ്ണാദ്ഭിഃ പിബേൽ=ചുടുവെള്ളംകൊ ണ്ടു സേവിക്കണം.

വില്വാജമോജഘനനാഗരവാളകോഗ്രാപൂതീകധാന്യകശൃ തം സലിലം ഹിതഞ്ച * വില്വം=കൂവളവേര്. അജമോജം= അയമോദകം. ഘനം=മുത്തങ്ങ. നാഗരം=ചുക്ക്. വാളം=ഇരു വേലി. ഉഗ്രാ=വയമ്പ്. പൂതീകം=ആവൽതൊലി. ധാന്യകം= കൊത്തമ്പാലയരി. ഇവ കഷായം ഹിതമാകുന്നു.

കൃഷ്ണാനിംബാഭയാശുണ്ഠീസിദ്ധമംഭശ്ച തൽഗുണം * കൃ

ഷ്ണാ=തിപ്പലി. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. അഭയാ=കടുക്ക. ശു ണ്ഠി=ചുക്ക്. ഇവ കഷായവും സേവിക്കാം.

ചിഞ്ചാരസം മൂർദ്ധ്നി സതൈലമിഷ്ടം ഭൃംഗാംഘ്രിലേപഃ പരിതശ്ച നാഭേഃ നാഭൌ പ്രലിമ്പേദഥ താലമൂലം ജ്യോത്സ്നാം ബുപിഷ്ടഞ്ച വിഷൂചികാസു * ചിഞ്ചാരസം=പുളിയിലയുടെ നീര്. ഇത് എണ്ണയും കൂട്ടി ശിരസ്സിൽ ഇടുക. ഭൃംഗാംഘ്രി=ക ഞ്ഞുണ്ണിയുടെ വേര്. ഇത് അരച്ചു നാഭിയുടെ നാലുപുറവും പുരട്ടുക. താലമൂലം=കരിമ്പനവേര്.. ഇതു ത്രിഫലകഷായത്തി ലരച്ചു നാഭിയിൽ പുരട്ടുക. ഇവയെല്ലാം വിഷൂചികയിൽ ഹിത മാകുന്നു.

നാഗരേണ ബലാവില്വമൂലാഭ്യാം സാധിതേ ജലേ സി ദ്ധാം പിബേല്ലാജപേയാം ദാഹതൃഷ്ണാപ്രപീഡിതഃ * നാഗരം= ചുക്ക്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. വില്വമൂലം=കൂവളവേര്. ഇ വ കഷായത്തിൽ മലർക്കഞ്ഞിയുണ്ടാക്കി സേവിക്കുക. വിഷൂ ചികയിൽ ഉള്ള ചുട്ടുനീറലും തണ്ണീർദാഹവും ശമിക്കും.

അതിമാത്രം വിഷൂചീ ചേൽ തക്രം ദധി ഹിമം ജലം നാളികേരാംബു പേയാം വാ പ്രാണത്രാണായ ദാപയേൽ * വി ഷൂചിക അധികം വദ്ധിച്ചിരുന്നാൽ പ്രാണനെ രക്ഷിപ്പാനാ യിട്ടു മോര്, തൈര്, തണുത്തവെള്ളം, എളനീർവെള്ളം, ക ഞ്ഞി ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും കൊടുക്കാം.

വിഷൂച്യാമതിവൃദ്ധായാം പാർഷ്ണ്യാർദ്ദാഹഃ പ്രശസ്യതേ തദഹശ്ചോപവാസ്യൈനം വിരിക്തവദുപാചരേൽ * വിഷൂചി ക വളരെ വദ്ധിച്ചിരുന്നാൽ പാർഷ്ണി (മടമ്പുകാൽ) കളിൽ ചൂ ടിടുന്നതു വളരെ നല്ലതാകുന്നു. ആ ദിവസം മുഴുവൻ രോഗി യെ ഉപവാസം ചെയ്യിച്ചു വിരേചനം വരുത്തിയാലത്തെ മാ തിരി ഉപചരിക്കണം.

ആമകേരീക്കിലുലുവാ വില്വവും മലർ ജീരകം പിലാവില ഭവം വൃന്തം വിഷൂച്യാം കഷായമുത്തമം * ആമകേരീക്കിൽ= തെങ്ങിൻെറ പച്ച ഈക്കിൽ. പിലാവിലവൃന്തം=പുലാവില ഞെട്ടി. ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഈ കഷായം വിഷൂചികയിൽ ഉ ത്തമം.

വയർനോവിലുമംഗേഷു തഥാ കോച്ചിവലിക്കിലും ഭൃഷ്ട തണ്ഡുലഖണ്ഡേന സ്വേദയേദുദരാദികം * ഭൃഷ്ടതണ്ഡുലഖണ്ഡം=അരിവറുത്തത്. ഇതുകൊണ്ടു തിരുമ്മി വിയപ്പിക്കണം.

ഇതി ഗ്രഹണീചികിത്സാ.

അത്യഗ്നിചികിത്സാ.

യദാ ക്ഷീണേ കഫേ പിത്തം സ്വസ്ഥാനേ പവനാനുഗം പ്രവൃദ്ധം വർദ്ധയത്യഗ്നിം തദാസൌ സാനിലോനലഃ പക്ത്വാന്നമാശു ധാതുംശ്ച സർവ്വാനോജശ്ച സംക്ഷിപൻ മാരയേൽ സ ഭവേദ്വ്യാധിരത്യഗ്നിർദുസ്തരഃ സ്മൃതഃ * കഫം ക്ഷയിച്ചുപോയാൽ പിത്തം അതിന്റെ സ്ഥാനത്തു വാതത്തിന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി പ്രകർഷേണ വർദ്ധിച്ചിട്ട് അഗ്നിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കും. ഇങ്ങിനെ വരുന്നതെപ്പോഴൊ അപ്പോൾ ആ പിത്തം (അഗ്നി) അഗ്നിയേയും വർദ്ധിപ്പിക്കും. അത്, ആഹാരം ചെയ്യുന്ന അന്നത്തേയും എല്ലാ ധാതുക്കളേയും ഓജസ്സിനേയും ക്ഷയിപ്പിക്കും. ക്രമത്തിൽ രോഗിയെ ഹനിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ വ്യാധിക്ക് അത്യഗ്നി എന്നു പേർ. ഇതു് ദുസ്തരമാകുന്നു. ദുസ്തരം= അതിക്രമിപ്പാൻ ഞെരുക്കമുള്ളതു്.

യദാക്രാന്തോ ഭവേൽ സ്വസ്ഥോ ഭുക്തേ ജീർണ്ണേ തു താമ്യതി തൃൾ കാസദാഹമോഹാദ്യാ വ്യാധയോത്യഗ്നിസംഭവാഃ * ഈ രോഗത്താൽ ആക്രാന്തനായ മനുഷ്യൻ ഊണുകഴിഞ്ഞാൽ സ്വസ്ഥനായി ഭവിക്കും. അതു ദഹിച്ചാൽ ക്ഷീണിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇതുനിമിത്തം തണ്ണീർദാഹം, ചുമ, ചുട്ടുനീറൽ, മോഹാലസ്യം മുതലായ ഉപദ്രവങ്ങൾ ഉണ്ടാകുകയും ചെയ്യും.

അസകൃൽ പിത്തഹരണം പായസപ്രതിഭോജനം സർവ്വം തദത്യഗ്നിഹിതം ഭുക്ത്വാ ച സ്വപനംദിവാ * പലപ്പോഴും (വിരേചനംചെയ്തു്) പിത്തത്തെ കളയുക, പാൽച്ചോറ് ഊണിന്നുമേലെ കഴിക്കുക, ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞിട്ടു പകൽ ഉറങ്ങുക ഇവയെല്ലാം അത്യഗ്നിയിങ്കൽ ഹിതമാകുന്നു.

മുഹുർമ്മുഹുരജീർണ്ണേപി ഭോജ്യാന്യസ്യോപഹാരയേൽ നിരിന്ധനോന്തരം ലബ്ധ്വാ യഥൈനം ന വിപാദയേൽ * ഈ അത്യഗ്നിരോഗിക്ക് അജീർണ്ണമായിരുന്നാലും ഭോജ്യങ്ങളെ കൊടുക്കണം. അഗ്നിക്കു ദഹിക്കുവാൻ ഇന്ധനം (=വിറക്) ഇല്ലാതാക്കിയിട്ട് അഗ്നിയെ കെടുത്തരുത്. അത്യുജ്ജ്വലനായിരിക്കുന്ന അഗ്നിക്കു ദാഹ്യസാധനങ്ങൾ ഇല്ലാതിരുന്നാൽ അപകടം വരും. അതുകൊണ്ട് എപ്പോഴും ഭക്ഷണം കൊടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കേണമെന്നു താൽപര്യം.

കൃസരം പായസം സ്നിഗ്ദ്ധം പൈഷ്ടികം ഗുളവൈകൃതം അശ്നീയാദൌദകാനൂപപിശിതാനി ഭൃതാനി ചാ * കൃസരം=വിരകൽ (അരി വിരകിയത്). പായസം=പാലും അരിയും ചേർത്തുണ്ടാക്കിയ ഭക്ഷ്യം. സ്നിഗ്ദ്ധതയോടുകൂടിയ പൈഷ്ടികം=അരി അരച്ചുണ്ടാക്കിയ പലഹാരം. ഗുളവൈകൃതം=ശർക്കരകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പലവക സാധനങ്ങൾ. ഇവ ഭക്ഷിക്കുക. ഔദകങ്ങളായും ആനൂപങ്ങളായും ഇരിക്കുന്നതും പോഷണങ്ങളുമായ മാംസങ്ങളും ഭക്ഷിക്കണം. ഔദകങ്ങൾ=ജലചരങ്ങളായ ജന്തുക്കളുടെ മാംസങ്ങൾ. ആനൂപങ്ങൾ=അനൂപദേശത്തുള്ള ജീവികളുടെ മാംസങ്ങൾ.

പയഃ സഹമധൂച്ഛിഷ്ടം ഘൃതം വാ തൃഷിതഃ പിബേൽ ഗോധൂമചൂർണ്ണം പയസാ ബഹുസർപ്പിഃപരിപ്ലുതം * പാലും മെഴുകും ചേർത്തു സേവിക്കുക. വെള്ളം ദാഹിച്ചാൽ അങ്ങിനെ ചെയ്യാം. അല്ലെങ്കിൽ മെഴുചേർത്തതായ നൈ സേവിക്കാം. ഗോതമ്പിൻെറ പൊടി ധാരാളം നെയ്യിൽ കുഴച്ചു പാലിൽ കലക്കി സേവിക്കാം.

ആനൂപരസയുക്താൻ വാ സ്നേഹാംസ്തൈലവിവർജ്ജിതാൻ ശ്യാമാത്രിവൃദ്വിപക്വം വാ പയോ ദദ്യാദ്വിരേചനം * ഘൃതം മുതലായ സ്നേഹദ്രവ്യങ്ങൾ ആനൂപമാംസത്തിൻെറ രസത്തോടുചേർത്തു സേവിക്കാം. എന്നാൽ എണ്ണചേർത്തിട്ടു പാടില്ല. (എണ്ണ ദേഹത്തെ ശോഷിപ്പിക്കുമല്ലൊ) ശ്യാമാ=നാൽക്കോല്പക്കൊന്ന. ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ഇവ ചേർത്തു കുറുക്കിയ വിരേചനമായ പാൽ സേവിപ്പിക്കുകയുമാം.

ആഹാരമഗ്നിഃ പചതി ദോഷാനാഹാരവർജിതഃ ധാതൂൻ ക്ഷീണേഷു ദോഷേഷു ജീവിതം ധാതുസംക്ഷയേ * അഗ്നിയുടെ പചനക്രമം പറയുന്നു—അഗ്നി ആദ്യം ആഹാരത്തെ പചിക്കും. ആഹാരമില്ലെന്നുവന്നാൽ വാതാദികളായ ത്രിദോഷങ്ങളെ പിടികൂടും. അവയും പചിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ രസാദികളായ സപ്തധാതുക്കളെ കടന്നുപിടിക്കും. ധാതുക്കൾകൂടി ക്ഷയിച്ചാൽ, ഒടുവിൽ, ജീവിതത്തെത്തന്നെ പചിപ്പിക്കും.

തത്ര സർവ്വദാ യോജ്യം ശ്ലേഷ്മളം ഗുരു ഭോജനം ഭോജയേൽ ബ്രാഹ്മണാൻ ദദ്യാൽ പാനകം പഥികവ്രജേ * മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം ഈ രോഗം അതിദാരുണമാകയാൽ ഇതിങ്കൽ എല്ലായ്പോഴും കഫകരങ്ങളും ഗുരുത്വമുള്ളവയുമായ ഭോജനങ്ങൾ നൽകണം. ബ്രാഹ്മണരെ കാൽകഴുകിച്ച് ഊട്ടുകയും, വഴിപോക്കർക്ക് പാനം കൊടുക്കുകയും വേണം.

ഇതി അത്യഗ്നിചികിത്സാ.

മൂത്രകൃച്ഛ്രചികിത്സാ.

വസ്തിമാശ്രിത്യ ജായന്തേ ദോഷൈർവിംശതിരാമയാഃ പൃഥഗ്ദോഷൈസ്സമസ്തൈശ്ച മൂത്രകൃച്ഛ്രം ചതുർവ്വിധം * ദോഷങ്ങൾ വസ്തിയെ ആശ്രയിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഇരുപതു രോഗങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നുണ്ട്. അവയിൽ മൂത്രകൃച്ഛ്രം എന്നൊന്നുണ്ട്. ആയതു നാലുവിധത്തിലാകുന്നു — പൃഥഗ്ദോഷൈഃ=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ. സമസ്തൈശ്ച=സന്നിപാതംകൊണ്ടും. വാതകൃച്ഛ്രം, പിത്തകൃച്ഛ്രം, സന്നിപാതകൃച്ഛ്രം എന്നിങ്ങിനെ നാലുതരത്തിലാണ് മൂത്രകൃച്ഛ്രമെന്നർത്ഥം. ഇപ്രകാരം വസ്തിഗതങ്ങളായ ഇരുപതു രോഗങ്ങളിൽ നാലെണ്ണം പറയപ്പെട്ടു. മൂത്രകൃച്ഛ്രം=മൂത്രമടപ്പ്.

ദോഷൈസ്സശുക്ലൈരശ്മര്യശ്ചതസ്രഃ സംപ്രകീർത്തിതാഃ അണുശോ വായുനാ ഭിന്നാ സാശ്മര്യേവ ച ശർക്കരാ * അശ്മരി എന്നു ഒരുതരം രോഗമുണ്ട്. ഇത് വാതാദിദോഷങ്ങളെ

കൊണ്ടു മൂന്നും, ശുക്ലംകൊണ്ടൊന്നും എന്നിങ്ങിനെ നാലുവിധമാകുന്നു. ഈ അശ്മരിതന്നെ വായുവിനാൽ അണുവായി ഭേദിക്കപ്പെട്ടാൽ അതിന്നു ശക്കര എന്നു പേർ. അശ്മരി=കല്ലടപ്പ്. ഇങ്ങിനെ നാലുവിധത്തിലുള്ള അശ്മരികളോടുകൂടി എട്ടു രോഗങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടു.

മൂത്രോത്സംഗക്ഷയഗ്രന്ഥിജഠരാതീതശുക്ലകാഃ വാതകുണ്ഡലികാഷ്ഠീലാവസ്തയോ വിഡ്വിഘാതകഃ ഉഷ്ണവാതൊ മൂത്രസാദ ഇത്യേതേ ദ്വാദശ സ്മൃതാഃ * മൂത്രോത്സംഗം, മൂത്രക്ഷയം, മൂത്രഗ്രന്ഥി, മൂത്രജഠരം, മൂത്രാതീതം, മൂത്രശുക്ലകം, വാതകുണ്ഡലികാ, വാപാഷ്ഠീല, വാതവസ്തി, വിഡ്വിഘാതകം, ഉഷ്ണവാതം, മൂത്രസാദം— ഇങ്ങിനെ വസ്തിസംബന്ധമായ മററു രോഗങ്ങൾ പന്ത്രണ്ട്. ഇപ്രകാരം വകമൂന്നിൽ ഇരുപതു രോഗങ്ങൾ. വസ്തിയെ ആശ്രയിച്ചിട്ടുള്ള വാതാദികളെക്കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന രോഗങ്ങളിൽ മൂത്രംപോകുവാൻ തടസ്ഥമുണ്ടാക്കുന്നവ എല്ലാംതന്നെ മൂത്രകൃച്ഛ്രവർഗ്ഗത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. മൂത്രത്തെ അധികമായി പുറത്തേക്കു കളയുന്നവ മേഹവർഗ്ഗത്തിലാകുന്നു പെടുക. ഇതിൽ ആദ്യം പറഞ്ഞവയെയാണ് മേൽകാണിച്ചത്.

വാതാനുലോമനം സ്നിഗ്ദ്ധമുഷ്ണം സ്രോതോവിശോധനം ദീപനം യച്ച പാനാന്നഭേഷജം കൃച്ഛ്രിണാം ഹിതം * വാതത്തെ അനുലോമമാക്കുന്നതും സ്നിഗ്ദ്ധവും ഉഷ്ണവും സ്രോതസ്സുകൾക്കു ശുദ്ധിവരുത്തുന്നതും അഗ്നിക്കു ദീപനം വരുത്തുന്നതുമായ പാനം, അന്നം, ഭേഷജം എന്നിവ മൂത്രകൃച്ഛ്രരോഗികൾക്കു ഹിതമാകുന്നു.

നാഭേരധസ്താദ്ധാന്യാമ്ലസേകോ മൂത്രരുജാപഹഃ * നാഭേരധസ്താൽ=നാഭിയുടെ താഴെ. ധാന്യാമ്ലസേക=ധാന്യാമ്ലം (=കാടി) കൊണ്ടുള്ള ധാര കൃച്ഛ്രരോഗികൾക്കു ഹിതമാകുന്നു. ഇവയെല്ലാം ഈ രോഗത്തിന്റെ സാമാന്യചികിത്സയാണെന്നറിഞ്ഞുകൊൾക.

കൃച്ഛ്രേ വാതഘ്നതൈലാക്തമധോ നാഭേഃ സമീരജേ സുസ്നിഗ്ദ്ധൈഃ സ്വേദയേദംഗം പിണ്ഡസേകാവഗാഹനൈഃ വാ

തകൃച്ഛ്രത്തിങ്കൽ ചെയ്യേണ്ടതായ ചികിത്സ പറയുന്നു—അധോനാഭേഃ=നാഭിയുടെ കീഴെ. വാതഘ്നതൈലാക്തം=വാതഹരങ്ങളായ തൈലങ്ങൾ പുരട്ടിയ രോഗിയെ. സുസ്നിഗ്ദ്ധം=ഏററവും സ്നിഗ്ദ്ധതയുള്ള. പിണ്ഡസേകാവഗാഹനൈഃ=പിണ്ഡം (കിഴി) സേകം (ധാര) അവഗാഹനം (കഷായവെള്ളത്തിലിരുത്തുക) എന്നിവകൊണ്ട്. അംഗം സ്വേദയേൽ=ശരീരത്തെ വിയൎപ്പിക്കണം.

വാതജിൽപത്രനിഷ്ക്വാഥേ ധാന്യാമ്ലേ വാവഗാഹയേൽ * വാതഹരങ്ങളായ ഇലകൾ ഇട്ടു തിളപ്പിച്ച കഷായവെള്ളത്തിലൊ വെപ്പുകാടിയിലൊ രോഗിയെ അവഗാഹനം ചെയ്യിക്കണം. ഇത് അവഗാഹസ്വേദമാകുന്നു. മൂത്രകൃച്ഛ്രത്തിങ്കൽ ഉത്തമമാകുന്നു.

ജലപ്രസാദാസ്ഥികപോതപങ്കശതാവരീഗോക്ഷുരസിദ്ധമംഭഃ പുരാനപിതം ഹന്ത്യനിലോൽബണാനി കൃച്ഛ്രാണികൃച്ഛ്രാണ്യപി ശക്കരാഞ്ച * ജലപ്രസാദാസ്ഥി=തേററാമ്പരൽ. കപോതപങ്കം=അടക്കാമണിയൻവേർ. ശതാവരി=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. ഇവ കഷായം. ഗുൎഗ്ഗലു ശുദ്ധിചെയ്ത് മേമ്പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക. വാതംകൊണ്ടുള്ള മൂത്രകൃച്ഛ്രങ്ങൾ കൃച്ഛ്രസാദ്ധ്യങ്ങളാണെങ്കിലും ശമിക്കും. ശക്കരാരോഗവും മാറും.

ദശമൂലബലാമൂലദ്രാക്ഷാവസുകയഷ്ടിഭിഃ വരീവിദാരീമത്സ്യാക്ഷീചന്ദനോപലഭേദകൈഃ സപയസ്യൈഃ ശൃതം ക്ഷീരം സൎവ്വമൂത്രരുജാപഹം * ദശമൂലം. ബലാമൂലം=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. വസുകം=താർതാവൽ. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. വരി=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. വിദാരി=പാൽമുതുക്കിൻകിഴങ്ങ്. മത്സ്യാക്ഷി=മീനങ്ങാണി. ചന്ദനം. ഉപലഭേദകം=കല്ലൂർവഞ്ചി. പയസ്യാ=അടപതിയൻകിഴങ്ങ്. ഇവകൊണ്ടു പാൽകുറുക്കി സേവിക്കുക. എല്ലാ മൂത്രകൃച്ഛ്രങ്ങളും ശമിക്കും.

ദശമൂലം ബലാമൂലം ദ്രാക്ഷായഷ്ട്യാഹ്വചന്ദനം കഥായ്താ പിബേത്തോയം മൂത്രകൃച്ഛ്രസ്യ ശാന്തയേ * ദശമൂലം. ബ

ലാമൂലം=കറുന്തോട്ടിവേർ. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. ഇവ കഷായം സേവിക്കുക. മൂത്രകൃച്ഛ്രം ശമിക്കും.

വരീസിദ്ധം പിബേൽ ക്ഷീരം സസിതം കൃച്ഛ്രശാന്തയേ * വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. ഇതുകൊണ്ടു പാൽ കുറുക്കി പഞ്ചസാരയുംചേൎത്തു സേവിക്കുക. മൂത്രകൃച്ഛ്രം ശമിക്കും.

വ്യാഘ്രീഗോക്ഷുരമത്സ്യാക്ഷീപത്മാപാഷാണഭേദകൈഃ കപോതവങ്കകതകവരീവസുകവാളകൈഃ ശൃതക്ഷീരാദ്വിശിഷ്ടോയം കഷായഃ ശൎക്കരാന്വിതഃ മൂത്രകൃച്ഛ്രാണിസൎവ്വാണി രക്തസ്രാവഞ്ച നാശയേൽ * വ്യാഘ്രീ=ചെറുവഴുതിനവേർ. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. മത്സ്യാക്ഷി=മീനങ്ങാണി. പത്മാ=ഓരിലത്താമരയില. പാഷാണഭേദകം=കല്ലൂർവഞ്ഞിവേർ. കപോതവങ്കം=അടയ്ക്കാമണിയൻവേർ. കതകം=തേററാമ്പരൽ. വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. വസുകം=താർതാവൽവേര്. വാളകം=ഇരുവേലി. ഇവ കഷായത്തിൽ പാൽകുറുക്കി സേവിക്കുക. പഞ്ചസാര മേപ്പൊടി. എല്ലാ മൂത്രകൃച്ഛ്രങ്ങളും ശമിക്കും.

പത്ഥ്യാഗോക്ഷുരശമ്യാകധന്വയാഷാക്ഷിഭേഷജൈഃ കഷായം പിബേൽ സഗുഡാഹേ കൃച്ഛ്രേ മധുസിതായുതം * പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. ശമ്യാകം=കൊന്നത്തൊലി. ധന്വയാഷം=കൊട്ടുത്തൂവ്വവേർ. അക്ഷിഭേഷജം=പാച്ചോററിത്തൊലി. ഇവ കഷായം തേനും പഞ്ചസാരയുംചേൎത്തു സേവിക്കുക. വേദനയും ചുട്ടുനീറലും ഉള്ളതായ മൂത്രകൃച്ഛ്രം ശമിക്കും.

വരീവിദാരീഗോകണ്ടമുസ്താഗോപീജലംതഥാ * വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. വിദാരീ=പാൽമുതുക്കിൻകിഴങ്ങ്. ഗോകണ്ടം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ഗോപീ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ഇവ കഷായവും മേൽപ്രകാരംതന്നെ.

ബൃഹത്യാദിഗണൈഃ സിദ്ധം ദ്വിഗുണീകൃതഗോക്ഷുരൈഃ തോയം പയോ വാ സൎപ്പിർവ്വാ സൎവ്വമൂത്രവികാരജിൽ * ബൃഹത്യാദിഗണത്തിലെ മരുന്നുകൾ സമം. അതിലിരട്ടി ഞെരിഞ്ഞില്. ഇവകൊണ്ടു് കഷായമോ പാലോ നെയ്യോ ഉണ്ടാക്കുക. എല്ലാ മൂത്രരോഗങ്ങളും ശമിക്കും.

പൈത്തേ യുഞ്ജീത ശിശിരം ലേപസേകാവഗാഹനം *

പിത്തംകൊണ്ടുള്ള മൂത്രകൃച്ഛ്റത്തിങ്കൽ തണുപ്പുള്ള മരുന്നുകൾ പുരട്ടുക, അവയുടെ കഷായംകൊണ്ടോ മറ്റോ ധാരയിടുക, അവകൊണ്ട് അവഗാഹനം ചെയ്ക എന്നിവയാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. ഇത് പിത്തകൃച്ഛ്റത്തിന്റെ സാമാന്യ ചികിത്സയാകുന്നു.

ഉർവ്വാരോന്ത്രിക്ഷിപേദന്ത്രം നാഭ്യധോംഗേ ച കൃച്ഛ്റിണഃ *

ഉർവ്വാരുവിന്റെ ആന്ത്രം=വെള്ളരിക്കയുടെ കുടൽ. ഇത് നാഭിയുടെ ചുവട്ടിൽ അതായത് വസ്തിപ്രദേശത്ത്, നിക്ഷേപിക്കുക. പിത്തകൃച്ഛ്റം ശമിക്കും.

പിബേദ്വരീം ഗോക്ഷുരകം വിദാരീം സകശേരുകാം തൃണാഖ്യം പഞ്ചമൂലഞ്ച പാക്യം സമധുശർക്കരം * വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. ഗോക്ഷുരകം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. വിദാരീ=പാൽമുതുക്കിൻകിഴങ്ങ്. കശേരുകം=കരിക്ക. തൃണപഞ്ചമൂലം. ഇവ കഷായം. തേനും പഞ്ചസാരയുംചേർത്തു സേവിക്കുക.

കഫജേ വമനസ്വേദതീക്ഷ്ണോഷ്ണകടുഭോജനം പിബേത്തോയേന സൂക്ഷ്മൈലാം ധാത്രീഫലരസേന വാ * കഫകൃച്ഛ്റത്തിന്റെ ചികിത്സ പറയുന്നു—വമനം, സ്വേദം എന്നിവയും, തീക്ഷ്ണോഷ്ണകടുപ്രധാനമായ അന്നവും പ്രയോഗിക്കണം. സൂക്ഷ്മൈലാ=ഏലത്തരിയുടെ പൊടി. ഇത് വെള്ളത്തിലോ, ധാത്രീഫലരസ(പച്ചനെല്ലിക്കയുടെ നീർ)ത്തിലോ സേവിക്കുകയും ചെയ്ക.

ഏലോപകല്യാമധുകാശ്മഭേദകൌന്തിശ്വദംഷ്ട്രാവൃഷകോരുബൂകൈഃ കഷായം പിബേൽ ശർക്കരയാവഗാഢം കൃച്ഛ്റേ സദാഹേ സരുജേ വിബന്ധേ * ഏലാ=ഏലത്തരി. ഉപകല്യാ=തിപ്പലി. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. അശ്മഭേദം= കല്ലൂർവഞ്ഞിവേർ. കൌന്തീ=അരേണുകം. ശ്വദംഷ്ട്രാ=നായ്ക്കുരണവേര്. വൃഷകം=ആടലോടകവേർ. ഉരുബൂകം=അവണക്കിൻവേര്. ഇവ കഷായം പഞ്ചസാരചേർത്തു സേവിക്കുക. ചുട്ടുനീറൽ, വേദന, മലബന്ധം എന്നിവയോടുകൂടിയതായ മൂത്രകൃച്ഛ്റം ശമിക്കും.

സന്നിപാതാത്മകേ സർവ്വം യഥാവസ്ഥമിദം ഹിതം * സന്നിപാതംകൊണ്ടുണ്ടായ കൃച്ഛ്രത്തിങ്കൽ മേൽപ്പറഞ്ഞവയെല്ലാം അവസ്ഥപോലെ ചെയ്യുക.

വരീകഷായസ്തു സപയഃ സർവ്വമൂത്രരുജാപഹഃ * വരീകഷായം=ശതാവരിക്കഷായം. ഇത് പാൽചേർത്തു സേവിക്കുന്നത് എല്ലാ മൂത്രരോഗങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു.

പ്രസാരിണീമൂലകല്ക്കം നാളികേരജലേ പിബേൽ; കൂശ്മാണ്ഡവല്ലീസ്വരസം സൈലം ഛിന്നാരസം തഥാ; നിർഗ്ഗുണ്ഡീമൂലകല്ക്കഞ്ച മഥിതേന പിബേൽ പ്രഗേ; വരിരസേന സംപേഷ്യ ഗോക്ഷുരസ്യ ഫലം പിബേൽ; തോയേന നാളികേരസ്യ പത്മാമൂലം സിതായുതം; ധാരോഷ്ണേന തുകാം വാപി; ദ്രാക്ഷാംഭോഭിശ്ച കുങ്കുമം; ചൂർണ്ണം ഗോക്ഷുരകസ്യാപി നവനീതയുതം തഥാ; തോയേന കല്ക്കം ദ്രാക്ഷായാഃ പിബേൽ പര്യുഷിതേന വാ; ഉർവ്വാരുബീജയഷ്ട്യാഹ്വ ദാർവ്വീർവ്വാ തണ്ഡുലാംബുനാ; കദള്യാസ്തു ഫലം പക്വം നാളികേരജലേ ക്ഷിപേൽ പ്രാതഃ പിബേദ്വ്യുഷിതമേതേ കൃച്ഛ്രഹരാഃ പരം * മൂത്രകൃച്ഛ്രങ്ങളിൽ സേവിക്കാനുള്ള ചില മരുന്നുകൾ പറയുന്നു — പ്രസാരിണീമൂലകല്ക്കം=തലനിളിവേർ അരച്ചത്. ഇത് എളനീരിൽ സേവിക്കുക; കൂശ്മാണ്ഡവല്ലീസ്വരസം=കുമ്പളവള്ളി കുത്തിപ്പിഴിഞ്ഞ നീര്. ഛിന്നാരസം=ചിററമൃത് ചതച്ച് പിഴിഞ്ഞ നീര്. ഇവ രണ്ടും ഏലത്തരി പൊടിച്ചുചേർത്തു സേവിക്കുക; നിർഗ്ഗുണ്ഡീമൂലകല്ക്കം=കരിനൊച്ചിവേരിന്റെ കല്ക്കം. ഇത് മോരിൽചേർത്തു കാലത്തു സേവിക്കുക; ഗോക്ഷുരഫലം=ഞെരിഞ്ഞിലിന്റെ കായ. ഇതു ശതാവരിനീരിൽ അരച്ചു സേവിക്കുക; പത്മാമൂലം=കാരിലത്താമരവേര്. ഇത് എളനീരിൽ അരച്ചുകലക്കി പഞ്ചസാരചേർത്തു സേവിക്കുക; തുകാ=ഏലത്തരി. ഇത് കറന്ന ചൂടോടുകൂടിയ പാലിൽ സേവിക്കുക; കുങ്കുമം മുന്തിരിങ്ങനീരിൽ സേവിക്കുക; ഗോക്ഷുരചൂർണ്ണം=ഞെരിഞ്ഞിലിന്റെ പൊടി. ഇത് വെണ്ണയിൽ ചാലിച്ച് സേവിക്കുക; ദ്രാക്ഷാകല്ക്കം=മുന്തിരിങ്ങ അരച്ചത്. ഇത് പഴയ വെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക; ഉർവ്വാരുബീജം=വെള്ളരിക്കവിത്ത്.

യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. ദാർവ്വീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. ഇവ അരിക്കാടിയിൽ സേവിക്കുക; കളിപ്പഴം തലേദിവസം രാത്രി എളന്നീരിൽ ഇട്ടുവെച്ച് പിറേറദിവസം രാവിലെ എടുത്തു ചേർത്തു സേവിക്കുക;—ഇപ്പറഞ്ഞവയെല്ലാം മൂത്രകൃച്ഛ്രങ്ങളിൽ ഉത്തമമാകുന്നു.

കേരീക്രമുകതാലാനാം മൂലം മൂഷികജം മലം ഗോക്ഷുരോർവ്വാരുബീജഞ്ച കാഞ്ചികേന പ്രപേഷയേൽ തേന ലിമ്പേദ്വസ്തിദേശേ ക്ഷിപ്രം മൂത്രയതേ ധ്രുവം * കേരീ=തെങ്ങ്. ക്രമുകം=കവുങ്ങ്. താലം=കരിമ്പന. ഇവയുടെ വേർ. മൂഷികജമലം=എലിയുടെ മലം. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. ഉർവ്വാരുബീജം=വെള്ളരിവിത്ത്. ഇവ കാടിയിൽ അരച്ച് വസ്തിപ്രദേശത്ത് പുരട്ടുക. മൂത്രത്തിന്റെ തടവ് മാറി വേഗത്തിൽ മൂത്രം കഴിഞ്ഞുപോകും.

ത്രിഫലാകഷായസംയുക്തം സൈന്ധവേന സമന്വിതം തൈലമൈരണ്ഡജം വാപി പിബേന്മൂത്രാമയീ നരഃ * ത്രിഫലക്കഷായവും ഇന്തുപ്പ് കല്ക്കനമായി എള്ളിന്റെ എണ്ണയോ ആവണക്കെണ്ണയോ കാച്ചി സേവിക്കുക. മൂത്രസംബന്ധമായ രോഗത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

ഹ്രസ്വേന പഞ്ചമൂലേന മത്സ്യാക്ഷീ മധുകൌഷധൈഃ ബലാഭദ്രാ വരീഭിശ്ച ക്ഷീരപേയാ പ്രസാധിതാ മൂത്രകൃച്ഛ്രേഷു സർവ്വേഷു കൃച്ഛ്രേഷു പരമം ഹിതാ * ഹ്രസ്വപഞ്ചമൂലം=ചെറുപഞ്ചമൂലം. മത്സ്യാക്ഷി=മീനങ്ങാണി. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ഔഷധം=ചുക്ക്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഭദ്രാ=ചെറുവഴുതിവേര്. വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. ഇവകൊണ്ട് പാൽക്കഞ്ഞിയുണ്ടാക്കി സേവിക്കുക. എല്ലാ മൂത്രകൃച്ഛ്രങ്ങളിലും ഉത്തമം.

തോയേന നാളികേരസ്യ കതകാസ്ഥി പ്രപേഷിതം ശർക്കരൈലാസമായുക്തം പിബേൽ കൃച്ഛ്രഹരം പരം* കതകാസ്ഥി=തേററാമ്പരൽ. ഇത് നാളികേരവെള്ളത്തിൽ അരച്ച് പഞ്ചസാരയും ഏലത്തരിയുടെ പൊടിയുംചേർത്തു സേവിക്കുക. മൂത്രകൃച്ഛ്രം ശമിക്കും.

സഹസ്രവേധി കർപ്പൂരം കമ്പതം ഗൈരികം തഥാ ഏലാ

യഷ്ട്യാഹ്വയം കൃഷ്ണാ അരത്തായുമമുക്കരം ഇവ ചൂർണ്ണിച്ച സിതയും ക്ഷൌദ്രവും കൂട്ടി നക്കിയാൽ മൂത്രകൃച്ഛ്രങ്ങളൊടിപ്പോം മന്ധകാരം ഭിനേ യഥാ * അൎത്ഥം സ്പഷ്ടം.

കൂശ്മാണ്ഡോർവ്വാരുബീജാ മധൂകമഗധജദ്രാമിളീന്ദീവരീഭിർമ്മത്സ്യണ്ഡീ വാംശിവത്സാദനിവസുകമഹീതാലകന്ദോച്ചടാഭിഃ ചൂർണ്ണം കൃത്വാതു മദ്ധ്വാപ്ലുതമവലിഹതോ വസ്തിരോഗാഃ സകൃച്ഛ്രാ നശ്യന്ത്യുഷ്ണാനിലാദ്യാ ഭവതി പുനരഹോ കാ കഥാ മൂത്രകൃച്ഛ്രേ * കൂശ്മാണ്ഡബീജം=കുമ്പളക്കുരു. ഉൎവ്വാരുബീജം=വെള്ളരിക്കുരു. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. മഗധജം=തിപ്പലി. ദ്രാമിളീ=ഏലത്തരി. ഇന്ദീവരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. മത്സ്യണ്ഡി=മീനങ്ങാണി. വാംശീ=കുവ്വനൂറ്. വത്സാദനി=ചിററമൃതിൻനൂറ്. വസുകം=താർതാവലിൻവേര്. മഹീതാലകന്ദം=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. ഉച്ചട=കരിവിക്കിഴങ്ങ്. ഇവ പൊടിച്ച തേനിൽ ചാലിച്ച് സേവിക്കുക. ഉഷ്ണവാതം മുതലായി വസ്തിസംബന്ധമായുണ്ടാകുന്ന കഠിനരോഗങ്ങൾകൂടി ശമിക്കും. മൂത്രകൃച്ഛ്രത്തിങ്കൽ അത്യുത്തമം.

ഭൂമിതാലവരീകന്ദതുലാകഷായേ ഘൃതം പചേൽ ദ്രാക്ഷാശ്വഗന്ധാമധുക കദളീഫലഗോക്ഷുരൈഃ ചതുൎഗ്ഗുണപയസ്സിദ്ധം പിത്തവാതജകൃച്ഛ്രനൽ * ഭൂമിതാലം=നിലപ്പന. വരീ=ശതാവരീ. ഇവയുടെ കിഴങ്ങ്. ഒരുതുലാം കഷായംവെച്ചതിൽ നെയ്കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന് — ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. കദളീഫലം=കദളിവാഴക്ക. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞില്. ഇവ അരച്ചു ചേൎക്കുക. നെയ്യിന്റെ നാലിരട്ടി പാലും കൂട്ടണം. ഈ നെയ്യ് വാതപിത്തങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള കൃച്ഛ്രത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

കേതകീസ്വരസസിദ്ധം തൽപ്രരോഹാഗ്രകല്ക്കിതം ദിനസ്യാദൌ ഘൃതം പീതം മൂത്രകൃച്ഛ്രനിവാരണം * കേതകീസ്വരസം=കൈത(വേട്) ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീര്. ഇതിൽ കൈതവേടിന്റെ തലപ്പ് കല്ക്കമായി കാച്ചിയ നെയ്യ് രാവിലെ സേവിക്കുക. മൂത്രകൃച്ഛ്രം ശമിക്കും.

ഗോകണ്ടകരസേ സൎപ്പിഃ സിദ്ധം വീരതരാദിനാ സശിലാ

ദൂ കൃച്ഛ്രാശ്മ മൂത്രദോഷഹരം പരം * ഗോകണ്ടകം=ഞെരിഞ്ഞില്. ഇതിന്റെ കഷായത്തിൽ വീരതരാദിഗണവും കന്മത(ശിലാജതു)വും കല്ക്കംചേർത്തു നെയ്കാച്ചുക. മൂത്രകൃച്ഛ്രം, അശ്മരി എന്നിവ ശമിക്കും.

ശതാവരീഘൃതം വൈദ്യ ത്രൈകണ്ടകഘൃതം തഥാ വസ്ത്യാമയാന്തകം ചൈവ മൂത്രകൃച്ഛ്രേഷു യോജയേൽ * ശതാവരീഘൃതം, ത്രൈകണ്ടകഘൃതം, വസ്ത്യാമയാന്തകഘൃതം എന്നിവയെ വൈദ്യൻ മൂത്രകൃച്ഛ്രങ്ങളിൽ പ്രയോഗിക്കണം.

ഖരമഞ്ജര്യാ മൂലക്വാഥം കല്ക്കഞ്ച സേവിതം പയസാ അവശപ്രവൃത്തമൂത്രം രുണദ്ധി ശകൃതഃ പ്രവൃത്തിഞ്ച * ഖരമഞ്ജരീമൂലം=വലിയ കടലാടിവേര്. ഇതു കഷായംവെച്ചു സേവിക്കുക. ഇത് അരച്ച് പാലിൽ ചേർത്തു സേവിക്കുകയുമാകാം. അവശമായി (സ്വാധീനംകൂടാതെ—രോഗി അറിയാതെ) മൂത്രം പോകുന്നതും മലപ്രവൃത്തിയും നിൽക്കും.

അവശസ്രുതമൂത്രസ്സ പിബേന്മുൽഗരസം നരഃ തൈലേന സഹിതം തേന സുഖീ ഭവതി തൽക്ഷണാൽ * അവശമാകുംവണ്ണം മൂത്രം പോയിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആൾ മുൽഗരസം (ചെറുപയറിന്റെ ചാറ്) എണ്ണചേർത്തു സേവിക്കുക. ഉടൻതന്നെ സുഖംകിട്ടും.

ചമ്പകശിഫാകഷായഃ പീതോ ഹി രുണദ്ധി മൂത്രമവശഗതം * ചമ്പകശിഫാ=ചമ്പകത്തിന്റെ വേർ. ഇതു കഷായംവെച്ച് സേവിക്കുക. മൂത്രത്തിന്റെ അവശത ശമിക്കും.

അശ്മര്യാമചിരോത്ഥായാം വാതവസ്ത്യാദികേഷു ച യഥാദോഷം ക്രിയാം കുര്യാദിമാമേവ ഭിഷഗ്വരഃ* അചിരോത്ഥായാം അശ്മര്യാം=കാലപ്പഴക്കമില്ലാത്ത അശ്മരിയിങ്കലും, വാതവസ്ത്യാദികേഷു ച=വാതവസ്തി മുതലായ രോഗങ്ങളിലും. യഥാദോഷം=ദോഷമനുസരിച്ച്. ഇമാം ക്രിയാമേവ=ഈ ചികിത്സയെത്തന്നെ. കുര്യാൽ=ചെയ്യണം. അവയിലും ഈ ചികിത്സകൾ യോജിക്കുമെന്നർത്ഥം.

കൃഷ്ണാനിർഗ്ഗുണ്ഡികാമൂലം നാളികേരജലേന ച പിഷ്ട്വാ സ

മൃക് പിബേൽസദ്യഃ ശർക്കരാശ്മരി പാതനം * കൃഷ്ണാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. നിർഗ്ഗുണ്ഡികാമൂലം=കരുനെച്ചിവേര്. ഇവ എളുന്നീരിൽ അരച്ചു സേവിക്കുക. ശർക്കരാശ്മരി മൂത്രത്തോടുകൂടി പതിക്കും.

കഥാഥശ്ചശിഗ്രുമൂലോത്ഥഃ കദുഷ്ണോശ്മരിപാതനഃ * ശിഗ്രുമൂലം=മുരിങ്ങവേര്. ഇതു കഷായംവെച്ച് അല്പം ചൂടോടെ സേവിക്കുക. അശ്മരി ശമിക്കും.

. ന്ദൃത്യൽകോരണ്ഡബീജാനാം ചൂർണ്ണം മാക്ഷികസംയുതം അവിക്ഷീരേണ സപ്താഹം പീതമശ്മരിപാതനം* കോരണ്ഡബീജം=ചുരയുടെ വിത്ത്. ഇതു പൊടിച്ചു തേനുംചേർത്ത് ആട്ടിൻ പാലിൽ ഏഴുദിവസം സേവിക്കുക. അശ്മരി പറിഞ്ഞുപോകും. 'ന്ദൃത്യൽകുണ്ഡകബീജാനാം' എന്നു സുന്ദരീപാഠം. കോരണ്ഡബീജത്തിന്ന് തുവരീ(തുവര)ബീജം എന്ന് അതിൽ അർത്ഥം. സംഗ്രഹത്തിൽ 'ഭൃംഗകണ്ടകബീജാനാം' എന്നാണ് പാഠം. സുശ്രുതത്തിൽ 'ത്രികണ്ടകസ്യ ബീജാനാം' എന്നു കാണുന്നു. ത്രികണ്ടകബീജം എന്നതിന്ന് ഞെരിഞ്ഞിലിന്റെ ബീജം എന്ന് അർത്ഥം. ഈ യോഗത്തിന്റെ മൂലം സുശ്രുതമാണെന്നും, പാഠഭേദങ്ങൾ സുശ്രുതപാഠത്തിന്റെ അപഭ്രംശങ്ങളാണെന്നും തോന്നുന്നു.

പുനർന്നവൈരണ്ഡശതാവരീഭിഃ പത്തൂരവൃക്ഷാഖ്യബലാശ്മഭിദ്ഭിഃ ദ്വിപഞ്ചമൂലേന കുലത്ഥകോല യവൈശ്ചതോയ കഥിതൈഃ കഷായേ ഘൃതം ശൃതം പീതമപാകരോതി സശർക്കരം സാശ്മരി മൂത്രകൃച്ഛ്രം * പുനർന്നവാ=തവിഴാമവേര്. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേര്. ശതാവരി. പത്തൂരം=ചപ്പംഗം. വൃക്ഷാഖ്യം=താർതാവൽവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. അശ്മഭിത്ത്=കല്ലുവ്വഞ്ഞിവേര്. ദ്വിപഞ്ചമൂലം=ചെറുപഞ്ചമൂലവും തൃണപഞ്ചമൂലവും. കുലത്ഥം=മുതിര. കോലം=ലന്തക്കുരു. യവം. ഇവ കഷായമായി നെയ്കാച്ചുക. ഈ നെയ് സേവിച്ചാൽ ശർക്കര, അശ്മരി, മൂത്രകൃച്ഛ്രം എന്നിവ ശമിക്കും.

അവഗാഹഞ്ച ധാന്യാമ്ലേ വിരേകം വസ്തികർമ്മ ച ക്ഷീരം

കഷായമാജ്യഞ്ച സിദ്ധം വീരതരാദിനാ യോജ്യം നവാസ്വശ്മരീഷു പ്രവൃദ്ധാസു വിരേചനം * ധാന്യാമ്ലം=(കാടി)കൊണ്ട് അവഗാഹസ്വേദവും, വിരേചനവും, വസ്തിയും ചെയ്യണം. വീരതരാദിഗണംകൊണ്ട് പാൽ, കഷായം, നെയ് ഇവ കാച്ചി സേവിക്കുകയും ചെയ്ക. ഇതാണ് പുതുതായ അശ്മരികളിൽ ചെയ്യേണ്ടത്. വൎദ്ധിച്ചവശായ അശ്മരികളിലാകട്ടെ വിഭേദനമാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. വിഭേദനം=ഭേദിപ്പിക്കൽ.

(വീരതരാദിഗണം).

വെല്ലന്തരാരണികട്ടകവൃഷാശ്മഭേദ ഗോകണ്ടകോൽകടസഹാചരബാണകാശാഃ വൃക്ഷാദനീനളകുശദ്വയഗുച്ഛഗുന്ദ്രാ ഭല്ലൂകമോരടകരണ്ടകരംഭപാൎത്ഥാഃ വൎഗ്ഗോ വീരതരാദ്യോയം ഹന്തി വാതകൃതാൻ ഗദാൻ അശ്മരീശൎക്കരാമൂത്ര കൃച്ഛ്രാഘാതരുജാഹരഃ * വെല്ലന്തരം=വിടത്തൽ. (രാമച്ചത്തണ്ട്) അരണികം=മുഞ്ഞവേര്. ട്ടകം=താർതാവൽവേര്. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. അശ്മഭേദം=കല്ലൂർവഞ്ഞി ഗോകണ്ടകം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. ഉൽകടം=ഇളിഞ്ഞിൽ. സഹാചരം=കരിങ്കുറുഞ്ഞിവേർ. ബാണം=കൊഴിഞ്ഞിലിൻവേർ. കാശം=ആറുദൎഭവേര്. വൃക്ഷാദനി=ഇത്തിക്കണ്ണി. നളം=നായ്ക്കരിമ്പ്. (വേഴപ്പുല്ല്). കുശദ്വയം=ദൎഭവേരും കുശവേരും. ഗുച്ഛം=പൊട്ടപ്പുല്ല്. ഗുന്ദ്രാ=കരിമ്പോലപ്പുല്ല്. ഭല്ലൂകം=പലകപ്പയ്യാനവേര്. മോരടം=പെരുങ്കുരുമ്പ. കുരുടകം=വേലിപ്പരുത്തി. രംഭ=കദളിവാഴ. പാൎത്ഥം=നീർമരുത്. വീരതരാദി എന്ന ഈ ഔഷധവൎഗ്ഗം വാതംകൊണ്ടുള്ള രോഗങ്ങളേയും, വിശേഷിച്ച് അശ്മരി, ശൎക്കര, മൂത്രകൃച്ഛ്രം, മൂത്രാഘാതം എന്നിവയേയും ശമിപ്പിക്കും.

സഹസ്രവേധി കന്നാരം കന്മതം ജീരകം കണാ മധുകാമുക്കരം വിശ്വം ഗോക്ഷുരസ്യ ച കണ്ടകം ധാത്രീശതാവൎയ്യമൃതാവാരാഹ്യുല്പലമൊപ്പമായ് ക്ഷീരചൂൎണ്ണേന സംയോജ്യ സേവിതം കൃച്ഛ്രജിൽപരം * കണാ=തിപ്പലി. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഗോക്ഷുരകണ്ടകം=ഞെരിഞ്ഞിലിൻമുള്ള്. ധാത്രി=നെല്ലിക്ക. വാരാഹി=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. ഉല്പലം=ചെങ്ങഴിനീർ

ക്കിഴങ്ങ്. ഇവ സമം പൊടിച്ചു പാലിൽ സേവിക്കുക. മൂത്രകൃച്ഛ്രം ശമിക്കും.

പലാശകദളീശ്രുപ്പ് തിലക്ഷാരോശ്മപാതനഃ മൂത്രേണ പീതസ്തഥൈച്ച സിന്ദുവാരനിശാരസഃ * പലാശം=പ്ലാശിൻമൊട്ട്. കദളീശ്രുപ്പം=കദളിവാഴക്കുമ്പ്. തിലം=എള്ള്. ഇവയുടെ ക്ഷാരം ഗോമൂത്രത്തിൽ സേവിക്കുക. സിന്ദുവാരം=കരുനെച്ചി. നിശാ=മഞ്ഞൾ. ഇവയുടെ രസവും സേവിക്കാം. അശ്മരി ശമിക്കും.

മേഹചികിത്സാ.

ഉദകേക്ഷുസുരാപിഷ്ട ശുക്ലലാലാഃ ശനൈസ്തഥാ സികതാ ശീതസാന്ദ്രഞ്ച കഫാന്മേഹാ ദശസ്മൃതാഃ മാഞ്ജിഷ്ഠനീലകാളാനി ഹാരിദ്രം ശോണിതന്തഥാ ക്ഷാരഞ്ച ഷൾപിത്തഭവാ മേഹാ വാതഭവാഃ പുനഃ വസാമജ്ജാ ഹസ്തിമേഹാ ദ്വിധാ ച മധുസംജ്ഞകഃ ഇതി മേഹാ വിംശതിഃ സ്യുഃ ക്രമാത്തെ ഹ്യനുപക്രമാഃ* മേഹം എന്ന രോഗം ഇരുപതുവിധത്തിലാകുന്നു. കഫംകൊണ്ടു പത്തുപ്രകാരവും, പിത്തംകൊണ്ട് ആറുപ്രകാരത്തിലും, വാതംകൊണ്ട് നാലുപ്രകാരത്തിലും ഇങ്ങിനെ ഇരുപതുവിധം. ഇവയിൽ കഫംകൊണ്ടുള്ളവക്ക് ൧ ഉദകമേഹം ൨ ഇക്ഷുമേഹം ൩ സുരാമേഹം ൪ പിഷ്ടമേഹം ൫ ശുക്ലമേഹം ൬ ലാലാമേഹം ൭ ശനൈർമ്മേഹം ൮ സികതാമേഹം ൯ ശീതമേഹം ൧൦ സാന്ദ്രമേഹം എന്നും, പിത്തംകൊണ്ടുള്ളവക്ക് ൧൧ മാഞ്ജിഷ്ഠമേഹം ൧൨ നീലമേഹം ൧൩ കാളമേഹം ൧൪ ഹാരിദ്രമേഹം ൧൫ സാന്ദ്രമേഹം ൧൬ ക്ഷാരമേഹം എന്നും, വാതംകൊണ്ടുള്ളവക്ക് ൧൭ വസാമേഹം ൧൮ മജ്ജാമേഹം ൧൯ ഹസ്തിമേഹം ൨൦ മധുമേഹം എന്നും പേരാകുന്നു. ഈ ഒടുവിൽപറഞ്ഞ മധുമേഹം രണ്ടു വിധത്തിലുണ്ട്. ഇപ്പറഞ്ഞ ഇരുപതു മേഹങ്ങളും ക്രമേണ അനുപക്രമങ്ങളാകുന്നു. അനുപക്രമങ്ങൾ=ചികിത്സയില്ലാത്തവ. അതായത് കൃച്ഛ്രസാദ്ധ്യങ്ങളാണെന്നു താല്പര്യം.

മേഹിനോ ബലിനഃ കുര്യാ ദാദൌ വമനരേചനേ പ്രയോ

ജ്യം ശമനം സൎവ്വം ദുൎബ്ബലസ്യ പ്രമേഹിനഃ * ബലിനോ മേഹിനഃ=ബലവാനായ മേഹരോഗിക്ക്. ആദൌ=ആദ്യത്തിൽ. വമനരേചനേ കൎയ്യാൽ=വമനവിരേചനങ്ങൾ ചെയ്യണം. ദുൎബ്ബലസ്യ പ്രമേഹിനഃ=ബലം കുറഞ്ഞവനായ പ്രമേഹരോഗിക്കാകട്ടെ. പ്രയോജ്യം ശമനം സൎവ്വം=ശമനമായിട്ടുള്ളതെല്ലാം പ്രയോഗിക്കണം.

അമേദോ മൂത്രളം ചാഗ്നി ദീപനം ബലവൎദ്ധനം അന്നപാനം പ്രയുഞ്ജീത മേഹരോഗവതാം ഭിഷക് * അമേദോമൂത്രളം=മേദസ്സിനെയും മൂത്രത്തെയും വൎദ്ധിപ്പിക്കാത്തത്. അഗ്നിദീപനം=അഗ്നിക്കു ദീപ്തിവരുത്തുന്നത്. ബലവൎദ്ധനം=ബലം വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നത്. ഇങ്ങിനെയിരിക്കുന്ന അന്നപാനങ്ങളെയാണ് വൈദ്യൻ പ്രമേഹരോഗിക്കു ചെയ്യേണ്ടത്.

ധാത്രീരസപ്ലുതാം പ്രാഹ്ണേ ഹരിദ്രാം മാക്ഷികാന്വിതാം; തഥാ മേഹാരിമൂലസ്യ വല്ക്കലം മഥിതേന ച; ഉദുംബരസ്യ വന്ദാകം തക്രേണ സഹ പായയേൽ; അശ്വത്ഥഫലബീജഞ്ച കല്ക്കഞ്ച മൃഗശൃംഗജം; സിതാമധുയുതം തക്രേ കല്ക്കം കതകജം തഥാ; തിന്ദിശസ്യാപി മൂലഞ്ച നാളികേരജലേ പിബേൽ; നവനീതക്ഷൌദ്രയുതം നിശാചൂൎണ്ണഞ്ച ലേഹയേൽ; മധുയുക്താം ഗുഡൂച്യാ വാ രസമാമലകസ്യ വാ; സംപേഷ്യ കൃഷ്ണരംഭായാ മൂലമിക്ഷുരസേന വാ; ജ്യേഷ്ഠോദകേന പ്രപിബേദേതേ മേഹ ഹരാഃ പരം * ഹരിദ്രാ=മഞ്ഞൾ. ഇത് പച്ചനെല്ലിക്കയുടെ നീരിൽ ചേൎത്തു തേനുംകൂട്ടി രാവിലെ സേവിക്കുക. മേഹാരിമൂലം=ഏകനായകവേര്. ഇത് മോരിൽ സേവിക്കുക; ഉദുംബരവന്ദാകം=അത്തിയുടെ മൊട്ട്. ഇതും മോരിൽ സേവിക്കുക; അശ്വത്ഥഫലബീജം=അരയാൽ പഴത്തിൻെറ വിത്ത്. മൃഗശൃംഗജകല്ക്കം=മാൻകൊമ്പ് അരച്ച കല്ക്കം. ഇവ പഞ്ചസാരയും തേനുംചേൎത്തു മോരിൽ സേവിക്കുക; കതകജകല്ക്കം=തേററാമ്പരൽ അരച്ച കല്ക്കം. ഇതും മേൽപ്രകാരം സേവിക്കുക; തിന്ദിശമൂലം=തൊട്ടുകാരവേര്. ഇത് എളനീരിൽ സേവിക്കുക; നിശാചൂൎണ്ണം=മഞ്ഞപ്പൊടി. ഇതു വെണ്ണയും തേനുംചേൎത്തു ചാലിച്ച് സേവിക്കുക.

ഗുളൂചീ=ചിററമൃത്. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ഇവയുടെ നീര് തേൻചേൎത്തു സേവിക്കുക; കൃഷ്ണരംഭാമൂലം=ചെറുകദളിവാഴവേര്. ഇത് അരച്ച് കരിമ്പിൻനീരിൽ, അല്ലെങ്കിൽ ത്രിഫലകഷായത്തിൽ സേവിക്കുക. ഇവ എല്ലാം പ്രമേഹഹരങ്ങളാകുന്നു.

നിശാകതകനെല്ലിക്കാ തെച്ചിപാഠാചോററിഗോപികാഃ ഏകനായകരാമച്ചമേഭിഃ ക്വാഥഃ പ്രമേഹഹാ * ഗോപികാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ശേഷം സ്പഷ്ടം.

ഏകനായകസംയുക്തം ഷഡംഗാംബു തഥാഗുണം * ഷഡംഗകഷായം ഏകനായകംചേൎത്തു സേവിക്കുക. ഫലം പൂൎവ്വവൽ.

ആകുല്യബ്ദഫലത്രയദ്വിരജനീ ജംബ്വജ്ജുനക്ഷീരിജ ത്വക്പാഠാ കതകാഗ്നിമന്ധഖദിരാംബഷ്ഠാസനേന്ദ്രദ്രുമൈഃ ക്വാഥോ വാരിധികോരകിംശുകസഖൈരേഭിഃ കൃതഃ ശീതളഃ സക്ഷൌദ്രാദ്രിജതുത്ഥചൂൎണ്ണസഹിതഃ സൎവ്വപ്രമേഹാപഹഃ * ആകുലീ=ആവിരക്കുരു. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. ഫലത്രയം=ത്രിഫല. ദ്വിരജനീ=മഞ്ഞളും മരമഞ്ഞളും. ജംബു=ഞാവൽതൊലി. അജ്ജുനം=നീർമരുത്. ക്ഷീരിജം=നാല്പാമരം (ഇവയുടെ തൊലി) പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. കതകം=തേററാമ്പരൽ. അഗ്നിമന്ധം=മുഞ്ഞവേർ. ഖദിരം=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. അംബഷ്ഠാ=വെളുത്ത അമ്പഴം. അസനം=വേങ്ങാക്കാതൽ. ഇന്ദ്രദ്രുമം=ദേവതാരം. വാരിധികോരം=കടൽനര. കിംശുകം=മുരുക്കിൻതൊലി. ഇവ കഷായം ആറിയാൽ തേനും കന്മദവുംചേൎത്തു സേവിക്കുക. എല്ലാ പ്രമേഹങ്ങളും ശമിക്കും.

കതകഖദിരധാത്രീ വൈരിദാൎവ്വീസമംഗാ വിദുലരജനിപാഠാ ചൂതബീജാഭയാബ്ദൈഃ പ്രസവരസസനാഥം തോയമേഭിഃ പ്രസിദ്ധം ഹരതി സകലമേഹാൻ സപ്തരാത്രപ്രയോഗാൽ * കതകം=തേററാമ്പരൽ. ഖദിരം=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. വൈരി=ഏകനായകവേര്. ദാൎവ്വീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. സമംഗാ=പറച്ചുണ്ടവേർ. വിദുലം=കാനാഞ്ഞി. രജനി=വരട്ടമഞ്ഞൾ. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. ചൂതബീജം=മാങ്ങയണ്ടി. അഭയാ=കടുക്ക. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. ഇവ കഷായം തേൻചേൎത്തു

സേവിക്കുക. ഏഴുദിവസം സേവിച്ചാൽ സകല മേഹങ്ങളും ശമിക്കും.

കിംശുകത്വങ്നിശാധാത്രീ കതകൈസ്സസവൈരിഭിഃ സസിതാസ്ത ക്രപീതാസ്താ ഗുളികാ മേഹനാശനാഃ * കിംശുകത്വക്=കരിമുരിക്കിൻതൊലി. നിശാ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. കതകം=തേററാമ്പരൽ. വൈരി=ഏകനായകത്തിൻവേര്. സിതാ=പഞ്ചസാര. ഇവ അരച്ച് ഗുളികയാക്കി മോരിൽ സേവിക്കുക. പ്രമേഹം ശമിക്കും.

ആകലീകതകകൈരവഗുഞ്ജാ ബീജചൂർണ്ണസഹിതം പരിശുഷ്ഠം ശംഖണസ്യ പിശിതം മധുനാ തൽ സേവിതം ഹരതി മേഹമശേഷം * ആകലീ=കണ്ണാവിരക്കുരു (ശുഷിചെയ്ത്) കതകം=തേററാമ്പരൽ. കൈരവബീജം=ആമ്പലരി. ഗുഞ്ജാബീജം=കുന്നിക്കുരു. ഇവ പൊടിച്ച് ശംഖണപിശിതം=ഞവിഞ്ഞിൻമാംസം. എല്ലാംകൂട്ടി അരച്ചു ഗുളികയാക്കി ഉണക്കി തേനിൽചേർത്തു സേവിക്കുക. എല്ലാ പ്രമേഹങ്ങളും ശമിക്കും.

നീരുരിവൈരിതെളിശുകപുളിംകുരുത്തോൽ മുക്കാ വിളാമ്പശയുമാമ്പലരീ സകാന്താ ചെമ്മൺനിശാദ്വയസിതാ ഹിമമത്തിനീരിൽ സപ്താഹപിഷ്ടമിതു മേഹഗണം നിഹന്തി * നീരുരി=നീരോലിവേര്. വൈരി=ഏകനായകവേര്. തെളി=തേററാമ്പരൽ. ശുകം=പാച്ചോററിത്തൊലി. പുളിങ്കുരുത്തോൽ. മുക്കാ=ത്രിഫല. വിളാംപശ. ആമ്പലരി. കാന്തം=അയസ്കാന്തം. ചെമ്മണ്ണ്=കാവിമണ്ണ്. നിശാദ്വയം=മഞ്ഞളും മരമഞ്ഞളും. സിതാ=പഞ്ചസാര. ഹിമം=ചന്ദനം. ഇവ അത്തിനീരിൽ ഏഴു ദിവസം അരച്ചു ഗുളികയാക്കുക. പ്രമേഹത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

ആദാരീ കാസഹന്ത്രീ ഖദിരകുമുദിനീ വീരഹന്ത്രീ വിശാലാബീജം ശൈരീഷശൌണ്ഡം രജനിയുഗമിദം സർവ്വമന്യോന്യതുല്യം ചതുരഃ കുഷ്ഠഭാഗാ ദ്വിഗുണഘൃതമഥോ ജോംഗകം സർവ്വമേതന്മധ്വാഢ്യം തക്രപീതം വിധമതി വിവിധം വേഗവന്തം പ്രമേഹം * ആദാരീ=കുമുള്ളിൻവേര്. കാസഹന്ത്രീ=പൊന്നാവീരത്തിൻവേര്. ഖദിരം=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. കുമുദിനീ–ആമ്പ

ലരി. വീരഹന്ത്രീ=നീർമരുതിൻതൊലി (ഏകനായകമെന്നു പക്ഷാന്തരം) വിശാലാ=കാട്ടുവെള്ളരിവേര്. ശൈരീഷബീജം=നെന്മേനിവാകക്കുരു. ഗൌഞ്ജബീജം=കന്നിക്കുരു. രജനിയുഗം=മഞ്ഞളും മരമഞ്ഞളും. ഇവ സമം. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ഇത് നാലു ഭാഗം, അതായത് മുമ്പറഞ്ഞ മരുന്നുകളിൽ ഓരോന്നും എത്രയോ അതിന്റെ നാലിരട്ടി. ജോംഗകം=ഞൊങ്ങണമ്പുല്ല്. ഇത് കൊട്ടത്തിലിരട്ടി. ഇവ പൊടിച്ച് തേൻചേർത്ത് മോരിൽ കലക്കി സേവിക്കുക. കഠിനമായ പ്രമേഹംപോലും ശമിക്കും.

നവരത്തവിട്ടം നല്ല തിന്ത്രിണീഫലവല്കജം ചൂർണ്ണഞ്ച സിതയാ തിന്നാൽ പ്രമേഹാണാം വിനാശനം * നവരത്തവിട് പഞ്ചസാരചേർത്തു സേവിക്കുക. തിന്ത്രിണീഫലവല്കജം ചൂർണ്ണം=പുളിങ്കുരുത്തൊലിയുടെ പൊടി. ഇതും പഞ്ചസാരചേർത്തു സേവിക്കുക. പ്രമേഹം ശമിക്കും.

സപിന്നശുഷ്കാ കുലീചൂർണ്ണ മയസ്കാന്തരജോന്വിതം സിതാമധുയുതം ലിഹ്യാൽ പ്രമേഹാണാം നിവൃത്തയേ * ആകുലീ=ആവീരക്കുരു. ഇത് ശുദ്ധിചെയ്ത് (എരുമച്ചാണകത്തിൽ കിഴികെട്ടി ഏഴരനാഴികനേരം പുഴുങ്ങി കഴുകി പാതിപ്പുമാത്രം എടുക്കുക) പൊടിച്ച് അയസ്കാന്തപ്പൊടിയും ചേർത്തു തേനും പഞ്ചസാരയുംകൂട്ടി ചാലിച്ച് സേവിക്കുക. പ്രമേഹങ്ങൾ മാറും.

ത്രിഫലാത്രിവൃതാചൂർണ്ണം ശിലാജതുസമന്വിതം സക്ഷൌദ്രശർക്കരംദേയം വിരേകാർത്ഥം പ്രമേഹിണാം * ത്രിഫല. ത്രിവൃതാ. ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ഇവ പൊടിച്ച് തേനും പഞ്ചസാരയും ചേർത്തു സേവിക്കുക. പ്രമേഹമുള്ളവൎക്ക വിരേചനം ചെയ്യേണ്ടത് ഈ മരുന്നു സേവിച്ചിട്ടുവേണം.

ത്രിജാതം വാഴതിനക്കായും പ്രത്യേകം ശാണസമ്മിതം നെല്ലിശൃംഗിതുകാകൃഷ്ണാഃ പ്രത്യേകം കർഷസമ്മിതാഃ ശിലാജതു പലാന്യഷ്ടൌ തച്ചൂർണ്ണം സസിതാമധു പ്രലിഹ്യാൽ പ്രാതരുത്ഥായ പ്രമേഹഗദശാന്തയേ*ത്രിജാതം=ഏലം എലവംഗം പച്ചില. വാഴതിനക്കായ=വെൾവഴതിനയുടെ കായ. ഇവ മുക്കാലിശ്ശുകഴഞ്ച്. നെല്ലി=നെല്ലിത്തൊലി. ശൃംഗീ=കർക്കടകശൃംഗി. തുകാ=കവ്വ

ന്നൂറ്. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ഇവ മുമ്മൂന്നുകഴഞ്ച്. ശിലാജതു=കന്മദം എട്ടുപലം. ഇവ പൊടിച്ച് പഞ്ചസാരയും തേനുംചേൎത്തു രാവിലെ എഴുനീററ ഉടനെ സേവിക്കുക. പ്രമേഹത്തിൽ ഉത്തമം.

കാൎപ്പാസാസ്ഥി പുളിങ്കുരുത്തൊലി വരാ രാമച്ചമാവീരവും വെൺകുന്നിക്കുരുവും വിളാംപശ നിശാ കാന്തം സതോററമ്പരൽ കല്ലിന്മേൽ മദമഭ്രകങ്ങളിവയും കൂട്ടിപ്പൊടിച്ചാദരാ ലത്തിപ്പാലിലരച്ചുരുട്ടിനിയതം തിന്നാൽ പ്രമേഹാപഹം* കാൎപ്പാസാസ്ഥി=പരുത്തിക്കൊട്ട. വരാ=ത്രിഫല. നിശാ=മഞ്ഞൾ. കല്ലിന്മേൽമദം=കന്മദം. ശേഷം സ്പഷ്ടം. പൊടിച്ചു അത്തിപ്പാലിൽ അരച്ചുരുട്ടി സേവിക്കുക. പ്രമേഹം ശമിക്കും.

അംഗദാഹമതിമാത്രമസ്തിചേദ്ദേശകാലബലശക്ത്യപേക്ഷയാ മൂൎദ്ധ്നി ദുഗ്ദ്ധകൃതഃസേചനം തഥാ തക്രധാരയുമഥ പ്രശസ്യതേ* മേൽ അതിയായ ചുട്ടുനീററൽ ഉള്ളപക്ഷം ശിരസ്സിൽ പാൽകൊണ്ടോ തക്രംകൊണ്ടോ ധാരചെയ്യുന്നതു നന്ന്.

നാളികേരോദകം ക്ഷീരം ദൂൎവ്വായാഃ സ്വരസം ഘൃതം തൈലഞ്ച നവനീതഞ്ച സമഭാഗാനി കല്പയേൽ ഇക്ഷുമൂലതുകാതോയ സേവ്യയഷ്ട്യാഹ്വ ചന്ദനം ഉദുംബരസ്യ തോയേന പിഷ്ട്വാത്ര വിനിക്ഷിപേൽ വാതപിത്തോത്തരേ മേഹേ ദാഹപൂൎവ്വജ്വരേ തഥാ * നാളികേരോദകം=എളനീർ. ക്ഷീരം=പാൽ. ദൂൎവ്വാസ്വരസം=കറുകച്ചാറ്. ഘൃതം=നെയ്യ്. തൈലം=എണ്ണ. നവനീതം=വെണ്ണ. ഇവ സമമായി എടുക്കുക. ഇക്ഷുമൂലം=കരിമ്പിൻവേർ. തുകാ=കച്ചുന്നൂറ്. തോയം=ഇരുവേലി. സേവ്യം=രാമച്ചം. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം ഇവ അത്തിനീരിലരച്ചു കല്ക്കംചേൎത്തു കാച്ചുക. വാതപിത്താധികമായ പ്രമേഹത്തിൽ ഉത്തമം.

ആകുലീബീജകതക പാരന്തി മൂലരാത്രിഭിഃ മേഹാരിമൂലാമലക ഭദ്രാകിംശുക വല്കലൈഃ വൃശ്ചീവാംശുമതിചന്ദ്ര ഗോക്ഷുരൈഃ കഥിതേ ജലേ വിദാരിമൂലയഷ്ട്യാഹ്വ ചന്ദനാദ്രിജഗോസ്തനൈഃ ഉൎവ്വാരുബീജചപലാ പത്മാപത്തൂരകോല്പലൈഃ ഏലാസമന്വിതൈരേതൈഃ സമക്ഷീരം പ്രസാധിതം ഘൃതം സിതാ

ഘൃതം പീതം പ്രമേഹാന്തകരം പരം * ആകുലീബീജം=കണ്ടാവീരക്കരു. കതകം=തേററാമ്പരൽ. പാരന്തീമൂലം=വെളുത്ത തെച്ചിയുടെ വേര്. രാത്രി=മഞ്ഞൾ. മേഹാരിമൂലം=ഏകനായകവേര്. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ഭദ്രാ=ചെറുളവേര്. കിംശുകവല്ക്കലം=കരിമുരിക്കിൻതൊലി. വൃശ്ചീവം=തഴുതാമവേര്. അംശുമതീദ്വന്ദ്വം=ഓരിലവേരും മൂവ്വിലവേരും. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. ഇവ കഷായത്തിൽ നെയ്കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന് വിദാരീമൂലം=പാൽമുതുക്കിൻവേര്. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. അദ്രിജം=കാവിമണ്ണ്. ഗോസ്തനം=മുന്തിരിങ്ങ. ഉർവ്വാരുബീജം=വെള്ളരിവിത്ത്. ചപലാ=തിപ്പലി. പത്മാ=ഓരിലത്താമരവേര്. പത്തൂരകം=മീനങ്ങാണി. ഉല്പലം=ചെങ്ങഴിനീർക്കിഴങ്ങ്. ഏലാ=ഏലത്തരി. ഈ നെയ്യിൽ നെയ്യോളം പാലും ചേക്കണം. ഇത് പഞ്ചസാരചേൎത്തു സേവിച്ചാൽ പ്രമേഹം ശമിക്കും.

സ്നുഹ്യർക്കമാതുലുംഗാനാം മൂലം കാരഞ്ജവല്ക്കലം വിപാച്യ തോയേ തൽകാഥം നിശാസ്വരസസംയുതം ഏകനായകതിക്ത്യാഖ്യ കല്ക്കിതം ക്ഷീരസംയുതം സിദ്ധമേതൽ ഘൃതം യോജ്യമാദികാലേ പ്രമേഹിണാം * സ്നുഹി=കള്ളി. അർക്ക =എരുക്ക്. മാതുലുംഗം=മാതളനാരകം (ഇവയുടെ വേര്) കാരഞ്ജവല്ക്കലം=ഉങ്ങിൻതൊലി. ഇവ കഷായത്തിൽ പാലും പച്ചമഞ്ഞളിൻനീരും ചേൎത്തു നെയ്കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന്—ഏകനായകം. തിക്ത്യാഖ്യം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. ഈ നെയ് പ്രമേഹരോഗികൾക്ക് ആദ്യകാലത്ത് ഉത്തമം.

നിശോശീരബലാകാഥേ തൈലമേലാദികല്ക്കവൽ സിദ്ധമഭ്യംഗയോഗേന പിടകാമേഹനാശനം * നിശാ=മഞ്ഞൾ. ഉശീരം=രാമച്ചം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര് ഇവ കഷായത്തിൽ ഏലാദിഗണം കല്ക്കംചേൎത്ത് എണ്ണകാച്ചുക. ഇതു തേച്ചാൽ പ്രമേഹവും അതിലുണ്ടാകുന്ന കുരുക്കളും ശമിക്കും.

ശരാവികാദ്യാഃ പിടകാശ്ശോഫവത്സമുപാചരേൽ അപക്വാവ്രണവൽ പക്വാസ്താസാം പ്രാഗ്രൂപ ഏവ തു ക്ഷീരിവൃക്ഷാംബു

പാനായ ബസ്തമൂത്രഞ്ച ശസ്യതേ * ശരാവികാദ്യാഃ പിടകാഃ=ശരാവിക മുതലായ കുരുക്കളെ. അപകപാഃ=പഴക്കുന്നതിന്നുമുമ്പെ. ശോഫവത്സമുപാചരേൽ=നീരിനേപ്പോലെ ചികിത്സിക്കണം. പകപാഃ=പഴുത്താൽ. വ്രണവത്=വ്രണത്തേപ്പോലെ ചികിത്സിക്കണം. താസാം പ്രാഗ്രൂപ ഏവ=അവയുടെ പൂർവ്വരൂപത്തിങ്കൽ തന്നെ. ക്ഷീരിവൃക്ഷാംബു ബസ്തമൂത്രം ച=നാല്പാമരക്കഷായവും ആട്ടിൻമൂത്രവും. പാനായ ശസ്യതേ=കുടിക്കുവാൻ നല്ലതാകുന്നു. പ്രമേഹത്തെ ആദിയിങ്കൽ ചികിത്സിക്കാതെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നപക്ഷം സന്ധിമർമ്മങ്ങളിലും മാംസളപ്രദേശങ്ങളിലും കുരുക്കളുണ്ടാകും. അവയെയാണ് ശരാവിക എന്നു മുതലായി ഇവിടെ പറഞ്ഞത്. (1) ശരാവിക, (2) കച്ഛപിക, (3) ജാലിനി, (4) വിനത, (5) അലജി, (6) മസൂരിക, (7) സർഷപിക, (8) പുത്രിണി, (9) വിദാരിക, (10) വിദ്രധി എന്നിങ്ങിനെ പത്തുപ്രകാരത്തിലാണവ എന്നു കാൺക.

നിംബാമൃതോലമുത്ത ചുക്ക വരട്ടുമഞ്ഞൾ വാശാഫലത്രയപടോലനിദിഗ്ധികാനാം കഷായം സമാക്ഷികപുരം പുലരെ കുടിച്ചാൽ ദേഹേ കുരുത്തകുരു വേരറുമാറുനാളിൽ * മേൽപ്പറഞ്ഞ കുരുക്കളുടെ ചികിത്സ പറയുന്നു—നിംബം=വേപ്പ്. വാശാ=ആടലോടകവേര്. ഫലത്രയം=ത്രിഫല. നിദിഗ്ധികാ=ചെറുവഴുതിനവേര്. ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഈ കഷായം തേനും ഗുൽഗുലു(പുരം)വും മേപ്പടി ചേർത്തു സേവിക്കുക.

ഏതച്ച നിംബാദിപയോദ്രുവല്ക്കം കൂട്ടിട്ടുപീതം കുരുശാന്തികാരി*ഈ നിംബാദികഷായത്തിൽ നാല്പാമരത്തൊലി ചേർത്തും സേവിക്ക. ഇതും കുരുക്കൾക്കു ശമനം വരുത്തും.

ഉദകന്ദാമൃതാസേവ്യ ഗോജിഹ്വാ യഷ്ടിചന്ദനൈഃ ഗോപീക്ഷീരിദ്രുമകുള തിലദൂർവ്വാ വിമിശ്രിതൈഃ നവനീതയുതൈർവ്വാപി ശതധൌതഘൃതാപ്ലുതൈഃ ക്ഷീരപിഷ്ടൈഃ സമാലിംപേ ദപകാം പിടകാം ഭിഷക് * ഉദകന്ദാ=ആമ്പലരി. അമൃതാ= ചിററമൃത് സേവ്യം=രാമച്ചം. ഗോജിഹ്വാ=കൊഴുപ്പ. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. ഗോപി=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ക്ഷീരിദ്രുമകുളം=

നാല്പാമരമൊട്ട്. തിലം=എള്ള്. ദൂർവ്വാ=കറുക. ഇവ പാലിൽ അരച്ചു വെണ്ണയിൽ ചേൎത്തിട്ടോ, ശതധൌതഘൃതത്തിൽ ചേൎത്തിട്ടോ പഴുക്കാത്തതായ കുരുക്കളിൽ പുരട്ടുക.

ഘൃതേന ശതധൌതേന സേകം ദാഹോത്തരാസു ച പിടകാസു പ്രയുഞ്ജീത ലേപാംശ്ചാത്യന്തശീതളൈഃ * ദാഹോത്തരാസു പിടകാസു=ഏററവും ചുട്ടുനീറലോടുകൂടിയ കുരുക്കളിൽ. ശതധൌതഘൃതംകൊണ്ടു ധാരചെയ്യണം. അത്യന്തശീതളൈഃ= ഏററവും തണുപ്പുള്ള മരുന്നുകൾകൊണ്ട്. ലേപാംശ്ച=പുരട്ടുകയും ചെയ്യണം.

സംശോധനഞ്ച കുൎവ്വീത പിടകാസു യഥാബലം * രോഗിയുടെ ശരീരശക്തിക്കനുസരിച്ചു ശോധനവും ചെയ്യണം.

മേഹിനോ യദി ജാതാസു പിടകാസു ഭിഷഗ്വരഃ പ്രായഃ പീഡാകരത്വേന ന കുൎയ്യാദ്രക്തമോക്ഷണം നരസ്യാന്യസ്യ ചേത്തത്തു യഥാവസ്ഥം പ്രയോജയേൽ * മേഹിനോ യദി=പ്രമേഹരോഗിക്കാണെങ്കിൽ. ജാതാസു പിടകാസു=കുരുക്കളുണ്ടായാൽ. രക്തമോക്ഷണം=രക്തമോക്ഷം. ന കുൎയ്യാൽ=ചെയ്യരുത്. അവക്ക് രക്തമോക്ഷണം പീഡാകരമായിരിക്കും. അന്യസ്യചേൽ= പ്രമേഹരോഗിക്കല്ലെങ്കിൽ. യഥാവസ്ഥം പ്രയോജയേൽ=അവസ്ഥപോലെ രക്തം കളയാം.

തിലസരിഷപനെല്ലും ചെമ്പരാവല്ലിമേഘം ത്രിഫലമുളകുചുക്കും മഞ്ഞളും കോദ്രവഞ്ച വിരകുതുടരികമ്പിപ്പാലനന്നാറി നാല്പാ മരമുകുളമുശീരം കംഗുരേതാനുപേതാൻ സമതിലജഘൃതാക്താനൊത്തുനന്നായ്പുരുത്താൽ സ്മൃതമിതൊരുകുഴമ്പേ ജിഷ്ണുരുച്ചൈഃ കുരുണാം ഝടുതി ബത മാന്നേൻ ഞങ്ങളേരണ്ഡബീജം തദപി ച മറവാതേ കൂട്ടുവിൻ വൈദ്യമുഖ്യാഃ * തിലം=എള്ള്. സരിഷപം=കടുക്. മേഘം=മുത്തങ്ങ. കോദ്രവം=വരക്. കുടജം=കുടകപ്പാലവേരിന്മേൽ തൊലി. ഉശീരം=രാമച്ചം. കംഗു= തിന. തിലജം=എണ്ണ. ഏരണ്ഡബീജം=ആവണക്കിൻകുരു. ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഈ കുഴമ്പ് കുരുക്കളെ ശമിപ്പിക്കും.

നന്ത്യാർവട്ടം തുരടികുടകപ്പാലനന്നാറിയെന്നീ നാലിൻ

വേർമേൽതൊലിതിലയുതം നെയ്യിലേവം വറതപാ പാലാൽ പിഷ്ട്വാ വലിയകുരുവിന്നങ്ങിനേ പൂശിവെച്ചാൽ ചാമ്പിപ്പോമക്കുരുരശനകൈസ്തത്രമീഞ്ചുട്ടതീവൽ * അർത്ഥം സ്പഷ്ടം.

യഷ്ടീ കല്ക്കം വിപചകപഞ്ച ദൂർവ്വായാഃ സ്വരസേ ഘൃതം ആലേപായ പ്രയുഞ്ജീത പകപാനാം രോപണേ ഭിഷക് * ദൂർവ്വാസ്വരസം=കറുക ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീര്. ഇതിൽ എരട്ടിമധുരം കല്ക്കമായി നെകാച്ചുക. അതു പുരട്ടിയാൽ പഴുത്ത കുരുക്കറം ഉണങ്ങും.

ഡുംഡുകം സുഷവീകംഭ പയോദ്രുമുകുളം നിശാ ദൂർവ്വാഞ്ച സംക്ഷുദ്യം രസേ തൈലമേലാദി കല്ക്കവൽ ഘൃതം വാ സിദ്ധമാലേപാൽ വ്രണാനാം രോപണം പരം * ഡുംഡുകം=പലകപ്പയ്യാനിവേര്. സുഷവീ=പുല്ലാനി. കുംഭം=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. പയോദ്രുമുകുളം=നാല്പാമരമൊട്ട്. നിശാ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. ദൂർവ്വാ=കറുക. ഇവ വെള്ളത്തിൽ ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ് ഏലാദിഗണം കല്ക്കംചേൎത്ത് എണ്ണയോ നെയ്യോ കാച്ചുക. അതു പുരട്ടിയാൽ വ്രണങ്ങറം ഉണങ്ങും.

മൃണാളമുദ്ഗകുഞ്ചികാ കുടജവല്ക്കനിംബാമൃതാ വരാരജനിസഷപാ ജലദസേവ്യപൂതിതിലൈഃ പയോദ്രുജലചന്ദന ഭ്രമരഗേഹദൂർവ്വേക്ഷുഭിർവ്വടാങ്കുരക ശാരിബാ ലവണലക്ഷ്മണാ പപ്പടൈഃ ഏരണ്ഡബീജകഹളീ സംയുതൈഃ ക്ഷീരപേഷിതൈഃ തൈലാജ്യമധുമാൻ ലേപഃ സർവ്വശോഫനിബർഹണഃ * മൃണാളം=താമരവളയം. മുദ്ഗകുഞ്ചികാ=ഞെട്ടാഞെടിയൻവേര്. കുടജവല്ക്കം=കുടകപ്പാലവേരിന്മേൽ തൊലി. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. അമൃതാ=ചിററമൃത്. വരാ=ത്രിഫല. രജനി=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. സഷപം=കടുക്. ജലദം=മുത്തങ്ങ. സേവ്യം=രാമച്ചം. പൂതീ=ആവൽതൊലി. തിലം=എള്ള്. പയോദ്രു=നാല്പാമരത്തൊലി. ജലം=ഇരുവേലി. ചന്ദനം. ഭ്രമരഗേഹം=വേട്ടാളൻകൂട്. ദൂർവ്വാ=കറുക. ഇക്ഷു=കരിമ്പ്. വടാങ്കുരകം=പേരാൽമൊട്ട്. ശാരിബാ=നന്നാറികിഴങ്ങ്. ലവണം=ഇന്തുപ്പ്. ലക്ഷ്മണാ=തിരുതാളി. പപ്പടകം. ഏരണ്ഡബീജം=ആവണക്കിൻകുരു. കഹളീ=തെങ്ങിൻപൂ

ക്കുക. ഇവ പാലിൽ അരച്ച് എണ്ണയും നെയ്യും തേനുംചേൎത്തു പുരട്ടുക ഈ ലേപം എല്ലാ ശോഫങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കും. ശോഫം=നീര്.

കാരീങ്ങവേങ്ങഞമ ചന്ദനവുംമുതക്ക മാവീരവും ഖദിരമശ്വ ത്ഥം വിടത്തൽ എല്ലാംപൊടിക്ക നികരൊപ്പിതുരുക്കചൂൎണ്ണം തന്മേഹിനാം വരതരം മധുതക്രയുക്തം * സ്പഷ്ടം.

ധാന്വന്തരം ഘൃതം യോജ്യം തഥാ ഗ്ഗുൽഗ്ഗുലുതിക്തകം നി രൂപ്യ ദേശകാലാദി ഭിഷജാ മേഹരോഗിഷു വാതപിത്തപ്രമേ ഹേഷു ഘൃതം വസ്ത്വാമയാന്തകം ശതാവരിഘൃതഞ്ചാപി കൃഛ്രോ ക്തം യോജയേൽ ഭിഷക് * സ്പഷ്ടം.

നിലഗോഭൂമിദാനാനി വിഷ്ണോൎന്നാമജപസ്തഥാ പ്രപാകൂപ തടാകാദിവിധാനഞ്ച പ്രമേഹഹാ * തിലദാനം, പശുദാനം, ഭൂ ദാനം, വിഷ്ണുനാമജപം, തണ്ണീർ പന്തൽ, കിണർ, കുളം എന്നി വയുണ്ടാക്കൽ ഇവയെല്ലാം പ്രമേഹത്തിൽ നന്ന്.

ഇതി പ്രമേഹചികിത്സാ.

വിദ്രധിചികിത്സാ.

ദോഷൈഃ പൃഥക്സമുദിതൈഃ ശോണിതേന ക്ഷതേന ച ഷ ഡ്വിധോ വിദ്രധിൎദ്ദ്വേധാ ബാഹ്യാഭ്യന്തരഭേദതഃ * ദോഷൈഃ പൃഥക്=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ. സമുദിതൈഃ=എല്ലാ ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടുംകൂടി. ശോണിതേന=രക്തംകൊണ്ട്. ക്ഷ തേന=ക്ഷതംകൊണ്ട്. ഇങ്ങിനെ വിദ്രധി ആറുവിധം. ഇതു ബാഹ്യാഭ്യന്തരഭേദതഃ=ബാഹ്യമെന്നും ആഭ്യന്തരമെന്നുമുള്ള ഭേദത്താൽ. ദ്വേധാ=രണ്ടുപ്രകാരത്തിലാണ്. ആറു വിദ്രധിക ളും ബാഹ്യങ്ങളോ ആഭ്യന്തരങ്ങളോ ആയിരിക്കുമെന്നൎത്ഥം.

ബാഹ്യാത്ര തത്രതത്രാംഗേ നാഭ്യാദിദശകേ പരഃ * ഇ തിൽ ബാഹ്യവിദ്രധി ദേഹത്തിന്നു പുറത്ത് ഓരോ അവയവ ങ്ങളിലും, അന്തൎവ്വിദ്രധി നാഭി മുതലായ പത്തു സ്ഥാനങ്ങളിലും ഉണ്ടാകുന്നു. (1 നാഭി, 2 വസ്തി, 3 യകൃത്ത്, 4 പ്ലീഹ, 5 ക്ലോ

മം, 6 ഹൃദയം, 7 കുക്ഷി, 8 വംക്ഷണം, 9 വൃക്കം, 10 അപാനം എന്നിവയാണ് വിദ്രധിയുണ്ടാകുന്ന ദേശസ്ഥാനങ്ങൾ എന്നറിഞ്ഞുകൊൾക.)

ഏവമേവ സ്തനസിരാ വിവൃതാഃ പ്രാപ്യ യോഷിതാം ശോഫം കുർവ്വന്തി കഥയോർബ്ബാഹ്യ വിദ്രധിലക്ഷണം * സ്ത്രീകൾക്ക സ്തനവിദ്രധി എന്നൊന്നുകൂടി ഉണ്ടാകുമെന്നു പറയുന്നു — യോഷിതാം=സ്ത്രീകൾക്ക്. വിവൃതാഃ=തുറന്നിരിക്കുന്ന. സ്തനസിരാഃ=സ്തനത്തിങ്കലുള്ള ഞരമ്പുകളെ. പ്രാപ്യ=ആശ്രയിച്ചിട്ട്. ബാഹ്യ വിദ്രധിലക്ഷണം=ബാഹ്യവിദ്രധിയുടെ ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയ. ശോഫംകുർവ്വന്തി=നീരിനെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ഗർഭമുള്ളപ്പോഴും പ്രസവിച്ചുകിടക്കുമ്പോഴും സ്ത്രീകളുടെ സ്തനങ്ങളിലുള്ള ഞരമ്പുകൾ തുറന്നിരിക്കും. അപ്പോൾ വാതാദിദോഷങ്ങൾ അവിടെ കടന്നുകൂടി സ്തനവിദ്രധിയെ ജനിപ്പിക്കുന്നു എന്നു താൽപര്യം

ബാഹ്യസ്യ വിദ്രധേഃ കുര്യാല്ലേപാസൃങ്മോക്ഷണാദികം പക്വേ വിപാടനം കൃത്വാ വ്രണവത്സ്യാൽ ക്രിയാക്രമഃ * ഇനി വിദ്രധിക്കു ചികിത്സ പറയുന്നു — ബാഹ്യവിദ്രധിയിങ്കൽ ഔഷധങ്ങൾ അരച്ചു പുരട്ടുക. (ലേപം), രക്തം കളക മുതലായവയാണ് അപക്വാവസ്ഥയിങ്കൽ ചെയ്യേണ്ടത്. പഴുത്താലാകട്ടെ കീറണം. എന്നിട്ട് വ്രണത്തിന്നുള്ള ചികിത്സകൾ ചെയ്യണം.

പത്ഥ്യാമൃതാ രാത്രിതിലൈഃ പ്രലിമ്പേൽ ക്ഷീരപേഷിതൈഃ സുസ്നിഗ്ദ്ധശീതൈശ്ചില്ലിമ്പേച്ച മൃണാളാദി ഗണേന വാ പിടകാ വിധിനിർദ്ദിഷ്ടാൻ കഷായാംല്ലേപാംശ്ച യോജയേൽ* പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. അമൃതാ=ചിററമൃത്. രാത്രി=മഞ്ഞൾ. തിലം=എള്ള്. ഇവ പാലിലരച്ച് പുരട്ടുക സുസ്നിഗ്ദ്ധശീതൈഃ=സ്നിഗ്ദ്ധങ്ങളും ശീതങ്ങളുമായ മററ് ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടും ലേപനം ചെയ്യാം. മൃണാളാദിഗണേന വാ="മൃണാളമൃദ്വങ്കുരഞ്ചിതാ" എന്നു തുടങ്ങി മുമ്പു പറഞ്ഞ ഗണംകൊണ്ടും ലേപനം ചെയ്യാം. പിടകാചികിത്സയിൽ മുമ്പു പറഞ്ഞ കഷായങ്ങളും ലേപനങ്ങളും ചെയ്യേണ്ടതുമാകാം.

നിംബത്രിഫലാജയാകഷായം സക്ഷൌദ്രം പ്രപിബേൽ പ്ര

ഗേ * നിംബത്വക്=വേപ്പിൻതൊലി. വിജയാ=കടുക്ക. ഇവ കഷായം. തേൻ മേപ്പൊടിച്ചേർത്തു രാവിലെ സേവിക്കുക.

നന്നാറി ചെമ്പരാവള്ളി മൂലം വിശ്വഞ്ച തൈഃ ശൃതം കടിക്കതോയം സക്ഷൌദ്രം വിദ്രധൌ പരമം ഹിതം * വിശ്വം=ചുക്ക്. ഇതിലെ മരുന്നുകളെക്കൊണ്ടുള്ള കഷായം തേൻചേർത്തു സേവിക്കുക. വിദ്രധിയിങ്കൽ ഏററവും നല്ലതാകുന്നു.

വരണാദിഗണക്വാഥമപക്വേഭ്യന്തരസ്ഥിതേ ഊഷകാദിപ്രതീവാപം പൂർവ്വാഹ്നേ വിദ്രധൌ പിബേൽ * അപക്വേ=പഴുക്കാതെകണ്ട്. അഭ്യന്തരസ്ഥിതേ=ഉള്ളിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന. വിദ്രധൌ=വിദ്രധിയിങ്കൽ. വരണാദിഗണക്വാഥം=വരണാദിഗണകഷായത്തെയും. ഊഷകാദിപ്രതീവാപം=ഊഷകാദിഗണകല്ക്കത്തേയും. പിബേൽ=സേവിക്കുക.

മുസ്താചന്ദനദാർവ്വീത്വക് ഭൂനിംബോശീരവത്സകൈഃ സിദ്ധം തോയം പിബേൽ പ്രാത വിദ്രധൌ വാതപിത്തജേ* മുസ്താ=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ചന്ദനം. ദാർവ്വീത്വക്=മരമഞ്ഞത്തൊലി. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. ഉശീരം=രാമച്ചം. വത്സകം=കുടകപ്പാലയരി. ഇവ കഷായം. വാതപിത്തജമായ വിദ്രധിയിങ്കൽ സേവിക്കുക.

വ്യാഘ്രീവരണതക്കാരീ ശിഗ്രുവിശ്വപുനർന്നവൈഃ ശൃതയിത്വാ പിബേത്തോയം വിദ്രധൌ വന്തരാത്മകേ * വ്യാഘ്രീ=ചെറുവഴുതിനവേര്. വരണം=നീർമാതളം. തക്കാരീ=തക്കാരിവഴുതിനവേര്. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേരിന്മേൽതൊലി. വിശ്വം=ചുക്ക്. പുനർന്നവം=തവിഴാമവേര്. ഇവ കഷായം സേവിക്കുക. അന്തർവ്വിദ്രധി ശമിക്കും.

പാനലേപനഭോജ്യേഷു മധുശിഗ്രും പ്രയോജയേൽ * പാനം, ലേപനം, ഭോജ്യം എന്നിവയിൽ മധുശിഗ്രുവിനെ പ്രയോഗിക്കണം. മധുശിഗ്രു=പുനർമുരിങ്ങ.

കഷായപാനൈരാലേപൈഃ സംശുദ്ധ്യാ ഭോജനാദനൈഃ ദോഷാനഭിക്ഷ്ണം ഹരേ ദലാബ്വാസൃക്തഥൈവ ച * കഷായപാനം, ലേപനം (=മരുന്നു പുരട്ടുക), സംശുദ്ധി (=വയറി

ച്ചുക്കുകയും ഛർദ്ദിപ്പിക്കുകയും), ഉപനാഹനം (മരുന്നുവെച്ചു കെട്ടൽ) എന്നിവയെക്കൊണ്ട് ദോഷങ്ങളെ ഹരിക്കണം. അപ്രകാരംതന്നെ അലാബുകൊണ്ടു രക്തവും കളയണം. അലാബു=ചുരങ്ങത്തൊണ്ട്.

കർത്തവ്യശ്ച തഥാ യത്നോ യഥാ പാകം ന ഗച്ഛതി * എങ്ങിനെ ചെയ്താൽ വിദ്രധി പഴുക്കാതിരിക്കുമോ അങ്ങിനെ യത്നംചെയ്കയും വേണം.

വിദ്രധിഷു തു പക്വേഷു പൂർവ്വഞ്ചാതിസ്രവത്സു ച ഗുൽഗുലപാദിം പ്രയുഞ്ജീത യോഗരാജഞ്ച ചൂർണ്ണകം * വിദ്രധികൾ പഴുത്തിരിക്കുമ്പോഴും, ആദിയിൽ അധികമായി പൊട്ടി ഒലിക്കുമ്പോഴും, ഗുൽഗുലപാദി, യോഗരാജം ഈ ചൂർണ്ണങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കണം

തൈലം ഘൃതം വാസംസിദ്ധം കഷായേ നിംബാദികേ പിബേൽ ത്രിഫലാത്വക്ക്രുടിയഷ്ടി കണാഭിർവ്വിദ്രധൌ ഹിതം* നിംബാദികഷായത്തിൽ എണ്ണയോ നെയ്യോ കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന് — ത്രിഫലാ. ത്വക്=എലവംഗത്തൊലി. ത്രുടി=ഏലത്തരി. യഷ്ടി=ഇരട്ടിമധുരം. കണാ=തിപ്പലി. ഈ നെ വിദ്രധിയിങ്കൽ ഉത്തമം.

വരണാദി ഗണേ സർപ്പി സ്തിക്തകഞ്ച പരം ഹിതം തഥാ ഗുൽഗുലു തിക്തഞ്ച ദോഷദേഹാനുരോധതഃ * വരണാദിഗണകഷായത്തിൽ തിക്തകഘൃതം സേവിക്കാം. അപ്രകാരംതന്നെ ഗുൽഗുലുതിക്തകവും സേവിക്കാം. എന്നാൽ ദോഷത്തിൻെറയും ദേഹത്തിൻെറയും സ്ഥിതിയനുസരിച്ചുവേണം ഇതു ചെയ്വാൻ.

ന്യഗ്രോധാദികഷായേണ തൈലമേലാദികല്ക്കവൽ സിദ്ധം സേകേന ലേപാച്ച വ്രണാനാം രോപണം പരം * ന്യഗ്രോധാദികഷായത്തിൽ ഏലാദിഗണം കല്ക്കമായി എണ്ണകാച്ചുക. ഇതുകൊണ്ടു ധാരചെയ്കയും പുരട്ടുകയും ചെയ്താൽ വ്രണങ്ങൾ ഉണങ്ങും.

സ്തനജേ വ്രണവൽ സൎവ്വം നത്വേവാ മുപനാഹയേൽ* സ്തനവിദ്രധിയിങ്കൽ വ്രണചികിത്സകളെല്ലാം ചെയ്യാം. എന്നാൽ ഉപനാഹം നിഷിദ്ധമാകുന്നു. ഉപനാഹം=മരുന്നുവെച്ചുകെട്ടൽ.

ഉപോദകാതിലാനന്താ യഷ്ട്യാഹ്വൈഃ ക്ഷീരപേഷിതൈഃ അപക്വം സ്തനജം ലിംപേ ദാഖലി മധുകേന ച * ഉപോദകാ=വശളച്ചീര. തിലം=എള്ളു്. അനന്താ=കൊട്ടത്തൂവ്വവേര്. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം ഇവയെം, ആഖലീ=ആവീരക്കുരു. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ഇവയെം പാലിൽ അരച്ചു പുരട്ടുക. അപക്വമായ സ്തനവിദ്രധിയിങ്കൽ ഹിതം.

കടജത്വക്കഷായേണ തൽകല്ക്കേന ച സാധിതം തൈലമുത്തു പുഷ്ടൗക്ഷിണാം കുചകുംഭ വ്രണാപഹം * കടജത്വക്=കുടകപ്പാലവേരിന്മേൽ തൊലി. ഇതു കഷായവും ഇതുതന്നെ കല്ക്കവുമായി എണ്ണകാച്ചുക. സ്തനവിദ്രധി ശമിക്കും.

(വരണാദി ഗണം.)

വരണസൈര്യ്യക യുഗ്മശതാവരീ ദഹനമോരട വില്വവിഷാണികാഃ ദ്വിബൃഹതി ദ്വികരഞ്ജ ജയാദ്വയം, ബഹളപല്ലവ ദൎഭരുജാകരാഃ വരണാദിഃ കഫം മേദോ മന്ദാഗ്നിത്വം നിയച്ഛതി ആഢ്യവാതം ശിരശ്ശൂലം ഗുന്മഞ്ചാന്തഃ സവിദ്രധിം * വരണം=നീർമാതളത്തിൻവേർ. സൈര്യ്യകയുഗ്മം=കരിങ്കുറുഞ്ഞിയും വെങ്കുറുഞ്ഞിയും. ശതാവരി. ദഹനം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. മോരടം=പെരുങ്കുരുമ്പവേര്. വില്വം=കൂവളവേര്. വിഷാണികാ=ആട്ടുകൊട്ടപ്പാലവേരിന്മേൽതൊലി. ദ്വിബൃഹതീ=ചെറുവഴുതിനവേരും വെൾവഴുതിനവേരും. ദ്വികരഞ്ജം=ഉങ്ങിൻതൊലിയും ആവൽതൊലിയും. ജയാദ്വയം=മുഞ്ഞവേരും കടുക്കയും. ബഹളപല്ലവം=പുനർമുരിങ്ങയില. ദൎഭാ=ദൎഭവേര്. രുജാകരം=ചേരിൻകുരു. ഈ വരണാദിഗണം കഫം, മേദസ്സ്, അഗ്നിമാന്ദ്യം, ഗുന്മം, വിദ്രധി എന്നിവയെ ശമിപ്പിക്കും.

ഇതി വിദ്രധിചികിത്സാ.

വൃദ്ധിചികിത്സാ.

ദോഷാസ്രമേദോ മൂത്രാന്ത്രൈർവൃദ്ധ്യാഖ്യഃ സപ്തധാ ഗദഃ മൂത്രാന്ത്രജാവപ്യനിലാദ്ധേതുഭേദസ്തു കേവലം * വാതാദി ത്രിദോഷങ്ങൾ, രക്തം, മേദസ്സ്, മൂത്രം, ആന്ത്രം എന്നിവകൊണ്ട് ഏഴു പ്രകാരത്തിലാണ് വൃദ്ധി എന്ന രോഗം ഉണ്ടാകുന്നത്. ഇതിൽ മൂത്രവൃദ്ധിയും ആന്ത്രവൃദ്ധിയും വാതംകൊണ്ടുതന്നെ ഉള്ളതാണ്. പക്ഷെ ഹേതുവിന്നു ഭേദമുണ്ടെന്നേ ഉള്ളു. വൃദ്ധി=വൃഷണം വീക്കൽ.

രേകമാസ്ഥാപനം വൃദ്ധൌ വാതജേ ന്വാസനം ഹിതം സ്വേദപ്രലേപാ വാതഘ്നാഃ പക്വേ ഭിത്വാ വ്രണക്രിയാ * വാതജേ വൃദ്ധൌ=വാതവൃദ്ധിയിങ്കൽ. രേകം=വിരേചനം. ആസ്ഥാപനം=കഷായവസ്തി. അന്വാസനം=സ്നേഹവസ്തി. വാതഘ്നാഃ സ്വേദപ്രലേപാഃ=വാതഹരങ്ങളായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള സ്വേദനവും ലേപനവും. ഇവ പഴുക്കുന്നതുവരെ ചെയ്യണം. പക്വേ=പഴുത്താൽ. ഭിത്വാ=കീറി. വ്രണക്രിയാ=വ്രണത്തിന്നുള്ള ചികിത്സ ചെയ്യണം.

വാശാവരണനിർഗ്ഗുണ്ഡി ശക്രവല്ലി മഹൌഷധൈഃ പാക്യമേരണ്ഡതൈലാഢ്യം മേദഃ പവനവൃദ്ധിജിത് * വാശാ=ആടലോടകത്തിൻവേർ. വരണം=നീർമാതളത്തിൻവേർ. നിർഗ്ഗുണ്ഡീ=കരുനെച്ചിവേർ. ശക്രവല്ലീ=ഉഴിഞ്ഞവേർ. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം ആവണക്കെണ്ണ ചേർത്തു സേവിക്കുക. മേദോവൃദ്ധിയും വാതവൃദ്ധിയും ശമിക്കും.

പിത്തശോഫക്രമം പൈത്തേ പക്വേ തദ്വ്രണവൽ ക്രിയാ പൃശ്നിപർണ്ണീ ബലൈരണ്ഡ നിഷ്ക്വാഥം സഘൃതം പിബേൽ * പൈത്തേ=പിത്തംകൊണ്ടുണ്ടായ വിദ്രധിയിങ്കൽ. പിത്തശോഫക്രമം=പിത്തശോഫത്തിനുള്ള ചികിത്സ ചെയ്യണം. പക്വേ=പഴുത്താൽ. തദ്വ്രണവൽ ക്രിയാ=പിത്തവ്രണത്തിന്റെ ചികിത്സ ചെയ്യണം. പൃശ്നിപർണ്ണീ=മൂവിലവേർ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേർ. ഇവയുടെ കഷായം നെയ് ചേർത്തു സേവിക്കുകയുമാം.

ശ്ലേഷ്മഗ്രന്ഥിക്രമം വൃദ്ധൗ ശ്ലേഷ്മജാതേ പ്രയോജയേൽ വിസ്രാവണാദൃതേ ചാത്ര പക്വേ ഭിത്വാ വ്രണക്രിയാ * ശ്ലേഷ്മജാതേ വൃദ്ധൗ=കഫംകൊണ്ടുണ്ടായ വൃദ്ധിയിങ്കൽ. ശ്ലേഷ്മഗ്രന്ഥിക്രമം=കഫഗ്രന്ഥിയിങ്കലുള്ള ചികിത്സയെ. പ്രയോജയേൽ=ചെയ്യണം. പക്വേ=പഴുത്താൽ. ഭിത്വാ=കീറി. വ്രണക്രിയാ=വ്രണത്തിന്നുള്ള ചികിത്സ ചെയ്യണം. വിസ്രാവണാദൃതേ=വിസ്രാവണം കഴിച്ച്. വിസ്രാവണം മാത്രം ചെയ്യരുതെന്നർത്ഥം. വിസ്രാവണം=കുത്തി വെള്ളം കളയൽ.

ഉള്ളിവെട്ടടക ചുക്കഴിഞ്ഞതോൽ രാമണക്കികണ്ണതോൽ കഷായമായ് സാവണക്കരുവിന്നെണ്ണ സൈന്ധവം നീർക്കുടിക്കിൽ വൃഷണം ചുരുണ്ടുപോം * ഈകണ്ണതോൽ=ആവൽത്തൊലി. ശേഷം സ്പഷ്ടം.

രക്തജേ പിത്തവൽ സിദ്ധിഃ പ്രതതഞ്ച ഹരേദസൃക് * രക്തംകൊണ്ടുണ്ടായ വൃദ്ധിയിങ്കൽ പിത്തവൃദ്ധിക്കു പറഞ്ഞ ചികിത്സകൾതന്നെ ചെയ്ക. പ്രതതം=ധാരാളമായി. അസൃക് ഹരേൽ ച=രക്തമോക്ഷണം ചെയ്കയും വേണം.

മേദോജം മൂത്രപിഷ്ടേന സുസ്വിന്നം സുരസാദിനാ ദാരയേദ്വൃദ്ധിപത്രേണ വർജ്ജയൻ ഫലസീവനീഃ ഉദ്ധൃതേ മേദസി പുനസ്താപ്യകാസീസസൈന്ധവൈഃ പ്രതിസാര്യ്യ ഭിഷക് സീവ്യേത്തൈലം യുഞ്ജ്യാച്ച രോപണം * മേദോജം=മേദസ്സുകൊണ്ടുണ്ടായ വൃദ്ധിയെ. മൂത്രപിഷ്ടേന സുരസാദിനാ സുസ്വിന്നം=ഗോമൂത്രത്തിലരച്ചതായ സുരസാദിഗണൌഷധംകൊണ്ട് വഴിപോലെ വിയർപ്പിച്ചിട്ട്. വൃദ്ധിപത്രേണ ദാരയേൽ='വൃദ്ധിപത്രം' എന്ന ശസ്ത്രംകൊണ്ട് കീറണം. എങ്ങിനെ? ഫലസീവനീഃ വർജ്ജയൻ=ഫലസീവനികളെ (വൃഷണഫലങ്ങളെ യോജിപ്പിക്കുന്ന നൂലുകളെ) വർജ്ജിച്ചുംകൊണ്ട്. കീറുമ്പോൾ നൂലുകൾക്കു കേടുവരാതിരിപ്പാൻ മനസ്സിരുത്തണമെന്നു താല്പര്യം. ഉദ്ധൃതേ മേദസി=ഉള്ളിലുള്ള മേദസ്സിനെ എടുത്തുകളഞ്ഞാൽ. താപ്യം=മാക്കിരക്കല്ല്. കാസീസം=കാരീയം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഇവകൊണ്ടു പ്രതിസാര്യ്യ=പ്രതിസാരണം (പൊടി വിത

റുക) ചെയ്തിട്ട്. സീവ്യേൽ=തുന്നണം. രോപണം തൈലം യുഞ്ജ്യാൽ ച=പിന്നെ ഉണങ്ങാനുള്ള എണ്ണ പുരട്ടുകയും വേണം.

മൂത്രജം സ്വേദിതം സ്നിഗ്ദ്ധൈഃ പട്ടവസ്ത്രേണ വേഷ്ടിതം സീവ്യേദധസ്താൽ സീവന്യാഃ സ്രാവയേച്ച യഥോദരം * മൂത്രജം=മൂത്രംകൊണ്ടുണ്ടായ വൃദ്ധിയെ. സ്നിഗ്ദ്ധൈഃ സ്വേദിതം=സ്നിഗ്ദ്ധയോഗങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിയർപ്പിച്ചിട്ട്. പട്ടവസ്ത്രേണ വേഷ്ടിതം=പട്ടുവസ്ത്രത്താൽ കെട്ടിയിട്ട്. സീവന്യാഃ അധസ്താൽ സീവ്യേൽ=ന്നലിന്റെ താഴെ തുന്നണം. യഥോദരം=ഉദരത്തെപ്പോലെ. സ്രാവയേൽ ച=സ്രവിപ്പിക്കുകയും വേണം. വൃഷണങ്ങളിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന മൂത്രത്തെ കുത്തിവാർത്തു കളയണമെന്നർത്ഥം.

വ്രണഞ്ച സ്ഥഗികാബദ്ധം രോപയേദാന്ത്രഹേതുകം ഫലകോശമസംപ്രാപ്തേ ചികിത്സാ വാതവൃദ്ധിവൽ * ആന്ത്രഹേതുകം വ്രണം=ആന്ത്രവൃദ്ധിക്കു ഹേതുവായ വ്രണത്തെ. സ്ഥഗികാബദ്ധം=സ്ഥഗിക എന്ന ബന്ധത്താൽ ബന്ധിച്ചിട്ട്. രോപയേൽ=ഉണക്കണം. ഫലകോശം=വൃഷണത്തിനകത്തുള്ള മണിയെ അസംപ്രാപ്തേ=പ്രാപിക്കാതിരിക്കുമ്പോൾ. വാതവൃദ്ധിവൽ ചികിത്സാ=വാതവൃദ്ധിക്കുള്ള ചികിത്സയാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. ഇങ്ങിനെ വൃദ്ധിയിങ്കലുള്ള ശസ്ത്രക്രിയയുടെ സ്വരൂപം പറയപ്പെട്ടു. ഇനി ഔഷധയോഗങ്ങളെ പറയുന്നു.

വാതജിൽ പത്രലശുനൈർമ്മൂത്രധാന്യാമ്ല സാധിതൈഃ സംസ്വേദയേദ്വൃദ്ധിമന്തം തൽസ്ഥാനഞ്ച വിശേഷതഃ നാളീസ്വേദേന സുതരാം വിരേകഞ്ച സമാചരേൽ * വാതജിൽപത്രങ്ങൾ=വാതഹരങ്ങളായ ഇലകൾ. ലശുനം=വെള്ളുള്ളി. ഇവയെ ഗോമൂത്രം, കാടി എന്നിവയിൽ പാകംചെയ്തു. അവകൊണ്ട് നാളീസ്വേദവിധിപ്രകാരം, വൃദ്ധിമന്തം സംസ്വേദയേൽ=വൃദ്ധിയുള്ളവനെ വിയർപ്പിക്കണം. തൽസ്ഥാനഞ്ചവിശേഷതഃ=ആ സ്ഥാനത്തെ (വൃഷണത്തെ) പ്രത്യേകിച്ചും വിയർപ്പിക്കണം. വിരേകഞ്ച സമാചരേൽ=വിരേചനം ചെയ്കയും വേണം.

ആളൂപയക്ഷുദ്രകപത്ര മുണ്ഡാമൂലൈഃ കൃതഃ ഖളഃ ശതക്രതുലതാ യുക്തൈഃ സർവ്വവൃദ്ധിഷു ശസ്യതേ * ആളൂപപത്രം=

ഈഴച്ചേമ്പില. യക്ഷദ്രുകപത്രം=കഴഞ്ചിയില. മുണ്ഡാമൂലം=മുത്തിൾ. ശതക്രതുലതാ=ഉഴിഞ്ഞവേര്. ഇവകൊണ്ടു മുക്കുടിയുണ്ടാക്കുക. എല്ലാ വൃദ്ധികളിലും നന്ന്.

പേയാ ചേന്ദ്രലതാവിശ്വയക്ഷാക്ഷി ഹപുഷാകൃതാ* ഇന്ദ്രലതാ=ഉഴിഞ്ഞവേര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. യക്ഷാക്ഷി=കഴഞ്ചിവേര്. ഹപുഷാ=അടയ്ക്കാമണിയൻവേര്. ഇവകൊണ്ടു കഞ്ഞിയുണ്ടാക്കുക. ഫലം പൂർവ്വവൽ.

ഹപുഷാരസോനമുണ്ഡാ ശക്രലതായക്ഷദ്രുകസ്വരസേ കൃഷ്ണാദ്വിജീരകൈസ്സാദ്ധ്യം ചിത്രാതൈലയുതം ഘൃതം വൃദ്ധിഹരണ്യോദ്ദിഷ്ടം സപദി പ്രലേപപാനാഭ്യാം* ഹപുഷാ=പാവിട്ടത്തളിര്. രസോനം=ഉള്ളി. മുണ്ഡാ=മുത്തിൾ. ശക്രലതാ=ഉഴിഞ്ഞ. യക്ഷദ്രുക=കഴഞ്ചിയില. ഇവ ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിൽ അവണക്കെണ്ണയും നെയ്യും സമംചേർത്തു കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്—കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ദ്വിജീരകം=ജീരകവും കരിഞ്ചീരകവും. ഈ നെയ്യ് പുരട്ടുകയും സേവിക്കുകയും ചെയ്താൽ വൃദ്ധി ശമിക്കും.

വരണചിത്രബലേന്ദ്രലതാഭയാ ഹപുഷയക്ഷദ്രുഗഗ്നികണൌഷധൈഃ സഹകുലത്ഥരസോനസുരദ്രുമൈഃ പരിശൃതേ സലിലേഗ്നിമഹൌഷധൈഃ ലവണജീരകഹിംഗുബലാ ജടാമരിചചവ്യസുരദ്രുമദീപ്യകൈഃ ഘൃതമഥോരുബുതൈലസമന്വിതം സകലവൃദ്ധ്യുദരാമയഗുന്മനൽ * വരണം=നീർമാതളത്തിൻവേര്. ചിത്രം=അവണക്കിൻവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഇന്ദ്രലതാ=ഉഴിഞ്ഞവേര്. അഭയാ=കടുക്ക. ഹപുഷം=അടയ്ക്കാമണിയൻവേര്. യക്ഷദ്രുക=കഴഞ്ചിവേര്. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. കുലത്ഥം=മുതിര. രസോനം=ഉള്ളി. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. ഇവ കഷായത്തിൽ അവണക്കെണ്ണയും നെയ്യുംചേർത്തു കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന്. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. മഹൌഷധം=ചുക്ക. ലവണം=ഇന്തുപ്പ്. ജീരകം. ഹിംഗുകായം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ജടാ=മാഞ്ചി. മരിചം=കുരുമുളക്. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. ദീപ്യകം=അയമോദകം ഈ നെയ്യ് എല്ലാ വൃദ്ധികളേയും ഉദരരോഗത്തേയും ഗുന്മത്തേയും ശമിപ്പിക്കും.

ഇന്ദ്രവല്ലീ മൂലപാക്യം പാതവ്യം തൈലസംയുതം ആന്ത്രവൃദ്ധിവിനാശായ തൽഖളേ നാപിഭോജയേൽ *ഇന്ദ്രവല്ലീമൂലം= ഉഴിഞ്ഞവേര്. ഇതു കഷായംവെച്ച് എണ്ണചേൎത്തു സേവിക്കുക. ആന്ത്രവൃദ്ധി ശമിക്കും. ഈ മരുന്നുകൊണ്ടുതന്നെ ഉണ്ടാക്കിയ മുക്കുടികൂട്ടി ഉണ്ണുകയുമാകാം.

ലശുനബബ്ബൂരശക്രലതാഭയാ ഹപുഷയക്ഷുദ്രാഗ്നികണൌഷധൈഃ സഹപുനൎന്നവമോരടശിഗ്രുഭിൎജ്ജയതിവൃദ്ധ്യുദരാണി ശൃതം ജലം * ലശുനം=വെള്ളുള്ളി. ബബ്ബൂരം=ചെറുതേക്കിൻവേര്. ശക്രലതാ=ഉഴിഞ്ഞവേർ. അഭയാ=കടുക്ക. ഹപുഷാ=അടക്കാമണിയൻവേര്. യക്ഷുദ്രക്=കഴഞ്ചിവേര്. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. കണാ=തിപ്പലി. ഔഷധം=ചുക്ക്. പുനൎന്നവം=തമിഴാമവേര്. മോരടം=പെരുങ്കുരുമ്പവേര് ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേരിന്മേൽതൊലി. ഇവ കഷായം വൃദ്ധിയെയും ഉദരത്തെയും ശമിപ്പിക്കും

ലശുനൈരണ്ഡയക്ഷാക്ഷി വൎഷാഭൂ ഹപുഷൌഷധൈഃ കഥിതം ഹിംഗുമദ്വൃദ്ധി ഗുന്മനാഹോദരാപഹം * ലശുനം= ഉള്ളി. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേര്. യക്ഷാക്ഷി=കഴഞ്ചിവേര്. വൎഷാഭൂ=തമിഴാമവേര്. ഹപുഷാ=അടക്കാമണിയൻവേര്. ഔഷധം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം കായം (വറുത്തുപൊടിച്ച്) മേമ്പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക. വൃദ്ധി ഗുന്മാദികളും ശമിക്കും.

കല്ക്കമേരണ്ഡബീജസ്യ ശക്രവല്ലീരസാപ്ലുതം ഈഷദുഷ്ണം പിബേത്തക്രെ ചൂൎണ്ണഞ്ച ഗൃഹധൂമജം; സ്വരസം വംശപത്രസ്യ ഹിംഗുസിന്ധൂത്ഥസംയുതം; തഥാ കുശ്മാണ്ഡപത്രസ്യ രസം തക്രസമന്വിതം; തഥാ ച ഹിംഗുത്രിഗുണ മാന്ത്രവൃദ്ധിഹരാ ഇമേ * ഏരണ്ഡബീജം=ആവണക്കിൻകുരു. ഇത് അരച്ച് ഉഴിഞ്ഞനീരിൽ കലക്കി സേവിക്കുക; ഗൃഹധൂമജചൂൎണ്ണം=അട്ടക്കരിയുടെ പൊടി. ഇത് കാച്ചിയ മോരിൽചേൎത്തു ചെറുചൂടോടെ സേവിക്കുക; വംശപത്രസ്വരസം=മുളംകൂമ്പ് കുത്തിപ്പിഴിഞ്ഞ നീര്. ഇത് കായവും ഇന്തുപ്പും ചേൎത്തു സേവിക്കുക; കുശ്മാണ്ഡപത്രസം=കുമ്പളയിലയുടെ നീര്. ഇതു മോരുംചേൎത്തു സേവി

ക്കുക; ഹിംഗുത്രിഗുണം=ഹിംഗുത്രിഗുണം എന്ന യോഗത്തിലെ മരുന്ന് (ഇത് ഗുന്മചികിത്സയിൽ പറയപ്പെട്ടു). ഇതും സേവിക്കുക. ഇവയെല്ലാം ആന്ത്രവൃദ്ധിയെ ശമിപ്പിക്കുന്നവയാകുന്നു.

നീലീമൂലഞ്ച സംപേഷ്യ പിബേത്തൈലസമന്വിതം ഈഷദുഷ്ണം സതൈലഞ്ച കാർപ്പാസീ പത്രജം രസം * നീലീമൂലം=അമരിവേര്. ഇത് അരച്ച് എണ്ണചേർത്തു സേവിക്കുക. കാർപ്പാസീപത്രജരസം=പരുത്തിയില വാട്ടിപ്പിഴിഞ്ഞ നീര്. ഇത് എണ്ണചേർത്തു ചെറുചൂടോടെ സേവിക്കുക.

നീലീമൂലസ്യ നിഷ്ക്വാഥേ തൽകല്ക്കം സാധു സാധിതം പീതം തിലോത്ഭവംശീഘ്രം മാന്ത്രവൃദ്ധിം വിനാശയേൽ * നീലീമൂലം=അമരിവേര്. ഇതു കഷായംവെച്ച് അതുതന്നെ കല്ക്കംചേർത്ത് എണ്ണകാച്ചുക. ആന്ത്രവൃദ്ധി ശമിക്കും.

വൈകങ്കതസ്യ യവാഷസ്യ മൂലം ത്രികടുകം തഥാ യക്ഷാക്ഷിബീജസിന്ധൂത്ഥ ദീപ്യകം സാധുചൂർണ്ണിതം ശൃതതക്രേണ സേവേത പരമാന്ത്രരുജാപഹം * വൈകങ്കതമൂലം=തുമ്പവേര്. യവാഷമൂലം=കൊടുത്തൂവവേര്. ത്രികടുകം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. യക്ഷാക്ഷിബീജം=കഴഞ്ചിക്കുരുപ്പരിപ്പ്. സിന്ധൂത്ഥം=ഇന്തുപ്പ്. ദീപ്യകം=അയമോദകം. ഇവ പൊടിച്ച് കാച്ചിയ മോരിൽ സേവിക്കുക. ആന്ത്രവൃദ്ധി ശമിക്കും.

ആന്ത്രവൃദ്ധൌ പ്രയോക്തവ്യം വിശേഷാൽ സുകുമാരകം പ്രയോജ്യമിന്ദുകാന്തഞ്ച ലശുനാദിഘൃതം തഥാ * ആന്ത്രവൃദ്ധിയിങ്കൽ പ്രത്യേകിച്ചും സുകുമാരഘൃതം സേവിക്കണം. അപ്രകാരം തന്നെ ഇന്ദുകാന്തഘൃതവും ലശുനഘൃതവും സേവിക്കാം.

കടുത്രയം വചാഹിംഗു പാഠാക്ഷാരം വിഷാദ്വയം ചവ്യതിക്താ കലിംഗാനി ഗജാഹ്വാ ലവണാനി ച ഗ്രന്ഥിവില്വഅജമോജഞ്ച സമഭാഗാനി കല്പയേൽ ലിഢമേരണ്ഡതൈലേന തച്ചൂർണ്ണം വൃദ്ധിനാശനം * കടുത്രയം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. വചാ=വയമ്പ്. ഹിംഗു=കായം. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. ക്ഷാരം=തുവച്ചിലക്കാരം. വിഷാദ്വയം=അതിവിടയവും വിടയവും. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. തിക്താ=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. കലിം

ഗം=കടകപ്പാലയരി. ഗജാഹ്വാ=അത്തിത്തിപ്പലി. ലവണ ങ്ങൾ=ഇന്തുപ്പ്, വിളയുപ്പ്, തുവച്ചിലയുപ്പ്. ഗ്രന്ഥി=കാട്ടുതിപ്പ ലിവേര്. വില്വം=കൂവളവേര്. അജമോജം=അയമോദകം. ഇ വ സമം പൊടിച്ച് ആവണക്കെണ്ണയിൽ ചാലിച്ച് സേവിക്കു ക. വൃദ്ധി ശമിക്കും.

ശുഭാച്ചൂർണം ഹിംഗോല്ലവണദഹനാൽ കർഷയുഗളം കുബേ രാക്ഷ്യാ ദ്വിക്ഷം പലമപി ച വൈകുണ്ഠകുസുമം പലം വിശ്വാ ജാജിശതമഖ ലതാമൂലരജസഃ പ്രവൃദ്ധിം വൃദ്ധീനാം ഹരതി മഹ തീം ചൂർണ്ണകമിദം * ശുഭം=കടുക്ക. (മുക്കാൽകഴഞ്ച്) ഹിംഗു= കായം. ലവണം=ഇന്തുപ്പ്. ദഹനം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ് (ഇ വ ഈരണ്ടുകർഷം. കർഷം=മൂന്നുകഴഞ്ച്) കുബേരാക്ഷി=കഴഞ്ചി ക്കുരു (ആറുകഴഞ്ച്) വൈകുണ്ഠകുസുമം=തുമ്പപ്പൂവ് (ഒരുപലം) വിശ്വം=ചുക്ക്. അജാജി=ജീരകം. ശതമഖലതാമൂലം=ഉഴിഞ്ഞ വേര് (ഇവ ഓരോപലം) ഇവ പൊടിച്ചു സേവിക്കുക. വൃദ്ധിയു ടെ വർദ്ധന നില്ക്കും.

ബാലസ്യ യദി സഞ്ജാതേ വൃദ്ധൌ വായുപ്രകോപതഃ ഗ താന്യപാർശ്വമാലോക്യ തച്ഛാന്ത്യൈ ഭിഷഗുത്തമഃ തസ്യകർണ്ണോ ർദ്ധ്വപാല്യാന്തു വിദ്ധ്യാദസ്ത്രമാരയാ പിചുവർത്തിം നിദധ്യാച്ച തസ്മിംസ്തൈലപരിപ്ലുതാം കിംശുകത്വക്കഷായഞ്ച സഘൃതം പായയേച്ഛിശും * ബാലനായിരിക്കുന്നവന്ന് വായുകോപം നി മിത്തം വൃദ്ധി ഉണ്ടാകുന്നപക്ഷം വൈദ്യൻ അതിന്റെ ശാന്തി ക്കായിട്ട് കുട്ടിയുടെ ചെവിയുടെ മേലേത്തട്ടയിന്മേൽ ആ 'ആര' എന്ന ശസ്ത്രംകൊണ്ടു തുളച്ച് ഒരു ദ്വാരമുണ്ടാക്കണം. ഏതു് പാ ർശ്വത്തിങ്കലാണോ ഉപദ്രവമുള്ളത് അതിന്റെ മറുഭാഗത്തുള്ള ചെവിയാണ് തുളയ്ക്കേണ്ടത്. ആ ദ്വാരത്തിൽ ഒരു ശീലത്തിരി തൈലത്തിൽമുക്കി ഇടുക. ഇതിന്നുപുറമേ കിംശുകത്വക്കഷാ യം=കരിമുരിക്കിൻതൊലികൊണ്ടുള്ള കഷായം. സഘൃതം=നെ യ് ചേർത്ത്. പായയേൽ=സേവിപ്പിക്കയും വേണം.

ഇതി വൃദ്ധിചികിത്സാ.

ഗുന്മചികിത്സാ.

ഗുന്മോഷ്ടധാ പൃഥഗ്ദോഷൈഃ സംസൃഷ്ടൈർന്നിചയം ഗതൈഃ ആത്തവസ്യ ച ദോഷേണ നാരിണാം ജായതേഷ്ടമഃ * ഗുന്മം എട്ടുപ്രകാരത്തിലാകുന്നു. പൃഥഗ്ദോഷൈഃ=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ (മൂന്നുവിധം) സംസൃഷ്ടൈഃ=സംസർഗ്ഗംകൊണ്ടു (മൂന്നുവിധം.) നിചയംഗതൈഃ=എല്ലാ ദോഷങ്ങളുടെയും സന്നിപാതംകൊണ്ട് (ഒരുവിധം.) ആത്തവസ്യദോഷേണ=ആത്തവത്തിങ്കലുള്ള കേടുകൊണ്ട്. നാരിണാം=സ്ത്രീകൾക്ക്. (ഒരുവിധം)—ഇങ്ങിനെ എട്ടുവിധമാകുന്നു.

ഋതുകാലേ സൂതികാലേ വാതളാന്യാഹരേത്തു യാ നിരുണദ്ധ്യാത്തവം വായുർഗ്ഗർഭലിംഗം കരോതി ച ന ചാസ്യാ വർദ്ധതേ കുക്ഷിർഗ്ഗുന്മ ഏവതു വർദ്ധതേ * ഋതുകാലത്തിങ്കലും പ്രസവകാലത്തിങ്കലും യാതൊരു സ്ത്രീ വാതത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നവയായ ആഹാരങ്ങൾ കഴിക്കുന്നുവോ അവളുടെ ആത്തവത്തെ വാതം നിരോധിക്കുകയും അവൾക്കു ഗർഭത്തിന്റെ ചിഹ്നങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഗർഭമുണ്ടായാലത്തെപ്പോലെ അവളുടെ വയർ വീക്കം. പക്ഷേ വയറല്ലാ ഗുന്മമായിരിക്കും വർദ്ധിക്കുന്നത്. ഇങ്ങിനെയുള്ള രോഗത്തെ രക്തഗുന്മം എന്നു പറയുന്നു.

വാതാത്സരക്താജ്ജായന്തേ ഗുന്മാ യസ്മാത്തതോ ഭിഷക് പൂൎവ്വം യുഞ്ജീത ഗുന്മേഷു സ്നേഹസ്വേദൌ യഥാവിധി സ്നേഹയുക്തം നിരൂഹഞ്ച നിരൂഹമനുവാസനം പടച്ലമധുരാംശ്ചൈവ രസാൻ യുക്ത്യാവചാരയേൽ ജിതേ ഹി വാതേ ദോഷോന്യഃ ശക്യോ ജേതും യഥായഥം * ഗുന്മങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നത് രക്തത്തോടുകൂടിയതായ വാതംകൊണ്ടാകുന്നു. അതുകൊണ്ട്, വൈദ്യൻ ഗുന്മങ്ങളുടെ ആദിയിങ്കൽ വിധിയാംവണ്ണം സ്നേഹസ്വേദങ്ങൾ ചെയ്യണം സ്നേഹം ചേർത്തതായ വിരേചനവും നിരൂഹ(കഷായവസ്തി)വും അനുവാസന(സ്നേഹവസ്തി)വും ചെയ്യണം. പടു=ഉപ്പ്. അമ്ലം=പുളി. മധുരം എന്നീ രസങ്ങളേയും യഥോചിതം പ്രയോഗിക്കണം. ഇപ്രകാരം വാതത്തെ ജയിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അന്യദോഷത്തെ ജയിക്കുവാൻ എളുപ്പത്തിൽ സാധിക്കും.

സ്നേഹപാനം ഹിതം ഗുല്മേ വിശേഷേണോർദ്ധ്വനാഭിജേ പക്വാശയഗതേ വസ്തിരുഭയം ജഠരാശ്രിതേ * ഊർദ്ധ്വനാഭിജേഗുല്മേ=നാഭിയുടെ ഊർദ്ധ്വദേശത്തുണ്ടായ ഗുല്മത്തിങ്കൽ. വിശേഷേണ=പ്രത്യേകിച്ചും. സ്നേഹപാനം ഹിതം=സ്നേഹപാനം കർത്തവ്യമാണ്. പക്വാശയഗതേ=പക്വാശയത്തിങ്കലുള്ള ഗുല്മത്തിങ്കൽ. വസ്തിഃ=വസ്തിചെയ്യണം. ജഠരാശ്രിതേ=ഉദരത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന ഗുല്മത്തിങ്കൽ. ഉഭയം=രണ്ടും (സ്നേഹപാനവും, വസ്തിയും) ഹിതമാണ്.

വാതഘ്നൈഃ പത്രനിഷ്ക്വാഥേ ധാന്യാമ്ലേ വാവഗാഹയേൽ* വാതഹരങ്ങളായ ഇലകളുടെ കഷായത്തിലോ കാടിയിലോ രോഗിയെ ഇരുത്തി അവഗാഹസ്വേദം ചെയ്യിക്കണം.

പുനർന്നവസ്യാർദ്ധതുലാം തുലാം സ്യോനാകഭുജംഗമാൽ ദശമൂലസ്യ പഞ്ചാശൽ പലാനി ലശുനസ്യ ച താവന്തി തോയേ നിഷ്ക്വാഥ്യ ഘൃതം തേന വിപാചയേൽ ഏരണ്ഡതൈലയുക്തം വാ കൃഷ്ണാതന്മൂലസൈന്ധവൈഃ യഷ്ടീമധുകമൃദ്വീകാ യവാനീ വിശ്വഭേഷജൈഃ ഏതൈർഹിംഗ്വാദിനാ വാപി പ്രതീവാപം വിനിക്ഷിപേൽ സിദ്ധം തൽ സേവിതം ഹന്യാൽ ശൂലഗുല്മമഹോദരാൻ * പുനർന്നവം=തവിഴാമവേര് അരത്തുലാം. സ്യോനാകഭുജംഗമം=പുടയാവ് (എലിത്തടി) ഒരുതുലാം. ദശമൂലം അമ്പതുപലം. ലശുനം=ഉള്ളി അമ്പതുപലം ഇവ കഷായത്തിൽ നെയ്കാച്ചുക. നെയ് മാത്രമായിട്ടോ അല്ലെങ്കിൽ ആവണക്കെണ്ണകൂടി ചേർത്തിട്ടോ കാച്ചാം. കല്ക്കത്തിന്ന് — കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. തന്മൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. യഷ്ടീമധുകം=ഇരട്ടിമധുരം. മൃദ്വീക=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. യവാനീ=ജീരകം. വിശ്വഭേഷജം=ചുക്ക് ഇവ അരച്ചു ചേർക്കുക. അല്ലെങ്കിൽ ഹിംഗ്വാദി (ഹിംഗുവചാവിജയേത്യാദി) കല്ക്കം ചേർക്കുക. ശൂലം, ഗുല്മം, മഹോദരം എന്നിവ ശമിക്കും.

ഷട്പലഞ്ച പിബേൽ സർപ്പിര്യദുക്തം രാജയക്ഷ്മണി * ക്ഷയത്തിങ്കൽ പറയപ്പെട്ടതായ ഷട്പലഘൃതവും സേവിക്കുക.

ദശമൂലവിശ്വദാരു ക്വഥിതം വാരി നിവാരയേത്തു ഗുല്മം*

ദശമൂലം. വിശ്വം=ചുക്ക്. ദാരു=ദേവതാരം. ഇവ കഷായം ഗുന്മത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ചിത്രക ഗ്രന്ഥികൈരണ്ഡ ശുണ്ഠീക്വാഥശ്ച തൽഗുണഃ * ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഗ്രന്ഥികം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ഏരണ്ഡം=അവണക്കിൻവേര്. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. ഇവ കഷായവും മേൽപ്രകാരംതന്നെ.

വിഴാൽചിത്രയോർമ്മൂലവും ചുക്കുമെല്ലാം പലാശത്വചം പാരിഭദ്രസ്യ തോലും തകർത്തിട്ടു സേർത്തുപ്പുകായം കുടിച്ചാലടങ്ങാത്തഗുന്മങ്ങളുണ്ടോ പൃഥിവ്യാം?* പലാശത്വക്=പ്ലാശിൻതൊലി. പാരിഭദ്രം=മുരിക്കിൻതൊലി. ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഇതിലെ മരുന്നുകൾ പൊടിച്ച് സേവിക്കുക.

വർഷാഭൂ വില്വഖല്വോരുബൂ സഹചരശുണ്ഠ്യഗ്നിമന്ഥൈഃ കഷായഃ പാതവ്യഃ സപ്തസാരോഗുളകണപടുഹിംഗ്വാജ്യയുക്തോ യഥാർഹം വിൾബന്ധം വഹ്നിമാന്ദ്യം രുജമതിമഹതീം യോനിഹൃൽ കുക്ഷിപൃഷ്ഠ ശ്രോണീദേശേഷു സദ്യഃ ശമയതി ജാരാഷ്ഠീല ഗുന്മപ്ലീഹാശ്ച * വർഷാഭൂ=തവിഴാമവേർ. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേർ. ഖല്വം=പഴയ മുതിര. ഊരുബൂ=അവണക്കിൻവേർ. സഹചരം=കരിങ്കുറുഞ്ഞിവേർ. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. അഗ്നിമന്ഥം=മുഞ്ഞവേർ. ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായത്തിന്നു സപ്തസാരമെന്നു പേർ. ഗുളം=ശർക്കര. കണം=തിപ്പലി. പടു=ഇന്തുപ്പ്. ഹിംഗു=കായം. ആജ്യം=നെയ്യ്. ഇവ ഉചിതംപോലെ മേമ്പൊടിചേർക്കുക. മലബന്ധം, അഗ്നിമാന്ദ്യം, യോന്യാദിപ്രദേശങ്ങളിലെ വേദന, ഉദരം, അഷ്ഠീല, ഗുന്മം, പ്ലീഹരോഗം എന്നിവ ശമിക്കും.

കണാശതാഹ്വാ ദ്വികരഞ്ജദാരു ഭാർങ്ഗീകുലത്ഥൈസ്സതിലൈർവ്വിപക്വം തഥാ രസോനേന ച സിദ്ധമംഭഃ സഹിംഗുകല്ക്കം ഹിതമസ്രഗുന്മേ * കണാ=തിപ്പലി. ശതാഹ്വാ=ശതകുപ്പ. ദ്വികരഞ്ജം—ഉങ്ങിൻതൊലിയും ആവൽതൊലിയും. ദാരു=ദേവതാരം. ഭാർങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേർ. കുലത്ഥം=മുതിര. തിലം=എള്ള്. രസോനം=ഉള്ളി. ഈ കഷായം കായം മേമ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. രക്തഗുന്മം ശമിക്കും.

വീഴാൽവേർ കടലാടി ഭൂസുരമരം ചുക്കുള്ളികൊററം ക്കുവളം മുഞ്ഞാ മുവ്വിലയാവണക്കു പുടയാ വെള്ളം തഥാ മോരടം ഒപ്പം കൊണ്ടുനെറുത്തു വെന്തെതിരവേ കായം കണാസൈന്ധവം ക്ഷാരം മേപ്പൊടിയിട്ടു പീതമുപദേശംപോലിദം ശൂലിനാം * ഭൂസുരമരം=പ്ലാശിൻതൊലി. മോരടം=പെരുംകുരുമ്പ. ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഈ കഷായം ശൂലരോഗത്തിങ്കൽ ഉത്തമം. ഗുന്മവും ശമിക്കും.

തൽകഷായേ ദ്വിഗുണക്ഷീരം ഘൃതം സിദ്ധഞ്ച ഗുന്മനൽ* ഈ കഷായത്തിൽ (വീഴാൽവേരാദിയിൽ) നൈ കാച്ചി സേവിക്കുന്നതും ഗുന്മഹരമാകുന്നു. നെയ്യിലിരട്ടി പാലും ചേർക്കണം.

പ്രയോജയേദഷ്ടചൂർണ്ണം യഥോക്തം ഗ്രഹണീഗദേ* ഗ്രഹണീചികിത്സയിൽ പറയപ്പെട്ടതായ 'അഷ്ടചൂർണ്ണ'ത്തെ പ്രയോഗിക്കണം.

ഹിംഗ്വവചാവിജയാപശുഗന്ധാ ഡാഡിമദീപ്യകധാന്യകപാഠാഃ പുഷ്കരമൂലശഠീഹപുഷാഗ്നി ക്ഷാരയുഗദ്വിപടുത്രികടൂനി സാജാജിചവ്യം സഹ തിന്ത്രിണീകം സവേതസാമ്ലം വിനിഹന്തി ചൂർണ്ണം ഹൃൽപാർശ്വവസ്തിത്രികപൃഷ്ഠയോനി ശൂലാനി വായ്വാമകഫോത്ഭവാനി കൃച്ഛ്രാൻ ഗുന്മാൻ വാതവിൺമൂത്രസംഗം കണ്ഠേബന്ധം ഹൃൽഗ്രഹം പാണ്ഡുരോഗം അന്നാശ്രദ്ധാ പ്ലീഹദുർന്നാമഹിദ്ധ്മാ വദ്ധ്മാദ്ധ്മാനശ്വാസകാസാഗ്നിസാദാൻ * ഹിംഗു=കായം. വചാ=വയമ്പ്. വിജയാ=കടുക്ക. പശുഗന്ധാ=ആട്ടുനാറിവേളവേർ. ഡാഡിമം=താളിമാതളക്കായ. ദീപ്യകം=അയമോതകം. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാലയരി. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. പുഷ്കരമൂലം=പുഷ്കരമൂലവേർ. ശഠീ=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. ഹപുഷാ=അടയ്ക്കാമണിയൻവേർ. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ക്ഷാരയുഗം=ചവൽക്കാരവും തുവർച്ചിലക്കാരവും. ദ്വിപടു=ഇന്തുപ്പും വിളയുപ്പും. ത്രികടു=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. അജാജി=ജീരകം. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേർ. തിന്ത്രിണി=പുളിവേരിന്മേൽ തൊലി. വേതസാമ്ലം=ഞെരിഞ്ഞാമ്പുളിക്കിഴങ്ങ്. ഇവയിൽ പച്ചമരുന്നുകറം അരച്ചുണക്കണം. കായവും ഉപ്പുകളും വറുത്തുപൊടിക്ക

ണം. ഈ പൊടി കൃച്ഛ്രസാദ്ധ്യങ്ങളായ ഗുന്മങ്ങളിൽ ഉത്തമം. ഹൃദയശൂലാദികളെ ശമിപ്പിക്കും.

അഭ്രകഗന്ധകടംകണതുത്ഥൈ സ്ത്ര്യൂഷണകാന്തയുതൈഃ കൃതചൂർണ്ണം പാചനരോചനദീപനമേതൽ ഗുന്മവികാരമപോഹതി സദ്യഃ * അഭ്രകം. ഗന്ധകം. ടങ്കണം=പൊങ്കാരം. തുത്ഥം=തുത്ത്. ത്ര്യൂഷണം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. കാന്തം=അയസ്കാന്തം. ഈ പൊടി ദഹനത്തിനും രുചിക്കും നന്ന്. ഗുന്മം ശമിക്കും.

ചുക്കും തിപ്പലിയും പുരാണമുളകും കായം കരിഞ്ചീരകം സിദ്ധാർത്ഥം കൊട്ടവേലി കാട്ടുമുളകും ദീപ്യം തഥാ ജീരകം കാട്ടുതിപ്പലിയും സുചൂർണ്ണിതമിദം നേൎത്തുപ്പനീററിൽ പചേൽ ചിററുള്ളീ പതിനാറുകൊടംവിത്തു പലം സേന്ത്രുപ്പു വിലപം തഥാ ചുക്കിന്നീർ പുളി കാടി മോരിവസമം മുന്നാഴിയും നാഴിയും മുന്നാം ചൊന്നവയും കലക്കിയതിനൊപ്പാത്രേ പുനഃ പാചയേൽ ദർവ്വ്യാലേപനതാം ഗതേ പുലരിയേ കർഷപ്രമാണം ലിഹേൽ ഗുന്മാനഷ്ടവിധാൻ നിഹന്തിസകലാൻ ശൂലാന്ത്രവായ്വാമയാൻ * ചുക്ക്, തിപ്പലി, പഴയമുളക്, കായം, കരിഞ്ചീരകം, കടുക്, കൊട്ടവേലിക്കിഴങ്ങ്, കാട്ടുമുളകിൻവേര്, അയമോതകം, ജീരകം, കാട്ടുതിപ്പലിവേര് ഇവ (മുമ്മൂന്നുകഴഞ്ച്) പൊടിച്ചു വെയ്ക്കുക. ഇന്തുപ്പ് ഒരുപലം (വിലപം=ഒരുപലം) വെള്ളത്തിൽ വററിച്ചു വെയ്ക്കുക. പിണമ്പുളി (നാലുപലം) നാലിടങ്ങഴി വെള്ളത്തിൽ വെച്ചതിൻെറ നീര്, കഞ്ഞിക്കുഴലിയുടെ നീര്, മോര്, കാടി ഇവ നാനാഴിവീതം കൂട്ടിയതിൽ പതിനാറുപലം വെള്ളുള്ളി വേവിക്കുക. ആ ഉള്ളി ഒടച്ചുചേർത്ത് ആയതിൽ മുമ്പറഞ്ഞ പൊടിയും ഇന്തുപ്പുംകൂട്ടി പാകംചെയ്യുക. ലേഹപാകമായാൽ വാങ്ങി ഭദ്രമായി സൂക്ഷിക്കുക. ഇതിൽനിന്നു മുമ്മൂന്നുകഴഞ്ചു രാവിലെ സേവിക്കുക. എട്ടുവിധത്തിലുള്ള ഗുന്മങ്ങളും ശൂലം, ആന്ത്രവായു എന്നീ രോഗങ്ങളും ശമിക്കും.

ഇന്ദുകാന്തഞ്ച സേവേത തഥൈവ സുകുമാരകം * ഇന്ദുകാന്തം, സുകുമാരം എന്നീ ഘൃതങ്ങളും സേവിക്കാം.

ഹിംഗുത്രിഗുണം സൈന്ധവമസ്മാത്ത്രിഗുണഞ്ച തൈല

മൈരണ്ഡം തത്ത്രിഗുണം ലശുനരസം ഗുന്മോദരവർദ്ധ്മശൂല്ഘ്നം * ഹിംഗു=കായം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഏരണ്ഡതൈലം=ആവണക്കെണ്ണ. ലശുനരസം=വെളുള്ളിനീര്. കായത്തിൽ മൂന്നിരട്ടി ഇന്തുപ്പും, അതിൻെറ മൂന്നിരട്ടി ആവണക്കെണ്ണയും, അതിൻെറ മൂന്നിരട്ടി ഉള്ളിനീരും. ഈ യോഗം ഗുന്മം, ഉദരം, വയർവീപ്പ്, വയററിൽ വേദന എന്നിവയിൽ ഉത്തമം.

സ്നിഗ്ദ്ധോഷ്ണേനോദിതേ ഗുന്മേ പൈത്തികേ സ്രംസനം ഹിതം കല്പോക്തം രക്തപിത്തോക്തം ഗുന്മേ രൂക്ഷോഷ്ണജേ പുനഃ ശമനം യോജയേത്സർപ്പിസ്തിക്തകഞ്ച തഥാ ഹിതം * ഇനി പിത്തഗുന്മചികിത്സ പറയുന്നു—പിത്തഗുന്മം രണ്ടുതരത്തിൽ ഉണ്ടാവാം. അതിൽ സ്നിഗ്ദ്ധോഷ്ണങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടായതിന്നു കല്പത്തിങ്കലും രക്തപിത്തത്തിങ്കലും പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതായ വിരേചനൌഷധങ്ങളാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. രൂക്ഷോഷ്ണങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടായതിന്നാകട്ടേ ശമനൌഷധങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കണം. തിക്തകഘൃതവും ശീലിക്കാം.

തൃണാഖ്യപഞ്ചകക്വാഥേ ജീവനീയഗണൈഃ ശൃതം * തൃണപഞ്ചമൂലം കഷായവും ജീവനീയഗണം കല്ക്കവുമായി നെയ് കാച്ചി സേവിക്കാം.

ശൃതം തേനൈവ വാ ക്ഷീരം ന്യഗ്രോധാദിഗണേന വാ * അതുകൊണ്ടു (ജീവനീയഗണംകൊണ്ടു) തന്നെയോ, ന്യഗ്രോധാദിഗണംഗണംകൊണ്ടോ കുറുക്കിയ പാൽ സേവിക്കാം.

പിത്തജ്വരഹരാഃ ക്വാഥാഃ സംസ്കൃതാഃ പിത്തഗുന്മിനാം* പിത്തഗുന്മമുള്ളവക്കു പിത്തജ്വരത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്ന കഷായങ്ങൾ നല്ലതാകുന്നു.

തൃണാഖ്യപഞ്ചകവരാ സാധിതം ഗുന്മജിജ്ജലം * തൃണാഖ്യപഞ്ചകം=തൃണപഞ്ചമൂലം. വരാ=ത്രിഫല. ഇവ കഷായം ഗുന്മഹരമാകുന്നു.

ദ്രാക്ഷാം പയസ്യാം മധുകം ചന്ദനം പത്മകം മധു പിബേത്തണ്ഡുലതോയേന പിത്തഗുന്മപ്രശാന്തയേ * ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. പയസ്യാ=അടപതിയൻകിഴങ്ങ്. മധുകം=എരട്ടിമ

ധുരം. ചന്ദനം. പത്മകം=പതിമുകം. മധു=തേൻ. ഇവ അരിക്കാടിയിൽ സേവിക്കുക. പിത്തഗുന്മം ശമിക്കും.

പഞ്ചകോലാഭയാശിഗ്രു കരഞ്ജദ്വയവല്കലം കഫിതം കഫഗുന്മാർശോ ഗ്രഹണ്യാമയമർദ്ദനം * അനന്തരം കഫഗ്രഹണിയുടെ ചികിത്സ—പഞ്ചകോലം. അഭയാ=കടുക്ക. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേരിന്മേൽ തൊലി. കരഞ്ജദ്വയവൽക്കലം=ഉങ്ങിൻതൊലിയും ആവൽതൊലിയും. ഇവ കഷായം കഫഗുന്മത്തിങ്കൽ ഹിതം. അശ്ശസ്സ്, ഗ്രഹണി ഇവയേയും തീക്കും.

തുലാം വൃശ്ചീവമൂലസ്യ വഹ്നേർഗ്ഗോക്ഷുരകാത്തഥാ പൂതീവല്ക്കാൽ പഞ്ചപലം ചതുഷ്പ്രസ്ഥം കുലത്ഥതഃ വിപാച്യതോയേ തൽകാഥേ ദ്വിപ്രസ്ഥം വിപചേൽ ഘൃതാൽ സൌവച്ചല യവക്ഷാര പഞ്ചകോലക കല്ക്കിതം സക്ഷീരമേതച്ഛമയേൽ ഗുന്മം വാതകഫോത്ഭവം * വൃശ്ചീവമൂലം=തഴിഴാമവേര്. (ഒരു തുലാം) വഹ്നി=കൊട്ടവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഗോക്ഷുരകം=ഞെരിഞ്ഞില്. പൂതീവല്ക്കം=ആവൽതൊലി (ഇവ അയ്യഞ്ചുപലം). കുലത്ഥം=മുതിര നാലിടങ്ങഴി. കഷായംവെച്ച് രണ്ടിടങ്ങഴി നെയ്യും അത്ര തന്നെ പാലുംചേർത്തു കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന്—സൌവച്ചലം=തുവച്ചിലക്കാരം. യവക്ഷാരം=ചവല്ക്കാരം. പഞ്ചകോലം. ഇവ അരച്ചു ചേക്കുക. ഈ നെയ്യ് വാതകഫഗുന്മങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കും.

ഭസ്മപേയാഞ്ച ശോഫോക്താം കഫഗുന്മേ പ്രയോജയേൽ തഥൈവ സുകുമാരാഖ്യം ഘൃതാന്യൌദരികാണി ച * ശോഫചികിത്സയിൽ പറയുന്ന ഭസ്മപേയ(=ഭസ്മക്കഞ്ഞി)യും കഫഗുന്മത്തിങ്കൽ പ്രയോഗിക്കാം. അപ്രകാരംതന്നെ സുകുമാരഘൃതവും, ഉദരത്തിങ്കൽ പറയുന്ന നെയ്യുകളും സേവിക്കാം.

പിപ്പല്യാമലകദ്രാക്ഷാ ശ്യാമാദ്യൈഃ പാലികൈഃ പൃഥക് ഏരണ്ഡതൈലഹവിഷോഃ പ്രസ്ഥൌ പയസി ഷഡ്ഗുണേ സിദ്ധോയം മിശ്രകഃ സ്നേഹോ ഗുന്മിനാം സ്രംസനഃ പരം * പിപ്പലി=തിപ്പലി. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. ശ്യാമാദ്യം=ശ്യാമാദിഗണം. ഇവ ഓരോന്നും ഓരോപലം. ഏരണ്ഡതൈലം=അവണക്കെണ്ണ. ഹവിസ്സ്=നെയ്യ്. ഇവ ഈരണ്ട് ഇ

ടങ്ങഴി. അവയിൽ ആറിരട്ടി പാല്. വഴിപോലെ കാച്ചി അരി
ക്കുക. ഈ മിശ്രകസ്നേഹം ഗുന്മരോഗികൾക്ക് സ്രംസനമാകുന്നു.
സ്രംസനം=വിരേചനം.

ഗർഭകാലേഽപ്യതിക്രാന്തേ രക്തഗുന്മേ ഭിഷഗ്വരഃ സ്നിഗ്ദ്ധസ്വിന്നശരീരായൈ ദദ്യാൽസ്നേഹവിരേചനം * അനന്തരം രക്തഗുന്മചികിത്സ പറയുന്നു — രക്തഗുന്മേ=രക്തഗുന്മത്തിങ്കൽ. ഗർഭകാലേ അതിക്രാന്തേ=ഗർഭത്തിനുള്ള കാലംകഴിഞ്ഞാൽ. സ്നിഗ്ദ്ധസ്വിന്നശരീരായൈ=ശരീരത്തിന്നു സ്നിഗ്ദ്ധതയും സ്വേദവും വരുത്തിയതിന്നുശേഷം രോഗിണിക്ക്. സ്നേഹവിരേചനം ദദ്യാൽ=സ്നേഹംകൊണ്ടുള്ള വിരേചനത്തെ ചെയ്കണം.

പീതോ ധാത്രീരസോ യുക്ത്യാ കിംശുകക്ഷാരസംയുതഃ രക്തഗുന്മഹരോ യോഗഃ പുഷ്പേ നഷ്ടേ ച ശസ്യതേ * ധാത്രീരസ(=നെല്ലിക്കനീർ)ത്തിൽ കിംശുക(=കരിമുരിക്കിൻതൊലി)ത്തിന്റെ ക്ഷാരം ചേർത്തു യുക്തിക്കനുസരിച്ചു സേവിക്കുക. ഈ യോഗം രക്തഗുന്മഹരമാകുന്നു. പുഷ്പേ നഷ്ടേ ച=തീണ്ടാരി ഇല്ലാതെയായാലും. ശസ്യതേ=ഇതു നല്ലതാകുന്നു.

തിലക്വാഥോ ഘൃതഗുഡവ്യോഷഭാർങ്ഗീരജോന്വിതഃ പാനം രക്തഭവേ ഗുന്മേ നഷ്ടേ പുഷ്പേ ച യോഷിതാം * തിലക്വാഥം=എള്ളുകഷായം. ഇതിൽ നെയ്യ്, ശർക്കര, ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി ചെറുതേക്കിൻവേര് ഇവയുടെ പൊടി എന്നിവ ചേർത്തു സേവിക്കുക. രക്തഗുന്മത്തിങ്കലും തീണ്ടാരിയില്ലായ്മയിലും ഹിതമാകുന്നു.

തുലാർദ്ധം ചിത്രകാൽ പക്ത്വാ ദ്രോണേ പാദശേഷിതേ തസ്മിൻ പലാശക്ഷാരാംബു സമപ്രസ്ഥം ഘൃതാൽ പചേൽ പാലികൈഃ സൈന്ധവ വ്യോഷ ഹിംഗുഭിസ്തൽ പ്രസാധിതം പീതം സർവ്വാൻ ജയേൽഗുന്മാൻ രക്തഗുന്മം വിശേഷതഃ * ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ് അരത്തുലാം പതിനാറിടങ്ങഴി വെള്ളത്തിൽ കഷായംവെച്ചു നാലൊന്നാക്കുക. അതിൽ. പലാശക്ഷാരാംബു=പ്ലാശിൻതോൽ ചുട്ടു ക്ഷാരമാക്കിയതു കലക്കിയ വെള്ളം ഒരിടങ്ങഴിയും, ഒരിടങ്ങഴി നെയ്യുംചേർക്കുക. കല്ക്കത്തി

ന്ന്—സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ഹിംഗു=കായം. ഇവ ഓരോപലം അരച്ചു ചേക്കുക. ഈ നെയ്യ് എല്ലാ ഗുന്മങ്ങളേയും, വിശേഷിച്ച് രക്തഗുന്മത്തേയും ശമിപ്പിക്കും.

യമകാഭ്യക്തദേഹായാഃ പ്രവൃത്തഃ സമവേക്ഷണം * വയററിൽനിന്നു പോകണമെന്നു തോന്നുമ്പോൾ പോകാതെകണ്ടിരിക്കരുത്. അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നതു ദേഹത്തിൽ യമകസ്നേഹം കൊണ്ട് അഭ്യംഗം ചെയ്തിട്ടുവേണം.

അതിപ്രവൃത്തരക്തായാ രക്തപിത്തഹരാഃ ക്രിയാഃ കാര്യാ വാതരുഗാത്തായാ വാതരക്തഹരാഃ ക്രിയാഃ ആനാഹാദാവുദാവത്ത ചലാമല്ലേപ്യാ യഥായഥം * അതിപ്രവൃത്തരക്തായാഃ=അതിയായി രക്തംപോകുന്നവൾക്ക്. രക്തപിത്തഹരാഃ ക്രിയാഃ കാര്യാഃ=രക്തപിത്തത്തിനുള്ള ചികിത്സകൾ ചെയ്യണം. വാതരുഗാത്തായഃ=വാതരോഗോപദ്രവമുള്ളവൾക്ക്. വാതരക്തഹരാഃ=വാതത്തിനുള്ളവ ചെയ്യണം. ആനാഹാദൌ=ആനാഹം (മേൽവയറുവീക്കൽ) മുതലായതുണ്ടെങ്കിൽ. ഉദാവത്തചലാമല്ലേപ്യഃ=ഉദാവത്തം, വാതം, ആമം എന്നിവയ്ക്കുള്ള ചികിത്സ ചെയ്യണം.

ഇതി ഗുന്മചികിത്സാ.

ശൂലചികിത്സാ.

പൃഥഗ്ദോഷൈഃ സന്നിപാതാദാമാൽ ഗുന്മാത്സശക്കരാൽ ശൂലം സപ്തവിധം പ്രാഹുസ്തത്ര ക്രുദ്ധഃ പ്രഭഞ്ജനഃ ശ്രമാതിസൌഹിത്യായാസൈമ്മൈഥുനാദതിവിൾഗ്രഹാൽ കുര്യാൽ കട്യുരുപൃഷ്ഠേഷു ശൂലം വസ്തൌ ച ദാരുണം * പൃഥഗ്ദോഷൈഃ=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ. സന്നിപാതാൽ=സന്നിപാതംകൊണ്ട്. ആമാൽ=ആമംകൊണ്ട്. ഗുന്മാൽ=ഗുന്മംകൊണ്ട്. ശക്കര (=അശ്മരി)കൊണ്ട്. ഇങ്ങിനെ ശൂലം ഏഴുവിധമെന്ന് പറയുന്നു. തത്ര=അവയിങ്കൽ ശ്രമാതിസൌഹിത്യായാസൈഃ=തളച്ച്, അതിതൃപ്തി, അത്യായാസം എന്നിവകൊണ്ടും, മൈഥുനാൽ=

അതിയായ സ്ത്രീസേവകൊണ്ടും, അതിവിൺഗ്രഹാൽ=അധികമായ മലബന്ധംകൊണ്ടും. ക്രുദ്ധഃ പ്രഭഞ്ജനഃ=കോപിച്ചവശായ വായു. കട്യൂരുപൃഷ്ഠേഷു=അരക്കെട്ടിലും തുടകളിലും പുറത്തും· വസ്തൌ ച=വസ്തിപ്രദേശത്തും. ദാരുണം ശൂലം കുര്യാൽ=കഠിനമായ വേദനയുണ്ടാക്കും. ഇങ്ങിനെ വാതശൂലം പറയപ്പെട്ടു.

തിക്ഷ്ണാമ്ലകടുകൈഃ പിത്തം വൃദ്ധം സ്വേദജ്വരാന്വിതം ശൂലം സദാഹമൂർച്ഛഞ്ച വിദഗ്ദ്ധശമനപ്രദം * പിത്തശൂലത്തെ പറയുന്നു.—തിക്ഷ്ണാമ്ലകടുകൈഃ=തിക്ഷ്ണങ്ങളായും അമ്ലരസങ്ങളായും കടുരസങ്ങളായും ഇരിക്കുന്ന ഭോജ്യാദികളെക്കൊണ്ട്. പിത്തം വൃദ്ധം=പിത്തം വർദ്ധിച്ചവശായിട്ടു. ശൂലം കുര്യാൽ=ശൂലത്തെ ചെയ്യും. ആയത് സ്വേദജ്വരാന്വിതം=വിയർപ്പോടും പനിയോടുംകൂടിയിരിക്കും. സദാഹമൂർച്ഛം=ചുട്ടുനീറലും മോഹാലസ്യവും ഉള്ളതായിരിക്കും. വിദഗ്ദ്ധശമനപ്രദം=ആഹാരം ദഹിച്ചാൽ ഉപദ്രവത്തിന്നു ശാന്തിയെ കൊടുക്കുന്നതുമായിരിക്കും.

ഗ്രാമ്യാനൂപജമാംസാനാം തഥാ കീലാടപിത്തയോഃ സേവനാൽ കുപിതഃ ശ്ലേഷ്മാ ശൂലം ജാഡ്യാരതിപ്രദം * ശ്ലേഷ്മാ=കഫം. ഗ്രാമ്യാനൂപജമാംസാനാം=ഗ്രാമഭവങ്ങളായും അനൂപദേശജങ്ങളായുമിരിക്കുന്ന മാംസങ്ങളുടേയും, തഥാ കീലാടപിത്തയോഃ= ആ പ്രകാരം കീലാടം(രക്തം പാടകെട്ടിയത്) പിത്തം (പിത്തജലം) എന്നിവയുടേയും, സേവനാൽ=സേവകൊണ്ട്, കുപിതഃ=കോപിച്ചവശായിട്ട്, ജാഡ്യാരതിപ്രദം=മന്ദത, അരതി എന്നിവയുണ്ടാക്കുന്ന, ശൂലം കുര്യാൽ=ശൂലത്തെ ജനിപ്പിക്കും.

സർവ്വജേ സർവ്വലിംഗം സ്യാദസാദ്ധ്യം പ്രവദന്തി തൽ * സർവ്വജേ=സന്നിപാതംകൊണ്ടുള്ള ശൂലത്തിങ്കൽ, സർവ്വലിംഗം സ്യാൽ=മുമ്പറഞ്ഞ എല്ലാ ലക്ഷണങ്ങളുമുണ്ടാകും. തൽ അസാദ്ധ്യം പ്രവദന്തി=അതിനെ അസാദ്ധ്യമെന്നു പറയുന്നു.

വേഗസന്ധാരണാസാത്മ്യ വിഷമാശനശീലിനാം പ്രവൃദ്ധമാമം കുരുതേ ശൂലം ഹൃൽപാർശ്വവസ്തിഷു * ആമശൂലത്തെ വിവരിക്കുന്നു.—വേഗസന്ധാരണം, അസാത്മ്യവും വിഷമവുമായ ഭക്ഷണം എന്നിവ ശീലിക്കുന്നവൎക്ക് ആമം വർദ്ധിച്ചിട്ട് ഹൃദയ

ത്തിങ്കലും വാരിഭാഗങ്ങളിലും വസ്തിയിങ്കലും ശൂലത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നു.

പാർശ്വയോർന്നാഭിമൂലേ ച കട്യാം പൃഷ്ഠേ ഗുദേ തഥാ പ്രവൃദ്ധാ ശർക്കരാ ശൂലം കുര്യാൽ കൃച്ഛ്രഞ്ച ദാരുണം * ശർക്കരാ=അശ്മരി. പ്രവൃദ്ധാ=ഏററവും വർദ്ധിച്ചിട്ട്. പാർശ്വയോഃ നാഭിമൂലേ ച=വാരിപ്പുറങ്ങളിലും പൊക്കിളിന്റെ കടയ്ക്കലും, കട്യാം=അരക്കെട്ടിലും. പൃഷ്ഠേ=പുറത്തും. ഗുദേ=ഗുദത്തിങ്കലും. കൃച്ഛ്രം ദാരുണഞ്ച ശൂലം കുര്യാൽ=ദുസ്സാദ്ധ്യവും കഠിനവുമായ ശൂലത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

അതിവൃദ്ധേ വാതഗുന്മേ ശൂലം തീവ്രം പ്രജായതേ തേന വിണ്മൂത്രസംഗശ്ച ഛർദ്ദ്യുൽഗാരൌ ച ജായതേ സസ്വേദമൂർച്ഛാ തൃഷ്ണാ ച ഗുന്മശൂലസ്യ ഈരിതഃ * ഗുന്മശൂലത്തെ വിവരിക്കുന്നു—. വാതഗുന്മേ അതിവൃദ്ധേ=വാതഗുന്മം അതിയായി വർദ്ധിച്ചാൽ. ശൂലം തീവ്രം പ്രജായതേ=ശൂലം (=വേദന) കഠിനമായിരിക്കും. തേന=അതുകൊണ്ട്. വിണ്മൂത്രസംഗഃ=മലമൂത്രങ്ങൾക്കു തടസ്ഥവും, ഛർദ്ദ്യുൽഗാരൌ ച=ഛർദ്ദി, തേട്ടൽ എന്നിവയും, സസ്വേദമൂർച്ഛാ തൃഷ്ണാ ച=വിയർപ്പ് മോഹാലസ്യം എന്നിവയോടുകൂടിയ വെള്ളംദാഹവും ഉണ്ടാകും. ഇതാണ് ഗുന്മശൂലം.

ഗുന്മകർമ്മാഖിലം ശൂലേ യുക്ത്യാ കുര്യാൽ ഭിഷഗ്വരഃ * വൈദ്യൻ ശൂലരോഗത്തിങ്കൽ യുക്തിനോക്കിട്ട് എല്ലാ ഗുന്മചികിത്സയേയും ചെയ്യണം.

ക്വാഥഃ പ്രസിദ്ധഃ കണാമൂലകൃഷ്ണാ രസോനശുണ്ഠീ ചിരിവില്വവില്വൈഃ സഹിംഗുകഃ ക്ഷാരപടുപ്രഗാഢഃ ശൂലാഷ്ഠീലാപ്ലീഹഗുന്മാദ്ധുനോതി * കണാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. രസോനം=ഉള്ളി. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. ചിരിവില്വം=ആവൽതൊലി. വില്വം=കൂവളത്തിൻവേര്. ഇവ കഷായം കായം മേമ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. ശൂലാദികൾ ശമിക്കും.

വീഴാൽവേർ കടലാടീതി കഷായഞ്ച പ്രയോജയേൽ * ഗുന്മചികിത്സയിൽ പറഞ്ഞതായ 'വീഴാൽവേർ കടലാടി' എന്നാദിയായ കഷായം പ്രയോഗിക്കാം.

മുളയിലചുക്കുകുലത്ഥൈഃ കൊട്ടത്തേങ്ങാജമോജവൃശ്ചീവൈഃ കൊടിയൊരുശൂലവിനാശനമിന്തുപ്പം കായമിട്ടു പാക്യമിദം* കുലത്ഥം=മുതിര. അജമോജം=അയമോതകം. വൃശ്ചീവം=തവിഴാമവേർ. ശേഷം സ്പഷ്ടം.

സിംഹീവിശ്വാമൃതൈരണ്ഡ വർഷാഭൂ വംശപല്ലവൈഃ സകുലത്ഥൈഃ ശൃതം പീതം ക്ഷീരം ശൂലവിനാശനം * സിംഹീ=ചെറുവഴുതിനവേര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ഏരണ്ഡം=അവണക്കിൻവേര്. വർഷാഭൂ=തവിഴാമവേര്. വംശപല്ലവം=മുളംകൂമ്പ്. കുലത്ഥം=മുതിര. ഇവകൊണ്ടു പാൽകുറുക്കി സേവിക്കുക. ശൂലം ശമിക്കും.

ശൂർപ്പമൂല ബലാശുണ്ഠീ വിശ്വൈരണ്ഡശൃതം തഥാ * ശൂർപ്പമൂലം=വലിയ കടലാടിവേർ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഏരണ്ഡം=അവണക്കിൻവേര്. ഇവകൊണ്ടും മേൽപ്രകാരം പാൽകുറുക്കി സേവിക്കാം.

സ്ഥോട്യാളജംഗമഖളഃ സർവ്വശൂലവിനാശനഃ* സ്ഥോട്യാളജംഗമം=പുടയാവ്. ഇതുകൊണ്ടു മുക്കുടിയുണ്ടാക്കുക. എല്ലാ ശൂലങ്ങളും ശമിക്കും.

ഗൃഹധൂമഹിംഗുസിന്ധു ത്രികടുപരാഗഃ സുഖാംബുനാ പീതഃ മുനിതരുപത്രസ്വരസഃ പടുഹിംഗുയുതശ്ച ശൂലഹരഃ * ഗൃഹധൂമം=അട്ടക്കരി. ഹിംഗു=കായം. സിന്ധു=ഇന്തുപ്പ്. ത്രികടു=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ഇവ പൊടിച്ച് ചൂടുവെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക. മുനിതരുപത്രസ്വരസം=ഓടയില ചതച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീര്. ഇത് ഇന്തുപ്പും കായവും ചേർത്തു സേവിക്കുകയുമാം. ശൂലം ശമിക്കും.

ആടരൂഷകപത്രസ്യ രസം തൈലസമന്വിതം; രസം കിംശുകവല്ക്കസ്യ സൈന്ധവേന സമന്വിതം; പിഷ്ട്വാ വസുകമൂലഞ്ച പിബേദുഷ്ണേന വാരിണാ; ഏരണ്ഡപത്രസ്വരസം പിബേത്തൈലസമന്വിതം; ഉഷ്ണോദകേന പ്രപിബേദ്യവക്ഷാരഞ്ച ചൂർണ്ണിതം; വൈകുണ്ഠപത്രസ്വരസം തഥാ തൈലസമന്വിതം; ഏതേ യോഗാഃ പ്രയോക്തവ്യാഃ ശൂലവ്യാധൌ ഭിഷ

ഗപാരെഃ * ആടരൂഷകപത്രരസം = ആടലോടകത്തിലയുടെ നീര്. ഇത് എണ്ണചേൎത്തു സേവിക്കുക; കിംശുകവല്ക്കരസം=മുരിക്കിൻതോൽ കുത്തിപ്പിഴിഞ്ഞ ചാറ്. ഇത് ഇന്തുപ്പുചേൎത്തു സേവിക്കുക; വസുകമൂലം=താർതാവൽവേര്. ഇത് അരച്ച് ചൂട്ടവെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക; ഏരണ്ഡപത്രസ്വരസം=അവണക്കിലയുടെ നീര്. ഇത് എണ്ണചേൎത്തു സേവിക്കുക; യവക്ഷാരം=ചവൽക്കാരം. ഇത് പൊടിച്ചു ചൂട്ടവെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക; വൈകുണ്ഠപത്രസ്വരസം=തുമ്പക്കുടത്തിൻ ചാറ്. ഇത എണ്ണചേൎത്തു സേവിക്കുക;— ഈ യോഗങ്ങൾ ശൂലരോഗത്തിങ്കൽ ഉത്തമങ്ങളാകുന്നു.

നിൎഗ്ഗുണ്ഡ്യേരണ്ഡകോരണ്ഡഗോക്ഷുരദ്വിപുനൎന്നവം പഞ്ചകോലാഭയാശിഗ്രുകുലത്ഥം തൈഃ ശൃതം ജലം സക്ഷാരഹിംഗുലവണം സൎവ്വശൂലവിനാശനം * നിൎഗ്ഗുണ്ഡീ=കരിനൊച്ചിവേർ. ഏരണ്ഡം=അവണക്കിൻവേർ. കോരണ്ഡം=കരിങ്കുറുഞ്ഞിവേർ. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. ദ്വിപുനൎന്നവം=തവിഴാമവേരുകൾ രണ്ടും. പഞ്ചകോലം. അഭയാ=കടുക്ക. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേര്. കുലത്ഥം=മുതിര. ഇവ കഷായം ചവൽക്കാരവും കായവും ഇന്തുപ്പും മേപ്പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക. എല്ലാ ശൂലങ്ങളും ശമിക്കും.

ദിവസകരദുഗ്ദ്ധ ദിഗ്ദ്ധൈൎദ്വിത്രൈസ്താംബൂലികാദളൈൎജ്ജഗ്ദ്ധൈഃ പ്രബലാപി ശൂലപീഡാ ഝടിതി പരാവൎത്തതേ ചകിതാ * ദിവസകരദുഗ്ദ്ധം=എരുക്കിൻപാൽ. എരുക്കിൻപാൽ പുരട്ടിയതായ രണ്ടുമൂന്നു വെററില തിന്നുക. എന്നാൽ ഏററവും പ്രബലമായ ശൂലംപോലും ഉടൻ ശമിക്കും.

ദീപ്യസിന്ധൂത്ഥയോശ്ചൂൎണ്ണമേരണ്ഡതൈലജാന്വിതം ആമശൂലവിനാശായ ലേഹയേദ്ദിനപൂൎവ്വതഃ * ദീപ്യം=അയമോദകം. സിന്ധൂത്ഥം-ഇന്തുപ്പ്. ഇവ പൊടിച്ച് അവണക്കെണ്ണയിൽ ചാലിച്ച് കാലത്ത് സേവിക്കുക. ആമശൂലം ശമിക്കും.

രസം പൎണ്ണപത്രസ്യ പിബേത്തൈലസമന്വിതം പാരാവതസ്യ ജംബീൎയ്യാഃ പൃഥക്പത്രരസം തഥ * പൎണ്ണപത്രരസം=പാവിട്ടയിലയുടെ നീര്. പാരാവതം=പൂടയാവൽ. ജം

ബീരി=ചെറുനാരകം. ഇവയുടെ ഇല പിഴിഞ്ഞനീര്. ഈ പത്രരസങ്ങളോരോന്നും എണ്ണചേൎത്തു സേവിക്കുക. ശൂലം ശമിക്കും.

സ്തനമൂലരുജാം സദ്യോ നിഹന്തി ദിവസത്രയാൽ ചെറുനാരങ്ങയാൽ പീതം കായമിന്തുപ്പു നിശ്ചയാൽ * ഈ യോഗം സ്തനമൂലത്തിങ്കലുള്ള വേദനകളെ നന്ന്.

പ്ലാശിലകത്തിപ്പിഴിയുംവാരികറുക്കിസ്സകായസിന്ധുരഥം ആശ്രുകടിക്കിലടങ്ങും പാരമെട്ടമനാശൂലരോഗവൃന്ദം * സ്പഷ്ടം.

വാതഗുന്മവിധിഃ കാൎയ്യോ വാതജേ പിത്തജേ പുനഃ പിത്തഗുന്മവിധിഃ കാൎയ്യഃ കഫജേ കഫഗൌന്മികഃ * വാതജേ=വാതശൂലത്തിങ്കൽ. വാതഗുന്മവിധിഃ കാൎയ്യഃ—വാതഗുന്മത്തിനുള്ള ചികിത്സ ചെയ്യണം. പിത്തജേ പുനഃ പിത്തഗുന്മവിധിഃ=പിത്തശൂലത്തിങ്കലാവട്ടെ പിത്തഗുന്മത്തിനുള്ള ചികിത്സ ചെയ്യണം. കഫജേ കഫഗൌന്മികഃ=കഫശൂലത്തിലാകട്ടെ കഫഗുന്മത്തിനുള്ള ചികിത്സയാണ് ചെയ്യേണ്ടത്.

സ്വേദോപവാസച്ഛൎദ്ദ്യാദി സാമശൂലേ പ്രയോജയേൽ ആമാതിസാരവിഹിതാം ചിതമത്ര വിശേഷതഃ * ആമശൂലത്തിങ്കൽ സ്വേദനം, ഉപവാസം, ഛൎദ്ദനം മുതലായവയെ പ്രയോഗിക്കണം. വിശേഷിച്ച് ആമാതിസാരത്തിങ്കൽ വിധിക്കപ്പെട്ട ചികിത്സകളും ചെയ്യണം.

ശൎക്കരോത്ഥേ ഹിതം ശൂലേ ശൎക്കരാശ്മരിഭിഷഗ്ജിതം നിൎഗ്ഗുണ്ഡീശിഗ്രുദഹനഗോക്ഷുരൈഃ ശൃതമംബു ച * ശൎക്കരോത്ഥേ ശൂലേ=ശൎക്കരകൊണ്ടുണ്ടായ ശൂലത്തിങ്കൽ. ശൎക്കരാശ്മരിഭിഷഗ്ജിതം=ശൎക്കരാശ്മരിയുടെ ചികിത്സ. ഹിതം=ഹിതമാകുന്നു. നിൎഗ്ഗുണ്ഡീ=കരുനെച്ചിവേര്. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേരിന്മേൽ തൊലി. ദഹനം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായവും ഹിതമാകുന്നു.

ഗുന്മശൂലേ വിധിഃ കാൎയ്യഃ പ്രഭഞ്ജനനിബൎഹണഃ * ഗുന്മശൂലത്തിങ്കൽ പ്രഭഞ്ജന(=വാത)നെ ശമിപ്പിക്കുന്നതായ ചികിത്സ ചെയ്യണം.

പത്ഥ്യാലശുനനിർഗ്ഗുണ്ഡീപഞ്ചകോലൈഃ ശൃതം ജലം സസൈന്ധവം പിബേൽ പ്രാതൎഗ്ഗുന്മശൂലഹരം പരം * പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. ലശുനം=വെള്ളുള്ളി. നിർഗ്ഗുണ്ഡീ=കരുനൊച്ചിവേർ. പഞ്ചകോലം. ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം ഇന്തുപ്പ് മേമ്പൊടിചേൎത്തു രാവിലെ സേവിക്കുക. ഗുന്മശൂലം ശമിക്കും.

സൎവ്വശൂലേഷു ശുദ്ധിഞ്ച നിരൂഹമനുവാസനം യഥാദോഷഞ്ച യുഞ്ജീത പിണ്ഡസ്വേദോപനാഹനം * സൎവ്വശൂലേഷു=എല്ലാ ശൂലങ്ങളിലും. ശുദ്ധിം=ശോധനത്തേയും, നിരൂഹം=കഷായവസ്തിയേയും, അനുവാസനം=സ്നേഹവസ്തിയേയും, പിണ്ഡസ്വേദത്തേയും, ഉപനാഹത്തേയും, ദോഷാനുസാരേണ ചെയ്യണം.

ചിഞ്ചാശുഷ്കത്വചാം ഭസ്മ പലാശസ്വരസേന തു സംപേഷ്യ ഗുളികാം കാൎയ്യാം സഗുളൈഷാ ച ശൂലജിത് * ചിഞ്ചാശുഷ്കത്വക്=പുളിയുടെ ഉണങ്ങിയ തൊലി. ഇതു ചുട്ടു ഭസ്മമാക്കി പ്ലാശിൻതൊലി കുത്തിപ്പിഴിഞ്ഞ നീരിൽ അരച്ചു ഗുളികയുണ്ടാക്കുക. ഈ ഗുളിക ശൂലഹരമാകുന്നു.

കിട്ടം കൎഷം പാരതം നിഷ്കമാത്രം കാന്തം മുഷ്ടിം താപ്യചൂൎണ്ണം തദൎദ്ധം കൃഷ്ണാ തദ്വാച്ഛൎക്കരായാം സുപിഷ്ടാ ഗുഞ്ജാമാത്രം ഭക്ഷയേദന്നകാലേ * കിട്ടം=ഇരിമ്പിൻകിട്ടം(മൂന്നുകഴഞ്ച്) പാരതം=രസം (ഒര കഴഞ്ച്) കാന്തം=അയസ്കാന്തം (ഒരു പലം) താപ്യചൂൎണ്ണം=മാക്കീരക്കല്ലിന്റെ പൊടി (കാന്തത്തിന്റെ പകുതി) കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി (മാക്കീരത്തോളം) ഇവ പൊടിച്ച് പഞ്ചസാരചേൎത്തു ഭക്ഷണസമയത്തു സേവിക്കുക. ഒരു കുന്നിക്കുരുവിനോളം സേവിച്ചാൽ മതി.

ഏകനിഷ്കഞ്ച സൂതം സ്യാൽ ദ്വിനിഷ്കം ഗന്ധകം തഥാ ആയസഞ്ച ത്രിനിഷ്കം സ്യാൽ കന്യാസ്വരസപേഷിതം ആതപേ ശോഷിതം സമ്യഗ് ഭസ്മ സഞ്ജായതേ ധ്രുവം സേവേത്തൽ ഗുളയുതം ശൂലവ്യാധിഹരം പരം * സൂതം=രസം (ഒരു പണത്തൂക്കം) ഗന്ധകം (രണ്ടുപണത്തൂക്കം) ആയസം=ഇരുമ്പു പൊടി (മൂന്നു പണത്തൂക്കം) ഇവ കറ്റുവാഴനീരിൽ അരച്ചു വെയിലത്തുവെച്ചുണക്കി ഭസ്മമാക്കി ശൎക്കരയും ചേൎത്തു സേവിക്കുക. സൎവ്വശൂലങ്ങളും ശമിക്കും.

തൃണാഖ്യപഞ്ചമൂലസ്യ പൃഥഗ്ദശപലം തഥാ തത്സമം പൃശ്നിപൎണ്ണ്യാശ്ച മൂലം തോയേ വിപാചയേൽ ഘൃതപ്രസ്ഥദ്വയം ക്വാഥേസ്ലോട്യാളജഗകല്കിതം പലാശപത്രസ്വരസദുഗ്ദ്ധയുക്തം പ്രസാധിതം പീതം വിനാശയേൽ ശൂലം വാതപിത്തസമുത്ഭവം * തൃണപഞ്ചമൂലം അഞ്ചും പതിപ്പത്തുപലം. പൃശ്നിപൎണ്ണിമൂലം=മൂവ്വിലവേര്. തൃണപഞ്ചമൂലത്തോടു സമം. ഇവ കഷായത്തിൽ രണ്ടിടങ്ങഴി നെയ്യും, രണ്ടിടങ്ങഴി പ്ലാശിലനീരും, രണ്ടിടങ്ങഴി പാലുംചേൎത്തു പുടയാവ് കല്ക്കനാക്കി കാച്ചി സേവിക്കുക. വാതപിത്തശൂലങ്ങൾ ശമിക്കും.

പൃശ്നിപൎണ്ണീശൂൎപ്പമൂലവൃശ്ചീവാനാം രസേ പചേൽ ഘൃതം ഗോസ്തനായഷ്ട്യാഹ്വവ്യോഷജീരകചന്ദനൈഃ കൃഷ്ണാസുരദ്രുസിന്ധുത്ഥകടുരോഹിണീദീപ്യകൈഃ സ്ലോട്യാളജംഗസ്വരസം പലാശസ്വരസം തഥാ ക്ഷീരഞ്ച ദ്വിഗുണം ദത്വാ സിദ്ധം തൽ ശൂലനാശനം * പൃശ്നിപൎണ്ണീമൂലം=മൂവ്വിലവേര്. ശൂൎപ്പമൂലം=കടലാടിവേര്. വൃശ്ചീവം=തവിഴാമവേര്. ഇവ കഷായത്തിൽ നെയ്കാച്ചുക. സ്ലോട്യാളജംഗസ്വരസം=പുടയാവിലയുടെ നീര്. പലാശസ്വരസം=പ്ലാശിലനീര്. ക്ഷീരം=പാൽ. ഇവ മൂന്നും നെയ്യിന്റെ ഇരട്ടി ചേൎക്കണം. കല്ക്കത്തിന്ന്—ഗോസ്തനം=മുന്തിരിങ്ങ. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. വ്യോഷം=ചുക്കു മുളകു തിപ്പലി. ജീരകം. ചന്ദനം. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. സുരദ്രു=ദേവതാരം. സിന്ധുത്ഥം=ഇന്തുപ്പ്. കടുകരോഹണി. ദീപ്യകം=അയമോദകം ഇവ അരച്ചു ചേൎക്കുക. ശൂലങ്ങൾ ശമിക്കും.

പൃശ്നിപൎണ്ണീബലാക്വാഥേ ഗുളം ജീൎണ്ണം വിപാചയേൽ ഹിംഗ്വഷ്ടകം ക്ഷിപേത്തത്ര ചൂൎണ്ണിതം ഘനതാം ഗതം ഗുളോദകാനുപാനന്തൽ ശൂലശാന്ത്യൈ പിബേൽ പ്രഗേ * പ്രശ്നിപൎണ്ണീ=മൂവ്വിലവേര്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഇവ കഷായം. അതിൽ പഴയ ശൎക്കര പാവു കാച്ചുക. ആയതിൽ ഹിംഗു=കായം പൊടിച്ചു ചേൎക്കുക. ലേഹപാകത്തിൽ വാങ്ങി ഇതു സേവിക്കുക. അനുപാനമായി ശൎക്കരവെള്ളം കുടിക്കുക. ശൂലങ്ങൾ ശമിക്കും.

ഹിംഗുത്വഗ്വിശ്വചവ്യദ്വയമരിചതുടീകാരവീവഹ്ന്യജാജീ കൃഷ്ണാമൂലാജമോജൈസ്സഹ കൃതപിചുഭിർമ്മാഗധീചൂർണ്ണമുഷ്ട്യാ പ്രസ്ഥാർദ്ധം യോവരിഷ്ഠം ലവണമഥ ദഹേന്നാളികേരോദരസ്ഥം ശൂലീ പൂതീകകാഷ്ഠൈർജ്ജയതി ച ഹവിഷാ മാക്ഷികാദ്യൈരവലീഢ്വാ * ഹിംഗു=കായം. ത്വക്=ഏലവംഗത്തൊലി. വിശ്വം=ചുക്ക്. ചവ്യദ്വയം=കുരുമുളകിൽവേരും കാട്ടുമുളകിൻ വേരും. മരിചം=കുരുമുളക്. തുടീ=ഏലത്തരി. കാരവീ=കരിഞ്ചീരകം. വഹ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. അജാജീ=ജീരകം. കൃഷ്ണാമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. അജമോജം=അയമോദകം. ഇവ ഓരോ പിചു (പിചു=മൂന്നുകഴഞ്ച്) മാഗധീ=തിപ്പലി. ഇത് ഒരു മുഷ്ടി (മുഷ്ടി=ഒരു പലം) വരിഷ്ഠലവണം=ഇന്തുപ്പ്. ഇത് പ്രസ്ഥാർദ്ധം. (പ്രസ്ഥാർദ്ധം=അരഇടങ്ങഴി) എല്ലാംകൂട്ടി പൊടിച്ച് നാളികേരം തുരന്ന തൊണ്ടിൽ ആക്കി അടച്ച് മണ്ണുകൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞ് പൂതീക(=ആവൽ) ത്തിന്റെ വിറകുകത്തിച്ച് ദഹിപ്പിക്കുക. ഇതു വെന്താൽ എടുത്തു നെയ്യും തേനും ചേർത്തു സേവിക്കുക. ശൂലഹരമാകുന്നു.

തുവച്ചില ചവൽക്കാരം വ്യോഷദീപ്യകഗന്ധകം കുണ്ടരിക്കയുടേ വേരും പശുപാശി രസം തഥാ ജീരകദ്വയസിന്ധൂത്ഥ മുള്ളിയും കാട്ടുതിപ്പലി ചവ്യം കായഞ്ച തത്സർവ്വം സമഭാഗേന കല്ക്കിതം പുടയാവരസം വീഴ്ത്തി ത്രിദിനം സാധുപേഷയേൽ കാട്ടുചേനയുടെ മദ്ധ്യം തുരന്നതിൽവിനിക്ഷിപേൽ തൽകല്ക്കം പിന്നെവന്നായിത്തൽഖണ്ഡേന പിധായ ച മൃദാസമന്താത്സംലിപ്യ ബഹുവാരം പ്രശോഷ്യ ച ആവലിന്ധനസന്ദീപ്തേ ജ്വലനേ തദ്വിപാചയേൽ തൊണ്ണൂറുനാഴികാന്തേ ച തത്സമാദായ ബുദ്ധിമാൻ ശനൈർമ്മണ്ണുകളഞ്ഞിട്ടു സാധുസഞ്ചൂർണ്ണ്യ തൽപുനഃ ഗുളോദകേന ശൂലാർത്തം പായയേന്മാത്രയാ സഹ ഘൃതാന്നം ഭോജയേച്ചാനു സർവ്വശൂലവിനാശനം * തുവച്ചില=തുവച്ചിലക്കാരം. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ദീപ്യകം=അയമോദകം. ജീരകദ്വയം=ജീരകവും കരിഞ്ചീരകവും. സിന്ധൂത്ഥം=ഇന്തുപ്പ്. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. ശേഷം മരുന്നുകൾ സ്പഷ്ടം. എല്ലാം

സമംകൂട്ടി പുടയാവരസത്തിൽ മൂന്നുദിവസം അരക്കുക. ആ കല്ക്കം കാട്ടുചേന തുരന്ന് അതിലാക്കി കാട്ടുചേനയിലകൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞ് മണ്ണിൽ പൊതിഞ്ഞ് അനേകപ്രാവശ്യം ഉണക്കി ആവൽവിറകിട്ടു തീകത്തിച്ച് തൊണ്ണൂറുനാഴികനേരം വേവിക്കുക. പിന്നെ മണ്ണുകളഞ്ഞ് പൊടിച്ച് ശക്കരവെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക. സവ്വശൂലങ്ങളും ശമിക്കും.

മഹാവൃക്ഷാർക്കബൃഹതീലവണം സന്ദഹേൽ ഘടേ അന്തർധൂമം തതഃ കാഷ്ഠൈരാദ്രൈഃ പൂതികസംഭവൈഃ പാരിഭദ്രപലാശത്വഗ്ഗ്രന്ഥികാകൃമിശത്രുഭിഃ സിദ്ധേ കഷായേ തൽക്ഷാരം പരിസ്രാവ്യ പുനഃ പചേൽ മണ്ഡൂരചൂർണ്ണസഹിതം തദേതത്സാന്ദ്രതാം ഗതം ഹിംഗ്വാദിചൂർണ്ണം പ്രക്ഷിപ്യ ദർവ്യാ തമവഘട്ടയേൽ അവതാര്യ തതോ വൈദ്യഃ ശൂലാർത്തായ പ്രദാപയേൽ മഹാവൃക്ഷമിദംനാമ ലവണം ലവണോത്തമം * മഹാവൃക്ഷം=കള്ളിക്കഴുത്ത്. അക്കം=എരുക്കിൻവേര്. ബൃഹതീ=പെരുവഴുതിനവേര്. ലവണം=ഇന്തുപ്പ്. ഇവ കുടത്തിലാക്കി കുടമടച്ച് ആവലിൻവിറകു കത്തിച്ച് വേവിക്കുക. ആ ക്ഷാരത്തെ പാരിഭദ്രത്വക്=കരിമുരുക്കിൻതൊലി. പലാശത്വക്.=പ്ലാശിൻതൊലി ഗ്രന്ഥികം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. കൃമിശത്രു=വിഴാലരി. ഇവയുടെ കഷായത്തിൽ കലക്കി മണ്ഡൂരചൂർണ്ണം (ഇരുമ്പുകിട്ടപ്പൊടി) ചേർത്തു അടുപ്പത്തുവെച്ചു വീണ്ടും വേവിക്കുക. സാന്ദ്രപാകമായാൽ ഹിംഗ്വാദിപൊടിയും ഇട്ടു കടകോൽകൊണ്ടു കടഞ്ഞു യോജിപ്പിക്കുക. പാകമായാൽ വാങ്ങി സേവിക്കുക. ഈ ലേഹത്തിന്നു 'മഹാവൃക്ഷലവണം' എന്നു പേർ. ഇതു സേവിച്ചതിന്നു മേലെ നൈകൂട്ടി ഉണ്ണുകയും വേണം. ശൂലത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

കിട്ടത്തിൻപൊടിനാഴി കാന്തമുരിയും നാഴിക്കുനാലൊന്നുടൻ ചിക്ഷാഭൂതിപൊടിച്ചു ചിത്രകമതും മുഷ്ടിപ്രമാണന്തഥാ കൃഷ്ണം ശ്വേതമിരണ്ടു മദ്രകമുടൻ വേറിട്ടു ത്രിംശൽ കഴഞ്ചോരോന്നേയിവ നാല്ക്കഴഞ്ചു നിഗളം സൂതം തഥാ ഗന്ധകം കയ്യുന്നിമോരട കഴഞ്ചി മുരുക്കിവററിൻ ചാറൊക്കുമാറുരിയുരിശ്ശു പിഴിഞ്ഞുകൊണ്ട് നേരത്തരച്ചു ദിവസത്രിതയം കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ

ച്ചമഷ്ക ഗുളികാഃ പുനരെണ്ണതാക്കി മോരിൽ കുടിയ്ക്കേതിരവേ പുനരൊന്നു രാവും തേനിൽക്കുഴച്ചതിനെ നക്കുക ഭോജനാന്തേ നോവുന്ന നോവുമരിശോദരപാണ്ഡുഗുന്മം വേരററു ജാഠരകൃശാനു വിവൃദ്ധിമേതി * പുരാണകിട്ടത്തിൻെറ പൊടി ഒരു നാഴി; കാന്തം ഉരി; കോൽപുളിവേരിന്മേൽതൊലി ചുട്ട ഭസ്മം ഒഴക്ക്; കൊട്ടവേലിക്കിഴങ്ങ് ശുദ്ധിചെയ്ത് ഒരുപലം; വെളുത്ത അഭ്രകവും കറുത്ത അഭ്രകവും മുപ്പതു കഴഞ്ചുവീതം; രസവും ഗന്ധകവും ശുദ്ധിചെയ്ത് (നിഗളം=ശുദ്ധിചെയ്ത്) നന്നാലുകഴഞ്ച്; കഞ്ഞുണ്ണിനീര് പെരുംകുരുമ്പനീര് കഴഞ്ചിയിലനീര് കരിമുരിക്കിലനീര് ഇവ ഉരിവീതം ഓരോന്നിലും മൂന്നുദിവസം അരച്ച് എണ്ണൂറു ഗുളികയായി ഉരുട്ടുക. ഈ ഗുളിക യഥാവിധി സേവിച്ചാൽ ശൂലാദികളിൽ അത്യുത്തമം.

സ്നേഹാട്ട്യാഭുജംഗമാദായ സ്വരസം യന്ത്രപീഡിതം ചതുർഗ്ഗുണേ രസേതസ്മിൻ ഘൃതപ്രസ്ഥം വിപാചയേൽ ക്ഷീരഞ്ച ദ്വിഗുണം ദദ്യാൽ ധാത്രികേക്ഷുവിദാരിണാം ദശമൂലസ്യ ച രസം പ്രസ്ഥം പ്രസ്ഥം പ്രദാപയേൽ തത്ര കല്ക്കാനിമാൻ ദദ്യാൽ കാർഷികാംശ്ച ഭിഷഗ്വരഃ പഞ്ചാഭില്ലവണെണെയ്യുക്തം ത്രികടുത്രിഫലാന്തഥാ കാരവീകടുരോഹിണ്യൌ മാതുലുംഗഫലന്തഥാ ചിക്ഷാരഹിംഗുമരിച മേലാചവ്യാജമോജകം മൃദ്വീകാം കാകജിഹ്വാഞ്ച ദേവദാരുകറില്ലകം വജ്രകം ശുഷ്പമൂലഞ്ച വിഷമുഷ്ടേശ്ച പത്രകം ഏതൽ ശൂലാരികന്നാമ ഘൃതം ശൂലവിനാശനം * സ്നേഹാട്ട്യാഭുജംഗം=പുടയാവ്. ഇതിൻെറ നീര് എടങ്ങഴി നാല്. നെയ്യ എടങ്ങഴി ഒന്ന്. പാൽ എടങ്ങഴി രണ്ട്. പച്ചനെല്ലിക്കനീര് കരിമ്പിൻനീര് പാൽമുതുക്കിൻകിഴങ്ങിൻെറ നീര്, ദശമൂലകഷായം ഇവ ഓരോ ഇടങ്ങഴി. കല്ക്കത്തിനു—പഞ്ചലവണങ്ങൾ=ഇന്തുപ്പ്, വിളയുപ്പ്, മരക്കലയുപ്പ്, വെടിയുപ്പ്, കാരുപ്പ്. ത്രികടു—ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ത്രിഫല. കാരവീ=കരിഞ്ചീരകം. കടുകരോഹിണി. മാതുളംഗഫലം=മാതളനാരങ്ങ. ചിക്ഷാരം=ചവൽക്കാരവും തുവച്ചിലക്കാരവും. ഹിംഗു=കായം. മരിചം=കുരുമുളക്. ഏലാ=ഏലത്തരി. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻ

വേര്. അജമോജകം=അയമോദകം. മൃദ്വീകാ=മുന്തിരിങ്ങാപ്പഴം. കാകജിഹ്വാ=കാക്കത്തൊണ്ടിവേര്. ദേവദാരു=ദേവതാരം. കഠില്ലകം=തവിഴാമവേര്. വജ്രകം=ചതുരക്കള്ളിവേര്. ശൂപ്പ്മൂലം=വലിയ കടലാടിവേര്. വിഷമുഷ്ടിപത്രം=കാട്ടപ്പയില. ഇവ മുമ്മൂന്നുകഴഞ്ച് അരച്ചു ചേൎക്കുക. ഈ നെയ്യിന്ന് ശൂലാരികമെന്നു പേർ. ശൂലം ശമിക്കും.

ലോഹായസ്കാന്തകിട്ടാഭ്രകശിഖിമുസലീലാംഗലീനൈക കണ്ണീ ഭൃംഗീരാത്രീ രസോനോഷണകപലമിതം ചൂൎണ്ണ്യ നിക്ഷിപ്യസമ്യക് മൂത്രേ ധാത്രീരസേ കിംശുകമധുകരസേ ച ത്രിരാത്രം സുപിഷ്ടാ ശൂഷ്ണാൻ ഖാദേൽ പടംസ്ഥാൻ സഗുളമപി ച ശൂലാമയധ്വംസനായ * ലോഹം=ഉരുക്കുപൊടി. അയസ്കാന്തം. കിട്ടം=പുരാണകിട്ടത്തിൻപൊടി. അഭ്രകം. ശിഖി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. മുസലീ=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. ലാംഗലീ=മേന്തോന്നി (ശുദ്ധിചെയ്തു). നൈകകണ്ണീ=മുയൽചെവി. ഭൃംഗീ=കയ്യൂന്നി. രാത്രീ=മഞ്ഞൾ. രസോനം=ഉള്ളി. ഊഷണം=കുരുമുളക്. ഇവ ഓരോപലം പൊടിക്കുക. മൂത്രം=ഗോമൂത്രം. ധാത്രീരസം=പച്ചനെല്ലിക്കനീര്. കിംശുകരസം=കരിമുരുക്കിലനീര്. മധുകരസം=എരട്ടിമധുരക്കഷായം ഇവ ഓരോന്നിലും മുമ്പറഞ്ഞ പൊടി മുമ്മൂന്നുദിവസം അരച്ചു വടകമാക്കുക. ഈ ഗുളിക ശൎക്കര ചേൎത്തു സേവിച്ചാൽ എല്ലാ ശൂലങ്ങളും ശമിക്കും.

ചിരകാലസമുൽപന്നേ ശൂലരോഗേ തു ശാമ്യതി പിബേൽ ശുദ്ധബലാതൈലം ത്രിരാവൃത്യയഥാവിധി* വളരെ കാലത്തെ പഴക്കമുള്ളതായ ശൂലരോഗം മാറാതെ നിൽക്കുന്നതായാൽ ശുദ്ധബല മൂന്നാവൎത്തിച്ചതു വിധിപോലെ സേവിക്കണം ശമിക്കും.

ഇതി ശൂലചികിത്സാ.

ജലകുമ്ഭചികിത്സാ.

യദാ ശ്ലേഷ്മാ പ്രകുപിതോ വായുനാ സമുദീരിതഃ വാമേ വാ ദക്ഷിണേ വാപി പാൎശ്വേ സമുപചീയതേ ആയതഃ കഠിനശ്ചാ

പി ഗ്രന്ഥിരൂപഃ സവേദനഃ സീദനം സകഥിദൌർബ്ബല്യം പാണ്ഡുഭാവം കരോതി ച ജലകുമ്മന്തു തം വിദ്യാൽ ശ്ലേഷ്മവാതസമുത്ഭവം * യദാ=യാതൊരിക്കൽ. ശ്ലേഷ്മാപ്രകുപിതഃ=കഫം പ്രകർഷേണ കോപിച്ചിട്ട്. വായുനാ സമുദീരിതഃ=വാതത്താൽ സ്വസ്ഥാനത്തിൽനിന്നു പ്രേരിതമായിട്ട്. വാമേദക്ഷിണേ വാ പാർശ്വേ (കുക്ഷിയുടെ) എടത്തുഭാഗത്തോ വലത്തുഭാഗത്തോ. ആയതഃകഠിനശ്ച=നീണ്ടതായിട്ടും കഠിനമായിട്ടും. ഗ്രന്ഥിരൂപഃ=മുഴയുടെ ആകൃതിയോടുകൂടിയതായി. സവേദനഃ=വേദനയുള്ളതായി, സമുപചിയതേ=വർദ്ധിച്ചുകിടക്കുന്നു, അപ്പോൾ സീദനം=തളച്ചയും സകഥിദൌർബ്ബല്യം=തുടകൾക്കു ബലമില്ലായ്മയും ഭവിക്കുന്നു. പാണ്ഡുഭാവം കരോതി ച=ശരീരത്തിന്നു വിളൎപ്പുമുണ്ടാക്കുന്നു. തം ജലകുമ്മം വിദ്യാൽ=ഇതിനെ ജലകുമ്മമെന്നറിയണം. ശ്ലേഷ്മവാതസമുത്ഭവം=ഇത് കഫവാതങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാകുന്നതാണ്.

തസ്യ കുർവ്വീത യുക്ത്യാ ച ഗുന്മപ്ലീഹചികിത്സിതം*തസ്യ=ജലകുമ്മത്തിന്ന്. യുക്ത്യാ=യുക്തിയനുസരിച്ച്. ഗുന്മപ്ലീഹചികിത്സിതം കുർവ്വീത=ഗുന്മന്നും പ്ലീഹരോഗത്തിന്നുമുള്ള ചികിത്സകൾ ചെയ്യണം. ജലകുമ്മം ഗുന്മനോടു വളരെ അടുപ്പമുള്ള ഒരു രോഗമാകയാലും, ഇതിന്റെ സ്ഥാനം പ്ലീഹയോടു സംബന്ധിച്ചാകയാലും ഇതിങ്കൽ ഗുന്മപ്ലീഹചികിത്സകൾ ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നു താൽപര്യം.

പുനൎന്നവം ശതപലം തദർദ്ധം ചിത്രകസ്യ ച തത്സമം ലശുനാൽ കന്ദം കുലത്ഥസ്യാഢകം തഥാ ശുണ്ഠീഗ്രന്ഥിക പൂതീക പിപ്പലീ ദ്വയഗോക്ഷുരം ത്രിവൃദ്ദന്തീ വചാചവ്യ ഗവാക്ഷീ ശിഗ്രുമോരടം പൃഥഗ്ദ്വിപലികം ക്ഷുണ്ണം ചതുർദ്രോണേ ജലേ പചേൽ അഷ്ടഭാഗാവശിഷ്ടേസ്മിന്നാഢകം സർപ്പിഷഃ പചേൽ ദ്വിഗുണക്ഷീരസംയുക്തം ഹിംഗ്വാദി പ്രതിവാപവൽ സിദ്ധം തൽ സേവിതം സമ്യഗ് ജലകുമ്മ ഗദാപഹം * പുനൎന്നവം=തവിഴാമവേര് പലം നൂറ്. ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ് അമ്പതുപലം. ലശുനം=വെള്ളുള്ളി അമ്പതുപലം. കുലത്ഥം=മുതിര

നാലിടങ്ങഴി. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. ഗ്രന്ഥികം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. പൂതികം-ആവിൽതൊലി. പിപ്പലീദ്വയം=തിപ്പലിയും അത്തിത്തിപ്പലിയും. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ദന്തീ=നാഗദന്തിവേര്. വചാ=വയമ്പ്. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. ഗവാക്ഷീ=കറുത്ത ശംഖപുഷ്പത്തിൻവേര്. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേരിന്മേൽ തൊലി. മോരടം=പെരുംകുരുമ്പവേര്. ഇവ ഓരോന്നും ഈരണ്ടുപലം. ചതച്ച് ചതുർദ്രോണേ ജലേ=അറുപത്തിനാലിടങ്ങഴി വെള്ളത്തിൽ. കഷായംവെക്കുക. എട്ടിലൊന്നായാൽ നാലിടങ്ങഴി നെയ്യ് ചേർക്കുക. എട്ടിടങ്ങഴി പാലും ചേർക്കണം. കല്ക്കത്തിന്നു ഹിംഗ്വാദിയിലെ മരുന്നുകൾ അരച്ചു ചേർക്കുക. ഹിംഗ്വാദി='ഹിംഗുവചാവിജയാ' ഇത്യാദി. ഈ നെയ്യ് വഴിപോലെ സേവിച്ചാൽ ജലകുമ്മം ശമിക്കും.

ഇതി ജലകുമ്മചികിത്സാ.

മഹോദരചികിത്സാ.

പൃഥഗ്ദോഷൈസ്സമസ്തൈശ്ച പ്ലീഹബദ്ധക്ഷതോദകൈഃ ജായന്തേ ജഠരാണ്യഷ്ടൗ മന്ദാഗ്നീ നാമപത്ഥ്യതഃ * ജഠരങ്ങൾ (=മഹോദരങ്ങൾ) എട്ടുപ്രകാരത്തിലാണ്. ഇവ അഗ്നിമാന്ദ്യമുള്ളവൎക്ക് അപത്ഥ്യാചരണംകൊണ്ട് ഉണ്ടാകുന്നു. പൃഥഗ്ദോഷൈഃ=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് മൂന്നുവിധം; സമസ്തൈ=ദോഷസന്നിപാതംകൊണ്ട് ഒരുവിധം; പ്ലീഹബദ്ധക്ഷതോദകൈഃ=പ്ലീഹ, ബദ്ധം, ക്ഷതം, ഉദകം എന്നിവകൊണ്ടു നാലുവിധം; ഇങ്ങിനെ എട്ടുപ്രകാരം. (ഇവയിൽ പ്ലീഹോദരം എന്നതു ജഠരത്തിന്റെ എടത്തുഭാഗത്തുള്ള പ്ലീഹ സ്ഥാനംതെറ്റി ചീൎത്ത് ഉണ്ടാകുന്നതും, ബദ്ധോദരം എന്നത് വലത്തുഭാഗത്തുള്ള യകൃത്ത് സ്ഥാനംതെറ്റി ഗുദദ്വാരത്തെ ബന്ധിച്ച് ഉണ്ടാകുന്നതും, ക്ഷതോദരം എന്നത് ആന്ത്രം തുളഞ്ഞ് ആ ദ്വാരത്തിൽക്കൂടെ മലം ഒലിക്കുന്നതും, ഉദകോദരം എന്നതു ജലവാഹികളായ സ്രോതസ്സുകൾ തടഞ്ഞ് വയറിൽ വെള്ളംനിറയുന്നതുമായ ഉദരങ്ങളാകു

ന്നു എന്നും, ക്ഷതോദരത്തിന്നു ഛിദ്രോദരമെന്നും പേരുണ്ടെന്നും അറിഞ്ഞുകൊൾക).

വാതപിത്തകഫപ്ലീഹ സന്നിപാതോദകോദരം കൃച്ഛ്രം യഥോത്തരം, പക്ഷാൽ പരം പ്രായോപരേ ഹതഃ * ഉദരങ്ങളുടെ സാദ്ധ്യാസാദ്ധ്യതയെ പറയുന്നു—വാതം, പിത്തം, കഫം, പ്ലീഹ, സന്നിപാതം, ഉദകം എന്നീ ആറ് ഉദരങ്ങൾ മേല്പോട്ടുമേല്പോട്ട് കൃച്ഛ്രസാദ്ധ്യങ്ങളാണ്. ആറിൽവെച്ച് അധികം കൃച്ഛ്രമായിട്ടുള്ളത് ഉദകോദരമെന്നത്ഥം. അപരേ=മററു രണ്ടുദരങ്ങൾ (ബദ്ധോദരവും ക്ഷതോദരവും) പ്രായഃ=മിക്കവാറും. പക്ഷാൽപരം ഹതഃ=ഒരുപക്ഷം കഴിഞ്ഞാൽ രോഗിയെ ഹനിക്കുന്നു. അവ അസാദ്ധ്യമെന്നു സാരം.

ദോഷാതിമാത്രോപചയാൽ സ്രോതോമാൎഗ്ഗനിരോധനാൽ സംഭവന്ത്യുദരാണ്യസ്മാന്നിത്യമേനം വിരേചയേൽ പായയേ തൈലമൈരണ്ഡം സമൂത്രം സപയോപി വാ * ദോഷങ്ങൾ അധികമായി വൎദ്ധിച്ച് സ്രോതസ്സുകളുടെ ദ്വാരമടഞ്ഞിട്ടാണ് ഉദരങ്ങളുണ്ടാകുന്നത്. ആകയാൽ മഹോദരിയെ ദിവസംതോറും വിരേചിപ്പിക്കണം. വിരേചനത്തിന്നുള്ള ഔഷധം പറയുന്നു — ഐരണ്ഡം തൈലം=ആവണക്കെണ്ണയെ, സമൂത്രം=ഗോമൂത്രം ചേൎത്തിട്ടോ, സപയഃ=പാൽചേൎത്തിട്ടോ, പായയേൽ=സേവിപ്പിക്കണം.

ത്രായന്തീ ശ്ശംഖിനീ വാപ്പാൽ പശുവിൻപാൽ സമന്വിതം സസ്നുക്പയോ ഘൃതം സിദ്ധം രേകേണ ജഠരാപഹം * ത്രായന്തീ=ബ്രഹ്മി. ബ്രഹ്മിനീര്, തേങ്ങാപ്പാല്, പശുവിൻപാൽ, കള്ളിപ്പാൽ (=സ്നുക്പയസ്സ്) എന്നിവ ചേൎത്തതിൽ നെയ്കാച്ചുക. ഇത് സേവിച്ചാൽ വിരേചനം വരും. ഉദരം ശമിക്കും.

വൈരേചനികനിഷ്ക്വാഥേ തൽകല്ക്കം വിപചേൽ ഘൃതം ഏരണ്ഡതൈലയുക്തം വാ സിദ്ധം ജഠരനാശനം * വൈരേചനികനിഷ്ക്വാഥേ=വിരേചനൌഷധഗണകഷായത്തിൽ. തൽകല്ക്കം=ആ ഗണത്തിലെ മരുന്നുകൾ കല്ക്കനായിട്ട്. ഏരണ്ഡതൈലയുക്തം വാ=വേണമെങ്കിൽ ആവണക്കെണ്ണയും ചേൎത്തിട്ട്. ഘൃതം വിപചേൽ=നെയ്കാച്ചുക. ഉദരരോഗം ശമിക്കും.

ദശമൂലപഞ്ചകോല ത്രിഫലാദന്തീ ത്രിവൃത്സിദ്ധം തോയമശേഷം ക്ഷപയേൽ ജഠരാണ്യപി ജാതപാഥാംസി * ദശമൂലം. പഞ്ചകോലം. ത്രിഫല. ദന്തീ=നാഗദന്തിവേര്. ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ഇവ കഷായം സേവിച്ചാൽ ഉദരങ്ങൾ വെള്ളം വെച്ചവയായാലും ശമിക്കും. (എല്ലാ ഉദരങ്ങളിലും, ആദിയിൽ ചികിത്സിക്കാതെ ഉപേക്ഷചെയ്താൽ ജലം നിറയും. അങ്ങിനെയുള്ള സ്ഥിതിയിലെത്തിയാൽ അസാദ്ധ്യമാകുന്നു എന്നും പറയുന്നു).

ത്രിവൃദ്വൃശ്ചീവവിജയാ ശമ്യാകൈശ്ച സകത്തൃണൈഃ സപൂതിപല്ലവൈസ്സിദ്ധം പാക്യം ജഠരനാശനം * ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. വൃശ്ചീവഃ=തഴുതാമ. വിജയാ=കടുക്ക. ശമ്യാകം=കൊന്നവേരിന്മേൽതൊലി. കത്തൃണം=കരിമ്പോലപ്പുല്ല്. പൂതിപല്ലവം=ആവൽകുരുന്ത്. ഇവ കഷായം ഉദരശമനമാകുന്നു.

നികുംഭകുംഭത്രിഫലാഗവാക്ഷീ സ്നുക്തിലപകൈഃ കല്പിതമംബുപീതം സഹേമദുഗ്ധം സകണം വിരേകാജ്ജയത്യുദാവർത്തമഹോദരാണി * നികുംഭം=നാഗദന്തിവേര്. കുംഭം=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ത്രിഫല ഗവാക്ഷീ=കറുത്ത ശംഖപുഷ്പത്തിൻവേര്. സ്നുക്ക്=കള്ളി. തിലപകം=കമ്മട്ടിത്തൊലി. ഇവ കഷായത്തിൽ. ഹേമദുഗ്ധാ=എരുമക്കള്ളിപ്പാൽ. കണാ=തിപ്പലി ഇവ മേമ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. വിരേചനംവന്ന് ഉദാവർത്തവും ഉദരവും ശമിക്കും.

ശോഫോപക്രമനിർദ്ദിഷ്ടേ ഭസ്മപേയേ ച യോജയേൽ ഗോമൂത്രപക്വാം വിജയാം തക്രേ സേവേത ചോദരീ * ശോഫചികിത്സയിൽ പറയുന്ന രണ്ടുതരം ഭസ്മക്കഞ്ഞികളും പ്രയോഗിക്കാം. വിജയാ=കടുക്ക. ഇത് ഗോമൂത്രത്തിൽ പുഴുങ്ങി മോരിൽ അരച്ചുകലക്കി സേവിക്കുകയുമാകാം.

അയോരജോനാഗരവഹ്നിപത്ഥ്യാ കലിംഗദന്തീ ത്രിവൃതാസ്സമാംശാഃ ചൂർണ്ണാനി ഗോമൂത്രപരിപ്ലുതാനി ശോഫോദരഘ്നാനി ഭവന്തി സദ്യഃ * അയോരജസ്സ്=ഉരുക്കപ്പൊടി. നാഗരം=ചുക്ക്. വഹ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. കലിം

ഗം=കടകപ്പാലയരി. ദന്തി=നാഗാന്തിവേര്. ത്രിവൃതാ=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ഇവ സമം പൊടിച്ച് ഗോമൂത്രത്തിൽ കലക്കി സേവിക്കുക. ശോഫവും ഉദരവും ശമിക്കും.

യവാനീ ഹപുഷാധാന്യ ശതപുഷ്പോപകുഞ്ചികാഃ കാരവീ പിപ്പലീമൂല മജഗന്ധാ ശഠീവചാ ചിത്രകാജാജികം വ്യോഷം സ്വര്‍ണ്ണക്ഷീരി ഫലത്രയം ദ്വൌ ക്ഷാരൌ പൌഷ്കരം മൂലം കുഷ്ഠം ലവണപഞ്ചകം വിളംഗഞ്ച സമാംശാനി ദന്ത്യാ ഭാഗത്രയം തഥാ ത്രിവൃദ്വിശാലേ ദ്വിഗുണേ സാതലാ ച ചതുര്‍ഗ്ഗുണാ ഏഷ നാരാചകോ നാമ യോഗോ രോഗഗണാപഹഃ നൈനം പ്രാപ്യാതിവര്‍ത്തന്തേ രോഗാ വിഷ്ണുമിവാസുരാഃ തക്രേണോദരിഭിഃ പേയോ ഗുന്മിഭിർബ്ബദരാംബുനാ ആനാഹവാതേ സുരയാ വാതരോഗേ പ്രസന്നയാ ദധിമണ്ഡേന വിഡ്‌സംഗേ ഡാഡിമാംബുഭിരര്‍ശ്ശൈസഃ പരികര്‍ത്തേ സവൃക്ഷാമ്ലൈരുഷ്ണാംബുഭിരജീര്‍ണ്ണകേ യഥാര്‍ഹം സ്നിഗ്ദ്ധദേഹേന പേയമേതദ്വിരേചനം* യവാനീ=ചെറുചീരകം. ഹപുഷാ=അടയ്ക്കാമണിയൻവേർ. ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി. ശതപുഷ്പാ=ശതകുപ്പ. ഉപകുഞ്ചികാ=അത്തിത്തിപ്പലി. കാരവീ=കരിഞ്ചീരകം. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേർ. അജഗന്ധാ=ആട്ടുനാറിവേളവേർ. ശഠീ=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. വചാ=വയമ്പ്. ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. അജാജി=ജീരകം. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. സ്വര്‍ണ്ണക്ഷീരീ=ചതുരക്കള്ളി. ഫലത്രയം=ത്രിഫല. ദ്വൌ ക്ഷാരൌ=ചവൽക്കാരവും തുവച്ചിലക്കാരവും. പുഷ്കരമൂലം. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ലവണപഞ്ചകം=ഇന്തുപ്പ് വിളയുപ്പ് മരക്കലയുപ്പ് വെടിയുപ്പ് കാരുപ്പ്. വിളംഗം=വിഴാലരി. ഇവ സമം. ദന്തീ=നാഗാന്തിവേർ. ഇതു മൂന്നുഭാഗം. ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. വിശാലാ=കാട്ടുവെള്ളരിവേര്. ഇവ ഈരണ്ടുഭാഗം. സാതലാ=ബ്രഹ്മി. ഇത് നാലുഭാഗം. എല്ലാംചേര്‍ത്തു പൊടിക്കുക. ഈ പൊടിക്കു 'നാരാചക' ചൂര്‍ണ്ണമെന്നു പേർ. ഉദരരോഗികൾ ഇതു മോരിൽ സേവിക്കു

ഗുന്മാദിരോഗങ്ങളുള്ളവരും അതാതിനു പറഞ്ഞ സാധനങ്ങളിൽ സേവിക്കണം. വിഷ്ണുവിനെക്കണ്ടാൽ അസുരന്മാരെ

ന്നപോലെ ഈ ചൂർണ്ണംകിട്ടിയാൽ പിന്നെ രോഗങ്ങൾ ആക്രമിക്കയില്ല. 'നാരായണചൂർണ്ണം' എന്നൊരു പാഠഭേദവുമുണ്ട്.

ആരഗ്വധസ്യ മൂലേന പാക്യം ജരനാശനം ഇന്ദുകാന്തം ഘൃതംയോജ്യം ഷൾപലഞ്ച മഹോദരേ * ആരഗ്വധമൂലം= കൊന്നവേരിന്മേൽതൊലി. ഇത് കഷായംവെച്ചു സേവിക്കുക. ഉദരം ശമിക്കും. ഇന്ദുകാന്തം, ഷൾപലം എന്നീ ഘൃതങ്ങളും സേവിക്കാം.

പഞ്ചകോലസ്യ വിധയഃ സകലാശ്ചോദരാപഹാഃ കുലത്ഥസ്യ സുരാഹ്വസ്യ ദശമൂലസ്യ ചാംഭസാ ലശുനസ്യ സുഖാള്ളീവ്വാ പീതാകൃഷ്ണോദരാപഹാ * പഞ്ചകോലം, കുലത്ഥം(=മുതിര), സുരാഹ്വം(=ദേവതാരം), ദശമൂലം, ലശുനം(=ഉള്ളി) എന്നിവയെ വെള്ളത്തിൽ എല്ലാപ്രകാരങ്ങളിലും ഉപയോഗിക്കുന്നത് ഉദരഹരമാകുന്നു. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ഇത് ഉഷ്ണജലത്തിൽ സേവിക്കുന്നതും നല്ലതാകുന്നു.

പൂതീകശുണ്ഠീ വൎഷാഭ്രുവഹ്ന്യേരണ്ഡകുലത്ഥജഃ കഷായോ ഹിംഗുസിന്ധൂത്ഥസംയുതഃ പ്ലീഹനാശനഃ * പൂതീകം=ആവൽകുരുന്ത്. ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. വൎഷാഭ്രു=തവിഴാമവേര്. വഹ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേര്. കുലത്ഥാ=മുതിര. ഇവ കഷായം കായവും ഇന്തുപ്പും മേപ്പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക. പ്ലീഹോദരം ശമിക്കും.

അൎക്കപത്രം സലവണമന്തൎധൂമം വിപാചയേൽ മസ്തുനാ തൽ പിബേൽ ക്ഷാരം പ്ലീഹപ്രശമനം പരം* അൎക്കപത്രം=എരുക്കിന്നില. ലവണം=ഇന്തുപ്പ്. ഇവ ചതച്ച് കുടത്തിലാക്കി അടച്ച് അടുപ്പത്തുവെച്ച് വേവിച്ച് ക്ഷാരമാക്കുക. ആ ക്ഷാരം തയിർവെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക. പ്ലീഹോദരം ശമിക്കും.

പ്രയുഞ്ജീത ഭിഷക് പ്രാജ്ഞോ യഥാദോഷോദയം ക്രിയാഃ ബദ്ധോദരനിവൃത്ത്യൎത്ഥമശ്മകൎമ്മാവചാരയേൽ * ബുദ്ധിമാനായ വൈദ്യൻ ഉദരങ്ങളിൽ ഏതു ദോഷത്തിന്നാണ് ശക്തി എന്നു നോക്കി യഥോചിതം ചികിത്സകൾ ചെയ്യണം. ബദ്ധോദരത്തിന്റെ നിവാരണത്തിന്ന് അശ്മസ്സിങ്കൽ പറഞ്ഞ ചികിത്സകളും ചെയ്യണം.

കൃഷ്ണാലശുനപത്ഥ്യാനാം പാക്യമേരണ്ഡതൈലവൽ പിബതോ വിലയം യാതി പ്ലീഹബദ്ധോദരം ധ്രുവം * കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ലശുനം=വെള്ളുള്ളി. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. ഇവയുടെ കഷായം ആവണക്കെണ്ണ ചേൎത്ത് സേവിക്കുക. പ്ലീഹോദരവും ബദ്ധോദരവും ശമിക്കും.

സൌഭഞ്ജനസ്യ നിഷ്ഫാഥം സപ്പിസ്സൈന്ധവസംയുതം ഛിദ്രോദരേ പ്രയുഞ്ജീത കമ്മാന്തവ്വിദ്രധീരിതം*സൌഭഞ്ജനം=തണ്ടചുകന്ന മുരിങ്ങ. ഇതു കഷായംവെച്ച് നെയ്യും ഇന്തുപ്പും സേവിക്കുക. അന്തർവിദ്രധിയിങ്കൽ പറയപ്പെട്ട ചികിത്സയും ചെയ്ക. ഛിദ്രോദരം ശമിക്കും.

അപാം ദോഷഹരാണ്യാദൌ യോജയേദുദകോദരേ മൂത്രയുക്താനി തിക്ഷ്ണാനി വിവിധക്ഷാരവന്തി ച * ഉദകോദരത്തിങ്കൽ ആദ്യം ജലത്തിൻെറ ദോഷത്തെ കളയുന്നതായും ഗോമൂത്രം കൂട്ടിയതായും തീക്ഷ്ണങ്ങളായും കാരങ്ങൾ ചേൎന്നതായും ഇരിക്കുന്ന ഔഷധങ്ങളെ പ്രയോഗിക്കണം.

ദീപനീയൈഃ കഫഘ്നൈശ്ച തമാഹാരൈരുപാചരേൽ * തം=അവനെ(=ഉദകോദരിയെ) ദീപനത്തിന്നു പററിയവയും കഫഹരങ്ങളുമായ ആഹാരങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഉപചരിക്കണം.

(മാണിഭദ്രം)

വിഡംഗസാരാമലകാഭയാനാം പലംപലം ത്രീണി പലാനി കുംഭാൽ ഗുളസ്യ ച ദ്വാദശ മാസമേഷ ജിതാത്മനാ ഹന്ത്യുപായുജ്യമാനഃ കുഷ്ഠശ്വിത്രശ്വാസകാസോദരാശോ മേഹപ്ലീഹഗ്രന്ഥിതഗ്ജന്തുഗുന്മാൻ സിദ്ധം യോഗം പ്രാഹ യക്ഷോഃ മുമുക്ഷോഭിക്ഷോഃ പ്രാണാൻ മാണിഭദ്രഃ കിലേമം * വിഡംഗസാരം=വിഴാലരിക്കാമ്പ്. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. അഭയാ=കടുക്ക. ഇവ ഓരോപലം. കുംഭം=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ഇത് മൂന്നു പലം. ഗുളം=ശക്കര. ഇത് പന്ത്രണ്ടുപലം. ഇതു ലേഹമാക്കി ഒരു മാസം ശീലിക്കുക. പത്ഥ്യത്തോടുകൂടിയിരിക്കണം. ഉദരം ശമിക്കും. കുഷ്ഠാദികളും മാറും. രോഗം സഹിക്കാതെ പ്രാണത്യാഗം ചെയ്വാൻ പുറപ്പെട്ട ഒരു ഭിക്ഷുവിന്ന് മാണിഭദ്രൻ എന്ന യക്ഷൻ ഉപദേശിച്ച ഒരു സിദ്ധയോഗമാണ് ഇത്.

മരിചം തേചകഭാഗം സ്യാൽ ദ്വിഭാഗം ടംകണം തഥാ ത്രിഭാഗം പാരതഞ്ചൈവ വിദ്യാൽ ഭാഗം ചതുർഗ്ഗുണം ഗന്ധകസ്യ പ്രമാണന്തു ഷൾഭാഗഞ്ച മഹൌഷധം സർവ്വൈരേതൈസ്സമം കുര്യാൽ ജേഫാളാസ്ഥി ചനിസ്തുഷം വരാകചാഥേന തത്സർവ്വം ത്രിദിനം സാധു പേഷയേൽ സൽഗുളം മാത്രയാ ഖാദേൽ ശീതമംബു തതഃ പിബേൽ ശോഫഗുന്മോദരാഷ്ഠീലാപ്ലീഹാദീനാശു നാശയേൽ അയം വിരേചനകരഃ കുക്ഷിരോഗവിനാശനഃ * മരിചം=കുരുമുളക്. ഒരുഭാഗം. ടംകണം=പൊങ്കാരം രണ്ടുഭാഗം. പാരതം=രസം മൂന്നുഭാഗം. ഗന്ധകം നാലുഭാഗം. മഹൌഷധം=ചുക്ക് ആറുഭാഗം. എല്ലാം കൂടിയേടത്തോളം ശുദ്ധിചെയ്ത നീർവാളക്കുരു. (ജേഫാളാസ്ഥി). എല്ലാംകൂട്ടി മൂന്നുദിവസം ത്രിഫലകഷായത്തിൽ അരക്കുക. ഗുളികയാക്കി ശക്കരചേർത്തു സേവിക്കുക. അനുപാനമായി തണുത്ത വെള്ളം കുടിക്കണം. ശോഫം, ഉദരം മുതലായവ ശമിക്കും. വിരേചനം വരും.

(വിരേചനൌഷധഗണം).

നികുംഭകുംഭത്രിഫലാഗവാക്ഷീസ്നുക്ശംഖിനീനീലിനിതില്വകാനി ശമ്യാകകംപില്ലകഹേമദുഗ്ദ്ധാ ദുഗ്ദ്ധഞ്ച മൂത്രഞ്ച വിരേചനാനി*നികുംഭം=നാഗദന്തിവേര്. കുംഭം=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ത്രിഫല. ഗവാക്ഷീ=കാട്ടുവെള്ളരി. സ്നുക്=കള്ളി. ശംഖിനീ=ശംഖപുഷ്പത്തിൻവേര്. നീലിനീ=വട്ടപ്പൂന്താളിയരി. തില്വകം=കമ്മട്ടി. ശമ്യാകം=കൊന്നത്തൊലി. കമ്പില്ലകം=കമ്പിപ്പാല. ഹേമദുഗ്ദ്ധാ=എരുമക്കള്ളി. ദുഗ്ദ്ധം=പാൽ. മൂത്രം=ഗോമൂത്രം.

ഇതി മഹോദരചികിത്സാ.

പാണ്ഡുരോഗചികിത്സാ.

പാണ്ഡുരോഗാഃ സ്മൃതാഃ പഞ്ച വാതപിത്തകഫൈസ്ത്രയഃ ചതുർത്ഥസ്സന്നിപാതേന പഞ്ചമോ ഭക്ഷണാന്മൃദഃ* പാണ്ഡുരോഗം അഞ്ചുവിധത്തിലാണ്. വാതപിത്തകഫൈഃ ത്രയഃ=വാതം, പിത്തം, കഫം എന്നിവകൊണ്ടു മൂന്നുവിധം. ചതുർത്ഥഃ സ

ന്നിപാതേന=നാലാമത്തേതു സന്നിപാതംകൊണ്ടുള്ളതാകുന്നു. പഞ്ചമഃ=അഞ്ചാമത്തേത്. മൃദഃ ഭക്ഷണാൽ=മണ്ണുതിന്നുന്നതു കൊണ്ടാണുണ്ടാകുന്നത്. മണ്ണുതിന്നാൽ ആയതു ദഹിക്കാതെകണ്ട് സ്രോതസ്സുകളെ നിരോധിച്ച് പാണ്ഡുരോഗത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു. (മണ്ണിന്റെ ഭേദമനുസരിച്ച് വാതാദിദോഷങ്ങൾ ഈ രോഗത്തിലും കോപിക്കുമെന്ന് അറിയേണ്ടതാകുന്നു).

പാണ്ഡ്വാമയീ പിബേദാദൌ സർപ്പിഃ കല്യാണകാഹ്വയം ധാത്ര്യാദി വാ മഹാതിക്തം ശൃതം വാരഗ്വധാദിനാ * പാണ്ഡുരോഗമുള്ളവൻ ആദ്യം കല്യാണകം, ധാത്ര്യാദി, മഹാതിക്തകം എന്നി നെയ്യുകൾ സേവിക്കണം. ആരഗ്വധാദിഗണം കൊണ്ടു കാച്ചിയ നെയ്യും സേവിക്കാം.

ശതാവരീ മുത്തിൾ കരിന്തകാളി മുതുക്ക നക്താർദ്രകവജ്ര വല്ല്യഃ ത്രിപാദി കൂശ്മാണ്ഡകരിമ്പിവററിൻചാററിൽ ഘൃതം ക്ഷീരയുതം പചേത കല്യാണകാജ്യപ്രതിവാപയുക്തം സിദ്ധം പരം കാമിലപാണ്ഡുഹാരി * നക്തം=പച്ചമഞ്ഞൾ. ആർദ്രകം=ഇഞ്ചി. വജ്രവല്ലി=ഉഴിഞ്ഞ. ത്രിപാദി=നിലമ്പരണ്ട. കൂശ്മാണ്ഡം=കുമ്പളങ്ങ ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഈ നെയ്യിന്നു കല്യാണകഘൃതത്തിലെ കല്ക്കംതന്നെ കല്ക്കംചേക്കുക. പാണ്ഡുവും കാമിലയും ശമിക്കും.

തഥാർദ്രകസ്യ സ്വരസേ വിപക്വം തൽകല്ക്കമാജ്യം സ പയശ്ചതദ്വൽ * ആർദ്രകസ്വരസം=ഇഞ്ചിനീര്. ഇഞ്ചിനീരിൽ ഇഞ്ചിതന്നെ കല്ക്കംചേത്തുപാലുംകൂട്ടി നൈകാച്ചുക. ഫലം പൂർവ്വവൽ.

യഥാദോഷബലം തസ്യ വമിരേകൌ ച യോജയേൽ * തസ്യ=അവന്ന് (പാണ്ഡുരോഗിക്ക്) യഥാദോഷബലം=ദോഷശക്തിക്കനുസരിച്ച്. വമിരേകൌ ച=വമനവിരേചനങ്ങളേയും. യോജയേൽ=പ്രയോഗിക്കണം.

തിന്ത്രിണീതരുണപർണ്ണശലാകാലോഹപത്രവിജയാപുനർന്നവൈഃ ഇക്ഷുവിലസ്വസഹിതൈഃ ശൃതം ജലം പാണ്ഡുമാശ്ശു സഗുല്മം വിനിഹന്തി * തിന്ത്രിണീതരുണപർണ്ണശലാകാ=പുളി

ഞെരമ്പ്. ലോഹപത്രം=ഇരിമ്പിൻതകിട്. വിജയാ=കടുക്ക. പുന്നവം=തഴുതാമവേര്. ഇക്ഷു=കരിമ്പ്. വിലപം=ക്കുവളവേർ. ഈ കഷായം ശക്കര മേപ്പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക. പാണ്ഡുരോഗം ശമിക്കും.

വാശാഗുളൂചിയഷ്ടിപ്രാഹ്വകടീഭൂനിംബനിംബജഃകഷായഃ ക്ഷൌദ്രയുതോ ഹന്തി പാണ്ഡുപിത്താസ്രകാമിലാഃ* വാശാ=ആടലോടകത്തിൻവേര്. ഗുളൂചി=ചിററമൃത്. യഷ്ടിപ്രാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം, കടുകീ=പലകപ്പയ്യാനവേര്. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. നിംബം=വേപ്പിൻ തൊലി. ഇവ കഷായം തേൻചേൎത്തു സേവിക്കുക. പാണ്ഡു, രക്തപിത്തം, കാമില ഇവ ശമിക്കും.

മണ്ഡൂരായോരജഃപത്ഥ്യാസംയുതം തക്രമാസുതം മൃദ്ഭാജനസ്ഥം കൃഷ്ണം തന്മാത്രയാ പ്രപിബേൽ പ്രഗേ * മണ്ഡൂരം=പുരാണകിട്ടം. അയസ്സ്=ഉരുക്ക്. ഇവയുടെ പൊടി. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. ഇവ മോരിലിട്ട് മൺകുടത്തിലാക്കി വെക്കുക. കറുത്തവൎണ്ണമായാൽ അതെടുത്തു മാത്രയനുസരിച്ച് രാവിലെ സേവിക്കുക.

തിലദീപ്യകമണ്ഡൂരഭൃംഗമുണ്ഡീഖളം പിബേൽ മൂത്രേ സ്ഥിതം വാ സപ്താഹം പയസായോരജഃപിബേൽ ജീൎണ്ണേ ക്ഷീരേണ ഭുഞ്ജീത പാണ്ഡുരോഗനിവൃത്തയേ * തിലം=എള്ള്. ദീപ്യകം=അയമോദകം. മണ്ഡൂരം=പുരാണകിട്ടം. ഭൃംഗം=കഞ്ഞുണ്ണി. മുണ്ഡീ=മുത്തിൾ. ഇവകൊണ്ടുള്ള മുക്കുടി സേവിക്കുക. അയോരജസ്സ്=ഉരുക്കുപൊടി. ഇത് ഏഴുദിവസം ഗോമൂത്രത്തിലിട്ടുവെച്ച് എടുത്ത് പാലിൽ സേവിക്കുക. ദഹിച്ചാൽ പാൽക്കൂട്ടി ഉണ്ണണം. പാണ്ഡുരോഗം ശമിക്കും.

കഞ്ഞുണ്ണി നല്ലമുളകഗ്നിപുരാണകിട്ടമെല്ലാം ക്രമാച്ചരണഹീനതയാ വിചൂൎണ്ണ്യ നല്ലോരുമോരിലജമോജകനാഗരാഭ്യാം മൂന്നാറു കുടിക്കിൽ മുരടററുപയാതി പാണ്ഡുഃ* കഞ്ഞുണ്ണി അരച്ചുണക്കി പലം ഒന്ന്. നല്ല മുളക് പലം മുക്കാൽ; കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ് (അഗ്നി) പലം അര; പുരാണകിട്ടം. പലം കാൽ; പൊടിച്ചുമോരിൽ കലക്കി അയമോദകവും ചുക്കും പൊടിച്ചുചേൎത്തു സേവിക്കുക.

ഛത്രീസത്രുദമൂലസ്യ നിഷ്ക്വാഥേ വിപാചയേൽ ഘൃതം വജ്രവല്ലീഭൃംഗരാജസ്വരസക്ഷീരസംയുതം പത്ഥ്യാദീപ്യകയുക്തഞ്ച സിദ്ധം തൽപാണ്ഡുനാശനം * ഛത്രീ=ഏഴിലമ്പാലത്തൊലി. സത്രുദമൂലം=ഓടവേര്. ഇവ കഷായത്തിൽ നൈ കാച്ചുക. ഉഴിഞ്ഞനീര്, കഞ്ഞുണ്ണിനീര്, പാൽ ഇവയും ചേക്കണം. കല്ക്കത്തിന്ന്—പത്ഥ്യാ-കടുക്ക. ദീപ്യകം=അയമോദകം. ഇതു സേവിച്ചാൽ പാണ്ഡുരോഗം ശമിക്കും.

ഞാറൽമൂലമരച്ചിട്ടു നാരങ്ങാനീരിലഞ്ജസാ ഇരുമ്പിന്മേൽ തേച്ചുണക്കി യാവൽകൃഷ്ണത്വമാവ്രജേൽ പിന്നെമോരിൽഗ്ഗുളേ വാപി സേവിതം പാണ്ഡുസൂദനം * അൎത്ഥം സ്പഷ്ടം.

ഏകൈകം തിലപിപ്പലീബദരജം ദ്വേ മാക്ഷികാദായസാൽചൂൎണ്ണാൽ ത്രീണി പലാനി ഭേഷജവരാച്ചത്വാരി തുല്യാ സിതാ സൎവ്വൈസ്സമ്മധുപിഷ്ടമൌഷധമിദം ദുൎന്നാമപാണ്ഡൂദരപ്ലീഹാഷ്ഠീലഭഗന്ദരാനപഹരേദിന്ദ്രാശനിൎന്നാമതഃ * തിലം=എള്ള്. പിപ്പലീ=തിപ്പലി. ബദരജം=ലന്തക്കുരു. ഇവ ഓരോ പലം; മാക്ഷികം=മാക്കീരക്കല്ല്. രണ്ടുപലം; ആയസചൂൎണ്ണം=ഉരുക്കുപൊടി. മൂന്നുപലം; ഭേഷജവരം=ചുക്ക്. നാലുപലം. സിതാ=പഞ്ചസാര എല്ലാ മരുന്നുകളും കൂടിയേടത്തോളം കൂട്ടിപ്പൊടിച്ച് തേൻ ചാലിച്ച് സേവിക്കുക. അൎശസ്സ്, പാണ്ഡു, ഉദരം മുതലായവ ശമിക്കും. ഈ പൊടിക്ക് 'ഇന്ദ്രാശനി' എന്നു പേർ.

പത്ഥ്യാപുനൎന്നവമഹൌഷധഭൃംഗരാജകക്കന്ധുപത്രതിലദീപ്യബലാനലൈശ്ച ഏതത്സമം സകലഭാവിതകിട്ടചൂൎണ്ണം തക്രേ പിബേദഖിലപാണ്ഡുഗദേ രഹസ്യം * പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. പുനൎന്നവം=തഴുതാമവേര്. മഹൌഷധം=ചുക്ക്: ഭൃംഗരാജം=കഞ്ഞുണ്ണി. കക്കന്ധുപത്രം=ലന്തയില. തിലം=എള്ള്. ദീപ്യം=അയമോദകം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. അനലം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇവ സമം. കിട്ടചൂൎണ്ണം=പുരാണകിട്ടത്തിന്റെ പൊടി. മറ്റെ മരുന്നുകളെല്ലാം കൂടിയേടത്തോളം: പൊടിച്ച് മോരിൽസേവിക്കുക. 'സകലഭാവിതം' എന്നുള്ള വിശേഷണംകൊ

ണ്ട് പുരാണകിട്ടം എല്ലാററിലും ഭാവനംചെയ്യണമെന്നത്ഥം. ഗോമൂത്രം, കാടി, ഉപ്പുനീര് എന്നിവയിൽ പലവുരുകാച്ചി മുക്കുന്നതാണ് പുരാണകിട്ടത്തിന്റെ സാധാരണഭാവനാവിധി. ഈ പൊടി പാണ്ഡുരോഗങ്ങളിൽ സിദ്ധൌഷധമാകുന്നു.

വ്യോഷാഗ്നിവെല്ലത്രിഫലാമുസ്തൈസ്തുല്യമയോരജഃ ചൂർണ്ണിതം തക്രമധ്വാജ്യകോഷ്ണാംഭോഭിഃ പ്രയോജിതം കാമിലാപാണ്ഡുഹൃദ്രോഗകുഷ്ഠാശോമേഹനാശനം * വ്യോഷം=ചുക്കു മുളകു തിപ്പലി. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. വെല്ലം=വിഴാലരി. ത്രിഫല. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ഇവ സമം. എല്ലാം കൂടിയേടത്തോളം ഉരുക്കുപൊടി (അയോരജസ്സ്) കൂട്ടിപ്പൊടിച്ച് മോരിലോ, തേനിലോ, നെയ്യിലോ, ചുടുവെള്ളത്തിലൊ സേവിക്കുക. പാണ്ഡു, കാമില മുതലായവ ശമിക്കും.

താപ്യം ദാർവ്വ്യാസ്ത്വചം ചവ്യം ഗ്രന്ഥികം ദേവദാരു ച വ്യോഷാദിനവകം ചൈവ ചൂർണ്ണയേൽ ദ്വിഗുണം തതഃ മണ്ഡൂരഞ്ചാഞ്ജനനിഭം സർവ്വതോഷ്ടഗുണേഥ തൽ പൃഥഗ് വിപചേൽ ഗോമൂത്രേ വടകീകരണക്ഷമേ പ്രക്ഷിപ്യ വടകാൻ കുർയ്യാത്താൻ ഖാദേത്തക്രഭോജനഃ ഏതേ മണ്ഡൂരവടകാഃ പ്രാണദാഃ പാണ്ഡുരോഗിണാം * താപ്യം=മാക്കീരക്കല്ല്. ദാർവീത്വക്ക്=മരമഞ്ഞത്തൊലി. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. ഗ്രന്ഥികം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ദേവദാരു=ദേവതാരം. വ്യോഷാദിനവകം=മുമ്പത്തെ യോഗത്തിൽ (വ്യോഷാഗ്നി വേല്ലേത്യാദി) പറഞ്ഞ ഒമ്പതുകൂട്ടം മരുന്നുകൾ, ഇവ ഒപ്പംകൂട്ടി പൊടിക്കുക. മണ്ഡൂരം=പുരാണകിട്ടം. ഇത് മുമ്പറഞ്ഞ എല്ലാ മരുന്നുകളും കൂടിയതിന്റെ എരട്ടി പൊടിക്കുക. പിന്നെ മേല്പറഞ്ഞ രണ്ടു പൊടികളും കൂടിയതിന്റെ എരട്ടി ഗോമൂത്രം അടുപ്പത്തുവെച്ചു കുറുക്കി സാന്ദ്രപാകമാകുമ്പോൾ മുൻപറഞ്ഞ പൊടികൾ അതിലിട്ടു വാങ്ങി ആറിയാൽ വടകങ്ങളായി ഉരുട്ടി ഉണക്കുക. ഇത് സേവിക്കുകയും, സേവിക്കുന്നകാലത്ത് ധാരാളം മോരുകൂട്ടി ഉണ്ണുകയും ചെയ്ക. 'മണ്ഡൂരവടകം' എന്നു പേരായ ഈ ഗുളിക പാണ്ഡുരോഗികൾക്കു പ്രാണദോതാവാകുന്നു.

വർഷാഭ്വതിലവിശ്വൈ കാകജംഘാഗ്നിസൈന്ധവൈഃ കിട്ടദീപ്യകപഥ്യാഭിഃ ഖളഃ പാണ്ഡുവികാരഹാ * വർഷാഭ്വ=തവിഴാമവേര്. തിലം=എള്ള്. വിശ്വം=ചുക്ക്. കാകജംഘാ=കാക്കത്തൊണ്ടിവേര്. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. കിട്ടം=പുരാണകിട്ട. ദീപ്യകം=അയമോദകം. പഥ്യാ=കടുക്ക. ഇവകൊണ്ടു മുക്കടിയുണ്ടാക്കി സേവിക്കുക. പാണ്ഡുരോഗം ശമിക്കും.

മൃദം നിർഘാതയേൽ കായാൽ തീക്ഷ്ണൈഃ സംശോധനൈഃപുരഃ ബലാധാനാനി സർപ്പീംഷി ശുദ്ധേ കോഷ്ഠേ തു യോജയേൽ മൃൽഭക്ഷണായതല്ലൌല്യേ വിതരേത്ഭാവിതാം മൃദം വേല്ലേന നിംബപ്രസവൈഃ പാഠയാ മൂർവ്വയാഥവാ * മൃത്ഭക്ഷണംകൊണ്ടുള്ള പാണ്ഡുവിൻെറ ചികിത്സ പറയുന്നു— ഈ രോഗിക്കു തീക്ഷ്ണങ്ങളായ ശോധനൌഷധങ്ങൾ കൊടുത്ത് ആദ്യമായി അകത്തുള്ള മണ്ണിനെ എളക്കിക്കളയണം. എന്നാൽ കോഷ്ഠത്തിന്നു ശുദ്ധിവരും. പിന്നെ ബലകരങ്ങളായ നെയ്യുകൾ സേവിപ്പിക്കണം. മണ്ണുതിന്നാൻ മോഹമുണ്ടെങ്കിൽ വിഴാലരി (വേല്ലം) വേപ്പിൻപൂവ് (നിംബപ്രസവം) പാടക്കിഴങ്ങ് (പാഠാ) പെരുംകുരുമ്പ (മൂർവ്വാ) ഇവകൊണ്ടു ഭാവനംചെയ്തതായ മണ്ണ് സേവിപ്പിക്കണം. ഭാവനം ചെയ്യാനുള്ള മരുന്നിൻെറ നീരിൽ മണ്ണ ഇട്ടു ആ നീരിൻെറ രസം മണ്ണിൽപിടിച്ചാൽ മണ്ണെടുത്തുണക്കുക പിന്നേയും മണ്ണ് നീരിലിടുക. ഇങ്ങിനെ പലവുരു മരുന്നിൻെറ രസം പിടിപ്പിച്ച് ഉണക്കണം. ഇങ്ങിനെയാണ് ഭാവനാവിധി.)

വ്യോഷാജമോജതവിഴാമകരിമ്പിരുമ്പുപഥ്യാബലാപുളിഞെരമ്പുപുരാണകിട്ടം ജംബീരപക്വനിശവഞ്ജുലതാത്രിപാദീ തച്ചിട്ടതക്രമുഷിതം വിനിഹന്തി പാണ്ഡും * വ്യോഷം=ചുക്കു മുളകു തിപ്പലി. അജമോജം=അയമോദകം. പഥ്യാ=കടുക്ക. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ജംബീരപക്വം=പഴുത്ത ചെറുനാരങ്ങ. നിശാ=മഞ്ഞൾ. വഞ്ജുലതാ=ഉഴിഞ്ഞ. ത്രിപാദീ=നിലമ്പരണ്ട. ശേഷം സ്പഷ്ടം.

പുനൎന്നവാനിംബപടോലശുണ്ഠീതിക്താമൃതാദാൎവ്വഭയാക ഷായഃ സൎവ്വാംഗശോഫജ്വരകാസശൂലശ്വാസാന്വിതം പാണ്ഡു ഗദം നിഹന്തി * പുനൎന്നവാ=തവിഴാമവേര്. നിംബം=വേ പ്പിൻതൊലി. പടോലം. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. തിക്താ=പുത്തരിച്ചു ണ്ടവേര്. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ദാവീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. അഭ യാ=കടുക്ക. ഇവ കഷായം സൎവ്വാംഗശോഫത്തോടുകൂടിയ പാ ണ്ഡുരോഗത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ഇതി പാണ്ഡുരോഗ ചികിത്സാ.

കാമിലാചികിത്സാ.

യഃ പാണ്ഡുരോഗീ സേവേത പിത്തളം തസ്യ കാമിലാ ഭ വേൽ പിത്തോൽബണസ്യാസൌ പാണ്ഡുരോഗാദൃതേപി ച ഉപേക്ഷയാ ച ശോഫാഢ്യാ സാ കൃച്ഛ്രാ കുംഭകാമിലാ നാനാ വൎണ്ണസ്സന്നിപാതാദസാദ്ധ്യോസൌ ഹലീമകഃ * കാമില എന്ന രോഗം പാണ്ഡുരോഗമുള്ളപ്പോൾ പിത്തത്തെ വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നവ യായ വസ്തുക്കൾ സേവിക്കുന്നതുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്നതാണ്. പിത്താ ധിക്യമുള്ളവന്ന് പാണ്ഡുരോഗത്തോടുകൂടാതെയും ഇതുണ്ടാകും. ഇതിനെ ചികിത്സിക്കാതെ വിട്ടാൽ നീരുവന്നു ചീൎത്ത് കുംഭ കാമിലയായിപ്പരിണമിക്കും അത് കൃച്ഛ്രസാദ്ധ്യമാകുന്നു. സന്നി പാതംകൊണ്ടു ഹലീമകം എന്ന കാമിലാവിശേഷം ഉണ്ടാകുന്നു. ആയത് നാനാവൎണ്ണങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കും. അത് അസാദ്ധ്യവു മാകുന്നു (കാമില=മഞ്ഞപ്പിത്തം. ഇത് പിത്തപ്രകോപംകൊണ്ടാ കയാൽ ത്വങ്നേത്രമൂത്രാദികൾ മഞ്ഞനിറമായിരിക്കും. ഹലീ മകം സന്നിപാതജമാകയാൽ ത്രിദോഷവൎണ്ണങ്ങളോടുകൂടിയിരി ക്കും എന്നു കാൺക).

കാമിലായാന്തു പിത്തഘ്നം പാണ്ഡുരോഗാവിരോധിയൽ* കാമിലയിങ്കൽ പിത്തത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നതായും പാണ്ഡുരോഗ ത്തിന്നു വിരോധമില്ലാത്തതായുമുള്ളതെല്ലാം ചെയ്യണം.

ത്രിവൃച്ചൂൎണ്ണോപയുക്തന്തു ത്രിഫലായാ രസം പിബേൽ;

ആമ്രസ്യപല്ലവം പിഷ്ട്വാ നാളികേരജലേ പിബേൽ; തദ്വച്ച്ഛീവമൂലഞ്ച കാമിലായാം പരം ഹിതം * ത്രിഫലാരസം=ത്രികോല്പക്കൊന്നയുടെ പൊടിചേൎത്തു സേവിക്കുക; ആമ്രപല്ലവം മാവിൻതളിര്. ഇത് അരച്ച് എളനീരിൽ സേവിക്കുക; ച്ഛീവമൂലം=തവിഴാമവേര്. ഇതും മേൽപ്രകാരം സേവിക്കുക. കാമില ശമിക്കും.

ഇക്ഷുകാണ്ഡരസക്ഷൌദ്ര ശക്കരാസഹിതം രജഃ കൃഷ്ണലോഹോത്ഭവം ലിഹ്യാൽ കാമിലാന്തകരം പരം * കൃഷ്ണലോഹം=കാരിരുമ്പ്. ഇതിന്റെ പൊടി കരിമ്പിൻനീരും തേനും പഞ്ചസാരയുംചേൎത്തു സേവിക്കുക. കാമില ശമിക്കും.

വനതിന്ദിശമൂലഞ്ച തക്രേ പിഷ്ട്വാ പിബേൽ പ്രഗേ; ശ്വേതപാരന്തികാം തദ്വൽ കാമിലാനാശനം പരം; ദ്രാക്ഷാമൃതേക്ഷുകാണ്ഡാനാം ക്വാഥഞ്ച പരമം ഹിതം * വനതിന്ദിശമൂലം=കാട്ടുതൊട്ടുകാരയുടെ വേർ. ഇതു മോരിൽ അരച്ചുകലക്കി സേവിക്കുക; ശ്വേതപാരന്തികാ=വെളുത്ത തെച്ചിവേര്. ഇതും മേൽപ്രകാരംതന്നെ സേവിക്കുക.

വാശാനിംബാമൃതായഷ്ടീധാത്രീകതകഗോസ്തനൈഃ സവാളകൈഃ ശൃതം തോയം കാമിലാനാശനം പരം * വാശാ=ആടലോടകവേർ. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. അമൃതാ=ചിററമൃത. യഷ്ടീ=എരട്ടിമധുരം. ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. കതകം=തേററാമ്പരൽ. ഗോസ്തനം=മുന്തിരിങ്ങ. വാളകം=ഇരുവേലി. ഇവ കഷായം കാമിലാനാശനമാകുന്നു.

യഥാദോഷബലം യുഞ്ജ്യാദ്വിരേകം ചാസകൃൽ ഭിഷക് യഥാസ്വം സിദ്ധതോയേന ഹിതം മൂൎദ്ധ്നശ്ച സേചനം * ദോഷത്തിന്റെ ശക്തിയനുസരിച്ചു പലതവണ വിരേചനവും ചെയ്യണം. ഔചിത്യംപോലെ കാച്ചിയ വെള്ളംകൊണ്ട് ശിരസ്സിൽ സേചനവും ചെയ്യാം.

ക്വാഥശ്ചാതിബലോൽഭൂതോ നേത്രവൈവൎണ്ണ്യനാശനഃ കാമിലാൎത്തസ്യ തദ്വച്ച ദ്രോണപുഷ്പീരസാഞ്ജനം * അതിബലാ=വെൺകുറുന്തോട്ടിവേര്. ഇതിന്റെ കഷായം സേവിക്കുക.

കാമിലയിൽ കണ്ണിന്നുണ്ടാകുന്ന മഞ്ഞളിപ്പു ശമിക്കും ദ്രോണപു ഷ്പീരസം=തുമ്പക്കുടത്തിന്റെ ചാറ്. ഇതുകൊണ്ടു കണ്ണിൽ അ ഞ്ജനവും ഹിതമാകുന്നു.

ധാത്ര്യാദികഞ്ച സേവേത പാണ്ഡൂക്താനി ഘൃതാനി ച* ധാത്ര്യാദി നെയ്യും, പാണ്ഡുരോഗത്തിൽ പറയപ്പെട്ട നെയ്യുക ളും സേവിക്കാം.

വാരാഹി നല്ല തുടി ചിററമൃതിൽഭവിക്കും നൂറും കണാ ച മരമഞ്ഞൾ തുകാ സിതാ ച ചൂർണ്ണിച്ചുകൊണ്ടിരുകഴിഞ്ചു ന ന്നച്ചു തേനിൽ നക്കീടുവോക്കരിയ കാമില മൂന്നുമില്ല * വാരാ ഹി=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. തുടി=ഏലത്തരി. കണാ=തിപ്പലി. തു കാ=കൂവ്വനൂറ്. സിതാ=പഞ്ചസാര. ശേഷം സ്പഷ്ടം. ഈ പൊടി മൂന്നു കാമിലകളേയും ശമിപ്പിക്കും.

നെല്ലിക്കത്തൊലി നല്ല ചിററമൃതിൽനിന്നുണ്ടായനൂറും പു രാകിട്ടം കൂവ്വയുമൊത്തൊരോന്നിവ പലം ചൂർണ്ണം വിധായാദരാ ൽഅഞ്ചാഴിശ്ശ്ലവരാമൃതോത്ഥവരസേ പക്വാ ലിഹേച്ചൂർണ്ണിതം ചൂർണ്ണം പിത്തവികാരമാശു ശമയേന്മധ്വാജ്യളേനാന്വിതം * നെല്ലിക്ക മുതലായ മരുന്നുകൾ പൊടിച്ച് ത്രിഫല, ചിററമൃ ത് എന്നിവയുടെ കഷായത്തിൽ വററിച്ചുണക്കിപ്പൊടിച്ചു തേ നും ശക്കരയും കൂട്ടിച്ചാലിച്ചു സേവിക്കുക.

ഹരിദ്രാത്രിഫലാനിംബബലാമധുകകല്ക്കിതം ഛിന്നാര സേ പിബേത്സപ്പിർമ്മാഹിഷം ക്ഷീരസംയുതം തത്സിദ്ധം വി നിഹന്ത്യാശു പാനാൽ പാണ്ഡുഞ്ച കാമിലാം * ഹരിദ്രാ=മ ഞ്ഞൾ. ത്രിഫല. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. ബലാ=കുറുന്തോ ട്ടിവേര്. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ഇവ കല്ക്കനായി ചിററമൃത് ഇ ടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിൽ പാലുംചേർത്തു എരുമനെയ്യ് കാച്ചുക. പാണ്ഡുവും കാമിലയും ശമിക്കും.

ശ്രേഷ്ഠാഗൂഡൂചീപിചുമന്ദദാവ്വീതഗജ്ഝടാഭിർവ്വിധിനാ ശൃതം യൽപത്ഥ്യാകഷായേ ഘൃതമാശു ഹന്യാത്തൽ കാമിലാം കാളനിശാസദൃക്ഷാം * ശ്രേഷ്ഠാ=ത്രിഫല. ഗൂഡൂചീ=ചിററമൃത്. പിചുമന്ദം=വേപ്പിൻതൊലി. ദാവ്വീതചക=മരമഞ്ഞത്തൊലി.

അജ്ഝടാ=കീഴാർനെല്ലി. ഇവ കല്ക്കമായി ത്രിഫലകഷായത്തിൽ നൈ കാച്ചുക. കാളരാത്രികല്പയായ കാമിലയെപ്പോലും ഈ നൈ ശമിപ്പിക്കും.

ഗോമൂത്രേണ പിബേൽ കുംഭകാമിലായാം ശിലാജതു മാസം മാക്ഷികധാതും വാ കിട്ടം വാഥ ഹിരണ്യജം * കുംഭകാമിലയിങ്കൽ ശിലാജതു=കന്മദം ഗോമൂത്രത്തിൽ ഒരു മാസം സേവിക്കുക. മാക്ഷികധാതു=മാക്കീരക്കല്ല്. ഇതും മേൽപ്രകാരം സേവിക്കാം. ഹിരണ്യജകിട്ടം=സ്വർണ്ണമാക്കീരക്കല്ല്. ഇതും മേൽപ്രകാരം സേവിക്കാം.

നിംബത്വക് ത്രിഫലാപടോലരജനീ വാശാമൃതാ ശാരിബാ ശ്യാമാതാമലകീപലംകഷബലാ നീലീസ്ഥിരായഷ്ടിഭിഃ സിദ്ധം മാക്ഷികപിപ്പലീഗിരിജതുപ്രക്ഷേപണാൽ സംസ്കൃതഃ പീതഃ കുംഭഹലീമകം പ്രശമയേൽ ഭിന്ദൻ ദിനൈഃ പഞ്ചാഷ്ടഭിഃ * നിംബത്വക്=വേപ്പിൻതൊലി. ത്രിഫല. പടോലം. രജനി=മഞ്ഞൾ. വാശാ=ആടലോടകവേര്. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ശ്യാമാ=നാൽകോല്പക്കൊന്ന. താമലകീ=കീഴാർനെല്ലി പലംകഷാ=കുമിഴിൻവേർ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. നീലീ=അമരിവേർ. സ്ഥിരാ=ഓരിലവേർ. യഷ്ടി=ഇരട്ടിമധുരം. ഇവ കഷായം തേൻ, കന്മദം, തിപ്പലി എന്നിവ മേപ്പടി ചേർത്തു സേവിക്കുക. അഞ്ചാറുദിവസം ശീലിച്ചാൽ കുംഭകാമിലയും ഹലീമകവും ശമിക്കും.

ക്ഷാരപേയേ ച ശോഫോക്തേ പ്രപിബേൽ കുംഭകാമിലീ * കുംഭകാമിലീ=കുംഭകാമിലയുള്ളവൻ, ശോഫോക്തേ ക്ഷാരപേയേ=ശോഫത്തിൽ പറയുന്ന രണ്ടു ഭസ്മക്കഞ്ഞികളേയും സേവിക്കണം.

വൃശ്ചീവമൂലാൽ പഞ്ചാശൽ പത്ഥ്യായാഃ പഞ്ചവിംശതിഃ അഷ്ടാദശാമൃതായാശ്ച വിശപാത്സപ്ത പലാനി ച നിഷ്ക്വാഥ്യ തോയേ തൽകഥേ ഘൃതാദേരണ്ഡതൈലതഃ പ്രസ്ഥം പ്രസ്ഥം പചേൽ കൃഷ്ണാ ത്രിവൃദിക്ഷുരസൈന്ധവൈഃ സക്ഷീരം സാധിതം പീതം നിഹന്ത്യാൽ കുംഭകാമിലാം * വൃശ്ചീവമൂലം=തവിഴാമവേർ. (അമ്പതുപലം) പത്ഥ്യാ=കടുക്ക (ഇരുപത്തഞ്ചു

പലം) അമൃതാ=ചിററമൃത് (പതിനെട്ടുപലം) വിശ്വം=ചുക്ക് (ഏഴുപലം)-ഇവ കഷായത്തിൽ എടങ്ങഴി നെയ്യും എടങ്ങഴി അവണക്കെണ്ണയും ചേർത്തു കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന്—കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ത്രിവൃത്ത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ഇക്ഷുരം=വയൽചുള്ളിവേര്. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഈ നെയ്യിൽ പാലുംചേർത്തു കാച്ചണം. കുംഭകാമില ശമിക്കും.

ഇഞ്ചി മഞ്ഞളിവ നീർപിഴിഞ്ഞുടൻ പാലുമാഴ്ത്തിയതിൽ നൈപുനഃ പചേൽ കുംഭികുംഭകനികുംഭകല്ക്കിതം കുംഭകാമിലയിലേകമൌഷധം * ഇഞ്ചിനീരും പച്ചമഞ്ഞളിൻനീരും പാലും ചേർന്നതിൽ നൈകാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന്—കുംഭി=അവണക്കിൻവേര്. കുംഭകം=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. നികുംഭം=നാഗദന്തി. ഇവ അരച്ചു ചേർക്കുക. ഈ നെയ് കുംഭകാമിലയിൽ ഏററവും നല്ലതായ ഔഷധമാകുന്നു.

പുരാണകിട്ടം ലോഹഞ്ച സംഗൃഹ്യാദൌ ഭിഷഗ്വരഃ ത്രിസ്സപ്തകൃത്വോ ഗോമൂത്രേ ദത്വാ ദത്വാ തു ഭജ്ജയേൽ ഭൃംഗധാത്രീ ത്രിയാമാണാം സ്വരസേ ച യഥാക്രമം പഥ്വികാസ്വരസേ തദ്വൽ ദത്വാ ഭജ്ജനമാചരേൽ. തതസ്സഞ്ചൂർണ്ണയേത്സമ്യക് ത്രിഫലാവ്യോഷമാക്ഷികാൻ വചാഭ്ര രജനീദ്വന്ദ്വ ജീരകദ്വയദീപ്യകാൻ ചവ്യതാമലകീഭാർങ്ഗീ ഘനകക്സ്ഥു ഷഠ്പദാൻ മണ്ഡൂകപർണ്ണീ ദേഹനലവങ്കഗജപിപ്പലീഃ ഏലാപിപ്പലിമൂലഞ്ച ധാന്യാകം ദേവദാരു ച പാഠാവിളംഗദുസ്സ്പർശ് ഹപുഷാ ഗജകർണ്ണികാഃ ഹസ്തിവക്ത്രം പഥ്വികാഞ്ച ഭൃംഗരാജം തഥൈവ ച ഏതേഷാമപിചൂർണ്ണാനാം കഷ്ദ്വയം ത്രിവൃൽ ലോഹലോഹജചൂർണ്ണഞ്ച സർവ്വചൂർണ്ണസമം ഭവേൽ സർവ്വം ജംബീരതോയേന പിഷ്ട്വാ പിണ്ഡീകൃതംതതഃ ലോഹപാത്രം തതോ ദഗ്ധ്വാ ലേപയേച്ച പുനഃ പുനഃ തപ്തം തപ്തം തദുദ്ധൃത്യ പിഷ്ട്വാ ഭൃംഗാദിജേ രസേ ആർദ്രകസ്യ രസേ പിഷ്ട്വാ നാളികേരജലേപി ച ലേപയേൽ കലശം സമ്യക്പുരാണമന്ത്രതാനം ഛായായാം പരിശോഷ്യാഥ സലിലൈർന്നാളികേരജൈഃ പൂരയേത്തം ഘടം ഭൂയോ ധാന്യരാശൗ നിധാപയേൽ പ്രയുഞ്ജ്യാൽ പ്രാതരുത്ഥായ

യഥാഗ്നി ബലമാതുരഃ സർവ്വപാണ്ഡ്വാമയേ ശസ്തം കാമിലാം കും ഭകാമിലാം ഗ്രന്ഥോദരൌ ച ശോഫാനി ഊന്നാമാനി ച നാശ യേൽ * പുരാണകിട്ടം. ലോഹം=ഉരുക്കുപൊടി. ഇവ രണ്ടും ഗോമൂത്രത്തിൽ ഇരുപത്തൊന്നു പ്രാവശ്യം ഭാവനചെയ്ക. പി ന്നെ കഞ്ഞുണ്ണിനീര്, പച്ചനെല്ലിക്കനീര്, പച്ചമഞ്ഞളിൻനീ ര്, കരിമ്പിൻ(പർവ്വികാ) നീര് എന്നിവയിലും യഥാക്രമം ഭാ വനചെയ്തുവെക്കുക. പിന്നെ ത്രിഫല. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. മാക്ഷികം=മാക്കീരക്കല്ല്. വഷാഗ്രു=തവിഴാമവേര്. രജ നീദ്വന്ദ്വം=വരട്ടുമഞ്ഞളും മരമഞ്ഞളും. ജീരകദ്വയം=ജീരകവും കരഞ്ചീരകവും. ദീപ്യകം=അയമോദകം. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻ വേർ. താമലകി=കീഴാർനെല്ലി. ഭാർങ്ഗി=ചെറുതേക്കിൻവേര്. ഘനം=മുത്തങ്ങ. കക്സ്ഥു=ലന്തക്കുരു. ഷഠംപദം=നിലമ്പരണ്ട. മണ്ഡൂകപർണ്ണി=മുത്തിൾ. ഹേനം=കൊട്ടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ലവ ങ്കം=എലവംഗത്തൊലി. ഗജപിപ്പലി=അത്തിത്തിപ്പലി. ഏ ലാ=ഏലത്തരി. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. ധാന്യാകം= കൊത്തമ്പാലയരി. ദേവദാരു=ദേവതാരം. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. വിളംഗം=വിഴാലരി. ദുസ്സ്പർശം=കൊട്ടുത്തൂവ്വവേര്. ഹപുഷാ=അ ടയ്ക്കാമണിയൻവേര്. ഗജകർണ്ണികാ=മുയൽച്ചെവി. ഹസ്തിവ ക്ത്രം=ഈഴച്ചെമ്പ്. പർവ്വികാ=കരിമ്പിൻവേര്. ഭൃംഗരാജം=ക ഞ്ഞുണ്ണി. ഇവ പൊടിച്ച പൊടി മുമ്മൂന്നുകഴിഞ്ച്. ത്രിവൃത്ത്= ത്രികോല്പക്കൊന്ന ആറുകഴഞ്ച്. മുമ്പു ഭാവനചെയ്തു വെച്ചിട്ടു ള്ള പുരാണകിട്ടം, ഉരുക്ക് ഇവ പൊടിച്ച പൊടി (ലോഹലോ ഹജചൂർണ്ണം) എല്ലാ പൊടികളും കൂടിയേടത്തോളം. എല്ലാം ചേർത്ത് ജംബീരരസ=(ചെറുനാരങ്ങനീർ)ത്തിൽ അരച്ച് ഉരു ളയാക്കുക. പിന്നെ കരിരുമ്പുപാത്രം പഴുപ്പിച്ച് അതിൽ മേൽ പ്പറഞ്ഞ ഉരുള പലപ്രാവശ്യം ലേപനംചെയ്ക. ഇങ്ങിനെ മരു ന്നു നല്ലവണ്ണം പഴുത്താൽ എടുത്ത് പിന്നെ ഭൃംഗാദിരസത്തി ലും (ആദ്യം പുരാണകിട്ടവും ഉരുക്കുപൊടിയും ഭാവനചെയ്യാൻ പറഞ്ഞ കഞ്ഞുണ്ണി മുതലായ നാലു കൂട്ടത്തിൻെറ നീരിലും), വിശേഷിച്ച് ആർദ്രക(=ഇഞ്ചി) നീരിലും എളന്നീർവെള്ളത്തി

ലും അരച്ച് ആ മരുന്ന് ഒരു കുടത്തിൽ തേക്കുക. കുടം വളരെ പഴകാത്തതും വളരെ പുതുതല്ലാത്തതും (അപുരാണമനൂതനം) ആയിരിക്കണം. ഈ കുടത്തിന്നകത്തു തേച്ച മരുന്നുകറ നിഴലത്തുവെച്ച് ഉണക്കണം. ഉണങ്ങിയാൽ ആ കുടത്തിൽ എളന്നീർവെള്ളം നിറയ്ക്കുക. അനന്തരം ഈ കുടം നെല്ലിൽ കുഴിച്ചിട്ട് ധാന്യസ്പുടം ചെയ്യുക. ആസവമായാൽ എടുത്ത് ദീപനത്തിന്നനുസരിച്ചു രാവിലെ സേവിക്കുക. എല്ലാ പാണ്ഡുരോഗങ്ങളിലും നന്ന്. കാമില, കുംഭകാമില, ഗുന്മം, ഉദരം, ശോഫം, അശ്സസ് എന്നിവയും ശമിക്കും.

ഇതി കാമിലാചികിത്സാ.

അമ്ലപിത്തചികിത്സാ.

അവിപാകക്ലമോൽക്ലേശ തിക്താമ്ലാസ്യതാഗൌരവം അരുചിഃ കണ്ഠഹൃദ്രോഗോ മോഹോ മൂർച്ഛാ കദാചിൽ ഭ്രമഃ തിക്താമ്ലകടുകോൽഗാരോ ഹൃല്ലാസശ്വാസതാപതൃൾ പ്രലാപോരഃ പ്രതോദൌ ചാപ്യമ്ലപിത്തസ്യ ലക്ഷണം * അവിപാകം=ദഹനമില്ലായ്മ. ക്ലമം=തളച്ച. ഉൽക്ലേശം=ഉൾപുഴക്ക്. തിക്താമ്ലാസ്യതം=വായിൽ കയ്പുരസമോ പുളിരസമോ തോന്നുക. ഗൌരവം=ശരീരത്തിന്നു കനം. അരുചി=രുചിയില്ലായ്മ. കണ്ഠഹൃദ്രോഗം=കഴുത്തിലും ഹൃദയത്തിലും വേദന. കടുകോൽഗാരം=എരിച്ചു തേട്ടൽ. ഹൃല്ലാസം=നെഞ്ഞുകലിപ്പ്. ശ്വാസം=വായുമുട്ടൽ. താപം=ചുട്ടുനീറൽ. തൃൾ=വെള്ളംദാഹം. പ്രലാപം=പേപറയൽ. ഉരഃപ്രതോദം=നെഞ്ഞത്ത കുത്തിനോവ്. ഇവയാണ് അമ്ലപിത്തത്തിന്റെ ലക്ഷണം.

(ഖണ്ഡകൂശ്മാണ്ഡം.)

കൂശ്മാണ്ഡസ്യ രസം ഗ്രാഹ്യം പലാനാം ശതമാത്രകം തത്സമം ചാപി ഗോക്ഷീരം ധാത്രീചൂൎണ്ണം പലാഷ്ടകം ലഘ്വഗ്നിനാ പചേത്താ വദ്യാവത്ഭജതിലേഹതാം ധാത്രീതുല്യസിതാ യോജ്യാ പലാദ്ധം ലേഹയേദനു ഖണ്ഡകൂശ്മാണ്ഡകം ഹ്യേതദ

മ്ലപിത്തം നിയച്ഛതി * കൂശ്മാണ്ഡരസം=പഴയ കുമ്പളങ്ങ ചുരകി പിഴിഞ്ഞനീര് നൂറുപലം (ഇരുപത്തഞ്ചുനാഴി). ഗോക്ഷീരം=പശുവിൻപാൽ. നൂറുപലം. ധാത്രീചൂൎണ്ണം=നെല്ലിക്കാപ്പൊടി എട്ടുപലം. എല്ലാംചേൎത്ത് ചെറുതീയിൽ കുറുക്കുക. ലേഹപാകമായാൽ വാങ്ങി നെല്ലിക്കപ്പൊടിയോളം (എട്ടുപലം) കല്ക്കണ്ടപ്പൊടി(സിതാ)യുംചേൎത്ത് യോജിപ്പിക്കുക. ഈ ലേഹത്തിൽനിന്ന് അരപലം സേവിക്കുക. ഇതിന്നു 'ഖണ്ഡകൂശ്മാണ്ഡകം' എന്നു പേർ. അമ്ലപിത്തം ശമിക്കും.

(മഹാചിത്രഗുളം.)

വഹ്നിമൂലം പലാശഞ്ച ഗണ്ഡീരഞ്ച തദൎദ്ധകം ഹരീതകീ തദൎദ്ധം സ്യാൽ ത്രിംശൽ ഭല്ലാതകീഫലം തഥൈവ കണ്ഡചീമൂലം പാഠാ ദശപലം ഭവേൽ ദശമൂലമളക്ഞ്ച ത്രിവൃദ്ദന്തീ കരഞ്ജകൌ അപാമാൎഗ്ഗം വിളംഗാനി ധാത്രീ ശമ്യാകമേവ ച ഏഷാം ശതപലം ചൈവ ലോഹഖണ്ഡാ ശതം പലം തന്മലം ശതമേകന്തു ദശദ്രോണ ജലേ പചേൽ അഷ്ടഭാഗാവശിഷ്ടേസ്മിൻ പുനരഗ്നാവധിശ്രയേൽ ഗുളസ്യ തുലയാ യുക്തം ശുദ്ധേ ഭാണ്ഡേ ഭിഷഗ്വരഃ പ്രതീവാപം പ്രവക്ഷ്യാമി പിപ്പലീനാഞ്ചതുഷ്പലം പ്രസ്ഥം ചിത്രകചൂൎണ്ണന്തു ലോഹചൂൎണ്ണം തഥൈവ ച പ്രസ്ഥം പ്രസ്ഥം പ്രദാതവ്യം തഥാ തൈലസ്യ സൎപ്പിഷഃ ഹിംഗുവാൎയ്യ വചാഭാൎഗ്ഗീ ദേവദാരുമഹൌഷധം വിളംഗം പിപ്പലീമൂലം സൎപ്പാതിവിഷാഭയാഃ യവാനീ സൈന്ധവം മുസ്താ ജീരകഞ്ച ത്രിജാതകം ഏതേഷാം പാലികാൻ ഭാഗാൻ സൎവ്വഞ്ചാവാപ്യ യുക്തിതഃ ക്ഷൌദ്രസ്യാൎദ്ധാഢകം ദേയം സുശീതം കലശേ സ്ഥിതം ധാന്യരാശൌ നിധാതവ്യം പക്ഷം വാ മാസമേവ വാ അന്തഃശുദ്ധോ ബഹിഃശുദ്ധോ ഭക്ഷയേൽ പ്രാതരുത്ഥിതഃ ഷഡൎശാംസ്യഷ്ടഗുന്മാനി പാണ്ഡുരോഗഞ്ചതുൎവ്വിധം യകൃദഷ്ഠീലികാനാഹം പ്ലീഹാനം ഗുദവേദനാം അഷ്ടോദരാണി കുഷ്ഠാനി സുപ്തവാതം ഹലീമകം മാസമാത്രേണ താൻ ഹന്യാദേതച്ചിത്രഗുളം മഹൽ * വഹ്നിമൂലം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. നൂറുപലം. ഗണ്ഡീരം=ഞെട്ടാഞെടിയൻവേര്. അമ്പതുപലം. ഹരീതകീ=ക

ടുക്ക. ഇരുപത്തഞ്ചുപലം. ഭല്ലാതകീഫലം=ചേരിൻകുരു. മുപ്പത്തുപലം. കുണ്ഡലീമൂലം=ചിററമൃതിൻവേര്. മുപ്പത്തുപലം. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. പത്തുപലം. ദശമൂലം. അൎക്കം=വെള്ളെരുക്കിൻവേര്. ത്രിവൃത്=ത്രികോല്പക്കൊന്ന. ദന്തീ=നാഗാന്തിവേര്. കരഞ്ജകം=ഉങ്ങിൻതൊലി. അപാമാൎഗ്ഗം=കടലാടിവേര്. വിളംഗം=വിഴാലരി ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. ശമ്യാകം=കൊന്നത്തൊലി. ഇവ സമം നൂറുപലം. ലോഹഖണ്ഡം=ഇരുമ്പുതകിട്. നൂറുപലം. ലോഹമലം=പുരാണകിട്ടം. നൂറുപലം. എല്ലാംകൂട്ടി പത്തു ദ്രോണം (നൂററുപതിടങ്ങഴി) വെള്ളത്തിൽ കഷായംവെച്ച് എട്ടിലൊന്നാക്കുക. പിന്നെ വാങ്ങി പിഴിഞ്ഞരിച്ച് നല്ല പാത്രത്തിലാക്കി ഒരുതുലാം ശൎക്കരചേൎത്തു അടുപ്പത്തുവെക്കുക. അതിൽ_ പിപ്പലി=തിപ്പലി. നാലുപലം. ചിത്രകചൂൎണ്ണം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങിന്റെ പൊടി ഒരിടങ്ങഴി. ലോഹചൂൎണ്ണം=ഉരുക്കുപൊടി. ഒരിടങ്ങഴി. എണ്ണ ഒരിടങ്ങഴി. നൈ ഒരിടങ്ങഴി. ഹിംഗു=കായം. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേര്. വചാ=വയമ്പ്. ഭാൎങ്ഗീ=ചെറുതേക്കിൻവേര്. ദേവദാരു=ദേവതാരം. മഹൌഷധം=ചുക്ക്. വിളംഗം=വിഴാലരി. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. സൎഷപം=കടുക്. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. അഭയാ=കടുക്ക. യവാനീ=അയമോദകം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ജീരകം. ത്രിജാതകം=ഏലത്തരി ഏലവംഗത്തൊലി പച്ചില. ഇവ ഓരോപലം പൊടിച്ചു ചേൎക്കുക. സാന്ദ്രപാകമായാൽ വാങ്ങി ആറിയാൽ രണ്ടിടങ്ങഴി തേനും ചേൎക്കണം. കുടത്തിലാക്കി നെല്ലിൽ കുഴിച്ചിട്ട് ഒരു പക്ഷമോ ഒരു മാസമോ കഴിഞ്ഞാൽ എടുത്ത് രാവിലെ സേവിക്കുക. അകത്തും പുറത്തും ശുദ്ധിവരുത്തീട്ടുവേണം ഇതു സേവിക്കുവാൻ. അൎശസ്സ് തുടങ്ങിയ രോഗങ്ങളും ശമിക്കും. അമ്ലപിത്തത്തിങ്കൽ ഉത്തമം. ഇതിന്നു "മഹാചിത്രകഗുളം" എന്നു പേർ.

ഇതി അമ്ലപിത്തചികിത്സാ.

ശോഫചികിത്സാ.

ദോഷൈഃ പൃഥഗ്ദ്വയൈഃ സർവ്വൈരഭിഘാതാദ്വിഷാദപി നവധാ കഥിതഃ ശോഫോ നിജാഗന്തുവിഭേദതഃ സർവ്വാംഗൈകാംഗജത്വാച്ച ദ്വിപ്രകാരശ്ച കീർത്തിതഃ*ദോഷൈഃ പൃഥക്=ത്രിദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ മൂന്നുവിധം; ദ്വയൈഃ=ഈരണ്ടു ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് മൂന്നുവിധം; സർവ്വൈഃ=എല്ലാ ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടുംകൂടി ഒരുവിധം; അഭിഘാതാൽ=അടിചതവ് മുതലായവകൊണ്ട് ഒരുവിധം; വിഷാൽ=വിഷംകൊണ്ട് ഒരുവിധം;—ഇങ്ങിനെ ശോഫം ഒമ്പതു പ്രകാരത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. നിജാഗന്തുവിഭേദതഃ=നിജമെന്നും ആഗന്തുജമെന്നുമുള്ള ഭേദത്താലും, സർവ്വാംഗൈകാംഗജത്വാച്ച=സർവ്വാംഗജമെന്നും ഏകാംഗജമെന്നുമുള്ള ഭേദത്താലും. ദ്വിപ്രകാരഃ കീർത്തിതഃ=രണ്ടുപ്രകാരത്തിലാണെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സർവ്വാംഗജം=ദേഹത്തിലെല്ലാടവുമുള്ളത്. ഏകാംഗജം=ഒരവയവത്തിൽ മാത്രമുള്ളത്. ശോഫം=നീര്.

സർവ്വത്ര സർവ്വാംഗസരേ ദോഷജേ ശ്വയഥൌ പുരഃ സാമേ വിശോഷിതോ ഭുക്ത്വാ ലഘ്വന്നം നാഗരാതിവിഷാദാരു വിളംഗേന്ദ്രയവോഷണം നവായസം വാ ദോഷാഢ്യഃ ശുദ്ധ്യൈ മൂത്രഹരീതകീം * ദോഷംകൊണ്ടുണ്ടായതും (നിജം) സർവ്വാംഗം വ്യാപിച്ചതുമായ ശോഭത്തിങ്കൽ ആദ്യം ലഘുവായ അന്നത്തെ ഭക്ഷിച്ചതിനുമേൽ നാഗരം=ചുക്ക്. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. ദാരു=ദേവതാരം. വിളംഗം=വിഴാലരി. ഇന്ദ്രയവം=കുടകപ്പാലയരി. ഊഷണം=കുരുമുളക്. ഇവയെ 'നവായസ'മോ ചുടുവെള്ളത്തിൽ സേവിക്കണം. ആമദോഷമുണ്ടെങ്കിൽ ലംഘനംചെയ്തിട്ട് (വിശോഷിതഃ) വേണം ഇതു ചെയ്വാൻ. ദോഷം അധികമുണ്ടെങ്കിൽ ശോധനവരുവാനായി 'ഗോമൂത്രഹരീതകി'യും സേവിക്കണം.

പത്ഥ്യാപുനർന്നവനിശാകണമൂലവഹ്നി ചിത്രാബ്ദജീരകസുരദ്രുമമാഗധീനാം ക്വാഥം പിബൻ ശ്വയഥുഖണ്ഡധരാത്തജി

വോപ്യത്തിഷ്ഠതേ ശിവസമാശ്രിത ബാലതുല്യഃ * പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. പുനൎന്നവം=തമിഴാമവേര്. നിശാ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. കണമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേര്. വഹ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ചിത്രാ=ആവണക്കിൻവേര്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. ജീരകം. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. മാഗധീ=തിപ്പലി. ഇവ കഷായം സേവിക്കുന്നവൻ ശോഫമാകുന്ന കാലനാൽ ഹതനായാൽകൂടി, ശിവനെ ആശ്രയിച്ച മാൎക്കണ്ഡേയനെപ്പോലെ ജീവിച്ച് എഴുന്നേല്ക്കും.

ആൎദ്രകേക്ഷുരഗോക്ഷുര പത്ഥ്യാ ദാരു പുനൎന്നവൈഃ സവിലപവിശൈരന്നിഷ്ഠ്വാഥഃ ശോഫവ്യാധി വിനാശനഃ * ആൎദ്രകം=ഇഞ്ചി. ഇക്ഷുരം=വയൽചുള്ളിവേര്. ഗോക്ഷുരം=കൊടുത്തുവ്വവേര്. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. ദാരു=ദേവതാരം. പുനൎന്നവം=തവിഴാമവേര്. വിലപം=കൂവളവേരിന്മേൽ തൊലികളഞ്ഞ്. വിശപം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം എല്ലാ ശോഫരോഗങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കും.

(പനവിരലാദി—ഭസ്മക്കഞ്ഞി.)

പനവിരൽ കടലാടി ചുള്ളിരംഭാഭസിതജലേന സമേന പാലിനാലും അഴകിലിട്ടു നിഹന്തി കഞ്ഞിശോഫം ഹരിഹരയോരിവ കന്മഷം പ്രസാദഃ * ഉണങ്ങിയ കരിമ്പനവാഴക്ക, കടലാടിവേര്, വയൽചുള്ളി, കദളിവാഴക്കടപ്പൻ ഇവ ചുട്ടു ഭസ്മമാക്കുക. ആ ഭസ്മം കലക്കിയവെള്ളവും പാലും സമമായി എടുത്തു കഞ്ഞിയുണ്ടാക്കുക. വിഷ്ണുവിൻേറയും ശിവൻേറയും പ്രസാദം പാപത്തെയെന്നപോലെ ഈ കഞ്ഞി ശോഫത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

(ആവിത്തോലാദി—ഭസ്മക്കഞ്ഞി.)

ആവിത്തോൽ കടലാടി ദന്തി തപനം ചിത്രാ വയൽച്ചുള്ളിയും ശമ്യാകത്തൊലി കള്ളിവേർ പനവിരൽ സ്നുഹ്യഗ്രവും രംഭയും ഏതത്ഭസ്മജലേ യവാഗ്ഗ്വ വിഹിതാ മോരോടുപാലോടുതാൻ കൂട്ടീട്ടാശു നിഹന്തി ശോഫമഖിലം ഗുന്മോദരാദീനപി * ദന്തി=നാഗദന്തിവേര്. തപനം=എരുക്കിൻവേർ. ചിത്രാ=ആവണക്കിൻവേർ. ശമ്യാകം=കൊന്ന. സ്നുഹ്യഗ്രം=കള്ളിക്കഴുത്ത്. രംഭാ=കദളിവാഴക്കടപ്പൻ. ശേഷം മരുന്നുകൾ സ്പഷ്ടം. എല്ലാം

ചുട്ടു ഭസ്മമാക്കി ആ ഭസ്മവെള്ളത്തിൽ മോരോ പാലോ കൂട്ടി ഉണ്ടാക്കിയ കഞ്ഞി ശോഫാദികളിൽ ഉത്തമം.

ചുക്കു ചുണ്ട കടലാടി സതുവ്വാ നാലുമായറുകഴഞ്ചിവ കൊണ്ട് അൎദ്ധവിലപ്തവിഴാമകഷായം ഹന്തി ശോഫമതിസംഗമം വിശഃ * ചുക്കുതുടങ്ങിയ നാലു കൂട്ടംകൂടി ആറുകഴഞ്ച്. തവിഴാമ ആറുകഴഞ്ച് (അൎദ്ധവിലപ്തം=അരപ്പലം, 6 കഴിഞ്ച്) ഈ കഷായം ശോഫഹരമാകുന്നു.

കൃഷ്ണാഗ്നിവിശ്വ ഘനാജീരകദേവദാരു പത്ഥ്യാപുനൎന്നവജടാമരിചാജ്ഝടാനാം ചൂൎണ്ണം കവോഷ്ണസലിലൈരവലോഢ്യ പീതം നാതഃ പരം ശ്വയഥുരോഗഹരം നരാണാം * കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഘനം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ജീരകം. ദേവദാരു=ദേവതാരം. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. പുനൎന്നവം=തവിഴാമവേര്. ജടാ=മാഞ്ചി. മരിചം=കുരുമുളക്. അജ്ഝടാ=കീഴാർനെല്ലി. ഇവ പൊടിച്ച് ചുടുവെള്ളത്തിൽ കലക്കി കുടിക്കുക. ശോഫത്തിങ്കൽ അത്യുത്തമം.

ദ്വിപഞ്ചമൂലാൎദ്രകചവ്യദാരു പുനൎന്നവഗ്രന്ഥി കൃശാനുസിദ്ധേ കഷായകംസേ വിപചേത പത്ഥ്യാ ശതം സമേതം തുലയാ ഗുളസ്യ ചതുഷ്പലന്ത്ര്യ കടുത്രികസ്യ ത്രിജാതകസ്യ ത്രിപലഞ്ച കൎഷം ക്ഷാരസ്യ ചൂൎണ്ണം പ്രതിവാപ്യ ശീതേ മധുപ്രദദ്യാൽ കുഡവം ബദ്ധയഞ്ച ഏകാഭയാം ഹന്തി നിഷേവ്യമാണാ പ്രവൃദ്ധശോഫജ്വരശൂലഗുല്മാൻ * ദ്വിപഞ്ചമൂലം=ചെറുപഞ്ചമൂലവും വലിയ പഞ്ചമൂലവും(=ദശമൂലം)ആൎദ്രകം=ഇഞ്ചി. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേർ. ദാരു=ദേവതാരം. പുനൎന്നവം=തവിഴാമവേർ. ഗ്രന്ഥി=കാട്ടുതിപ്പലിവേർ. കൃശാനു=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇവയുടെ കഷായം പതിനാറിടങ്ങഴി. അതിൽ, പത്ഥ്യാശതം=(കുരുകളയാത്ത) നൂറു കടുക്കയും ഒരുതുലാം പഴയ ശൎക്കര(ഗുളം)യും ചേൎത്തു വേവിക്കുക. സാന്ദ്രപാകമായാൽ കടുത്രികം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ഇവ സമം നാലുപലം. ത്രിജാതകം=ഏലം എലവംഗം പച്ചില. ഇവ സമം മൂന്നുപലം. ക്ഷാരം=തുവച്ചിലക്കാരം മൂന്നുകഴഞ്ച്. ഇവ പൊടിച്ചു ചേൎക്കുക. വാങ്ങി ആറിയാൽ ഇരുനാഴി

തേനും ചേക്കുക. ഇതിൽനിന്നു ഓരോ കടുക്ക (കുരുകളഞ്ഞ്)യും അതിനടുത്ത ലേഹവും എടുത്തു സേവിക്കുക. കഠിനമായ ശോഫം, ജ്വരം, ശൂലം, ഗുന്മം എന്നിവ ശമിക്കും.

വൃശ്ചീവശ്ശുഷ്പ്പദേവദ്രു പത്ഥ്യേക്ഷുരകനാഗരൈഃ സിദ്ധേ കഷായേ വിപചേൽ ഘൃതം തക്രപയോന്വിതം കാകമാച്യാർദ്രക നിശാശമ്യാകാങ്കുരജം രസം പ്രക്ഷിപ്യ പഞ്ചകോലഞ്ച സിദ്ധം തച്ഛോഫനാശനം * വൃശ്ചീവം=തവിഴാമവേര്. ശ്വുഷ്പം=കടലാടിവേര്. ദേവദ്രു=ദേവതാരം. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. ഇക്ഷുരകം=വയൽച്ചുള്ളിവേര്. നാഗരം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായത്തിൽ നെയ്കാച്ചുക. തക്രം=മോർ. പയസ്സ്=പാൽ. കാകമാചി (കരിന്താളി) ആർദ്രകം (ഇഞ്ചി) നിശാ (പച്ചമഞ്ഞൾ) ശമ്യാകാങ്കുരം (കൊന്നത്തളിര്) ഇവയുടെ നീര്. എന്നിവയും ചേക്കണം. കല്ക്കത്തിന്ന് പഞ്ചകോലം അരച്ചുചേക്കുക. ഈ നെയ് ശോഫഹരമാകുന്നു.

ആർദ്രകസ്വരസേ സർപ്പിഃ പഞ്ചകോലേന സാധിതം തക്രേണ ശോഫകാസാഗ്നി സാദപാണ്ഡൂദരാപഹം * ആർദ്രകസ്വരസം=ഇഞ്ചിനീര്. ഇതിൽ പഞ്ചകോലം കല്ക്കം ചേർത്തു മോരുംകൂട്ടി കാച്ചിയ നെയ്യ് ശോഫാദികളെ ശമിപ്പിക്കും.

ദശമൂലകഷായേണ പിഷ്ട്വാ സുരദാരുണാ തൈലം പ്രസിദ്ധം ശ്വയഥൌ പാനേഭ്യംഗേ ച ശസ്യതേ * ദശമൂലകഷായത്തിൽ ദേവതാരം കല്ക്കമായി എണ്ണ കാച്ചുക. ഇത് നീരുള്ളവക്കു സേവിക്കാനും മേൽ തേക്കാനും നല്ലതാകുന്നു.

വ്യോഷദേവദ്രുവിജയാ വൃശ്ചീവൈശ്ച ഖളോ ഹിതഃ സുരദ്രുകല്ക്കേന ഖളം തക്രേ ശോഫഹരം പരം * വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ദേവദ്രു=ദേവതാരം. വിജയാ=കടുക്ക. വൃശ്ചീവം= തവിഴാമവേർ. ഇവകൊണ്ടുള്ള മുക്കുടി നല്ലതാണ്. സുരദ്രുകല്ക്കം=ദേവതാരകല്ക്കം. ഇതുകൊണ്ടു മോരിൽ ഉണ്ടാക്കിയ മുക്കുടിയും നന്ന്.

സംശോധനം വസ്തികർമ്മ സ്വേദാഭ്യംഗാവഗാഹനം യഥാദോഷബലം യുംജ്യാച്ഛോഫേഷു കുശലോ ഭിഷക് * സംശോധനാദികളെല്ലാം ദോഷശക്തിക്കനുസരിച്ചു ചെയ്യണം.

പ്രായോഭിഘാതാദനിലഃ സരക്തഃ ശോഫം സരാഗം പ്രകരോതി തത്ര വിസർപ്പജിന്മാരുതരക്തജിച്ച കാര്യം വിഷഘ്നം വിഷജേ തു കർമ്മ * അഭിഘാതാദിശോഫങ്ങളുടെ ചികിത്സ പറയുന്നു— അഭിഘാതം (അടി) എവിടെ കൊള്ളുന്നുവോ അവിടെ പ്രായേണ വാതം രക്തത്തോടുകൂടി ദുഷിച്ച് ചുവപ്പോടുകൂടിയതായ നീരിനെ ഉണ്ടാക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. അതുകൊണ്ട് ആ ശോഫത്തിങ്കൽ വിസർപ്പത്തിന്നും രക്തവാതത്തിന്നും പറയുന്ന ചികിത്സ ചെയ്യേണ്ടതാണ്. വിഷജേതു=വിഷംകൊണ്ടുള്ള നീരിലാകട്ടെ. വിഷഘ്നം കർമ്മകാര്യം=വിഷഹരമായ ചികിത്സ ചെയ്യണം.

പാണ്ഡൂദരഘ്നാൻ യോഗാംശ്ച യഥാദോഷം പ്രകല്പയേൽ പൌനർന്നവഃ പ്രയോഗശ്ച ശ്വയഥൌ പരമം ഹിതഃ * പാണ്ഡുരോഗത്തിങ്കലും മഹോദരത്തിങ്കലും പറയപ്പെട്ട യോഗങ്ങളേയും ദോഷബലംപോലെ ചെയ്യണം. പുനർന്നവ(തവിഴാമ)കൊണ്ടുള്ള വിവിധപ്രയോഗങ്ങളും ശോഫങ്ങളിൽ ഹിതമാകുന്നു.

ഇതി ശോഫചികിത്സാ.

വിസർപ്പചികിത്സാ.

ദോഷൈഃ പൃഥഗ്ദ്വയൈസ്സർവ്വൈരഭിഘാതേന ചാഷ്ടധാ വിസർപ്പഃ സ്യാൽ ത്ര്യധിഷ്ഠാനോ ബാഹ്യാന്തരുഭയാശ്രയാൽ യഥോത്തരഞ്ച ദുസ്സാധഃ സ്യാത്തത്രാനിലപിത്തതഃ അഗ്നിവൽ സ്ഫോടകത്വാച്ചാഗ്നിവീസർപ്പസംജ്ഞിതഃ ഗ്രന്ഥിമാലാകരോ ഗ്രന്ഥിവീസർപ്പഃ കഫമാരുതാൽ കഫപിത്താജ്ജീർണ്ണമാംസ പങ്കവൽ കർദ്ദമാഹ്വയഃ * വിസർപ്പം എന്ന രോഗം, വാതാദിദോഷങ്ങളിൽ ഓരോന്നിന്റെ കോപംകൊണ്ടു മൂന്നും ഈരണ്ടു ദോഷങ്ങളുടെ സംസർഗ്ഗംകൊണ്ട് മൂന്നും സന്നിപാതംകൊണ്ടൊന്നും അഭിഘാതംകൊണ്ടൊന്നും എന്നിങ്ങിനെ എട്ടുപ്രകാരത്തിൽ വരും. ഇവയിൽ മേല്പോട്ടുമേല്പോട്ടു പറഞ്ഞവ അധികമധികം ദുസ്സാധങ്ങളാണ്. ഇവയിൽ ദോഷസംസർഗ്ഗജമായ വിസർപ്പങ്ങൾ

ക്കു പ്രത്യേകം പേരുകളുണ്ട്. വാതപിത്തങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ളത് അഗ്നിവിസർപ്പം. ഇത് അഗ്നിയെപ്പോലെ സ്ഫോടം (പൊള്ളൽ) ഉണ്ടാക്കും. കഫവാതങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ളത് ഗ്രന്ഥിവിസർപ്പം. ഇതു ദേഹത്തിൽ ഗ്രന്ഥി (മുഴ) മാലയെ ജനിപ്പിക്കും. കഫപിത്തങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ളതു കർദ്ദമം. ഇതു പഴകിയ മാംസച്ചളിപോലെ ഇരിക്കും. ഇങ്ങിനെ വിസർപ്പലക്ഷണം.

ആദാവേവ വിസർപ്പേഷു ഹിതം ലംഘനരൂക്ഷണം രക്താവസേകോ വമനം വിരേകഃ സ്നേഹനന്തു ന * ആദാവേവ=ആദ്യം തന്നെ. വിസർപ്പേഷു=വിസർപ്പങ്ങളിൽ. ലംഘനരൂക്ഷണം=ലംഘനവും രൂക്ഷണവും, രക്താവസേകഃ=രക്തമോക്ഷണവും, വമനം=ഛർദ്ദനവും, വിരേകഃ=വിരേചനവും, ഹിതം=ഹിതമാകുന്നു. സ്നേഹനന്തു ന=സ്നേഹിപ്പിക്കൽ ആകട്ടെ പാടില്ല.

പ്രച്ഛർദ്ദനം വിസർപ്പഘ്നം സയഷ്ടീന്ദ്രയവം ഫലം; രസേന യുക്തം ത്രായന്ത്യാ ദ്രാക്ഷായാസ്ത്രൈഫലേന വാ വിരേചനം ത്രിവൃച്ചൂർണ്ണം പയസാ വാ പ്രയോജയേൽ * യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ഇന്ദ്രയവം=കുടകപ്പാലയരി. ഫലം=മലംകാരയ്ക്ക. ഇവകൊണ്ടു പ്രച്ഛർദ്ദനം ചെയ്യുന്നതു വിസർപ്പഹരമാകുന്നു. ത്രിവൃച്ചൂർണ്ണം=ത്രികോല്പക്കൊന്നയുടെ പൊടി. ഇതു ബ്രഹ്മിനീരിലൊ മുന്തിരിങ്ങനീരിലൊ ത്രിഫലക്കഷായത്തിലൊ പാലിലൊ ചേർത്തു സേവിച്ച് വിരേചനവും വരുത്തണം.

യോജ്യം കോഷ്ഠഗതേ ദോഷേ വിശേഷേണ വിശോധനം അവിശോധ്യേല്പദോഷേ ച ശമനാനി പ്രയോജയേൽ * ദോഷം കോഷ്ഠത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ വിശേഷിച്ചും ശോധനം പ്രയോഗിക്കണം. എന്നാൽ രോഗി അവിശോധ്യ (ശോധന ചെയ്യാൻ പാടില്ലാത്തവൻ)നും അല്പദോഷ(ദോഷം കുറഞ്ഞവൻ)നും ആയിരിക്കുന്ന പക്ഷം ശമനൌഷധങ്ങളാണ് പ്രയോഗിക്കേണ്ടത്.

പടോലദാർവ്വീ പിചുമന്ദതിക്താ ത്രായന്തികാ യഷ്ടിവൃഷാ ഭയോത്ഥം ജലം വിസർപ്പം വിനിഹന്തി രാത്രി പടോലമുസ്തൈശ്ച ശൃതാംബു തദ്വൽ * പടോലം. ദാർവ്വീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി.

പിചുമന്ദം=വേപ്പിൻതൊലി. തിക്താ=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. ത്രായന്തികാ=ബ്രഹ്മി. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. അഭയാ=കടുക്ക. ഇവ കഷായം വിസപ്പത്തെ ശമിപ്പിക്കും. ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. പടോലം. മുസ്താ=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ്. ഇവകൊണ്ടും കഷായമുണ്ടാക്കാം. വിസപ്പഹരം.

മുസ്താരിഷ്ടപടോലദാരുരജനീ ദ്രാക്ഷാബലാ നാഗരൈസ്ത്രായന്ത്യുല്പലധന്വയാസധനികാ ഭൂനിംബസവ്യാംബുഭിഃ ശ്രേഷ്ഠാനിംബകുളകകണാ സകണൈസ്സിദ്ധാഃ കഷായാ മതൽപിത്തശ്ലേഷ്മവിസപ്പദപ്പശമനാഃ പ്രോക്താസ്ത്രയസ്തേ ക്രമാൽ* (1) മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. അരിഷ്ടം=വേപ്പിൻതൊലി. പടോലം. ദാരു=ദേവതാരം. രജനി=മരമഞ്ഞൾ. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. നാഗരം=ചുക്ക്. (2) ത്രായന്തി=ബ്രഹ്മി. ഉല്പലം=ചെങ്ങഴിനീർക്കിഴങ്ങ്. ധന്വയാസം=കൊടുത്തൂവ്വവേര്. ധനികാ=കൊത്തമ്പാലയരി. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേര്. സേവ്യം=രാമച്ചം. അംബു=ഇരുവേലി. (3) ശ്രേഷ്ഠാ=ത്രിഫല. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. കുളകം=പടോലം. കണാ=തിപ്പലി. ഈ മൂന്നു കഷായങ്ങൾ ക്രമേണ. (1) വാതവിസപ്പം, (2) പിത്തവിസപ്പം, (3) കഫവിസപ്പം ഇവയെ ശമിപ്പിക്കും.

ശതാഹ്വാ മുസ്തവാരാഹീ വാശാത്തഗളധാന്യകം സുരാഹ്വം കൃഷ്ണഗന്ധാ ച കുഷ്ഠം ചാലേപനഞ്ചലേ * ശതാഹ്വാ=ശതകുപ്പ. മുസ്തം=മുത്തങ്ങ. വാരാഹീ=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. വാശാ=ആടലോടകം. ആത്തഗളം=നീലക്കുറുഞ്ഞി. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാല. സുരാഹ്വം=ദേവതാരം. കൃഷ്ണഗന്ധാ=പുനമ്മുരിങ്ങ. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ഇവ അരച്ചുപുരട്ടുന്നത് വാതവിസപ്പത്തിങ്കൽ ഉത്തമമാകുന്നു.

ക്ഷീരതൈലവിമിശ്രേണ ഘൃതമണ്ഡേന കല്പിതഃ പരിഷേകഃ ക്ഷിണോത്യാശു വിസപ്പമനിലോത്ഭവം * ഘൃതമണ്ഡം=നെയ്യിന്റെ തെളി. ഇതിൽ ക്ഷീര(പാൽ)വും തൈല(എണ്ണ)വും ചേത്ത് അതുകൊണ്ട് ധാരയിടുക. വാതവിസപ്പം വേഗത്തിൽ ശമിക്കും.

ന്യഗ്രോധോദുംബരാശ്വത്ഥപ്ലക്ഷത്വക്പത്രവാരിദൈഃ സോശീര മധുകൈർല്ലേപോ വിസർപ്പേ പിത്തസംഭവേ*ന്യഗ്രോധം=പേരാൽ. ഉദുംബരം=അത്തി. അശ്വത്ഥം=അരയാല്. പ്ലക്ഷം=ഇത്തി. ഇവയുടെ തൊലി. വാരിദം=മുത്തങ്ങ. ഉശീരം=രാമച്ചം. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ഇവ അരച്ചു പുരട്ടുക. പിത്തം കൊണ്ടുള്ള വിസർപ്പം ശമിക്കും.

ന്യഗ്രോധപാദാസ്തരുണാഃ കദളീഗർഭസംയുതാഃ വിസഗ്രന്ഥിശ്ചലേപഃ സ്യാച്ഛതധൌതഘൃതാപ്ലുതഃ * തരുണാഃ ന്യഗ്രോധപാദാഃ=പേരാലിന്റെ എളയ വേട്. കദളീഗർഭം=കദളിവാഴക്കുമ്പിന്റെ ഉള്ളിലുള്ള കന്ന്. വിസഗ്രന്ഥി=താമരവളയക്കമ്പ്. ഇവ അരച്ച് ശതധൌതഘൃതത്തിൽ ചാലിച്ചു പുരട്ടുക.

ത്രിഫലാപത്മകോശീര സമംഗാകരവീരകം നളമൂലാന്യനന്താ ച ലേപഃ ശ്ലേഷ്മവിസർപ്പഹാ * ത്രിഫല. പത്മകം=പതിമുകം. ഉശീരം=രാമച്ചം. സമംഗാ=പാച്ചുണ്ട. കരവീരകം=കണാവീരത്തൊലി. നളമൂലം=നായ്ക്കുരിമ്പിൻവേര്. അനന്താ=കൊട്ടുത്തുവ്വ. ഇവ അരച്ചു പുരട്ടുന്നത് കഫവിസർപ്പത്തിങ്കൽ നല്ലതാകുന്നു.

രക്തമോക്ഷശ്ച സംശുദ്ധിർവ്വിസർപ്പേ ശ്രേഷ്ഠമൌഷധം ജളൌകോഭിർഹരേദസ്രം വിസർപ്പേ ഗ്രഥിതേ ഭൃശം * രക്തമോക്ഷണവും ശോധനവും ചെയ്യുന്നത് വിസർപ്പത്തിങ്കൽ ഉത്തമമായ ഔഷധമാണ്. ഗ്രഥിതേ വിസർപ്പേ=ഘോരകെട്ടിയതായ വിസർപ്പത്തിങ്കൽ. ജളൌകോഭിഃ=അട്ടകളെക്കൊണ്ട്. രക്തം ഹരേൽ=രക്തത്തെ കളയണം.

ഗോപാംഗനാം വാ യഷ്ടിസാഹ്വം ശീതേന പയസാ പിബേൽ നവനീതം സിതായുക്തം ലിഹ്യാച്ചൈവാമൃതാരജഃ* ഗോപാംഗനാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. യഷ്ടിസാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. ഇവ തണുത്ത പാലിൽ അരച്ചുകലക്കി സേവിക്കുക. നവനീതം=വെണ്ണ. സിതാ=പഞ്ചസാര. അമൃതാരജസ്സ്=ചിററമൃതിൻപൊടി. ഇവ ചാലിച്ച് ലേഹനം ചെയ്യേണ്ടുമാം.

നിരാമേ ശ്ലേഷ്മണി ക്ഷീണേ വാതപിത്തോത്തരേ ഹിതം

ഘൃതം തിക്തം മഹാതിക്തം ശൃതം വാ ത്രായമാണയാ * ആമം ശമിച്ചും കഫം ക്ഷയിച്ചും ഇരിക്കുന്ന നിലയിലെത്തിയതും വാതപിത്താധികവുമായ വിസപ്പത്തിങ്കൽ തിക്തകം, മഹാതിക്തകം എന്നീ നെയ്യുകളെ ബ്രഹ്മി(=ത്രായമാണാ)കൊണ്ടു കാച്ചിയ നെയ്യോ സേവിക്കുന്നത് ഹിതമാകുന്നു.

സംസൃഷ്ടദോഷേ സംസൃഷ്ടമേതൽ കമ്മ പ്രശസ്യതേ*ഇനി ദോഷസംസർഗ്ഗംകൊണ്ടുള്ള വിസപ്പങ്ങളുടെ ചികിത്സാക്രമം പറയുന്നു—ദോഷങ്ങൾ സംസർഗ്ഗിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ മേൽ ഓരോ ദോഷംകൊണ്ടുമുള്ള വിസപ്പത്തിന്നു പറഞ്ഞ ചികിത്സകളെത്തന്നെ സംസർഗ്ഗിച്ചു ചെയ്യണം. ഉദാഹരണം—വാതപിത്തസംസർഗ്ഗത്തിങ്കൽ വാതവിസപ്പത്തിന്നും പിത്തവിസപ്പത്തിന്നും പറഞ്ഞ ചികിത്സകൾ കലന്ന് പ്രയോഗിക്കുക. ഇതുപോലെ മററു സംസർഗ്ഗങ്ങളിലും ഊഹ്യം. ഇതാണ് സംസൃഷ്ടവിസപ്പങ്ങളുടെ സാമാന്യചികിത്സ.

ശതധൌതഘൃതേനാഗ്നിം പ്രദിഹ്യാൽ കേവലേന വാ സേചയേൽ ഘൃതമണ്ഡേന ശീതേന മധുകാംബുനാ സിതാംഭസാംഭോജജലൈഃ ക്ഷീരേണേക്ഷുരസേന വാ* അഗ്നിം=അഗ്നിവിസപ്പത്തെ (വാതപിത്തസംസർഗ്ഗജത്തെ) ശതധൌതഘൃതേന=ശതധൌതഘൃതംകൊണ്ട്. പ്രദിഹ്യാൽ=പ്രലേപംചെയ്യണം. കേവലേന വാ=വെറും നെയ്യുകൊണ്ടും ലേപനംചെയ്യാം. ഘൃതമണ്ഡം=നെയ്യിൻതെളി. മധുകാംബു=എരട്ടിമധുരകഷായം. സിതാംഭസ്സ്=പഞ്ചസാരവെള്ളം. അംഭോജജലം=താമരവെള്ളം. ക്ഷീരം=പാൽ. ഇക്ഷുരസം=കരിമ്പിൻനീർ. ഇവയിലേതെങ്കിലുംകൊണ്ടു ധാരചെയ്കയുമാകാം.

പാനലേപനസേകേഷു മഹാതിക്തം പരം ഹിതം* ഇതിങ്കൽ അകത്തേയ്ക്കു സേവിക്കുന്നതിന്നും മേൽ പുരട്ടുവാനും ധാര ചെയ്യാനും മഹാതിക്തകം നെയ്യ് ഏററവും നന്ന്.

ഗ്രന്ഥ്യാഖ്യേ രക്തപിത്തഘ്നം കൃത്വാ സമൃഗ്ഘ്യഥോദിതം കഫാനിലഘ്നം കമ്മേഷ്ടം പിണ്ഡസേചാദോപനാഹനം * ഗ്രന്ഥ്യാഖ്യേ=ഗ്രന്ഥിവിസപ്പത്തിങ്കൽ (കഫവാതസംസർഗ്ഗംകൊണ്ടുള്ള

തിൽ) ആദ്യം രക്തപിത്തഹരമായ ചികിത്സചെയ്തിട്ട്, കഫാനിലഘ്നം=കഫവാതങ്ങളെക്കളയുന്നതായ, പിണ്ഡസ്വേദോപനാഹനം=പിണ്ഡസ്വേദം, ഉപനാഹനം എന്നിവയാകുന്ന, കർമ്മം=ചികിത്സ, ഇഷ്ടം=നല്ലതാകുന്നു.

ഗ്രന്ഥിവിസർപ്പശൂലേഷു തൈലേനോഷ്ണേന സേചയേൽ ദശമൂലവിപക്വേന തദ്വന്മൂത്രജലേന ച സുഖോഷ്ണയാ പ്രദിഹ്യാച്ച പിഷ്ടയാ കൃഷ്ണഗന്ധയാ * ഗ്രന്ഥിവിസർപ്പശൂലേഷു=ഗ്രന്ഥിവിസർപ്പത്തിങ്കലുള്ള വേദനകളിൽ. ഉഷ്ണേന തൈലേന സേചയേൽ=ചൂടുള്ള എണ്ണകൊണ്ടു ധാരചെയ്യണം. ദശമൂലവിപക്വേന=ദശമൂലംകൊണ്ടു കാച്ചിയതായ എണ്ണകൊണ്ടാണ് ധാരചെയ്യേണ്ടത്. തദ്വൽ മൂത്രജലേന ച=അപ്രകാരംതന്നെ ഗോമൂത്രം, വെള്ളം ഇവകൊണ്ടും ധാരചെയ്യാം. അവയും ദശമൂലപക്വമായിരിക്കണം. കൃഷ്ണഗന്ധാ=പുനമ്മുരിങ്ങവേരിന്മേൽതൊലി. ഇത് അരച്ച് അല്പം ചൂടോടെ ലേപനംചെയ്യുകയും വേണം.

ഗ്രന്ഥിഃ പാഷാണകഠിനോ യദി നൈവോപശാമ്യതി പക്വിഭിഃ പാചയിത്വാ തം ഭേദയേദുദ്ധരേത ച*പാഷാണകഠിനഃ=കല്ലുപോലെ കഠിനമായ. ഗ്രന്ഥിഃ=മുഴ (ഗ്രന്ഥിവിസർപ്പത്തിങ്കലുണ്ടാകുന്ന മുഴ) ന ഉപശാമ്യതി യദി=ശമിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ. പാകിഭിഃ=പഴുപ്പിക്കാനുള്ള ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ട്. പാചയിത്വാ=പഴുപ്പിച്ചിട്ട്. ഭേദയേൽ=കീറണം. ഉദ്ധരേത ച=അകത്തെ കല്ല് എടുത്തുകളകയും വേണം.

മോക്ഷയേൽ ബഹുശശ്ചാസ്യ രക്തമുൽക്ലേശമാഗതം പ്രക്ലിന്നേ ദാഹപാകാഭ്യാം ബാഹ്യാന്തർവ്രണവൽ ക്രിയാ * അസ്യ=ഗ്രന്ഥിരോഗിയുടെ. ഉൽക്ലേശമാഗതം രക്തം=ഉദ്രേപുഴകിയതായ രക്തത്തെ. ബഹുശഃ മോക്ഷയേൽ=പലവട്ടം കളയണം. ദാഹപാകാഭ്യാംപ്രക്ലിന്നേ=വേറിച്ചുപഴുത്ത് വലിഞ്ഞാൽ. ബാഹ്യാന്തഃ=അകത്തും പുറത്തും. വ്രണവൽക്രിയാ=വ്രണത്തിങ്കലെന്നപോലെ ചികിത്സിക്കണം.

ഉദുംബരാങ്കുരം സ്പൃക്കാ മൃണാളം മധുകം ബലാ ക്ഷീരപിഷ്ടൈഃ

പ്രദേഹോയം കർദമാഖ്യേ വിസപ്പകേ * കർദമാഖ്യേ=(കഫ പിത്തസംസൃഗ്ഗംകൊണ്ടുള്ള) കർദമവിസപ്പത്തിങ്കൽ. ഉദുംബ രാങ്കുരം=അത്തിമൊട്ട്. സ്പൃക്കാ=ചോനകപ്പുല്ല്. മൃണാളം=താ മരവളയം. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഇവ പാലിൽ അരച്ച് പുരട്ടുക.

ഗോപാംഗനാകമലചന്ദനസേവ്യകുഷ്ഠ ക്ഷീരിദ്രുമാങ്കുരവി സോല്പലകന്ദമിശ്രം ദൂവ്വാരസേ ജയതി സാധിതമാശു സപ്പിഃ ക്ഷീരേണ സാദ്ധമിഹ സവ്വവിസപ്പമുഗ്രം * ഗോപാംഗനാ= നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. കമലം=താമരവളയം. ചന്ദനം. സേവ്യം= രാമച്ചം. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ക്ഷീരിദ്രുമാങ്കുരം=നാല്പാമരത്തിൻകു രുന്ന്. വിസം=താമരയല്ലി. ഉൽപലകന്ദം=ചെങ്ങഴിനീർകി ഴങ്ങ്. ഇവ കല്ക്കമായി, ദൂവ്വാരസേ=കറുക ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിൽ, ക്ഷീരേണ സാദ്ധം=പാലുംകൂട്ടി കാച്ചിയ നൈ സേ വിക്കുക. എല്ലാ വിസപ്പങ്ങളും ശമിക്കും.

ക്ഷീരിവല്ക്കനിശായഷ്ടിദാവ്വീകഷായേ ഘൃതം പചേൽ യ ഷ്ടികല്ക്കം സമക്ഷീരം സിദ്ധന്തൽ പ്രപിബേൽ പ്രഗേ സിതാ ദ്രിജരജോയുക്തം സവ്വവിസപ്പനാശനം* ക്ഷീരിവല്ക്കം=നാല്പാ മരത്തൊലി. നിശാ=മഞ്ഞൾ. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ദാവ്വീ= മരമഞ്ഞത്തൊലി. ഇവ കഷായവും എരട്ടിമധുരം കല്ക്കവു മായി നൈ കാച്ചുക. നെയ്യിനോളം പാലും ചേക്കണം. ഇത് പഞ്ചസാരയും കാവിമണ്ണിൻപൊടിയും ചേത്തു കാലത്തു സേ വിക്കുക. വിസപ്പങ്ങൾ ശമിക്കും.

പഞ്ചവല്ക്കാദിതൈലഞ്ച കുഷ്ഠോക്തം യോജയേത്ഭിഷൿ* കുഷ്ഠചികിത്സയിൽ പറയുന്ന പഞ്ചവല്ക്കാദിതൈലവും പ്രയോ ഗിക്കാം.

ന്യഗ്രോധോദുംബരാശ്വത്ഥപ്ലക്ഷാജ്ജുനഭവാത്വചഃ ആമ്ര ജംബൂകദംബാനാം വഞ്ജുളസ്യൈവ ച ത്വചഃ സേവ്യയഷ്ടി നിശാഃ പകാസ്തൽകഷായേ വിപചേദിമൈഃ പ്രപൗണ്ഡരീക മഞ്ജിഷ്ഠായഷ്ടിമധുകപത്മകൈഃ ഏലാലവംഗതക്കോലശതാ ഹ്വാപത്രസംയുതൈഃ മൃഗനാഭിനതാഭ്യാഞ്ച ചന്ദനേനാശ്വ

ഗന്ധയാ ഉശീരകുഷ്ഠകച്ചോരശാരിബാഗരുസജ്ജകൈഃ ദ്വിഗുണക്ഷീരസംയുക്തം തൈലപ്രസ്ഥം വിപാചിതം അഭ്യംഗാദിപ്രയോഗേണ സർവ്വവീസർപ്പനാശനം * ന്യഗ്രോധം=പേരാൽ. ഉദുംബരം=അത്തി. അശ്വത്ഥം=അരയാല്. പ്ലക്ഷം=ഇത്തി. അർജ്ജുനം=മരുത്. ആമ്രം=മാവ്. ജംബു=ഞാവൽ. കദംബം=കടമ്പ്. വഞ്ജുളം=വഞ്ഞി. ഇവയുടെ തൊലി. സേവ്യം=രാമച്ചം. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. നിശാ=മഞ്ഞൾ. ഇവ കഷായം. എണ്ണ എടങ്ങഴി ഒന്ന്. പാൽ എടങ്ങഴി രണ്ട്. കല്ക്കത്തിന്ന്—പ്രപുണ്ഡരീകം=പുണ്ഡരീകക്കരിമ്പ്. മഞ്ജിഷ്ഠാ=മഞ്ചട്ടിപ്പൊടി. യഷ്ടീമധുകം=എരട്ടിമധുരം. പത്മകം=പതിമുകം. ഏലാ=ഏലത്തരി. ലവംഗം=ഏലവംഗത്തൊലി. തക്കോലം=തക്കോലപ്പൊട്ടില്. ശതാഹ്വാ=ശതകുപ്പ. പത്രം=പച്ചില. മൃഗനാഭി=കസ്തൂരി. നതം=തകരം. ചന്ദനം. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. ഉശീരം=രാമച്ചം. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. കച്ചോരം=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. അഗരു=അകില്. സജ്ജകം=ചെഞ്ചല്യം. ഇവ അരച്ചുചേൎക്കുക. ഈ എണ്ണ വിസർപ്പങ്ങളിൽ അത്യുത്തമം.

സംശോധനാദി പ്രഥമം തന്മദ്ധ്യേ രക്തപിത്തജിൽ തഥാന്തേ വ്രണജിൽ കാൎയ്യം വിസർപ്പാണാം ചികിത്സിതം * വിസർപ്പാണാം=വിസർപ്പങ്ങൾക്ക്. പ്രഥമം=ആദ്യം. സംശോധനാദി=ലംഘനം മുതലായതും, തന്മദ്ധ്യേ=അതിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ. രക്തപിത്തജിൽ=രക്തപിത്തത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നതും, അന്തേ=ഒടുവിൽ. വ്രണജിൽ=വ്രണത്തെ ജയിക്കുന്നതും ആയ ചികിത്സ കാൎയ്യം=ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

ഇതി വിസർപ്പചികിത്സാ.

മസൂരികാചികിത്സാ.

മസൂരാകൃതിസംസ്ഥാനാ സർവ്വഗാത്രസമുത്ഭവാ മസൂരികേതി വിജ്ഞേയാ പിടകാ ജ്വരസംയുതാ * മസൂരാകൃതിസം

സ്ഥാനാ=മസൂര (ചണംപയറ്) മണിയുടെ ആകൃതിയോടും വലുപ്പത്തോടുംകൂടിയത്. സർവ്വഗാത്രസമുത്ഭവാ=ശരീരത്തിന്റെ എല്ലാ ഭാഗത്തുമുണ്ടാകുന്നതു്. ജ്വരസംയുതാ=പനിയോടുകൂടിയത്. ഇങ്ങിനെയെല്ലാമിരിക്കുന്ന പിടക (കുരു)യെ മസൂരിക എന്നറിയണം.

ദോഷൈഃ പൃഥഗ്ദ്വയൈഃ സർവ്വൈരസൃജാ ചാഷ്ടധാസ്മൃതാ ഏകാ വിഷദ്രുപുഷ്പാണാം ഗന്ധേനാഗന്തുരീരിതാ * മസൂരികയുടെ നിദാനം പറയുന്നു—ദോഷൈഃ പൃഥക്=വാതാദിദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ മൂന്നുവിധം, ദ്വയൈഃ=ഈരണ്ടു ദോഷങ്ങളുടെ സംസർഗ്ഗംകൊണ്ടു മൂന്നുവിധം; സർവ്വൈഃ=എല്ലാ ദോഷങ്ങളുടേയും സന്നിപാതംകൊണ്ടു ഒരുവിധം; അസൃജാ=രക്തംകൊണ്ട് ഒരുവിധം;—ഇങ്ങിനെ എട്ടുപ്രകാരം. ഇതിന്നു പുറമെ ആഗന്തുജമായി ഒരു പ്രകാരംകൂടി ഉണ്ടു്. വിഷദ്രുപുഷ്പാണാം ഗന്ധേന=വിഷദ്രുക്കളുടെ (ചേര് മുതലായ വിഷവൃക്ഷങ്ങളുടെ) പുഷ്പങ്ങളുടെ ഗന്ധംകൊണ്ടാകുന്നു അത്. ഇതിനെയാണ് ചേരിൻപക എന്നും മറ്റും പറയുന്നത്.

മസൂരികാഗ്രരൂപേഷു ലംഘനം വമനം തതഃ യഷ്ടീമധുകനിംബത്വഗംബുഭിഃ സിതയാന്വ ച വിരേചനം ത്രിവൃച്ചൂർണ്ണയുക്തേനാഥാവിപത്തിനാ * മസൂരികാഗ്രരൂപേഷു=മസൂരികയുടെ പൂർവ്വരൂപങ്ങളിൽ ലംഘനംചെയ്യണം. തതഃ=പിന്നെ. യഷ്ടീമധുകം=എരട്ടിമധുരം. നിംബത്വക്=വേപ്പിൻതൊലി. ഇവ കഷായം പഞ്ചസാര അനുപാനമായി സേവിച്ചിട്ട് വമനംചെയ്യണം. അഥ=അനന്തരം. വിരേചനം=വിരേചനം ചെയ്യണം. എന്തുകൊണ്ട്? ത്രിവൃച്ചൂർണ്ണയുക്തേന അവിപത്തിനാ=ത്രികോല്പക്കൊന്നയുടെ പൊടികൊണ്ടോ അവിപത്തികൊണ്ടോ.

ശാരിബാമധുകോശീരയാഷചന്ദനപർപ്പടൈഃ മസൂരികാപഹഃ ക്വാഥഃ കദളീകന്ദജസ്തഥാ * ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ഉശീരം=രാമച്ചം. യാഷം=കൊടുത്തൂവ്വവേര്. ചന്ദനം. പർപ്പടകം. ഇവ കഷായം മസൂരികയെ

ശമിപ്പിക്കും. കദളീകന്ദം=കദളിവാഴക്കിഴങ്ങ്. ഇതുകൊണ്ടുള്ള കഷായവും മേൽപ്രകാരംതന്നെ.

ജീവന്തീഹിരുബേരികാത്രിഫലികാവാശാമൃതാശാരിബാ ശുണ്ഠീയഷ്ടീപയോദചന്ദനപടോലോശീരനിംബൈഃ ശൃതഃ നിഷ്ക്വാഥോഷ്ടമശേഷിതോ മധുഗുളപ്രക്ഷേപണാൽ സംസ്കൃതഃ പീതശ്ചേൽ ജ്വരിതേന തസ്യ പിടകോൽപത്തേഃ പ്രസംഗഃ കുതഃ * ജീവന്തീ=അടപതിയൻകിഴങ്ങ്. ഹിരുബേരികാ=ഇരുവേലി. ത്രിഫലികാ=ത്രിഫല. വാശാ=ആടലോടകവേര്. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. പയോദം=മുത്തങ്ങ. ചന്ദനം. പടോലം. ഉശീരം=രാമച്ചം. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. ഇവ ചതച്ച് കുറുക്കി എട്ടിലൊന്നാക്കി തേനും ശക്കരയുംചേൎത്തു സേവിക്കുക. മസൂരികയുടെ പുറപ്പാടാണോ എന്നു സംശയം തോന്നുന്ന പനിയിങ്കൽ ഇതു സേവിക്കുക. എന്നാൽ കുരു പുറപ്പെടുകയില്ല.

ശുണ്ഠീബലാനിംബപടോലകുഷ്ഠൈഃ സധാന്യകൈസ്സാമലകൈസ്സമുസ്തൈഃ ശൃതഃ കഷായോ വിനിഹന്തി പാനാൽ മസൂരികാമഷ്ടവിധാം മധൂഢഃ * ശുണ്ഠി=ചുക്ക്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. പടോലം. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാലയരി. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ഇവ കഷായം തേൻചേൎത്തു സേവിക്കുക. എട്ടുവിധത്തിലുള്ള മസൂരികയും ശമിക്കും.

ചുണ്ടതവിഴാമശുണ്ഠീദൃതാലഭാപാചിതേന തോയേന സിദ്ധാ കഞ്ഞിത്തെളിരപി വിക്കത്തേയൊക്ക വെല്ലുമക്ഷണമേ * ഈ കഞ്ഞി വിക്കംതുടങ്ങുമ്പോൾ കുടിച്ചാൽ കുരു പുറപ്പെടുകയില്ല.

ഉദുംബരഫലം യഷ്ടിം പിഷ്ട്വാ ച പയസാ പിബേൽ ബ്രഹ്മീരസം സിതായുക്തം വിനശ്യേയുൎമ്മസൂരികാഃ * ഉദുംബരഫലം=അത്തിക്കായ. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ഇവ അരച്ച് പാലിൽ സേവിക്കുക. അപ്രകാരംതന്നെ ബ്രഹ്മിനീര് പഞ്ചസാരചേൎത്തു സേവിക്കുകയുമാകാം. മസൂരി ശമിക്കും.

ധാത്രീചന്ദനമുർവ്വാരുബീജം ഗുഞ്ജാഫലം പിബേൽ ത ണ്ഡുലോദകസംയുക്തം നോത്ഭവന്തി മസൂരികാഃ * ധാത്രീ= നെല്ലിക്ക. ചന്ദനം. ഉർവ്വാരുബീജം=വെള്ളരിവിത്ത്. ഗുഞ്ജാ ഫലം=കുന്നിക്കുരു. ഇവ അരിക്കാടിയിൽ സേവിക്കുക. മസൂരി ക മുളയ്ക്കുകയില്ല.

ചന്ദനേന വിപക്വേന ക്ഷീരം ദാഹഹരം പരം സുശീ താ ലേപസേകാദ്യാ ഹിതാഃ പിത്തനിബർഹണാഃ * ചന്ദനം ചതച്ചിട്ടു തിളപ്പിച്ചു കുറുക്കിയ പാൽ സേവിക്കുക. ചുട്ടുനീറൽ ശമിക്കും. അപ്രകാരംതന്നെ ശീതവീര്യങ്ങളും പിത്തഹരങ്ങ ളുമായ ഔഷധങ്ങൾ പുരട്ടുകയും ധാരചെയ്കയും വേണം.

ഉൽപന്നാസു വിസർപ്പോക്തം ദൂർവ്വാസർപ്പിഃ പ്രയോജ യേൽ * ഉൽപന്നാസു=കുരുക്കൾ പുറപ്പെട്ടാൽ. വിസർപ്പത്തിൽ പറയപ്പെട്ടതായ ദൂർവ്വാസർപ്പിഃ=ദൂർവ്വാഘൃതത്തെ ('ഗോപാംഗനാ കമലേ'ത്യാദി) പ്രയോഗിക്കണം.

ഭസ്മനോദ്ധൂളയേദംഗം പക്വാഭിസ്താഭിരർദ്ദിതഃ തേന ക ണ്ഡൂതിരാസ്രാവഃ പാപഞ്ചാശു പ്രണശ്യതി * പക്വാഭിഃ=പഴു ത്തവയായ, താഭിഃ=മസൂരികകളാൽ, അർദ്ദിതഃ=പീഡിതനായ രോഗി, ഭസ്മനാ=ഭസ്മംകൊണ്ട്, അംഗം=ദേഹത്തെ, ഉദ്ധൂള യേൽ=ചൂർണ്ണനംചെയ്യണം (വിതറണം) തേന=അതുകൊണ്ട്. കണ്ഡൂതിഃ=ചൊറിച്ചിൽ. ആസ്രാവഃ=വെള്ളം ഒലിക്കൽ. പാ പം=രോഗകാരണമായ ദുരിതം. എന്നിവ ശമിക്കും.

ക്ഷീരിത്വക്കുലിലേ സിദ്ധം തൈലം സപ്താങ്കുരകല്ക്കവൽ ഘൃതംവാഭ്യജ്യ ച സ്നായാദപിംശതേർദ്ദിവസാൽ പരം * ക്ഷീരി ത്വക്=നാല്പാമരത്തൊലി. ഇതു കഷായവും നാല്പാമരക്കുമ്പ് (സപ്താങ്കുരം) കല്ക്കവുമായി എണ്ണയോ നെയ്യോ കാച്ചുക. അതു തേച്ച് ഇരുപതുദിവസത്തിന്നുശേഷം കുളിക്കണം.

ഗജാസ്ഥിഗൈരികനിശാചൂർണ്ണം മാക്ഷികസംയുതം പ്ര ലേപയേൽ കിണം ഹന്ത്യാൽ കേവലം വാ ഗജാസ്ഥിജം * ഗ ജാസ്ഥി=ആനയുടെ എല്ല്. ഗൈരികം=കാവിമണ്ണ്. നിശാ= മഞ്ഞൾ. ഇവ പൊടിച്ച് തേനിൽ ചാലിച്ചു മേൽ പുരട്ടുക.

കിണം (മസൂരിയുണ്ടായ കല) മാഞ്ഞുപോകും. ആനയുടെ എല്ലുമാത്രം പൊടിച്ചു തേനിൽ ചാലിച്ചു് പുരട്ടിയാലും മതി.

അഭിഷിച്യാംബുഭിഃ ശീതൈരനുലിപ്യ ഹിമേന ച പ്രണമ്യ രക്ഷ രക്ഷേതി പ്രാർത്ഥനീയോ മഹേശ്വരഃ * പരമശിവന്നു് ധാര, ചന്ദനംചാർത്തൽ എന്നിവ ചെയ്തു് 'രക്ഷ രക്ഷ' എന്നിങ്ങിനെ പ്രാർത്ഥിക്കയും വേണം.

ഇതി മസൂരികാചികിത്സാ.

വിസ്ഫോടചികിത്സാ.

ഊഷാപോഷപരീദാഹജ്വരാംഗസദനാന്വിതാഃ ജായന്തേ പിത്തവൈഷമ്യാദ്വിസ്ഫോടാഃ സർവ്വദേഹഗാഃ * പിത്തവൈഷമ്യാൽ=പിത്തത്തിന്റെ വിഷമത ഹേതുവായിട്ടു്. സർവ്വദേഹഗാഃ=സർവാംഗങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചതായ. വിസ്ഫോടാഃ= വിസ്ഫോടങ്ങൾ. ജായന്തെ=ഉണ്ടാകുന്നു. ഇവ ഊഷാ=ചൂടു്. പോഷം=വിങ്ങൽ. പരീദാഹം=നീറൽ. ജ്വരം=പനി. അംഗസദനം=ശരീരത്തിന്നു തളൎച്ച. എന്നിവയോടുകൂടിയവയായിരിക്കും. വിസ്ഫോടം=പൊളുകൻ.

ലംഘനം ശോധനം ചാഗ്രേ വിസ്ഫോടേഷു സമാചരേൽ വിരേചനം ത്രിവൃച്ചൂർണ്ണം സഗുളം വാഭയാരജഃ * വിസ്ഫോടേഷു=വിസ്ഫോടങ്ങളിൽ. അഗ്രേ=ആദ്യം. ലംഘനവും ശോധനവും ചെയ്യണം. ത്രിവൃച്ചൂർണ്ണം=ത്രികോല്പക്കൊന്നയുടെ പൊടി. ഇതു സേവിച്ചു വിരേചനം ചെയ്യണം. അഭയാരജസ്സ്=കടുക്കപ്പൊടി. ഇതു് ശൎക്കരചേൎത്തു സേവിക്കുകയുമാം.

നിംബാമൃതാബ്ദധാന്യാകയാഷഭൂനിംബപർപ്പടൈഃ വാശാവരാപടോലൈശ്ച കഷായഃ സ്ഫോടഹരഃ പരം* നിംബം= വേപ്പിൻതൊലി. അമൃതാ=ചിററമൃതു്. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. ധാന്യാകം=കൊത്തമ്പാല. യാഷം=കൊടുത്തൂവ്വവേർ. ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേർ. പർപ്പടകം. ആടലോടകവേരു്. വരാ=ത്രിഫല. പടോലം. ഇവ കഷായം സ്ഫോടഹരമാകുന്നു.

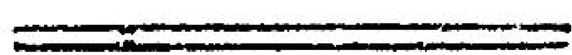
ചന്ദനം ശാരിബാ ലോധ്രമുശീരം പത്മകേസരം മധുകം ക്ഷീരിശുംഗഞ്ച കന്ദാന്യുദകജാനി ച ക്ഷീരേണ പിഷ്ട്വാ സ ഘൃതം പ്രദിഹ്യാൽ സ്ഫോടശാന്തയേ * ചന്ദനം. ശാരിബാ= നന്നാറി. ലോധ്രം=പച്ചോററിത്തൊലി. ഉശീരം=രാമച്ചം. പത്മകേസരം=താമരയല്ലി. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ക്ഷീരിശൃംഗം=നാല്പാമരമൊട്ട്. ഉദകജകന്ദങ്ങൾ=താമര, ആമ്പൽ, നെയ്തൽ, ചെങ്ങഴി മുതലായി വെള്ളത്തിലുണ്ടാകുന്ന കിഴങ്ങുകൾ. ഇവ പാലിൽ അരച്ച് തേൻചേൎത്തു പുരട്ടുക. വിസ്ഫോടം ശമിക്കും.

തിക്തകഞ്ച പിബേൽ സൎപ്പിഃ സ്ഫോടാനാം വിനിവൃത്തയേ വിസൎപ്പകമസൂരോക്തവിധാനഞ്ചോപചാരയേൽ * തിക്തകം നൈ സേവിക്കണം. വിസൎപ്പത്തിന്നും മസൂരികക്കും പറഞ്ഞ ചികിത്സകളും ഇതിങ്കൽ ചെയ്യാം.

പരിപക്വം വിദിതപാത്ര ഭസ്മനാ പരിചൂൎണ്ണയേൽ ശയ്യായാം ചൈവ വികിരേൽ ദഗ്ദ്ധമാരണ്യഗോമയം * പരിപക്വം വിദിതപാ=വിസ്ഫോടം പഴുത്തതായി കണ്ടാൽ. ഭസ്മനാ പരിചൂൎണ്ണയേൽ=അവയിൽ ഭസ്മം വിതറണം. ശയ്യായാം= കിടക്കമേൽ. ആരണ്യഗോമയം=കാട്ടിൽനിന്നു പെറുക്കിയെടുത്ത പശുവിൻചാണകം. ദഗ്ദ്ധം=ഭസ്മമാക്കിട്ട്. വികിരേൽ= വിതറണം.

ചന്ദനപൎപ്പടകാമൃതവല്ലീസേവ്യജലാംബുദധാന്യകസിദ്ധം പുഷ്കരമുഗ്രവിദാഹവിമിശ്രം സ്ഫോടമശേഷമപോഹതി പീതം * ചന്ദനം. പൎപ്പടകം. അമൃതവല്ലീ=ചിററമൃത്. സേവ്യം=രാമച്ചം. ജലം=ഇരുവേലി. അംബുദം=മുത്തങ്ങ. ധാന്യകം=കൊത്തമ്പാല. ഇവ കഷായം സേവിച്ചാൽ സദാഹമായ വിസ്ഫോടം ശമിക്കും.

ഇതി വിസ്ഫോടചികിത്സാ.

ശീതപിത്തചികിത്സാ.

വിസ്തീർണ്ണൈർമ്മണ്ഡലൈർഘോരൈർബ്ബഹുളൈഃ ശോണിതപ്രഭൈഃ തനും പിത്തകഫൌ ക്രുദ്ധൌ തനുതഃ കണ്ഡുസംയുതാം ശീതപിത്തമിതി പ്രാഹുരമ്ലപിത്തഞ്ചതം ഗദം * പിത്തകഫൌ ക്രുദ്ധൌ=പിത്തവും കഫവും കോപിച്ചിട്ട്. വിസ്തീർണ്ണൈഃ=വിസ്താരമുള്ളവയും, ഘോരൈഃ=കഠിനങ്ങളും, ബഹുളൈഃ=നിറഞ്ഞവയും, ശോണിതപ്രഭൈഃ=ചോരനിറത്തിലുള്ളവയുമായ. മണ്ഡലൈഃ=വട്ടത്തിലുള്ള നീരുകളെക്കൊണ്ട്. തനും=ശരീരത്തെ. കണ്ഡുസംയുതാംതനുതഃ=ചൊറിയോടുകൂടിയതാക്കിച്ചെയ്യുന്നു. ഈ രോഗത്തെ ശീതപിത്തമെന്നും അമ്ലപിത്തമെന്നും പറയുന്നു.

അമൃതാരജനീനിംബയാഷരോഗഘ്നതോയദൈഃ പത്ഥ്യാധാത്രീവൃഷൈഃ കഷായഃ ശീതപിത്തനിവാരണഃ * അമൃതാ=ചിററമൃത്. രജനീ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. നിംബം=വേപ്പിൻതൊലി. യാഷം=കൊടുത്തൂവ്വവേർ. രോഗഘ്നം=കൊന്ന. തോയദം=മുത്തങ്ങ. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. വൃഷം=ആടലോടകവേര്. ഇവ കഷായം ശീതപിത്തത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ക്ഷീരിദ്രുമാങ്കുരോശീരഗുളൂചീയഷ്ടിചന്ദനൈഃ ഗോപീനിശാഘനൈർല്ലേപം ക്ഷീരപിഷ്ടൈഃ പ്രകല്പയേൽ * ക്ഷീരിദ്രുമാങ്കുരം=നാല്പാമരമൊട്ട്. ഉശീരം=രാമച്ചം. ഗുളൂചീ=ചിററമൃത്. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. ഗോപീ=നന്നാറി. നിശാ=മഞ്ഞൾ. ഘനം=മുത്തങ്ങ. ഇവ പാലിലരച്ച് മേൽ പുരട്ടുക.

സസൈന്ധവേന കോഷ്ണേന സർപ്പിഷാഭ്യംഗമാചരേൽ തൈലേന വാ സുശീതേന തഥാ ച ലഭതേ സുഖം * അല്പം ചൂടുള്ളതായ നെയ്യിൽ ഇന്തുപ്പുംചേർത്ത് അതുകൊണ്ട് അഭ്യംഗംചെയ്യാം. അല്ലെങ്കിൽ നല്ല തണുപ്പുള്ളതായ എണ്ണകൊണ്ട് അഭ്യംഗമാകാം. സുഖം കിട്ടും.

പത്ഥ്യാത്രിവൃൽപരാഗഞ്ച ലിഹ്യാൽ ക്ഷൌദ്രഗുളാന്വിതം തിക്തകഞ്ച പിബേത്സർപ്പിശ്ചിരകാലാനുഷംഗിണി * ചി

രകാലാനുഷംഗിണി=വളരെക്കാലത്തേക്കു തുടൎന്നുനില്ക്കുന്ന ശീതപിത്തത്തിങ്കൽ. ശുദ്ധ്യൈ=ശോധനത്തിന്നായിട്ട്. പത്ഥ്യാത്രിവൃൽപരാഗം=കടുക്കയുടേയും ത്രികോല്പക്കൊന്നയുടേയും പൊടിയെ. ഗുളാന്വിതം=ശൎക്കരചേൎത്ത്. ലിഹ്യാൽ=സേവിക്കണം. തിക്തകഘൃതം ശീലിക്കുകയും വേണം.

ഇതി ശീതപിത്തചികിത്സാ.

കുഷ്ഠചികിത്സാ.

കുഷ്ഠാനിസപ്തധാ ദോഷൈഃ പൃഥങ്മിശ്രൈഃ സമാഗതൈഃ സൎവ്വേഷ്വപി ത്രിദോഷേഷു വ്യപദേശസ്തു ഭൂയസാ * കുഷ്ഠാനി സപ്തധാ=കുഷ്ഠങ്ങൾ [illegible] വിധമാകുന്നു. ദോഷൈഃ പൃഥക്=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ മൂന്നുവിധം; മിശ്രൈഃ=ഈരണ്ടു ദോഷങ്ങൾ മിശ്രിതങ്ങളായിട്ടു മൂന്നുവിധം; സമാഗതൈഃ=എല്ലാ ദോഷങ്ങളു ചേൎന്ന് ഒരുവിധം;—ഇങ്ങിനെ ഏഴുപ്രകാരം. സൎവ്വേഷ്വപി=എല്ലാ കുഷ്ഠങ്ങളും. ത്രിദോഷേഷു അപി=മൂന്നു ദോഷങ്ങളുംകൂടി ഉണ്ടാകുന്നവയാണെങ്കിലും. വ്യപദേശഃ ഭൂയസാ=(വാതകുഷ്ഠം, പിത്തകുഷ്ഠം ഇത്യാദിയായ)വ്യവഹാരം ആധിക്യംകൊണ്ടാകുന്നു. ഏതു ദോഷത്തിന്നാണോ ആധിക്യമുള്ളത് ആ ദോഷത്തിൻെറ പേരിലാണ് വ്യവഹാരമുള്ളതെന്നു താല്പൎയ്യം.

വാതേന കുഷ്ഠം കാപാലം, പിത്താദൌദുംബരം, കഫാൽ മണ്ഡലാഖ്യം വിചൎച്ചീ ച, ഋശ്യാഖ്യം വാതപിത്തജം, ചൎമ്മൈകകുഷ്ഠകിടിഭസിദ്ധ്മാലസവിപാദികാഃ വാതശ്ലേഷ്മോത്ഭവാഃ, ശ്ലേഷ്മപിത്താദ്ദദ്രുശതാരുഷീ പുണ്ഡരീകം സവിസ്ഫോടം പാമാ ചൎമ്മദലന്തഥാ, സൎവ്വൈഃ സ്യാൽ കാകണം, കുഷ്ഠമിത്യഷ്ടാദശധാ മതം * മേൽപ്രകാരം ഏഴുവിധത്തിലുള്ള കുഷ്ഠങ്ങൾ പതിനെട്ടായി തിരിയുന്നു. വാതംകൊണ്ട് ഒന്നും, പിത്തംകൊണ്ട് ഒന്നും, കഫംകൊണ്ട് രണ്ടും, വാതപിത്തംകൊണ്ട് ഒന്നും, വാതകഫംകൊണ്ട് ആറും, കഫപിത്തംകൊണ്ട്

ആറും, സന്നിപാതംകൊണ്ട് ഒന്നും കുഷ്ഠങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നു. ഇവയിൽ i വാതംകൊണ്ട് ൧. കാപാലം ii പിത്തംകൊണ്ട് ൨. ഔദുംബരം iii കഫംകൊണ്ട് ൩. മണ്ഡലം ൪. വിചർച്ചി iv വാതപിത്തംകൊണ്ട് ൫. ഋശ്യം v വാതകഫംകൊണ്ട് ൬. ചർമ്മം ൭. ഏകകുഷ്ഠം ൮. കിടിഭം ൯. സിദ്ധ്മം ൧൦. അലസം ൧൧. വിപാദിക vi കഫപിത്തംകൊണ്ട് ൧൨. ദദ്രു ൧൩. ശതാരുസ്സ് ൧൪. പുണ്ഡരീകം ൧൫. വിസ്ഫോടം ൧൬. പാമാ ൧൭. ചർമ്മദലം vii സന്നിപാതംകൊണ്ട് ൧൮ കാകണം— ഇങ്ങിനെ വക ഏഴിൽ ആകെ കുഷ്ഠങ്ങൾ പതിനെട്ട്. ഇങ്ങിനെ കുഷ്ഠങ്ങളുടെ നിദാനവും വിഭാഗവും പറയപ്പെട്ടു. ഇനി ചികിത്സകൾ പറയുന്നു.

കുഷ്ഠഘ്നൈഃ സ്നിഗ്ദ്ധദേഹസ്യ സ്നേഹൈഃ കുഷ്ഠവികാരിണഃ യഥാ ദോഷബലം യുഞ്ജ്യാൽ സംശുദ്ധിം പുരതോ ഭിഷക് * കുഷ്ഠവികാരിണ=കുഷ്ഠരോഗിക്ക. പുരതഃ=ആദ്യം. കുഷ്ഠഘ്നൈഃ=കുഷ്ഠഹരങ്ങളായ സ്നേഹങ്ങളെക്കൊണ്ട്. സ്നിഗ്ദ്ധദേഹസ്യ=ദേഹത്തിന്നു സ്നിഗ്ദ്ധതചെയ്യപ്പെട്ടവനായിട്ട്. യഥാദോഷബലം=ദോഷബലത്തിന്നനുസരിച്ച് സംശുദ്ധിം യുഞ്ജ്യാൽ=ശോധനത്തെ ചെയ്യണം.

ലലാടഹസ്തപാദേഷു യഥാസന്നം സിരാവ്യധഃ കാൎയ്യോ യഥാബലം പശ്ചാച്ഛമനാനി പ്രയോജയേൽ * ലലാടഹസ്തപാദേഷു=നെററി, കയ്യ്, കാല് എന്നിവയിൽ. യഥാസന്നം=അടുപ്പത്തിന്നനുസരിച്ച്. സിരാവ്യധഃ=ഞരമ്പുമുറിക്കൽ. കാൎയ്യഃ=ചെയ്യപ്പെടണം യഥാബലം=ബലത്തിന്നനുസരിച്ചുവേണം ഇതു ചെയ്യാൻ. പശ്ചാൽ=പിന്നെ. ശമനാനി=ശമനൌഷധങ്ങളെ. പ്രയോജയേൽ=പ്രയോഗിക്കണം.

സംശുദ്ധിരക്തമോക്ഷാഭ്യാം ശുദ്ധദേഹസ്യ കുഷ്ഠിനഃ അന്തൎബഹിഃ സംപ്രയുക്തം ഭൈഷജ്യം സഫലം ഭവേൽ * ഇപ്രകാരം സംശുദ്ധിരക്തമോക്ഷാഭ്യാം=സംശോധനം, രക്തമോക്ഷം എന്നിവകൊണ്ട്. ശുദ്ധദേഹസ്യ=ദേഹത്തിന്നു ശുദ്ധിവരുത്തിയ. കുഷ്ഠിനഃ=കുഷ്ഠരോഗിക്ക്. അന്തൎബഹിഃ=അ

കണ്ണും പുറത്തും. സംപ്രയുക്തഃ=വഴിപോലെ ചെയ്യപ്പെട്ടതായ ഭൈഷജ്യം=ഔഷധം. സഫലം ഭവേൽ=സഫലമായി ഭവിക്കും.

തിക്തകഞ്ച മഹാതിക്തം ഘൃതം ഗുൽഗുലുതിക്തകം കുഷ്ഠേഷു ദേശകാലാദീൻ സമാലോച്യാവചാരയേൽ * കുഷ്ഠേഷു=കുഷ്ഠങ്ങളിൽ. ദേശകാലാദീൻ സമാലോച്യ=ദേശം, കാലം മുതലായവയെ ആലോചിച്ചിട്ട്. തിക്തകം, മഹാതിക്തം, ഗുൽഗുലുതിക്തകം എന്നീ ഘൃതങ്ങളെ. അവചാരയേൽ=പ്രയോഗിക്കണം.

ആരഗ്വധസ്യ മൂലേന ശതകൃത്വഃ ശൃതം ഘൃതം പിബൻ കുഷ്ഠം ജയത്യാശു ഭജൻ ഖദിരജം ജലം * ആരഗ്വധം=കൊന്ന. ഇതിന്റെ വേർകൊണ്ട് നൂറാവൎത്തിച്ചു കാച്ചിയതായ നെയ്യ് സേവിക്കയും, ഖദിര (കരിങ്ങാലിക്കാതൽ) ജലത്തെ ശീലിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവൻ കുഷ്ഠത്തെ ജയിക്കും.

(കുഷ്ഠാന്തകഘൃതം.)

തുലാം ഖദിരസാരസ്യ രോഗഘ്നസ്യ തുലാന്തഥാ വ്യോഷത്രിത്രിഫലാരാത്രിവചാബീജകസാരതഃ തുലാഞ്ച പക്ത്വാ തൽകാഥേ വിപചേൽഘൃതാഢകം നിശാധാത്രീരസം ദത്വാൽ ദ്വിഗുണം വ്യോഷചിത്രകം പാരന്തീമൂറകടുകാതിലയഷ്ടിശ്ച നിക്ഷിപേൽ സമ്യക് പ്രസാധിതം തത്തു ശുഭേ പാത്രേ നിധാപയേൽ സംസ്ഥാപയേൽ പുനശ്ചൈതദ്ധാന്യരാശൌ ത്രിപക്ഷകം സയന്ത്രണം പിബേൽ കാലേ കുഷ്ഠീ കുഷ്ഠാന്തകം ഘൃതം * ഖദിരസാരം=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. ഒരു തുലാം. രോഗഘ്നം=കൊന്നത്തൊലി. ഒരു തുലാം. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ത്രിത്രിഫലാ='ത്രിത്രിഫല' ഗണത്തിലെ ഒമ്പതു മരുന്നുകൾ. രാത്രി=മഞ്ഞൾ. വചാ=വയമ്പ്. ബീജകസാരം=വേങ്ങാക്കാതൽ. ഇവ സമം ഒരു തുലാം. എല്ലാംകൂട്ടി കഷായംവെക്കുക. ഈ കഷായത്തിൽ ഘൃതാഢകം (നാലിടങ്ങഴി നെയ്യ്) കാച്ചുക. നിശാരസം=പച്ചമഞ്ഞളിൻനീര്. ധാത്രീരസം=പച്ചനെല്ലിക്കനീര്. ഇവ നെയ്യിൽ ഇരട്ടി ചേൎക്കണം.

കല്ക്കത്തിനു—വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. ചിത്രകം=കൊട്ടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. പാരന്തീമൂലം=തെച്ചിവേര്. കടുകാ=കടുകരോഹിണി. തിലം=എള്ള്. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ഇവ അരച്ചു ചേക്കുക. ഈ നൈ വഴിപോലെ കാച്ചി അരിച്ചു നല്ലതായ ഒരു പാത്രത്തിലാക്കി നാല്പത്തഞ്ചുദിവസം (ത്രിപക്ഷം) നെല്ലിൽ കുഴിച്ചിടണം. പിന്നെ എടുത്ത് സേവിക്കുക. പത്ഥ്യം വേണം. കുഷ്ഠങ്ങൾക്ക് ഇതു് അന്തകനാകുന്നു. 'കുഷ്ഠാന്തകം' എന്നു ഇതിനു പേർ.

സ്നിഗ്ദ്ധസ്യ ശോധനം യുഞ്ജ്യാദ്വിസർപ്പേ യദുദാഹൃതം വരാനികുംഭകുംഭാഢ്യ മാണിഭദ്രഗുഡന്തഥാ * സ്നിഗ്ദ്ധസ്യ=സ്നിഗ്ദ്ധതവന്നവനായ കുഷ്ഠരോഗിക്ക്. വിസർപ്പേയദുദാഹൃതം (തൽ) ശോധനം യുഞ്ജ്യാൽ=വിസർപ്പത്തിൽ പറയപ്പെട്ടതായ ശോധനത്തെ ചെയ്യണം. വരാ=ത്രിഫല. നികുംഭം=നാഗദന്തിവേര്. കുംഭം=ത്രികോല്പക്കൊന്ന എന്നിവയും, മാണിഭദ്രഗുളവും ശോധനത്തിനുപയോഗിക്കാം.

ശാണേ ത്രായന്തിതിക്തേ ത്രിഫലയൊടുമെതുക്കുലമൂലാദ്വിശാണം ശുണ്ഠി തന്നാലുശാണം പുനരൊരുപലമേത്തകത്തിട്ടു ഭൂയഃ പക്ത്വാ മുമ്മട്ടു തോയേ നിശി സമുഷിതമെട്ടൊന്നശിഷ്ടം കഷായം കുഷ്ഠം പത്തെട്ടുരൂപം വിധമതി വിധിവൽ പീതമോരാണ്ടുമുമ്പേ * ത്രായന്തി=ബ്രഹ്മി. തിക്തം=കടുകരോഹിണി. ഇവ രണ്ടും ഈരണ്ടുശാണം (ഒന്നരക്കഴഞ്ച്) ത്രിഫല. കുലമൂലം=പടോലവേര്. ഇവ നാലും ഈരണ്ടുശാണം (ഒന്നരക്കഴഞ്ച്) ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. നാലുശാണം (മൂന്നുകഴഞ്ച്) ഇവ ചതച്ചു കഷായംവെച്ചു എട്ടിലൊന്നാക്കി ഒരു രാത്രിവെച്ച് പിറേറദിവസം സേവിക്കുക. പതിനെട്ടു കുഷ്ഠങ്ങളും ശമിക്കും.

വാകുചിപ്രസ്ഥതം ഖാദേൽ തിലമിശ്രം ദിനേദിനേ ജീർണ്ണേ ഹിതാനി നചിരാൽ കുഷ്ഠേഭ്യഃ പരിമുച്യതേ* വാകുചി=കാർപോകിലരി ഒരു പ്രസ്ഥതം (രണ്ടുപലം) എള്ളിൽ കലന്നു സേവിക്കുക. ദഹിച്ചാൽ പത്ഥ്യങ്ങളായ ആഹാരങ്ങൾ ശീലി

ക്കണം. നചിരാൽ കുഷ്ഠേഭ്യഃ പരിമുച്യതേ=വേഗത്തിൽ കുഷ്ഠങ്ങളിൽനിന്ന് ഒഴിയും.

ധാത്രീരസേ വാ പ്രപിബേദിന്ദുലേഖാരജഃ പ്രഗേ ഹംസമൂലം സഞ്ചൂർണ്ണ്യ ഭക്ഷയേന്മധുനാ പ്രഗേ കുഷ്ഠമഷ്ടാദശവിധം നാശയേന്നാത്രസംശയഃ * ഇന്ദുലേഖാ=കാർപോകിലരി. ഇതിൻെറ പൊടി ധാത്രീരസ(പച്ചനെല്ലിക്കനീർ)ത്തിൽ ചേൎത്തു രാവിലെ സേവിക്കുക. ഹംസം=പാച്ചോററി. (നെല്ലി) ഇതു സമൂലം പൊടിച്ചു തേനിൽ കുഴച്ചു രാവിലെ സേവിക്കുക. അഷ്ടാദശകുഷ്ഠങ്ങളും ശിശമം.

(ഗന്ധകചൂർണ്ണം.)

കാകമാചീഭൃംഗരസേ സപ്തകൃത്വോ വിഭാവയേൽ ഗന്ധകം സൂതസംഹിതം പുനസ്സംശോഷ്യ ചാതപേ സഞ്ചൂർണ്ണ്യ വാകുചീചൂർണ്ണയുക്തം തന്മാത്രയാ ഭജേൽ നവനീതേന സംഹിതം ലവണാമ്ലാദി വർജ്ജയൻ കുഷ്ഠമഷ്ടാദശവിധം ശപിത്രഞ്ചാപി ശമം നയേൽ * കാകമാചീ=കരിന്താളി. ഭൃംഗം=കഞ്ഞുണ്ണി. ഇവയുടെ നീരിൽ ഗന്ധകവും രസവും ഏഴേഴുപ്രാവശ്യം ഭാവനചെയ്യുക. പിന്നെ വെയിലത്തുവെച്ചുണക്കി പൊടിക്കുക. ഈ പൊടിയും കാർപോകിലരിയുടെ പൊടിയുംകൂട്ടി വെണ്ണയിൽ ചാലിച്ചു മാത്രയനുസരിച്ചു സേവിക്കുക. ഉപ്പ്, പുളി മുതലായതു വർജ്ജിക്കണം. എല്ലാ കുഷ്ഠങ്ങളും പാണ്ടും ശമിക്കും.

ആരഗ്വധസ്യ വന്ദാകം ചൂർണ്ണയിത്വാ പിബേൽ പ്രഗേ നിംബതൈലേന കുഷ്ഠാനി മാസാഭ്യാസാദ്വിനാശയേൽ* ആരഗ്വധവന്ദാകം=പേരാലിൻകൂമ്പ്. ഇത് അരച്ചുണക്കി പൊടിച്ചു വേപ്പെണ്ണയിൽചേൎത്തു രാവിലെ സേവിക്കുക. ഒരു മാസം ശീലിച്ചാൽ കുഷ്ഠങ്ങൾ ശമിക്കും.

ഖദിരാരിഷ്ടഗുളൂചീപടോലദാർവ്വീദുരാലഭാകഷായഃ കുഷ്ഠാനാം വിനിഹന്താ ദൈതേയാനാം നൃസിംഹ ഇവ * ഖദിരം=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. അരിഷ്ടം=വേപ്പിൻതൊലി. ഗുളൂചീ=ചിററമൃത് പടോലം. ദാർവ്വീ=മരമഞ്ഞൾത്തൊലി. ദുരാലഭാ=കൊ

ട്ടത്തുവ്വവേര്. ഇവ കഷായം കുഷ്ഠങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കം. നരസിംഹമൂർത്തി അസുരന്മാരെ എന്നപോലെ.

കാകോദുംബരികാവെല്ലചന്ദ്രരേഖാശൃതം ജലം ശീതം പ്രശമയേൽ കുഷ്ഠം ശ്വിത്രമൌദുംബരന്തഥാ * കാകോദുംബരികാ=പേയത്തി. വേല്ലം=വിഴാലരി. ചന്ദ്രരേഖാ=കാർപോകിലരി. ഇവ കഷായം കുഷ്ഠം, ശ്വിത്രം ഇവയേയും വിശേഷിച്ച് ഔദുംബരകുഷ്ഠത്തേയും ശമിപ്പിക്കം.

(ശശാങ്കലേഖാചൂർണ്ണം.)

ശശാങ്കലേഖാസവിഡംഗസാരാ സപിപ്പലീകാ സഹുതാശമൂലാ സായോമലാ സാമലകാ സതൈലാ കുഷ്ഠാനി കൃച്ഛ്രാണി നിഹന്തി ലീഢാ * ശശാങ്കലേഖാ=കാർപോകിലരി. വിഡംഗസാരം=വിഴാലരിക്കാമ്പ്. പിപ്പലി=തിപ്പലി. ഹുതാശമൂലം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. അയോമലം=ഇരുമ്പിൻകിട്ടം. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ഇവ പൊടിച്ച് എണ്ണയിൽ സേവിക്കുക. കൃച്ഛ്രസാദ്ധ്യങ്ങളായ കുഷ്ഠങ്ങൾപോലും ശമിക്കം.

(അയസ്കാന്താദിപൊടി.)

അയസ്കാന്തമയശ്ചൂർണ്ണമയോമലരജാംസി ച ഭല്ലാതകവിഡംഗാനി തൌരവാനി ഫലാനി ച ലാംഗലി ത്രിഫലാ സർവ്വം തുല്യം സംചൂർണ്ണയേൽ ഭിഷക് ഖദിരാസനദേവദ്രുകഷായേ താനി ഭാവയേൽ ഗവാം മൂത്രേണ ഭൃംഗാനാം സ്വരസേനാഥ ഭാവയേൽ പുനസ്സഞ്ചൂർണ്ണ്യ തൽ ഭൂയോ മാക്ഷികാജ്യപ്ലുതം ലിഹൻ ജീർണ്ണേ ക്ഷീരാശനോ ഭൂയാൽ കുഷ്ഠശ്വിത്രഹരം പരം * അയസ്കാന്തം. അയശ്ചൂർണ്ണം=ഉരുക്കുപൊടി. അയോമലരജസ്സ്=ഇരുമ്പിൻകിട്ടത്തിന്റെ പൊടി. ഭല്ലാതകം=ചേരിൻകുരു. വിഡംഗം=വിഴാലരി. തൌരവഫലം=നീരട്ടിക്കുരു. ലാംഗലീ=മേത്തോന്നിക്കിഴങ്ങ്. ത്രിഫല. ഇവ സമം പൊടിക്കുക. ആ പൊടി ഖദിരം=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. അസനം=വേങ്ങാക്കാതൽ. ദേവദ്രു=ദേവതാരം. ഇവയുടെ കഷായത്തിലും ഗോമൂത്രത്തിലും കയ്യുണ്ണിനീരിലും ഭാവനചെയ്യുക. പിന്നെ ഉണക്കിപ്പൊടിച്ചു തേനും നെയ്യുംചേർത്തു സേവിക്കു

ക. ഭക്ഷിച്ചാൽ പാൽകൂട്ടി ഉണ്ണണം. കുഷ്ഠശ്വിത്രങ്ങൾ ശമിക്കും.

(തുരവകാസ്ഥ്യാദിഗുളിക.)

പ്രസ്ഥം തുരവകാസ്ഥീനി ദ്വിപലം ഹുതഭുഗ്ഭുജഃ ത്രിഫലാ മാക്ഷികോ ധാതുഃ പ്രത്യേകം ദ്വിപലം ഭവേൽ പലം ലാംഗലികാകന്ദം ശേഷാസ്സ്വർദ്ധപലോന്മിതാഃ മനശ്ശിലാ ഗന്ധകഞ്ച കാരവീ സോമരാജികാ ഏതേഷാം ചൂൎണ്ണമേകസ്മിൻ ശൎവ്വരീചൂൎണ്ണമേകതഃ ഭൃംഗരാജരസേ പിഷ്ട്വാ ഗുളികാം തേന കാരയേൽ തുരവസ്നേഹകേ ലീഢ്വാ ശീഘ്രം കുഷ്ഠകുലം ജയേൽ * തുരവകാസ്ഥി=നീരട്ടിക്കുരുപ്പരിപ്പ്. ഒരിടങ്ങഴി. ഹുതഭുഗ്ഭുജസ്സ്=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ് ആരും മൊരിയും കളഞ്ഞു ശുദ്ധിചെയ്തു് അരച്ചുണക്കി പൊടിച്ചതു്. രണ്ടുപലം. ത്രിഫല. മാക്ഷികധാതു=മാക്കീരക്കല്ലു്. ഇവ ഓരോന്നും ഈരണ്ടുപലം. ലാംഗലികാകന്ദം=മേത്തോന്നിക്കിഴങ്ങ്. ഒരുപലം. മനശ്ശിലാ=മനയോല. ഗന്ധകം. കാരവീ=കരിഞ്ചീരകം. സോമരാജികാ=കാർപ്പോകിലരി. ഇവ അരേരപ്പലം. എല്ലാംകൂട്ടി പൊടിക്കുക. ഈ പൊടിയോളം വരട്ടുമഞ്ഞളിൻെറ (നിശാ) പൊടിയും എടുക്കുക. കൂട്ടിക്കലൎന്ന പൊടി കഞ്ഞുണ്ണിനീരിൽ (ഭൃംഗരാജരസേ) അരച്ചു ഗുളികയാക്കുക. ഈ ഗുളിക നീരട്ടിയെണ്ണയിൽ ചാലിച്ചു സേവിച്ചാൽ കുഷ്ഠങ്ങളെല്ലാം ശമിക്കും.

(ക്ഷീരിദ്രുവല്ക്കാദിതൈലം.)

ക്ഷീരിദ്രുവല്ക്കാൎക്കനിശാഹ്വഗോപീ നിൎഗ്ഗുണ്ഡികാ മൂലപടോലസേവ്യൈഃ പൂതീകശമ്യാക കരഞ്ജനീലീ ദ്വിപഞ്ചമൂലേന കപീതനേന ദിനേശവല്യാ ച ശൃതേ കഷായേ തൈലം തിലോത്ഥം തുരവാസ്ഥിജഞ്ച നൈംബഞ്ച ദാൎവ്വീ മധുയഷ്ടി ചോരൈസ്ത്രിജാതകത്രിത്രിഫലാവരാംഗൈഃ വചാലമുസ്താ ഗജഗന്ധകൈശ്ച കാസീസദോഷാഞ്ജനസേവ്യകൈശ്ച തൈലം പ്രസിദ്ധം പവനപ്രധാനാൻ കുഷ്ഠാനശേഷാൻ വിനിഹന്തി ശീഘ്രം * ക്ഷീരിദ്രുവല്ക്കം=നാല്പാമരത്തൊലി. അൎക്കം=എരുക്കിൻവേരിന്മേൽത്തൊലി. നിശാഹ്വം=മഞ്ഞൾ. ഗോപീ=

നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. നിർഗ്ഗുണ്ഡികാമൂലം=കരുനൊച്ചിവേര്. പടോലം. സേവ്യം=രാമച്ചം. പൂതീകം=ആവൽത്തൊലി. ശമ്പ്യാകം=കൊന്നത്തൊലി. കരഞ്ജം=ഉങ്ങിൻതൊലി. നീലീ=അമരി. ദ്വിപഞ്ചമൂലം=ദശമൂലം. കപീതനം=വാകത്തൊലി. ദിനേശവല്ലീ=വെമ്പാടപ്പട്ട. ഇവ കഷായത്തിൽ നല്ലെണ്ണ, നീരട്ടിയെണ്ണ, (തുരവാസ്ഥിജം), വേപ്പെണ്ണ (നൈംബം) എന്നിവ സമം കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്—ദാർവ്വീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. മധുയഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ചോരം=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. ത്രിജാതം=ഏലം എലവംഗം പച്ചില. ത്രിഫലാ='ത്രിഫല' ഗണത്തിലെ ഒമ്പതു മരുന്നുകൾ. വരാംഗം=എലവംഗം. വചാ=വയമ്പ്. അലം=അരിതാലം. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ഗജഗന്ധികം=ഈന്തിൻവേർ. കാസീസം=കാരീയം. ദോഷാ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. അഞ്ജനം=അഞ്ജനക്കല്ല്. സേവ്യം=രാമച്ചം. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ഇവ അരച്ചുചേർക്കുക. ഈ തൈലം വാതപ്രധാനങ്ങളായ എല്ലാ കുഷ്ഠങ്ങളേയും വേഗത്തിൽ ശമിപ്പിക്കും.

കഫോത്തരേഷു കുഷ്ഠേഷു കച്ചോരാദിം പ്രയോജയേൽ തൈലം പിത്തോത്തരേ കുഷ്ഠേ പഞ്ചവല്ക്കാദികം ഭിഷൿ* കഫപ്രധാനങ്ങളായ കുഷ്ഠങ്ങളിൽ 'കച്ചോ'രാദിതൈലവും, പിത്തപ്രധാനങ്ങളായ കുഷ്ഠങ്ങളിൽ 'പഞ്ചവല്ക്കാദി'തൈലത്തേയും പ്രയോഗിക്കണം.

(ദിനേശവല്ല്യാദിതൈലം.)

ദിനേശവല്ലീ രജനീദിനേശ വ്യാഘാതകക്ഷീരിമഹീരുഹാണാം കഷായേന കല്ക്കേന പചേത തൈലം ത്വഗ്രോഗശാന്ത്യൈ വരവർണ്ണകാരി * ദിനേശവല്ലീ=വെമ്പാടപ്പട്ട. രജനീ=മഞ്ഞൾ. ദിനേശം=എരുക്കിൻവേർ. വ്യാഘാതകം=കൊന്നത്തൊലി. ക്ഷീരിമഹീരുഹം=നാല്പാമരത്തൊലി. ഇവ കഷായവും കല്ക്കവുമായി തൈലം കാച്ചുക. കുഷ്ഠാദികളായ ത്വഗ്രോഗങ്ങൾ ശമിക്കും. നിറം നന്നാകും.

ത്വചം ശമ്പ്യാകമൂലസ്യ ഖദിരാസനകൌ ബലാം പക്ത്വാ തോയേഷ്ടശ്ലണിതേ യഷ്ടീമധുകകല്ക്കിതം തുരവസ്നേഹകഃ പി

തോ ഹന്തി കുഷ്ഠം സമൂലതഃ * ശമ്യാകമൂലത്വക്=കൊന്നവേരിന്മേൽ തൊലി. ഖദിരം=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. അസനകം=വേങ്ങാക്കാതൽ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ഇവ കഷായവും യഷ്ടിമധുകം (എരട്ടിമധുരം) കല്ക്കവുമായി നീരട്ടിയെണ്ണ കാച്ചുക. ഇതു സേവിച്ചാൽ കുഷ്ഠങ്ങൾ സമൂലം ശമിക്കും.

കുഷ്ഠശമ്യാകസിദ്ധാർത്ഥ നിശാ സുരസപല്ലവൈഃ പ്രപുന്നാടാക്കദുഗ്ദ്ധാഗ്നി ദന്തിജന്തുഘ്നസൈന്ധവൈഃ ഗൃഹധൂമവരാദാർവ്വീ വാകുചീ തിലതോയദൈഃ ഗോമൂത്രപിഷ്ടൈര്ല്ലേപോയം സുഷ്ഠുകണ്ഡൂതിനാശനഃ * കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ശമ്യാകം=കൊന്നത്തൊലി. സിദ്ധാർത്ഥം=കടുക്. നിശാ=മഞ്ഞൾ. സുരസപല്ലവം=തുളസിക്കുരുന്ത്. പ്രപുന്നാടം=തകര. അക്കദുഗ്ദ്ധം=എരുക്കിൻപാൽ. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ദന്തീ=നാഗദന്തിവേർ. ജന്തുഘ്നം=വിഴാലരി. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഗൃഹധൂമം=അട്ടക്കരി. വരാ=ത്രിഫലാ. ദാർവ്വീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. വാകുചീ=കാർപോകിലരി. തിലം=എള്ള്. തോയദം=മുത്തങ്ങ. ഇവ ഗോമൂത്രത്തിൽ അരച്ചു പുരട്ടുക. തരിപ്പും ചൊറിച്ചിലും മാറും.

ശാരിബോശീരജലദ നിശായുഗ്മവചാജലൈഃ ക്ഷീരിദ്രുവല്ക്കശമ്യാക ജാതീജന്തുഘ്നപല്ലവൈഃ കുഷ്ഠചന്ദനയഷ്ട്യാഹ്വഖദിരാഗരുചോരകൈഃ ധനകമ്പില്ലകുടജ വരായുക്തൈസ്സമാംശിതൈഃ ദ്രവ്യാ സ്വരസസംപിഷ്ടൈന്നവനീതസമായുതൈഃ പ്രലിപ്ത്യോദ്വർത്തനംകണ്ഡൂ പാമാവൈവർണ്ണ്യനാശനം * ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ഉശീരം=രാമച്ചം. ജലദം=മുത്തങ്ങ. നിശായുഗ്മം=മഞ്ഞളും മരമഞ്ഞളും. വചാ=വയമ്പ്. ജലം=ഇരുവേലി. ക്ഷീരിദ്രുവല്ക്കം=നാല്പാമരത്തൊലി. ശമ്യാകം=കൊന്നത്തൊലി. ജാതീ=പിച്ചകത്തില. ജന്തുഘ്നപല്ലവം=വിഴാൽത്തളിർ. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ചന്ദനം. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. ഖദിരം=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ. അഗരു=അകിൽ. ചോരകം=കച്ചൂരി. ധനം=കൊത്തമ്പാല. കമ്പില്ലം=കമ്പിപ്പാല. കുടജം=കുടകപ്പാലയരി. വരാ=ത്രിഫല. ഇവ സമം

കറുകനീരിലരച്ച് വെണ്ണചേർത്തു പുരട്ടി തിരുമ്മുക. ചൊറിച്ചിൽ, ചിരങ്ങ്, വൈവർണ്ണ്യം ഇവ ശമിക്കും.

ജംബീരനീരനിക്ഷിപ്തം തീക്ഷ്ണാംശുകിരണദ്രുതം വരാദികം പ്രദിഹ്യാദ്യസ്തസ്യ സിദ്ധ്മാദയഃ കുതഃ * വരാദികം=ത്രിഫല മുതലായത്. ജംബീരനീരനിക്ഷിപ്തം=ചെറുനാരങ്ങനീരിലിട്ട്. തീക്ഷ്ണാംശുകിരണദ്രുതം=വെയിലത്തുവെച്ച് പഴപ്പിച്ച്. യഃ പ്രദിഹ്യാൽ=ആർ പുരട്ടുമോ. തസ്യ=അവന്ന്. സിദ്ധ്മാദയഃ=സിദ്ധ്മം മുതലായ കുഷ്ഠങ്ങൾ. കുതഃ=എവിടെ? അവ ശമിക്കുമെന്നർത്ഥം.

ദിനേശവല്ലീ ശമ്യാക പൂതി പഞ്ചമഹീരുഹം ഗോപീഞ്ച പക്ത്വാ ഗോമൂത്രേ തൽകഷായേ പാദശേഷിതേ പൂതേ നളദ യഷ്ട്യാഹ്വ വരാമുസ്തം സുകല്ക്കിതം ദാർവ്വീ കുഷ്ഠഞ്ച രജനീ ദൂർവ്വാതശ്ച രസംക്ഷിപേൽ പുനർമൃദഗ്നിനാ പക്ത്വാ സാന്ദ്രപാകേവതാരയേൽ ശീതേ ഹയ്യംഗവീനഞ്ച ക്ഷിപ്ത്വാ സംമർദ്ദ്യ ലേപയേൽ ദദ്രുമണ്ഡലകണ്ഡൂതി പാമാദീനാശു നാശയേൽ * ദിനേശവല്ലീ=വേമ്പാടപ്പട്ട. ശമ്യാകം=കൊന്നത്തൊലി. പൂതീ=ആവൽത്തൊലി. പഞ്ചമഹീരുഹം=നാല്പാമരത്തിൻേറയും കല്ലാലിൻേറയും തൊലി. ഗോപീ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ഇവ ഗോമൂത്രത്തിൽ കഷായംവെച്ച് നാലൊന്നാക്കി പിഴിഞ്ഞരിച്ച്, നളദം=രാമച്ചം. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. വരാ=ത്രിഫല. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ദാർവ്വീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. രജനീ=മഞ്ഞൾ. ഇവ അരച്ചുചേർത്ത്, ദൂർവ്വാരസം=കറുകച്ചാറുചേർത്ത് വേവിച്ച് സാന്ദ്രപാകമായാൽ വാങ്ങി ആറിയാൽ വെണ്ണയുംചേർത്ത് കടഞ്ഞ് യോജിപ്പിച്ച് പുരട്ടുക. ദദ്രു, മണ്ഡലകുഷ്ഠം, ചൊറി, ചിരങ്ങ് മുതലായവ ശമിക്കും.

ഗന്ധകസ്യ രജഃ സൂക്ഷ്മം നവനീതേന മർദ്ദയേൽ ധുർദ്ധൂരരസമിശ്രേണ തേനാംഗം സാധു ലേപയേൽ കണ്ഡൂൽബണാനി കുഷ്ഠാനി ശമയേൽ പഞ്ചഷൈർദ്ദിനൈഃ * ഗന്ധകം പൊടിച്ചതും വെണ്ണനെയ്യും ചേർത്തു യോജിപ്പിക്കുക. അതിൽ

ഉന്മത്തിന്നില ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീർ (ധുർധൂരരസം) ചേൎത്തു മേൽ പുരട്ടുക. അധികം ചൊറിച്ചിലുള്ളവയായ കുഷ്ഠങ്ങൾ അഞ്ചാറുദിവസങ്ങൾക്കകം ശമിക്കും.

ഗുൽഗുലുമരിചവിളംഗൈഃ സഷപകാസീസസജ്ജരസമുസ്തൈഃ ശ്രീവേഷ്ടതാലഗന്ധൈമ്മനശ്ശിലാകുഷ്ഠകമ്പില്ലൈഃ ഉഭയഹരിദ്രാസഹിതൈശ്ചാക്രികതൈലേന മിശ്രിതൈരേഭിഃ ദിനകരകരാഭിതപ്തൈർഷ്ഷുഷ്ടം കുഷ്ഠഞ്ച നഷ്ടഞ്ച * ഗുൽഗുലു, കുരുമുളക്, വിഴാലരി, കടുക്, കാരിയ്യം, ചെഞ്ചല്യം, മുത്തങ്ങ, തിരുവട്ടപ്പശ, അരിതാലം, ഗന്ധകം, മനയോല, കൊട്ടം, കമ്പിപ്പാല, മഞ്ഞൾ, മരമഞ്ഞൾ ഇവ അരച്ച് കണ്ണെണ്ണ(ചാക്രികതൈലം)യിൽ ചേൎത്തു വെയിലത്തുവെച്ച് പഴപ്പിച്ച് പുരട്ടുക. കുഷ്ഠം ഉടനെ ശമിക്കും.

ആനയടി മഞ്ഞൾ ദൂൎവ്വാ മായൂരീ ഭൃംഗനീലികാഃ ത്രിപാദി ചോരവെമ്പാട പുലിച്ചുവടി പപ്പടം കല്ലാൽ നാല്പാമരത്വക്കും പൂവ്വാത്തെച്ചി മുരിങ്ങയും പുല്ലാനീക്ഷ്വാകുജം പത്രം പൊയ്തലച്ചി ച തദ്രസേ കല്ക്കീകൃതൈലാദിഗണം നീരട്ടിജതിലോത്ഭവം തൈലം വിപകചം വിസ്ഫോടപാമാദദ്രുാദിനാശനം * മായൂരി=ചെറുകടലാടി. ഭൃംഗം=കഞ്ഞുണ്ണി. നീലികാ=അമരി. ത്രിപാദി=നിലമ്പരണ്ട. ചോരം=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. ഇക്ഷ്വാകുപത്രം=ചുരവയില. ശേഷം മരുന്നുകൾ സ്പഷ്ടം. ആനയടി തുടങ്ങിയവയുടെ നീരിൽ ഏലാദിഗണം കല്ക്കമായി എണ്ണയും നീരട്ടിയെണ്ണയുംചേൎത്തു കാച്ചുക. വിസ്ഫോടാദികൾക്കുത്തമം.

(നാല്പാമരാദി.)

നാല്പാമരം ത്രിഫല ചന്ദനസേവ്യകുഷ്ഠം ചൊവ്വള്ളി ചോരമകിലെന്നിവ കൽക്കനിട്ട് പൈമഞ്ഞൾപപ്പടരസേ പരിപകചമെണ്ണ തേയ്ക്കിൽക്കെടും ചൊറി ചിരങ്ങു വിസപ്പകുഷ്ഠം* സേവ്യം=രാമച്ചം. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ചോരം=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. പൈമഞ്ഞൾ=പച്ചമഞ്ഞൾ. ശേഷം സ്പഷ്ടം.

(ത്രിത്രിഫലാഗണം.)

ഏകാ വാകുചികീടഹൃത്തുരവകൈരാവേദ്യതാ വൈദ്യൈകൈരന്ത്യാരുഷ്കരതേജിനീഹരിയവൈര്യുക്താ ഫലാനാം ത്രയൈഃ അക്ഷേണാമലകേന ലോഹികതയാ ചാന്ത്യാപിസംകീർത്തിതാ ത്രീണ്യേതാനി ഫലത്രയാണി ശരണം കുഷ്ഠാതുരാണാം നൃണാം * വാകുചി=കാർപോകിലരി. കീടഹൃത്ത്=വിഴാലരി. തുരവകം=നീരട്ടിക്കുരു. (ഇത് ഒരു ത്രിഫല) അരുഷ്കരം=ചേരിൻകുരു. തേജിനീ=ചെറുപ്പുന്നയരി. ഹരിയവം=കുടകപ്പാലയരി. (ഇത് വേറെ ഒരു ത്രിഫല) അക്ഷം=താന്നിക്ക. ആമലകം=നെല്ലിക്ക. ലോഹികം=കടുക്ക. (ഇതു പ്രസിദ്ധമായ ത്രിഫല)—ഈ ഒമ്പതു മരുന്നുകൾകൂടിയ ഗണത്തിന്നു 'ത്രിത്രിഫല' എന്നു പേർ. ഈ ത്രിത്രിഫലയാണ് കുഷ്ഠരോഗികൾക്കു ശരണമായിട്ടുള്ളത്. ഇതു കഷായം, ലേപനം, ചൂർണ്ണം, തൈലം, ഘൃതം ഇത്യാദി രൂപങ്ങളിൽ ഉണ്ടാക്കി ഉപയോഗിക്കാം.

ഇന്തുപ്പു വെണ്ണ കദളീഫലനാളികേര വീരാ പിണർമ്പുളി കെടാത്ത വരട്ടമഞ്ഞൾ ഏഭിഃ സമൈരുടനരച്ചു കുഴമ്പു കൃത്വാ പൂശിൽ കെടും പദസരീ ദിവസത്രയേണ* വീരാ=കമ്പിപ്പാല. ശേഷം മരുന്നുകൾ സ്പഷ്ടം ഈ കുഴമ്പു തേച്ചാൽ പദസരി (വിപാദിക) ശമിക്കും.

ദന്തീഫലത്രയ പിണർമ്പുളി സോമരാജി സിന്ധൂത്ഥ ചേക്കുരുവുതെച്ചി വരട്ടമഞ്ഞൾ ആദിത്യദഗ്ധപശുമൂത്രിതമായരച്ചു സിദ്ധം കുഴമ്പഖിലപാദസരീം നിഹന്ത്യാൽ * ദന്തീ=നാഗദന്തിവേര്. സോമരാജി=കാർപോകിലരി. സിന്ധൂത്ഥം=ഇന്തുപ്പ്. ശേഷം സ്പഷ്ടം. മരുന്നുകൾ എരുക്കിൻപാലിലും ഗോമൂത്രത്തിലും അരച്ചു കുഴമ്പുണ്ടാക്കുക. വിപാദികയിൽ ഉത്തമം.

ജീവന്തി മഞ്ജിഷ്ഠാ ദാർവ്വീ കമ്പില്യകം പയസ്തുത്ഥം ഏഷ ഘൃതതൈലപാകഃ സിദ്ധഃ സിദ്ധേ ച സജ്ജരസഃ ദേയഃ സമധൂച്ഛിഷ്ടോ വിപാദികാ തേന നശ്യതി ഹ്യക്താമമൈമ്മകകുഷ്ഠകിടിഭം കുഷ്ഠം ശാമ്യത്യലസകഞ്ച * ജീവന്തി=അടപതിയൻ.

മഞ്ജിഷ്ഠാ=മഞ്ചട്ടിപ്പൊടി. ദാർവ്വീ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. തുത്ഥം=തുത്ത്. ഈ മരുന്നുകൾകൊണ്ട് നെയ്യോ എണ്ണയോ കാച്ചുക. പയസ്സ്=പാൽകൂട്ടി കാച്ചണം. കാച്ചിയാൽ സജ്ജരസം=ചെഞ്ചല്യം. മധൂച്ഛിഷ്ടം=മിഴു. ഇവ പാത്രപാകമായി ചേക്കണം. ഇതു പുരട്ടിയാൽ വിപാദിക ശമിക്കും. ചർമ്മം, ഏകകുഷ്ഠം മുതലായവയും ശമിക്കും.

കാൎപ്പാസീപത്രരജനീ കരഞ്ജൈർമ്മൂത്രസാധിതൈഃ പാദൌ സംസ്വേദയേദ്ധീമാൻ വിപാദ്യാന്തു യഥാസുഖം * കാൎപ്പാസീപത്രം=പരുത്തിയില. രജനീ=മഞ്ഞൾ. കരഞ്ജം=ഉങ്ങിൻതൊലി. ഇവ ഗോമൂത്രത്തിൽ അരച്ചു പുഴുക്കി വെച്ചുകെട്ടി കാൽവിയൎപ്പിക്കുന്നതും വിപാദികയിൽ നന്ന്.

വിപാദികാസു പരമം മഹാതിക്തം ഹിതം ഘൃതം ജളൌകസാഹരേദ്രക്തം സിരയാ വാ യഥാൎത്ഥികം*വിപാദികകളിൽ മഹാതിക്തകം നെ ഹിതമാണ്. രോഗമുള്ള സ്ഥാനത്തിന്നടുത്ത് അട്ടയിട്ടോ ഞരമ്പുവേധിച്ചോ രക്തം കളയുകയും വേണം.

നാരങ്ങാനീരിൽ വേപ്പാടയരച്ചിട്ടുപലേപയേൽ തൈലേ നിക്ഷിപ്യ തച്ചൂൎണ്ണമഭ്യജ്യാദ്വാ സുചൂൎണ്ണിതം പാമാകിടിഭകണ്ഡൂതിനാശനേ പരമൌഷധം * വേപ്പാടപ്പട്ട നാരങ്ങനീരിലരച്ചു പുരട്ടുകയോ, പൊടിച്ച് എണ്ണ ചേൎത്തു കുഴമ്പാക്കി പുരട്ടുകയോ ആകാം. പാമാദികൾ ശമിക്കും.

പാമാസിദ്ധ്മാദിരോഗേഷു വിരേകഃ പരമൌഷധം* പാമാദികളിൽ വയറിളക്കുന്നതു പരമൌഷധമാണ്.

ന്യഗ്രോധപാദരജനീ കുഷ്ഠതണ്ഡുലകോഷണം കാടി വിഷ്ടിയരച്ചിട്ടു തേയ്ക്കു വിസ്ഫോടപാപ്മജിൽ* ന്യഗ്രോധപാദം=പേരാൽവേട്. രജനീ=മഞ്ഞൾ. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. തണ്ഡുലീയച്ചീര. ഊഷണം=മുളക്. ഇവ കാടിയിലരച്ചു പുരട്ടുക. വിസ്ഫോടം ശമിക്കും.

കദളീഫലമിന്തുപ്പും നവനീതവുമെന്നിവ മൎദ്ദിച്ചു തേയ്ക്കു പാമാജിൽ; ചിത്രയും നവനീതവും; വൈകുണ്ഠസ്വരസം തൈലം നവനീതം സമോന്മിതം ഗൃഹധൂമോഷണാവചാ ചൂ

ണ്ണയുക്തം വിമർദ്ദിതം ശമയേദുപലേപേന ചുണങ്ങു കിടിപാദികം * കദളീഫലം=കദളിക്കായ. ഇത് ഇന്തുപ്പും വെണ്ണയും ചേർത്തു മർദ്ദിച്ചു പുരട്ടുക; ചിത്രാ=അവണക്കിൻകുരു. നവനീതം=വെണ്ണ. ഇവ ചേർത്തു ചാലിച്ച് പുരട്ടുക; വൈകുണ്ഠരസാ=തുമ്പച്ചാറ്. തൈലം=എണ്ണ. നവനീതം=വെണ്ണ. ഇവ സമം ചേർത്തതിൽ അട്ടക്കരി, കുരുമുളക്, വയമ്പ് ഇവ പൊടിച്ചു ചേർത്തു ചാലിച്ചു പുരട്ടുക; ചുണങ്ങ്, കിടിഭം മുതലായവ ശമിക്കും.

ഗന്ധകോഷണചൂർണ്ണേന സംയുക്തം തിലജം തഥാ* ഗന്ധകം, കുരുമുളക് ഇവയുടെ പൊടി എണ്ണയിൽ ചാലിച്ചും പുരട്ടുക. ഫലം പൂർവ്വവൽ.

ഊഷണത്രിഫലാതാർക്ഷ്യ നിശാഗന്ധാലകൈസ്സമൈഃ ചൂർണ്ണിതം തൈലമാദിത്യ പാകം പാമാഹരം പരം * ഊഷണം=കുരുമുളക്. ത്രിഫല. താർക്ഷ്യം=മാക്കീരക്കല്ല്. നിശാ=മഞ്ഞൾ. ഗന്ധം=ഗന്ധകം. അലകം=അരിതാലം. ഇവ സമം പൊടിച്ച് എണ്ണയിൽ ചേർത്തു കുഴമ്പാക്കി വെയിലത്തുവെച്ചു പഴപ്പിച്ച് (ആദിത്യപാകം) പുരട്ടുക. പാമ ശമിക്കും. അത്യുത്തമം.

ജംബീരനീരസംപിഷ്ട മലമേകം പ്രലേപയേൽ സിദ്ധ്മ നിർമ്മൂലയേല്ലേപാദ്ദദ്രൂണി ച രസോനകം * അലം=അരിതാലം. ഇതു ചെറുനാരങ്ങനീരിലരച്ചു പുരട്ടുക. സിദ്ധ്മകുഷ്ഠം ശമിക്കും. രസോനകം=ഉള്ളി. ഇതും മേൽപ്രകാരം അരച്ചു പുരട്ടുക. ദദ്രു ശമിക്കും.

കള്ളിപ്പാലിലരച്ചിട്ടു ചിത്രകം സാധു ലേപയേൽ പത്ഥ്യാസീസഞ്ചോപലിംപേദരിമ്പാറവിനാശനം * ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇതു കള്ളിപ്പാലിലരച്ചു പുരട്ടുക. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. സീസം=ഈയ്യം. ഇവയും മേൽപ്രകാരം അരച്ചു പുരട്ടുക. അരിമ്പാറ ശമിക്കും.

നാളികേരജലേ പിഷ്ട്വാ ടംകണം സാധു ലേപയേൽ ദദ്രൂണി കാസജിന്മൂലം ജംബീരസ്യ രസേ തഥാ * ടംകണം=

പൊൻകാരം. ഇത് എളന്നിരിൽ അരച്ചു പുരട്ടുക. കാസജി മൂലം=പൊന്നാവീരത്തിൻവേർ. ഇതു ചെറുനാരങ്ങനീരിലും അരച്ചു പുരട്ടുക. ദദ്രു ശമിക്കും.

പ്രരോഹഭസ്മ കേതക്യാഃ സൈന്ധവഞ്ച നിശാരജഃ കദള്യാശ്ച ഫലം പക്വം സജ്ജഞ്ചാപി സമോന്മിതം നവനീതേന സംയോജ്യ വിപാദ്യാം സാധു ലേപയേൽ * കേതകീപ്രരോഹഭസ്മം=കൈതവേട് ചുട്ട ഭസ്മം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. നിശാരജസ്സ്=മഞ്ഞപ്പൊടി. കദളീഫലം=കദളിവാഴപ്പഴം. സജ്ജം=ചെഞ്ചല്യം. ഇവ സമം അരച്ച് വെണ്ണയിൽ ചാലിച്ച് പുരട്ടുക. ഇത് വിപാദികയിൽ ഉത്തമമായ ലേപനമാകുന്നു.

തിക്തഘൃതൈർധൗതഘൃതൈരഭ്യംഗോ ദഹ്യമാനകുഷ്ഠേഷു തൈലൈശ്ചന്ദനമധുകൈഃ പ്രപൌണ്ഡരീകോല്പലയുതൈശ്ച * ദഹ്യമാനകുഷ്ഠേഷു=ചുട്ടുനീറലോടുകൂടിയ കുഷ്ഠങ്ങളിൽ. തിക്തഘൃതൈഃ=തിക്തരസങ്ങളായ മരുന്നുകൾകൊണ്ടു കാച്ചിയ നെയ്യുകളെക്കൊണ്ടും. ധൌതഘൃതൈഃ=ധൌതമായ നെയ്യുകൊണ്ടും. അഭ്യംഗഃ=അഭ്യംഗം ഹിതമാകുന്നു. ചന്ദനം. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. പ്രപൌണ്ഡരീകം=പുണ്ഡരീകക്കരിമ്പ്. ഉൽപലം=ചെങ്ങഴിനീർക്കിഴങ്ങ്. ഇവകൊണ്ടു കാച്ചിയ തൈലങ്ങളെക്കൊണ്ടും അഭ്യംഗം ചെയ്യാം.

ക്ലേദേ പ്രപതതി ചാംഗേ ദാഹേ വിസ്ഫോടകേ സചർമ്മദലേ ശീതാഃ പ്രദേഹസേകാ വമനവിരേകൌ ഘൃതം തിക്തം* ക്ലേദേ=നലവുണ്ടെങ്കിലും. അംഗേ പ്രപതതി ച=ദേഹത്തിന്നു ചൂടുണ്ടെങ്കിലും ദാഹേ=ചുട്ടുനീറലുണ്ടെങ്കിലും. വിസ്ഫോടകം, ചർമ്മദലം ഇവയിലും. ശീതാഃ പ്രദേഹസേകാഃ=തണുപ്പുള്ളതായ ലേപം, ധാര ഇവയും, വ്യധനവിരേകൌ=സിരാവേധവിരേചനങ്ങളും. ഘൃതം തിക്തം=തിക്തകം നെയ്യും ഹിതമാണ്.

വാതോത്തരേഷു സർപ്പിർവ്വമനം ശ്ലേഷ്മോത്തരേഷു കുഷ്ഠേഷു പിത്തോത്തരേഷു മോക്ഷോ രക്തസ്യ വിരേചനഞ്ചാഗ്രേ* വാതോത്തരേഷു കുഷ്ഠേഷു=വാതപ്രധാനങ്ങളായ കുഷ്ഠങ്ങളിൽ. സർപ്പിഃ=നെയ്യും, ശ്ലേഷ്മോത്തരേഷു=കഫാധികങ്ങളിൽ. വമ

നം=ഛർദ്ദനവും, പിത്തോത്തരേഷു=പിത്തപ്രധാനങ്ങളിൽ, രക്തസ്യമോക്ഷഃ=രക്തം കളയലും ഹിതമാകുന്നു. അഗ്രേവിരേചനം ച=ആദ്യം വയറിളക്കലും വേണ്ടതാകുന്നു.

(ഏലാദി.)

ഏലായുഗ്മതുരുഷ്കകുഷ്ഠഫലിനി മാംസീ ജലദ്ധ്യാമക സ്പൃക്കാ ചോരക ചോചപത്രതഗര സ്ഥൗണേയ ജാതീരസാഃ ശുക്തിർവ്യാഘ്രനഖൌ സുരാഹ്വമഗരുഃ ശ്രീവാസകഃ കുങ്കുമം ചണ്ഡാഗുൽഗുലു ദേവധൂപഖപുരാഃ പുന്നാഗനാഗാഹ്വയൌ ഏലാദികോ വാതകഫൌ വിഷഞ്ച വിനിയച്ഛതി വർണ്ണപ്രസാദനഃ കണ്ഡൂപിടകാകോഠനാശനഃ * ഏലായുഗ്മം=ചിററേലവും പേരേലവും. തുരുഷ്കം=കുന്തുരുക്കം. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. ഫലിനീ=ഞാഴൽപൂവ്. മാംസീ=മാഞ്ചി. ജലം=ഇരുവേലി. ധ്യാമകം=നാന്മുകപ്പുല്ല്. സ്പൃക്കാ=ചോനകപ്പുല്ല്. ചോരകം=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. ചോചം=ഏലത്തരി. പത്രം=സമുദ്രപ്പച്ച. തകരം. സ്ഥൗണേയം=തുണിയാങ്കം. ജാതീ=ജാതിക്ക. രസം=നറുംപശ. ശുക്തി=മുത്തുശിപ്പി. വ്യാഘ്രനഖം=പുലിച്ചുവട്. സുരാഹ്വം=ദേവതാരം. അഗരു=അകിൽ. ശ്രീവാസകം=തിരുവട്ടപ്പശ. കുങ്കുമം. ചണ്ഡാ=നറുംചണ്ണക്കിഴങ്ങ്. ഗുൽഗുലു. ദേവധൂപം=ചെഞ്ചല്യം. ഖപുരം=കണ്ടിവെണ്ണ. പുന്നാഗം=പുന്നപ്പൂവ്. നാഗാഹ്വയം=നാഗപ്പൂവ്. വാതം, കഫം, വിഷം എന്നിവ ശമിക്കും. നിറം തെളിയും. ചൊറി ചിരങ്ങുകൾ മാറും.

(ത്രിഖണ്ഡചൂർണ്ണം.)

ഗോമൂത്രേ ച ഗിശാരസേ മധുകരത്തോയേ പടോലോദകേ കമ്പില്യാംഭസി നിംബജേ ച പരുവത്തോലിൽ ഭവിക്കും ജലേ കെട്ടീട്ടത്ര ത്രിഖണ്ഡബീജകുഡുബം സപ്തദ്രവേ ഭാവിതം തകത്തിൽ പൊടിചെയ്തു തൈലജലജക്ഷൌദ്രൈർല്ലിഹേൽ കുഷ്ഠവാൻ * ത്രിഖണ്ഡബീജം=കാർപോകിലരി. ഇതു് ഒരുനാഴി. ഗോമൂത്രാദിസപ്തദ്രവങ്ങളിൽ കെട്ടിയിട്ടു ഭാവനചെയ്തു് ഉണക്കിപ്പൊടിച്ച് എണ്ണ മുതലായവയിൽ സേവിക്കുക. മധുരകരത്തോയം=കഞ്ഞുണ്ണിനീര്. കുഷ്ഠങ്ങളിൽ ഉത്തമം.

തുത്തക്കണ്ടി സമൂലമായി മുളകും നീരൂരിതൻ പത്രവും പത്രം വയ്മ്പരുവയ്ക്കുമത്ര പൊടിയായൊപ്പിച്ചുകൊണ്ടങ്ങിനെ നിത്യം തേനിൽനനച്ചു നാല്പതു ദിനം നക്കീട്ടുവോർമേനിമേൽ പാറീട്ടും പതിനെട്ടു കുഷ്ഠമൊഴിയും മററുള്ള രോഗങ്ങളും * തുത്തക്കണ്ടിമുതലായ് നാലുകൂട്ടംകൊണ്ടു പൊടിയുണ്ടാക്കുക.

കുഷ്ഠവ്രണേഷു യുഞ്ജീത സുരസാരഗ്വധാദിനാ ക്ഷാളനാലേപതൈലാദീൻ വ്രണ്യം സർവ്വഞ്ച ഭേഷജം * കുഷ്ഠവ്രണങ്ങളിൽ സുരസാദി, ആരഗ്വധാദി എന്നിവകൊണ്ടു കഴുകുവാനും പുരട്ടുവാനുമുള്ള മരുന്നുകളും തൈലം മുതലായവയുമുണ്ടാക്കണം. വ്രണഹരങ്ങളായ എല്ലാ ഔഷധങ്ങളും ഉപയോഗിക്കുകയുമാം.

ശാലയോ യവഗോധൂമാഃ കോരദൂഷാഃ പ്രിയംഗവഃ മുൽഗാ മസൂരസ്തുവരി തിക്തശാകാനി ജാംഗലം വരാപടോലഖദിരനിംബാരുഷ്കരയോജിതം അന്നപാനം ഹിതം കുഷ്ഠേ ന തച്ഛലവണോഷണം ദധിദുഗ്ദ്ധഗുളാനൂപതിലമാഷാംസ്ത്യജേത്താം * ശാലി=ചെന്നെല്ല്. യവം. ഗോധൂമം=ഗോതമ്പം. കോരദൂഷം=വെരക്. പ്രിയംഗു=ഞാഴലതി. മുൽഗം=ചെറുപയറ്. മസൂരം=ചണംപയറ്. തുവരി=തുവര. തിക്തശാകങ്ങൾ=കയ്പുരസമായ ഇലക്കറികൾ. ജാംഗലം=ജാംഗലമാംസം. എന്നിവയും, വരാ=ത്രിഫല. പടോലം. ഖദിരം=കരിങ്ങാലി. നിംബം=വേപ്പ്. അരുഷ്കരം=ചേരിൻകുരു. എന്നിവ ചേൎത്ത അന്നപാനങ്ങളും കുഷ്ഠത്തിങ്കൽ ഹിതമാകുന്നു. പുളി, ഉപ്പ്, എരുവ് എന്നിവയാകട്ടെ പാടില്ല. ദധി=തയിർ. ദുഗ്ദ്ധം=പാൽ ഗുളം=ശക്കര. ആനൂപം=അനൂപദേശജമാംസം തിലം=എള്ള്. മാഷം=ഉഴുന്ന്. ഇവ ഏററവും വർജ്ജിക്കണം.

ത്രിത്രിഫലാ ത്രികടു ത്രികഷായാ ത്രീണി ച തൈലാന്യഗ്നികയുക്താ യോഗവരോയം കുഷ്ഠവികാരാനസ്ഥിഗതാനപി ശീഘ്രമപോഹേൽ * ത്രിത്രിഫല. ത്രികടു. ത്രികഷായാ=കരിങ്ങാലിക്കാതൽ; വേങ്ങാക്കാതൻ, കൊന്നയുടെതാ

ലി ത്രിതൈലങ്ങൾ=എള്ളെണ്ണ, വേപ്പെണ്ണ, ചേക്കുരു എണ്ണ. അഗ്നികം=കൊടുവേലി. ഈ യോഗം അസ്ഥിയിങ്കൽ വ്യാപിച്ചവയായ കുഷ്ഠരോഗങ്ങളേപ്പോലും ശമിപ്പിക്കും.

വ്രതദമയമസേവാത്യാഗശീലാഭിയോഗോ ദ്വിജഗുരുസുരപൂജാ സർവ്വസത്വേഷു മൈത്രീ ജിനജിനസുതതാരാഭാസ്കരാരാധനാനി പ്രകടിതമലപാപം കുഷ്ഠമുന്മൂലയന്തി * വ്രതാദികർമ്മാനുഷ്ഠാനവും ദ്വിജാദിപൂജയും, സർവ്വജന്തുക്കളിലും സ്നേഹവും, ജിനാദിപൂജനവും, ദോഷപാപങ്ങളോടുകൂടിയതായ കുഷ്ഠത്തെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിക്കും. 'ശിവശിവസുതതാരാ. എന്നും പാഠമുണ്ട്.

ഇതി കുഷ്ഠചികിത്സാ.

ശ്വിത്രചികിത്സാ.

കുഷ്ഠൈകസംഭവം ശ്വിത്രം കിലാസം ദാരുണഞ്ച തൽ നിർദ്ദിഷ്ടമപരിസ്രാവി ത്രിധാതൂത്ഭവസംശ്രയം * ശ്വിത്രം എന്ന രോഗം കുഷ്ഠത്തിന്നുള്ള കാരണങ്ങളെക്കൊണ്ടുതന്നെ ഉണ്ടാകുന്നതാണ്. ഇതു കിലാസമെന്നുകൂടി പറയപ്പെടുന്നു. വളരെ ഭയങ്കരമായ ഈ രോഗം ത്രിധാതുക്കളെക്കൊണ്ട്(=വാതപിത്തകഫങ്ങളെക്കൊണ്ട്) ഉണ്ടാകുന്നതും, ത്രിധാതുക്കളെ (രക്തമാംസമേദസ്സുകളെ) ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നതുമാകുന്നു. വാതശ്വിത്രം രക്താശ്രയവും, പിത്തശ്വിത്രം മാംസാശ്രയവും, കഫശ്വിത്രം മേദാശ്രിതവുമാണെന്നർത്ഥം. ഇതു പൊട്ടി ഒലിക്കുകയില്ല (അപരിസ്രാവി) ശ്വിത്രം=പാണ്ട്.

കുഷ്ഠതുല്യപ്രതീകാരം ശ്വിത്രമാഹുർവ്വിപശ്ചിതഃ പൂർവ്വം സംശോധനം ശ്വിത്രേ വിശേഷാൽ സംപ്രയോജയേൽ * ശ്വിത്രത്തിന്റെ ചികിത്സ കുഷ്ഠചികിത്സപോലെതന്നെയാണെന്നു പറയുന്നു. ഈ രോഗത്തിൽ വിശേഷിച്ചും ആദിയിങ്കൽ ശോധനത്തെ ചെയ്യണം.

ഗന്ധകഗൃഹധൂമനിശാവല്ഗുജകോശാതകീബീജാൽ ചൂൎണ്ണം നവനീതയുതം പ്രലേപയേന്മൎദ്ദിതം ശ്വിത്രേ * ഗന്ധകം· ഗൃഹധൂമം=അട്ടക്കരി. നിശാ=മഞ്ഞൾ. അവല്ഗുജം=കാർപോകിലരി. കോശാതകീബീജം=പുട്ടൽപീരക്കുരു. ഇവയുടെ പൊടി വെണ്ണയിൽ ചാലിച്ചു പുരട്ടുക. ശ്വിത്രത്തിൽ നന്ന്.

ശമ്യാകാൎക്കസ്നുഹീപൂതീപല്ലവൈശ്ച പ്രലേപയേൽ * ശമ്യാകം=കൊന്ന. അൎക്കം=എരുക്ക്. സ്നുഹീ=കള്ളി. പൂതീ=ആവൽ. ഇവയുടെ തളിര് അരച്ചു പുരട്ടുന്നതും നന്ന്.

(കുഷ്ഠാന്തകം)

ദ്വാത്രിംശദ്വാകുചീബീജം ജലദ്രോണേ വിപാചയേൽ ചതുൎഭാഗാവശേഷന്തു കഷായമവതാരയേൽ പൂതേ തസ്മിൻ കഷായേ തു ത്രികാന്തഞ്ച രസന്തഥാ പൃഥക്പൃഥൿപഞ്ചനിഷ്കം ചതുൎവ്വിംശതിനിഷ്കകം ഗന്ധകം ചൈവ സംയോജ്യ നാഗവല്ലീരസേന തു യാമമാത്രം സുപിഷ്ട്വാ തു സൂക്ഷ്മം ദൃഷദി ലോളയേൽ തൈലപ്രസ്ഥം പചേൽ സമ്യൿ ശനൈൎദ്ദൎവ്യാവഘട്ടയൻ യാവച്ഛിക്കണതാം യാതി തത്തൈലമവതാരയേൽ ധാന്യമദ്ധ്യേ തു നിഖനേൽ പക്ഷദ്വയമുപേക്ഷയാ ശുഭേ മുഹൂൎത്തേ നക്ഷത്രേ സകല്ക്കം തൈലമുത്തമം ലേഹയേൽ പ്രാതരുത്ഥായ മാനവോമരതാംവ്രജേൽ ക്ഷീരാന്നാശീ പരിഹരൻ വ്യായാമാദീൻ ജിതേന്ദ്രിയഃ പ്രലേപാത്സൎവ്വകുഷ്ഠാനി നാശയേത്സംഹജാന്യപി തദ്വൎണ്ണരോമജം ശ്വിത്രം ദിശ്ചജഞ്ച വിനാശയേൽ കുഷ്ഠാന്തകമിദം നാമ്നാ തൈലമാത്രേയനിൎമ്മിതം * വാകുചീബീജം=കാർപോകിലരി. പലം മുപ്പത്തിരണ്ട്. പതിനാറിടങ്ങഴി വെള്ളത്തിൽ കഷായംവെച്ചു നാലൊന്നാക്കി പിഴിഞ്ഞരിക്കുക. കല്ക്കത്തിന്നു—ത്രികാന്തം=സൂൎയ്യകാന്തവും അയസ്കാന്തവും ചന്ദ്രകാന്തവും. രസം. ഇവ അയ്യഞ്ചു നിഷ്കവും, ഗന്ധകം ഇരുപത്തിനാലുനിഷ്കവും ചേൎന്നു വെററിലനീരിൽ ഒരു യാമനേരം അരച്ച് ആയതു കഷായത്തിൽ കലക്കുക. പിന്നെ ഒരിടങ്ങഴി എണ്ണചേൎത്തു കാച്ചുക. എപ്പോഴും എള

ക്കികൊണ്ടിരിക്കണം. ചിക്കണപാകമായാൽ വാങ്ങി ഒരുമാസം ധാന്യസ്ഥം ചെയ്യണം. ഇത് നല്ല മുഹൂൎത്തത്തിൽ സേവിച്ചുതുടങ്ങുക. രാവിലെ തൈലവും അതിനടുത്ത കല്ക്കവും എടുത്തു സേവിക്കുക. ലേപംചെയ്കയുമാകാം. പാൽക്കുട്ടി ഉണ്ണണം. വ്യായാമവും മൈഥുനവും വൎജ്ജിക്കണം. സൎവ്വകുഷ്ഠങ്ങളും ശമിക്കും. രോമം വെളുത്തതും തീപ്പൊള്ളിയുണ്ടായതുമായ ശ്വിത്രവും ശമിക്കും. ഇത് ആത്രേയനിൎമ്മിതമാകുന്നു.

കാകോദുംബരികാകുഷ്ഠസോമരാജ്യുൽപലാഗ്നിഭിഃ സസൈന്ധവൈൎമ്മൂത്രപിഷ്ടൈഃ പ്രലേപഃ ശ്വിത്രനാശനഃ * കാകോദുംബരികാ=കാക്കത്തൊണ്ടിവേര്. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. സോമരാജി=കാർപോകിലരി. ഉൽപലം=ചെങ്ങഴിനീർക്കിഴങ്ങ്. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഇവ ഗോമൂത്രത്തിലരച്ചു പുരട്ടുക. ശ്വിത്രം ശമിക്കും.

പന്നക്കിഴങ്ങു പുടയാവു പിഴിഞ്ഞനീററിൽ വററിച്ചുകൊണ്ടു മുളകും പുനരെല്ലുമൊപ്പം തൈലത്തിൽ വീത്തിമതിയോട്ടവരുത്തരച്ചു തേച്ചാൽ വിപാദിക വിനശ്യതി പാദകുഷ്ഠം * സ്ഥുഷ്ടം.

ഛാഗപയോലവണമധൂച്ഛിഷ്ടയുതം ചൂതനിൎയ്യാസം മാഹിഷനവനീതയുതം വിപാദികാം ഹന്ത്യലാബുസ്ഥം * ഛാഗപയസ്സ്=ആട്ടിൻപാൽ. ലവണം=ഇന്തുപ്പ്. മധൂച്ഛിഷ്ടം=മിഴു. ചൂതനിൎയ്യാസം. മാവിൻപശ. ഇവ എരുമവെണ്ണയിൽ ചേൎത്തു ചുരത്തൊണ്ടിലാക്കിവെച്ചു പുരട്ടുക. വിപാദിക ശമിക്കും.

പലം പലം സമം ദേയം സൎജ്ജനിൎയ്യാസസൎപ്പിഷോഃ തയോസ്തുല്യം ഗുളം ദത്വാ സമ്യക്‌ദ്രുഷദി പേഷയേൽ അക്കൎദ്ധം പലാൎദ്ധന്തുക്ഷിപ്ത്വാ ലേപം പ്രയോജയേൽ തേനൈവ ലേപിതഃ പാദോ ഭവത്യബ്ജദളപ്രഭഃ * സൎജ്ജനിൎയ്യാസം=ചെഞ്ചല്യം. സൎപ്പിസ്സ്=നെയ്യ്. ഇവ സമം. ഗുളം=ശൎക്കര. മറേറതുരണ്ടും കൂടിയേടത്തോളം. എല്ലാംകൂടി കല്ലിൽ അരയ്ക്കുക.

അൎക്കദുഗ്ദ്ധം=എരുക്കിൻപാൽ. ഇത് അരപ്പലംചേൎത്ത് എല്ലാംകൂടി യോജിപ്പിച്ചു പുരട്ടുക. കാൽ താമരപ്പൂപ്പോലെ നിറമുള്ളതായിത്തീരും.

ശുക്തിഭസ്മ ച സിന്ധൂത്ഥം സൎപ്പിഃ സജ്ജരസം പയഃ പാദയോഃ സ്ഫോടനേ ലേപസ്തിക്താലാബുവ്യവസ്ഥിതഃ * ശുക്തിഭസ്മം=മുത്തുചിപ്പിചുട്ട ഭസ്മം. സിന്ധൂത്ഥം=ഇന്തുപ്പ്. സൎപ്പിസ്സ്=നെയ്യ്. സജ്ജരസം=ചെഞ്ചല്യം. പയസ്സ്=പാൽ. ഇവ എല്ലാംചേൎത്തു ചുരത്തൊണ്ടിലാക്കി വെക്കുക. അതിൽനിന്ന് ആവശ്യംപോലെ എടുത്തു പുരട്ടുക. കാൽ വിള്ളുന്നതു മാറും.

ഇതി ശപിത്രചികിത്സാ.

കൃമിചികിത്സാ.

കൃമയസ്തു ദ്വിധാ പ്രോക്താ ബാഹ്യാഭ്യന്തരഭേദതഃ ബഹിൎമ്മലകഫാസൃഗ്വിഡ്ജന്മഭേദാച്ചതുൎവ്വിധാഃ നാമതോ വിംശതിവിധാ യൂകാലിക്ഷാശ്ച ബാഹ്യജാഃ * കൃമികൾ ബാഹ്യമെന്നും ആഭ്യന്തരമെന്നും രണ്ടു വിധത്തിലാണ്. ഇവ ബഹിൎമ്മലം, കഫം, രക്തം, മലം എന്നിവയിൽനിന്നുണ്ടാകുന്നതാകയാൽ നാലുവിധം. നാമതോ വിംശതിവിധാഃ=പേർകൊണ്ട് ഇരുപതുവിധത്തിലാണ്. യൂകങ്ങൾ=പേനുകൾ. ലിക്ഷങ്ങൾ=ഈരുകൾ. ഇവയാണ് ബാഹ്യകൃമികൾ. (ബാഹ്യകൃമികൾ കൂടാതെ 18 തരം കൃമികളുള്ളതിൽ കഫംകൊണ്ട് 7_ം, രക്തംകൊണ്ട് 6_ം, മലംകൊണ്ട് 5_ം ആണ്. കഫജങ്ങൾക്ക് ആന്ത്രാദം, ഉദരാവിഷ്ടം, ഹൃദയാദം, മഹാഗുദം, കുരുദൎഭകുസുമം, സുഗന്ധം എന്നിങ്ങിനേയും; രക്തജങ്ങൾക്ക് കേശാദം, ലോമവിധ്വംസം, ലോമദ്വീപം, ഉദുംബരം, സൌരസം, മാതാവ് എന്നിങ്ങിനേയും; മലജങ്ങൾക്ക് കകേരുകം, മകേരുകം, സൌസുരാദം, സല്പൂനം, ലേലിഹം എന്നിങ്ങിനേയും പേരാകുന്നു.)

ഊദ്ധ്വാധശ്ശോധിതേ കുഷ്ഠാൽ പഞ്ചകോലയുതം ക്രമം ഉദ്രിക്തതിക്തകടുമല്പസ്നേഹശ്ച ഭോജനം * കൃമികൾക്ക് ആദ്യം വമനവിരേചനങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശുദ്ധിവരുത്തണം. പിന്നെ പഞ്ചകോലം ചേൎന്നതായ ചികിത്സ ചെയ്യണം. ഉദ്രിക്തതിക്തകടുകം=കയ്പും എരിവും അധികമായുള്ളത്. അല്പസ്നേഹം=മെഴുക്കു കുറഞ്ഞതു്. ഇങ്ങിനെയുള്ള ഭോജനത്തേയും ചെയ്യണം.

വിളംഗകൃഷ്ണാമരിചപിപ്പലീമൂലശിഗ്രുഭിഃ പിബേത്സ സജ്ജികാക്ഷാരൈൎവ്വാഗ്രം തക്രസാധിതാം * വിളംഗം= വിഴാലരി. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. മരിചം=മുളക്. പിപ്പലീമൂലം= കാട്ടുതിപ്പലിവേർ. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങ. സജ്ജികാക്ഷാരം=തുവച്ചിലക്കാരം. ഇവകൊണ്ട് മോർക്കഞ്ഞിയുണ്ടാക്കി സേവിക്കുക.

വീഴാൽവേർ കണമൂലശിഗ്രുതുളസീബ്രഹ്മദ്രുമാക്കാസ്സമാസ്തത്തുല്യാം ചെറുകൈതവേരപി യുതൈസ്സിദ്ധേ ജലേ സാധിതാ തേങ്ങാപ്പാലപികാടിയും സമഥിതം സിദ്ധാൎത്ഥഹിംഗ്വാദിഭിസ്സിദ്ധാ കഞ്ഞിരിയം ജയേൽ കൃമിഗണാംസ്തന്മൂലരോഗാനപി* ബ്രഹ്മദ്രുമം=പ്ലാശിൻതൊലി. ഹിംഗ്വാദി=കായം, കൊടുവേലി, അയമോദകം, ഏലത്തരി, കാട്ടുമുളകിൻവേര്, കാട്ടുതിപ്പലിവേര്, മുളക്. ശേഷം സ്പഷ്ടം.

സുരസാദിഗണം കല്ക്കപാഥസ്നേഹേഷു യോജയേൽ വിളംഗചൂൎണ്ണമിശ്രൈശ്ച പിഷ്ടൈൎഭക്ഷ്യാൻ പ്രകല്പയേൽ * സുരസാദിഗണത്തെ കല്ക്കാദികളിൽ പ്രയോഗിക്കയും, വിഴാലരിപ്പൊടിയോടുകലൎന്ന അരിമാവുകൊണ്ട് ഭക്ഷ്യങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുകയും വേണം.

വനസൂരണ കുപ്പാവ്യൈമഞ്ഞൾകൊണ്ടു ഖളം പിബേൽ വചാകല്ക്കഞ്ച ഗോമൂത്രേ കൃമീനാശു പ്രണാശയേൽ * വനസൂരണം=കാട്ടുചേന. ഇതും കുപ്പമഞ്ഞളുംകൂടി മുക്കുടിയുണ്ടാക്കുക. വചാ=വയമ്പ്. ഇതിൻെറ കല്ക്കം ഗോമൂത്രത്തിൽ സേവിക്കുക. കൃമി ശമിക്കും.

പലാശബീജമാസ്ഫോതമൂലം വാ തുളസീശിഫാം ക്രമി കോഷ്ഠീ പിബേൽ പ്രാതശ്ധാന്യാമ്ലേനാക്ഷടാന്തഥാ * പലാശ ബീജം=പ്ലാശിൻകുരു. ആസ്ഫോതമൂലം=വെളുത്ത എരുക്കിൻ വേർ. തുളസീശിഫാ=തുളസിവേര്. ഇവ കാടിയിൽ സേവിക്കുക. അപ്രകാരംതന്നെ കീഴാർനെല്ലിയും സേവിക്കാം. ക്രമി കോഷ്ഠികൾക്കു സുഖം കിട്ടും.

പിളാശിൻതോൽ മുരുക്കിൻതോൽ കാട്ടുതിപ്പലിവേരപി ചെറുകൈതയുടെ വേരുമിവ തച്ചിട്ടു സാധിതേ തോയേ വിളംഗമരിചമരച്ചിട്ടഥ മഞ്ഞളും കുടിക്ക.വെന്തമോക്ഞ്ഞിതി ജ്വര ക്രമിശാന്തയേ * സ്പഷ്ടം.

കാരവല്ലീദലോത്ഭൂതം രസം തൈലയുതം തഥാ * കാര വല്ലീദലരസം=കയ്പയില പിഴിഞ്ഞനീര്. ഇത് എണ്ണചേർത്തു സേവിക്കുക.

ക്രമിശത്രുവിളംഗാനാം നാളികേരജലേ രജഃ; പിബേദ്ചൂർണ്ണ ചധാന്യാമ്ലേ ഗൃഹധൂമം സുചൂർണ്ണിതം; വിളംഗം സർവ്വഭോജ്യേഷു ഖളേ ചാപി പ്രയോജയേൽ * ക്രമിശത്രു. വിഴാലരി. ഇവ പൊടിച്ച് എളനീരിൽ സേവിക്കുക; ഗൃഹധൂമം=അട്ടക്കരി. ഇത് ചൂടുള്ള കാടിയിൽ സേവിക്കുക; വിളംഗം=വിഴാലരി. ഇത് ഭോജ്യങ്ങളിലും മുക്കുടിയിലും ചേർത്തുപയോഗിക്കാം.

അരച്ചെള്ളും പലാശസ്യ ബീജം വിഴാലരി തഥാ എളനീരിൽ കുടിച്ചാകിൽ വയററിൽപുഴ പോയിടും * സ്പഷ്ടം.

നിർഗ്ഗുണ്ഡ്യാഗ്നിവിളംഗദാരുരജനീമുസ്താഖുകർണ്ണീവൃഷൈർഭാർങ്ഗീവ്യോഷപലാശശിഗ്രുചവികാപത്ഥ്യാരസോനാ നപിതൈഃ കാഥഃ ശിഗ്രുവിളംഗഹിംഗുപടുമാൻ കീടാംശ്ച വിധ്വംസയേദ്ദണ്ഡോഥർവ്വസമുത്ഥമന്ത്രകൃതസംസ്കാരോ യഥൈവാസുരാൻ * നിർഗ്ഗുണ്ഡീ=കരുനെച്ചിവേർ. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. വിളംഗം=വിഴാലരി. ദാരു=ദേവതാരം. രജനീ=മഞ്ഞൾ. മുസ്താ=മുത്തങ്ങ. ആഖുകർണ്ണീ=എലിച്ചെവി. ഭാർങ്ഗീ= ചെറുതേക്കിൻവേർ. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. പലാ

ശം=പ്ലാശിൻതൊലി. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേര്. ചവികാ=കാട്ടുമുളകിൻവേർ. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. രസോനം=ഉള്ളി. ഇവ കഷായം മുരിങ്ങക്കുരു, വിഴാലരി, കായം, ഇന്തുപ്പ് ഇവ പൊടിച്ചുചേൎത്തു സേവിക്കുക. കൃമികൾ ശമിക്കും.

നിശാസ്വരസകല്ക്കാഭ്യാം സിദ്ധം കീടാപഹം ഘൃതം * നിശാ=മഞ്ഞൾ. പച്ചമഞ്ഞളിൻനീരിൽ വരട്ടുമഞ്ഞൾ കല്ക്കമായി നൈ കാച്ചുക. കൃമിഹരമാണ്.

കൃമിശത്രുവചാഭ്യാഞ്ചൈവ പിപ്പലീമൂലമേവ ച നാളികേരസ്യ തോയേന സ്നുഹിക്ഷീരസമായുതം സൎപ്പിൎവ്വിപാചയേദേതദ്വിരേകാൎത്ഥം പ്രശസ്യതേ കൃമിഗുന്മോദരേ ശൂലേ പ്ലീഹകുഷ്ഠേ ച പൂജിതം * കൃമിശത്രു. വചാ=വയമ്പ്. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേർ. ഇവ കല്ക്കമായി എളന്നീർവെള്ളത്തിൽ നൈ കാച്ചുക. കള്ളിപ്പാലുംചേൎത്തു കാച്ചണം. ഇതു വയറിളക്കുവാൻ സേവിപ്പിക്കാം. കൃമി മുതലായവയിൽ നന്ന്.

പിഷ്ട്വയാസ്ഫോതയാ ലിംപേൽ ജഠരേ തസ്യ സൎവ്വശഃ കൃമയസ്തു വിനശ്യന്തി പാനാച്ചോഷ്ണേന വാരിണാ * ആസ്ഫോതാ=വെളുത്ത എരുക്കിൻവേര്. ഇത് അരച്ച് വയററത്തു പുരട്ടുകയും, കാഞ്ഞവെള്ളത്തിൽ സേവിക്കയും ചെയ്ക. കൃമികൾ നശിക്കും.

(സുരസാദിഗണം)

സുരസയുഗഫണിജ്ജം കാലമാലോ വിളംഗഃ ഖരബുസവൃഷകൎണ്ണികൾഫലം കാസമൎദ്ദഃ ക്ഷവകന്ധരസിഭാൎങ്ഗികാമുകാഃ കാകമാചീ കുലഫലവിഷമുഷ്ടിൎഭൂസ്തൃണോ ഭൂതകേശീസുരസാദിൎഗ്ഗണഃ ശ്ലേഷ്മമേദഃകൃമിനിഷൂദനഃ പ്രതിശ്യായാരുചിശ്വാസകാസഘ്നോ വ്രണശോധനഃ * സുരസയുഗം=വെളുത്ത തുളസിയും കറുത്ത തുളസിയും. ഫണിജ്ജം=മണിക്കഞ്ഞകം. കാലമാലം=കരിങ്കഞ്ഞകം. വിളംഗം=വിഴാലരി. ഖരബുസം=വലിയ കടലാടി. വൃഷകൎണ്ണി=എലിച്ചെവി. കൾഫലം=കുമിഴിൻവേര്. കാസമൎദ്ദം=പൊന്നാവീരത്തിൻവേര്. ന്ധവകം=കരിന്തുമ്പ. ന്ധരസി=തകര. ഭാൎങ്ഗി=ചെറുതേക്കിൻവേര്.കാമുകം=കുരു

ക്കത്തിമുല്ല്. കാകമാചി=കരിന്താളി. കലഫലം=അടയ്ക്കാമ ണിയൻവേര്. വിഷമുഷ്ടി=കാട്ടപ്പ. ഭൂസ്തൃണം=ചെങ്ങണാംപു ല്ല്. ഭൂതകേശി=മാഞ്ചി. ഈ സുരസാദിഗണം മേദസ്സിനേയും കൃമിയേയും കഫത്തേയും നശിപ്പിക്കും. പീനസം, അരോചകം, വായുമുട്ടൽ, ചുമ എന്നിവയെ മാററും. വ്രണങ്ങൾക്ക ശുദ്ധിവരുത്തുകയും ചെയ്യും.

വിളംഗകൃഷ്ണാമരിചനിർഗ്ഗുണ്ഡീമൂലശിഗ്രുഭിഃ ഭാർങ്ഗീവിശപാഖുകർണ്ണ്യബ്ദൈഃ കഷായഃ കൃമിഹരഃ പരം * വിളംഗം= വിഴാലരി. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. മരിചം=കുരുമുളക്. നിർഗ്ഗുണ്ഡീമൂലം=കരുനെച്ചിവേര്. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേര്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ആഖുകർണ്ണീ=എലിച്ചെവി. അബ്ദം=മുത്തങ്ങക്കിഴങ്ങ് ഇവ കഷായം ഏററവും കൃമിഹരമാകുന്നു.

ക്ഷീരാണി മാംസാനി ഘൃതം ഗുളഞ്ച ദധീനി ശാകാനി ച പർണ്ണവന്തി സമാസതോമ്ലാൻ മധുരാൻ രസാംശ്ച കൃമീൻ ജിഘാംസുഃ പരിവർജ്ജയേത * പാലുകൾ, മാംസങ്ങൾ, നൈ, ശക്കര, തൈരുകൾ, ഇലക്കറികൾ, ഇലയുള്ള സാധനങ്ങൾ എന്നുവേണ്ട, ചുരുക്കത്തിൽ അമ്ലമധുരരസങ്ങളെല്ലാം തന്നെയും കൃമിയുള്ളവൻ വർജ്ജിക്കണം.

ഇതി കൃമിചികിത്സാ.

വാതചികിത്സാ.

വായോർദ്ധാതുക്ഷയാൽ കോപോ മാർഗ്ഗസ്യാവരണേന വാ അശീതിർന്നഖഭേദാദ്യാ രോഗാഃ സ്യുസ്തസ്യ കോപതഃ * വായോഃ=വായുവിന്ന്. ധാതുക്ഷയാൽ=ധാതുക്കളുടെ ക്ഷയം ഹേതുവായിട്ടോ. മാർഗ്ഗസ്യ ആവരണേന വാ=മാർഗ്ഗത്തിൻെറ തടവുകൊണ്ടോ. കോപഃ=കോപം ഉണ്ടാകുന്നു. അതുകൊണ്ട്, നഖഭേദാദ്യാഃ=നഖഭേദം തുടങ്ങിയ. അശീതിഃ രോഗാ, സ്യുഃ= എമ്പതു രോഗങ്ങൾ ഉണ്ടാകും.

തേഷ്വാക്ഷേപാപതാനാഖ്യ പക്ഷവാതാപബാഹുകാഃ ബാഹ്യാന്തരവ്രണായാമാ ഹനുസ്രംസസിരാഗ്രഹൌ ജിഹ്വാസ്തംഭാർദ്ദിതൌ ഖഞ്ജഃ പംഗുഃ ക്രോഷ്ടുകശീർഷകഃ സുപ്തവാതോ വിശ്വചീ ച ദണ്ഡകം വാതകണ്ടകഃ ഊരുസ്തംഭഃ പാദദാഹഹർഷൌ ഖല്ലീ ച ഗൃധ്രസീ കളായഖഞ്ജ ഇത്യേതേ പ്രധാനാ മാരുതാമയാഃ * വാതരോഗം എമ്പതു വിധമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. അവയിൽ പ്രധാനങ്ങളായിട്ടുള്ളത് ൧ ആക്ഷേപം ൨ അപതാനം ൩ പക്ഷവാതം ൪ അപബാഹുകം ൫ ബാഹ്യായാമം ൬ അന്തരായാമം ൭ വ്രണായാമം ൮ ഹനുസ്രംസം ൯ സിരാഗ്രഹം ൧൦ ജിഹ്വാസ്തംഭം ൧൧ അർദ്ദിതം ൧൨ ഖഞ്ജം ൧൩ പംഗു ൧൪ ക്രോഷ്ടുകശീർഷം ൧൫ സുപ്തവാതം ൧൬ വിശ്വചി ൧൭ ദണ്ഡകം ൧൮ വാതകണ്ടകം ൧൯ ഊരുസ്തംഭം ൨൦ പാദദാഹം ൨൧ പാദഹർഷം ൨൨ ഖല്ലി ൨൩ ഗൃധ്രസി ൨൪ കളായഖഞ്ജം എന്നിവയാകുന്നു.

[ഇവയുടെ സ്വരൂപം അഷ്ടാംഗഹൃദയത്തിൽനിന്നറിയേണ്ടതാണ്. ചുരുങ്ങിയ ഒരു വിവരണംമാത്രം ഇവിടെ കൊടുക്കുന്നു:— ൧ ആക്ഷേപകം=ദേഹംവളയൽ ൨ അപതാനം=വില്ലുപോലെ ദേഹം വളയൽ. ൩ പക്ഷവാതം=ദേഹത്തിന്റെ പകുതിഭാഗം നിശ്ചൈതന്യമായിട്ടിരിക്കുക. ൪ അപബാഹുകം=കൈ എളക്കാൻ വയ്യാതാവുക. ൫ ബാഹ്യായാമം=ദേഹം തൊഴുക്കത്തിയതുപോലെ പുറത്തേക്കു വളയുക. ൬ അന്തരായാമം=അതുപോലെ അകത്തേക്കു വളയുക. ൭ വ്രണായാമം=മർമ്മത്തിലുള്ള വ്രണത്തിൽ വായു പ്രവേശിച്ചു ദേഹമാസകലം വ്യാപിക്കുന്നത്. ൮ ഹനുസ്രംസം=വായു താടിയെല്ലിന്മേൽ പ്രവേശിച്ച് ഒന്നുകിൽ വായ അടക്കുക അല്ലെങ്കിൽ തുറക്കുക. ഇതിൽ വായ്കൂടിയിരുന്നാൽ തുറക്കുവാനും തുറന്നിരുന്നാൽ കൂട്ടുവാനും സാധിക്കാതെവരും. ൯ സിരാഗ്രഹം=ഞരമ്പുപിടിക്കൽ. ൧൦ ജിഹ്വാസ്തംഭം=നാവു സ്തംഭിക്കുക. ൧൧ അർദ്ദിതം=മുഖം കോട്ടുക. ൧൨ ഖഞ്ജം=അരക്കെട്ടിന്റെ ഒരു ഭാഗം അനക്കാൻ വയ്യാതാവുക. ൧൩ പംഗു=മേൽപ്രകാരം അരക്കെ

ട്ടിന്റെ രണ്ടുഭാഗവും അനങ്ങാതാവുക. ൧൮ ക്രോഷ്ടുകശീർഷകം=കാലിന്റെ മുട്ടുകൾ നീരുകെട്ടി കുറുക്കൻതലപോലെ ആവുക. ൧൯ സുപ്തവാതം=തരിപ്പ്. ൨൦ വിശ്വാചി=കയ്യിന്റെ പടംസംബന്ധിച്ച ഞരമ്പുകൾ വായുഗ്രഹിച്ച കൈ അനക്കാൻ വയ്യാതാക്കുക. ൨൧ ദണ്ഡകം=ദേഹം എളക്കാൻവഹിയാതെ വടിപോലെ നില്ക്കുക. ൨൨ വാതകണ്ടകം=നെരിയാണികളിൽ വായുകോപംകൊണ്ട് കാൽ വേദനിക്കുക. ൨൩ ഊരുസ്തംഭം=തുടകൾസ്തംഭിക്കുക. ൨൪ പാദദാഹം=കാൽചുട്ടുനീറുക. ൨൫ പാദഹർഷം=കാൽ തരിക്കുക. ൨൬ ഖല്ലീ=വിശ്വാചിയിലും ഗൃധ്രസിയിലും കഠിനമായ വേദനകൂടി ഉണ്ടായാൽ അതിന്നു ഖല്ലി എന്നു പേർ. ൨൭ ഗൃധ്രസീ=കാലിന്റെ മടമ്പുസംബന്ധിച്ച ഞരമ്പുകളിൽ വായുകോപിച്ചു(വിശ്വാചിയിൽ കയ്യന്നപോലെ) കാൽ എളക്കാൻ വയ്യാതാക്കുക. ൨൮ കലായഖഞ്ജം=അരക്കെട്ടിന്നുറപ്പില്ലായ്കയാൽ നടക്കുവാൻ കാലത്തു കാൽവിറയ്ക്കുകയും മുടന്തിയുംകൊണ്ടുനടക്കുകയും ചെയ്ക. ഖഞ്ജം, പംഗു, കലായഖഞ്ജം എന്നിവ അരക്കെട്ടിനെ ആശ്രയിച്ചുവയും മേൽക്കുമേൽബലം കൂടിയവയുമാകുന്നു]

കേവലേ നിരുപസ്തംഭേ പവനേ തു പ്രശസ്യതേ സർപ്പിസ്തൈലം വസാ മജ്ജാ പാനാഭ്യഞ്ജനവസ്തിഷു * ശുദ്ധവും സ്തംഭനരഹിതവുമായ വാതത്തിങ്കൽ അകത്തേക്കു സേവിക്കുവാനും അഭ്യംഗം ചെയ്വാനും വസ്തിചെയ്വാനും നെയ്, എണ്ണ, വസ, മജ്ജ എന്നിവ നല്ലതാകുന്നു.

സ്വേദാഃ സ്നിഗ്ധാ നിരൂഹാശ്ച തഥാ സംശോധനം മൃദു രസാഃ സ്വാദ്വമ്ലലവണാസ്തഥാ ബൃംഹണകർമ്മ ച * സ്നിഗ്ദ്ധങ്ങളായ സ്വേദങ്ങളും, കഷായവസ്തികളും, മൃദുവായ ശോധനവും, മധുരാമ്ലലവണരസങ്ങളും ബൃംഹണൌഷധങ്ങളും നന്നു.

അസകൃത്തം പുനഃ സ്നേഹൈഃ സ്വേദൈശ്ച പ്രതിപാദയേൽ തഥാ സ്നേഹമൃദൌ കോഷ്ഠേ ന തിഷ്ഠന്ത്യനിലാമയാഃ * സ്നേഹസ്വേദനങ്ങൾ വാതരോഗിക്ക് എല്ലായ്പോഴും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കണം. സ്നേഹങ്ങളെക്കൊണ്ടു കോഷ്ഠത്തിന്നു മാർദ്ദ

വംവന്നാൽ പിന്നെ ആയതിൽ വാതരോഗങ്ങൾ നിൽക്കുക യില്ല.

ഹർഷതോദരുഗായാമശോഷസ്തംഭഗ്രഹാദയഃ സ്വിന്നസ്യാശു പ്രശാമ്യന്തി മാർദ്ദവം ചോപജായതേ * ഹർഷം=തരിപ്പ്. തോദം=കുത്തിനോവ്. രുക്ക്=വേദന. ആയാമം=വളയൽ. ശോഷം=മെലിച്ചൽ. സ്തംഭം=എളുക്കാൻ വയ്യായ്മ. ഗ്രഹം=ഞരമ്പുവലിച്ചിൽ—ഇവയെല്ലാം സ്വേദംചെയ്താൽ ഉടനെ മാറും. മാർദ്ദവം വരികയും ചെയ്യും.

ഏരണ്ഡാർക്കകരഞ്ജമോരടബലാതർക്കാരിസോമസ്നുഹീനിർഗ്ഗുണ്ഡീതലപോടശിഗ്രുവരണാസ്ഫോതാശ്വഗന്ധാദിജൈഃ പത്രൈഃ കാഞ്ചികമൂത്രവർഗ്ഗസഹിതൈഃ സ്വിന്നൈർഘടസ്ഥൈഃ കൃതഃ സ്വേദഃ ക്രുദ്ധസമീരണാർത്തവപുഷാം സദ്യഃ സുഖോല്പാദകഃ * ഏരണ്ഡം=ആവണക്ക്. അർക്കം=എരുക്ക്. കരഞ്ജം=ഉങ്ങ്. മോരടം=പെരുംകുരുമ്പ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടി. തർക്കാരി=തക്കാരിവഴുതിന. സോമം=ഓമ. സ്നുഹി=കള്ളി. നിർഗ്ഗുണ്ഡീ=കരുനൊച്ചി. തലം=ലന്ത. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങ. വരണം=നീർമാതളം. ആസ്ഫോതാ=വെള്ളെരുക്ക്. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. ഇവയുടെ ഇലകൾ കാടിയിലും ഗോമൂത്രാദി മൂത്രവർഗ്ഗങ്ങളിലും ചേർത്ത് കഷായമാക്കി അതു കുടത്തിലാക്കി അയതു കൊണ്ടു വിയർപ്പിക്കുക. വാതകോപം ശമിക്കും.

വചാശ്വഗന്ധാ വരണസ്നുഹീസപ്തപശിഗ്രുകം സുരദ്രുമാർക്കലവണനിർഗ്ഗുണ്ഡീലശുനന്തിലം പിഷ്ട്വാ മൂത്രേണ ചൈതാനി ലേപയേദനിലാതുരഃ* വചാ=വയമ്പ്. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. വരണം=നീർമാതളവേര്. സ്നുഹീ=കള്ളി. സപ്തപാ=കടുക്. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങ. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. അർക്കം=എരുക്ക്. ലവണം=ഇന്തുപ്പ്. നിർഗ്ഗുണ്ഡീ=കരുനൊച്ചി. ലശുനം=ഉള്ളി. ഇവ ഗോമൂത്രത്തിലരച്ചു പുരട്ടുന്നതു നന്ന്.

ധാരാകല്പോക്തവിധിനാ തൈലധാരാഞ്ചയോജയേൽ* ധാരാകല്പത്തിൽ പറഞ്ഞതായ വിധിയനുസരിച്ചു തൈലധാരയേയും ചെയ്യണം.

അശീതിവാതരോഗേഷു ജ്വരവേഗോ യദാ ഭവേൽ ഘൃതമിശ്രേണ തൈലേന സേകം തത്ര പ്രകല്പയേൽ*അശീതിവാതരോഗേഷു=എമ്പതുവിധത്തിലുള്ള വാതവ്യാധികളിലും, യദാ ജ്വരവേഗഃ ഭവേൽ (തദാ)=ജ്വരത്തിന്റെ ഉപദ്രവമുള്ള പക്ഷം. ഘൃതമിശ്രേണതൈലേന=നെയ്യ ചേൎത്തതായ എണ്ണ കൊണ്ടു്. തത്ര=അതിങ്കൽ. സേകം പ്രവൎത്തയേൽ=ധാരചെയ്യണം.

സ്നേഹവസ്തിം നിരൂഹഞ്ച വിധിനാ സംപ്രയോജയേൽ മൃദുഭിഃ സ്നേഹസംയുക്തൈൎദ്രവ്യൈൎജന്തും വിരേചയേൽ *സ്നേഹവസ്തിയും കഷായവസ്തിയും വിധിപ്രകാരം ചെയ്യണം. മൃദുവും സ്നേഹദ്രവ്യങ്ങൾ ചേൎന്നതുമായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിരേചനവും ചെയ്യണം.

ഘൃതം തില്വകസിദ്ധം വാ സാതലാസിദ്ധമേവ വാ പയസൈരണ്ഡതൈലം വാ പിബേദ്ദോഷഹരം പരം * തില്വകസിദ്ധമായ ഘൃതം=തൈല്വകഘൃതം. സാതലാസിദ്ധമായ ഘൃതം=ബ്രഹ്മീഘൃതം. ഈ നെയ്യ രണ്ടും സേവിക്കാം. ഏരണ്ഡതൈലം=അവണക്കെണ്ണ. ഇതു പാലിൽചേൎത്തു സേവിക്കാം. ദോഷം ശമിക്കും.

ആമാശയഗതേ വായൌ വമിതപ്രതിഭോജിതേ സുഖാംബുനാ ഷഡ്ധരണം വചാദിം വാ പ്രയോജയേൽ * വായൌ ആമാശയഗതേ=വായു ആമാശയത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ. †വമിതപ്രതിഭോജിതേ=ഛൎദ്ദിപ്പിച്ചു ഭക്ഷണം ചെയ്യിച്ചതിന്നു മേലേ. ഷഡ്ധരണം=ഷഡ്ധരണവൎഗ്ഗത്തിലെ ആറു് മരുന്നുകളെ. സുഖാംബുനാ=ചൂടുവെള്ളത്തിൽ ചേൎത്തു്. പ്രയോജയേൽ=പ്രയോഗിക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ വചാദിഗണത്തെ പ്രയോഗിക്കാം.

സംശുദ്ധസ്യോത്ഥിതേ ചാഗ്നൌ സ്നേഹസ്വേദൌ പുനൎഹിതൌവസ്തികൎമ്മ ത്വധോ നാഭേഃ ശസ്യതേ ചാവപീഡകഃ* അധോനാഭേഃ=നാഭിയിൽനിന്നു കീഴേ (വായു കോപിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ). സംശുദ്ധസ്യ=ശുദ്ധിചെയ്ത രോഗിക്കു്. അഗ്നൌ ഉ

ത്ഥിതേ=അഗ്നിക്കു ദീപ്തിവന്നാൽ. സ്നേഹസ്വേദൌ ഹിതൌ= സ്നേഹസ്വേദങ്ങൾ നല്ലതാകുന്നു. വസ്തികർമ്മ=വസ്തിപ്രയോഗവും, അവപീഡകഃ=അവപീഡകസ്നേഹവും ഹിതമാകുന്നു. അവപീഡകസ്നേഹം=ഉണ്ണാൻ തുടങ്ങുമ്പോഴും ഊണുകഴിഞ്ഞതു ദഹിക്കുമ്പോഴും ഉത്തമമാത്രയിൽ നൈ സേവിക്കുക.

കോഷ്ഠഗേ ക്ഷാരചൂർണ്ണാദ്യാ ഹിതാഃ പാചനദീപനാഃ ഹൃൽസ്ഥേപയഃ സ്ഥിരാസിദ്ധം ശിരോവസ്തിഃ ശിരോഗതെ സ്വേദാഭ്യംഗനിവാതാനി ഹൃദ്യഞ്ചാന്നം ത്വഗാശ്രിതേ ശീതാഃ പ്രദേഹാ രക്തസ്ഥേ വിരേകോ രക്തമോക്ഷണം വിരേകോ മാംസമേദഃസ്ഥേ നിരൂഹാഃ ശമനാനി ച ബാഹ്യാഭ്യന്തരൈഃ സ്നേഹൈരസ്ഥിമജ്ജഗതം ജയേൽ വലാസരക്തപിത്തൈശ്ച സംസൃഷ്ടമവിരോധതഃ * കോഷ്ഠഗേ=വായു കോഷ്ഠത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ. പാചനങ്ങളും ദീപനങ്ങളുമായ ക്ഷാരം, ചൂർണ്ണം മുതലായവ ചെയ്യണം. ഹൃൽസ്ഥേ= ഹൃദയത്തെ ആശ്രയിച്ചിരുന്നാൽ. സ്ഥിര (മൂവില)കൊണ്ടു സിദ്ധമായ പാൽ സേവിക്കണം. ശിരോഗതേ=ശിരസ്സിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ. ശിരോവസ്തിഃ=ശിരോവസ്തിചെയ്യണം. ത്വഗാശ്രിതേ=ത്വക്കിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ. സ്വേദം, അഭ്യംഗം, കാററുതട്ടാതിരിക്കുക (നിവാതം) എന്നിവയും ഹൃദ്യമായ അന്നവും വേണം; രക്തസ്ഥേ=രക്തത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ. ശീതവീൎയ്യങ്ങളായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള ലേപനങ്ങളും വിരേചനവും രക്തമോക്ഷവും ചെയ്യണം. മാംസമേദഃസ്ഥേ=മാംസത്തേയും മേദസ്സിനേയും ആശ്രയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ. വിരേചനം, കഷായവസ്തി, ശമനൌഷധം എന്നിവ ചെയ്യണം. അസ്ഥിമജ്ജഗതം=അസ്ഥിയേയും മജ്ജയേയും ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന വാതത്തെ. ബഹിർഭാഗത്തും അന്തർഭാഗത്തും സ്നേഹങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ച് ജയിക്കണം. വലാസം=കഫം, രക്തം, പിത്തം എന്നിവയോടുചേൎന്നതായ വാതത്തെ വിരോധം വരാത്തവിധത്തിൽ (അവിരോധതഃ) ചികിത്സിക്കണം.

പഞ്ചമൂലശൃതം ക്ഷീരം ഫലാമ്ലോ രസ ഏവ വാ സുസ്നി ഗ്ധോ ധാന്യയൂഷശ്ച വാതിനാം ഭോജനേ ഹിതാഃ * പഞ്ചമൂലംകൊണ്ടു കുറുക്കിയ പാൽ അമ്ലരസങ്ങളായ ഫലങ്ങളെക്കൊണ്ട് പുളിവരുത്തിയതായ മാംസരസം, സ്നേഹങ്ങൾ ചേൎത്തതായ ധാന്യയൂഷം എന്നിവ വാതരോഗികൾക്കു ഭോജനത്തിങ്കൽ ഹിതങ്ങളാകുന്നു.

കല്ക്കം ഹപുഷാജം ഹിംഗു സൈന്ധവം മരിചാനി ച തക്രേണാലോഡ്യ പക്വോയം ഖളോ വാതവികാരജിൽ * ഹപുഷം=അടയ്ക്കാമണിയൻ. ഹിംഗു=കായം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. മരിചം=കുരുമുളക്. ഇവ അരച്ചു മോരിൽ വേവിച്ച് മുക്കടിയുണ്ടാക്കുക. വാതം ശമിക്കും.

(അഷ്ടവൎഗ്ഗം).

ബലാസഹചരൈരണ്ഡശുണ്ഠീരാസ്നാസുരദ്രുമൈഃ സസിന്ദുവാരലശുനൈരഷ്ടവൎഗ്ഗോനിലാപഹഃ*ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. സഹചരം=കരിംകുറുഞ്ഞിവേർ. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേർ. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. സിന്ദുവാരം=കരുനൊച്ചിവേര്. ഇവക്ക് അഷ്ടവൎഗ്ഗം എന്നു പേർ. ഇതുകൊണ്ടുള്ള കഷായം വാതഹരമാകുന്നു.

അസാദ്ധ്യമാഹുരാക്ഷേപം തഥാപ്യാദൌ പ്രയോജയേൽ തൈലധാരാന്തഥാ സ്വേദം സുസ്നിഗ്ദ്ധൈൎബഹുശോ ഭിഷക് * ആക്ഷേപമെന്ന രോഗത്തെ അസാദ്ധ്യമെന്നു പറയുന്നു. എങ്കിലും അതിന്ന് ആദ്യംതന്നെ തൈലധാരയും, സ്നിഗ്ദ്ധൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു പലതവണ സ്വേദനവും ചെയ്യണം.

പുനൎവ്വാതഹരം സ്നേഹം പാനാഭ്യഞ്ജനവസ്തിഷു * പിന്നീട് വാതഹരമായ തൈലത്തെ പാനം, അഭ്യംഗം, വസ്തി എന്നിവയിൽ പ്രയോഗിക്കണം.

അഥാപതാനകേനാൎത്തമസ്രസ്താക്ഷമവേദനം അസ്തബ്ധമേഢ്രമസ്വേദം ബഹിരായാമവൎജ്ജിതം അഖട്വാഘാതിനഞ്ചൈവ ത്വരിതം സമുപാചരേൽ * അപതാനകേന ആ

ത്തം=അപതാനകത്താൽ പീഡിതനായ രോഗിയെ. ത്വരിതം സമുപാചരേൽ=വേഗം ചികിത്സിക്കണം. എങ്ങിനെയെങ്കിൽ? അസ്രസ്താക്ഷൻ=കണ്ണുകൾ സ്ഥാനത്തുനിന്നു സ്രംസിച്ചിട്ടില്ലാത്തവൻ. അവേദനൻ=വേദനയില്ലാത്തവൻ. അസ്തബ്ധമേഢ്രൻ=ലിംഗം സ്തംഭിച്ചിട്ടില്ലാത്തവൻ. അസ്വേദൻ=വിയപ്പില്ലാത്തവൻ. ബഹിരായാമവജ്ജിതൻ=ശരീരം പുറത്തേക്കു വളയാത്തവൻ. അഖട്വാഘാതി=കട്ടിലിന്മേൽ അടിക്കാത്തവൻ. ഇങ്ങിനെയെല്ലാമിരിക്കുന്ന രോഗിയെയാണ് ചികിത്സിക്കേണ്ടത്. അക്ഷിസ്രംസാദികൾ അസാദ്ധ്യലക്ഷണങ്ങളാണെന്നും അവയുള്ള പക്ഷം വജ്ജിക്കേണമെന്നും ഭാവം.

തത്ര പ്രാഗേവ സുസ്നിഗ്ദ്ധസ്വിന്നാംഗേ തീക്ഷ്ണനാവനം സ്രോതോ വിശുദ്ധയേ യുഞ്ജ്യാദച്ഛപാനന്തതോ ഘൃതം വിദാര്യാദിഗണകാഥദധിക്ഷീരരസൈഃ ശൃതം നാതിമാത്രം തഥാ വായുർവ്യാപ്നോതി സഹസാ ന ച * അപതാനകാത്തിന്നു ചെയ്യേണ്ടതെന്തെന്നു പറയുന്നു—പ്രാഗേവ=ആദ്യംതന്നെ. സുസ്നിഗ്ദ്ധസ്വിന്നാംഗേ=ദേഹത്തെ നന്നായി സ്നേഹിപ്പിക്കയും വിയപ്പിക്കയും ചെയ്തിട്ട്. തീക്ഷ്ണനാവനം=തീക്ഷ്ണമായ നസ്യം. യുഞ്ജ്യാൽ=പ്രയോഗിക്കണം. തതഃ=പിന്നെ. വിദാര്യാദിഗണകഷായം, തയിർ, പാൽ, രസം ഇവകൊണ്ടു കാച്ചിയ. ഘൃതം=നെയ്യിനെ. അച്ഛപാനം=ഒന്നിലും ചേക്കാതെ പ്രയോഗിക്കണം. എന്നാൽ സ്രോതസ്സുകൾക്കു ശുദ്ധിവരും. വാതം കോപിക്കയുമില്ല.

വാതഘ്നൈതൈലൈരഭ്യജ്യാൽ സുസ്നിഗ്ദ്ധൈഃ സ്വേദയേൽ ഭൃശം * പിന്നെ വാതഹരങ്ങളായ തൈലങ്ങളെക്കൊണ്ട് അഭ്യഞ്ജനം ചെയ്ത്, സ്നിഗ്ദ്ധൗഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിയപ്പിക്കണം.

പത്ഥ്യാശതാഹ്വാസംയുക്തം സൌവച്ചലപലദ്വയം കല്ക്കീകൃത്യഘൃതപ്രസ്ഥം പചേൽ പയസി ഷൾഗുണേ സിദ്ധന്തൽ പ്രപിബേത്സമ്യഗപതാനകനാശനം * പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. ശതാഹ്വാ=ശതകുപ്പ. സൌവച്ചലം=തുവച്ചിലക്കാരം. ഇവ സ

ത്വം രണ്ടുപലം. അരച്ചു കല്ക്കമാക്കി ഒരിടങ്ങഴി നൈ ആറിരട്ടി പാലിൽ കാച്ചുക. ഇത് സേവിച്ചാൽ അപതാനകം ശമിക്കും.

ആയാമയോരർദ്ദിതവൽ ബാഹ്യാഭ്യന്തരയോഃ ക്രിയാ തൈലദ്രോണ്യാഞ്ച ശയനമാന്തരോത്ര സുദുസ്തരഃ * ബാഹ്യാഭ്യന്തരയോഃ ആയാമയോഃ=ബഹിരായാമം, അന്തരായാമം എന്നിവയിൽ. അർദ്ദിതവൽ ക്രിയാ=അർദ്ദിതത്തിങ്കലെന്നപോലെ ചികിത്സ ചെയ്യണം. കൂടാതെ, തൈലദ്രോണ്യാം ശയനഞ്ച=എണ്ണത്തോണിയിൽ (പാത്തിയിൽ) കിടക്കുകയും വേണം. അത്ര ആന്തരഃ സുദുസ്തരഃ—ഇവയിൽ അന്തരായാമം അധികം കൃച്ഛ്രസാദ്ധ്യമാകുന്നു.

സ്നുഹ്യർക്കചിഞ്ചാതുളസീബലാനാം പത്രന്തഥാധുംധുകവില്വപത്രം പ്രസാരിണീശിഗ്രുകരഞ്ജഭാർങ്ഗീനിർഗ്ഗുണ്ഡിതക്കാരിപുനർന്നവാനാം ഏരണ്ഡകോരണ്ഡകപപ്ഫണാനാം പത്രം കുബേരാക്ഷിഭവഞ്ച പത്രം ഗോമൂത്രധാന്യാമ്ലസമന്വിതേന തോയേന കുംഭേഷു പചേത സമ്യക് സംസ്വേദയേദ്വാതരുജാർത്തമംഗം തദുഷ്മണാ സ്വേദവിധിഞ്ച കുര്യാൽ ആക്ഷേപകേ പക്ഷവധേ വിശ്വാച്യാം ഗൃധ്രസീഗദേ * സ്നുഹി=കള്ളി. അർക്കം=എരുക്ക്. ചിഞ്ചാ=പുളി. തുളസി. ബലാ=കുറുന്തോട്ടി. ധുംധുകം=പലകപ്പയ്യാന. വില്വം=കൂവളം. പ്രസാരിണി=തലനീളി. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങ. കരഞ്ജം=ഉങ്ങ്. ഭാർങ്ഗി=ചെറുതേക്ക്. നിർഗ്ഗുണ്ഡി=കരുനൊച്ചി. തക്കാരി=തക്കാരിവഴുതിന. പുനർന്നവാ=തവിഴാമ. ഏരണ്ഡം=അവണക്ക്. കോരണ്ഡം=കരിങ്കുറുഞ്ഞി. പപ്ഫണം=പാവിട്ട. കുബേരാക്ഷി=കഴഞ്ചി. ഇവയുടെ ഇലകൾ ഗോമൂത്രവും കാടിയും ചേർന്നതായ വെള്ളത്തിൽ (കുടത്തിലാക്കി) കഷായംവെച്ച് അതിന്റെ ആവികൊണ്ട് വാതോപദ്രവമുള്ള അവയവത്തെ വിയർപ്പിക്കുക. സ്വേദം ചെയ്യാലുള്ള വിധികൾ അനുഷ്ഠിക്കയും വേണം. ആക്ഷേപം, പക്ഷാഘാതം, വിശ്വാചി, ഗൃധ്രസി എന്നിവയിൽ ഉത്തമം.

ഹനുസ്രംസേ ഹനൂ സ്നിഗ്ദ്ധസ്വിന്നൌ സ്വസ്ഥാനമാനയേൽ ഉന്നാമയേച്ച കുശലശ്ചിബുകം വിവൃതേ മുഖേ നാമയേൽ സംവൃതേ ശേഷമേകായാമവദാചരേൽ * ഹനുസ്രംസേ=ഹനുസ്രംസരോഗത്തിൽ ഹനൂ=താടിയെല്ലുകളെ. സ്നിഗ്ദ്ധസ്വിന്നൌ=സ്നേഹസ്വേദങ്ങൾ ചെയ്തിട്ട്. സ്വസ്ഥാനമാനയേൽ=യഥാസ്ഥാനമാക്കണം. കുശലഃ=സമൎത്ഥനായ വൈദ്യൻ. ചിബുകം=താടിയെ. ഉന്നാമയേൽ=മേല്പോട്ടു പൊക്കണം. എപ്പോൾ? മുഖേ വിവൃതേ=വായ് പിളൎന്നിരിക്കുമ്പോൾ. നാമയേൽ സംവൃതേ=വായ് കൂടീട്ടാണിരിക്കുന്നതെങ്കിൽ താടിയെല്ല പിടിച്ചു താഴ്ത്തുകയാണ് വേണ്ടത്. ശേഷം ഏകായാമവൽ=ശിഷ്ടം ഏകായാമത്തിങ്കലെന്നവിധം ചെയ്യണം.

ജിഹ്വാസ്തംഭേ യഥാവസ്ഥം കാൎയ്യം വാതചികിത്സിതം* ജിഹ്വാസ്തംഭത്തിങ്കൽ അവസ്ഥപോലെ വാതചികിത്സയെല്ലാം ചെയ്യാം.

മരുതാ വചസി നിരുദ്ധേ ശിരസി ഗുരും ന്യസ്യ രോഗിണോ ഭാരം ഭ്രമയേദിതസ്തതസ്തം ശ്രമായ സംസ്വിന്നസൎവ്വാംഗം * മരുതാ വചസി നിരുദ്ധേ=വായുവിനാൽ വാക്ക് തടയപ്പെട്ടിരിക്കുമ്പോൾ. രോഗിണഃ ശിരസി=രോഗിയുടെ തലയിൽ. ഗുരും ഭാരം ന്യസ്യ=കനമുള്ളതായ ചുമട് കയററിവെച്ച്. തം ഇതസ്തതഃ ഭ്രമയേൽ=അവനെ അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും നടത്തണം. എങ്ങിനെ? സംസ്വിന്നസൎവ്വാംഗം=സൎവ്വാംഗങ്ങളും നല്ലവണ്ണം വിയൎക്കുംവണ്ണം.

അൎദ്ദിതേ നാവനം മൂൎദ്ധ്നിതൈലം ശ്രോത്രാക്ഷിതൎപ്പണം സശോഫേവമനം ദാഹരാഗയുക്തേ സിരാവ്യധഃ * അൎദ്ദിതേ=അൎദ്ദിതരോഗത്തിങ്കൽ. നാവനം=നസ്യം. മൂൎദ്ധ്നിതൈലം=ശിരസ്സിൽ എണ്ണതേയ്ക്കുക. ശ്രോത്രാക്ഷിതൎപ്പണം=ചെവികളിലും കണ്ണുകളിലും എണ്ണ നിറയ്ക്കുക. എന്നിവ ചെയ്യണം. സശോഫേ വമനം=നീരുണ്ടെങ്കിൽ ഛൎദ്ദിപ്പിക്കണം. ദാഹരാഗയുക്തേ=ചുട്ടുനീറലും ചുവപ്പുമുണ്ടെങ്കിൽ. സിരാവ്യധഃ=ഞരമ്പുമുറിക്കുകയും വേണം.

ഏരണ്ഡതൈലമിശ്രേണ നവനീതേന ലേപനം മൂർദ്ധ്നി കാര്യം തഥാ പിണ്ഡൈഃ സുസ്നിഗ്ദ്ധൈഃ സ്വേദനം ഹിതം * ഏരണ്ഡതൈലം=ആവണക്കെണ്ണ. നവനീതം=വെണ്ണ ഇവ ചേർത്ത് (ഉരസിനീർവററിച്ച്) നിറുകയിലിടണം. സ്നിഗ്ദ്ധൗഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള പിണ്ഡസ്വേദനവും (കിഴി ഉഴിയൽ) ചെയ്യാം.

ദശമൂലശൃതക്ഷീരജാതം യന്നവനീതകം സസിതം ഭക്ഷയേൽ പ്രാതരർദ്ദിതേ പരമൌഷധം * ദശമൂലമിട്ടു കുറുക്കിയ പാലിൽനിന്നുണ്ടായ വെണ്ണ പഞ്ചസാരചേർത്ത് രാവിലെ സേവിക്കുക. അർദ്ദിതത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

ദശമൂലാംശതുല്യേന സിന്ദുവാരേണ സാധിതഃ സദുഗ്ദ്ധോ വാപ്യദുഗ്ദ്ധോ വാ നിരൂഹസ്ത്വർദ്ദിതാത്തിനുൽ * ദശമൂലം. സിന്ദുവാരം=കരുനെച്ചി. ഇവ സമം. കഷായംകൊണ്ട് വസ്തിചെയ്ക. പാൽചേർത്തിട്ടോ ചേർക്കാതെയോ ആകാം. അർദ്ദിതം ശമിക്കും.

പിബേൽ ശുദ്ധബലാതൈലം തേന മൂർദ്ധ്നി ച സേചയേൽ * ശുദ്ധബലാതൈലം സേവിക്കുകയും തലയിൽ സേചിക്കയും ചെയ്യാം.

(രാസ്നാദിതൈലം.)

തൈലന്തു രാസ്നാദശമൂലയഷ്ടീബലാദ്വയോത്ഥേ വിപചേത പാക്യേ യഷ്ട്യാഹ്വകല്ക്കം പയസാ സമേതം പാനാദിഭിസ്ത്വർദ്ദിതവാതഹാരി * രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. ദശമൂലം. യഷ്ടീ=എരട്ടിമധുരം. ബലാദ്വയം=കുറുന്തോട്ടിയും വെൺകുറുന്തോട്ടിയും. ഇവ കഷായം. എരട്ടിമധുരം കല്ക്കം. ഇവ ചേർത്ത് എണ്ണ കാച്ചുക. പാലും ചേർക്കണം. ഇത് സേവിക്കയും തേക്കുകയും ചെയ്യാം. അർദ്ദിതം ശമിക്കും.

ഘൃതം ഹിതം സുസംസിദ്ധം വിദാര്യാദിഗണേന ച വർജ്ജയേച്ഛിരസഃ സ്നാനമതിഹാസ്യാദികം തഥാ * വിദാര്യാദിഘൃതം സേവിക്കുന്നതു നന്ന്. തല നനച്ചു കുളിക്കുക, അതിയായി ചിരിക്കുക എന്നിവ വർജ്ജിക്കണം.

സ്നേഹനം സ്വേദസംയുക്തം പക്ഷാഘാതേ വിരേചനം* പക്ഷാഘാതേ=പക്ഷവാതത്തിങ്കൽ. സ്നേഹനം, സ്വേദനം, വിരേചനം എന്നിവയെ ചെയ്യണം.

ചിഞ്ചാപത്രന്തു സംക്ഷുണ്ണം നാളികേരസമായുതം പ്രതപ്തം പൊട്ടളീകൃത്യ തേന സ്വേദഞ്ച കാരയേൽ * ചിഞ്ചാപത്രം=പുളിയില. ഇത് അരിഞ്ഞ് നാളികേരവും ചുരകിച്ചേൎത്ത് വറുത്ത് കിഴിയാക്കി ഉഴിഞ്ഞ് വിയൎപ്പിക്കണം.

ധാന്വന്തരം ബലാതൈലം പാനേ വസ്തൌ ച യോജയേൽ തൈലം സാഹചരം യോജ്യം പ്രഭഞ്ജനവിമൎദ്ദനം* ധാന്വന്തരം, ബലാതൈലം എന്നിവ സേവിക്കയും വസ്തിചെയ്കയുമാകാം. സഹചരതൈലവും പ്രഭഞ്ജനവിമൎദ്ദനവും ഉപയോഗിക്കാം.

ദശമൂലബലാകാഥേ സകുലത്ഥം പ്രസാധിതം അഭ്യഞ്ജനേന ഹന്ത്യാശു പക്ഷാഘാതം തിലോത്ഭവം * ദശമൂലം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഇവ കഷായവും മുതിര കല്ക്കവുമായി കാച്ചിയ എണ്ണ തേക്കുക. പക്ഷവാതം ശമിക്കും.

അപബാഹൌ ഹിതന്നസ്യം സ്നേഹശ്ചൌത്തരഭക്തികഃ അസൃക്‌സ്രാവം ജത്രുകോഭിന്ന്വാഹുശോഷേ തു നാചരേൽ * അപബാഹൌ=അപബാഹുകത്തിങ്കൽ. നസ്യവും, ഊണിന്നുമേലെ സ്നേഹപാനവും നന്ന്. അട്ടയിട്ടു രക്തമോക്ഷണവും നന്ന്. ബാഹുശോഷേ=കയ്യിന്നു മെലിച്ചിലുണ്ടെങ്കിൽ. രക്തമോക്ഷണം പാടില്ല.

പിബേച്ഛുദ്ധബലാതൈലം ധാന്വന്തരമഥാപി വാ* ശുദ്ധബലാതൈലമോ ധാന്വന്തരമോ സേവിക്കുകയും വേണം.

പരിണതകേരീക്ഷീരേ ജംബീരരസാഢകേന സമതുലിതേ ക്ഷണദാസുരധൂപയുതം തൈലം ഹ്യപബാഹുകം ഹരതി* പരിണതകേരീക്ഷീരം=വരട്ടുതേങ്ങാപ്പാൽ. ജംബീരരസം=ചെറുനാരങ്ങനീര്. ഇവ നന്നാലിടങ്ങഴി. ഇതിൽ എണ്ണകാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന്—ക്ഷണദാ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. സുരധൂപം=ചെഞ്ചല്യം. ഈ തൈലം അപബാഹുകത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

(കാപ്പ്വാസാസ്ഥ്യാദി.)

കാപ്പ്വാസാസ്ഥിബലാമാഷ കുലത്ഥകപഥിതേ ജലേ ദേവ ദാരുബലാരാസ്നാ കുഷ്ഠസഷ്പനാഗരൈഃ ശതാഹ്വാ പിപ്പലീമൂല ചവ്യശിഗ്രു പുനന്നവൈഃ കല്ക്കിതൈസ്തൈലമാജേന ക്ഷീരേണ സഹിതം പചേൽ തൽപാനനാവനാഭ്യംഗ യോഗൈസ്സവ്വാനിലാപഹം വിശേഷാദപബാഹുഞ്ച പക്ഷാഘാതമഥാ ൎദ്ദിതം * കാപ്പ്വാസാസ്ഥി=പരുത്തിക്കൊട്ട. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. മാഷം=ഉഴുന്ന്. കുലത്ഥം=മുതിര. ഇവ കഷായത്തിൽ എണ്ണയും ആട്ടിൻപാലും ചേൎത്തു കാച്ചുക. കല്ക്കത്തിന്ന്—ദേവദാരു=ദേവതാരം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. രാസ്നാ=അരത്ത. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. സഷ്പം=കടുക്. നാഗരം=ചുക്ക്. ശതാഹ്വാ=ശതകുപ്പ. പിപ്പലീമൂലം=കാട്ടുതിപ്പലിവേർ. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേർ. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേരിന്മേൽതൊലി. പുനന്നവം=തവിഴാമവേർ. ഇത് പാനം, നസ്യം, അഭ്യംഗം എന്നിവകൊണ്ട് സവ്വവാതങ്ങളേയും, വിശേഷിച്ച് അപബാഹു, പക്ഷവാതം, അൎദ്ദിതം ഇവയേയും ശമിപ്പിക്കും.

ഏരണ്ഡതൈലം നിൎഗ്ഗുണ്ഡീ സ്വരസഞ്ച പൃഥക്സമം പീത്വാ കടിപ്രദേശസ്ഥം വാതം ജിത്വാ സുഖീ ഭവേൽ * ഏരണ്ഡതൈലം=ആവണക്കെണ്ണ. നിൎഗ്ഗുണ്ഡീസ്വരസം=കരുനൊച്ചിയില പിഴിഞ്ഞ നീര്. ഇവ സമം സേവിക്കുക. അരക്കെട്ടു സംബന്ധിച്ച വാതം ശമിക്കും.

ബലാ പരുത്തി കൂമുള്ള് പാവ്വള്ളി തുടരീയുതം ഏരണ്ഡമൂലം നിഷ്ക്വാഥ്യ പചേത്തൈലം ബലായുതം കടീപൃഷ്ഠാശ്രിതംവാത മഭ്യംഗേന ശമം നയേൽ* ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ഏരണ്ഡമൂലം=അവണക്കിൻവേർ. ശേഷം സ്പഷ്ടം.

പിബേൽ സാഹചരം തൈലം കടീപൃഷ്ഠാശ്രിതേനിലേ* വാതം അരക്കെട്ടിലും പൃഷ്ഠത്തിലും ആശ്രയിച്ചിട്ടുള്ള രോഗങ്ങളിൽ സഹചാരതൈലം സേവിക്കാം.

ആദാരീസാഹചരയോൎമ്മൂല കപാഥം പിബേൽ പ്രഗേ ഖഞ്ജഃ പംഗുശ്ച പുരുഷോ ബലാതൈലഞ്ച ശീലയേൽ* ആ

ദാരീ=കുമുള്ളിൻവേര്. സാഹചരം=കരിങ്കുറുഞ്ഞിവേർ. ഇവ കഷായം സേവിക്കുക. ബലാതൈലവും ശീലിക്കുക. ഖഞ്ജം, പംഗു എന്ന രോഗങ്ങളുള്ളവക്ക് ഉത്തമം.

ഊരുസ്തംഭേ ന തു സ്നേഹോ ന ച സംശോധനം ഹിതം ശ്ലേഷ്മാമദോഷബാഹുല്യാദ്യുക്ത്യാ തൽക്ഷപണം ഹിതം* ഊരുസ്തംഭമെന്ന വ്യാധിയിൽ സ്നേഹനവും ശോധനവും ഹിതമല്ല. കാരണം, അതിങ്കൽ കഫവും ആമദോഷവും വദ്ധിച്ചിരിക്കും. ആകയാൽ, അവയെ ക്ഷയിപ്പിക്കാനുള്ള മരുന്നുകളാണ് ചെയ്യേണ്ടത്.

വത്സകാദിഹരിദ്രാദിവ്വചാദിവ്വാ സസൈന്ധവഃ ആഢ്യവാതേ സുഖാംഭോഭിഃ പേയഃ ഷഡ്ധരണോഥവാ * ആഢ്യവാതത്തിങ്കൽ (ഊരുസ്തംഭത്തിൽ) വത്സകാദി, ഹരിദ്രാദി, വചാദി എന്നിവ ചുടുവെള്ളത്തിൽ ഇന്തുപ്പും ചേത്തു സേവിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ഷഡ്ധരണഗണം സേവിക്കണം.

(ഷഡ്ധരണഗണം.)

ചിത്രകേന്ദ്രയവൌ പാഠാ കടുകാതിവിഷാക്ഷപാഃ മഹാവ്യാധി പ്രശമനോ യോഗഃ ഷഡ്ധരണഃ സ്മൃതഃ * ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഇന്ദ്രയവം=കുടകപ്പാലയരി. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. കടുകാ=കടുകരോഹിണി. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. ക്ഷപാ=മരമഞ്ഞത്തൊലി. ഈ യോഗം മഹാവ്യാധിയെ ശമിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു.

ക്ഷാരമൂത്രാന്വിതാൻ സ്വേദാൻ സേകാനുദ്വത്തനാനി ച കുയ്യാദ്രിഹ്യാച്ച മൂത്രാദ്യൈഃ കരഞ്ജഫലസഷ്പൈഃ* ക്ഷാരവും ഗോമൂത്രവും ചേത്ത സ്വേദങ്ങൾ, ധാരകൾ, ഉദ്വത്തനങ്ങൾ (മരുന്നു പുരട്ടി തിരുമ്മൽ) എന്നിവ ചെയ്യണം. കരഞ്ജഫലം=ഉങ്ങിൻകുരു. സഷ്പം=കടുക്. ഇവ ഗോമൂത്രത്തിലരച്ചു പുരട്ടുകയും വേണം.

ശ്ലേഷ്മമേദഃക്ഷയേ ചാത്ര സ്നേഹാദീനവചാരയേൽ സ്ഥാനദൂഷ്യാദി ചാലോച്യ കായ്യാ ശേഷോഷപി ക്രിയാ* അത്ര=ഈ ഊരുസ്തംഭത്തിൽ. ശ്ലേഷ്മമേദഃക്ഷയേ=കഫവും മേദസ്സും

ക്ഷയിച്ചാൽ. സ്നേഹാദീൻ അവചാരയേൽ=സ്നേഹം, സംശോധനം എന്നിവയെ (ആദ്യം പാടില്ലെന്നു പറഞ്ഞവയെ) ചെയ്യാം. ശേഷേഷ്വപി=മററു വാതങ്ങളിലും. സ്ഥാനദൂഷ്യാദി ആലോച്യ=ദോഷം ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥാനം, ദൂഷ്യം എന്നിവ നോക്കീട്ട്. ക്രിയാ കാൎയ്യാ=ചികിത്സചെയ്യണം.

പാദദാഹേ പാദഹർഷേ തഥാ പവനകണ്ടകേ ക്ഷിപ്രസ്യോൎദ്ധ്വംഗുലോൽപന്നു സംസ്ഥിതാം വ്യധയേത്സിരാം. പുനൎവ്വാതഹരം കൎമ്മ യഥായോഗം പ്രയോജയേൽ*പാദദാഹം, പാദഹർഷം വാതകണ്ടകം എന്നീ രോഗങ്ങളിൽ 'ക്ഷിപ്രം' എന്ന മൎമ്മത്തിന്റെ രണ്ടംഗുലം മുകളിലുള്ള ഞരമ്പ് അറുക്കണം. ['ക്ഷിപ്രം' എന്ന മൎമ്മം പെരുവിരലിന്റേയും ചൂണ്ടാണിവിരലിന്റേയും മദ്ധ്യത്തിലുള്ളതും, എളകിയാൽ അപായംവരുത്തുന്നതുമാണെന്നറിഞ്ഞുകൊൾക]. പിന്നെ വാതചികിത്സ യുക്തംപോലെ ചെയ്യണം.

ഉപരിഷ്ടാൽ ഗുൽഫസന്ധേൎവ്വ്യധയേച്ചതുരംഗുലേ സിരാം ക്രോഷ്ടുകശീൎഷേ തു പശ്ചാദപാതോക്തമാചരേൽ*ക്രോഷ്ടുകശീൎഷമെന്ന രോഗത്തിൽ നെരിയാണി(ഗുൽഫസന്ധി)യുടെ മീതെ നാലുവിരൽ വിട്ട് ഞരമ്പറുക്കണം. പിന്നെ വാതചികിത്സകൾ ചെയ്യണം.

ഗൃദ്ധ്രസ്യാം ജാനുനോധസ്താദൂൎദ്ധ്വം വാ ചതുരംഗുലേ വ്യധയേച്ചസിരാം വൈദ്യഃ പശ്ചാദപാതഹരഃ ക്രമഃ * ഗൃദ്ധ്രസി എന്ന രോഗത്തിൽ കാൽമുട്ടിന്റെ നാലുവിരൽ താഴേയൊ, നാലുവിരൽ മീതേയൊ ഞരമ്പറുക്കണം. പിന്നെ വാതത്തിന്നു ചികിത്സിക്കണം.

കുലത്ഥകാൎപ്പാസബീജരാസ്നാ സൈന്ധവദാരുഭിഃ പിഷ്ടൈസ്സ്ത്യൈശ്ച ഘൃതം തൈലം നാളികേരോരുപൂഗജം ക്ഷീരഞ്ചെദ്വിഗുണം ദത്വാ പചേദേതദ്വിനാശയേൽ സൎവ്വവാതാൻ വിശേഷേണ ഗൃദ്ധ്രസീം വിശ്വാചീമപി * കുലത്ഥം=മുതിര. കാൎപ്പാസബീജം=പരുത്തിക്കൊട്ട. രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ദാരു=ദേവതാരം. ഇവ കല്ക്കമായി നെയ്യ്, വെ

ളിച്ചെണ്ണ, അവണക്കെണ്ണ എന്നിവ സമം കാച്ചുക. അവയുടെ ഇരട്ടി പാൽ കൂട്ടണം. ഇത് വാതഹരമാകുന്നു. വിശേഷിച്ച് ഗൃധ്രസിയും വിശ്വാചിയും ശമിക്കും.

സുപ്തവാതേ തു അസൃങ്മോക്ഷം കുര്യാച്ച ബഹുശോ ഭിഷക് * സുപ്തവാതത്തിൽ പലതവണ രക്തം കളയണം.

വർഷാഭൂ ദാരുവിജയാ ഗുളൂചീ മാതുളുംഗകം ഉഷ്ണോദകേന പ്രപിബേൽ സുപ്തവാതഹരം പരം* വർഷാഭൂ=തവിഴാമവേർ. ദാരു=ദേവതാരം. വിജയാ=കടുക്ക. ഗുളൂചീ=ചിററമൃത്. മാതുളുംഗകം=നീർമാതളം. ഇവ ചുടുവെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക. സുപ്തവാതം ശമിക്കും.

ശുണ്ഠീബലാദ്വയക്വാഥഃ സുപ്തവാത നിബർഹണഃ * ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. ബലാദ്വയം=കുറുന്തോട്ടിയും വെൺകുറുന്തോട്ടിയും. ഇവ കഷായം സേവിക്കാം. സുപ്തവാതം ശമിക്കും.

മാതുളുംഗനിശാകുഷ്ഠ സൂര്യാവർത്തകസർഷപൈഃ സിദ്ധന്തോയം പ്രശമയേൽ സുപ്തവാതം ദിനത്രയാൽ*മാതുളുംഗം=നീർമാതളം. നിശാ=മഞ്ഞൾ. കുഷ്ഠം=കൊട്ടം. സൂര്യാവർത്തകം=വെള്ളെരുക്കിൻവേർ. സർഷപം=കടുക്. ഇവ കൊണ്ടു കാച്ചിയ തൈലം മൂന്നുദിവസംകൊണ്ട് സുപ്തവാതത്തെ മാററും.

തൈരേവ സിദ്ധേനാജ്യേന ഭോജയേൽ സുപ്തവാതിനം* തൈരേവ=മാതുളുംഗാദികളെക്കൊണ്ടുതന്നെ നെയ്കാച്ചി ആയതു കൂട്ടി ഉണ്ണുന്നതും നന്ന്.

സുപ്തിർഭവതി ചേദംഘ്രൌ പുംസാമാസനസേവയാ തദന്യപാർശ്വകർണ്ണസ്യ മർദ്ദനൈരുപശാമ്യതി * ആസനസേവയാ=ഒരിടത്തുതന്നെ അധികനേരം ഇരുന്നതുകൊണ്ട്. അംഘ്രൌ=കാലിന്മേൽ. സുപ്തിർഭവതിചേൽ=തരിപ്പുണ്ടാകുന്നപക്ഷം. തദന്യപാർശ്വകർണ്ണസ്യ മർദ്ദനൈഃ=തരിപ്പുള്ള കാലിൻെറ മറുപുറത്തെ ചെവിയിൽ മർദ്ദിക്കുന്നതുകൊണ്ട്. ഉപശാമ്യതി=ശമിക്കും.

(സഹചരാദികഷായം)

സഹചരം സുരദാരു സനാഗരം ക്വഥിതമംഭസി തൈ

ലവിമിശ്രിതം പവനപീഡിതദേഹഗതിഃ പിബൻ ദ്രുതവിളം ബിതഗോ ഭവതിച്ഛയാ * സഹചരം=കരിങ്കുറുഞ്ഞി (ആറുകഴഞ്ച്) സുരദാരു=ദേവതാരം (നാലുകഴഞ്ച്) നാഗരം=ചുക്ക് (രണ്ടുകഴഞ്ച്) ഇവ കഷായം. എണ്ണ മേപ്പടി. വാതംകൊണ്ടു നടക്കാൻ വയ്യായ്ക ശമിക്കും

പ്രസാരിണീമാഷബലാരസോനരാസ്നൌഷധൈഃ പ്രകഥിതാം തദംഭഃ പിബന്തി യേ ക്ഷീരഭുജസ്ത്യജന്തി മരുദവികാരാനപബാഹുകഞ്ച * പ്രസാരിണി=തലനീളി. മാഷം=ഉഴുന്ന്. ബലാ=കുറുന്തോട്ടി. രസോനം=വെള്ളുള്ളി. രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. ഔഷധം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം സേവിക്കുകയും പാൽകൂട്ടി ഉണ്ണുകയും ചെയ്ക. അപബാഹുകത്തിൽ വിശേഷം.

ദ്വിപഞ്ചമൂലകഥിതം ജലം വാതാമയാപഹം * ദ്വിപഞ്ചമൂലം=ദശമൂലം. ഇതിന്റെ കഷായം വാതഹരം.

(ധനദനയനാദി).

ധനദനയനശുണ്ഠീശിഗ്രുരാസ്നോഗ്രഗന്ധാവരണലശുനകൃഷ്ണാചിത്രകൈരണ്ഡകൈശ്ച സുരതരുഘനപത്ഥ്യാബബ്ബുരൈസ്സംഭൃതാംഭഃ ശമയതി പരിപീതം സാർദ്ദിതാക്ഷേപവാതാൻ * ധനദനയനം=കഴഞ്ചിവേർ. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേരിന്മേൽതൊലി. രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. ഉഗ്രഗന്ധാ=വയമ്പ്. വരണം=നീർമാതളത്തിൻവേർ. ലശുനം=വെള്ളുള്ളി. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ഏരണ്ഡകം=ആവണക്കിൻവേര്. സുരതരു=ദേവതാരം. ഘനം=മുത്തങ്ങ. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. ബബ്ബുരം=ചെറുതേക്കിൻവേർ. ഇവ കഷായം. അർദ്ദിതം, ആക്ഷേപം എന്നിവയെ ശമിപ്പിക്കും.

രസോനകാരവീകൃഷ്ണാസ്ഥിരാഭിഃ സാധിതം ജലം പീതമുന്മാർഗ്ഗഗം വാതമനുലോമയതി ക്ഷണാൽ * രസോനം=വെള്ളുള്ളി. കാരവീ=കരിഞ്ചീരകം. കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി. സ്ഥിരാ=ഓരിലവേർ. ഇവ കഷായം. വായുവിന്റെ വൈഗുണ്യം മാറും.

(ഗന്ധർവ്വഹസ്താദി).

ഗന്ധർവ്വഹസ്തചിരിവില്വഹുതാശവിശ്വപത്ഥ്യാപുനന്ന

വയവാഷകഭൂമിതാലൈഃ കപാഥഃ സസൈന്ധവശ്ശുളഃ പവന സ്യ ശാന്ത്യൈ വഹേൽബ്ബലായ രുചയേ മലശോധനായ * ഗന്ധർവ്വഹസ്തം=ആവണക്കിൻവേര്. ചിരിവില്വം=ആവൽക്കുമ്പ്. ഹുതാശം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. വിശ്വം=ചുക്ക്. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. പുനൎന്നവം=തവിഴാമവേർ. യവാഷകം=കൊടുത്തൂവ്വവേർ. ഭൂമിതാലം=നിലപ്പനക്കിഴങ്ങ്. ഇവ കഷായം. ഇന്തുപ്പും ശൎക്കരയും മേൎപ്പൊടി. വാതഹരവും ശോധനവുമാകുന്നു.

പഞ്ചമൂലശൃതം ക്ഷീരം വാതനാശനമുത്തമം * പഞ്ചമൂലംകൊണ്ടു പാൽ കുറുക്കി കുടിക്കുന്നതും വാതഹരമാണ്.

(രാസ്നാദി.)

രാസ്നാതാമലകീവൃഷാഗരുശഠീ ചിത്രാബ്ദ ചവ്യാശ്മഭിദ്ധാത്രീഭാൎങ്ഗിപടോലപുഷ്കരനിശാസൈരീയവിശ്വാഗ്നിഭിഃ നിഷ്ക്വാഥോ ദശമൂലദാരുസഹിതഃ പീതഃ കടുഷ്ണോ നൃണാം ഹന്ത്യാൽ സൈന്ധവഖണ്ഡശൌണ്ഡിസഹിതോ വാതം ത്രിദോഷോത്തരം * രാസ്നാ=ചുകന്നരത്ത. താമലകീ=കീഴാർനെല്ലി. വൃഷം=ആടലോടകവേർ. അഗരു=അകിൽ. ശഠീ=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. ചിത്രാ=ആവണക്കിൻവേർ. അബ്ദം=മുത്തങ്ങ. ചവ്യം=കാട്ടുമുളകിൻവേർ. അശ്മഭിത്ത്=കല്ലൂവ്വഞ്ഞിവേർ. ധാത്രീ=നെല്ലിക്ക. ഭാർങ്ങീ=ചെറുതേക്കിൻവേർ. പടോലം. പുഷ്കരം=പുഷ്കരമൂലം. നിശാ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. സൈരിയം=കരിംകുറുഞ്ഞിവേർ. വിശ്വം=ചുക്ക്. അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്. ദശമൂലം. ദാരു=ദേവതാരം. ഇവ കഷായം. ഇന്തുപ്പും കല്ക്കണ്ടവും തിപ്പലിയും മേൎപ്പൊടി. ത്രിദോഷകോപംകൊണ്ടുള്ള വാതം ശമിക്കും.

ബലാമൂലശൃതം ക്ഷീരം വാതനാശനമുത്തമം * കുറുന്തോട്ടിവേരിട്ടു പാൽകുറുക്കി കുടിക്കുക.

പുനൎന്നവാഗ്നിശുണ്ഠീനാം കപാഥഃ കോഷ്ഠാനിലാപഹഃ * പുനൎന്നവാ=തവിഴാമ. അഗ്നി=കൊടുവേലി. ശുണ്ഠീ=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം. കോഷ്ഠവാതത്തെ മാററും.

ദശമൂലബലൈരണ്ഡനിൎഗ്ഗുണ്ഡീശിഗ്രുബബ്ബരൈഃ സപ

ഞ്ചകോലലശുനസൈസ്യകൈർവ്വാതഹാ ഗണഃ * ദശമൂലം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടി. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേർ. നിർഗ്ഗുണ്ഡീ=കരുനെച്ചിവേർ. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേർ. ബർബ്ബരം=ചെറുതേക്കിൻവേർ. പഞ്ചകോലം. ലശുനം=ഉള്ളി. സൈസ്യകം=കരിംകുറുഞ്ഞി. ഇവ കഷായം. വാതഹരമാകുന്നു.

രാസ്നാബലാദ്വയൈരണ്ഡസുരദ്രുമസഹാചരൈഃ വർഷാഭൂഗോക്ഷുരയുതൈഃ കഷായോ വാതവികാരജിൽ * രാസ്നാ=അരത്ത. ബലാദ്വയം=കുറുന്തോട്ടിയും വെങ്കുറുന്തോട്ടിയും. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേർ. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. സഹാചരം=കരിംകുറുഞ്ഞിവേർ. വർഷാഭൂ=തവിഴാമവേർ. ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിൽ. ഇവ കഷായം. വാതത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ശതാവരീ നല്ലകടുക്ക മുസ്താ കച്ചൂരിരോഹിണ്യപി ദേവദാരു അരത്തയേരണ്ഡബലാ കുറുഞ്ഞി ശതാഹ്വകുപ്പാ തവിഴാമ ചുണ്ടാ മൂലങ്ങളും പത്തും വൃഷമെന്നിതെല്ലാമോരോ കഴഞ്ചായ്കഥിതം നിധായ പകുത്തു രണ്ടായൊരുക്കുററിൽ മുന്നമേരണ്ഡജം സൈന്ധവമിട്ടുകൊള്ളുമഥേറ്റു പിന്നെസ്ഥിതയായവാന്യാ പ്രഭാതസന്ധ്യാസമയേപി പാനാൽ അകന്നുപോമെമ്പത്തു ജാതി വാതം ഷഡംഗപാനാൽ ജ്വരമെന്നപോലെ* അൎത്ഥം സ്പഷ്ടം.

ദശമൂലബലാകഷായേ പത്ഥ്യാവ്യോഷസുരദ്രുമൈഃ സസൈന്ധവൈഃ പചേത്സർപ്പിർവ്വാതരോഗഹരം പരം * ദശമൂലം. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ഇവ കഷായം. പത്ഥ്യാ=കടുക്ക. വ്യോഷം=ചുക്ക് മുളക് തിപ്പലി. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്. ഇവ കല്ക്കം. നെയ്കാച്ചുക. വാതം ശമിക്കും.

ഇന്ദുകാന്തം ഘൃതം യോജ്യം തഥാ ഗുൽഗുലുതിക്തകം ധാന്വന്തരം ബലാതൈലം പ്രഭഞ്ജനവിമർദ്ദനം ബലാശ്വഗന്ധാതൈലഞ്ച തൈലം സാഹചരന്തഥാ കേതക്യാദിഞ്ച ചിഞ്ചാദിം തൈലം യുക്ത്യാ പ്രയോജയേൽ * ഇന്ദുകാന്താദി ഘൃതങ്ങളും, ധാന്വന്തരാദി തൈലങ്ങളും ഉചിതംപോലെ പ്രയോഗിക്കാം.

ക്ഷുമുള്ള പാർവള്ളി ബലാ പരുത്തി കക്കന്ധു ചിത്രാപടു സിദ്ധതൈലം ജംഘോരുപൃഷ്ഠത്രികപാർശ്വശൂലവാതാമയഘ്നം പരിലേപനേന* കക്കന്ധു=ലന്തക്കുരു. ചിത്രാ=അവണക്കിൻ വേർ. ശേഷം മരുന്നുകൾ സ്പഷ്ടം. ഈ തൈലം പുരട്ടിയാൽ കണങ്കാൽ, തുട, പുറം, ത്രികം, വാരി ഇവിടങ്ങളിലെ വേദനയും വാതവും ശമിക്കും.

കാരസ്കരഫലൈസ്സിദ്ധം സക്ഷീരം വാതജിൽ ഘൃതം * കാരസ്കരഫലം=കാഞ്ഞിരക്കായ. ഇതുകൊണ്ടു പാലുംക്കൂട്ടി കാച്ചിയ നെയ്യ് വാതഹരമാകുന്നു.

സ്വേദാഭ്യംഗോപനാഹാശ്ച ധാന്യാമ്ലേ ചാവഗാഹനം ഉദ്വർത്തനം സ്നേഹരേകവസ്തയശ്ചാനിലേ ഹിതാഃ * സ്വേദം= വിയർപ്പിക്കൽ. അഭ്യംഗം=എണ്ണതേക്കൽ. ഉപനാഹം=ഉപനാഹസ്വേദം. ധാന്യാമ്ലാവഗാഹനം=കാടിയിൽ ഇരുത്തി അവഗാഹസ്വേദം. ഉദ്വർത്തനം=മരുന്നുപുരട്ടി തിരുമ്മൽ. സ്നേഹരേകം=സ്നേഹദ്രവ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു വയറിളക്കൽ. വസ്തി— ഇവയെല്ലാം വാതത്തിങ്കൽ നന്ന്.

വിലോമേ മാരുതേ സ്വേദം സ്നിഗ്ദ്ധൈഃ പിണ്ഡൈഃ പ്രയോജയേൽ ഹ്രസ്വേന പഞ്ചമൂലേന സ്നിഗ്ദ്ധാം പേയാഞ്ച പായയേൽ * വിലോമേ മാരുതേ=മാർഗ്ഗംതെറ്റിയ വാതത്തിങ്കൽ. സ്നിഗ്ദ്ധൈഃ പിണ്ഡൈഃ=സ്നിഗ്ദ്ധതയുള്ളവയായ കിഴികളെക്കൊണ്ട്. സ്വേദം പ്രയോജയേൽ=വിയർപ്പിക്കണം. ഹ്രസ്വപഞ്ചമൂലംകൊണ്ട് കഞ്ഞിയുണ്ടാക്കി സ്നേഹംചേർത്തു സേവിപ്പിക്കയും വേണം

കൃഷ്ണാലശുനദേവദ്രുപൃശ്നിപർണ്ണീദ്വിജീരകൈഃ വാതാനുലോമനകരഃ കഷായഃ സൈന്ധവാന്വിതഃ * കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി ലശുനം=ഉള്ളി. ദേവദ്രു=ദേവതാരം. പൃശ്നപർണ്ണീ=മുവ്വിലവേർ. ദ്വിജീരകം=ജീരകവും. കരിഞ്ചീരകവും. ഇവ കഷായം ഇന്തുപ്പുചേർത്തു സേവിക്കുക. വായുവിന്ന് ആനുലോമ്യം വരും.

പൃശ്നപർണ്ണീ ബലാവില്വ വംശപത്രസുരദ്രുമൈഃ സജീരകൈഃ ശൃതം തോയം വാതവൈഗുണ്യനാശനം * പൃശ്നപർണ്ണീ=മുവ്വിലവേര്. ബല=കുറുന്തോട്ടിവേർ. വില്വം=കൂവളു

ത്തിൻവേർ. വംശപത്രം=മുളയില. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. ജീരകം. ഇവ കഷായം. വായുക്ഷോഭത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ശോഷാക്ഷേപകസംകോചസ്തംഭസ്വപനകംപനം ഹനുസ്രംസോട്ടിതംഖാഞ്ജ്യം പാംഗുല്യം ഖുഡവാതതാ സന്ധിച്യുതിഃ പക്ഷവധോമേദോമജ്ജാസ്ഥിഗാ ഗദാഃ ഏതേ സ്ഥാനസ്യ ഗാംഭീര്യാൽ സിദ്ധ്യേയുര്യത്നതോ ന വാ തസ്മാജ്ജയേനാവാ നേതാൻ ബലിനോ നിരുപദ്രവാൻ* ശോഷം, ആക്ഷേപകം തുടങ്ങിയവ മേദസ്സിനേയും മജ്ജയേയും അസ്ഥിയേയും ആശ്രയിച്ചുണ്ടാകുന്ന രോഗങ്ങളാണ്. സ്ഥാനത്തിന്റെ ആഴം നിമിത്തം ഇവ ശമിക്കുന്നതു പ്രയാസമാണ്. ശമിച്ചില്ലെന്നും വരാം. അതുകൊണ്ടു വൈദ്യൻ ഈ രോഗങ്ങൾ പുതുതായും അധികം ഉപദ്രവമില്ലാത്തതായും ഇരിക്കുമ്പോഴും,രോഗി ബലവാനായിരിക്കുമ്പോഴും ചികിത്സിക്കണം.

ഇതി വാതചികിത്സാ.

വാതശോണിതചികിത്സാ.

വായുർവ്വിവൃദ്ധോ വൃദ്ധേന രക്തേനാവാരിതഃ പഥി ക്രുദ്ധഃ സംദൂഷയേദ്രക്തം തൽ ജ്ഞേയം വാതശോണിതം * വിവൃദ്ധഃ വായുഃ=ഏററവും വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന വായു. പഥി=വഴിയിൽ. വൃദ്ധേന ആവാരിതഃ=വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന രക്തത്താൽ ആവരണം ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടു. ക്രുദ്ധഃ=ക്രുദ്ധനായിട്ട്. രക്തം സംദൂഷയേൽ=രക്തത്തെ ദൂഷിപ്പിക്കും. തൽ വാതശോണിതം ജ്ഞേയം=അതിനെ വാതശോണിതമെന്നറിയണം. വാതശോണിതം=രക്തവാതം.

ദോഷൈഃ പൃഥഗ്യുതൈരസ്രാൽ പഞ്ചധാ വാതശോണിതം * ദോഷൈഃ പൃഥക്=ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു വെവ്വേറെ മൂന്നുവിധം; യുതൈഃ=എല്ലാ ദോഷങ്ങളെക്കൊണ്ടുംകൂടി ഒരുവിധം; അസ്രാൽ=രക്തംകൊണ്ട് ഒരുവിധം;—ഇങ്ങിനെ രക്തവാതം അഞ്ചുവിധത്തിലാകുന്നു.

പാദയോർമ്മൂലമാസ്ഥായ കദാചിദ്ധസ്തയോരപി ആഖോരിവ വിഷംക്രുദ്ധം കൃൽസ്നം ദേഹം പ്രധാവതി * ഇത് ദേഹത്തിൽ എങ്ങിനെ വ്യാപിക്കുമെന്നു പറയുന്നു— പാദയോഃ മൂലം ആസ്ഥായ=കാലുകളുടെ മൂലത്തെ ആശ്രയിച്ചിട്ടും, കദാചിൽ ഹസ്തയോഃ അപി=ചിലപ്പോൾ കൈകളുടെ മൂലത്തെ ആശ്രയിച്ചിട്ടും. ക്രുദ്ധം=ക്രുദ്ധമായിട്ട്. ആഖോഃ വിഷം ഇവ=എലിയുടെ വിഷമെന്നപോലെ. കൃൽസ്നം ദേഹം പ്രധാവതി=ദേഹമാസകലം വ്യാപിക്കുന്നു.

ത്വങ്മാംസാശ്രയമുത്താനം തൽ പൂർവ്വം ജായതേ തതഃ കാലാന്തരേണ ഗംഭീരം സർവ്വാൻ ധാതൂനഭിദ്രവേൽ * തൽ=അത് (രക്തവാതം) പൂർവ്വം=ആദ്യം. ത്വങ്മാംസാശ്രയം=ത്വക്, മാംസം എന്നീ ധാതുക്കളെ ആശ്രയിച്ചിട്ട്. ഉത്താനം=മേലെ നിൽക്കുന്നത്. ജായതേ=ആയി ഭവിക്കുന്നു. തതഃ=അനന്തരം. കാലാന്തരേണ=കാലപ്പഴക്കംകൊണ്ട്. ഗംഭീരം=ആഴമുള്ളതായിട്ട്. സർവ്വാൻ ധാതൂൻ=എല്ലാ ധാതുക്കളേയും. അഭിദ്രവേൽ=വ്യാപിക്കും. ത്വങ്മാംസങ്ങളിൽ മാത്രം ആശ്രയിച്ചിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ ചികിത്സിക്കാത്തപക്ഷം ഉള്ളിലേക്കു കടക്കുമെന്നു സാരം.

വാതശോണിതിനോ രക്തം സ്നിഗ്ദ്ധസ്യ ബഹുശോ ഹരേൽ അല്പാല്പം പാലയൻ വായും യഥാദോഷം യഥാബലം* ഇനി ഇതിൻെറ ചികിത്സ പറയുന്നു— വാതശോണിതിനഃ=രക്തവാതരോഗിക്ക്. സ്നിഗ്ദ്ധസ്യ=സ്നിഗ്ദ്ധത വരുത്തീട്ട്. ബഹുശഃ രക്തം ഹരേൽ=പലതവണ രക്തംകളയണം. എങ്ങിനെ? അല്പാല്പം=കുറച്ചു കുറച്ചായിട്ട്. രക്തത്തെ അധികമായി കളയരുതെന്നർത്ഥം. കാരണം? വായും പാലയൻ=വായുവിനെ നോക്കിക്കൊണ്ടു വേണം രക്തം കളയാൻ. അധികം രക്തം പോയാൽ വായു കോപിക്കുമെന്നർത്ഥം. യഥാദോഷം യഥാബലം=ദോഷത്തേയും ബലത്തേയുമനുസരിച്ചുവേണം രക്തം കളയുവാൻ.

രുഗ്രാഗതോദദാഹേഷു ജളൂകാഭിർവ്വിനിർഹരേൽ ശൃംഗതും

ബൈഛിമിചിമാകണ്ഡൂരുഗ് ദ്ദയനാന്വിതം പ്രച്ഛാനേന സിരാഭിർവ്വാ ദേശാദ്ദേശാന്തരം വ്രജൽ * രക്തം കളയേണ്ടതെന്തു കൊണ്ടെന്നു പറയുന്നു — രുഗ്രാഗതോദദാഹേഷു=വേദനയും ചുവപ്പും കുത്തിനോവും ചുട്ടുനീറലുമുണ്ടെങ്കിൽ. ജളൂകാഭിഃ വിനിർഹരേൽ=അട്ടകളെക്കൊണ്ടു രക്തം കളയണം; ചിമിചിമാകണ്ഡൂരുഗ് ദ്ദയനാന്വിതം=ചിമിചിമ (ചെറുപ്രാണികൾ അരിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നൽ), ചൊറിച്ചിൽ, വേദന, അസംഖ്യത എന്നിവയുള്ള രക്തത്തെ. ശൃംഗതുംബൈഃ=കൊമ്പ്, ചുരത്തൊണ്ട് എന്നിവ വെച്ച് കളയണം; ദേശാൽദേശാന്തരം വ്രജൽ=ഒരിടത്തുനിന്നു മറെറാരിടത്തേക്കു പകന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന രക്തത്തെ. പ്രച്ഛാനേന സിരാഭിഃ വാ=സൂചികൊണ്ടോ മറോ കുത്തിയോ ഞരമ്പറുത്തോ കളയണം.

അംഗഗ്ലാനൌ ന തു സ്രാവ്യം രൂക്ഷേ വാതോത്തരഞ്ച യൽ * രക്തമോക്ഷത്തെ ചില സംഗതികളിൽ നിഷേധിക്കുന്നു — അംഗഗ്ലാനൌ ന സ്രാവ്യം=ദേഹത്തിനു തളച്ച്യുണ്ടെങ്കിൽ രക്തം സ്രവിപ്പിക്കരുത്. രൂക്ഷേ (ന സ്രാവ്യം)=രൂക്ഷദേഹത്തിങ്കലും രക്തം കളയരുത്. വാതോത്തരം യൽ (തൽ) ച ന സ്രാവ്യം=വാതാധികമായ രക്തത്തേയും കളയരുത്.

ശതാവരീഘൃതം പേയം വാതാസ്രേ പവനോത്തരേ തൈലം പയശ്ശർക്കരാഞ്ച പായയേദ്വാ സുമൂർച്ഛിതം യഷ്ട്യാഹ്വശതപാക്യം വാ ബലാതൈലമഥാപി വാ ശതാവര്യമൃതാകാഥം ക്ഷീരയുക്തം പിബേൽ പ്രഗേ * വാതാധികമായ രക്തവാതത്തിൽ രക്തമോക്ഷണം അരുതെങ്കിൽ പിന്നെ എന്തു ചെയ്യണമെന്നു പറയുന്നു — ശതാവരീഘൃതം പേയം=ശതാവരീഘൃതത്തെ സേവിക്കണം. തൈലം=എണ്ണ. പയസ്സ്=പാൽ. ശർക്കരാ=പഞ്ചസാര. ഇവയേയും സേവിപ്പിക്കാം. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. ശതം=ശതകുപ്പ. ഇവയുടെ കഷായം സേവിക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ ബലാതൈലം സേവിക്കാം. ശതാവരി. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ഇവയുടെ കഷായത്തെ പാൽചേർത്തു സേവിക്കുകയുമാകാം.

പൈത്തേ പക്വാ വരീതിക്താ പടോലത്രിഫലാമൃതാഃ പിബേദ്ധാത്ര്യാദിസപ്പിശ്ച കാരസ്കരഘൃതം തഥാ * പൈത്തേ=പിത്താധികമായ വാതശോണിതത്തിൽ. വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. തിക്താ=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേർ. പടോലം. ത്രിഫല. ചിററമൃത്. ഇവയുടെ കഷായം സേവിക്കണം. ധാത്ര്യാദിഘൃതവും കാരസ്കരഘൃതവും സേവിക്കയുമാം.

ക്ഷീരിവൃക്ഷത്വചാം കാഥേ ധാത്ര്യാദിസ്വരസാന്വിതം അശ്വഗന്ധാ സിതാദ്രാക്ഷാ യഷ്ടീചന്ദന കല്ക്കിതം ഘൃതം സിദ്ധം സമക്ഷീരം വാതശോണിതനാശനം* ക്ഷീരിവൃക്ഷത്വക്=നാല്പാമരത്തൊലി. ഇതിൻെറ കഷായത്തിൽ ധാത്ര്യാദിസ്വരസം=പച്ചനെല്ലിക്ക, പാൽമുതുക്കിൻകിഴങ്ങ്, കരിമ്പ്, ശതാവരി, കുമ്പളങ്ങ ഇവയുടെ നീർചേർത്ത്. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കരം. സിതാ=പഞ്ചസാര. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. യഷ്ടി=എരട്ടിമധുരം. ചന്ദനം. ഇവ കല്ക്കം ചേർത്ത്, നെയ്യോളം പാൽകൂട്ടി നൈ കാച്ചുക. ഇത് വാതശോണിതത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

ബഹുദോഷോ വിരേകാത്ഥം ക്ഷീരേണൈരണ്ഡതൈലകം കഷായമഭയാനാം വാ പിബേൽ ഘൃതസമായുതം * ബഹുദോഷഃ=പിത്തം അധികമുള്ളവൻ. വിരേകാത്ഥം=വിരേചനത്തിന്നായിട്ട്. ഏരണ്ഡതൈലം=ആവണക്കെണ്ണയെ. ക്ഷീരേണ പിബേൽ=പാലിൽചേത്തു സേവിക്കണം. അഭയാനാം കഷായം=കടുക്കയുടെ കഷായത്തെ നൈ ചേത്തു സേവിക്കുകയുമാകാം.

നിഹരേദ്വാ മലം തസ്യ സഘൃതൈഃ ക്ഷീരവസ്തിഭിഃ നഹി വസ്തിസമം കിഞ്ചിദ്വാതരക്തചികിത്സിതം വിശേഷാൽ പായുപാശ്വോരുപവ്വാസ്ഥിജഠരാത്തിഷു * തസ്യ=രക്തവാതരോഗിക്ക്. സഘൃതൈഃ ക്ഷീരവസ്തിഭിഃ=നൈ ചേത്തതായ പാൽകൊണ്ടു വസ്തിചെയ്തു. മലം നിഹരേൽ=മലത്തെ കളയണം. നഹി വസ്തിസമം കിഞ്ചിൽ=രക്തവാതത്തിന്നു വസ്തിപോലെ ഇത്ര നന്നായിട്ടു മറെറാരു ചികിത്സയില്ല. പായു=ഗുദം. പാശ്വം=വാരി. ഊരു=തുട. പവ്വം=സന്ധി. അസ്ഥി=എ

ള്ള്. ജഠരം=വയറ്. ഇവയിൽ വേദനയുണ്ടെങ്കിൽ വിശേഷിച്ചും ഇതു ചെയ്യണം.

ആരനാളാഢകേ തൈലം പാദസജ്ജരസം ശൃതം പ്രഭൂതേ ഖചിതം തോയേ ജ്വരദാഹാത്തിനുൽ പരം * ആരനാളം=കാടി. നാലിടങ്ങഴി. സജ്ജരസം=ചെഞ്ചല്യം. പാദം=നാലിലൊന്ന്. ഈ തൈലം ജ്വരം, ചുട്ടുനീറൽ, വേദന എന്നിവ ശമിപ്പിക്കും.

(പിണ്ഡതൈലം).

സമധൂച്ഛിഷ്ടമഞ്ജിഷ്ഠം സസജ്ജരസശാരിബം പിണ്ഡതൈലം തദഭ്യംഗാദ്വാതരക്തരുജാപഹം * മധൂച്ഛിഷ്ടം=മെഴുക്. മഞ്ജിഷ്ഠാ=മഞ്ചട്ടിപ്പൊടി. സജ്ജരസം=ചെഞ്ചല്യം. ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ഇവ തൈലം. രക്തവാതത്തിങ്കൽ ഉത്തമം.

പിണ്ഡസ്വേദോപനാഹാശ്ച സുസ്നിഗ്ദ്ധൈഃ ഷഷ്ടികാദിഭിഃ സ്തംഭതോദരുഗായാമശോഷാംഗഗ്രഹശാന്തയേ* ഏററവും സ്നിഗ്ദ്ധങ്ങളായ ഷഷ്ടികം (നവര) മുതലായവകൊണ്ട് പിണ്ഡസ്വേദവും ഉപനാഹവും ചെയ്യാം. പിണ്ഡസ്വേദം=കിഴി ഉഴിഞ്ഞ് വിയപ്പിക്കൽ. ഉപനാഹം=വെച്ചുകെട്ടി വിയപ്പിക്കൽ. സ്തംഭനം, കുത്തിനോവ്, വേദന, ആയാമം, മെലിച്ചിൽ, പിടിച്ചുവലിക്കൽ ഇവ ശമിക്കും.

വാതശ്ലേഷ്മോത്തരേ കോഷ്ണഃ പ്രലേപാദ്യാ ഹിതഃ പരം പിത്തരക്തോത്ഭവേ വാതരക്തേ ലേപാദയോ ഹിമാഃ * വാതശ്ലേഷ്മോത്തരേ വാതരക്തേ=വാതകഫാധികമായ രക്തവാതത്തിൽ. കോഷ്ണാഃ പ്രലേപാദ്യാഃ ഹിതാഃ=ചെറുചൂടുള്ളതായ ലേപനം മുതലായവ നന്ന്. പിത്തരക്തോത്ഭവേ=പിത്തരക്താധികമായതിൽ. ഹിമാഃ ലേപാദയഃ=തണുപ്പുള്ളവയായ ലേപാദികൾ നന്ന്.

ലാജബലൈരെരണ്ഡതിലൈർഭ്രഷ്ടൈഃ പിഷ്ടൈർഘൃതാന്വിതൈർലീഢ്യാൽ ഏതേന വാതരക്തം ശാമ്യേദ്ദുർഗ്ഗാഗവച്ചാപി * ലാജം=മലര്. തിലം=എള്ള്. എരണ്ഡം=ആവണക്കിൻകുരു.

ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ഇവ വറുത്തരച്ച് നെയ്യിൽ ചാലിച്ചു പുരട്ടുക. വേദനയും ചുവപ്പുമുള്ളതായ രക്തവാതം ശമിക്കും.

ധുർധൂരഫലബീജാനി ക്ഷീരപക്വാനി പേഷയേൽ നവനീതവിമിശ്രേണ തേനാലേപോസ്രവാതജിൽ * ധുർധൂരഫലബീജം=ഉമ്മത്തിൻകുരു. ഇതു പാലിൽ വേവിച്ചരച്ച് വെണ്ണ ചേർത്തു പുരട്ടുക. രക്തവാതം ശമിക്കും.

തൈലസർപ്പിർമ്മധുയുതം ഛിന്നാക്വാഥം പിബേൽ പ്രഗേ * ഛിന്നാക്വാഥം=ചിററമൃത് കഷായം. ഇതു എണ്ണയും നെയ്യും തേനും ചേർത്തു രാവിലെ സേവിക്കുക.

ശതാവരീച്ഛിന്നരുഹാമലത്വഗ്ബലേക്ഷുകാണ്ഡേക്ഷുരസംഭൃതാംഭഃ കല്ക്കേന യഷ്ടീമധുകസ്യ മിശ്രം ധുനോതി വാതാസ്രമഥാസ്രപിത്തം * ശതാവരി=കിഴങ്ങ്. ഛിന്നരുഹാ=ചിററമൃത്. ആമലത്വക്ക്=നെല്ലിത്തൊലി. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ഇക്ഷുകാണ്ഡം=കരിമ്പ്. ഇക്ഷുരം=വയൽച്ചുള്ളിവേർ. ഇവ കഷായം. എരട്ടിമധുരം അരച്ചു ചേർത്തു സേവിക്കുക. രക്തവാതവും രക്തപിത്തവും ശമിക്കും.

രാസ്നൈരണ്ഡബലാസഹാചരവരീദുസ്പർശവാശാമൃതാദേവാഹ്വാതിവിഷാഘനേക്ഷുരശഠീവിശ്വൈഃ കഷായഃ ശൃതഃ സർപ്പിസ്തൈലവിമിശ്രിതഃ പ്രശമയേദായും സശൂലന്തഥാ ജംഘോരുത്രികപാർശ്വപൃഷ്ഠഹനുഗം ശോഫഞ്ച വാതാസ്രജം * രാസ്നാ=അരത്ത. എരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേർ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. സഹാചരം=കരിംകുറുഞ്ഞിവേർ. വരീ=ശതാവരി. ദുസ്പർശം=കൊടുത്തുവ്വവേർ. വാശാ=ആടലോടകവേർ. അമൃതാ=ചിററമൃത്. ദേവാഹ്വം=ദേവതാരം. അതിവിഷാ=അതിവിടയം. ഘനം=മുത്തങ്ങ. ഇക്ഷുരം=വയൽച്ചുള്ളിവേർ. ശഠീ=കച്ചൂരിക്കിഴങ്ങ്. വിശ്വം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായം. നെയ്യും എണ്ണയും മേമ്പൊടി. ശൂലം, കണങ്കാലിലും തുടയിലും മററും വേദന തുടങ്ങിയ ഉപദ്രവങ്ങളുള്ള രക്തവാതം ശമിക്കും.

ചന്ദനാദ്യേന തൈലേന മൂർദ്ധ്നി സേകഞ്ച കാരയേൽ * ചന്ദനാദി എണ്ണകൊണ്ട് ശിരസ്സിൽ സേകവും ചെയ്യാം.

(ബലാഗുളൂച്യാദി)

ബലാഗുളൂചീസുരപാദപാനാം കഷായേ പചേത്തൈലമിമൈശ്ചകല്ക്കൈഃ ജടാമയാചന്ദനകുഷ്ഠനതാശ്വഗന്ധാസരളൈഃ സരാസ്നൈഃ ഏതത്സദാഹം സരുജം സശോഫം രക്താനുഗം വാതഗദം നിഹന്തി * ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേര്. ഗുളൂചി=ചിററമൃത്. സുരപാദപം=ദേവതാരം ഇവ കഷായം. ജടാ=മാഞ്ചി. ആമയാ=കൊട്ടം. ചന്ദനം. കുഷ്ഠം. നതം=തകരം. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കരം. സരളം=ചരളം. രാസ്നാ=അരത്ത. ഇവ കല്ക്കം. ഈ എണ്ണ ദാഹശോഫാദിയുതമായ രക്തവാതത്തെ ശമിപ്പിക്കും.

യഥാദോഷബലന്തത്ര യോജ്യം ഗുൽഗുലുതിക്തകം* ഈ രോഗത്തിൽ ദോഷശക്തിക്കനുസരിച്ച് ഗുൽഗുലുതിക്തകവും പ്രയോഗിക്കാം.

ദശമൂലവരീരാസ്നാദ്രവന്തീമധുയഷ്ടികം ഛിന്നാബലാദ്വയൈരണ്ഡവാജിഗന്ധാപുനൎന്നവാഃ വിപാച്യ തോയെ തൽകഷായേ വിദാരീക്ഷുവരീരസം കുശ്മാണ്ഡധാത്രീസ്വരസം ക്ഷീരമാജ്യഞ്ച നിക്ഷിപേൽ ദ്രാക്ഷാചന്ദനയഷ്ട്യാഹ്വവാജിഗന്ധാസുരദ്രുമം വിദാരീശൎക്കരാവീരാസമം ഗാക്ഷോളകോല്ലലം പുനൎന്നവാഗരുതുകാപത്മബീജാനി പിപ്പലീം സിദ്ധമേതൽ ഘൃതം ഹന്ത്യാദ്ധ്യാരുണം വാതശോണിതം * ദശമൂലം. വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. രാസ്നാ=അരത്ത. ദ്രവന്തീ=എലിച്ചെവി. മധുയഷ്ടികം=എരട്ടിമധുരം. ഛിന്നാ=ചിററമൃത്. ബലാദ്വയം=കുറുന്തോട്ടിവേരും വെൺകുറുന്തോട്ടിവേരും. ഏരണ്ഡം=ആവണക്കിൻവേർ. വാജിഗന്ധാ=അമുക്കരം. പുനൎന്നവാ=തവിഴാമവേർ. ഇവ കഷായംവെക്കുക. അതിൽ വിദാരീ=പാൽമുതുക്കിൻകിഴങ്ങ്. ഇക്ഷു=കരിമ്പ്. വരീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ്. കുശ്മാണ്ഡം=കുമ്പളങ്ങ. ധാത്രീ=പച്ചനെല്ലിക്ക. (ഇവയുടെ നീർ) ക്ഷീരം=പാൽ. ആജ്യം=നെയ്. ഇവ ചേൎക്കുക. കല്ക്കത്തിന്ന് —
ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. ചന്ദനം. യഷ്ട്യാഹ്വം=എരട്ടിമധുരം. വാജിഗന്ധാ=അമുക്കരം. സുരദ്രുമം=ദേവതാരം. വിദാരീ=

പാൽമുതുക്ക്. ശർക്കരാ=പഞ്ചസാര. വീരാ=കോവക്കിഴങ്ങ്. സമംഗാ=പറച്ചുണ്ടവേർ. അക്ഷോളകം=മലയുകവേർ. ഉൽപലാ=ചെങ്ങഴിനീർക്കിഴങ്ങ്. പുനന്നവാ=തവിഴാമവേർ. അഗരു=അകിൽ. തുകാ=കുവ്വനൂറ്. പത്മബീജം=താമരയരി. പിപ്പലീ=തിപ്പലി. ഈ ഘൃതം വാതശോണിതത്തിങ്കൽ അത്യുത്തമം.

ബലാകഷായകല്ക്കാഭ്യാം തൈലം ക്ഷീരസമം പചേൽ സഹസ്രശതപാകം തദ്വാതാസൃഗ്വാതരോഗനൽ* ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ഇത് കഷായവും കല്ക്കനുമായി എണ്ണയും എണ്ണയോളം പാലും ചേർത്ത് അനേക പരിവൃത്തി ആവർത്തിച്ചു കാച്ചുക. ഇത് രക്തവാതം, വാതം എന്നിവയെ ശമിപ്പിക്കും.

ഉത്താനം ലേപനാഭ്യംഗ പരിഷേകാവഗാഹനൈഃ വിരേകാസ്ഥാപനസ്നേഹപാനൈർഗ്ഗംഭീരമാചരേൽ *ഉത്താനം=ത്വക്കിനേയും മാംസത്തേയും ആശ്രയിച്ചതും പുതിയതുമായ രക്തവാതത്തെ. ലേപനം, അഭ്യംഗം, ധാര, അവഗാഹനം എന്നിവകൊണ്ടു ചികിത്സിക്കണം. ഗംഭീരം=മററുധാതുക്കളെ ആശ്രയിച്ചതിനെ വിരേചനം, കഷായവസ്തി, സ്നേഹപാനം ഇവകൊണ്ട് ചികിത്സിക്കണം.

രക്തപിത്താതിവൃദ്ധ്യാ തു പാകന്തൽ പ്രാപ്നുയാൽ ക്ഷണാൽ ഭിന്നം സ്രവതി തദ്രക്തം വിദഗ്ദ്ധം പൂയമേവ വാ തയോശ്ചികിത്സാ വ്രണവൽ ഭേദശോധനരോപണം * രക്തം, പിത്തം എന്നിവയുടെ വർദ്ധനകൊണ്ട് വാതശോണിതം എളുപ്പത്തിൽ പഴക്കും. എന്നാൽ അതു പൊട്ടി പുഴക്കോട്ടുകൂടിയതായ രക്തമോ ചലമോ (പൂയം) കലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. അവയിൽ (രക്തസ്രാവത്തിലും പൂയസ്രാവത്തിലും) വ്രണത്തിലേപ്പോലെ ചികിത്സചെയ്യണം. ഭേദം=കീറൽ. ശോധനം=ശോധനവരുത്തൽ. രോപണം=ഉണക്കൽ. എന്നിങ്ങിനെ വ്രണത്തിന്റെ ചികിത്സ എല്ലാം ചെയ്യാം.

ആവൃതാ വായവോജ്ഞാതാ ജ്ഞാതാ വാ വത്സരം സ്ഥിതാഃ പ്രയത്നേനാപി ദുസ്സാധ്യാ ഭവേയുർവ്വാനുപക്രമാഃ * ഇപ്രകാ

രം രക്തവാതത്തിൻെറ ചികിത്സ പറയപ്പെട്ടു. രക്തവാതത്തിൽ വാതം രക്തത്താൽ ആവൃതമാകുന്നതുപോലെ വായുവിന്നു വേറെയുള്ളവയാലും ആവരണം വരാം. അങ്ങിനെ വരുമ്പോൾ വേണ്ടതു സാമാന്യമായിപ്പറയുന്നു—ആവൃതാഃ വായവഃ=ആവരണംചെയ്യപ്പെട്ട വായുക്കൾ. അജ്ഞാതാഃ ജ്ഞാതാഃ വാ=അറിയപ്പെടാതെയൊ അറിയപ്പെട്ടോ. വത്സരം സ്ഥിതാഃ=ഒരു കൊല്ലംനിന്നാൽ. പ്രയത്നേന അപി ദുസ്സാധാഃ=പണിപ്പെട്ടാലും മാറാൻ പ്രയാസമുള്ളതായൊ, അനുപക്രമാഃ വാ=അസാദ്ധ്യംതന്നെയായൊ, ഭവേയുഃ=പരിണാമിക്കും.

വായൌ പിത്താവൃതേ ശീതാമുഷ്ണാഞ്ച ബഹുശഃ ക്രിയാം വ്യത്യാസാദ്യോജയേത്സപ്പിർജ്ജീവനീയഞ്ച പായയേൽ ധന്വമാംസം യവാഃ ശാലിവ്വിരേകഃ ക്ഷീരവാൻ മൃദുഃ സക്ഷീരാ വസ്തയഃ ക്ഷീരം പഞ്ചമൂലബലാശൃതം കാലേനുവാസനം തൈലൈമ്മധുരൌഷധസാധിതൈഃ * വായൌ പിത്താവൃതേ=വായുപിത്തത്താൽ ആവരണംചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുമ്പോൾ. ശീതാം ഉഷ്ണാം ച ക്രിയാം=തണുപ്പുള്ളതും ചൂടുള്ളതുമായ ചികിത്സയെ വ്യത്യാസാൽ യോജയേൽ=മാറിമാറി പ്രയോഗിക്കണം. ജീവനീയശൃതമായ നൈ സേവിപ്പിക്കയും വേണം. ധന്വമാംസം, യവം, ചെന്നല്ല്, പാൽകൂട്ടിയതും മൃദുവുമായ വിരേചനം, പാൽചേത്തിട്ടുള്ള വസ്തികൾ, പഞ്ചമൂലവും കുറുന്തോട്ടിവേരും ചേത്തു കുറുക്കിയ പാൽ, മധുരൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു കാച്ചിയ തൈലങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള വസ്തി എന്നിവയെയും പ്രയോഗിക്കണം.

കഫാവൃതേ യവാന്നാനി ജാംഗലാ മൃഗപക്ഷിണഃ സ്വേദാസ്തീക്ഷ്ണാനിരൂഹാശ്ച വമനം സവിരേചനം പുരാണസപ്പിസ്തൈലഞ്ച തിലസഷപജം ഹിതം * കഫാവൃതേ=വായു കഫത്താൽ ആവരണം ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുമ്പോൾ. യവാന്നം, ജാംഗലമാംസം, മൃഗപക്ഷികളുടെ മാംസം, സ്വേദം, തീക്ഷ്ണങ്ങളായ കഷായവസ്തികൾ, വമനം, വിരേചനം, പഴയനെയ്യ്, എള്ളു് കടുക് എന്നിവയുടെ എണ്ണ എന്നിവ ഹിതമാകുന്നു.

സംസൃഷ്ടേ കഫപിത്താഭ്യാം പിത്തമാദൌ വിനിൎജ്ജയേൽ കാരയേദ്രക്തസംസൃഷ്ടേ വാതശോണിതികീം ക്രിയാം * കഫപിത്താഭ്യാം സംസൃഷ്ടേ=വാതം കഫപിത്തങ്ങളോടു മിശ്രമായിരിക്കുമ്പോൾ, ആദൌപിത്തം വിനിൎജ്ജയേൽ=ആദ്യം പിത്തത്തെ ചികിത്സിച്ചു ജയിക്കണം. രക്തസംസൃഷ്ടേ=രക്തത്തോടു സംസൎഗ്ഗിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ. വാതശോണിതികീം ക്രിയാം കാരയേൽ=രക്തവാതത്തിന്നുള്ള ചികിത്സചെയ്യണം.

കുൎയ്യാദ്ദിശാനയാ ധീമാനാവൃതാനാം ചികിത്സിതം * ബുദ്ധിമാനായ വൈദ്യൻ ഇവിടെ പറഞ്ഞ വഴിയനുസരിച്ച് ആവൃതങ്ങളായ വാതങ്ങൾക്കു ചികിത്സിക്കണം.

ഇതി വാതശോണിതചികിത്സാ.

അതിസ്ഥൂലാദിചികിത്സാ.

അതിസ്ഥൂലശ്ചാതികൃശോ മന്ദനിദ്ര ഇതി ത്രയഃ അതീവ കഷ്ടാസ്തസ്മാത്തച്ചികിത്സാ പരികീൎത്ത്യതേ * അതിസ്ഥൂലഃ=അധികം തടിച്ചവൻ. അതികൃശഃ=അധികം മെലിഞ്ഞവൻ. മന്ദനിദ്രഃ=ഉറക്കമില്ലാത്തവൻ. ഇങ്ങിനെ മൂന്നു രോഗികൾ, അതീവകഷ്ടാഃ=വളരെ കഷ്ടതയനുഭവിക്കുന്നവരാണ്. തസ്മാൽ=അതുകൊണ്ട്. തച്ചികിത്സാ=അവൎക്കുള്ള ചികിത്സ. പരികീൎത്ത്യതേ=പറയപ്പെടുന്നു.

അതിസ്ഥൂലന്ന്.

അയഥോപചയോത്സാഹശ്ചലസ്ഫിഗുദരസ്തനഃ അതിസ്ഥൂലഃ സ്മൃതോ യോജ്യം തത്രാന്നം മാരുതാപഹം * അയഥോപചയോത്സാഹഃ=മുമ്പുള്ളതിലധികമായ ദേഹപുഷ്ടിയും ഉത്സാഹവുമുള്ളവൻ. ചലസ്ഫിഗുദരസ്തനഃ=ചന്ത്രം, വയറ്, സ്തനം എന്നിവ പശിമവെച്ച് എളകിയവൻ. ഇങ്ങിനെയുള്ളവൻ അതിസ്ഥൂലനാകുന്നു. തത്ര=ഈ രോഗത്തിങ്കൽ. മാരുതാപഹം അന്നം യോജ്യം=വാതഹരമായ അന്നത്തെ പ്രയോഗിക്കണം.

ശ്ലേഷ്മമേദോഹരം യച്ച കുലത്ഥയവകാ യവാഃ ജീൎണ്ണാഃ ശ്യാമാകമുൽഗാദ്യാഃ പാനേരിഷ്ടാ മധൂദകം * യൽ ശ്ലേഷ്മമേദോഹരം (തൽ) ച (യോജ്യം)=കഫം, മേദസ്സ് എന്നിവയെ കളയുന്നതെല്ലാം ചെയ്യണം. കുലത്ഥം=മുതിര. യവകം=യവാന്നം. യവം. പഴകിയതായ ശ്യാമാകം=ചാമ, മുൽഗം=ചെറുപയറ് മുതലായവയും ഹിതമാണ്. പാനെ=വെള്ളം കുടിക്കുന്നതിൽ. അരിഷ്ടം=മദ്യവും, മധൂദകം=ക്ഷൌദ്രജലവും ആകാം.

മധുനാ ത്രിഫലാം ലിഹ്യാൽ ഗുളൂചീമഭയാം ഘനം * ത്രിഫല പൊടിച്ച് തേനിൽ സേവിക്കുക. ഗുളൂചീ=ചിററമൃത്. ഇതിൻേറ പൊടിയും തേനിൽ സേവിക്കാം. അഭയാ=കടുക്കാപ്പൊടി. ഇതു മാത്രമായും തേനിൽ സേവിക്കാം. ഘനം=മുത്തങ്ങ. ഇതും മേൽപ്രകാരം സേവിക്കാം.

വിളംഗം നാഗരം ക്ഷാരഃ കാളലോഹരജോ മധു യവാമലകചൂൎണ്ണഞ്ച യോഗോതിസ്ഥൌല്യദോഷഹൃൽ * വിളംഗം=വിഴാലരി. നാഗരം=ചുക്ക്. ക്ഷാരം=കാരം. കാളലോഹരജസ്സ്=കാരിരുമ്പിൻപൊടി. യവചൂൎണ്ണം=യവപ്പൊടി. ആമലകചൂൎണ്ണം=നെല്ലിക്കാപ്പൊടി. ഇവ തേനിൽ സേവിക്കുക. അതിസ്ഥൌല്യദോഷം ശമിക്കും.

വരാസനാഗ്ന്യയഃ പത്രനിശാകഷായം സമാക്ഷികം ദീരദസ്ഥൂലദേഹോപി പിബൻ മാസാൽ കൃശോ ഭവേൽ * വരാ=ത്രിഫല. അസനം=വേങ്ങാക്കാതൽ. അഗ്നി=കൊടുവേലി. പത്രം=പച്ചില. നിശാ=വരട്ടുമഞ്ഞൾ. ഇവ കഷായം. തേൻചേൎത്തു സേവിക്കുക. ഒരുമാസം സേവിച്ചാൽ, ആനയെപ്പോലെ തടിച്ച മനുഷ്യൻപോലും മെലിയും.

യോജ്യാന്യത്ര യഥാവ്യാധി സ്വേദാസൃക്സ്രവണാന്യപി അതിസ്ഥൂലഃ പിബേത്തൈലം കഷായം വാസനസാരജം * അത്ര=ഇതിങ്കൽ. യഥാവ്യാധി=വ്യാധിബലംപോലെ. സ്വേദങ്ങളും, രക്തസ്രാവങ്ങളും മുതലായവയും ചെയ്യണം. അസന

സാരം=വേണ്ടാക്കാതൽ. ഇതുകൊണ്ടുള്ള തൈലവും കഷായവും സേവിക്കുകയുമാകാം.

അതികൃശന്ന്.

ശുഷ്കസ്ഫിഗുദരഗ്രീവഃ സ്ഥൂലപർവാ സിരാതതഃ ഉച്യതേതികൃശസ്തത്രയഥാസ്വം ബൃംഹണോ വിധിഃ * ശുഷ്കസ്ഫിഗുദരഗ്രീവഃ=ചന്തിയും വയറും കഴുത്തും മെലിഞ്ഞിരിക്കുന്നവൻ. സ്ഥൂലപർവ്വാ=പർവ്വാസ്ഥികൾ മുഴച്ചിരിക്കുന്നവൻ. സിരാതതഃ=ദേഹത്തിൽ ഞരമ്പുകൾ നിറഞ്ഞവൻ. ഇങ്ങിനെയെല്ലാമിരിക്കുന്നവൻ അതികൃശനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഇതിങ്കൽ യഥോചിതം ബൃംഹണൌഷധങ്ങൾ ചെയ്യണം.

അശ്വഗന്ധാവിദാര്യാദ്യാ വൃഷ്യാശ്ചൌഷധയോ ഹിതാഃ അശ്വഗന്ധാം പിബേൽ പ്രാതഃ പയസാ കാർശ്യശാന്തയേ * അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. വിദാരീ=പാൽമുതുക്കിന്റ കിഴങ്ങ്. ഇവയും വൃഷ്യങ്ങളായ മററ് ഔഷധങ്ങളും നല്ലതാകുന്നു. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. ഇത് പാലിൽ ചേർത്തു രാവിലെ സേവിക്കുകയുമാകാം. കാർശ്യം ശമിക്കും.

മന്ദനിദ്രന്ന്.

ശീലയേന്മന്ദനിദ്രസ്തു ക്ഷീരമിക്ഷുരസം രസം അഭ്യംഗോദ്വർത്തനസ്നാനമൂർദ്ധശ്രവണതർപ്പണം * മന്ദനിദ്രഃ=ഉറക്കമില്ലാത്തവൻ. ക്ഷീരം=പാൽ. ഇക്ഷുരസം=കരമ്പിൻനീർ. രസം=മാംസരസം. അഭ്യംഗം=എണ്ണ തേക്കൽ. ഉദ്വർത്തനം=മരുന്നു പുരട്ടി തിരുമ്മൽ. സ്നാനം=കുളി. മൂർദ്ധശ്രവണതർപ്പണം=ശിരസ്സിലും ചെവികളിലും തർപ്പണം. ഇവയെ ശീലിക്കണം.

പ്രതതം ശീതളൈർല്ലേപഃ ശിരസോ വദനസ്യ ച പ്രവാതേ സുരഭൌ ദേശേ സുഖാം ശയ്യാം യഥോചിതാം സർപ്പിഃ ക്ഷീരാനുപാനഞ്ച ജീവനീയൈഃ ശൃതം പിബേൽ *ശീതളൈഃ ലേപഃ തണുപ്പുള്ളവകൊണ്ട് ശിരസ്സിങ്കലും മുഖത്തും ലേപനം ചെയ്യണം. ധാരാളം കാററും സൌരഭ്യവുമുള്ള സ്ഥലത്തു സു

ഖമായി കിടക്കുകയും വേണം. ജീവനീയൌഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു കാച്ചിയ നൈ സേവിക്കയും, അനുപാനമായി പാൽ കുടിക്കുകയും വേണം.

ഏതാന്യേവ ച ഭൂയിഷ്ഠം നിദ്രാലുഃ പരിവർജ്ജയേൻ * മന്ദനിദ്രപ്രസ്താവംകൊണ്ട് അതിനിദ്രന്റെ (ഉറക്കമേറിയവന്റെ) ചികിത്സയും പറയുന്നു—ഏതാന്യേവ=മേൽപ്പറഞ്ഞ ക്ഷീരേക്ഷുരസാദികളെ. നിദ്രാലുഃ=ഉറക്കമേറിയവൻ. പരിവർജ്ജയേൽ=വർജ്ജിക്കണം.

ഹസ്തപാദശിരോദാഹമധാക്ഷ്ണോശ്ച ഭ്രമം ക്ലമം ഹസ്തിനിദ്രാഞ്ചകുരുതേ ധാന്യാമ്ലം സേവിതം ബഹിഃ * ധാന്യാമ്ലം (കാടി) ദേഹത്തിന്റെ പുറത്തു പെരുമാറുക എന്നാൽ കൈകാലുകളിലും ശിരസ്സിലും ചുട്ടുനീറൽ, കണ്ണു വട്ടംചുററൽ, തളച്ച് എന്നിവയുണ്ടാകും. ഹസ്തിനിദ്ര (ആനയെപ്പോലെ സ്വല്പമായ ഉറക്കം) യും ഉണ്ടാകും.

ഇതി അതിസ്ഥൂലാദിചികിത്സാ.

ഗർഭചികിത്സാ.

തിലക്ഷീരണികാമൂലം പിബേദുഷ്ണേന വാരിണാ അല്ലികാമൂലമാഹൃത്യ പിഷ്ട്വാ ക്ഷീരേ ച പായയേൽ നാരീണാം നഷ്ടപുഷ്പാണാം സദ്യോരക്തം പ്രവർത്തതേ * തിലം=എള്ള്. ക്ഷീരിണികാമൂലം=കിണികിണിപ്പാലവേർ. ഇവ ചുടുവെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക. അല്ലികാമൂലം=പിണർമ്പുളിവേര്. ഇത് അരച്ച് പാലിൽ സേവിക്കുക. തീണ്ടാരിയില്ലാത്തവൾക്ക് രക്തം ഉണ്ടാകും.

വരാശ്വഗന്ധായഷ്ടീനാം കഷായം ഹിമസംജ്ഞിതം ഋതുകാലെ പിബേന്നാരീ സാ സുതം ജനയേൽധ്രുവം * വരാ=ത്രിഫല. അശ്വഗന്ധാ=അമുക്കുരം. യഷ്ടീ=എരട്ടിമധുരം. ഇവ ശീതകഷായമായി ഋതുകാലത്തു സേവിക്കുക. ഗർഭമുണ്ടായി പുത്രനെ പ്രസവിക്കും.

ഫലസർപ്പിശ്ച യുഞ്ജീത തഥാ കല്യാണകം ഘൃതം* ഫലസർപ്പിസ്സ്, കല്യാണകഘൃതം എന്നിവ സേവിക്കാം. ഗർഭമുണ്ടാകും.

പയസാ ലക്ഷ്മണാമൂലം പുത്രോൽപാദസ്ഥിതിപ്രദം നാസയാസ്യേന വാ പീതം വടശുംഗാഷ്ടകന്തഥാ * ലക്ഷ്മണാമൂലം=തിരുതാളിവേര്. ഇത് പാലിൽ ചേർത്ത് സേവിക്കുകയോ നസ്യംചെയ്കയോ ആകാം. (നസ്യംചെയ്യുന്നത് എറക്കണം. തുപ്പരുത്)വടശുംഗാഷ്ടകം=എട്ട് പേരാൽമൊട്ട്. ഇവയും മേൽപ്രകാരം സേവിക്കാം. ഗർഭമുണ്ടാകയും അലസാതെ നിലനില്ക്കുകയും ചെയ്യും.

ഓഷധിർജ്ജീവനീയാശ്ച ബാഹ്യാന്തരുപയോജയേൽ വ്യാധീംശ്ചാസ്യാ മൃദുസുഖൈരതീക്ഷ്ണൈരൌഷധൈർജ്ജയേൽ* ജീവനീയങ്ങളായ മരുന്നുകൾ അകത്തും (കഷായം, നെയ്യ്, പാൽ) പുറത്തും (എണ്ണ, തൈലം) ഉപയോഗിക്കാം. അസ്യാഃ=ഗർഭിണികളുടെ, വ്യാധികളെ മൃദുക്കളും അതിക്ഷ്ണങ്ങളുമായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജയിക്കണം.

പയസ്യാ ശാരിബാ പാഠാ തോയതോയദനാഗരൈഃ ശൃതശീതം പിബേദ്ഗാരി ഗർഭിണീ ജ്വരസൂദനം * പയസ്യാ=അടപതിയൻ. ശാരിബാ=നന്നാറി. പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങ്. തോയം=ഇരുവേലി. തോയദം=മുത്തങ്ങ. നാഗരം=ചുക്ക്. ഇവ കഷായംവെച്ച് തണുപ്പിച്ച് ഗർഭിണി സേവിക്കണം. ഗർഭിണികൾക്കുണ്ടാകുന്ന പനി ശമിക്കും.

വില്വാമമജ്ജലാജാംബു പിബേൽ ഛർദ്ദിഷു ഗർഭിണീ; ഹിദ്ധ്മായാം വില്വബലയോരംഭഃ ക്ഷീരാവശേഷിതം; വൃശ്ചീവ ദശമൂലാംബു ഗർഭിണീ ശോഫനാശനം * വില്വാമമജ്ജ=കൂവളത്തിന്റെ പച്ചക്കായയുടെ മജ്ജ. ലാജം=മലര്. ഇവ കഷായം സേവിച്ചാൽ ഗർഭിണികളുടെ ഛർദ്ദി ശമിക്കും; വില്വം=കൂവളത്തിൻവേർ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടി. ഇവ കഷായം പിഴിഞ്ഞരിച്ചു കുറുക്കുമ്പോൾ സമം പാൽചേർത്തു കുറുക്കി പാലോളമാക്കി സേവിക്കുക. ഗർഭിണികൾക്കുണ്ടാകുന്ന ഇക്കിൾ ശമിക്കും;

വൃശ്ചീവം=തവിഴാമവേർ. ദശമൂലം. ഇവ കഷായം. ഗർഭിണി കൾക്കുണ്ടാകുന്ന നീരു ശമിക്കും.

(ഗർഭസ്രാവത്തിന്ന്.)

ഉഗ്രവേദനതാതൃത്ഥം സീദനം ഹൃദയസ്യ ച പാണ്ഡു ത്വം നാഭിശൂലഞ്ച ശ്രമോഥ പരികീൎത്തിതഃ ഇത്യേതൽ സ്രം സമാനസ്യ വിദ്യാൽ ഗർഭസ്യ ലക്ഷണം * കഠിനമായ വേദന, കലശലായ ക്ഷീണം, ഹൃദയോപദ്രവം, വിളൎപ്പ്, പൊക്കിളിൽ വേദന, തളൎച്ച, ഇവയാണ് ഗർഭം സ്രവിക്കാൻ(=അലസുവാൻ) പോകുന്നതിന്റെ ലക്ഷണം.

ശാരിബാ ചന്ദനദ്രാക്ഷാ ലോധ്രോൽപല പയോധരൈഃ സക്ഷീരം സാധിതം വാരി ഗർഭസ്രാവനിബൎഹണം * ശാരിബാ=നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ചന്ദനം. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. ലോധ്രം=പാച്ചോററിത്തൊലി. ഉൽപലം=ചെങ്ങഴിനീർകിഴങ്ങ്. പയോധരം=മുത്തങ്ങ. ഇവ കഷായം പാൽചേൎത്തു സേവിക്കുക. ഗർഭസ്രാവം ശമിക്കും.

പ്രയോജയേച്ഛുദ്ധിവൎജ്ജം രക്തപിത്തചികിത്സിതം * രക്തപിത്തത്തിന്നു പറഞ്ഞ ചികിത്സകളിൽ ശോധനം ഒഴികെ എല്ലാം ചെയ്യാം.

ഗോക്ഷുരം കദളീമൂലം ക്ഷീരേ പക്ത്വാ സധാന്യകം തൽ പിബേൽ ഗർഭശൂലേ തു സദാഹേ തു വിശേഷതഃ* ഗോക്ഷുരം= ഞെരിഞ്ഞിൽ. കദളീമൂലം=കദളിവാഴക്കിഴങ്ങ്. ധാന്യകം= കൊത്തമ്പാലു. ഇവ പാലിൽവെച്ചു സേവിക്കുക. ഗർഭത്തിങ്കലുള്ള ശൂലം ശമിക്കും. ചുട്ടുനീറലുണ്ടെങ്കിൽ വിശേഷിച്ചും ഇതു നന്ന്.

(1) മധുകം ശാകബീജഞ്ച പയസ്യാമരദാരു ച (2) അശ്മന്തകഃ കൃഷ്ണതിലാസ്താമ്രവല്ലീ ശതാവരീ (3) വത്സാദനീ പയസ്യാ ച ലതാ സോൽപലശാരിബാ (4) അനന്താ ശാരിബാ രാസ്നാ പത്മാഥ മധുയഷ്ടികാ (5) ബൃഹതീദ്വയകാശ്മൎയ്യക്ഷീരി ശൃംഗത്വചോ ഘൃതം (6) പൃശ്നിപൎണ്ണീ ബലാശിഗ്രു ശ്വദംഷ്ട്രാ മധുപൎണ്ണികാ (7) ശൃംഗാടകം ബിസംദ്രാക്ഷാ കശേരു മധുകം

സിതാ—സപ്പൈത്താൻ പയസാ യോഗാനദ്ധ്ശ്ലോകസമാപ ന്നാൻ ക്രമാത്സപ്തസു മാസേഷു ഗർഭേ സ്രവതി യോജയേൽ * (1) മധുകം=എരട്ടിമധുരം. ശാകബീജം=തേക്കിൻകുരു. പയസ്യാ=അടപതിയൻകിഴങ്ങ്. അമരദാരു=ദേവതാരം. (2) അശ്മന്തകം=കല്ലൂർവഞ്ഞിവേർ (മുളംപ്ലാവെന്നു പക്ഷാന്തരം) കൃഷ്ണതിലം=കറുത്ത എള്ള്. താമ്രവല്ലീ=ചെമ്പാർവള്ളിക്കിഴങ്ങ്. ശതാവരി. (3) വത്സാദനീ=ഇത്തിക്കണ്ണി. പയസ്യാ=അടപതിയൻ. ഉല്പലലതാ=വെളുത്ത നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. ശാരിബാ=കറുത്ത നന്നാറിക്കിഴങ്ങ്. (4) അനന്താ=കൊട്ടത്തുവ്വവേർ. ശാരിബാ=നന്നാറി. രാസ്നാ=അരത്ത. പത്മാ=ഓരിലത്താമര. മധുയഷ്ടികാ=എരട്ടിമധുരം. (5) ബൃഹതീദ്വയം=ചെറുവഴുതിനവേരും വെൾവഴുതിനവേരും. കാശ്മര്യം=കുമിഴിൻവേർ. ക്ഷീരിശുംഗത്വക്കകൾ=നാല്പാമരമൊട്ടും അതിൻെറ തൊലിയും. ഘൃതം=നെയ്യ്. (6) പൃശ്നിപർണ്ണീ=മുവ്വിലവേർ. ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ശിഗ്രു=മുരിങ്ങവേർ. ശ്വദംഷ്ട്രാ=ഞെരിഞ്ഞിൽ. മധുപർണ്ണികാ=അമരിവേർ. (7) ശൃംഗാടകം=വല്ലട്ടക്കിഴങ്ങ്. വിസം=താമരവളയം. ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിങ്ങ. കശേരു=കഴിമുത്തങ്ങ. മധുകം=എരട്ടിമധുരം. സിതാ=പഞ്ചസാര—ഈ യോഗങ്ങളിലെ മരുന്നുകൾ ഗർഭമുണ്ടായി 1-ാംമാസം മുതൽ ഏഴുമാസങ്ങളിൽ ക്രമത്താലെ പാലിൽ സേവിക്കുക. എന്നാൽ ഗർഭം സ്രവിക്കയില്ല. (നാഴി പാൽ, 6 കഴഞ്ച് മരുന്ന്, എടങ്ങഴി വെള്ളം എന്നാണ് ക്രമം.)

കപിത്ഥവില്വബൃഹതീപടോലേക്ഷുനിദിഗ്ധികാഃ ഏതൈഃ ശൃതം പ്രയുഞ്ജീത ക്ഷീരം മാസേഷ്ടമേ തഥാ * എട്ടാം മാസത്തിൽ വിളാവിൻവേര് (കപിത്ഥം) കൂവളവേര് (വില്വം) വെൾവഴുതിനവേർ (ബൃഹതീ) പടോലവള്ളി. കരിമ്പിൻവേര്. ചെറുവഴുതിനവേർ—ഇവകൊണ്ടു പാൽകുറുക്കി സേവിക്കുക.

നവമേശാരിബാനന്താ പയസ്യാ മധുയഷ്ടിഭിഃ, യോജയേദ്ദശമേ മാസി സിദ്ധം ക്ഷീരം പയസ്യയാ അഥവാ യഷ്ടിമധു

ക നാഗരാമരദാരുഭിഃ * ഒമ്പതാംമാസത്തിൽ നന്നാറികിഴങ്ങ് (ശാരിബാ) കൊടുത്തൂവ്വവേർ (അനന്താ) അടപതിയൻകിഴങ്ങ് (പയസ്യാ) എരട്ടിമധുരം (മധുയഷ്ടി) ഇവകൊണ്ടു പാൽകുറുക്കി സേവിക്കണം. പത്താംമാസത്തിൽ അടപതിയൻകിഴങ്ങുമാത്രമിട്ടു കുറുക്കിയ പാൽ സേവിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ എരട്ടിമധുരം (യഷ്ടിമധുകം) ചുക്ക് (നാഗരം) ദേവതാരം (അമരദാരു) ഇവകൊണ്ടാവാം.

നാഗോദരേ ചോപവിഷ്ടേ ഘൃതക്ഷീരരസാൻ ഭിഷക് യുഞ്ജ്യാൽ ബൃംഹണവാതഘ്ന മധുരദ്രവ്യസംസ്കൃതാൻ * നാഗോദരമെന്നും ഉപവിഷ്ടമെന്നും പേരായ ഗർഭരോഗങ്ങളിൽ വൈദ്യൻ ബൃംഹണങ്ങളും വാതഹരങ്ങളും മധുരങ്ങളുമായ ഔഷധങ്ങളെക്കൊണ്ടു കാച്ചിയ നെയ്, പാൽ, മാംസരസം എന്നിവ പ്രയോഗിക്കണം.

ലീനാഖ്യേ ബൃംഹണം കാര്യം കട്യഭ്യംഗോ വിശേഷതഃ* ലീനം എന്ന രോഗത്തിൽ ബൃംഹണവും, പ്രത്യേകിച്ച് അരക്കെട്ടിൽ എണ്ണ തേയ്ക്കുകയും വേണം.

സുഖപ്രസവത്തിന്ന്.

സുഖസൂതികരാൻ യോഗാനഷ്ടമേ മാസി യോജയേൽ * അഷ്ടമേമാസി=എട്ടാമത്തെ മാസത്തിൽ. സുഖസൂതികരാൻ=സുഖപ്രസവത്തെ ചെയ്യുന്ന യോഗങ്ങളെ. യോജയേൽ=ചെയ്യണം.

നിലപ്പന കഷായത്തിലതുതന്നേ സുകല്കിതം സിദ്ധം പയോയുതം പേയം തിലജം സുഖസൂതയേ * നിലപ്പന കഷായവും കല്കനമായി പാൽചേർത്തു കാച്ചിയ എണ്ണ സുഖപ്രസവകരമാകുന്നു.

ബലാജീരകസംസിദ്ധം പയശ്ച പ്രപിബേൽ പ്രഗേ*ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേർ. ജീരകം ഇവയിട്ടു കുറുക്കിയ പാൽ രാവിലെ സേവിക്കുക. സുഖപ്രസവം ഉണ്ടാകും.

വെള്ളരിക്കുടരുപോദകാരസേ ഭദ്രയഷ്ടിമധുകൈഃ സുകല്കിതം സാധിതം സമപയസ്തഥാ ഘൃതം പായയേച്ച സുഖസൂ

ത്തയേ ഭിഷക് * വെള്ളരിയുടെ കുടൽ പിഴിഞ്ഞ നീരും വശള ച്ചീരയുടെ നീരും എടുത്ത് ചെറുളയും എരട്ടിമധുരവും കല്ക്കമായി പാൽ ചേൎത്തു കാച്ചിയ നൈ സേവിപ്പിക്കുക. സുഖപ്രസവത്തിന്നു വിശേഷം. ഉപോദകാ=കടലാടിയെന്നും പക്ഷാന്തരം.

ബലാതൈലേന ചാഭ്യംഗോ ഗൎഭിണ്യാഃ പരമംഹിതഃ*
ബലാതൈലം തേയ്ക്കുന്നതും ഗൎഭിണിക്കു വളരെ ഹിതമാകുന്നു.

ഇതി ഗൎഭചികിത്സാ.

ചികിത്സാക്രമഃ സമാപ്തഃ

ശ്രീഗുരുഭ്യോ നമഃ.

ശുഭമസ്തു

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി